XM .E258 V.46-47

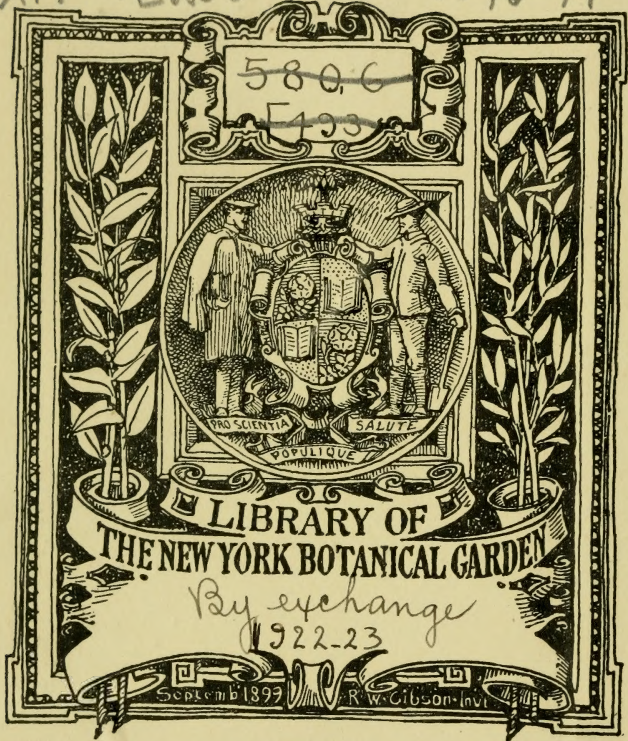

MEDDELANDEN

AF

SOCIETAS

PRO FAUNA ET FLORA FENNICA.

FYRATIONDESJÄTTE HÄFTET

1919—1920.

MED EN KARTA OCH ELFVA FIGURER I TEXTEN.

MIT EINER DEUTSCHEN ÜBERSICHT.

HELSINGFORS 1921.

MEDDELANDEN

AF

SOCIETAS

PRO FAUNA ET FLORA FENNICA.

FYRATIONDESJÄTTE HÄFTET

1919—1920.

MED EN KARTA OCH ELFVA FIGURER I TEXTEN.

MIT EINER DEUTSCHEN ÜBERSICHT.

LIBRARY
NEW YORK
BOTANICAL
GARDEN

HELSINGFORS 1921.

XM
.E258
V.46-47

HELSINGFORS 1921
J. SIMELII ARVINGARS BOKTRYCKERI A. B.

LIBRARY
NEW YORK
BOTANICAL
GARDEN

Societas pro Fauna et Flora Fennica 1919—20.

Ordförande: professor K. M. Levander; *vice-ordförande:* professor A. Luther; *sekreterare:* docent A. Palmgren; *skattmästare:* doktor V. F. Brotherus; *bibliotekarie:* professor E. Reuter; *intendenter: för de allmänna zoologiska samlingarna:* magister I. Välikangas; *för de entomologiska samlingarna:* amanuens R. Frey; *för de botaniska samlingarna:* doktor H. Lindberg.

Bestyrelse: professor K. M. Levander, professor A. Luther, doktor V. F. Brotherus, professor E. Reuter, professor A. K. Cajander, doktor H. Lindberg, professor F. Elfving. — Suppleanter: universitetsadjunkt W. M. Linnaniemi, docent A. Palmgren.

Redaktör för Meddelanden: doktor E. Häyrén.

Mötet den 4 oktober 1919.

Anhållan om skriftutbyte hade gjorts af Puget Sound Biological Station of the University of Washington, Seattle, och beslöt Sällskapet bifalla denna anhållan med öfversändande af sina Meddelanden samt, enligt bibliotekariens pröfning, lämpliga delar af Sällskapets öfriga publikationer.

Ordföranden meddelade, att Sällskapet haft förmånen att af sin ledamot, herr Gunnar von Frenckell,

som gåfva få emottaga en summa om 6,000 mark att läggas till den fond, som af Sällskapet den 1 sistvikne februari stiftades till hugfästandet af dess för landets frihet fallna medlemmars minne.

Framlades den af trycket utkomna 44:de tomen af Sällskapets Acta (1916—1919; 1 karta, 9 taflor, 52 textfigurer, 521 sidor).

Föredrogos skrifvelser från professorn, filosofiedoktor C. H. Ostenfeld i Köpenhamn, filosofiedoktor C. Wesenberg-Lund i Hilleröd, Danmark, och filosofiedoktor Gunnar Samuelsson i Upsala, hvilka framförde sina tacksägelser för erhållen kallelse att såsom korresponderande ledamöter tillhöra Sällskapet.

Till Sällskapets representant i Delegationen för de vetenskapliga samfundens hus utsågs i ledighet efter framlidne professor J. A. Palmén professor Alex. Luther.

Efter ansökan och på förslag af Bestyrelsen tilldelades pastor O. Kyyhkynen en summa om 400 mark såsom tillskott till det honom förliden vår för växtgeografiska undersökningar i norra Savolaks och Kajana-Österbotten beviljade reseunderstödet (Meddelanden 45, sid. 192).

Föredrogs ett af rektor M. Brenner insändt meddelande: „Några fall af heteromorf stam- och grenbildning".

Docent Alvar Palmgren demonstrerade exemplar af den tidigare endast i ett fåtal individer i Mellaneuropa anträffade bastarden *Orchis maculata* × *sambucina.* Bastarden var af föredragaren funnen i en enstaka individ å Kökar: Idö (juni 1914) äfvensom i tvenne individer å Hammarland: Äppelö (juni 1919), bägge i Ålands skärgård.

Amanuens Wolter Hellén förevisade exemplar af den i landet tidigare icke iakttagna skalbaggen *Ptenidium laevigatum,* funnen sommaren 1919 i Nystad af borgmästare H. Söderman och föredragaren samt dessutom i Finström af föredragaren. I anslutning till det gjorda meddelandet redogjorde herr Hellén för resultaten af en af honom företagen revision af Entomologiska museets material af skal-

baggsgruppen *Ptilidae;* till publikation anmäldes en uppsats: Revision der finländischen Ptilidae (Col.).

Filosofiantohtori E. A. Wainio esitti **Kaksi tieteelle uutta jäkälälajia.**

Physcia Norrlini n. sp. Thallus laciniis 1—0.5 mm latis, superne sordide pallidis, maculis crebris pallido-fuscescentibus, apices versus leviter concavis aut partim planis, subtus nigricantibus, rhizinis crebris, nigricantibus aut apice cinerascentibus. Ad corticem Sorbi in Mundjärvi in Karelia Onegensi a. 1870 legit J. P. Norrlin. — Affinis *Ph. ulothrici,* easdem reactiones chemicas praebens, isidiis et sorediis destituta.

Physcia Kairamoi n. sp. Thallus laciniis 4—0.5 mm latis, superne cinereo-pallescentibus aut partim dilute cinereo-fuscescentibus, apices versus leviter concavis aut planis, demum isidiis brevibus instructis, subtus nigricantibus, rhizinis crebris, nigricantibus, brevibus. Apothecia subtus demum rhizinis brevibus instructa. *Physciae obscurae* (var. *lithoteae*) et *Ph. ulothrici* affinis. Ad rupes in promontorio Orlow in Lapponia Ponojensi legit A. Osw. Kairamo.

Maisteri I. Välikangas jätti seuraavan tiedonannon: **Circus aeruginosus L. tavattu Vaasan pohjoispuolella.** — Ruskean suohaukan (*Circus aeruginosus* L.) ampui elok. 26 p:nä 1919 hra Axel Uddström Maksmossa, n. 25 km Vaasan kaupungista koilliseen, ja on ampuja lahjoittanut linnun Seuran kokoelmiin, jossa lajia ennestään on vain 3 kpl. Kaikkiaan lienee ruskeaa suohaukkaa saatu maassamme 7 kpl., jonka lisäksi se on muutamia kertoja ilmoitettu nähdyksi (vrt. Frans Lönnfors, Medd. Soc. F. & Fl. F. 43, p. 36). Pohjoisimmat aikaisemmat löytöpaikat ovat Joroinen, jossa 1 kpl. ammuttiin v. 1895, ja Porin seutu. Pesivänä laji on mainittu vain yhdestä paikasta, Ruokosuolta Viipurin läheltä (T. Grönroos, „Luonnon Ystävä“ 1917, s. 107). Myöskin Ruotsissa tämä varsinaisesti keski- ja eteläeurooppalainen laji on harvinainen ja väitetään uudenaikaisten

suonkuivaus- ja järvenlaskutöiden sitä huomattavasti vähentäneen. Pesivänä se on tavattu vain paikoin eteläosissa maata, pohjoisimpana Upplandissa. Pohjoisin paikka, missä lintu Ruotsissa on ammuttu, lienee Sundsvall, siis jonkun verran Vaasaa etelämpänä.

Doktor Ernst Häyrén lämnade följande meddelande:

Ett massuppträdande av en Euglena-art, förorsakande vegetationsfärgning.

Sommaren 1919 iakttogs från slutet av juni till in i september en iögonenfallande vegetationsfärgning i Halikko å strax väster om Salo, Regio aboënsis. Vattenytan i ån var täckt av en grönfärgad hinna, som bitvis drev framåt med strömmen eller samlade sig och tätnade invid strandvegetationen. I åns nedre del, där strömförhållandena växla med vattenståndet i mynningsviken, drev hinnan fram och tillbaka, än bristande, än skjutande ut i långa slingor eller oregelbundna figurer, än samlande sig i större massor, som kunde täcka flere kvadratmeter eller t. o. m. större delen av vattenytan. Mycket tydligt kunde denna företeelse studeras på Åminne gård, vid bron som leder över till parken, där den gröna hinnan tidtals sågs täcka hela den inom synhåll varande vattenytan.

En närmare undersökning av ett prov, taget den 2 september, har utförts av professor K. M. Levander, som godhetsfullt meddelat, att huvudmassan av vegetationen bildades av en *Euglena*-art (70—80 μ lång och 17 μ tjock), som således var orsaken till den för blotta ögat synliga grönfärgningen. Dessutom iakttogs i provet en del andra färgade flagellater, såsom *Synura uvella* Ehrbg (sparsam), *Trachelomonas acuminata* Stein (rar) och *Pandorina morum* Ehrbg (rar).

Under tidigare år har en dylik vegetationsfärgning icke iakttagits i Halikko å, och ej heller har någon sådan förmärkts i den närbelägna Uskela å, som flyter genom Salo köping. Måhända kan man sätta *Euglena*-artens massvisa uppträdande i samband med det jordras, som tidigt på våren

1919 inträffade högre uppe vid den förstnämnda ån, 1.5 km från Halikko station, varvid massor av åkerjord och därmed organiska ämnen, vilka såsom känt gynna *Euglena*-arterna, råkade in i åvattnet. Vattnet i ån var i själva verket denna sommar grått och ogenomskinligt till följd av uppslammad lera och, enligt vad som meddelades, betydligt mera lerigt än under föregående somrar.

I anslutning till hr Häyrén meddelade magister I. Välikangas, det han i början af maj månad 1919 anträffat vacker, af *Chlamydomonas* förorsakad vattenblom i hafsvattnet i trakten af Drumsö i Helsingfors skärgård.

Med hänvisning till en muntlig uppgift af magister F. W. Klingstedt meddelade professor Fredr. Elfving, att blåalgen *Oscillatoria rubescens* anträffats strax efter snösmältningen i stora mängder rödfärgande vattnet i Kaukojärvi sjö nära Tammerfors.

Professor K. M. Levander betonade önskvärdheten af att tillvarataga prof på vegetationsfärgningar, ity att sådana endast sällan hos oss varit föremål för närmare undersökning.

Ylioppilas Mauno J. Kotilainen jätti painettavaksi:

Asplenium adulterinum Milde löydetty Suomesta.

Lähtiessäni kesällä 1919 opettaja O. Kyyhkysen kanssa arv. Seuran stipendiaattina kasvitieteelliselle retkelle Juojärven ja Pielisjärven väliselle alueelle oli yhtenä päämääristäni tarkemmin tutkia alueen laajin, jokseenkin yhtäjaksoinen serpentiini- ja oliviiniseutu Kaavin pitäjän Niinivaaran kylässä.

Kaavin pitäjän Losomäen kylästä Poskijärven eteläranalta ulottuu etelää kohti n. 30 km pitkä ketju Mg-silikaattipitoisia kalliolinssejä. Kalliojono laajenee eteläpäässään Niinivaaran kylän mailla n. 3—4 km leveäksi alueeksi, jonka kaikki kalliot vuoriperältään ovat mainittuja Mg-silikaatteja.

Näiden kallioiden kasvistolla on, kuten jo ennen olen Mg-silikaattikallioista huomannut, oma yhteinen leimansa,

joka suuresti poikkeaa ympäröivästä erämaaluonnosta ja läheisistä dolomiittialueista lehto-, niitty-, suo- ja varsinkin kalliokasvillisuuteen nähden.

Kalliot ovat täällä korkeahkoja, laakeapäällyksisiä. Etenkin Louhilammen luona olevilla kallioilla tavataan jyrkempiä kallioseiniä, joiden terassimaiset tasapinnat ovat varsin merkityksellisiä osalle kalliokasveja. Kalliopinta on hyvin tasaista (tunnusmerkillistä oliviini- ja serpentiinikallioille), rapautumispinta väriltään mustaa. Kaikille kallioille ovat luonteenomaisia seuraavat kolme kasvia: *Asplenium viride, Lychnis viscaria, Sedum telephium.*

Asplenium viride kasvaa harvinaisen runsaana kaikilla kallioilla, etsien etupäässä kalliosaumoja kasvupaikoikseen. Mutta se ei ole sidottu aina kallioihin, vaan esintyy myös rapautumistuotteella, jopa poluillekin uskaltautuen. Huomattavaa on, että laji on tunnusmerkillinen koko alueen oliviini- ja serpentiinikallioille. Vain yhdestä paikasta olen sen löytänyt dolomiittikalliolta.

Lychnis viscaria kasvaa myös kaikilla kallioilla. Luonnonvaraisena, apofyyttinä, lienee kasvi tällä löytöpaikalla maamme itäosan pohjoisimpia lajin edustajia. Myös on laji levinnyt rinnelehtoihin ja niityille, tämä osoittaen, miten laji kulttuurin vaikutuksesta leviää täälläkin alkuperäisesti sille vieraille kasvupaikoille.

Sedum telephium tavataan myös runsaana kaikilla kallioilla, suosien laakeita kalliopäällyksiä. Ottaen huomioon esiintymisrunsauden ja sen, että laji on paikalla luonnonvarainen ja löytöpaikka maamme pohjoisin, havaitsee tämänkin lajin suhteen vuoriperän suuren vaikutuksen. Mainittava on, että tätä kasvia en koskaan ole löytänyt alueen dolomiittikallioilta, samaten kuin en edellistäkään lajia.

Muita tunnusmerkillisiä harvinaisia lajeja ei puuttunut. Mainittakoon vain *Cerastium alpinum* (st. cp.), *Sagina nodosa* (st. cp.) ja *Dianthus superbus* (pcc. yhdellä kalliolla). Lajien ainoat löytöpaikat koko Sb-maakunnassa. — Monet yleisemmätkin kasvit esiintyivät harvinaisen runsaina näillä kallioilla, kuten *Juniperus communis,* harvinaisen korkeita,

puumaisia pensaita cpp (sama havainto muiltakin Sb:n ja Kb:n oliviini- ja serpentiiinikallioilta) ja *Crepis tectorum* (cpp.). Mainitsemista ansainnee, että myös *Carex ericetorum* kasvoi yhdellä kalliolla, siis sangen poikkeavalla kasvupaikalla. *Polygonatum officinale* tavattiin (pc.) yhdellä kalliolla (O. Kyyhkynen). — Sammalista: harvinainen *Mollia viridula* on tunnusmerkillinen kaikille alueen serpentiini- ja oliviinikallioille.

Erittäin huomattavana pidän, että kauvan turhaan etsiskeltyäni löysin tältä alueelta odottamani lajin: *Asplenium adulterinum,* joka varsinaisella kasvualueellaan Keski-Europassa kasvaa ainoastaan serpentiinikallioilla ja joka pari vuotta sitten myös on tavattu Ruotsista. Se kasvoi Suuri-Vuori nimisellä kalliolla ja myös seuraavalta, Lauttamäkinimiseltä kalliolta saman lajin tapasi toverini, jolle olin löydöstäni huomauttanut.

Tarkasteltuamme nyt syksyllä tri H. Lindberg'in kanssa suomalaisen museon kappaleita tulimme siihen tulokseen, että laji oli oikein määrätty, ja lisäksi kävi selville, että siihen kuuluvia yksilöjä on aikaisemmin meillä tavannut, nim. Juuan Ahmovaaran Portinkalliolta v. 1898, tri W. Linnaniemi, joka oli museoon antanut niitä arkin nimellä *Asplenium trichomanes.* Näiden yksilöjen luonnetta tri H. Lindberg oli jo ennen epäillyt, sillä arkilla oli toinen etiketti: „Aspl. adulter.?“.

Lajin huomattavin eroavaisuus *Aspl. viride*'en ja *Aspl. trichomanes*'iin nähden on se, että sillä on varsikkolehden ruoti puoliväliin ruskea, yläosa vihreä, kun taas *Aspl. trichomanes*'illa ruoti on kärkeen saakka ruskea ja *Aspl. viride*'llä ainoastaan tyviosa ruskea. Muitakin vähäpätöisempiä eroavaisuuksia on.

Lajin luonteesta ja lajiarvosta on ollut sangen eriäviä mielipiteitä. Toiset ovat kasvia pitäneet *Aspl. trichomanes*'in alalajina, toiset *Aspl. viride*'n. Myös on sitä katsottu sekasikiöksi. Oikea kai lienee käsitys, että se on kehitysmuoto *Aspl. viride*'stä, määrättyyn vuoriperälajiin sidottu laji. Sitä tämän kasvin suomalaisetkin löytöpaikat todistavat (Juuan

Portinkalliokin on serpentiiniä ja vuolukiveä). Laji kuuluu vuoriperä-problemaattisessa katsannossa mieltäkiinnittävimpiin lajeihin.

Mötet den 1 november 1919.

Till inhemska medlemmar af Sällskapet invaldes ingeniör A. Collin (föreslagen af professor K. M. Levander) samt studenter Erik Bruun (föreslagen af medicinalrådet G. Idman), Kaarlo Kuusamo och Armo Teräsvuori (båda föreslagna af docent K. Linkola).

Ordföranden bragte i erinran, att sedan Sällskapet senast var församladt, tvenne af dess äldsta ledamöter, förre kollegan vid Ekenäs elementarskola Bruno Fabian Nylander samt förre senatorn och hofrättspresidenten Nils Isak Fellman, den senare en gång Sällskapets sekreterare, gått ur tiden, den förre den 24 oktober vid 90 års ålder, den senare den 28 oktober, 78 år gammal. Genom att resa sig från sina platser hedrade Sällskapets medlemmar de bortgångnes minne.

Ordföranden meddelade, att han å Sällskapets vägnar till dess Hedersledamot doktor V. F. Brotherus vid dennes 70-årsdag den 28 sistvikne oktober framfört en telegrafisk lyckönskan, och fann nu, då doktor Brotherus var vid mötet närvarande, tillfälle att än en gång till denne framföra uttrycken för Sällskapets tacksamhet och varma välönskan.

Sällskapet hade af en person, som önskade förblifva onämnd, fått emottaga en gåfva stor 2,500 mark, och beslöt Sällskapet, på förslag af Bestyrelsen, såsom pris utdela den erhållna summan åt nestorn bland landets botanister, Sällskapets Hedersledamot professor Th. Sælan för dennes

omfattande verk „Finlands botaniska litteratur till och med år 1900“ (Acta 43, 1916).

Professor K. M. Levander riktade en uppmaning till personer, som af framlidne professor J. A. Palmén emottagit ringar för märkning af fåglar, att öfver under detta år verkställda märkningar insända uppgifter till Universitetets zoologiska museum eller direkte till honom i och för inregistrering i professor Palméns fågelmärkningsjournal.

Doktor Harald Lindberg demonstrerade exemplar af den för Åland nya bastarden *Alnus glutinosa* × *incana*, af föredragaren anträffad den 22 juni 1919 i tre c. 5 m höga, rikligt fruktbärande exemplar, växande jämte klibbal å sandstrand i norra ändan af Hjortö holme i Saltvik. Fyndet var såtillvida märkligt, att gråalen tillsvidare är känd endast från en enstaka lokal på Åland, det dryga 2 mil från Hjortö aflägsna Finbolandet norr om Ekerö, där ett mindre bestånd af föredragaren upptäckts år 1892 i löfängen söder om byn, ett bestånd som fortfarande står kvar. — Yttermera förevisade herr Lindberg ett antal af honom tagna vegetationsbilder från Åland, däribland en fotografi af ett å Björköholm i Finström växande jätteexemplar af *Crataegus monogyna*. — Beträffande den möjliga förklaringsgrunden till den uppdagade albastardens uppträdande gjordes uttalanden af professor Fredr. Elfving och docent Alvar Palmgren.

Student Håkan Lindberg demonstrerade den för faunan nya guldstekelarten *Elampus violaceus* Scop., anträffad af föredragaren i ett exemplar å Bastö i Finström socken på Åland den 27 juli 1919. Exemplaret hade bestämts af amanuens W. Hellén. Enligt „Svensk insektfauna„ (Chr. Aurivillius; Hymenoptera II, Tubulifera, Uppsala 1911) är arten i Sverige påträffad ända till södra Lappmarken, hvarför dess förekomst äfven i Finland var att vänta.

Maisteri E. Merikallio selosti kiljuhanhen *(Anser erythropus)* muuttoteitä Pohjois-Pohjanmaalla valaisten esitystään kartoilla ja diagrammeilla.

Maisteri K. J. Valle ilmoitti Suomelle uuden sudenkorentolajin: *Libellula depressa* L. — Tämän komean lajin sekä koiras- että naarasyksilöitä pyydysti kesällä 1916 reht. M. Salokas Terijoen pitäjästä Karjalan kannaksella, ja on hyönteistieteellinen museo saanut vastaanottaa parin leht. E. W. Suomalaisen kautta. Voitiinkin odottaa, että *Libellula depressa* tavattaisiin Suomessa ja juuri Kannaksella, mistä meillä on suoranainen maayhteys etelään. Sen levenemisalue käsittää Jacobsen-Bianchi'n, Ris'in y. m. mukaan suurimman osan Europaa ja Etu-Aasian Syyriaan etelässä ja Astrabadiin idässä. Saksassa se on kaikkialla yleinen; Tanskassa koko yleinen; asustaa Etelä- ja Keski-Ruotsissa; Kuurinmaalla se on Kawall'in mukaan yleinen, samoin Bruttan'in mukaan Liivinmaalla ja Virossa muutamin paikoin.

Amanuens Wolter Hellén förevisade Tvenne för Finland nya skalbaggar.

1. *Silvanoprus fagi* Guer. Tidigare känd från Ostsibirien, Mellaneuropa (nordligast Livland), Danmark och Sverige (ett fynd vid Stockholm). Blev av borgmästare H. Söderman i ett exemplar tillvaratagen i en vattentunna i Nystad (Ab) i juni 1919. Arten lever i grankottar och under granbark.

2. *Oxytelus (Caccoporus) piceus* L. Är utbredd över Afrika, norra och mellersta Asien samt största delen av Europa, där den nordligast är anträffad i svenska Lappmarken. I Finland har enligt Seidlitz (Fauna Baltica) ett exemplar blivit anträffat av Obert, vilken uppgift emellertid ansetts vara tvivelaktig. Den 14 september 1919 blev ett exemplar av arten funnet av föredragaren i Hoplax (N) i hästspillning.

Doktor Harald Lindberg demonstrerade torkade exemplar äfvensom en i naturen tagen fotografi af **Phallus impudicus L.**, af föredragaren insamlad i slutet af sistvikne juli månad på Åland i löfäng å Hammarland-Skarpnåtö, där arten ett flertal år af ortsbefolkningen iakttagits.

I anslutning härtill meddelade mag. K. J. Valle, det han förliden sommar anträffat ett flertal exemplar af stinksvampen å Nurmesluoto holme i Raumo.

Likaså delgaf magister A. Wegelius ett af honom nära Korpo kyrkoby i medlet af augusti 1919 gjordt fynd af 10—15 exemplar af arten i fråga.

Docent Alvar Palmgren önskade ännu få i protokollet anförda några uppgifter om stinksvampens uppträdande på Åland. Synbarligen var arten i sitt uppträdande starkt gynnad af rikare nederbörd. Så hade den af talaren den regnrika augusti månad 1907 anträffats på särskilda lokaler i mellersta Åland (Jomala och Lemlands skärgård), visserligen dock i regel blott i ett färre antal exemplar. Ett något rikligare uppträdande tyckes äfven hafva utmärkt förliden sommar med i augusti rätt ofta återkommande, om än öfver hufvud svaga regn. Så hade enstaka exemplar anträffats på ett flertal ställen på Lemland: Nåtö. Under torra somrar har arten af talaren knappast blifvit observerad. Särskildt tyckes stinksvampen framträda i augusti månad, hvarför det äfven är väl förklarligt, att den af botanister, hvilka denna tid på Åland finna föga utbyte, öfver hufvud icke blifvit varsnad. Härtill har måhända äfven bidragit, att artens karakteristiska, starkt vidriga doft skarpt framträder först på ett visst (kanske ett tiotal meters) afstånd från växten, en omständighet som gör dess uppdagande bland hög vegetation i löfskogsmark, där arten är hemma, ofta vanskligt.

Slutligen fäste dr E. Häyrén uppmärksamheten vid tidigare uppgifter om stinksvampens förekomst i trakten af Björneborg samt Nystad (Meddelanden 42, sid. 27, och 43, sid. 2—3).

Å rektor M. Brenners vägnar föredrogs: **Thlaspi alpestre L. i Finland.**

Den af mig i Floristisk Handbok 1886 under namnet *Thlaspi præcox* Wulf. beskrifna och sedermera såsom *T. alpestre* L. från flere trakter af vårt land omnämnda syd- och

mellaneuropeiska *Thlaspi*-arten med smalt omvändt hjärtlika skidor har under sistförlidna sommar uppenbarat sig äfven på Svartbäck egendom i Ingå socken under förhållanden, som häntyda på en långvarig förekomst på denna dess först nu upptäckta fyndort. Denna utgöres af en svagt mot norr sluttande, forntida hafsbotten, som efter hafsvikens uppgrundning och torrläggning förvandlats till ängsmark, hvilken för ungefär tio år sedan besätts med timotej och de tre senaste åren med hafre, alla dessa år med eget, från samma egendom skördadt utsäde. Någon införsel från andra orter har sålunda under en lång följd af år ej ägt rum. Fyndet gjordes af min son Ola vid harfning för detta års sådd Floradagen den 13 maj, då han fann det föregående höst upplöjda fältet på en yta af 4 à 5 m² helt hvitt af den täta, både tiltor och fåror täckande blomstermattan. Från detta centrum hade växten spridt sig till dikeskanterna på båda sidorna om och ned i det grunda tegdiket samt t. o. m. öfver nackdiket in på den af *Hylocomium parietinum* betäckta, sluttande foten af en från barrskogen utskjutande bergsklack.

Hvarifrån växten hitkommit, då ingen väg leder hit, hvarken genom skogen eller öfver ängen, och den ej annorstädes i trakten anträffats, är omöjligt att säga, och förefaller den därför att vara spontan på platsen, åtminstone i samma grad som *Matricaria discoidea, Barbarea vulgaris* och dylika. Ej heller beträffande tiden för dess hitkomst finnes någon annan sannolikhet än att den måste hafva inträffat för mycket länge sedan, ehuru den ej förr, sannolikt på grund af dess tidiga blomstringstid, af någon för saken intresserad blifvit observerad. Då man nämligen ej kan antaga, att den mängd af frön eller rotstockar, som skulle erfordrats för att åstadkomma det ofvannämnda täta och rikliga beståndet, på en gång eller inom kort tid skulle hafva hitförts, måste man förutsätta en ganska rundlig tid härför, i synnerhet som vidriga omständigheter, såsom afbetning och nedtrampning genom boskapen, och i senare tid jordens bearbetning med gräfta, plog, harf och vält utan

tvifvel förstört en stor mängd plantor. Och vill man som förmedlare antaga människor, så ha de haft god tid härtill, ty trakten är en urgammal kulturbygd alltsedan våra förfäder med sina drakar här plöjde haf och vikar och uti stenkummel på de närmaste klipphöjderna graflade sina döda. Utom genom sina om forntida sjöfart och bosättning vittnande fornlämningar oeh fornsvenska ortnamn, är trakten dessutom ur växtgeografisk synpunkt genom förekomsten af i landet sällsynta växter, såsom *Hierochloa australis, Carex hirta, Primula officinalis, Ficaria verna, Ribes grossularia, Fragaria elatior, Sorbus hybrida, Convallaria multiflora, Convolvulus sepium* och på ungefär en half mils afstånd fossil *Trapa natans*, af stort intresse.

I Frankrike och England äfven benämnd *T. praecox* samt i det förra landet *T. silvestre*, tillhör arten egentligen det södra, mellersta och västra Europas högre bergstrakter från Montenegro och Italien i söder till Skottland i norr, men har vidare spridt sig till norra Tyskland och Fennoskandia, ända till Trondhjem, Umeå och Uleåborg i norr och Sordavala i öster, hvaremot den saknas i Ryssland, från hvars södra del jämte Balkanländerna ända till norra Italien i dess ställe uppgifves en form med längre stift under namn af *T. praecox.* Såsom ståndorter för *T. alpestre* i vildt tillstånd anföras: skogar, lundar, busksnår, ängar och gräsmattor, backar och klippor.

I vårt land känd sedan början af 1880-talet — att döma af mag. O. Collins yttrande på Societas' pro Fauna et Flora Fennica sammanträde den 4 okt. 1884 att den „några år å rad observerats vid järnvägslinjen invid Tavastehus, där den tycktes trifvas väl“ — har den sedan dess anträffats i alla de södra botaniska provinserna ända till Uleåborg, med undantag för Åland, södra och mellersta Österbotten, norra Karelen oeh Karelska näset, nämligen i Nyland på 14 lokaler, i Ladoga-Karelen på 5, i Åboland 4, Satakunta 4, södra Tavastland 4, norra Tavastland vid Jyväskylä 2, norra Savolaks vid Kuopio 2, södra Savolaks 2, samt södra Karelen i Jääskis och i norra Österbotten vid Uleå-

borg. De nyländska fyndorterna äro till största delen belägna vid Helsingfors och i Helsinge socken, nämligen på Lappviksudden på flere ställen, i Tölö park på banvallen, i Fredriksberg, Sörnäs, Turholm, Degerö, Backas, Mejlans, Hoplaks och Dickursby, samt dessutom i Lappvik vid Ekenäs, Ingå, Esbo och Tusby, i Åboland 2 i den nyländska gränssocknen Wichtis, i Bjärnå nära Koski station och på Runsala vid Åbo, i Satakunta 2 i Kyrö och 2 i Birkala, i södra Tavastland 2 i Evois och 2 vid Tavastehus, i södra Savolaks vid St. Michel och i Taipalsaari, i Ladoga-Karelen 4 vid Sordavala och 1 i Kirjavalaks samt i norra Österbotten på flere ställen vid Uleåborg.

Uppenbart är, att kommunikationerna i landet äfvensom med utlandet för de flesta fynden varit af stor betydenhet. Sålunda hafva icke mindre än 11 af de gjorda 40 fynden, hvaribland de första vid Tavastehus, gjorts på eller vid järnväg, och 8 vid hamnplatser, af hvilka åtminstone 5, Uleåborg, Åbo, Lappvik, Helsingfors och Sordavala, med direkt sjöfart på utlandet. Till dessa kan äfven Ingå fyndort i forntiden räknas. Då vidare icke mindre än 21 fynd gjorts på ängar och annan gräsmark, 2 på rågåker eller berg vid ria samt 1 på begrafningsplats, synas människor på ett eller annat sätt hafva vid växtens spridning varit verksamma. Endast i tre fall, i Esbo, Wichtis och Jyväskylä-trakten, har växten anträffats i hage eller annan skogsmark. Sannolikt är, att den finnes äfven på flere andra orter i landet än de här nämnda, ehuru den på grund af sin tidiga blomning och snart därpå följande förvissnande ej blifvit af växtkännare observerad. Så när som på några få undantag har dess förmåga att föröka och sprida sig kunnat konstateras, och kan den därför med fullt skäl betraktas såsom inhemsk i landet.

Ur Linnés ursprungliga, utan afseende å stiftets längd enligt exemplar från Österrike beskrifna *T. alpestre* har, såsom redan antyddes, en form med längre stift under namn af *T. præcox* Wulf. urskilts, och till åtskillnad från denna den brevistyla formen benämnts *T. silvestre* Jord.

Äfvenså har namnet *T. præcox* på grund af exemplar med längre stift för L i n n é s *alpestre* användts. I betraktande af denna karaktärs variabilitet synes dock *T. praecox* som artnamn ej vara berättigadt, utan på sin höjd kunna begagnas som namn på en varietet af *T. alpestre* L., hvars brevistyla varietet åter är var. *silvestre* (Jord.).

Ofvanstående öfversikt af de finländska fyndorterna för *T. alpestre* grundar sig på i Sällskapets Meddelanden publicerade uppgifter samt i Universitetets botaniska museum förvarade exemplar. Antagligt är, att, såsom redan antydts, växten i vårt land anträffats på flere andra orter, ehuru de gjorda fynden ej blifvit för Sällskapet anmälda eller exemplar till museum inlämnats. Uti en mig, efter det förevarande meddelande på Sällskapets novembermöte föredragits, tillhandakommen skrift, Luonnon Ystävä, uppräknar sålunda doc. K. L i n k o l a icke mindre än 19 nya fyndorter, hvaribland 2 i Gamla Karleby och Lappajärvi i mellersta Österbotten och 6 vid hamnstäderna Gamla Karleby, Björneborg med Mäntyluoto, Borgå, Kotka, Fredrikshamn och Wiborg. I det inre af landet hafva tillkommit fynd i Halikko i Åboland, Mäntsälä och Kymmene i Nyland, Forssa, Turenki, Hattula och Sääksmäki i södra Tavastland, Karttula och Nilsiä i Norra Savolaks, samt Joensuu och Nurmes i Norra Karelen. Vid Björneborg och i Turenki hade arten anträffats vid järnvägen och i Sääksmäki ymnigt vid landsvägen. För de öfriga nya fynden saknas tyvärr uppgifter angående dess ekologiska förhållanden, såsom ståndort, ymnighetsgrad, kommunikationer, spridning och dylikt, som för en rätt uppfattning af dess förekomst på orten skulle erfordras.

Maisteri E. M e r i k a l l i o ilmoitti: **Kolme lintuharvinaisuutta.**

1. Kultasirkku, *Emberiza aureola* Pall. · 15 p:nä kesäk. 1919 oli allekirjoittaneella salmilaisen kirkkojuhlaväen laivalla tilaisuus tehdä pieni retkeily keväisestä linturikkaudestaan kuululle Lunkulansaarelle. Kevätmuutto oli jo ohi,

eikä linnustokaan mitään erikoisuutta osoittanut. Entinen, saaren kahteen osaan jakanut salmi („räbinän laizi"), joka nyt on melkein umpeen kasvanut, tarjoaa kuitenkin tavallisuudesta poikkeavan, hyvin ravintorikkaan ja hyväsuojaisen olopaikan monelle lintulajille. Se kasvaa nimittäin runsaasti ruokoa, kaislaa, saraa ja pajupensaita, ja läpikiemurteleva oja ja useat lampipaikat ovat täynnä erilaatuisia vesikasveja.

Mainitun salmen rantaa lähestyessäni kiintyi huomioni useiden enemmän tai vähemmän harvinaisten lintulajien äänien ohessa erääseen kauniiseen lauluun, joka melkoisesti muistutti peltosirkun *(Emberiza hortulana)* laulua. Kun ääni tai äänet, sillä laulajia osoittautui pian olevan useampia, kuitenkin tulivat vetisestä ruovostosta eikä peltomaalta, niin riitti se jo vakuuttamaan, että jokin toinen lintulaji oli kysymyksessä. Tehtyäni pari tuntia ankaraa työtä tunkeutuessani hirrestä kaiverretulla venheellä vesipaikkoja pitkin „räbinän laizin" sydämeen sainkin epäselvyyden poistetuksi: linnut olivat kultasirkkuja, kaikkiaan neljä laulavaa koirasta n. 200 m:n välimatkoilla. Pyssyä en mainitulle retkelle voinut ottaa mukaan, mutta kiikarilla voin selvästi todeta linnun räikeät värit: päältä tummanruskea, alta keltainen ja rinnan yli selän värinen juova. Koiraat laulelivat ahkerasti istuen yhdessä kohdin kaartuneen ruovon korren kärkipuolella, joskus myös pajun oksalla. — Kultasirkku on varemmin tavattu kolmessa paikassa kaakkois-Aunuksessa, kerran Vienan Karjalassa ja 2 kertaa Suomessa. Se on nim. 36 v. sitten (1883) ammuttu Salmissa (Åkerman) ja nähty Impilahdella (Backman).

2. Punarintapaarmalintu, *Muscicapa parva* Bechst. 23 p:nä kesäk. 1919 kulkiessani Salmin pohjoisosassa Käsnäselästä Hiisjärvelle muhkeaa kruununmetsää halkovaa tietä, sattui korviini outo linnun laulu. Metsä oli rehevää ja tiheää mustikkatyyppiä (alakasvua vain paikoin). Yli muitten kohosi kait lähes 30 m korkeuteen harvahko vanha hongikko, ja kuusi sekä sen seassa kasvanut haapa ja koivu muodostivat tiheän, aina noin 20 m korkean alametsän. Yli kaksitunti-

sesta työskentelystä huolimatta ei laulajasta kuitenkaan näkynyt vilaustakaan huolimatta siitä, että laulu kuului koko ajan lyhyitä väliaikoja lukuunottamatta ja väliajatkin lintu läpeensä muuten äännellen „ilkkui turhille ponnistuksilleni“. Toivottomana oli lintu jätettävä metsään — kuitenkin vain seuraavaan aamuvarhaiseen, jolloin palasin takasin vakuutettuna, että kysymyksessä oli jokin tavallista harvinaisempi saalis. Klo 2,12 a. p. olin paikalla ja sama musiikki soi jo vastaani. Tunnin verran taktiikkaa vaihtelemalla etsittyäni lintua, sainkin sen lopuksi vilahduksella näkyviini ja lopuksi ammutuksi (lähetettiin Yliop. Zool. museoon). Lintua olin etsinyt vanhojen petäjien latvoista, mutta osoittautuikin, että lintu oleskeli lähellä pimeähköä maan pintaa, lennellen kuivuneelta oksalta toiselle. Lintu osoittautui olevan, kuten jo etukäteen harmaanpaarmalinnun ääntä muistuttavasta varoitusäänestä „srrr“ aavistinkin, punarintapaarmalintu. Se oleskeli tuskin 100 m läpimittaisella alalla koko ajan. Esiintyminen saattoi pesimisen otaksuttavaksi. Pesää en kuitenkaan voinut löytää enkä naarasta huomata, mihin mahdollisuuksia olikin hyvin vähän. Kun mainitun linnun ääni oli vaiennut, alkoi, ihmeellistä kyllä, n. 75 m:n päästä kuulua samat äänet uudelleen. Aivan lähellä oleskeli siis toinenkin koiras. Laulu oli kaksiosainen:

a) (ensimäisen koiraan): sit (t. psit) sit sit sit (joskus aina 8 kertaa ja niin nopeaan toistettuna, että oli hyvin vaikea laskea) plyi plyi plyi. — b) (toisen koiraan): sitsara sitsara sitsara sitsara plia plia plia plia.

Naapureita olivat vihreäkerttu *(Phylloscopus sibilatrix)* n. 75 m päässä, tynnyrilintu *(Phylloscopus collybita)* n. 50 m, hömötiainen *(Parus borealis)* n. 100 m, peipponen *(Fringilla coelebs)* n. 25 ja 75 m ja pyy *(Tetrastes bonasia)* n. 50 m päässä.

Punarintapaarmalintu on varemmin tavattu kaksi kertaa kaakkois-Aunuksessa. Suomessa se on tavattu Inkeroisissa 1906. Lisäksi on Yliop. Zool. museossa lintu, joka on ammuttu $^{21}/_{7}$ 1900 Nurmeksessa (prep. Fri'n lähettämä).

3. Pohjanuunilintu, *Phylloscopus borealis* (Blas.). Satei-

sena ja sumuisena kesäk. 25 p:vän aamuna matkalla Salmissa Hiisjärven Leppälästä Polvijärvelle kuulin lähellä ensin mainittua paikkaa oudon linnun laulun, joka vähän muistutti keltasirkun laulua. Kangas kasvoi nuorta, pensasmaista, hyvin tiheää leppää ja koivua, joukossa myös joku mänty. Puiden pituus vaihteli 2—4 m. Lintu istui n. 4 m korkean lepän latvassa. Huolimatta lepän kovasta heilumisesta se siinä pysytteli vaakasuorassa asennossa, muuttaen toisinaan oksaa (ehkä vain tuulen pakosta) ja ahkerasti laulaen. Laulu oli nopea, n. 3 sek. kestävä „ririririri . . . .“ Sama sävy vallitsi koko laulun ajan, tehden laulun yksitoikkoiseksi. Lintu ammuttiin (Yliop. Zool. museossa).

Samallaista laulajaa tapasin Suojärvellä 8—9/7 Vihtimäjärven metsänvartijatorpalla kaksi koirasta, n. 300 m:n etäisyyksillä toisistaan. Molemmat linnut olivat ahkeria ja varhaisia laulajia. Klo 2,45 aamulla jo laulu kuului, jatkuen pienin väliajoin läpi päivän. Molemmat oleskelivat vanhanpuoleisessa metsässä ulkopuolella varman ampumamatkan, edellinen n. 20 m korkeissa harvaan kasvavissa petäjissä, jälkimäinen etupäässä koivua kasvavassa metsässä. Molemmat löytöpaikat olivat kaskien reunoissa. Edellisessä kohdassa oli kasken jälkeinen metsä, joka oli tunkeutunut myös alusmetsäksi edellämainittujen petäjien joukkoon, n. 30 vuoden vanha, jälkimäisessä paikassa oli jokseenkin samanikäinen kaski juuri kaadettu tai vielä kaadon alainen. Minuutissa vaihteli laulujen luku (eri vuorokauden aikoina) 5:stä 12:een, väliaikojen ollessa yleensä tasaiset. Itse laulu kesti n. 2 sekuntia. Se oli yksitoikkoista saman yhtäkorkean riäänen (n. 12 kertaa) toistamista. Kertaus oli niin nopea, että varma äänien luvun laskeminen oli hyvin vaikeaa. Vaihteeksi laski äänikorkeus joskus kesken laulun. Lisäksi kuului pari kertaa erilainen laulu: psirip psirip psirip psirip psirip. Linnut lauloivat jonkun aikaa yhdessä kohdin, hypäten sitten toisille oksille.

Edelläkuvattu laulu käy jokseenkin yhteen pohjanuunilinnun lauluselitysten kanssa. Ammuttu lintu muistuttaa myös parhaiten pohjanuunilintua, mutta eroaa siitä kuiten-

kin muutamissa kohdin, joissa se taas tavallisesti lienee tavallista uunilintua.

Seuraava vertailu pohjanuunilintuun ja tavalliseen uunilintuun osoittaa Salmin Hiisjärvellä ammutun yksilön tärkeimmät erot edellisistä lajeista:

Pohjanuunilintu.	*Ammuttu yksilö.*	*Tavallinen uunilintu.*
1. Siivillä viheriänkeltainen (vaalea) poikkijuova.	Kolmen ensim. kyynärsulan peitinhöyhenen kärki valkea, joten muodostuu valkea täplä.	Siipi poikkijuovaton.
2. Leveä vaaleankeltainen juova kulmilla sieraimista niskaan.	Juova valkea.	Juova vaalea ja kapea.
3. II käsisulka VI:tta hiukkasen tai tuskin ollenkaan pitempi.	II käsisulka VI:tta tuntuvasti (2 mm) pitempi, ollen hiukan likempänä V:n kärkeä.	II käsisulka VI:tta tuntuvasti pitempi (Nordens Fåglar II: „något längre“) yltäen likemmäksi V:n kuin VI:n kärkeä.
4. I käsisulka peitinhöyheniä joskus lyhempi tai yhtäpitkä (Collett, Schaanning), joskus pitempi (Collett, Schaanning 1 mm, Kolthoff-Jägersköld 5 mm, Meves 5—6 mm, British Museums Katalog, 6.3—9 $^1/_2$ mm).	I käsisulka peitinhöyhenten pituinen, toinen peitinhöyhen kuitenkin hiukan pitempi.	I käsisulka 4—5 mm peitinhöyheniä pitempi.
5. I käsisulka (paljastettu osa) 8—9, nuorilla (Mela-Kivirikko) 10—12 mm pitkä.	I käsisulka 9 mm pitkä.	I käsisulka 13—16 mm pitkä.
6. Linnun pituus 120—140 mm.	Pituus 124 mm.	Pituus 128—141 mm.
7. Sulissa vaaleanvihvihreät ulkoreunat.	Sulissa (pyrstösulissa heikosti) (kellan-) vihreät ulkoreunat.	

Kuten edellä olevasta näkyy muistuttaa lintu eniten pohjanuunilintua, poiketen siitä kuitenkin useissa kohdin. Onko selostettu yksilö joku satunnainen poikkeus (muunnos?) pohjanuunilinnusta, vai onko kysymyksessä joku vielä enemmän poikkeava muoto, ehkäpä välimuoto mainittujen lajien välillä, on tällä hetkellä epätietoista, samoinkuin sekin, olivatko toiset edellä mainitut yksilöt samallaisia kuin tässä kuvattu.

Pohjanuunilinnun ovat Suomessa tavanneet Suomalainen (Enontekiössä v. 1909) ja Finnilä (Utsjoella 1915, Inarissa ja Sodankylässä 1917, yhteensä 22 kertaa). (Nordling'in varempaa löytöä Inarista pidetään erehdyksenä.) Vienan-Karjalassa se on tavattu kevätmuuton aikana 1901 (Lindblad) ja Aunuksessa Äänisjärven pohjoisrannalla. Sen pesimisalue kulkee Ruijasta pitkin Jäämeren reunaa Ohotanmereen saakka.

Student Ole Eklund lämnade följande **Botaniska notiser från Ab, Korpo.**

Under exkursionerna sommaren 1919 gjordes flere intressanta fynd, bland vilka främst må nämnas *Potentilla reptans, Rosa canina, Draba muralis* och *Centunculus minimus.* I det följande lämnas en kort beskrivning av dessa arters fyndorter, varjämte omnämnas några andra sällsyntare växter, som under de senaste åren anträffats i Korpo socken.

1. *Potentilla reptans* L. Förekommer på fyra särskilda lokaler i Korpo, nämligen Skofatt: Wästergård (2 lok.), där den ymnigt växer längs vägkanter och åkerrenar, Prästgården (1 lok.) i en liten hage (tämligen ymnigt) samt Bonäs: Norrgård (1 lok.), växande relativt rikligt å en torr backsluttning tillsammans med *Allium scorodoprasum.* Tidigare uppgiven för Korpo af Bergstrand (Hjelt Consp. V sid. 111).

2. *Rosa canina* L. Denna hos oss för en ganska kort tid sedan på Aland urskilda *Rosa*-art är icke så särdeles sällsynt i de sydligare delarna av Korpo kyrkland jämte

tillhörande skärgård. Ymnigast förekommer den i trakterna kring den cirka 4 km långa Långviken, som från W skjuter in i Korpo-landet. I samma område trivas många andra sällsyntheter, måhända beroende på jordens kalkhalt, vilken betingas av gamla märgellager, som här flerstädes träda fram i dagen. En av dessa rariteter är

3. *Draba muralis* L., även den tidigare känd endast från Åland. Tvenne lokaler: Långviksområdet: Snickars udde, där jag fann arten i början av juni i mycket stor ymnighet, samt Prästgården, där lektor E. W. Ehrman påträffade växten i slutet av samma månad.

Å Snickars förekommer *Draba muralis* å en sydsluttning, beväxt med risiga klibbalbestånd samt hägg och *Ribes alpinum.* Här trives den förnämligast kring buskagerna och i deras skugga, men uppträder även å öppnare ställen, i synnerhet kring stenar och i dagen framträdande bergklackar bland småväxta arter, såsom *Draba verna, Sedum album, Myosotis hispida, M. stricta, Cardamine *multicaulis, Cerastium semidecandrum* etc. Bland övriga arter å Snickars må nämnas följande: *Allium scorodoprasum* (ymn.), *A. oleraceum* (ymn.), *Avena pubescens* (ymn.), *A. pubescens* f. *glabrata* (spars.), *Geranium pusillum* (ymn.), *Poa compressa* (täml. spars.), *Ranunculus bulbosus* (ymn.), *Sorbus Fennica* (1 stort träd).

Lokalen å Prästgården utgöres av en torr backsluttning med svag lutning mot S, strax invid lektor E:s villa. Även här uppträder *Draba muralis* ymnigt och tillsammans med *Cerastium semidecandrum, Draba verna, Geranium pusillum, Ranunculus bulbosus, Myosotis stricta* m. fl.

4. *Centunculus minimus* L. Utom å Korpo: Hässelö, där arten upptäcktes såsom ny för Finland av G. Renvall, har denna lilla primulacé anträffats å inalles fyra nya lokaler inom Korpo socken, alla fallande inom det märkliga Långviksområdet. Icke långt efter det Renvall funnit arten å Hässelö (lokal: sandig havsstrand) lade lektor E. W. Ehrman 1905 märke till växten, som i stor ymnighet förekom i fuktiga sandgropar vid byavägen mellan Kölingby

och Karby. Senaste sommar besökte jag denna fyndplats och kunde även konstatera, att växten fortfarande trivdes å lokalen, vilken är att betrakta som den långa Kölingbyvikens forntida botten, vilken numera genom landhöjningen torrlagts. (Kölingbyviken är en grund vik, som från Långviken mot S skjuter in i Korpo-landet.) Då jag sommaren 1918 exkurrerade på Hässelö, fann jag *Centunculus* ytterligt sparsamt vid en liten bukt på holmens ostsida. Det synes som om lokalen å Hässelö ej vore tjänlig för arten, ty såväl de exemplar jag såg växa där 1918 som de Renvallska exemplaren från långt tidigare år äro alla särdeles späda och magra. Så mycket frodigare äro exemplaren å samtliga lokaler inom Långviksområdet. Och detta förhållande har väl sin orsak däri, att *Centunculus,* som ej är en havsstrandväxt, utan trives på fuktig sandjord i allmänhet, såsom sandiga åkrar och gärden, sötvattenstränder etc.[1]), har större betingelser för trevnad i Långvikens brakvattensområde än på Hässelö, som så att säga bildar utposten mot den yttre skärgården. Här nedan en beskrivning av Långviksområdets lokaler.

Lok. I. Kölingby. Plant, sandigt område, som av källsprång ständigt hålles fuktigt. Här växer arten rikligast i och omkring grunda fördjupningar, uppkomna genom att sand grävts på platsen, tillsammans med *Bulliarda aquatica*, *Epilobium palustre, Juncus supinus*, *Montia* **lamprosperma, Peplis portula, Sagina nodosa*, *S. procumbens* etc.

Lok. II. Långviken (stranden vid båthuset mitt emot Hväsby). Låglänt, gräsig strand, som översvämmas vid högvatten. *Centunculus* ymnigt å ett c. 30 m långt och 2—4 m brett bälte. Jordmånen humusrik, något lerblandad sand. Växer å bara jordfläckar i det glesa växttäcket, vilket har följande sammansättning: *Agrostis stolonifera*, *Carex Oederi*, *Erythraea pulchella*, *Festuca rubra*, *Galium pa-*

[1]) Å sådana ställen förekommer växten mestadels t. ex. i Sverige och Kurland.

lustre, Glaux maritima, Juncus Gerardi, Leontodon autumnalis, Linum catharticum, Plantago major, Potentilla anserina, Triglochin maritimum.

Lok. III. Sandig betesmark nära en vik av Långviken, öster om föregående lokal. Tämligen ymnigt växande tillsammans med *Agrostis vulgaris, Allium schoenoprasum, Carex panicea, Galium palustre, Gentiana *lingulata, Leontodon autumnalis, Linum catharticum, Ranunculus flammula* f. *radicans, Rhinanthus minor, Triodia decumbens* m. fl.

Lok. IV. Långviken (stranden mitt emot Röjkil). Gräsig, låglänt, 3—4 m bred strandremsa; sandig jordmån. *Centunculus* sparsamt. I övrigt:

Achillea millefolium (enstaka)
Agrostis canina
Carex panicea
C. Oederi
Erythraea litoralis
E. pulchella
Euphrasia officinalis (coll.)
Festuca ovina
Glaux maritima
Leontodon autumnalis
Linum catharticum
*Odontites *verna* (enstaka)
Plantago major
Pl. maritima
Potentilla anserina
Prunella vulgaris (enstaka)
Sagina nodosa
S. procumbens
Taraxacum (coll.) (enstaka)
Trifolium repens
Triglochin maritimum
Triodia decumbens

Lokalerna II, III och IV anträffades under en exkursion i Långviksområdet, varvid även anmärktes *Scirpus parvulus* R. et Sch. i vattenbrynet å dyig botten vid Hväsby brygga.

5. *Prunus spinosa* L. Långviksområdet: Steugholm (sydstranden). Här bildar slånbusken täta snår tillsammans med *Alnus glutinosa, Juniperus communis, Rhamnus frangula, Ribes alpinum, R. nigrum, Rosa coriifolia* och *Solanum dulcamara.* Markvegetationen representeras av bl. a. följande arter: *Aegopodium podagraria, Agrimonia eupatoria, Anemone nemorosa, Arabis hirsuta, Clinopodium vulgare, Convallaria multiflora, Dactylis glomerata, Dentaria bulbifera, Geranium silvaticum, Hepatica triloba, Melandrium rubrum,*

Melica nutans, Moehringia trinervia, spridda individer *Pimpinella saxifraga* v. *dissecta, Platanthera montana* (enstaka), *Poa nemoralis, Primula veris* m. fl.

6. *Gentiana uliginosa* Willd. Förekommer ej sällsynt i Långviksområdet å låga strandängar.

7. *Najas marina* L. och *Ruppia rostellata* Koch. Förekomma tämligen ymnigt i Långviken å dybotten tillsammans med *Myriophyllum spicatum* och (ställvis) *Ranunculus Baudotii* (med flytblad). *Hippuris vulgaris* v. *maritima* Hellenius växer sällsynt i ett grunt sund nära *Centunculus*-lokalen n:o II.

8. *Geranium lucidum* L. Två lokaler i Korpo, nämligen Limskär (skuggiga kalkklippor, sparsamt) och Kälö: Gloskär, ytterst ymnigt å en stenig backsluttning i det inre av holmen.

9. *Laserpitium latifolium* L. Kälö: å en stenig udde mot N, mycket ymnigt bland snår av *Prunus spinosa* och *Rhamnus catharticus.* På Kälö är *Prunus spinosa* så ytterligt ymnig, att den i hög grad försvårar exkursioner i vissa delar av ön genom de ogenomträngliga och vidsträckta snår den bildar. Bland anmärkningsvärda växter på Kälö må nämnas: *Pyrus malus *acerba, Cotoneaster integerrima* (sällsynt), *Fraxinus excelsior* (ymnigt i dalgångarna — forntida sund — i östra delen av ön), *Melampyrum cristatum*, *Geranium sanguineum* (ymnigt), *Myosotis laxa, Cirsium arvense* v. *horridum*, *Rosa canina*, *Sedum album* m. fl.

10. *Orchis sambucinus* L. (såväl huvudarten som f. *rubra* Rchb.) förekommer mycket spridd i Långviksområdets västligare delar. Denna art vore med säkerhet ymnigare om ej alla för den lämpliga lokaler betades.

11. *Chenopodium hybridum* L. Korpogård; som ogräs i trädgården, där arten hållit sig i omkring 50 år. Tämligen ymnig. Tillsammans med denna art har jag observerat *Lepidium sativum* L., som här även uppträder i form av ogräs (med säkerhet sedan ett par decennier tillbaka).

12. *Carex riparia* L. och *Carex Pseudocyperus* L. förekomma bägge tämligen rikligt i sydligaste delen av Kopois

(= Kuoponby) träsk, varifrån ett utfallsdike leder till Långviken. Intressant är den olika snabbhet varmed olika arter från träsket vandrat utför detta dike. Sålunda har *Carex Pseudocyperus* nått ett litet försprång framom *C. riparia*, men stannar dock redan i dikets översta lopp, medan exempelvis *Iris pseudacorus* och *Typha angustifolia* vandrat ända till dikesmynningen vid Långviken.

13. *Epilobium Lamyi* F. Schultz. Denna hos oss ytterst sällsynta växt fann jag 1917 i ett dike nära Kopois: Västergård. Sedan dess har den ständigt ökats och uppträdde 1919 tämligen ymnigt. Härtill har väl bidragit husbondens å Västergård tillmötesgående, i det han på min begäran vid slåttern lämnar växten orörd, så den i fred får fruktificera. *Epilobium Lamyi* har långt tidigare (1885) blivit funnen i Korpo (Markomby by), men uppgavs som kollektivarten *E. tetragonum* L., vilken då var ny för Finland. Lokalen i Kopois torde vara ny.

14. *Bromus arvensis* L. uppträdde 1915 mycket ymnigt å en åker å Korpogård, men var följande år åter försvunnen.

15. *Hypericum hirsutum* L. Utom å den sedan långa tider kända lokalen Tvegyltan finnes denna art ymnigt å den SW om Korpo kyrkland belägna Galtholmen (= Gyltgalten).

16. *Vicia villosa* L. Denna art förekom åren 1915—1917 synnerligen rikligt i Markomby by i rågåkrar. Synes dock numera försvunnit.

17. *Allium schoenoprasum* v. *sibiricum* L. Uppträder här och där sällsynt tillsammans med huvudarten. Den märkligaste fyndorten inom Korpo socken torde vara Brunskär: Vällingskär, där denna ståtliga varietet växer insprängd bland huvudarten, som här uppträder tongivande (nästan täckande) å ett mindre område av sydstranden. Marken utgöres av fuktig sandjord.

Med. lic. Runar Forsius inlämnade till publikation: **Zur Kenntniss einiger Blattwespen und Blattwespenlarven II.**

1. *Tenthredo vespa* Retz. (= *tricincta* F.). Diese Art, die in meinem Verzeichnisse der finländischen Tenthredinoiden[1]) nicht erwähnt wurde, ist wie es scheint in einigen Gegenden des südlichen Finland nicht allzu selten. Ich habe neuerdings Exemplare von folgenden Fundorten gesehen: Åland, Ekerö Gåsskär am 17. VII. 1919 an *Angelica* (Harald und Håkan Lindberg) und Ekerö Skagen am 22. VII. 1919 einzeln an Umbellaten; Regio aboënsis, Nystad (Hellén); Satakunta, Björneborg (Lönnmark); Ostrobothnia orientalis (coll. Wasastjernae); Karelia australis, St. Johannes (Pulkkinen). *T. vespa* ist in Europa weitverbreitet und früher u. a. aus Schweden bekannt. Die Larve ist polyphag (*Viburnum*, *Fraxinus, Lonicera* etc.).

2. *Macrophya rufipes* L. Ebenfalls für die finländische Fauna neu. Ein ♂ am 20. VI. 1919 Åland, Saltvik (Håk. Lindberg) und ein ♀ ebendaselbst am 7. VII. 1919 (Har. Lindberg) an Umbellaten gesammelt. Früher aus Schweden bis Stockholm bekannt[2]). Wird öfters nur einzeln gefangen. Larve bisher unbekannt.

3. *Entodecta pumilus* Klg. Diese in Mittel- und Südeuropa ziemlich verbreitete Art, die in den Blättern von verschiedenen *Rubus*-Arten miniert, wurde bei uns bisher übersehen. Am 24. VI. 1919 fand ich ein ♀ dieser Art in Regio aboënsis, Nagu Grännäs, an *Rubus idaeus* mit der Eiablage beschäftigt. Bei einer Revision meiner Blennocampiden entdeckte ich ein zweites ♀, das ich schon am 8. VII. 1908 in Nyland, Pärnå Husvilla, gefangen hatte. Wie mir Mag. phil. E. Lindquist neulich mitteilte, hat er im Sommer 1919 die Minen dieser Art in der Nähe von Helsingfors gesammelt. Diese Art ist also wahrscheinlich bei uns nicht allzu selten und wurde nur wegen ihrer Kleinheit früher übersehen oder mit *Fenusa* verwechselt.

---

[1]) Forsius, Verzeichnis der bisher aus dem Lojo-Gebiete bekannt gewordenen Tenthredinoiden nebst einer Übersicht sämmtlicher in Finland festgestellter Arten. Acta Soc. pro Fauna et Flora Fennica Vol. 46, N.o 4, 1919.

[2]) Thomson, Hymenoptera Scandinaviae, Vol. I, S. 225.

4. *Pteronidea pseudonotabilis* Ensl. Enslin[1]) beschrieb diese Art nach Weibchen, die ich in Regio aboënsis, Karislojo und Lojo, in den Jahren 1909 und 1910 durch Zucht von Larven erhielt. Gleichzeitig erhielt ich auch Männchen und war im Sommer 1919 wieder in der Lage, diese Art zu züchten. Das bisher unbekannte Männchen und die Larve werden hier beschrieben.

Das ♂ ist bedeutend dunkler gefärbt als das ♀. Kopf schwarz; nur Mundgegend, Labrum, Clipeus mit Ausnahme der dunklen Basis, und der Infraantennalhöcker gelblich; Mandibeln braun; Fühler ganz schwarz. Thorax schwarz; Flügelschuppen und die Pronotumränder breit gelb. Flügelgeäder und Stigma dunkelbraun; das basale Drittel der Costa gelblich; Flügel hyalin. Basis der Hüften braun. Hüften und Trochanteren sonst gelb. Beine gelblich; an den Vorder- und Mittelbeinen jedoch die Schenkel bisweilen oben und unten an der Basis leicht dunkel gestreift und die Tibienspitze sowie die Apicalenden der Tarsen verdunkelt. Die Hinterbeine sind gewöhnlich etwas dunkler, indem die Tibienspitzen breiter geschwärzt sind und die Hintertarsen beinahe ganz dunkel erscheinen. Hinterleib oben schwarz, unten gelb; Genitalien braun.

Kopf hinter den Augen gerundet verschmälert; Scheitel kurz, etwa 2 ½ mal so breit wie lang, vorne oft leicht eingedrückt, seitlich wenig scharf begrenzt. Oberkopf ziemlich dicht und nicht besonders fein punktiert, wenig glänzend. Stirnfeld ziemlich scharf begrenzt, unten nicht unterbrochen. Supraantennalgrube recht gross und tief. Clipeus deutlich aber nicht besonders tief ausgeschnitten. Unterlippe verhältnismässig kurz. Antennen kurz, deutlich kürzer als der Hinterleib, zur Spitze deutlich verschmälert; Glied 3=4, 5 nur wenig kürzer, die folgenden allmählich an Länge abnehmend. Thoraxrücken mässig fein und dicht punktiert, deutlich aber nicht besonders stark glänzend; Scutellum seichter und feiner punktiert und etwas mehr glänzend,

[1]) Enslin, Die Tenthredinoiden Mitteleuropas Vol. V, S. 417.

vorne bogig eingedrückt. Mesopleuren ziemlich fein und abstehend punktiert, deutlich aber nicht besonders stark glänzend. Flügelstigma länglich. Der äussere Tibiensporn etwa $^1/_3$, der innere etwa $^1/_2$ des Metatarsus. Klauen gespalten. Abdomen fein nadelrissig gestrichelt, ölig glänzend. Fortsatz des achten Rückensegmentes am Ende gerade abgestutzt, kurz (nur etwa $^1/_4$ des übrigen Segmentes) und ziemlich schmal (etwa $^1/_8$ des Segmentes). Afterplatte gerundet verschmälert. Länge des ♂ etwa 5.5—6.5 mm.

Die Färbung des ♀ ist recht veränderlich. Bisweilen fehlen die gelben Orbitalflecken, das Schildchen ist ganz schwarz und der Hinterleib, mit Ausnahme der Sägescheide, gelb. Solche Stücke nenne ich var. nov. **simplex.**

Bisher hier und da im südlichen Finland (Helsinge, Lojo, Karislojo, Nagu) als Larve von mir gesammelt. Wahrscheinlich jedoch weiter verbreitet bei uns, denn in Schweden geht diese Art nördlich wenigstens bis zum Torneträsk (leg. Malaise ex larva!). — Zwei Generationen jährlich: Ende Mai bis Juni und Ende Juli bis Anfang August. Die Eier werden in kleinen taschenförmigen Höhlen an der Unterseite der Blattenden gelegt. Die Larven leben an glattblättrigen Weiden (besonders *Salix phylicifolia)* in kleineren Kolonien von etwa 8—20 Stück. Sie skelettieren als jung die Blätter und benagen als älter gesellig den Blattrand. Bei Störung gehen sie in Schreckstellung, riechen aber nicht besonders schlecht.

Die Larven sind als jung (6 mm) dunkel mit blattgrünem Bauche, einem ähnlich gefärbten Seitenstreifen und einem schmalen grünen Mittelstreifen. Über den Bauchfüssen ein aus Doppelpunkten zusammengesetzter dunkler Streif. Kopf dunkel mit einem bleichen Mittelstreifen. Brustfüsse dunkel geringelt. Nach dem folgenden Hautwechsel ist der Kopf gelblich mit dunkeln Augenfeldern und braunem Munde. Der Körper ist blasser und die dunklen Warzenflecken deutlicher. Die im folgenden Stadium deutlich hervortretenden gelben Seitenflecken sind jetzt schon angedeutet. — Etwas ältere Larven (nach dem

zweiten Hautwechsel) haben einen lederbraunen Kopf, und die Augen sind gelblich mit dunklen Umgebungen. Brustfüsse gelblich mit braunen Klauen. Körper blattgrün mit einem Stich ins Blaue und trägt seitlich an den Segmenten einen zitronengelben Doppelfleck und unter diesem zwei Längsreihen schwarzer Borstenflecke sowie oben auf dem Rücken an jedem Mittelsegment vorne zwei grössere Flecke, hinter diesen sechs kleinere und nahe dem Hinterrande der Segmente vier ähnliche Borstenflecke, von denen die äusseren etwas grösser als die inneren sind. Das letzte Segment ist gerunzelt und trägt hinten die an den Spitzen geschwärzten Afterstäbchen. Länge der erwachsenen Larve etwa 25—30 mm.

Der Kokon ist beim ♂ etwa 7—8 mm, beim ♀ etwa 7—10 mm lang und etwa 4—5 mm dick, dunkelbraun, ziemlich locker, und wird zwischen verwelkten Blättern oder in Moos verborgen. Die Puppenruhe der Sommergeneration dauert etwa 10—14 Tage. Die Larven der Männchen gehen oft 5—7 Tage früher als die weiblichen Larven in das Moos, was auch bei manchen anderen Tenthredinoiden beobachtet worden ist.

5. *Pontania forsiusi* Ensl. Gleichzeitig mit den von Enslin beschriebenen Weibchen von *P. forsiusi* sammelte Lektor Rolf Krogerus im Kirchspiele Kittilä ein ♂, das ich für das bisher unbeschriebene Männchen dieser Art halte.

Kopf kurz, hinter den Augen deutlich, aber wenig schmäler als vorne quer über dieselben, fein punktiert, glänzend. Scheitel auffallend kurz, wenigstens drei mal so breit wie lang, vorne und seitlich deutlich begrenzt. Stirnfeld seitlich deutlich, wenn auch nicht sehr scharf begrenzt, unten durch die nach oben verlängerte Supraantennalgrube eingekerbt. Antennen fadenförmig, auffallend dünn, etwas länger als der Hinterleib, gegen das Ende kaum verdünnt; das dritte Glied etwas kürzer als das vierte, 4 = 5, das fünfte etwas länger als das sechste, 7, 8 und 9 etwa gleichlang; das letzte Glied etwa acht mal so lang wie dick. Thorax

oben ziemlich fein punktiert, glänzend, unten ebenso, nur sind die Mesopleuren unten etwas gröber und dichter punktiert und weniger glänzend. Metatarsus schmal, etwa halb so lang wie die Hintertibien und wenig länger als der übrige Tarsus. Abdomen fein gestrichelt, glänzend; Afterplatte länglich gerundet verschmälert; Fortsatz des achten Rückensegmentes ziemlich schmal, am Ende gerade abgestutzt, etwas länger als breit, in der Mitte leicht gekielt, etwa um $^1/_5$ des Segmentes hervortretend.

Kopf braunschwarz; ein Fleck an der oberen inneren Augenecke, Vorderrand des Clipeus, Labrum und Palpen gelblich. Thorax dunkelbraun; Flügeldecken braungelb. Flügel hyalin, Geäder braun, Costa und Stigma gelblich, Basis des Stigmas kaum heller. Beine gelblich; Hüften, Trochanteren und Basis der Schenkel dunkelbraun, Tarsen leicht geschwärzt. An den Mittelbeinen sind die Schenkel zur Hälfte geschwärzt und die Hinterschenkel sind nur an der äussersten Spitze gelb. Abdomen dunkelbraun, die Afterplatte gelb, Genitalien braun.

Länge des ♂ etwa 4 mm.

6. **Amauronematus excellens** ♂♀ n. sp. ♀ gelbbraun (im Leben schön ziegelrot!); schwarz sind: Antennen, mit Ausnahme eines gelben Fleckes des Basalgliedes, Supraantennalgrube, ein Fleck zwischen den hinteren Punktaugen, die vertiefte Mitte des Scheitels, die Nähte des Hinterkopfes, Augen, drei Streifen des Mesonotums, das hinterste Drittel des Schildchens, Metanotum, Epimeren der Mesopleuren mit Ausnahme ihrer Mitte. Das erste Hinterleibssegment oben beinahe ganz und die folgenden vier in der Mitte breit schwarz gefleckt, wie die Spitze der Sägescheide. Cenchri weisslich. Hüften, Trochanteren und Beine gelblich; Tarsen leicht gebräunt, Hintertibien hinten dunkel gestreift und an der Spitze gebräunt. Flügel hyalin, Geäder braun, Costa und Stigma gelb.

Kopf hinter den Augen wenig schmäler als vorne quer über dieselben, ziemlich fein und dicht punktiert, glänzend. Stirnfeld stark eingedrückt, seitlich und unten scharf be-

grenzt. Durch die von der ziemlich tiefen Supraantennalgrube ziehende Furche wird der untere Stirnwulst ein wenig eingekerbt, jedoch nicht völlig unterbrochen. Scheitel etwa 4 mal so breit wie lang, ziemlich scharf begrenzt, in der Mitte durch eine Längsfurche geteilt. Zunge lang. Antennen etwa so lang wie der Hinterleib, gegen die Spitze dünner; Glied 3 = 4, die folgenden allmählich an Länge abnehmend. Thorax oben und unten fein und ziemlich dicht punktiert, deutlich glänzend. Schildchen gerundet dreieckig, leicht erhaben, vorne in der Mitte leicht gekielt und mehr glänzend. Flügelstigma länglich zugespitzt. Hinterleib fein nadelrissig, wenig glänzend. Sägescheide von oben gesehen gleichbreit, hinten abgestutzt, wenigstens vier mal so dick wie die Cerci, stark behaart, etwa so weit wie die Cerci hervortretend. Länge des ♀ etwa 9 mm.

Das ♂ ist bedeutend dunkler gefärbt als das ♀: Kopf schwarz mit einem gelben Flecke in der oberen inneren Augenecke, Infraantennalhöcker, Labrum und Zunge, Palpen und Mandibelnbasis gelbbraun. Thorax schwarz, Flügeldecken und Vorderrand des Pronotums gelblich. Alle Schenkel oben an der Basis dunkel gestreift, sonst wie beim ♀. Abdomen oben schwarz, unten gelb; Genitalien gelblich, lang hervortretend. Afterplatte länglich, schmal zugerundet. Fortsatz des achten Rückensegmentes am Ende gerade abgestutzt, ziemlich schmal, etwa um $^1/_5$ des Segmentes hervortretend. Antennen etwas länger als der Hinterleib. Länge des ♂ etwa 8 mm.

Die Larven leben gesellig in kleineren Kolonien von etwa 15—20 Stück an *Salix caprea*. Sie zerfressen die Blätter bis auf den Mittelnerven und gehen bei Gefahr in Schreckstellung. Kopf rund, chokoladenbraun, oben am Scheitel dunkler, Augen schwarz. Abdomen nach hinten ein wenig verschmälert, braun mit dunklerem Rückengefäss, über den Füssen chokoladenbraun, unten zwischen den Thoracalfüssen weisslich. Stigmata weiss. Ehe die Larven zur Verwandlung schreiten, werden sie ganz graublau. Die erwachsene Larve ist etwa 20—24 mm lang und

der braune Kokon etwa 4 × 10 mm. Die Larven gingen am 25—28. VI. 1910 in das Moos und lieferten Imagines im folgenden Frühling (Zimmerzucht). Es giebt also nur eine Generation jährlich. Fundort: Regio aboënsis (südl. Finland), Kirchspiel Karislojo, Suurniemi (ipse).

Med. lic. Runar Forsius inlämnade vidare: **Über Cynips (Diplolepis) longiventris Htg in Finland.** — Die auffälligen Gallen dieser Art wurden im September 1919 einzeln in der Stadt Helsingfors und dessen Umgebungen (Munksnäs, Granö, Malm) an *Quercus pedunculata* von mir gesammelt. Die Imagines der agamen Generation erschienen am 31. Oktober und 1. November 1919 sogleich nach dem ersten Nachtfroste. In Mitteleuropa erscheinen sie bedeutend später (December), obwohl die Tiere, wie in Finland, in den Gallen schon im Oktober fertig entwickelt sind. Die spätere Erscheinungszeit in Mitteleuropa dürfte deshalb von den später eintreffenden Nachtfrosten bedingt sein. *C. longiventris* ist, meines wissens, für Fennoscandia neu, und die finländischen Fundorte sind die nördlichsten dieser Art. Die Cynipiden Finlands sind jedoch bisher recht mangelhaft untersucht worden. Diese Art ist vielleicht bei uns noch weiter verbreitet.

Cynips longiventris Htg erscheint in zwei Generationen jährlich. Die Geschlechtstiere (= *C. similis* Adl.) entwickeln sich im Frühling aus grünen, 2 mm langen, ziemlich dünnwandigen, kurzhaarigen Gallen, die aus angestochenen, ruhenden Knospen entstehen. Die Weibchen legen ihre Eier in die feinen Rippen der jungen Eichenblätter. Die Gallen der agamen Generation sind etwa erbsengross, kugelig, etwas niedergedrückt, nur an einem Punkte der Blattunterseite befestigt, dickwandig, blassgrün oder weisslich mit eigentümlichen, unregelmässigen, gelblichen oder rötlichen, kreisförmigen, konzentrischen Binden. Bei beiden Generationen sind die Larvenkammern einzeln.

Student Håkan Lindberg inlämnade till publikation: **Ålands Hemiptera Heteroptera.**

Åland intager i entomologiskt hänseende en särställning inom det östfennoskandiska faunaområdet. Åland hyser nämligen en stor mängd former, vilka icke anträffats på fasta Finland. Å andra sidan saknas där en hel del insektarter, som äro kända från andra delar av området. En förteckning över de *Hemiptera Heteroptera*, vilka blivit funna inom det i många avseenden märkliga åländska området, torde därför försvara sin plats.

Heteropterfaunan på Åland har tidigare blivit undersökt främst av prof. O. M. Reuter, som i tvenne uppsatser publicerat redogörelser över densamma. Bidrag ha vidare lämnats av prof. J. Sahlberg, som under en kortare tid sommaren 1864 vistades i olika delar av det åländska fastlandet. Även dr J. M. J. av Tengström, proff. E. J. v. Bonsdorff och F. W. Mäklin, dr R. Sievers samt H. Ingelius hava besökt ögruppen och lämnat större eller mindre bidrag till kunskapen om dess insektfauna. Under senare tid ha från Åland hemförts *Heteroptera* bl. a. av drr B. Poppius och W. M. Linnaniemi samt av dr R. Forsius och mag. R. Frey, vilka senare under sommaren 1906 besökte Ålands fastland och Föglö. Den kännedom av den åländska heteropterfaunan, som erhållits genom ovannämnda personers insamlingar, har vidare ökats genom resultaten av en resa, som förf. i sällskap med sin far dr Harald Lindberg och sin bror stud. P. H. Lindberg såsom Soc. pro F. et Fl. f. stipendiat sommaren 1919 företog till Åland. Samtidigt vistades därstädes i och för entomologiska undersökningar fru Mary Hellén och amanuens W. Hellén. Genom dessas insamlingar har förteckningen över åländska *Heteroptera* jämväl förfullständigats.

Insektfaunan på Åland överensstämmer i hög grad med den man påträffar i mellersta Sverige, närmast i Uppland, men visar även stor likhet med faunan i sydvästligaste delen av fasta Finland. Rörande heteropterernas förekomst i Skandinavien saknas från senare tid några sammanställningar. Dock utvisar en jämförelse, att av alla i provinsen

Åland påträffade arter endast följande tre icke äro kända från Skandinavien: *Piezostethus parvulus*, *Cyrtorrhinus geminus*, *Calocoris biclavatus*.

Följande arter åter äro kända från ögruppen, men saknas på Finlands fastland: *Coriomeris denticulatus*, *Macroplax preyssleri*, *Taphropeltus hamulatus*, *Anthocoris nemoralis*, *Microphysa elegantula*, *Myrmedobia coleoptrata*, *Psallus varians*.

Dessutom finnes ett fåtal arter, vilka förutom på Åland endast äro anträffade i vårt faunaområdes östligaste provinser: *Jalla dumosa*, *Stenotus binotatus*, *Megalocoleus tanaceti*, *Hydrometra gracilenta*, *Corixa vernicosa*.

De två sistnämnda grupperna omfatta främst sydliga arter och hava därför sannolikt tillförts landets västra delar över Skandinavien. Detta är synbarligen även fallet med ett större antal arter, i synnerhet sådana, som endast påträffats i de sydvästliga delarna av vårt naturhistoriska område. Hit höra: *Pentatoma rufipes*, *Lygaeus equestris*, *Calocoris norvegicus*, *Lygus cervinus*, *Bothynotus pilosus*, *Dicyphus constrictus*, *Cremnocephalus umbratilis*, *Cyrtorrhinus pygmaeus*, *Orthotylus bilineatus*, *Psallus alnicola*, *Salda pilosella*.

Av ovanstående framgår, att den åländska heteropterfaunan till mycket övervägande grad består av element, inkomna från väster, och blott i ringa grad av former, som tillförts densamma över finländska fastlandet från öster.

Bland det stora antal av våra arter, som hittills icke påträffats på Åland, äro de flesta typiskt östliga och nordliga. Några former äro likväl utbredda över större delen av fasta Finland, såsom *Sciocoris microphthalmus*, *Clinocoris fieberi*, *Cl. ferrugata*, *Geocoris ater*, *Kleidocerus didymus*, *Peritrechus angusticollis*, *Trapezonotus anorus*, *Eremocoris plebejus*, *Piesma capitata*, *Monanthia 4-maculata*, *Orthocephalus vittipennis*, *Globiceps salicicola*, *Psallus aethiops*, *Gerris paludum*.

Av alla i det östfennoskandiska faunaområdet funna heteropterarter, vilkas antal stiger till något över 400, upptager nedanstående förteckning 252 arter. Senaste som-

mar påträffades 56 arter, av vilka exemplar från Åland icke tidigare funnits i Universitetets finländska samling (U. F. S.); bland dessa hava 39 tidigare icke ens varit omnämnda i litteraturen ss. funna på ögruppen, de äro i förteckningen betecknade med *. Endast en av de upptagna arterna har förut icke varit känd från östra Fennoskandia; betecknad med **.

De flesta fyndortsanteckningar äro grundade på exemplar i U. F. S. eller äro mig av insamlaren meddelade. Anteckningar, som endast basera sig på litteraturuppgifter, äro åtföljda av källskriftens namn i förkortning. De av förf., hans far och bror senaste sommar (1919) gjorda fynden åtföljas av ett (!); endast särskilt värdefulla fynd åtföljas i detta fall av samlarens namn.

I förteckningen användas följande förkortningar af ortsnamnen: Al. = Åland, Finstr. = Finström, Ham. = Hammarland, Jom. = Jomala, Saltv. = Saltvik.

Litteratur:

O s h a n i n, B. Verzeichnis der palaearktischen Hemipteren mit besonderer Berücksichtigung ihrer Verteilung im russischen Reiche. St. Petersburg 1909.

—„— Katalog der palaearktischen Hemipteren. Berlin 1912.

R e u t e r, O. M. Bidrag till Ålands och Åbo skärgårds Heteropterfauna. Notis. Sällsk. pro F. et Fl. f. förhandl. Häft. 14. Helsingfors 1875. (Förkortas till Bidr.).

—„— Hemiptera Gymnocerata Scandinaviae et Fenniae. Pars I Cimicidae (Capsina). Acta Soc. pro F. et Fl. f. Helsingfors 1875.

—„— Nya bidrag till Åbo och Ålands skärgårds Hemipterfauna. Medd. Soc. pro F. et Fl. f. Häft. 5. Helsingfors 1880. (Nya Bidr.).

—„— Finlands och Skandinaviska halvöns Hemiptera Heteroptera. Entom. Tidskrift. Uppsala 1880—84.

S a h l b e r g, J. Synopsis Amphibicorisarum et Hydrocorisarum Fenniae. Notis. Sällsk. pro F. et Fl. f. förhandl. Häft. 14. Helsingfors 1875. (Synops.).

Sahlberg, J. Enumeratio Hemipterorum Gymnoceratorum Fenniae. Medd. Soc. pro F. et Fl. f. VII. Helsingfors 1881. (Enum.).

Fam. *Cydnidae.*

Thyreocoris scarabaeoides L. På torra backar. Geta (Popp.); Jom. 4.7 (!); Finstr. (Hellén), 24.6 (!); Saltv. 22.6, 21.7, 30.6 (!); Al. (Mäkl., Linn.).

Sehirus luctuosus M. & R. Allm. på torra backar. Ekerö 7.7. 1864 (J. Sahlb.), 23.7 (!); Ham. 26.7 (!); Geta (Hellén); Jom. (Fors.), 4.7 (!); Saltv. 21.6, 28.6, 1.7, 2.7, 9.7, 11.7 (!); Sund (Fors.), 27. 6 (!).

S. bicolor L. Reuter anför arten (Bidr.) från Åland enl. uppgift av F. Sahlberg och M. v. Essen. J. Sahlberg omnämner den (Enum.) såsom „ej sällsynt på åkerrenar och fältbackar.“ Dock finnes i U. F. S. blott ett exemplar från Åland: Ekerö (Lydecken). Senaste sommar anträffades ett antal exemplar på torra backsluttningar i Ekerö, Finström och Saltvik socknar. Arten förekom dock ganska sparsamt. *S. bicolor* är funnen i Borgå av Edgren och i Nagu av Salovaara, men har sin huvudsakligaste utbredning på Åland. De närmast belägna utländska fyndorterna finnas i södra och mellersta Sverige, vid St. Petersburg, i Livland och Kurland. — Imagines: Ekerö 27. 7 (!), (Lydecken); Finstr. 29. 7 (!); Saltv. 10. 7, 11. 7 (!). Larver: Ekerö 23. 7 (!); Finstr. (!).

S. biguttatus L. Ham. 17.7. 1871 (Reut.); Saltv. 2.7 (!); Sund (Fors.); Al. (Ingel., Siev.).

Fam. *Pentatomidae.*

Eurygaster maurus L. På sanka gräsbevuxna lokaler. Ekerö 16. 7 (!); Ham. 25. 7 (!), 14. 7. 1864 (J. Sahlb.), (Fors.); Geta (Ingel.), 19. 7. 1871 (Reut.); Finstr. 24. 6 (!); Saltv. 25. 6 (!); Al. (Siev.).

Sciocoris umbrinus Wolff. Ekerö 21. 7 (!); Finstr. 27. 7 (!), (Fors.); Saltv. 2. 7, 10. 7 (!); Sund (Fors.), 27. 6 (!); Al. (Linn.).

Allia acuminata L. Allm. Ekerö 18. 7, 23. 7 (!); Finstr.

(Fors.), 23. 6, 29. 7 (!); Saltv. 20. 6, 10. 7 (!); Al. (J. Sahlb., Reut., Coll. Nyldr., Linn.).

Neottiglossa pusilla Gmel. Finstr. 24. 6 (!); Sund 30. 6 (!); Föglö (Fors.); Al. (Reut.).

Peribalus vernalis Wolff. Sälls. på ängsbackar. Geta (Popp.); Finstr., Ämnäs 3. 7 (!); Saltv. 2. 7 (!).

Carpocoris purpuripennis De G. Ej allm. Finstr. 27. 7 (!); Saltv. 23. 6, 10. 7 (!); Al. (Tengstr., Reut., Ingel.).

**Chlorochroa juniperina* L. Ekerö 14. 7 (!); Finstr. 24. 6 (!).

Pentatoma rufipes L. Funnen på Åland av F. Sahlb. Inom vårt naturhistoriska område dessutom anträffad i Åbotrakten (Reut., Finl. o. Skand. Hem.). Arten är ej sällsynt i södra Sverige till Uppland och Västmanland och anträffad vid St. Petersburg, i Livland och Kurland.

Elasmucha grisea L. Saltv. 25. 6 (!); Al. (Ingel.).

Elasmostethus interstinctus L. Finstr. 3. 7 (!); Al. (Tengstr.).

Eurydema oleraceum L. Finstr. (Fors.), 29. 7 (!); Saltv. 30. 6 (!); Sund (Fors.); Al. (E. v. Bonsd., Reut.).

Picromerus bidens L. Ekerö 21. 7 (!); Saltv. 1. 8 (!); Kökar (A. Arrhenius); Al. (Reut.).

**Jalla dumosa* L. Av denna art, som hos oss tidigare varit funnen endast i de östligaste delarna av landet, påträffades i en lund på Ekerö, Skagen, tre larver. Av dessa utvecklade sig blott en till imago. Sällsynt i mell. och södra Sverige samt anträffad vid St. Petersburg. Ekerö 27. 7 (Håk. L.).

Rhacognathus punctatus L. Finstr. (Fors.); Saltv. 25. 6 (!); Al. (Siev.).

**Zicrona coerulea* L. Finstr. 24. 6 (!).

Fam. *Coreidae.*

Syromastes marginatus L. Al. (Tengstr.).

Spathocera dalmani Schill. På torra backar på *Rumex acetosella.* Finstr. (C. Sahlb.); Saltv. 21. 6, 30. 6, 1. 7, 10. 7, 12. 7 (!).

**Coriomeris denticulatus* Scop. Funnen i ett flertal exemplar på torra backar på *Trifolium arvense.* Ett exemplar med osäker fyndort, som finnes förvarat i U. F. S.

och är taget av R. Frey, härstammar med stor sannolikhet från Åland. För övrigt icke anträffad inom vårt naturhistoriska område; funnen på Öland och Gottland samt i Littauen. Jom., Gölby 4. 7 (!); Saltv., Borgboda 30. 6, 9. 7, Kvarnbo 1. 7, 10. 7, 12. 7 (!).

**Arenocoris spinipes* Fall. Ej sälls. på *Trifolium*-arter på torra backar. Ekerö (Hellén); Jom., Gölby 4. 7; Finstr., Ämnäs 3. 7 (!); Saltv. 30. 6, 10. 7 (!); Sund 27. 6, 30. 6 (!).

Alydus calcaratus L. På soliga backsluttningar på *Trifolium*-arter. Ekerö, Finbo 23. 7 (!); Saltv. 12. 7 (!); Kökar, Sottunga (enl. Reut., Nya Bidr.). Larv: Ekerö 17. 7 (!); Saltv. 9. 7, 10. 7 (!).

Therapha hyoscyami L. Allm. Finstr. (Hellén); Saltv. 21. 6, 29. 6, 1. 8 (!); Al. (Ingel.).

Stictopleurus abutilon Rossi. Allm. Saltv. 29. 6, 30. 6, 1. 7, 9. 7, 10. 7, 1. 8 (!); Al. (Ingel.), (Tengstr. enl. Reut., Bidr.).

St. crassicornis L. Allm. Saltv. 23. 6, 25. 6, 29. 6, 30. 6 (!); Sund 27. 6 (!); Al. (Ingel.).

Corizus parumpunctatus Schill. Allm. Ekerö (Reut.), 23. 7 (!); Finstr. 23. 6 (!), Bergö 18. 7. 1871 (Reut.), (Hellén); Saltv. 22. 6, 29. 6, 30. 6, 1. 7, 10. 7 (!). Al. (Linn.).

**C. maculatus* Fieb. Några larver tagna på *Comarum palustre* vid Godby träsk i Finström 2. 7 (Håk. L.).

Myrmus miriformis Fall. Allm. Ekerö 15. 7 (!); Finstr. 3. 7 (!); Saltv. 25. 6, 1. 7, 10. 7, 11. 7, 1. 8 (!); Al. (Ingel.).

Fam. *Lygaeidae.*

Lygaeus equestris L. Tagen i stor mängd och i olika utvecklingsstadier på Lamskär invid Finbo på Ekerö. Arten, som lever på *Vincetoxicum vincetoxicum*, är hos oss utbredd i sydvästligaste skärgården. De närmaste fyndorterna ligga i Sverige från Uppsala söderut, i Livland och Kurland. Ekerö 23. 7 (!); Kökar 8. 1879 (Reut.).

Nysius jacobaeae Schill. f. macr.: Jom. (Hellén). f. brach.: Ekerö 18. 7 (!); Finstr. 3. 7 (!); Al. (Ingel.).

N. thymi Wolff. Allm. Ekerö 18. 7 (!); Jom. (Fors.); Finstr. 3. 7 (!); Saltv. 1. 7, 9. 7, 10. 7 (!); Sottunga, Kökar (Reut., Nya Bidr.); Al. (Tengstr., E. v. Bonsd.).

N. lineatus Costa. På *Calluna vulgaris.* Ekerö, Skeppsvik 18. 7 (!); Saltv. Germundö 11. 7 (!); Al. (enl. J. Sahlb., Enum.).

N. punctipennis H. Sch. Geta (enl. Reut., Bidr.).

**Cymus claviculus* Fall. Tre exemplar funna på en torr gräsbevuxen ängsbacke invid Kvarnbo i Saltv. 25. 6 (Håk. L.).

C. glandicolor Hahn. Allm. på fuktiga ängar bland *Carex*-arter. Jom. (Fors.); Finstr. (Fors.), 24. 6, 3. 7 (!); Saltv. 23. 6, 24. 6 (!); Sund 27. 6 (!); Al. (Linn.).

Ischnodemus sabuleti Fall. Lever enl. Reut. och J. Sahlb. på *Elymus* och andra gräs på sandiga havsstränder. Kökar, Idön 8. 1879 (Reut.).

**Geocoris lapponicus* Zett. Bland rötter på torra backar. Saltv., Kvarnbo 2. 7 (!).

Heterogaster urticae Fabr. Funnen i stor mängd och i olika stadier på *Urtica urens* i Hammarland på Skarpnåtö och i Nävsby samt vid Emkarby i Finström. Enl. J. Sahlb. (Enum.) lever arten även på *U. dioica.* Ekerö 8. 7. 1864 (J. Sahlb.), 11. 7. 1871 (Reut.); Ham. 26. 7, 3. 8 (!); Finstr. 2. 8 (!); Al. (Tengstr.).

**Philomyrmex insignis* F. Sahlb. Ett exemplar funnet på en löväng på Äppelö i Hammarland 25.7 (Håk. L.). Denna högst sällsynta art har tidigare varit känd endast från de östligaste delarna av det östfennoskandiska faunaområdet och från Norge enl. exemplar i prof. O. M. Reuters samling av palearktiska *Hemiptera.*

Macroplax preussleri Fieb. Allm. på *Helianthemum vulgare* på backsluttningar. Arten förekommer icke på Finlands fastland. De närmast Finland belägna fyndorterna ligga i södra Sverige till Stockholm, på Gottland och i Livland. Ekerö 16. 7, 23. 7 (!); Geta (Popp., Hellén); Jom. 4. 7 (!); Finstr., Bergö 18. 7. 1871 (Reut.), 3. 7, 27 .7 (!), (Hellén); Saltv. 22. 6, 29. 6, 30. 6, 1. 7, 2. 7, 12. 7 (!); Sund 30. 6 (!); Al. (Ingel.).

Pamera fracticollis Schill. På sanka platser, i synnerhet vid stranden av gungflyträsk. Ekerö, „fladorna" 16. 7 (!); Finstr., Emkarby Storträsk 3—5. 7. 1864 (J. Sahlb.), 10. 7. 1874 (Reut.), (Fors.); Saltv., Toböle träsk 2. 7 (!).

Ligyrocoris silvestris L. Allm. Ekerö 16. 7, 20. 7, 21. 7 (!); Jom. (Fors.), 5. 7, 7. 7 (!); Finstr. 27. 7 (!); Saltv. 29. 7 (!); Sund 30. 6 (!); Al. (Reut.).

**Rhyparochromus antennatus* Schill. Ekerö 15. 7 (!); Ham. (Hellén).

Rh. chiragra Fabr. På torra backar bland rötter. Geta (Hellén); Jom. 5. 7 (!); Finstr. (Fors.); Saltv. 25. 6, 29. 6 (!); Sund (Fors.), 27. 6 (!).

Pterometus staphylinoides Burm. Al. (Ingel.).

Ischnocoris angustulus Boh. Bland rötter på torra backar. Saltv., Kvarnbo 2. 7 (!); Al. (Ingel.).

**Macrodema micropterum* Curt. På *Calluna vulgaris*. Finstr., Godby 24. 6 (!); Saltv. 25. 6 (!).

Plinthisus pusillus Scholtz. F. macr., som är mycket sällsynt, funnen i Finstr. av Hellén. F. brach.: Jom. (Fors.); Saltv. 10. 7 (!); Al. (Ingel.).

Stygnocoris pedestris Fall. Sottunga 7. 1879 (Reut.).

St. rusticus Fall. Al. (enl. J. Sahlb., Enum.).

St. pygmaeus F. Sahlb. På *Calluna vulgaris*. Ekerö 22. 7 (!); Saltv. 21. 6 (!).

Peritrechus geniculatus Hahn. Allm. på torra ängsbackar. Ekerö 21. 7 (!); Jom. 4. 7 (!), (Hellén); Finstr. (Hellén); Saltv. 21. 6, 22. 6, 24. 6, 25. 6, 27. 6, 28. 6, 30.6, 1. 7, 9. 7, 10. 7, 11. 7 (!).

Trapezonotus arenarius L. Allm. Ekerö 22. 7 (!); Jom. (Fors.), 5. 7 (!); Finstr. 3. 7 (!), (Fors.); Saltv. 21. 6, 22. 6, 29. 6 (!); Sund (Fors.); Sottunga (Reut.); Al. (Ingel.).

Tr. distinguendus Flor. Förekommer på havsstränder. Bl. a. funnen i stor mängd under uppkastad *Fucus* på sandig strand på Möckelö invid Mariehamn. Ekerö, Skagen 23. 7 (!); Jom., Möckelö 6. 7 (!); Finstr., Ämnäs 3. 7 (!); Saltv., Germundö 22. 6 (!); Sottunga 7. 1879 (Reut.); Al. (Siev., enl. Reut., Nya Bidr.).

**Tr. nebulosus* Fall. Ham. 26. 7 (!); Jom. 6. 7 (!); Finstr. 3. 7 (!).

Aphanus pini L. På torra lokaler. Ekerö 22. 7 (!); Ham. 24. 7, 3. 8 (!); Sund 30. 6 (!); Al. (Tengstr., Ingel., Linn.).

Drymus sylvaticus Fabr. Allm. Jom. 4. 7 (!); Finstr. 3. 7 (!); Saltv. 24. 6, 28. 6, 30. 6 (!); Sund (Fors.); Al. (Reut., Ingel., Linn.).

Dr. brunneus F. Sahlb. Bland löv i lövskog. Finstr. 29. 7 (!); Sund 27. 6 (!); Al. (Ingel.).

**Dr. piceus* Flor. En individ infångad på en sumpig strand vid Godby träsk i Finström. Tidigare känd från ett fåtal orter i södra Finland. Arten är ännu ej funnen i Sverige; de närmaste utom vårt land kända fyndorterna äro belägna i Norge och England samt Petersburgska guvernementet. Finstr., Godby 18. 7 (P. H. L.).

Eremocoris erraticus Fabr. Allm. i barrskogar. Geta (enl. Reut., Bidr.); Finstr. 30. 7 (!); Saltv. 21. 6, 22. 6, 25. 6 (!); Sund 27. 6 (!); Föglö 7. 1879, Sottunga (enl. Reut., Nya Bidr.).

Scolopostethus pictus Schill. Al. (Ingel.).

Sc. affinis Schill. Allm. på *Urtica dioica*. Ham. 3. 8 (!); Jom. 4. 7, 8. 7 (!); Finstr. 3. 7; Saltv. 11. 7 (!); Al. (Ingel.).

Sc. decoratus Hahn. På *Calluna vulgaris*. Saltv., Toböle 2. 7 (!); Al. (Ingel.), (Siev. enl. Reut., Bidr.).

***Taphropeltus hamulatus* Thoms. Funnen i ett fåtal exemplar bland rötter och mossa på en torr ängsbacke invid Kvarnbo i Saltvik. Arten är känd från Gottland, från spridda ställen i Mellaneuropa och från Kaukasus. Tidigare icke påträffad i Finland, utgör den ett rent västligt element i vår fauna. Saltv. 1. 7, 2. 7 (Håk. L.).

Gastrodes abietis L. I grankottar. Saltv. 20. 6 (!).

G. ferrugineus L. Finstr. (Fors.); Saltv. (Fors.); Sottunga (Reut.); Al. (Ingel.).

Fam. *Berytidae.*

**Neides tipularius* L. På torra ängsbackar på *Hieracium pilosella*. Ham. (Hellén), Nävsby 3. 8 (!); Saltv., Borgboda 12. 7 (!).

Berytus minor H. Sch. Allm. på gräs på ängsmarker. Ekerö 14. 7. 1871 (Ingel.); Jom. (Hellén), 7. 7, 8. 7 (!); Finstr. (Hellén); Saltv. 28. 6, 10. 7, 11. 7 (!).

B. crassipes H. Sch. På torra gräsbevuxna platser. Finstr. 20. 7. 1871 (Reut., Bidr.), 3. 7 (!).

**Metatropis rufescens* H. Sch. Lever på *Linnaea borealis*. Ekerö, mellan Storby och Skeppsvik 18. 7 (Håk. L.).

Fam. *Piesmidae.*

Piesma maculata Lap. På *Chenopodium album.* Jom. 5. 7 (!); Finstr. (Fors.), 29. 7 (!); Saltv. 29. 7 (!); Sund (Fors.).

Fam. *Tingitidae.*

Acalypta marginata Wolff. Al. (Linn.).

A. platychila Panz. Ekerö 17. 7. 1871 (Reut.), 15. 7 (!); Jom. 8. 7 (!); Saltv., Kvarnbo, på fuktig strandäng 1. 7, 7. 7 (!); Föglö 1879 (Reut., Nya Bidr.); Al. (Ingel.).

A. nigrina Fall. Ekerö, Storby 6. 7. 1864 (J. Sahlb.); Ham. (Hellén); Finstr. (Hellén); Al. (Reut.), (Siev., enl. Reut., Bidr.).

A. gracilis Fieb. Sottunga (Reut., enl. Nya Bidr.).

A. parvula Fall. Ekerö (Hellén); Al. (Reut.).

Dictyonota tricornis Schr. På torra ängsmarker. Ham. 27. 7 (!); Saltv. 11. 7 (!); Al. (Linn.).

Derephysia foliacea Fall. Allm. på ängsbackar. Ekerö 21. 7, 22. 7 (!); Finstr. 27. 7 (!); Saltv. 1. 7, 10. 7, 11. 7 (!); Kökar (Reut.).

**Galeatus spinifrons* Fall. På *Antennaria dioica.* Ekerö 21. 7 (!); Jom. 4. 7, 7. 7, 21. 7 (!); Finstr. (Hellén); Saltv. 29. 6 (!); Sund 27. 6 (!).

Stephanitis oberti Kolen. På *Vaccinium myrtillus* och *vitis Idaea.* Ekerö (Reut.); Finstr. 2. 8 (!); Saltv. 1. 8 (!); Al. (Ingel.).

Tingis cardui L. På *Cirsium lanceolatum.* Ekerö 14. 7 (!); Ham. 26. 7 (!); Al. (Tengstr.).

Catoplatus Fabricii Stål. Ej sällsynt på torra ängsbackar. Ekerö 14. 7. 1871 (Reut.), 16. 7 (!); Jom. 4. 7, 7. 7 (!); Finstr., Godby (J. Sahlb.), (Hellén); Saltv. 20. 6, 22. 6, 25. 6, 28. 6, 30. 6, 10. 7 (!); Sund (Fors.); Al. (Ingel., Linn.).

Fam. *Aradidae.*

**Aradus depressus* Fabr. På *Polyporus* på björk- och aspstubbar. Jom. (Hellén); Saltv. 22. 6 (!).

**A. lugubris* Fall. Ett flertal imagines och larver anträffade under barken på en bränd alstam. Ham., Skarpnåtö 26. 7 (!).

**Aradus betulinus* Fall. Finstr. 24. 6, 3. 7 (!).

A. corticalis L. På *Polyporus* på gamla granstubbar. Ekerö (Hellén), 21. 7 (!); Al. (Tengstr.), (Reut., Bidr.).

**A. varius* Fabr. En larv, som senare utvecklade sig till imago, funnen under barken av död gran. Saltv., Germundö 11. 7 (Håk. L.).

A. betulae L. På *Polyporus* på björk. Sund 29. 6 (!); Al. (enl. J. Sahlb., Enum.).

Fam. *Reduviidae.*

**Ploiaria vagabunda* L. På husväggar, på trädgrenar m. fl. lokaler på skuggiga ställen. Saltv. 1. 8 (!).

**Pl. culiciformis* De Geer. Finstr. (Hellén).

Rhinocoris annulatus L. Al. (Tengstr.).

Coranus subapterus De Geer. På torra lokaler. Ekerö 21. 7 (!); Ham. 27. 7 (!); Saltv. 30. 6 (!); Sund (!); Al. (Reut.).

Fam. *Nabidae.*

Nabis limbatus Dahlb. Kökar, Hamnö (Reut.).

N. flavomarginatus Scholtz. Ekerö 21. 7 (!); Jom. 7. 7 (!); Saltv. 10. 7 (!); Föglö, Juddö; Kökar, Idön (Reut.); Al. (Tengstr.).

N. ferus L. Ham. 3. 8 (!); Geta (Hellén); Jom. 8. 7 (!); Saltv. 22. 6, 23. 6, 29. 6, 30. 6, 1. 7 (!); Al. (Tengstr., Ingel.).

N. rugosus L. Finstr. (Hellén).

N. ericetorum Scholtz. Kökar, Lindön (Reut.).

N. brevis Scholtz. Al. (Ingel.), (Reut., Bidr.).

Fam. *Hebridae.*

Hebrus pusillus Fall. På sumpiga lokaler bland mossa och kärrväxter. Ekerö, „fladorna" 16. 7 (!); Geta (Hellén); Al. (enl. J. Sahlb. Enum.).

**H. ruficeps* Thoms. På liknande platser som föreg. Geta (Hellén); Finstr., Godby träsk 24. 6 (!); Saltv., Syllöda 25. 6 (!), 29. 6 (!).

Fam. *Mesoveliidae.*

Mesovelia furcata Muls. Ej sälls. på vattenytan bland vattenväxter ss. *Potamogeton natans* och *Nymphaea.* Förekommer vanligen i små insjöar. Ett exemplar av den långvingade formen funnet i en havsvik vid Skarpnåtö, Jomaludden, i Hammarland 25. 7 (Håk. L.). Forma brach.: Ekerö.

„fladorna“ 16. 7 (!); Jom., Mariehamn 8. 7 (!); Finstr., Godby träsk 2. 8 (!); Bastö 27. 7 (!); Kökar, Helsö, Långholmen 8. 1879 (Reut., Nya Bidr.).

Fam. *Cimicidae.*

Cimex lectularius L. Jom. 4. 7 (!); Al. (Ingel., Reut. Bidr.).

Fam. *Anthocoridae.*

Temnosthetus pusillus H. Sch. På lövträd, i synnerhet torra grenar. Ekerö 22. 7 (!); Finstr., Bastö 27. 7 (!); Saltv., 12. 7 (!); Kökar, Hamnö (Reut., Nya Bidr.).

**Anthocoris confusus* Reut. I lövskogar. Ekerö 22. 7 (!); Saltv. 10. 7, 1. 8 (!).

A. nemoralis Fabr. Ekerö (Reut.); Jom., Mariehamn (Reut.).

A. gallarum-ulmi De Geer. Al. (Ingel.).

A. nemorum L. Jom. 4. 7 (!); Saltv. 30. 6 (!); Al. (Tengstr., Ingel., Reut. Bidr., Linn.).

Triphleps nigra Wolff. Ekerö, Storby 5. 7. 1869 (J. Sahlb.).

Piezostethus parvulus Reut. Föglö, Juddö, „under mossa“ (Reut., Nya Bidr.).

P. cursitans Fall. Under barken av olika trädslag. Ekerö 16. 7 (!); Ham. 26. 7 (!); Jom. 6. 7 (!); Al. (J. Sahlb., Enum.).

Fam. *Microphysidae.*

Microphysa pselaphiformis Curt. Jom. 5. 7, 8. 7 (!); Al. (J. Sahlb., enl. Reut.).

M. elegantula Bär. Två imagines, ♀♀, och en larv påträffade under barken av en stående död gran på Ekerö i närheten av Skeppsvik; tre honexemplar erhållna genom sållning av murken askstam på Äppelö i Hammarland samt en hona på Skarpnåtö under barken av död tall. Denna art är icke funnen på Finlands fastland. De närmast liggande fyndorterna utom vårt naturhistoriska område äro belägna i Sverige och Danmark. Arten saknas h. o. h. i Ryssland. Ekerö, Böle 7. 7. 1864 ♂ (J. Sahlb.), 18. 7 (Håk. L.); Ham. 24. 7, 26. 7 (Håk. L.); Föglö, Juddö ♀ (Reut.).

Myrmedobia tenella Zett. Allm. Hanen erhålles genom sållning på torra gräsbevuxna lokaler, honan lever på torra

trädgrenar och dyl. samt påträffas ofta vid sållning. Ekerö 16. 7 (!); Ham. 26. 7 (!); Jom. 4. 7, 8. 7 (!); Finstr., Emkarby 10. 7. 1871 (Reut.); Saltv. 1. 7, 10. 7, 11. 7 (!); Al. (Linn.).

M. coleoptrata Fall. Arten är icke känd från fastlandet. De närmaste fyndorterna åt väster ligga i Sverige, åt öster i Moskva och Kaukasien. Jom., Mariehamn ♂♂, 8. 7 (Håk. L.); Finstr., Bastö 27. 7 ♀ (Håk. L.); Saltv. 25. 6 ♂ (P. H. L.), 25. 6 ♂, 17. 7 ♂♂, 10. 7 ♀ (Håk. L.); Föglö ♂, ♀ (Reut.).

Fam. *Capsidae*.

Myrmecoris gracilis F. Sahlb. På torra ängsbackar. Ekerö 21. 7 (!); Kökar, Helsö 8. 1879 (Reut.).

Pithanus maerkeli H. Sch. På fuktiga ängar. F. macr.: Ekerö (J. Sahlb., enl. Reut., Nya Bidr.), 22. 7 (!); Geta 19. 7. 1879 (Reut.). F. brach.: Allm. Ekerö 16. 7 (!); Saltv. 23. 6, 28. 6 (!); Sund 27. 6 (!); Föglö, Sottunga, Kökar (Reut.); Al. (Ingel.).

Pantilius tunicatus Fabr. Al. (Lund).

Phytocoris pini Kirschb. Saltv. 21. 7. 1871 (Reut., Bidr.).

Adelphocoris seticornis Fabr. Kökar, Idön 8. 1879 (Reut.).

A. lineolatus Goeze. Ganska sälls. Enl. Reuter (Nya Bidr.) skulle denna art endast tillhöra den yttre skärgården, söder om 60:de breddgraden. Senare har den dock anträffats på nordligare belägna orter på Ålands fastland. Finstr., Bergö 29. 7 (!); Saltv., Kvarnbo 10. 7, 12. 7, Borgboda 1. 8 (!); Kökar, Kyrkogårdsö, Hamnö 8. 1879 (Reut.).

Calocoris ochromelas Gmel. På ek. Ham. 25. 7 (!), (Hellén); Geta (Hellén); Föglö, Juddö (Reut., Nya Bidr.); Al. (Ingel.).

C. norvegicus Gmel. Kökar, Hamnö 2. 8. 1879 (Reut.).

C. roseomaculatus De G. Allm. på olika slags örter på ängsbackar. Jom. (Hellén); Finstr. 27. 7, 29. 7 (!), (Reut., Hellén); Ham. 26. 7 (!); Saltv. 29. 6, 30. 6, 1. 7, 10. 7, 11. 7 (!); Sund, Föglö, Sottunga (Reut.); Al. (Tengstr., E. Bonsd., (Ingel.).

C. biclavatus H. Sch. Denna art, som icke sällsynt förekommer i södra och mellersta Finland, saknas enl. tillgänglig litteratur helt och hållet i Skandinavien. Prof.

Reuter anför (Nya Bidr.) Juddö i Föglö socken som den västligaste då kända lokalen i Fennoskandia. Senaste sommar anträffades ett ex. på Bastö i Finström, som sålunda numera utgör den västligaste fyndorten. Dess utbredningsområde i Mellaneuropa sträcker sig från Frankrike och Belgien till norra och mellersta Ryssland. Finstr. 27. 7 (!); Föglö 7. 1879 (Reut.); Al. (Ingel.).

C. fulvomaculatus De Geer. Jom. 7. 7 (!); Saltv. 12. 7 (!); Al. (Reut., Bidr., Linn.).

Pycnopterna striata L. På olika slags lövträd. Ekerö 12. 7. 1871 (Reut.); Jom. 7. 7, 8. 7 (!); Leml., Lemböte 6. 7. 1871 (Reut.); Finstr., Bergö 18. 7. 1871 (Reut.); Ämnäs 3. 7 (!); Al. (Tengstr., Linn.).

Stenotus binotatus Fabr. Al. (Ingel.).

Dicrooscytus rufipennis Fall. På tall. Saltv. 10. 7 (!); Sottunga (Reut.).

Lygus pabulinus Fall. På skuggrika platser i lundar. Ekerö 16. 7, 21. 7 (!); Ham. 24. 7, 25. 7 (!); Al. (Tengstr., Reut.).

**L. viridis* Fall. På björk. Ekerö 16. 7 (!).

L. contaminatus Fall. På björk. Ekerö 16. 7 (!); Saltv. 1. 8 (!); Sottunga, på al (Reut.); Al. (J. Sahlb.).

L. spinolae M. D. Al. (Ingel.).

L. lucorum M. D. På åkrar och backar. Ekerö (Reut.); Ham. 25. 7 (!); Finstr. 29. 7 (!).

L. limbatus Fall. Al. (enl. J. Sahlb. Enum.).

L. pratensis L. Allm. Ham. 3. 8 (!); Finstr. (!); Saltv. 20. 6, 23. 6, 1. 8 (!); Al. (E. Bonsd., Tengstr., Ingel.).

L. rubricatus Fall. På gran. Ekerö 22. 7 (!); Al. (Ingel.).

**L. cervinus* H. Sch. Jom., Ramsholmen 5. 7 (P. H. L.).

L. campestris (L.) Reut. På umbellater; ej sällsynt på *Archangelica officinalis* på de yttre skären. Ekerö 25. 7 (!); Al. (E. Bonsd., Linn.).

L. kalmi L. Allm. på umbellater. Ham. 25. 7 (!); Saltv. 30. 6, 9. 7, 1. 8 (!); Kökar (Reut.); Al. (Tengstr., Linn.).

L. rubicundus Fall. Al. (enl. J. Sahlb., Enum.).

Plesiocoris rugicollis Fall. Allmän på *Salix*. Ekerö

16. 7 (!); Finstr. 2. 8 (!); Saltv. 25. 6, 30. 6, 1. 8 (!); Sund 30. 6 (!); Al. (Reut., Ingel.).

Poeciloscytus unifasciatus Fabr. Allm. på *Galium verum*. Jom. 4. 7 (!); Finstr. 2. 8 (!); Saltv. 10. 6, 21. 6, 25. 6 (!); Sund 10. 7 (!); Sottunga, Kökar (Reut.); Al. (E. Bonsd., Tengstr., Ingel., Linn.).

Polymerus nigrita Fall. På *Galium*. Finstr. 20. 7. 1871 (Reut.); Saltv. 22. 7. 1871 (Reut.), 29. 6 (!); Al. (Tengstr., enl. Reut. Bidr., Ingel., Linn.).

Charagochilus gyllenhali Fall. Allm. på *Galium verum*. Saltv. 22. 6, 29. 6, 1. 8 (!); Sottunga (Reut.); Al. (Ingel.).

Liocoris tripustulatus Fabr. Al. (enl. Reut., Bidr.).

Capsus ater L. Allm. på torra backar. Finstr. 3. 7 (!); Saltv. 23. 6, 1. 7 (!); Al. (E. Bonsd., Tengstr., Ingel., Linn.).

Miris virens L. Allm. Saltv. 21. 6, 22. 6, 25. 6 (!); Sund 27. 6 (!); Al. (Ingel., Linn.).

M. calcaratus Fall. Allm. Saltv. 21. 6, 30. 6 (!); Al. (E. Bonsd., Tengstr., Ingel., Linn.).

M. holsatus Fabr. Saltv. 22. 6 (!); Sund 30. 6 (!); Al. (Tengstr., Ingel., Linn.).

Notostira erratica L. Saltv. 11. 7, 1. 8 (!); Föglö, Juddö (Reut., enl. Nya Bidr.).

Trigonotylus ruficornis Geoffr. Allm. på fuktiga lokaler. Ekerö 27. 7 (!); Saltv. 29. 6, 1. 7, 9. 7 (!); Al. (Ingel.).

**Teratocoris antennatus* Boh. Två exemplar funna på *Phragmites* vid Skabbö i Finström 29. 7 (!).

T. saundersi Dougl. & Sc. Allm. på havsstränder på *Phragmites communis*.

T. paludum J. Sahlb. Al. (Reut., enl. J. Sahlb., Enum.).

Leptopterna dolabrata L. Allm. på ängar. Saltv. 9. 7, 10. 7 (!); Föglö, Juddö (Reut.); Al. (Tengstr., E. Bonsd., Ingel., Linn.).

L. ferrugata Fall. Allm. på torra backsluttningar. Saltv. 1. 7, 10. 7 (!); Föglö, Juddö, Gripö 2. 7. 1871 (Reut.); Sottunga, Kökar (Reut.); Al. (Tengstr.).

**Bothynotus pilosus* Boh. Två långvingade exemplar funna på Åland. Det ena påträffades i en skogsdunge vid

Möckelö i Jomala, det andra i en skog på Björkö i norra Finström. Arten, som enl. Reuter lever på gran, är tidigare funnen på några lokaler i västliga Finland. Den saknas i Ryssland, men är påträffad i Skandinavien, England och i mellersta och södra Europa. Jom. 5. 7 (Håk. L.); Finstr. 29. 7 (Håk. L.).

Monalocoris filicis L. Saltv. 2. 7 (!); Al. (Ingel.).

M. bryocaris Fall. Al. (enl. J. Sahlb., Enum.).

Dicyphus constrictus Boh. Funnen i stor mängd på *Stachys silvaticus* vid Skagen på Ekerö. Ekerö (Reut.), 22. 7 (Håk. L.).

Allodaphus rufescens Burm. Allm. på gräsbevuxna platser. Erhålles om aftonen genom håvning. Den långvingade formen är sällsynt och funnen i Jom. 4. 7 (Håk. L.) och Föglö, Gripö 23. 7. 1871 (Reut.). Den kortvingade formen: Ekerö 14. 7. 1871 (Reut.), 18. 7 (!); Jom. 5. 7, 7. 7 (!); Geta 19. 7. 1871 (Reut.); Finstr. (Hellén); Saltv. 22. 7. 1871 (Reut.), 25. 6, 10. 7 (!); Sund 21. 7. 1871 (Reut.); Föglö, Gripö 23. 7. 1871 (Reut.); Kökar, Kyrkogårdsö (Reut.).

Cremnocephalus umbratilis F. Enl. Reut. (Bidr.) funnen av F. Sahlb.

Systellonotus triguttatus L. Hanen är ganska allmän på torra gräsbevuxna lokaler. Flere exemplar honor påträffades under *Fucus* på en sand- och lerblandad havsstrand på Möckelö invid Mariehamn. Enl. Reut. (Nya Bidr.) lever honan tillsammans med *Lasius niger*. Ekerö 14. 7. 1871 (Reut.); Ham. (Fors.); Jom. 6. 7 (!); Finstr. Godby 2. 7. 1869 (J. Sahlb.); Saltv. 22. 7. 1871 (Reut.), 30. 6, 1. 7 (!); Sund (Fors.), 30. 6 (!); Sottunga, Kökar (Reut.); Al. (Ingel.).

Pilophorus cinnamopterus Kirschb. På *Pinus silvestris*. Ham. 26. 7 (!); Föglö, Juddö (Reut.).

P. clavatus L. På olika slag av lövträd. Ekerö 21. 7 (!); Ham. 25. 7 (!); Föglö, Sottunga (Reut.).

Cyllocoris histrionicus L. På ek. Larver anträffade i närheten av Sund kyrka. Geta (Hellén); Finstr., Bergö 18. 7. 1871 (Reut.), (Hellén); Föglö, Juddö (Reut.); Al. (Ingel.).

C. flavoquadrimaculatus De G. Al. (E. Bonsd.; J. Sahlb. enl. Reut. Bidr.).

Globiceps flavomaculatus Fabr. Allm. Ekerö 17. 7, 21. 7, 22. 7 (!); Ham. 25. 7 (!); Lemland (Fors.); Finstr. 27. 7, 29. 7 (!); Saltv. 6. 7, 10. 7 (!); Föglö (Reut.); Sottunga (Reut.); Al. (Tengstr., Linn.).

G. dispar Boh. Ej sällsynt på skuggiga platser på lövängar. Ekerö (J. Sahlb., enl. Reut. Bidr.), 22.7, Skagen (!); Finstr., Godby 20. 7. 1871 (Reut.); Saltv. 22. 7. 1871 (Reut.), 1. 8 (!); Sund 21. 7. 1871 (Reut.); Al. (Ingel.).

Mecomma ambulans Fall. På skuggrika lokaler. Ekerö 16. 7 (!); Ham. 25. 7 (!); Jom. (Fors., Hellén), 8. 7 (!); Saltv. 10. 7 (!); Al. (Tengstr., Ingel.).

Cyrtorrhinus caricis Fall. Ekerö (Reut), „fladorna" 16. 7 (!); Kökar, Långholmen (Reut.).

C. geminus Flor. Ekerö (Reut.).

C. pygmaeus Zett. Finstr. 20. 7. 1871 (Reut. enl. Bidr.); Al. (Ingel.).

C. flaveolus Reut. Sottunga (Reut.).

Aëtorhinus angulatus Fall. På olika slag av lövträd. Allm. på Åland enl. Reut. (Bidr.). Ham. 25. 7 (!).

**Orthotylus fuscescens* Kirschb. På tall. Ekerö, Degersand, ett ex. 14. 7 (!).

O. bilineatus Fall. På asp. Funnen i stor mängd vid Saltvik kyrka. Saltv. 1. 8 (!).

O. virens Fall. På videbuskar. Ham., Skarpnåtö 25. 7 (!); Finstr., Godby 2. 8, Svartsmara 29. 7 (!); Föglö, Juddö (Reut.); Sottunga (Reut.).

O. marginalis Reut. På klibbal och vide. Ekerö 16. 7, 17. 7, 20. 7, 21. 7 (!); Ham. 25. 7 (!); Finstr. 29. 7 (!); Saltv. 11. 7 (!); Al. (Reut.).

O. flavosparsus C. Sahlb. På *Chenopodium album*. Ekerö 16. 7 (!); Sottunga (Reut.).

O. ericetorum Fall. Kökar, Lindön (Reut.).

Malacocoris chlorizans Panz. På hassel. Ham., Skarpnåtö 25. 7 (!); Al. (enl. J. Sahlb., Enum.).

Orthocephalus saltator Hahn. På *Hieracium pilosella*

på torra backsluttningar. Jom. (Fors.); Saltv. 30. 6, 11. 7 (!); Föglö (Fors.); Sottunga (Reut.); Al. (Tengstr., Ingel.).

Strongylocoris leucocephalus L. På soliga ängsbackar; förekommer på *Campanula*. Ham. (Hellén); Saltv. 21. 6, 22. 6, 28. 6, 30. 6, 10. 7 (!); Sottunga (Reut.); Al. (Ingel., Linn.).

Halticus apterus L. På *Trifolium*. Ham. 25. 7 (!); Jom. (Fors.); Saltv. 30. 6 (!); Al. (Reut.).

H. pusillus H. Sch. Jom. (Fors.).

Onychumenus decolor Fall. På gräsbevuxna platser. Saltv. 12. 7 (!); Al. (Ingel.).

Hoplomachus thunbergi Fall. På *Hieracium pilosella*. Ekerö 23. 7 (!); Ham. (Hellén); Jom. (Fors.); Finstr. (Hellén); Saltv. 22. 6, 25. 6, 10. 7 (!); Föglö (Fors.); Al. (Ingel., Linn.).

Megalocoleus pilosus Schr. På *Tanacetum vulgare*. Flere exemplar funna på Långörn mellan Ekerö fastland och Finbo. Ekerö 23. 7 (!); Kökar, Helsö 8. 1879 (Reut.).

M. molliculus Fall. Al. (enl. J. Sahlb., Enum.).

Byrsoptera rufifrons Fall. På *Urtica dioica*. Ham., Nävsby 3. 8 (!); Jom. (Fors.); Finstr., Bergö 18. 7. 1871 (Reut.); Föglö, Juddö (Reut.); Sottunga 8. 1879 (Reut.).

**Brachyarthrum limitatum* Fieb. Tre exx. funna på unga aspar invid Ryssböle i Saltvik. 9. 7 (Håk. L.).

Phylus melanocephalus L. Finstr., Bergö 18. 7. 1871 (Reut.); Föglö, Gripö 17. 7. 1864 (J. Sahlb.).

P. coryli L. På hassel. Ham., Skarpnåtö 17. 7. 1871 (Reut.), 25. 7. (!); Finstr., Bastö (J. Sahlb.); Saltv., Ryssböle 1. 8 (!); Föglö, Juddö, Gripö 23. 7. 1871 (Reut.), (J. Sahlb.); Sottunga (Reut.).

Plesiodema pinetellum Zett. På tall. Jom., Dalkarby 5. 7 (!); Finstr., Godby 20. 7, 21. 7 (Ingel.); Saltv. 22. 6 (!); Al. 1867 (M. v. Essen).

Psallus ambiguus Fall. På björk och al. Ekerö 16. 7 (!); Jom. (Fors.), 5. 7, 7. 7 (!); Saltv. 30. 6 (!); Al. (Ingel., Linn.).

P. betuleti Fall. På olika slags lövträd. Ekerö 21. 7 (!); Ham. 26. 7 (!); Finstr. 29. 7 (!); Saltv. 8. 7 (!); Sottunga (Reut.); Al. (Ingel.).

P. obscurellus Fall. På tall. Ham., Skarpnåtö 17. 7.

1871 (Reut.), 26. 7 (!); Finstr., Godby 2. 7. 1864 (J. Sahlb.); Saltv. 12. 7 (!); Al. (Ingel.).

P. variabilis Fall. På ek. Ham., Äppelö 24. 7, Skarpnåtö 26. 7 (!); Geta (Hellén); Finstr., Bastö 27. 7 (!); Sund, i närheten av kyrkan 30. 6 (!); Al. (Reut., Ingel.).

P. scholtzi Fieb. På al. Ekerö, Skagen 22. 7 (!); Jom. (Fors.); Saltv. 10. 7 (!).

P. lepidus Fieb. På ask. Ham., Skarpnåtö 25. 7 (!); Jom., Ramsholmen 7. 7 (!); Saltv., Haraldsby 23. 7. 1871 (Reut.), Kvarnbo 10. 7 (!); Föglö, Juddö (Reut.); Sottunga (Reut.); Al. (Ingel.).

P. alnicola Dougl. & Sc. Al. (Reut.).

P. falléni Reut. På björk. Finstr., Björkö 29. 7 (!); Saltv. 1. 8 (!); Al. (Mäkl.).

P. varians H. Sch. Förekommer på ek. Icke anträffad på fasta Finland, är denna art utbredd från mellersta Sverige över de västliga delarna av Mellaneuropa. Geta (Hellén); Ham., Bergö 18. 7. 1871 (Reut.); Sund, på en backe bevuxen med ekar i närheten av kyrkan 30. 6 (Håk. L.).

P. diminutus Kirschb. På ek. Ham., Äppelö 24. 7, 25. 7 (!); Finstr., Bastö 27. 7 (!); Al. (Ingel.).

P. roseus Fabr. På videbuskar, i synnerhet invid stränder. Finstr. 29. 7, 2. 8 (!); Al. (enl. Reut., Bidr.).

Atractotomus magnicornis Fall. Sund (Reut.); Sottunga (Reut.).

Criocoris 4-maculatus Fall. Al. (enl. J. Sahlb., Enum.).

Plagiognathus chrysanthemi Wolff. Allm. på ängar på olika slags örter. Ekerö 14. 7, 21. 7 (!); Jom. (Fors.); Saltv. 29. 6, 30. 6 (!); Al. (Reut., Ingel.).

P. arbustorum Fabr. På *Urtica dioica*. Ekerö 16. 7 (!); Jom. (Fors.); Saltv. 11. 7 (!); Al. (Reut., Linn.).

P. albipennis Fall. På *Artemisia absinthium*. Ekerö (Reut.), Björnhuvud 14. 7, Storby 17. 7 (!); Finstr. 27. 7 (!).

Chlamydatus pulicarius Fall. Allm. på torra backsluttningar. Ekerö 23. 7 (!); Finstr. (Hellén), 24. 6 (!); Saltv. 29. 6 (!); Föglö, Juddö (Reut.); Al. (Ingel.).

C. pullus Reut. Ekerö 11—15. 7. 1871 (Reut.); Ham., Nävsby 3. 8 (!); Jom., Dalkarby 5. 7 (!); Föglö, Juddö (Reut.).

C. saltitans Fall. Allm. på Åland på hårda leriga eller sandiga havsstränder bland lägre vegetation. Dessutom på torra backsluttningar. Forma macr. funnen i ett ex. av Reut. och ett ex. vid Ämnäs i Finstr. 3. 7 (!); Jom. 5. 7, 6. 7, 8. 7 (!); Finstr. 3. 7 (!); Sund 27. 6 (!); Sottunga (Reut.).

Sthenarus modestus Mey. D. Al. (Ingel.).

Fam. *Hydrometridae.*

Hydrometra gracilenta Horv. Tre exemplar funna invid stranden av Godby träsk. De rörde sig på vattenytan bland vattenväxter. Arten är för övrigt i vårt land endast känd från de östligaste delarna. Finstr. (Fors.), 24. 6 (Har. L. o. Håk. L.).

Fam. *Gerridae.*

Gerris rufoscutellatus Latr. Ganska sälls. på Åland; funnen i stor mängd i vattensamlingar på berggrund på Ekerö mellan Storby och Skeppsvik 18. 7 (!), Finstr. 30. 7 (!); Kökar (Reut.).

G. thoracicus Schumm. Jom. 6. 7 (!); Finstr., Bergö (Reut.), 3. 7 (!); Saltv. 21. 6, 25. 6 (!).

G. aspera Fieb. Är synbarligen sällsyntare än föregående art. Tagen i mängd i små vattensamlingar i skog invid Käringsund på Ekerö 17. 7, 18. 7 (!); Ham. 25. 7 (!); Kökar (Reut.).

G. lacustris L. Ham. 24. 7 (!); Saltv. 21. 6, 25. 6, 2. 8 (!); Al. (allm. enl. Reut., Bidr.).

G. odontogaster Zett. Ham. 25. 7 (!); Al. (Ingel.).

**G. argentatus* Schumm. Funnen i ett flertal exemplar i Godby träsk i Finstr. 2. 8 (!).

Fam. *Saldidae.*

Salda lateralis Fall. Förekommer ställvis i stor mängd på låga, sandiga havsstränder. Jom., Möckelö 6. 7 (!); Finstr. 20. 7. 1871 (Reut.), Ämnäs 3. 7 (!); Sottunga, Kökar (Reut.).

S. litoralis L. Mycket allm. i synnerhet på havsstränder. Ekerö (Fors., Hellén), 21. 7 (!); Ham., Långträsk 3. 8 (!); Jom. (Hellén); Lemland (Fors.); Finstr. (Hellén), 3. 7 (!); Saltv.

21. 6, 22. 6 (!); Sund 27. 6 (!); Sottunga, Kökar (Reut.); Al. (Tengstr., E. v. Bonsd., Linn.).

S. muelleri Gmel. Ett exemplar funnet i Saltvik, Kvarnbo 1. 7 (!); Föglö, Juddö 7. 1879 (Reut.); Al. (J. Sahlb., enl. Reut.).

S. morio Zett. Täml. allm. i kärr, i synnerhet sådana med gungfly. Ekerö, „fladorna" 16. 7 (!); Jom., Möckelö 6. 7 (!); Finstr., Godby träsk 24. 6 (!); Saltv., Borgboda träsk 29. 6 (!).

S. orthochila Fieb. Ekerö, Käringsund 17.7; Skeppsvik 18. 7 (!); Finstr. 21. 7. 1871 (Reut.), Ämnäs 3. 7 (!).

S. saltatoria L. Allm. på fuktiga lokaler. Ekerö 16. 7, 17. 7, 18. 7, 22. 7, 23. 7 (!); Jom. 5. 7 (!); Leml. (Fors.); Saltv. (Fors.), 25. 6 (!); Sottunga (Reut.); Al. (Ingel.).

S. opacula Zett. Ekerö 16. 7, 19. 7 (!); Lemland (Fors.); Finstr. (Fors.), (!); Föglö, Juddö (Reut.).

S. pilosella Thoms. Tämligen sälls. på låga havsstränder. Ekerö, Skagen 22. 7 (!); Ham., Skarpnåtö 25. 7 (!); Finstr., Ämnäs 3. 7 (!); Kökar (Reut.); Al. (Ingel.).

S. pallipes Fabr. Mycket allm. på havsstränder. Ekerö 17. 7, 18. 7 (!); Ham. 25. 7 (!); Jom. 6. 7 (!); Finstr. (Hellén), 3. 7 (!); Saltv. 21. 6, 22. 6, 24. 6, 2. 7 (!); Kökar (Reut.); Al. (Ingel.).

**S. marginalis* Fall. Denna art förekommer på kärr bland mossa. Den är sällsynt funnen i sydvästra Finland samt dessutom i England, Sverige och Sibirien. Ett exemplar funnet i ett kärr invid Torp på Ekerö 15. 7 (P. H. L.).

S. fennica Reut. Ej sällsynt på havsstränder på Åland. Förutom från södra Finland är arten tillsvidare endast känd från Livland. Ekerö, Vikarna 21. 7 (!); Jom., Möckelö 6. 7 (!); Saltv., Germundö ström 21. 6, 11. 7 (!). Föglö, Sottunga (Reut., enl. J. Sahlb., Enum.); Al. (Ingel.).

S. elegantula Fall. Geta (Hellén); Finstr., Emkarby 10. 7. 1871 (Reut., Bidr.).

**S. cincta* H. Sch. På gungflykärr. Ekerö, „fladorna" 16. 7 (!).

Fam. *Nepidae.*

**Nepa cinerea* L. Sund 27. 6 (!); talrika larver funna vid Borgboda träsk i Saltvik i slutet av juni.

Fam. *Notonectidae.*

Notonecta glauca L. Finstr., Svartsmara 30. 7 (!); Sund (Ingel.); Al. (Siev.).

N. lutea Müll. Ekerö, „fladorna“ 16. 7 (!); Kökar, Långholmen (Reut., Nya Bidr.); Al. (Siev.).

Fam. *Corixidae.*

**Corixa dentipes* Thoms. Tre imagines i en med vattenväxter bevuxen lergrop vid havsstrand, Svartsmara, Finstr. 30. 7 (!). En larv, som utan tvivel tillhör denna art, tagen på Finnbo holme i norra Ekerö i en vattensamling på berggrund 23. 7 (!).

C. sahlbergi Fieb. Allm. Ekerö 18. 7 (!); Ham. 3. 8 (!); Finstr. 30. 7 (!); Saltv. 1. 8 (!); Sund (Fors.); Al. (Ingel.).

C. linnei Fieb. Ekerö, Skagen 22. 7 (!); Ham., Äppelö 24. 7 (!); Finstr., Svartsmara 30. 7 (!); Al. (Ingel.).

C. striata L. Allm.; påträffas ej sällan i havsvatten. Ekerö 17. 7, 18. 7, 22. 7 (!); Jom. 7. 7 (!); Finstr. (Fors.), 3. 7 (!); Sund 27. 6 (!); Kökar, Helsö (enl. Reut., Nya Bidr.); Al. (Ingel.).

C. semistriata Fieb. Ekerö, Storby 17.7, Skeppsvik 18. 7 (!); Ham., Äppelö 24. 7 (!); Sund (Fors.); Al. (Ingel).

**C. distincta* Fieb. Ett ex. funnet i närheten av Storby på Ekerö 18. 7 (!).

C. vernicosa. Två exx. funna i en gräsbevuxen vattensamling vid Svartsmara i Finstr. 30. 7 (!). Tidigare funnen i Sund av Fors. Arten är dessutom känd från England, Sverige och Sibirien samt inom Finland från Helsingforstrakten, Karelen och Ryska Lappmarken.

C. fossarum Leach. Finstr., i en vattensamling på strand vid Svartsmara 30. 7 (!); Saltv., Borgboda träsk 29. 6, 9. 7, 1. 8 (!); Kökar (enl. Reut., Nya Bidr.); Al. (Ingel.).

C. fabricii Fieb. Ekerö, „fladorna“ 16. 7 (!); Finstr., Svartsmara 30. 7 (!); Saltv., Borgboda träsk 29. 6, 9. 7, 1. 8 (!), Syllöda träsk 25. 6 (!); Al. (enl. J. Sahlb., Synops.).

C. carinata C. Sahlb. Förekommer i yttre skärgården, oftast i vattensamlingar på klippor och skär. Ekerö 14. 7, 18. 7, 19. 7, 21. 7, 23. 7 (!); Ham., Äppelö 24. 7 (!); Jom. (R. Frey), Möckelö 6. 7 (!); Kökar (enl. Reut., N. Bidr.).

C. praeusta Fieb. Den allmännaste arten inom släktet. Förekommer såväl i vattensamlingar på utskär som inne i landet. Ekerö 14.7, 17.7, 18.7, 19.7, 23.7 (!); Jom. 6.7 (!); Finstr. 29.7 (!); Saltv., Borgboda träsk 29.6, 1.8, Syllöda träsk 25. 6 (!); Sottunga och Kökar (enl. Reut., N. Bidr.); Al. (Ingel.).

**Cymatia bonsdorffi* C. Sahlb. Förekommer i gungflyträsk. Tre exx. funna i „Gästerby-tjärnan" i Sund 27. 6 (!).

C. coleoptrata Fabr. Påträffas såväl i sött vatten, oftast i gungflyträsk, som i svagt salt. Ekerö, „fladorna" 16. 7 (!); Ham. i ett träsk S om Nävsby; Geta (Hellén); Jom. 4. 7 (!); Finstr. (R. Frey); Saltv., Borgboda träsk 29. 6, 1. 8, Toböle träsk 2. 7 (!); Sund vid Kastelholm 27. 7 (!).

**Sigara minutissima* L. Funnen i stor mängd i en liten insjö mellan Syllöda och Sonnröda i Saltv. 25. 6 (!).

Mötet den 6 december 1919.

Till inhemska medlemmar af Sällskapet invaldes kronolänsman Birger Lingonblad (föreslagen af dr R. Forsius) samt studenter Einar Berger (föreslagen af mag. K. Hildén), Jarl Carpelan (föreslagen af forstmästare A. L. Backman), Deli Fagerlund (föreslagen af prof. E. Reuter och doc. A. Palmgren), Olof Fortelius (föreslagen af dr H. Lindberg), Viljo Karvonen (föreslagen af lektor K. J. Valle), J. Listo (föreslagen af dr U. Saalas), Alice Malling (föreslagen af prof. E. Reuter och doc. A. Palmgren), Olli Pitkänen (föreslagen af prof. K. M. Levander), Erik Såltin (föreslagen af professor E. Reuter) och Niilo Vappula (föreslagen af prof. K. M. Levander).

Till Sällskapets representant i kommittén för anordnande af periodiska forskaremöten utsågs professor K. M. Levander i ledighet efter framlidne professor J. A. Palmén.

Lehtori A. Rantaniemi esitti muutamia kasvimaantieteellisiä havaintoja Kemijokialueelta.

Doktor Harald Lindberg delgaf resultaten af en af den svenske botanisten lektor S. Almquist verkställd revision af i Helsingfors universitets museum förvaradt finländskt material af släktet *Rosa*, riktande i anslutning därtill en vädjan till exkurrenter att insända material af ifrågavarande släkte, hvars formkrets, frånsedt dess rent systematiska intresse, visat sig synnerligen ägnad att belysa särskilda växtgeografiska frågor.

Forstmästare A. L. Backman afgaf ett förelöpande meddelande rörande en af honom under sistlidne november månad verkställd undersökning af en fossil fyndighet för *Trapa natans* i Maaninka, 30 km N om Kuopio samt c. 200 km nordligare än artens hittills kända nordligaste fossila fyndort i Europa. — I anledning af meddelandet afgåfvos uttalanden af dr Harald Lindberg, professorer Fredr. Elfving och K. M. Levander samt docent Alvar Palmgren.

Doktor V. F. Brotherus förevisade den för floran nya mossarten *Cynodontium suecicum* (Arn. et Jens.) Hag. — „Arten har tidigare förväxlats med *C. polycarpum,* från vilken den avviker genom uppräta bladkanter och tydligen differentierade alarceller. *C. suecicum* beskrevs med ledning av exemplar funna i Ångermanland av Arnell och har senare befunnits hava en vidsträckt utbredning i Norge. Hos oss hade föredragaren funnit den på Koliatinvuori i Viitasaari, på Mustosenvaara i Kuusamo och på Ålkskär i Pellinge, varjämte J. O. Bomansson funnit den vid Grelsby i Finström på Åland. — En annan novitet för landet är *C. polycarpum* var. *laxirete* Dix., anmärkningsvärd genom sina ovanligt stora bladceller. Den är funnen av J. O. Bomansson på Dånö på Åland.“

Amanuens Wolter Hellén demonstrerade: **Fyra för landet nya skalbaggar.**

1. *Xestobium rufovillosum* Deg. Är den största i Eu-

ropa kända representanten för fam. *Anobiidae* och tillhör ett släkte, som tidigare saknats hos oss. Arten är utbredd över hela Syd- och Mellaneuropa, har dessutom anträffats i Algier, Förenta staterna och på Nya Kaledonien. I Nordeuropa är den anträffad i Danmark, Norge (Asker) och Sverige (Gottland och ända till Uppland). Den förekommer på ek, varest dess larver borra gångar i torra kvistar. — Arten anträffades av mig i tvenne levande exemplar den 27 juli 1919 i Hammarland, Skarpnåtö (Al.) i en större, murken ek. På samma ställe fanns en mängd döda individer och skalvingar av samma art.

2. *Typhaea stercorea* L. (*fumata* L.). Tillhör fam. *Mycetophagidae* och är liksom föregående representant för ett släkte, som tidigare ej varit känt från vårt land. Den uppgives av Ganglbauer (Die Käfer von Mitteleuropa III) vara utbredd över nästan hela jordklotet och överallt tämligen vanlig. I Nordeuropa har den blivit anträffad i Danmark, Norge (Tromsö) och Sverige (till Uppland). I Grills Catalogus Coleopterorum Scandinaviae säges arten vara funnen även i södra Finland, vilken uppgift dock torde bero på något misstag, ty mig veterligt är den tillförene ej omnämnd från vårt land. Även prof. J. Sahlberg kunde på min förfrågan ej erinra sig, att arten någonsin tagits hos oss. *T. stercorea* uppgives förekomma på mögligt trävirke och bland hörosk i stall och lador. Jag fann tvenne exemplar i Finström: Bjärström (Al.) den 6 juli 1919 under mögligt halmrosk i ett stall.

3. *Tetratoma fungorum* Fabr. skiljer sig från den enda hos oss tidigare kända arten av detta släkte, *ancora* Fabr., genom starkt förtjockad antennklubba, bredare thorax och avvikande färgteckning. Arten är utbredd över Mellaneuropa och förekommer även i Danmark, Norge (Moden) och Sverige (till Västergötland). Den lägger ägg på hösten i träsvampar på olika lövträd; de fullbildade exemplaren kläckas tidigt på våren, men kvarbliva i svamparna ända till sensommaren, då de krypa ut. Jag anträffade 3 döda

exemplar i en torr *Polyporus* på en löväng i Eckerö: Storby (Al.) den 19 juni 1919.

4. *Olophrum piceum* Gyll. står närmast den hos oss tidigare kända *O. fuscum* Grav., från vilken den dock med lätthet skiljes genom glesare och grövre punktur å thorax ävensom genom kullrigare kroppsform. Arten är utbredd över Mellaneuropa och förekommer även i Danmark, Norge och Sverige (till Jämtland). I Finland uppgives den av Seidlitz (Fauna Baltica) vara funnen av Obert, men har fyndet ansetts osäkert, varför arten i J. Sahlbergs Catalogus Coleopterorum Fenniae ej ens upptages bland „Species dubiosae". Ett exemplar av arten blev funnet den 30 juni 1919 i Djupvikgrottan på Geta-bergen (Al.) av fru Mary Hellén. Det anträffades under fuktig mossa.

Å rektor M. Brenners vägnar föredrogs: **Euphrasia hebecalyx Brenn. (E. bottnica Kihlm., Jörgens. ex p.).**

Uti sin i Bergens Museums Aarbok, Kristiania 1919, publicerade monografi, Die Euphrasien-Arten Norwegens, återupptager E. Jörgensen den under några år vilande frågan om namnet *Euphrasia bottnica* Kihlm. och ställer sig som en förespråkare för dess berättigande. I anledning härav må en kortfattad utläggning från en annan synpunkt framhållas.

Författaren, som i naturen grundligt studerat de olika i Norge förekommande formerna av *E. latifolia* (Pursh) och deras förhållande till närbesläktade arter, söker att på grund av sannolikhetsskäl göra troligt, att den vid Bottniska vikens kuster förekommande *E. hebecalyx* icke vore en självständig art, utan endast en extrem form av *E. latifolia*, varför, då Kihlman även hyst den åsikt, att den småblommiga bottniska arten („Ostseeart" enligt Jörgensen), som ursprungligen haft namnet *E. micrantha* Brenn., egentligen hörde till *E. latifolia*, Kihlmans även denna arts former omfattande namn *E. bottnica* borde föredragas. Han säger, att, om „Östersjö-arten" förhåller sig analogt med hans var. *inundata* av *E. latifolia*, hos vilken såväl

trubb- som spetstandade former förekomma, det är övervägande sannolikt, att Kihlman har rätt, då han uppfattar den trubbtandade *E. micrantha* Brenn. såsom blott en modifikation (varietet) af *E. latifolia*, och att artens naturliga omfång med visshet genom Brenners trängre diagnos mindre riktigt definierats. Men, tillägger han, även medgivet att Brenner i sin uppfattning av arten hade rätt, vore det icke nödvändigt att förkasta Kihlmans namn, en förbättring (av dess omfång) vore ju nog. — Månne till synonym med *E. latifolia?*

Såsom synes är det förmodanden och sannolikhetsskäl, som härvid äro för författaren bestämmande och som fordra ett förkastande av det arten preciserande namnet *E. hebecalyx*, sedan det ursprungliga namnet *E. micrantha* av prioritetsskäl ansetts vara olämpligt. Detta angående författarens uppfattning.

Men saken har även en annan sida. Av det som tidigare publicerats framgår, att namnet *E. bottnica* Kihlm. tidigast gifvits såsom ett *nomen nudum* utan någon diagnos, men genom så benämnda, till universitetets museum av A. O. Kihlman inlämnade exemplar med spetsiga skärm- och fodertänder från Voroninsk i det inre av Kolahalvön visat sig icke motsvara den avsedda, genom korta och trubbiga skärm- och fodertänder utmärkta *E. micrantha* Brenn., och sedermera, sedan namnet *E. hebecalyx* Brenn. till undvikande av förväxling med *E. micrantha* Rchnb. införts, utsträckts även till andra, vid Bottniska viken anträffade exemplar av *E. latifolia* och sålunda i själva verket, utom den avsedda, vid Bottniska viken förekommande *E. hebecalyx*, omfattade även de till *E. latifolia* hörande varieteterna *lapponum* Brenn.[1]) från Kolahalvön och *bottniensium* från den bottniska kusten. På dessa två stadier av dess tillvaro betecknade alltså det Kihlmanska namnet två olika kombinationer av *E. hebecalyx* med former av *E. latifolia.* Men icke nog därmed. Efter att i naturen hava på

[1]) I Medd. häft. 22, sid. 72, i följd av tryckfel *lapponica.*

dess originala fyndort vid Uleåborg studerat *E. hebecalyx*, meddelar A. O. Kihlman på Sällskapets pro F. et Fl. Fenn. möte den 6 november 1897, refer. i Medd. häft. 24, 1901, sid. 93 och 94, att han beträffande den av mig först beskrivna och med namnet *E. micrantha* betecknade småblommiga strand-*Euphrasian* haft tillfälle att beriktiga sin tidigare uppfattning. Han medgiver sig nu, efter att hava genomsett ett tämligen omfattande material, ha funnit att denna, ehuru på flere fyndorter växande tillsammans med former av den mångformiga och sannolikt även nära besläktade *E. latifolia,* dock är från denna skarpt isolerad (streng gesondert) och påfallande likformig. Tidigare för *E. bottnica* anförda fyndorter föras nu till *E. latifolia*, jämte det nya fyndorter för båda arterna anföras. Den av E. Jörgensen nu ifrågasatta riktigheten av „Brenners trängre diagnos“ hade sålunda redan 1897 genom naturens egna vittnesbörd konstaterats, och olämpligheten av det kollektiva namnet *E. bottnica* blivit mera iögonenfallande. Såsom hänförande sig till olika växtgrupperingar, hade namnet *E. bottnica*, redan förut tvetydigt och osäkert, nu blivit det i ännu högre grad genom att ytterligare representera endast den redan tidigare med namnet *E. hebecalyx* betecknade ursprungliga arten. Såsom namn för denna var *bottnica* emellertid såväl obehövligt som i följd av dess tidigare användning odugligt och måste följaktligen giva vika för det tidigare, arten preciserande namnet *E. hebecalyx* Brenn., mot vars användning i denna bemärkelse något giltigt skäl ej torde kunna uppletas.

Uppgifter och uttalanden rörande dessa och några andra *Euphrasia*-former finnas, utom i den av E. Jörgensen publicerade litteraturlistan, i Sällskapets pro F. et. Fl. Fenn. Acta XVI, 1897—1900, N:o 4, sid. 233, 234, i Medd. h. 21, 1895, s. 84, 85, Medd. h. 22, 1896, s. 56, 72 o. 73, Medd. h. 24, 1900, s. 96—99, Medd. h. 25, 1900, s. 19, Medd. h. 26, 1900, s. 45, 46, Medd. h. 29, 1904, s. 134—138, och Medd. h. 33, 1906, s. 91, samt i Botaniska Notiser 1902, s. 78, 79, av M. Brenner, och i Medd. h. 24, 1901, s. 90—96, av A. O. Kihlman.

Amanuenssi Ilmari Hildén jätti painettavaksi: **Lisiä pohjan keltavästäräkin (Budytes borealis Sund.) oologian tuntemiseksi.**

Lukuunottamatta tavallista keltavästäräkkiä (*Budytes flavus* L.), joka on levinnyt yli koko luonnontieteellisen alueemme Etelä-Suomesta aina Lappiin saakka, esiintyy maassamme, kuten tunnettua, eräs toinen saman suvun edustaja, pohjan keltavästäräkki, jonka levenemisalue „Suomen Luurankoisten" mukaan käsittää paitsi Lapin luonnontieteellisiä maakuntia myös maakunnat Om, Ob, Ks ja Kk. Eri mieltä ollaan vielä siitä, onko viimemainittu käsitettävä eri lajina (*Budytes borealis* Sund. = *B. viridis* Gmel.) vaiko ainoastaan maantieteellisenä variteettina (*Budytes flavus* var. *borealis* Sund. = *B. flavus thunbergi* Billberg), mikä ainakin osittain riippunee siitä, että pohjan keltavästäräkin biologiaa, oologiaa y. m. toistaiseksi on vaillinaisesti tutkittu. Ulkomuodollisesti ei suuria eroavaisuuksia ole huomattavissa; Lönnberg mainitsee huomattavimpina tunnusmerkkeinä, että päälajilla pää on tuhkanharmaa, alalajilla tummanharmaa tai sinertävänmusta, päälajilla ovat korvia peittävät höyhenet harmaat, alalajilla taas mustat, ja päälajilla kulkee valkea viiru silmien yli, kun se jälkimäiseltä puuttuu.

Yliopiston eläintieteelliseen museoon on vuosien kuluessa kerääntynyt kaikkiaan 36 pesällistä pohjan keltavästäräkin munia; näistä kuuluu 21 tri W. Lindman'in kokoelmaan (Coll. W. L.), 8 amanuenssi Carl Finnilän kokoelmaan (Coll. C. F.) ja loput 7 yleiseen kokoelmaan (Coll. publ.). Seuraavassa on aikomus lyhyesti tehdä selkoa munien lukumäärästä eri pesissä sekä munien suuruussuhteista. Katsoen siihen, että tähän puoleen ei tietääkseni toistaiseksi erikoisempaa huomiota ole kiinnitetty, eivät nämä tiedot liene mielenkiintoa vailla. Munien lukumäärää eri pesissä esittää seuraava taulukko:

Munien lukum.	Pesiä	Munien lukum.	Pesiä	Munien lukum.	Pesiä
3	1	5	14	7	2
4	4	6	15		

Kuten taulukosta jo ilmenee, ovat tavallisimmat lukumäärät 5 ja 6. Schaanning (1907) mainitsee munaluvuksi 6, harvoin 5, eräässä myöhemmässä teoksessaan (1916) „Eggantallet er 6, undertiden 5 eller 7, en enkelt gang har jeg fundet 8 egg“; Nordling'in löytämistä pesistä oli yhdessä 4, kolmessa 5 ja kuudessa 6 munaa; Munsterhjelm mainitsee löytäneensä yhden pesän, jossa oli 3 munaa, ja kaksi pesää, jossa oli 6 munaa; eräs Finnilän löytämä pesä sisälsi 6 poikasta.

Keltavästäräkillä on munien lukumäärä 4—6, Suomen Luurankoisten mukaan 4—6, Lönnberg'in mukaan 5—6, Nordens fåglar'in mukaan 5—6; huomaamme siis, että munien lukumäärä molemmilla keltavästäräkki-lajeilla on suurin piirtein katsoen aivan sama.

Koska tiedot pohjan keltavästäräkin munien suuruussuhteista kirjallisuudessa ovat perin niukat — Suomessa on tietääkseni julaistu munien suuruussuhteet vain yhdestä pesällisestä — lienee syytä mainita kaikki Yliopiston eläintieteellisessä museossa toimittamani mittaukset (mm).

Coll. W. Lindman.

N:o d. 9. VI. 1890. Kuusamo.	18.2	18.2	18.2	18.3	18.3	
	14.6	13.7	14.3	14.3	14.8	
N:o 1. 10. VI. 1890. Kuusamo.	20.2	20.3	20.0	20.2	20.5	19.6
	14.0	14.1	13.8	14.1	13.8	13.6
N:o 3 d. 13. VI. 1888. Kuusamo.	20.4	20.8	20.5	20.1	20.6	20.6
	14.3	14.1	14.1	14.1	13.9	14.1
N:o 12. 20. VI. 1890. Kuusamo.	18.8	13.4	17.9	18.7	16.4	
	14.0	9.6	13.8	14.1	11.5	
N:o 19. 20. VI. 1890. Kuusamo.	15.3 [1]					
	12.6					
N:o 47a. 22. VI. 1888. Kuusamo.	19.5	20.2	19.2	19.4	19.6	
	13.7	14.3	13.8	14.0	14.1	
N:o 47a c. 10. VI. 1886. Pudasjärvi.	18.8	19.0	18.7	19.3		
	14.2	13.9	13.9	13.7		
N:o 47a d. 22. VI. 1888. Kuusamo.	19.7	20.5	19.5	19.6	19.9 [2]	
	14.6	14.4	14.1	14.6	13.7	

1) Pesään kuului sitäpaitsi 5 täyskehittyneitä embryoita sisältävää munaa.

2) Pesästä puuttuu yksi muna.

N:o 47a 2 a. 17. VI. 1889. Taivalkoski.	20.0/14.4	20.1/15.0	19.8/15.1	19.4/15.1			
N:o 119 b. 23. VI. 1891. Kuusamo.	19.2/14.3	19.3/14.1	19.0/14.2	19.4/14.3	19.0/14.1		
N:o 119 c. 22. VI. 1891. Kuusamo.	17.3/13.8	17.5/13.7	17.7/13.7	17.5/13.4	17.1/13.4	17.6/13.3	
N:o 122. ?. VI. 1891. Pudasjärvi.	18.0/14.1	15.6/13.1	15.8/13.4	15.3/12.6			
N:o 241. 11. VI. 1891. Pudasjärvi.	17.9/14.9	17.6/15.2	17.1/14.5 [1]				
N:o 241 a. 13. VI. 1891. Pudasjärvi.	18.5/13.4	17.5/13.1	16.7/13.2	17.7/13.8	18.0/13.4	17.3/13.2	
N:o 241 b. 13. VI. 1891. Pudasjärvi.	21.0/14.1	20.8/14.2	19.9/14.0	20.3/14.4 [1]			
N:o 241 c. 11. VI. 1891. Pudasjärvi.	19.2/13.8	19.1/14.0	19.1/14.1	19.1/14.2	19.2/13.7		
N:o 241 d. 13. VI. 1891. Pudasjärvi.	19.1/14.0	19.2/13.9	19.6/14.3	18.7/14.1	18.7/14.2	18.8/14.2	
N:o 244 a. 5. VI. 1891. Pudasjärvi.	18.5/14.2	18.7/14.1	19.1/14.1	19.0/14.2	18.9/14.3	19.0/14.1	17.7/13.5
N:o 244 b. 5. VI. 1891. Pudasjärvi.	17.9/13.6	17.5/13.9	17.1/13.2	17.5/13.7	17.5/13.5	17.8/13.3	
N:o 244 c. 5. VI. 1891. Pudasjärvi.	17.2/13.5	17.7/13.5	17.9/13.8	17.4/14.1	17.1/14.1	17.6/14.0	
N:o 244 d. 7. VI. 1891. Pudasjärvi.	18.9/13.7	18.3/13.6	18.2/13.7	19.0/13.7	17.5/13.2	18.0/13.3	

Coll. C. Finnilä.

N:o 398. 19. VI. 1915. Utsjoki.	18.0/13.6	18.8/13.8	18.2/13.5	17.5/13.4	19.1/13.5	18.7/13.6	
N:o 493. 21. VI. 1916. Suomussalmi.	19.3/13.8	18.7/13.7	18.3/13.9	18.3/13.7	18.5/13.6		
N:o 494. 22. VI. 1916. Suomussalmi.	18.4/14.1	18.3/13.5	18.5/14.2	17.6/14.1	18.7/14.1	18.2/13.2	
N:o 496. 9. VI. 1916. Suomussalmi.	18.1/13.2	17.9/13.2	17.9/13.3	17.8/13.0	18.1/13.2	18.4/13.4	
N:o 497. 12. VI. 1916. Suomussalmi.	19.3/13.9	20.1/14.2	19.1/14.0	19.5/13.8	18.7/13.4		
N:o 550. 26. VI. 1917. Inari.	17.6/13.5	17.8/14.1	17.6/13.7	17.4/14.2	17.2/13.8		
N:o 551. 21. VI. 1917. Inari.	18.0/13.5	18.4/13.8	18.4/13.6	18.3/14.1	18.2/13.5	18.2/13.9	18.5/13.4

[1]) Pesästä puuttuu yksi muna.

N:o 552. 20. VI. 1917. Inari.	$\frac{18.1}{14.1}$	$\frac{18.0}{14.3}$	$\frac{18.5}{14.0}$	$\frac{18.2}{14.3}$	$\frac{18.0}{14.3}$	$\frac{18.1}{14.2}$	

Coll. publ.

N:o 11. 22. VI. 1888. Muonio.	$\frac{18.5}{13.8}$	$\frac{18.4}{14.1}$	$\frac{18.4}{14.0}$	$\frac{18.9}{14.1}$	$\frac{18.7}{13.8}$		
N:o 13. 19. VI. 1880. Kittilä.	$\frac{18.9}{13.8}$	$\frac{18.4}{14.3}$	$\frac{19.6}{14.1}$	$\frac{19.1}{14.1}$	$\frac{19.2}{14.4}$		(E. Hougberg.)
N:o 55 a. 12. VI. 1880. Alatornio.	$\frac{20.5}{13.6}$	$\frac{20.2}{13.7}$	$\frac{20.5}{13.7}$	$\frac{20.2}{13.7}$	$\frac{20.2}{13.5}$		
N:o 55 b. 14. VI. 1880. Muonionniska.	$\frac{17.7}{13.7}$	$\frac{18.1}{13.8}$	$\frac{17.5}{13.5}$	$\frac{18.2}{13.5}$	$\frac{17.5}{13.2}$		
N:o 55 c. 20 VI. 1888. Muonio.	$\frac{17.8}{14.2}$	$\frac{17.8}{13.9}$	$\frac{17.9}{14.0}$	$\frac{18.0}{13.9}$	$\frac{18.0}{13.8}$	$\frac{18.2}{13.7}$	
N:o 55 d. 16. VI. 1888. Muonio.	$\frac{17.2}{13.9}$	$\frac{17.3}{14.0}$	$\frac{17.5}{14.1}$	$\frac{17.9}{14.1}$	$\frac{17.1}{13.8}$		
N:o ——. 14. VI. 1880. Muonio.	$\frac{18.9}{14.3}$	$\frac{18.1}{14.5}$	$\frac{18.8}{13.7}$				(E. Hougberg.)

Kaikkien mittaamieni munien keskipituus on 18.5 mm, keskipaksuus 13.8 mm. Suurin havaitsemani pituus on 21.0 mm, pienin 13.4 mm, mutta on kai tässä kysymyksessä rautamuna; lähinnä pienin on 15.3 mm. Suurin paksuus on 15.2 mm, pienin 11.5 mm (yllämainitussa rautamunassa 9.6 mm).

Mitä päälajin munien suuruussuhteisiin tulee, mainitsee „Nordens Fåglar“ pituudeksi 17—20 mm, paksuudeksi 13.5—15.0 mm, Lönnberg pituudeksi 16.5—20.0 mm, paksuudeksi 13—15 mm; vastaavat luvut „Suomen Luurankoisissa“ ovat 17—18 mm ja 13.5—15.0 mm.

Yllä esitetystä käy siis ilmi, että eroavaisuuksia keltavästäräkin ja pohjan keltavästäräkin välillä, mitä munien lukumäärään ja suuruussuhteisiin tulee, tuskin on olemassa. Tähän lisättäköön vielä, että munien väri molemmilla keltavästäräkeillä on sama.

Nämä seikat ovat ymmärtääkseni lisätodistuksena sen mielipiteen puolesta, että pohjan keltavästäräkkiä ei ole pidettävä eri lajina, vaan ainoastaan maantieteellisenä varieteettina.

Kirjallisuusluettelo.

Finnilä, C. Studier över fågelfaunan i Salla lappmark sommaren 1914. Acta Soc. F. et Fl. Fenn., 39, N:o 6, 1914.

Kolthoff, G., & Jägerskiöld, L. A. Nordens Fåglar. Andra uppl. Stockholm 1911.

Lönnberg, Einar. Sveriges Ryggradsdjur II. Fåglarna. Stockholm 1915.

Mela, A. J., & Kivirikko, K. E. Suomen Luurankoiset. Porvoo 1909.

Munsterhjelm, Ludv. Om fågelfaunan i Könkämä-dalen uti Lappmarken. Acta Soc. F. et Fl. Fenn., 34, N:o 8, 1911.

Nordling, Elis, Fågelfaunan i Enare socken. Ibid. 15, N:o 3, 1898.

Schaanning, H. T. L. Østfinmarkens fuglefauna. Bergens Museums Aarbog 1907, N:o 8.

—„— Norges Fuglefauna. Kristiania 1916.

Mötet den 7 februari 1920.

Till inhemska medlemmar af Sällskapet invaldes studenter Bertel Aschan (föreslagen af professor Fredr. Elfving) och Lydia E. Eriksson (föreslagen af professor E. Reuter) äfvensom fru Mary Hellén (föreslagen af amanuens R. Frey).

Ordföranden bragte i erinran, att sedan Sällskapet senast var församladt, trenne dess värderade ledamöter gått ur tiden, nämligen direktör C. J. Finnilä, rektorn filosofiedoktor Alfred Poppius och student Kurt Abt. Genom att resa sig från sina platser hedrade Sällskapets ledamöter de bortgångnas minne.

Student Olof Fabricius demonstrerade ett ♂-exemplar av *Cucullia argentea* Hufn., taget den 18 juli 1919 av ing. Åke Fabricius på Kadermo-ön i Bromarv socken. Exemplaret togs på förmiddagen, sittande på några blommande liljor. Larvens näringsväxt, *Artemisia campestris*, förekommer talrikt på fyndorten, och då fjärilen var ett särdeles gott exemplar, torde det väl ej vara alltför djärvt att påstå, att den blivit utkläckt på orten. Arten, som är ny

för vår macrolepidopterfauna, förekommer enligt Spuler i södra Sverige, Östersjöprovinserna, norra och mellersta Tyskland, Galizien, Ungern samt södra och mellersta Ryssland.

Ylijohtaja tri T. H. Järvi piti esitelmän **Keiteleen muikusta ja muikkukannasta** tekemistään tutkimuksista kymmenvuotiskauden 1908—1917 aikana. Aluksi kuvasi esittäjä muikun elämäntapoja ja sen riippuvaisuutta ulkoisista vaikuttimista, kuten järven alue- ja pohjamuodosta sekä veden lämmön vaihteluista. Saadun saaliin määrään nähden oli kyseenalainen kymmenvuotiskausi äkkinäistä laskukautta. Tuloksista ilmeni, että saaliin nopea väheneminen aiheutui n. s. Eilert Sundt'in säännön jyrkästä ilmenemisestä muikkukannoissa. Useita vuosiluokkia oli nimittäin niitten syntykausina kohdannut tuhoutuminen, aiheuttaen vuosiluokkakatoja. Jopa peräkkäisinäkin vuosina oli tällaista sattunut. Ilmastolliset havainnot viittasivat siihen, että tuhon aiheuttajia olivat seliltä käsin tulevat kevätmyrskyt, jotka, tavaten vielä voimattomat poikaset keskitetyillä kutu- ja syntypaikoilla, heittävät ne rantoja vastaan. Mainituista syistä oli Keiteleen muikkukannoista ylin, Ylä-Keiteleen kanta, joutunut sellaiseen kriisitilaan, että se, jos sitä olisi jatkunut, olisi aiheuttanut erikoisia hallinnollisia toimenpiteitä kannan suojaamiseksi. Vuoden 1919 kuluessa on kuitenkin tapahtunut käänne, v:den 1917 kudusta polveutuva luokka kun taasen on ollut runsaanlainen. Lopuksi huomautti esittäjä muikun kasvunopeuden huomattavasta lisääntymisestä sitä mukaa kuin kannan harveneminen edistyi. Tutkimus on julkaistu „Suomen kalataloudessa“, nide 5 ja ruotsiksi sarjassa „Finlands Fiskerier“, band 5, sekä saksaksi sarjassa „Annales Acad. sc. Fenn.“, Ser. A, T. XIV.

Valtionentomologi tri Walter M. Linnaniemi oli lähettänyt painettavaksi: **Asterochiton vaporariorum (Westw.) Suomessa.**

Viime syksynä sain toht. Runar Forsiukselta vas-

taanottaa Fredriksbergissä asuinhuoneessa kasvatetun myrtin lehtiä, joilla esiintyi, vaikkei tosin huomattavasti tuhoisana, erästä hyönteistä, mikä osottautui olevan *Aleurodidae*-heimon edustaja. Tarkempi mikroskooppinen tutkimus ilmaisi sen erääksi kosmopoliittiseksi, tuhohyönteiskirjallisuudessa yleisesti mainituksi lajiksi: *Aleurodes* l. uudemman nomenklatuurin mukaan *Asterochiton vaporariorum* (Westw.). Tämän lajin toteaminen meidänkin maassamme on — kuten pari vuotta sitte esittäessäni Seuralle erään saman heimon kotimaisen edustajan jo viittasin — ollut vain ajan kysymys. Se oli nimittäin jo useampia vuosia sitten tavattu Ruotsissa asti. Puheenalainen laji on, kuten luullaan, kotoisin troopillisesta Amerikasta, mutta on kasvihuoneissa hyvin viihtyen nykyään levinnyt kaikkialle sekä Uudessa että Vanhassa maailmassa. Ollen erittäin tyypillinen polyfagi — se on tavattu yli 60 kasvilajilta — viihtyy tämä hyönteinen yleensä kaikkialla, missä vaan lämpö- ja kosteussuhteet ovat suotuisat. Lajia pidetään varsin huomattavana tuhohyönteisenä muutamissa troopillisissa ja subtroopillisissa seuduissa. Suurimman vahingon on laji tiettävästi aiheuttanut tomaattiviljelyksille erinäisissä seuduissa Pohjoisamerikan etelä-osissa. Lajin biologiasta on ehkä syytä mainita muutamia piirteitä (ulkomaisen kirjall. mukaan). Imagot elävät parisen kuukautta, laskien elämänsä aikana päivittäin ravintokasvinsa lehdelle, joskus muille kasvinosille, 4—6 kpl. aluksi vihreätä sittemmin ruskeata, lyhyellä varrella varust. munaa. Noin 1 $^1/_2$ viikon kuluttua tulee munankuoresta esille toukka, joka muistuttaa suuresti kilpikirvatoukkaa. Se elää jonkun aikaa vapaasti kasvilla, mutta kiinnittyy ennen pitkää sopivan paikan löydettyään ravintokasviinsa, tavallisesti lehden alapintaan, harvemmin yläpintaan, missä sitte läpikäy koko kehityksensä (3 toukka-astetta ja yhden n. s. koteloasteen). Yksilön kehitys kasvihuoneessa, jota jatkuu keskeymättä läpi vuoden, vaatii keskimäärin noin 5 viikkoa, jotenka siis sukupolvia ehtii vuoden mittaan syntyä melko useita.

Ominaista tälle lajille on, että kasvien lehviston tuho alkaa aluslehdistä jatkuen ylöspäin. Alimmilla, pahimmin

vioitetuilla lehdillä esiintyy etupäässä koteloita ja juuri kuoriutuneita imagoja, keskimmäisillä toukkia ja muniakin ja ylimmillä vihdoin imagoja ja äsken laskettuja munia.

Torjumiskeinoista tätä tuhohyönteistä vastaan lienee paikallaan mainita, että milloin vioitus on alulla vasta, riittää kun poistetaan ja hävitetään vioitetut lehdet hyönteisineen, mutta milloin tuho on päässyt hyvään vauhtiin, on pakko turvautua tehokkaampiin keinoihin. Nykyään käytetään aleurodiideja vastaan Amerikassa paitsi erinäisiä ruiskutuskeinoja myöskin savutusta. Varsinkin on savutus sinihappokaasulla antanut hyviä tuloksia. Koska monet kasvihuonekasvit ovat sangen arkoja edellämainitulle, on edellä käypä koesavutus tarpeen. Muuten on kokemus osottanut, että kasvit sietävät mainittua savutusta parhaiten aivan pimeässä, mahdollisimman kuivassa ilmassa ja alhaisessa lämmössä.

Heimo *Aleurodidae* on Pohjoismaissa edustettu vain aniharvoilla ulkosalla elävillä lajeilla, ja niistä on ainoastaan yksi, *Aleurodes fragariae*, toistaiseksi meillä Suomessa todettu. Kotimaisilla lajeilla on epäilemättä varsin vähän fytopatologista merkitystä, mutta nyt esittämälläni, kasvihuoneisiin kulkeutuneella lajilla voi olla, jos se pääsee esteettömästi leviämään, kylläkin huomattava merkitys.

Forstmästare Justus Montell hade insändt en skrifvelse: **Gränserna för Malla naturskyddsområde utvidgade,** i hvilken han, efter att hafva relaterat frågans förhistoria, skildrar den gränsreglering, som han på förordnande af Forststyrelsen företagit. Ur skrifvelsen lämnas följande utdrag.

Vid min ankomst till bestämmelseorten fann jag genast, att mycket mera af det af mig föreslagna området hade blifvit uteslutet, än jag kunnat ana. Sålunda lågo icke allenast fjällets norra och västra delar i sin helhet, utan äfven dess högsta topp och stora sträckor af dess sydsluttning och af låglandet där nedanför utanför gränslinjen, som uppenbarligen dragits så som nu skett endast emedan det här

var bekvämast att komma öfver fjället. Utanför gränslinjen befunno sig äfven Mallas, på dess sydsida befintliga högsta klippbrant med boplats för jaktfalken (*Falco rusticolus)* och traktens enda perenna snödrifva, i hvars närhet utbreder sig en ovanligt vidsträckt snölägemark med en massa för sådana lokaler typiska växtassociationer af delvis stort intresse samt ett synnerligen vackert vattenfall, som bildas där smältvattnet från ofvannämnda väldiga snödrifva störtar ned för den höga, lodrätt stupande fjällbranten.

Då emellertid äfven fjällets norra och västra delar flerstädes bjuda på vackra partier och sällsynta växtassociationer, af hvilka flera, i synnerhet på fjällets norra sida, under senaste sommar och naturligtvis äfven tidigare blifvit illa åtgångna af renar, kom jag efter moget öfvervägande till det resultat, att enda sättet att effektivt skydda de viktigaste delarna var att draga den nya gränsen så, att nästan hela Malla kom innanför densamma. I stället afskilde jag en rätt vidsträckt del af låglandet nedanför fjällets sydsida, som saknar större intresse, men låg innanför den tidigare utstakade gränsen. Det fredade området blef nu något större än 15 kvadratkilometer, hvilket dock knappast har någon betydelse.

Den nya gränsen utgår liksom den gamla från Siilaslahti — Kilpisjaurs nordöstra vik — längs Siilasjokk och Siilasjaurs västra strand till denna sjös norra ända, därifrån en rät linje är upphuggen genom björkskogen till Mallas norra ända. Härifrån följer gränsen den fjällbäck, som flyter genom dalen mellan Malla och fjället Raasa till Mallas västra ända, därifrån en rät linje är dragen nästan rakt åt söder till stranden af Kilpisjaur. Den nya gränsen är öfverallt, äfven där den ej följer vattendragen, så tydlig, att lapparna ingenstädes kunna taga miste om den, hvilket naturligtvis i hög grad kommer att underlätta bevakandet.

I sammanhang härmed får jag meddela att den uppgift, som varit synlig i tidningspressen, att naturskyddsområdet å Malla sommaren 1919 ostraffadt fått vara en tummelplats för lapparnas renar och att vegetationen därstädes till stor

del förstörts, blott är en sanning med modifikation, ty inom de delar af fjällkomplexen, som senaste sommar tillhörde skyddsområdet, hade synbarligen endast enstaka renar rört sig, utan att åstadkomma någon nämnvärd skada, hvaremot de utanför den gamla gränsen liggande delarna svårt hemsökts af renar, hvilka här ställvis förorsakat stor förödelse. Då lapparna naturligtvis varit berättigade att hålla sina renar på de delar af Malla, hvilka lågo utanför gränsen för skyddsområdet, och det naturligtvis inte är möjligt att ens med bästa vilja i världen förhindra att en eller annan ren förirrar sig till det fridlysta området, kunna lapparna naturligtvis icke ställas till ansvar för det skedda, så mycket mindre, som det, som tilläfventyrs felats, till stor del torde få skrifvas på den dåvarande, numera afskedade vaktens konto. Då den nya vakten, som tillträdde sin tjänst under min vistelse där uppe, fått stränga order, vågar man kanske hoppas, att Malla för framtiden skall kunna fredas för vidare skadegörelser från renarnas sida. Lapparna hafva, trots hotelser i början, veterligen icke åstadkommit någon som helst skadegörelse.

Doktor Harald Lindberg lämnade följande **Floristiska notiser.**

1. Hvad som för några år sedan (Meddelanden 42, 1916, sid. 43) förevisades under namn af *Epilobium adenocaulon* Hausskn. från Lojo har visat sig, liksom de flesta svenska exemplar, bestämda till *adenocaulon*, tillhöra en nyligen i Amerika ur *adenocaulon* utbruten art, *E. rubescens* Rydb. Vid min anmälan af arten påpekade jag också bl. a., att Lojo-exemplaren fullkomligt öfverensstämde med svenska och amerikanska exemplar af „*adenocaulon*“, men afvek från Haussknechts originalbeskrifning bl. a. genom små, hvita, rodnande blommor.

2. *Cerastium glutinosum* hade redan år 1892 tagits af mig å Signildskär W om Ekerö, ehuru endast i ett enda litet strå, som ej tillät säker bestämning. Vid besök sommaren 1919 insamlades därstädes ett rikligare material, som visade sig

tillhöra arten i fråga. Signildskär är således den äldsta fyndorten för växten i vårt land.

3. *Veronica longifolia* × *spicata* anträffades i två former på Hamnskär invid Signildskär 20. 7. 1919. Tidigare ej anmäld hos oss. I samlingen dock företrädd af exemplar från Geta, Bolstaholm, 7. 7. 58, Molander, och Lemland, Idholm, 8. 1907, 12. 7. 06, A. Palmgren.

4. *Veronica spicata* var. **arachnoidea** n. var., indumento arachnoideo in inflorescentia a typo differt. — Från Åland, Hammarland, Frebbenby, 1904, Arthur Dahl. Högst egendomlig genom sin ytterst fina spindelväfsbehåring i inflorescensen. Jag har undersökt flere tiotal exemplar af *V. spicata* från ett flertal länder, men icke anträffat ett enda likartadt exemplar.

I anslutning till dr H. Lindberg afgaf docent Alvar Palmgren följande meddelande: **Cerastium glutinosum Fr. och Veronica longifolia L. × V. spicata L. på Åland.**

1. *Cerastium glutinosum* Fr. Med anledning af dr H. Lindbergs meddelande angående fyndet af *Cerastium glutinosum* Fr. å Eckerö: Signilskär, ber jag att få nämna, det arten i fråga knappast i högre grad är sällsynt i Ålands sydvästra (Lemlands) och nordvästra (Hammarlands, Eckerö och Geta) skärgårdar. Att arten så länge förblifvit okänd för den finska floran, torde — frånsedt dess rätt stora likhet med *Cerastium semidecandrum* L. — dels härflyta ur dess tidiga blomning (oftast i förra hälften af juni), dels vara en följd däraf, att densamma i likhet med *Cerastium semidecandrum*, *Saxifraga tridactylites*, *Geranium molle* m. fl. på back- och bergknallar uppträdande arter under torra somrar knappast alls står att finna. Annat under fuktiga somrar; då kan arten stå att anträffa i betydande individrikedom. Under den rätt regnrika försommaren 1919 fann jag sålunda arten på ett flertal lokaler uppträdande i stor ymnighet och i utomordentligt vacker gestalt. Sedan artens förekomst genom fynd af mig på Jomala-Möckelö

(1899) samt ett par holmar i Lemland (1902) först fastslogs, har under årens lopp ett rätt betydande antal fyndorter tillkommit. Uppgifterna i del II (1915) af mina „Studier öfver löfängsområdena på Aland. Ett bidrag till kännedomen om vegetationen och floran på torr och på frisk kalkhaltig grund“ (Acta Soc. pro F. et Fl. Fenn., 42, n:o 1) inberäknade, äro mig följande fyndorter bekanta.

Sottunga: Mosshaga (1919); Lemland: Nåtö och Skobbholm (1902), Jersö, Granö och Askö (1907), Björkö, Rödgrund, Inre Kalfskäret, Slätholm och Slätskär (1919); Jomala: Möckelö (1899); Hammarland: Äppelö, Granskär (1919); Eckerö: Finbo, Rönnskär samt Rönnskärsgrundet (1919); Geta: Isaksö (1919), Höckböle holme (1914).

2. *Veronica longifolia* L. × *spicata* L. Såsom af dr H. Lindbergs meddelande ofvan framgår, insamlades denna hybrid af mig på Lemland: Idholm sommaren 1907. Formen uppträdde här i stor ymnighet på back- och bergknallar samt bergsafsatser. Då min första tanke var, att en hybrid af *Veronica longifolia* och *V. spicata* förelåg, tillvaratogs ett betydande material, omfattande exemplar med dragning åt såväl *V. longifolia* som *V. spicata.* Då emellertid verklig *V. longifolia* på ön helt och hållet saknades, har jag senare dragit formens hybrida natur i tvifvel och tänkt mig möjligheten af en stor variationsvidd hos *V. spicata.* Tydligen under intryck däraf ha exemplar under namn af *V. spicata* inlämnats till Finska museet. En afsedd närmare granskning af materialet har för andra arbeten tillsvidare ej blifvit verklighet. Herr Lindbergs senare bestämning är emellertid tvifvelsutan riktig. Helt visst uppträder denna hybrid på Åland som självständig art. Under mina senare exkursioner på Åland ha ofta af *V. spicata* anträffats former, afvikande från typen, men med starkare eller svagare habituella likheter med *V. longifolia.* Sannolikt har, åtminstone ofta, ej *V. spicata,* utan den nu ifrågavarande hybriden i verkligheten förelegat.

Student Håkan Lindberg gjorde följande meddelande om **För Finlands fauna nya skalbaggar.**

1. *Gyrinus colymbus* Er. Ett exemplar av denna art påträffade jag den 13 aug. 1918 i närheten av Heponiemi i Karislojo i en å, som rinner ut i Puujärvi sjö. Huvudformen är karakteriserad av en svag punktur på täckvingarna. Det av mig funna exemplaret är glatt och bör därför hänföras till var. *distinctus* Aubé. Denna upptages i ett fåtal arbeten som en särskild art och synes äga en vidsträcktare utbredning än huvudformen, att döma av uppgifter i Seidlitz' „Fauna baltica" och Reitters „Catalogus".

2. *Helophorus griseus* Hbst (= *elongatus* Kuw.). Denna art, som hos oss synbarligen blivit sammanblandad med närastående former, insamlades somrarna 1916 och 1917 i ett fåtal exemplar i Lojo av min far dr Harald Lindberg och mig. Av våra arter står denna närmast *granularis* L., men skiljer sig genom långsträcktare form, tydligt gul sido- och framkant på thorax och mera gråaktig färg samt är dessutom något större. Den av J. Sahlberg i „Catalogus coleopterorum faunae fennicae" under namnet *griseus* Hbst upptagna arten bör heta *brevipalpis* Bedel (= *griseus* Rey, Kuw.) och åtskiljes från de tidigare nämnda på grund av formen hos maxillarpalpens sista led. Den hänföres till ett särskilt undersläkte. *H. griseus* Hbst är utbredd över hela Europa (Jakobson).

3. *Cercyon lugubris* Oliv. (= *obsoletus* Gyll.). Invid Tervalampi gård i Vichtis socken anträffade jag den 18 augusti 1917 ett exemplar av denna art. Den är utbredd över större delen av Europa och är funnen enstaka i Norge och södra Sverige. Den av J. Sahlberg under namnet *lugubris* Payk. upptagna arten bör enl. nyare uppfattning bära namnet *convexiusculus* Steph.

4. *Stenus pallipes* Grav. Vid sållning på stranden av Lojo sjö invid Jalassaari gård den 12 okt. 1917 fann jag 2 exx. av ovannämnda nykomling till vår fauna. Senare, den 10 juni 1919, erhöll jag i närheten av den tidigare fyndplatsen ett tredje exemplar. Arten är utbredd över större

delen av Europa och tidigare nordligast funnen i Sverige och Ostpreussen. Bestämningen är gjord av min far, dr Lindberg, och verificerad av L. Benick i Lübeck.

5. *Calodera nigrita* Mannh. En individ påträffades genom sållning i Djurgården vid Helsingfors den 9 april 1914. Artens utbredningsområde sträcker sig över hela mellersta Europa, och den är dessutom funnen i Sverige.

6. *Oxypoda (Demosoma) testacea* Er. Ett exemplar togs för flere år sedan av dr W. M. Linnaniemi i Kontiolaks. Arten är enl. Jakobson funnen i Frankrike, Holland, Tyskland, Danmark och Sverige samt troligen även i östligare delar av Europa.

7. *Byrrhus arietinus* Steff. Denna art, som tidigare hos oss varit sammanblandad med närastående former, främst *fasciatus* Forst., urskildes för ett par år sedan av min far. Den har visat sig äga en ganska stor utbredning i vårt land. Bl. a. är den funnen i Lojo, i Kyrkslätt, Helsinge (Kurt Ekman), Janakkala (R. Elfving) och Viborg. För övrigt är denna kanske även i andra länder misskända art angiven från Norge, Tyskland och Österrike, nordligaste Ryssland, Kaukasus och delar av Asien (Jakobson).

8. *Gymnetron melanarium* Germ. På Runsala holme utanför Åbo fann min bror, stud. P. H. Lindberg, och jag några exemplar av ovannämnda art den 17—18 juli 1919. Tidigare är arten, som enligt Reitter skall leva på *Veronica*, känd från spridda lokaler i Sverige och Danmark samt från Mellaneuropa.

Å rektor M. Brenners vägnar föredrogs: **Finlands Rosae heterosepalae i ny belysning.**

Såsom kändt har rektor S. Almqvist i Stockholm under de senaste åren genomfört en grundlig revision af *Rosa*-släktets mångskiftande och svårutredda former, skandinaviska såväl som extra-skandinaviska. Härvid hafva äfven i Finland insamlade exemplar granskats och fått sin plats i det nya systemet sig anvisad. I detta system, publiceradt

i C. A. M. Lindmans Svensk Fanerogam Flora, Stockholm 1918, och S. Almqvists Sveriges Rosae, Stockholm 1919, motsvaras den i södra Finland allmänna, tidigare oegentligt *R. canina* L. eller *R. glauca* Vill. med varieteterna *dumetorum* (Thuill.) eller *coriifolia* (Fr.), sedermera *R. opaca* Fr. med underarterna *glauca, glauciformis, virens* och *virentiformis* kallade kollektivarten af artgruppen I. *Afzelianae*, med skarpa, klolika taggar, oftast ensamma eller parvisa blommor, och nyponmynningen tillsluten af den ett tätt ludet nystan bildande märkessamlingen. Från denna grupp afviker grupp II. *Caninae* genom färre, förlängda och som en gles, svagare hårig kvast ur nyponmynningen utskjutande stift och märken, vanligen flere blommor tillsammans och fasta, i händelse hår eller pruinös beläggning saknas, glänsande blad. I ungefär samma förhållande till hvarandra som dessa två klotaggiga grupper stå de syl- eller nåltaggiga och glandelbladiga V. *Villosae* och VI. *Tomentosae*, den förra med svaga taggar, korta, trubbiga eller kortspetsiga, mjuka blad och rundade nypon, motsvarande *Afzelianae*, den senare, med grofva taggar, långsträckta, långspetsiga, fasta blad och långsträckta nypon mer närmande sig *Caninae*. På samma sätt stå af de i Finland icke förekommande III. *Rubiginosae* och IV. *Agrestes*, den förra närmare *Afzelianae*, den senare *Caninae*. VII. *Cinnamomeae* bland *Homosepalae* motsvara närmast *Afzelianae*, men med raka taggar. Dessutom uppställer förf. inom *Homosepalae* ännu grupp VIII. *Pimpinellifoliae*, risartade hedväxter med många småbladiga parblad, genom långskaftade bleka blommor liknande *Caninae*, för hvilka någon representant ej finnes hos oss i vildt tillstånd.

Utom dessa, de gamla arterna motsvarande grupper särskiljas, till ett antal af 39, s. k. arttyper, d. v. s. „systematiska enheter som sträcka sig genom alla eller ett flertal *Rosa*-grupper, omfattande arter inom dem, som väsentligt öfverensstämma i bladform, sågtandning, taggar, färgförhållanden m. m.“, hvarigenom hvarje af grupperna I, II, V och VI uppdelas i 39 olika arttyper, hvar och en af dessa

åter inom *Afzelianae* och *Caninae* nästan utan undantag uppvisande åtminstone 4 genom bladens färg och beklädnad karakteriserade arter eller underarter, nämligen de s. k. *glauca, glauciformis, virens* och *virentiformis*-formerna, hvilka ytterligare, beroende på olikheter beträffande bladens form och tandning, kunna sönderfalla i ett större eller mindre antal underarter. Inom de öfriga gruppernas arttyper äro däremot färg- och indument-formerna mindre talrika. Inalles uppgår de svenska arternas antal enligt författarens egen uppgift till 223, af hvilka 18 arter under 3/4 år tillkommit.

Då jag med anledning af rektor Almqvists i Acta Horti Bergiani, band 4, publicerade redogörelse för Bergianska trädgårdens vid Stockholm spontana *Rosa*-former i Soc. pro Fauna et Flora Fennica Meddelanden, häft. 34, lämnat några uppgifter angående af mig i Ingå sockens kusttrakt i västra Nyland insamlade former af ifrågavarande släkte, samt jag därjämte tror mig kunna förutsätta ett allmännare intresse för dessa vår floras prydnader, tillåter jag mig på grund af rektor Almqvists bestämningar af i vårt universitets botaniska museum befintliga exemplar lämna en framställning af våra heterosepala *Rosa*-former under deras såväl nya som gamla benämningar. De homosepala formernas namn äro oförändrade.

Rosae heterosepalae i Finland ordnade efter arttyperna.

I. **Afzelianae** (förut *R. canina* L., *R. glauca* Vill., *R. opaca* Fr. med varr. *dumetorum* (Thuill.) och *coriifolia* (Fr.).

1. Rubea-typen. Den allmännaste af alla arttyperna.

1. (Glaucif.) **R. rubea** Matss. ***serrifrons** Almqv. *(R. coriifolia* Fr.) Åland, Jomala, Ramsholmen, lund, 1898. A. L. Backman.

2. (Virentif.) **R. Leffleri** Almqv. *(R. dumetorum* Thuill.) Nyl., Fagervik in horto culta, 1849, och Fagervik Sjöbodarne, 1852. E. Hisinger. *(R. coriifolia* Fr.) Sav. austr., Savitaipale Partakoski, vid landsvägen, 1909. H. Buch. Typens allmännaste *Rosa*-art. *(Virens) **elatiformis** Matss. *(R. virens* Whlnb. var. *subvirens* Matss.) Nyl., Ingå Svartbäck, åkerkant vid väg, 1907. M. Brenner. (*R. virens* Whlnb. **venosa*

Sw.) Nyl., Ingå Brennebo, ängsbacke, 1911, och Rövass, lund, 1914. M. Brenner. Lika allmän som hufvudarten.

2. Rufula-typen. Liknar i ymnighet eller öfverträffar *Rubea*-typen.

9. (Virentif.) **R. Forsteri** Sm. *(R. dumetorum* Thuill.) Åboland, Nystad, Pirkholm, 1879. H. Hollmén. *(R. dumetorum* Thuill.) Åboland, Lojo, skog, 1898. K. Aarnio. *(R. virentiformis* Almqv. **Matssonii* var. *laetula* Almqv.) Nyl., Ingå, Bastubacka, åkerbacke, 1907. M. Brenner. (*R. virentiformis* Almqv. **Matssonii* var. *canula* Almqv.) Ingå, Bastubacka, åkerbacke, 1907, och Brennebo, ängsbacke, 1911. M. Brenner. *(Virens) **virentifrons** Matss. *(R. canina* L.) Åland, Hammarland, lund, 1898. K. Mäntylä. *(R. glauca* Vill.) Nyl., Kyrkslätt, invid Humaljärvi, 1912. H. Wasastjerna.

4. Jebei-typen. En af de allmännaste typerna i Sverige, ymnig i europeiska *Rosa*-området.

24. (Virentif.) **R. frutetorum** Bess. *(R. virentiformis* Almqv. **collinalis* Matss.) Nyl., Ingå, Svartbäck, åkerbacke, 1907. M. Brenner. *(Virens) **Collinderi** Matss. *(R. glauca* Vill.) Åland, Jomala, Möckelö, äng, 1898. A. L. Backman. *(R. canina* L.) Nyl., Hangö, 1879. E. Hisinger. *(R. virens* Whlnb. **venosa* Sw. var. *subvirens* Matss.) Nyl., Ingå, Svartbäck, åkerkant, 1907. M. Brenner. *(R. virens* Whlnb. **venosa* Sw.) Nyl., Ingå, Svartbäck, betesmark, och Bastubacka, åkerbacke, 1907. M. Brenner. *(R. virens* Whlnb. **limitata* (Matss.) Almqv.) Nyl., Ingå, Svartbäck, åkerren vid skogskant, 1907. M. Brenner. *(R. glauca* Vill.) Nyl., Kyrkslätt, Smeds, barrskog vid Högberget, 1895. M. Brenner.

16. Gravetii-typen. Ymnig både i öster och väster.

106. (Virens) **R. grossidens** Almqv. et Matss. *(R. virens* Whlnb. **venosa* Sw.) Nyl., Ingå, Svartbäck Bastubacka, åkerbacke, 1907, och Stor-Löfö, blandskog, 1910. M. Brenner. *(Virentif.) **obtusata** Almqv. et Matss. *(R. coriifolia* Fr.) Nyl., Tvärminne Gräsgrundet, 1904. A. A. Sola.

17. Connivens-typen. Företrädesvis vid hafvet och de stora insjöarna.

112. (Glauca) **R. connivens** Almqv. (*R. canina* L.) Aland, Lemland, Nåtö, 1905. A. Palmgren.

113. (Virentif.) **R. pseudo-Leffleri** Almqv. (*R. virentiformis* Almqv. **Matssonii* var. *laetula* Almqv.) Nyl., Ingå, Svartbäck, åkerkant, 1907, och Dansarholm, blandskog, 1907. M. Brenner. (*R. virentiformis* Almqv. **Matssonii* var. *canula* Almqv.) Nyl., Ingå, Utanåker Råbro, vägkant, 1910, Svartbäck, björkskogskant, 1907, åkerren, 1907, björkskogsbacke vid vägkant, 1907, Rövass, lund, 1914. M. Brenner. (*R. coriifolia* Fr.) Nyl., Ingå, Fagervik, 1897. E. Hisinger. * (Virens) **concolor** Hartm. (*R. virens* Whlnb. **venosa* Sw.) Nyl., Ingå, Svartbäck, ängsbacke, 1907, Brennebo, barrskogskant, 1910. M. Brenner.

18. Cuneatula-typen. Rikligt inom de heterosepala rosornas område.

118. (Glauca) **R. cuneatula** Almqv. (*R. canina* L. var. *opaca* Fr.) Nyl., Ingå, Fagervik vid Sjöbodarna, 1852. E. Hisinger. (*R. glauca* Vill.) Kar. Ladog., Sordavala, Hakala, 1911. K. H. Hällström.

119. (Virentif.) **R. dinota** Matss. ***hirti-dinota** Almqv. (*R. virentiformis* Almqv. **Matssonii* var. *canula* Almqv.) Nyl., Ingå, Svartbäck, vid en husvägg, 1907. M. Brenner.

19. Podolica-typen. Östlig typ.

125. (Glauca) **R. podolica** Tratt. (*R. glauca* Vill.) Kar. Ladog., Sordavala, Hakala, 1911. K. H. Hällström.

126. (Virens) **R. Matssonii** Almqv. **limitata* Matss. (*R. canina* L.) Åland, Lemland, 1898. A. Salokannel. (*R. virens* Whlnb. **limitata* Matss.) Nyl., Ingå, Haga, vägkant, 1907, Svartbäck, åkerren, 1914, och Rövass, lund, 1914. M. Brenner. (*R. virens* Whlnb. **venosa* Sw.) Nyl., Ingå, Svartbäck Bastubacka, åkerbacke, 1907. M. Brenner. (*R. canina* L.) Nyl., Ingå, Stor-Ramsö, 1851. E. Hisinger. (*R. glauca* Vill.) Nyl., Ingå, Fagervikparken, 1898. E. Hisinger.

26. Chavini-typen. Jämnt spridd europeisk typ.

186. (Virens) **R. venosa** Sw. Åboland, Reso, Luonnonmaa, 1905. Laura Högman, * (Virentif.) **trichella** Almqv. (*R. coriifolia* Fr.) Åland, Hammarland, 1898. K. Mäntylä. (*R. dumetorum* Thuill.) Åland, Eckerö, 1898. K. Mäntylä.

27. **Acharii**-typen. Som föregående jämnt spridd i Europa.

192. (Virens) **R. bi-scheutziana** Almqv. (*R. glauca* Vill.) Kar. näset, Sakkola, Ryökkylä, 1897. H. Lindberg.

31. **Lindstroemii**-typen. Hafskusttyp.

219. (Glauca) **R. Lindstroemii** Almqv. (*R. glauca* Vill.) Sav. austr., Savitaipale, Härmäkoski, 1911. H. Buch.

II. Caninae.

2. **Rufula**-typen.

10. (Virens) **R. exilis** Crép. (*R. canina* L.) Åland, Lemland, Enskär och Nåtö, 1906. A. Palmgren. Nyl., Tvärminne Krogen, 1905. Comm. J. A. Palmén.

4. **Jebei**-typen.

25. (Virens) **R. colpogena** Almqv. (*R. canina* L.) Åland, Lemland, Jersö, 1907. A. Palmgren.

V. Villosae.

1. **Rubea**-typen.

5. (Glaucif.) **R. molli-serrifrons** Almqv. (*R. mollis* Sm.) Nyl., Ingå, Svartbäck, åkerbacke, 1907. M. Brenner.

4. **Jebei**-typen.

28. (Glaucif.) **R. molli-glaucigera** Almqv., Åland, Hammarland, Äppelö, Grönskär, 1905. Laura Högman. * (Glaucif.) **molli-angermanula** Almqv., Åboland, Reso Luonnonmaa, 1905. Laura Högman. (*R. mollissima* Fr.) Nyl., Pojo, Åminne vid vägen strax nedanom gården, 1855. E. Hisinger. Sibbå, Löparö, 1871. E. Öhrnberg.

16. **Gravetii**-typen.

109. (Glaucif.) **R. molli-solstitialis** Almqv. (*R. mollissima* Fr.) Nyl., Pojo, Åminne, 1849. A. E. Christiernin. Ekenäs vid landsvägen, 1855, och Ingå, Fagervik Hirfdalskullen, 1852. E. Hisinger.

19. **Podolica**-typen.

129. (Glaucif.) **R. molli-extensula** Almqv. (*R. mollis* Sm.) Nyl., Ingå, Fagervik i parken vid vägen emellan porten och iskällaren, 1892. E. Hisinger.

22. **Pineliensis**-typen. Har i Europa och Asien vid utbredning, i norr nästan lika högt som *R. cinnamomea*.

151. (Glaucif.) R. **Greniéri** Dgl. *(R. mollissima* Fr.) Nyl., Ekenäs, 1855, Ingå, Kuggholm, 1855, Fagervik Sågarskullen mot Hirfdalsängen, 1851. E. Hisinger. *(R. mollis* Sm.) Nyl., Ingå, Svartbäck, björkskogsbacke vid vägkant, 1907, Kyrkslätt, Strömsby, ängsbacke, 1895, hästhagen, blandskog, 1895, och Wårdnäs, 1860. M. Brenner. Helsinge Degerö, 1878. E. Wainio.

26. Chavini-typen.

189. (Glaucif.) R. **molli-rotigera** Almqv. (*R. dumetorum* Thuill.) Åland, Hammarland, 1898. I. A. Koskinen.

27. Acharii-typen.

198. (Glaucif.) R. **permollis** Almqv. *(R. mollis* Sm.) Åland, Sund, ängsbacke, 1900. Laura Högman.

VI. Tomentosae.

24. Acutiformis-typen. Starkt representerad, med ganska jämn, spridd utbredning.

173. (Glaucif.) R. **umbelliflora** Sw. *(R. tomentosa* Sm.) Åland, Jomala, Ytterby, B. Florström. Jomala, Ramsholmen, 1906, och Sund, emellan Kastelholm och Tosarby, 1906. A. Palmgren.

Till dessa af rektor Almqvist bestämda *Rosa*-former kunna följande under senare år i Ingå tagna och med ledning af Sveriges *Rosae* af mig bestämda exemplar tilläggas.

I. Afzelianae.

8. Saturella-typen. Skyr inlandet.

50. (Virentif.) R. **lepidina** Matss. Nyl., Ingå, Svartbäck, björkskog, 1919. M. Brenner.

23. Contracta-typen.

156. (Virentif.) R. **silvescens** (Matss.) Almqv. ***incrassata** Almqv. Nyl., Ingå, Barö, 1911. Widar Brenner. * (Virens) **placida** Matss. Nyl., Ingå, Gåsarudd Manggrund, 1911. Widar Brenner.

24. Acutiformis-typen.

66. (Virentif.) R. **coriifolia** Fr. Nyl., Ingå, Svartbäck, åkerbacke, 1918. M. Brenner.

26. Chavini-typen.

186. (Virentif.) R. **venosa** Sw. ***trichella** Almqv. Nyl., Ingå, Svartbäck, björkskog 1919. M. Brenner.

27. Acharii-typen.

192. (Virentif.) **R. bi-scheutziana** Almqv. ***neglecta** Matss. Nyl., Ingå, Svartbäck, åkerbacke, 1918, och Bastö, gräsmark på berg, 1919. M. Brenner.

V. Villosae.

13. Decurtata-typen.

84. (Glaucif.) **R. coerulea** Woods. Nyl., Ingå, Gåsarudd, Gloholm, 1912. Widar Brenner.

17. Connivens-typen.

116. (Virentif.) **R. molli-albida** Almqv. ***conocarpa,** foliolis parvis, virentibus, simplici-serratis, hypanthio pyriformi. M. Brenner. Nyl., Ingå, Barö, torr backe, 1911. Widar Brenner.

22. Pineliensis-typen.

151. (Glaucif.) **R. Greniéri** Dgl. Nyl., Ingå, Gåsarudd, Gloholm, 1913, 1918, och Manggrund, 1911. Widar Brenner.

Ofvanstående framställning kan naturligtvis ej göra anspråk på att gifva en fullständig bild af Finlands *Rosa*-flora, men torde dock vara ägnad att framhålla några af de former Sverige och Finland hafva gemensamt, äfvensom att åskådliggöra arten och vidden af den försiggångna systemförändringen, samt framförallt att påpeka de stora luckor i kännedomen om vårt lands *Rosae*, som ännu behöfva fyllas. Redan en flyktig blick på arttypernas och arternas ordningsnummer torde vara tillräcklig för att mana till en lifligare verksamhet i detta hänseende. Äfven de anförda fyndorternas fåtalighet talar härför. Att märka är dock, att ett stort antal exemplar från olika delar af landet ej kunnat i detta sammanhang behandlas.

Vid en jämförande granskning af de skilda grupperna framstå särskildt *Afzelianae* och inom denna grupp åter *virentiformes* genom sin stora formrikedom. I motsats härtill äro de blågrönbladiga inom denna grupp ytterst sällsynta, med endast 1 *glauciformis* från Åland samt 4 *glaucae* från Åland, Ingå Fagervik, Savitaipale och Sordavala. *Villosae* däremot ha att uppvisa 8 *glauciformes* från Åland, Åboland och Nyland. Artrikast är arttypen 17 *Connivens*

med 4, de öfriga hafva endast 1 eller 2 arter. De flesta fyndorterna (10) har *R. Grenieri* inom *Villosae* typ *Pineliensis* och därnäst (8) *R. pseudo-Leffleri* inom *Afzelianae* typ *Connivens.*

Mötet den 6 mars 1920.

Till inhemsk medlem af Sällskapet invaldes student A. J. Rainio (föreslagen af professor Fredr. Elfving).

Till publikation anmäldes:

W. Hellén, Beiträge zur Kenntnis finländischer Carabiciden.

Gustaf Munsterhjelm, Om chironomidernas ägg-läggning och ägg-grupper.

I. Välikangas, Ein Fall von gehemmter Entwicklung der postrenalen Vena cava inferior bei der Katze.

Student Håkan Lindberg förelade Helsingfors entomologiska bytesförenings katalog N:o 7, år 1920.

Isännöitsijä Th. Grönblom näytti kaksi luonnonhistorialliselle alueellemme uutta perhoslajia: 1) *Hepiolus sylvinus* L., 2 kappaletta löydetty Turusta viime syksynä (esittäjä ja ylioppilas N. Kanerva); 2) *Stauropus fagi* L., löydetty Pellingistä, Porvoon lähistöltä v. 1918 (opettaja W. Wahlbeck).

Forstmästare J. E. Ekström demonstrerade ett hanexemplar af den tidigare inom området icke tillvaratagna skalbaggen *Oryctes nasicornis.* Exemplaret togs af föredragaren den 27 juli 1919 i en brunn å norra delen af Stora Ådholmen i Esbo socken. — Dr R. Forsius uttalade den förmodan, att arten vore att räkna till de med handelsvaror i landet inkomna insekterna.

Doktor Widar Brenner redogjorde för **En monstrositet hos Rubus idaeus.**

Senaste sommar fann jag i Snappertuna i närheten av

Huskvarna gästgiveri å Baggård mark en medelstor hallonbuske, vars samtliga fruktifikativa skott voro omvandlade till hängeliknande bildningar. Blomaxeln var abnormt förlängd och uppbar en massa fina, syllika, vitludna blad. I allt övrigt var busken fullt normalt utvecklad. Ståndorten var en dikeskant ovanom en åker, och omedelbart invid förekommo talrika hallonbuskar av vanligt utseende med mogna frukter. I Ascherson u. Graebner, Synopsis der Mitteleuropäischen Flora, finnes formen omnämnd som m. *phyllanthus* Lange eller f. *strobilaceus* Focke. Det heter sid. 445: „Blüthenstand reich verzweigt, statt der Blüthen kurze quastähnliche, dicht mit schuppenartige Hochblättern bedeckte Zweige tragend. Selten, aber an verschiedenen Orten in völlig übereinstimmender Gestalt.“ I samlingarna finnes en liknande form av *Rubus idaeus* L. **simplicifolius* Bl., tagen av Hans Hollmén i Lojo 1886.

Amanuens W. Hellén redogjorde för en av honom företagen bearbetning av det på entomologiska museet befintliga obestämda materialet av **Carabicider från Finland,** varjämte en revision företagits av den tidigare uppställda samlingen av till nämnda familj hörande former. Som resultat framhölls bl. a., det arterna *Pelophila ochotica* Sahlb. och *Harpalus nigritarsis* J. Sahlb. vore att betrakta endast som varieteter av resp. *P. borealis* Payk. och *H. latus* L., vidare att de förmenta arterna *Bembidium lapponicum* Thoms., *Amara curvicrus* Thoms. och *Pseudophonus griseus* Panz. blivit oriktigt bestämda, i själva verket tillhörande resp. *Bemb. velox* var. *Güntheri* Seid., *Amara ovata* Fabr. och *Ps. pubescens* Fabr. Vidare var ett antal arter att utmönstra ur faunan, dels några som insamlats vid Svir utanför det naturhistoriska områdets gränser, dels ett par andra, vilka i anseende till sin sydliga utbredning i Europa med skäl torde kunna betraktas som dubiösa. Artantalet av i Finland förekommande carabicider (inkl. cicindelider), år 1900 uppskattat till 247, utgjorde, oaktat sedan nämnda år tillkommit 11 arter, i detta nu endast 229. Bland dessa hade av föredragaren urskilts ett femtiotal varieteter och

aberrationer, en del tidigare obeskrivna. — Föredragaren demonstrerade jämväl tvenne för området nya carabicider: *Bembidium punctulatum* Drap. (ett ex. funnet av prof. J. Sahlberg vid Petrosawodsk och av denne bestämt till *B. bipunctatum)* samt *Dromius linearis* Fabr., av lektor Å. Nordström funnen i Föglö socken på Åland.

Med. lic. Runar Forsius inlämnade till publikation:

Kleinere Mitteilungen über Tenthredinoiden II.

1. Pflanzen sich alle Tenthredinoiden parthenogenetisch fort? — Nachdem ich bei meinen früheren Untersuchungen über die Schalenhaut der Tenthredinoiden-Eier [1]) lange vergebens eine von früheren Verfassern gefundene Micropylenbildung gesucht hatte, glaubte ich schliesslich eine solche an dem schmalen Ende des Eies entdeckt zu haben: „eine auch mit starker Vergrösserung nur schwierig entdeckbare, nach innen gestülpte Papille“. Weitere diesbezügliche Untersuchungen haben mich jedoch nunmehr belehrt, dass die Eier sämtlicher untersuchten Arten, wenigstens schon beim Schlüpfen der Imagines, keine für eventuelle Spermien passierbare Micropylenbildungen haben. Was ich früher als Micropyle aufgefasst habe, sind entweder obliterierte Überreste einer Micropylenbildung oder möglicherweise nur etwas grössere, in der Schalenhaut befindliche „Respirationskanäle“. Schon die Eier der etwas älteren Puppen haben keine für Spermien passierbare Micropylenöffnungen mehr.

Es ist für zahlreiche Tenthredinoidenarten schon früher festgestellt worden, dass sie sich ungeschlechtlich fortpflanzen können, und ausserdem für gewisse Arten konstatiert worden, dass für dieselben die Parthenogenesis als Regel gilt. Bei einigen gewöhnlichen Arten sind Männchen bisher auch nicht gefunden worden. Falls die Resultate meiner Unter-

[1]) Forsius, R. Kleinere Beiträge zur Kenntnis der Tenthredinoiden-Eier I. Meddel. Soc. pro Fauna et Fl. Fennica, vol. 45, p. 169 (1919).

suchungen Bestätigung finden, und, wie ich glaube, noch weiter verallgemeinert werden können, so dass sie für sämmtliche Tenthredinoiden gelten, wäre eine ungeschlechtliche Fortpflanzung nicht nur die gewöhnlichste, sondern eine geschlechtliche Fortpflanzung bei den Tenthredinoiden gar nicht möglich. Obwohl meine Untersuchungen noch nicht beendigt sind, habe ich doch schon jetzt über die erzielten Resultate kurz berichten wollen, da dieselben manche alte Streitfragen wieder beleben und darum zu weiteren Untersuchungen auffordern.

Soviel ich gefunden habe, widersprechen die bisherigen experimentellen Zuchtresultate keineswegs meinen Schlussfolgerungen, und der von Enslin [1]) beschriebene Tenthredinoidenbastard erschien mir schon früher als etwas fraglich.

Die parthenogenetische Fortpflanzung ist auch sonst in dem Tierreiche sehr verbreitet und bedeutend gewöhnlicher als man sich früher vorstellen konnte, wodurch meine Auffassung wahrscheinlicher wird.

2. Ueber die Farbenveränderungen der Puppen von *Croesus septentrionalis* L. und *Allantus scrophulariae* L. — Die Farbenveränderungen der Tenthredinoiden-Puppen spielen sich gewöhnlich in dem Dunkel der Puppenhüllen ab und werden darum selten genauer beobachtet. Ausserdem gehen die aus den Kokons herausgenommenen Larven und Puppen oft zugrunde. Einige derartige Beobachtungen verdienen darum vielleicht veröffentlicht zu werden.

Croesus septentrionalis L. Die Larvenhaut wurde am 8. 7. 1911 um 11 Uhr vormittags abgestreift. Die weibliche Puppe ist weisslichgelb, der Hinterleib und das Vorderende des Thorax etwas gelblich, in der Mitte mit einem Stich ins Grünliche. Die Puppe ist, wie alle Hymenopterenpuppen, von Anfang an „gemeisselt", d. h. alle Körperteile sind schon sogleich nach dem Abstreifen der Larvenhaut deutlich hervortretend und wie die Imago geformt, nur die Flügel

---

[1]) Enslin, E. Ueber einen *Nematus*-Bastard. Deutsche Ent. Zeitschr. 1911, p. 439.

sind kurz sackförmig. Im Laufe des ersten Tages wurden die Netzaugen allmählich gelblich (3 Uhr nachmittags) bis gelblichbraun (8 Uhr). Am folgenden Morgen (9. 7) waren die Netzaugen dunkelbraun, und auch die Punktaugen zeigten schwache Andeutungen von Pigmententwickelung, indem sie eine gelbe Farbe aufwiesen. Sonst wie vorher. — Am 10. 7 um 8 Uhr vorm. wie vorher, nur sind Thorax und Abdomen distal etwas mehr gelblichgrün als vorher. — 8 Uhr nachm. Die gelblichgrüne Farbe ist nunmehr am Kopfe, Vorderende des Thorax und am Bauche und Hinterende des Abdomens deutlich hervortretend. — 11. 7 wie vorher. — 12. 7. Der Thorax ist sowohl oben als unten gelblicher als vorher und die Distalenden der Tarsen sind grau, die Mundgegend gelblichbraun; die Ocellen sind dunkler gelblichbraun und stechen sehr deutlich von der gelblichen Kopffarbe ab. — 13. 7. 8 Uhr vorm. Die Kopffarbe ist nun ziemlich dunkelbraun geworden. Am dunkelsten sind die Mundgegend, der Scheitel und die beinahe schwarzen Punkt- und Netzaugen. Am hellsten ist ein Fleck an der Stirne, der die Ocellen einschliesst. Die zwei ersten Antennenglieder sind ein wenig grau geworden. Der Thorax ist grau mit einem Stich in orange, unten sind die Suturen am dunkelsten, oben dagegen am hellsten. Der Hinterrand des Scutellums ist beinahe schwarz. Beine wie vorher. Abdomen ebenso. — 6 Uhr nachm. Kopf und Thorax nunmehr beinahe schwarz, jedoch die Pronotumränder, die Suturen des Meso- und Metanotums braun. Sonst wie vorher. — Am 14. 7 um 10 Uhr vorm. Beine, Antennen und Flügel grau wie die letzten Abdominalsegmente. Die zwei ersten Tergiten des Abdomens schwärzlich, die schwarze Farbe des zweiten Tergites jedoch in der Mitte breit unterbrochen. Abdomen sonst mehr gelblichrot gefärbt. Die Suturen des Thorax dunkel. Die ersten schwachen Bewegungen des Hinterleibes werden beobachtet. — 8 Uhr nachm. Die Antennen und Beine deutlich dunkler. Besonders die Tibienspitzen deutlich schwärzlich. Ebenso die Spitze des Hinterleibes. — 15. 7 um 8 Uhr vorm. Die Puppe scheint

nun vollkommen ausgefärbt zu sein und entspricht der Färbung der Imago. Die Extremitäten und Mundteile bewegen sich deutlich beim Berühren der Puppe. — 11 Uhr vorm. Die Puppenhaut platzt am Thoraxrücken. Durch allerlei Kontraktionen des Hinterleibes und Bewegungen des Kopfes und der Beine werden zuerst der Thorax und Hinterleib von der Puppenhaut befreit, dann kommt der Kopf an die Reihe und schliesslich befreit sich das Tier durch Bewegungen des Kopfes unter Zuhilfe der Mundteile und Beine von der dünnen Haut der Antennen und zuletzt von derjenigen der Beine, wobei die Hinterbeine zuletzt befreit werden. Sogleich nachdem die Flügel befreit werden, fangen diese an zu wachsen und erreichen in etwa 15 Minuten ihre definitive Grösse. Die ganze Prozedur spielt sich in etwa 35 Minuten ab. Das Tier ist jedoch noch recht weich, besonders sind die Flügel noch weich und biegsam und die Wespe kann noch nicht wegkriechen, geschweige denn fliegen. Erst etwa nach zwei Stunden sind die Flügel hart geworden und das Tier versucht zu fliegen, was jedoch noch nicht gelingt. Es kriecht schon recht gut und versucht sich durch Bisse zu verteidigen, wenn es beunruhigt wird. Reinigungskoth geht ab. Das Weibchen putzt sich immerfort, streichelt die Antennen mit den Vorderbeinen und die Flügel und den Hinterleib mit den Hinterbeinen. — Die ganze Puppenentwickelung dauerte also, bei Zimmerzucht, nur genau eine Woche (168 Stunden).

Allantus scrophulariae L. Männliche Puppe. Zimmerzucht. Die Puppe hat sich während der Nacht gegen den 11. 1. 1918 von der Larvenhaut befreit. Die Punktaugen sind um 8 Uhr vorm. schon leicht grau gefärbt. Der übrige Körper sonst gelblichweiss. Nachmittags um 6 Uhr sind die Augen schon etwas dunkler grau geworden. — Am 12. 1 um 10 Uhr vorm. Sowohl Netz- als Punktaugen braunschwarz. — 13. 1. Keine Veränderungen beobachtet. — 14. 1 um 8 Uhr vorm. Die Vorderränder der Abdominalsegmente etwas dunkler als die Hinterränder. — 8 Uhr nachm. Thorax leicht gräulich sowohl oben als unten. Der

Kopf ebenso schon leicht grau pigmentiert. — 15. 1. Die graue Pigmentierung etwas deutlicher ausgeprägt, Nachmittags wurde am Scutellum ein weisslichgelber Fleck beobachtet. — 16. 1. Keine Veränderungen gesehen. — 17. 1 ebenso. — 18. 1. Thorax und Kopf bedeutend dunkler als vorher. — 19. 1 um 8 Uhr vorm. Die Vorderschenkel leicht verdunkelt. — 20. 1. Keine Veränderungen beobachtet. — 21. 1. Exitus laetalis.

Weibliche Puppe. Zimmerzucht. Die Larvenhaut platzt vormittags am 19. 1. 1918 um 10 Uhr am Rücken hinter dem Kopfe und die Puppe arbeitet sich mittelst rythmischer Kontraktionen und schlängelnder Bewegungen im Laufe von etwa 4 Minuten aus der Larvenhaut hervor. Die Farbe der Puppe ist weisslichgelb, aber schon nach 8 Stunden sind die Punktaugen leicht gräulich gefärbt und am 20. 1 um 8 Uhr vorm. sind auch die Fazettenaugen blassgrau. Nachmittags keine Veränderungen beobachtet. — 21. 1 um 8 Uhr vorm. Die Augenfarbe ist dunkler geworden. Um 6 Uhr nachm. Abdomen gelblicher als vorher. — 21. 1 um 8 Uhr vorm. Die Augen nunmehr schwarzbraun. — 23. 1 vorm. Abdomen deutlich gelblicher als der Thorax. Die Hinterränder der Hinterleibssegmente weisslicher als die Vorderränder. Metanotum unten mit einem undeutlichen braunen Flecke. — 24. 1 wie vorher. — 25. 1 ebenso. — 26. 1 vorm. um 9 Uhr. Die gelblichweisse Färbung der Beine und Flügel sticht deutlich gegen die schmutzig gelbliche des Thorax ab. Nachm. um 6 Uhr hebt sich die gelbe Schildchenfarbe von der etwas dunkleren Thoraxrückenfarbe deutlich ab. — 27. 1 um 8 Uhr vorm. Die Mandibelspitzen sind leicht braun; abends ist diese Färbung etwas dunkler braun geworden. — 28. 1 um 8 Uhr vorm. Die Palpen sind dunkel. Metasternum dunkel gefleckt. Die Praesternen braun. Die später dunklen Thoraxflecke gelbbraun. Die Puppe bewegt sich deutlich. Abends keine deutliche Veränderungen gesehen. — 29. 1 am 8 Uhr vorm. Während der Nacht haben sich die Farben auffallend verändert und die Bewegungen sind bedeutend lebhafter geworden. Der Kopf

ist nunmehr schwärzlich mit gelben Antennen. Thorax grauschwarz mit gelblichen Zeichnungen und Abdomen gelblichbraun mit weisslichgelben Binden. Die dunklen Hinterleibsbinden sind an jedem Segmente vorne schon angedeutet und die Schenkel sind leicht schwärzlich geworden. — Nachm. Der Hinterleib hat nunmehr beinahe die Färbung der Imago. Die dunklen Binden sind jedoch noch nicht so breit wie bei dem fertigen Insekte und noch etwas grauschwarz. Die dunkle Pigmentierung wird aber schnell stärker und nimmt nach Hinten rasch zu. Um 8 Uhr nachm. sind die Binden schon von normaler Dicke. Die Antennen sind nunmehr deutlich orangefarben und die Flügelspitzen grau. Die Schenkel sind teilweise schwärzlich und die Spitzen der Tibien und Tarsen leicht orangefarben. Die Suturen des Thorax sind noch etwas gelblich. — 30. 1 vorm. Die Puppe hat nunmehr vollkommen die Färbung der Imago erreicht. Um 10,40 vorm. beginnt die Puppe lebhafte rythmische Kontraktionen auszuführen. Die Puppenhaut platzt am Rücken dicht hinter dem Kopfe und die Imago arbeitet sich langsam durch allerlei Bewegungen des Hinterleibes, Kopfes und der Extremitäten hervor. Die ganze Prozedur dauert etwa 15 Minuten. Es gelingt jedoch der Wespe nicht vollkommen, die hintersten Extremitäten von der Puppenhaut zu befreien. Dessen ungeachtet beginnen die Flügel sich zu entwickeln und erreichen in etwa 10 Minuten ihre definitive Grösse. Sie sind jedoch noch weich. Die Wespe versucht nun zu kriechen, was nur unvollständig gelingt. Reinigungskoth geht ab. Die Wespe wehrt sich beim Berühren durch Bisse und putzt immerfort ihre Antennen und Flügel. Um 11,25, etwa, gelingt es der Wespe, sich von den Ueberresten der Puppenhaut durch Bisse zu befreien, an dem rechten Hinterbeine bleiben jedoch kleinere Hautreste hängen. Um 2 Uhr versucht die Wespe zu fliegen, was noch nicht gelingt, obwohl die Flügel schon vollkommen hart sind. Sie kriecht munter umher. — 31. 1 am Vormittage fliegt die Wespe im Zimmer umher, hat sich jedoch noch nicht von den Ueberresten der Puppenhaut

befreien können. Sie wird nun zwecks Untersuchung der Eier getötet. — Die ganze Puppenentwickelung dauerte also dieses Mal 9 Tage (etwa 225 Stunden).

3. Ueber die Farbe der Tenthredinoiden-Kokons. — Schon im Jahre 1910 hat Federley (Die Färbung einiger Lepidopteren-Kokons und ihre Ähnlichkeit mit der Umgebung. Meddel. Soc. Fauna et Fl. Fennica, vol. 36, p. 91) darauf aufmerksam gemacht, dass einige Lepidopteren-Kokons bei trockener Luft bei Dunkelheit oder Helle farblos werden, und dass die dunkelbraune Farbe sowohl sogleich während der Verfertigung der Gespinste als auch mehrere Jahre später durch Feuchtigkeit hervorgerufen werden kann. Die Richtigkeit dieser Beobachtungen wurde mehrmals bestätigt. Dass ähnliche Verhältnisse bisweilen auch bei den Gespinsten der Tenthredinoiden vorkommen können hat Abt (Zur Farbe der Larven und Kokons der Pristiphora pallipes Lep., Meddel. Soc. Fauna et Fl. Fennica vol. 45, p. 194) gezeigt. Auch ich war mehrmals in der Lage, in den Jahren 1910—1918 ähnliche Beobachtungen zu machen, sowohl bei Lepidopteren *(Gastropacha quercus, Eriogaster lanestris, Saturnia pavonia)* als auch bei Tenthredinoiden *(Cimbex variabilis, Trichiosoma silvatica, Pteronus similis, Pristiphora conjugata* var. *forsiusi, Trichiocampus viminalis* und *aeneus).* Falls die Kokons bei trockenem Wetter gesponnen werden, sind sie weisslich, gelblich oder grünlichgelb, also schwach gefärbt, und wenn Feuchtigkeit hinzukommt, verändert sich die Farbe bald, indem die Kokons braune, dunkelbraune oder schwärzliche Farbentöne annehmen. Diese Farben verschwinden beim Trocknen nicht, sondern sind beständig.

Die Verhältnisse sind aber offenbar nicht immer so einfach. Im Sommer 1911 fand ich eine Kolonie Larven von *Pteronus curtispina* Ths. Die Larven wurden in einen Gaze-Beutel eingebunden, verpuppten sich bei trockenem Wetter in dem Beutel Ende Juli und ergaben Imagines am 11 bis 12 August desselben Jahres. Die blass grünlichgelben Kokons wurden gleichzeitig mit den Imagines gena-

delt und in meiner Sammlung aufbewahrt. Beim Erweichen der Tiere im Winter 1918 fand ich zufälligerweise, dass sie ihre gelblichgrüne Farbe auch in der Feuchtigkeit behielten. Ich wiederholte die Versuche mehrmals, immer mit demselben Erfolge. Auch wenn die Kokons längere Zeit in feuchter Luft aufbewahrt wurden, oder selbst wenn sie mit Wasser bespritzt wurden, behielten sie ihre blasse Farbe. Es empfielt sich darum, diese Verhältnisse genauer zu untersuchen, und diese Probleme experimentell in Angriff zu nehmen. Besonders bei den Tenthredinoiden währe es sicher der Mühe wert, planmässige Experimente an umfangreichem Materiale anzustellen, was mir bisher nicht möglich gewesen ist. Die von mir festgestellten Abweichungen von den früher erzielten Resultaten kann ich bisher selbst nicht befriedigend deuten.

Mötet den 10 april 1920.

Till inhemska medlemmar af Sällskapet invaldes magister Hanna Lappalainen (föreslagen af docent A. Palmgren) och student K. E. Sundström (föreslagen af magister I. Välikangas).

Sällskapets skattmästare, dr V. F. Brotherus, hade på grund af sjukdom anhållit om utseende af annan person att omhändertaga kassaförvaltningen, och utsågs till t. f. skattmästare professor Alex. Luther.

Till publikation anmäldes:

I. Hortling, Die Ornithofauna der Gegend von Pikkala (Kirchspiel Sjundeå), ein Beitrag zur Kenntnis der Vögel Südfinnlands I.

Viljo Jääskeläinen, Über die Nahrung und Parasiten der Fische des Ladogasees.

Å. Laurin, Älfdalslundar i mellersta Österbotten.

Efter ansökan och på förslag af Bestyrelsen utdelades

som understöd för exkursionsverksamhet instundande sommar ett belopp af 6,000 mark: åt folkskoleläraren pastor O. Kyyhkynen för fortsatta växtgeografiska studier i Kajana-Österbotten 1,000 mark; åt student M. Kotilainen för botaniska, främst mossekologiska studier i Enontekis Lappmark 3,000 mark; åt student O. Eklund för botaniska studier i Korpo och Houtskär 500 mark; åt student B. Olsoni för botaniska studier i Kimito 300 mark; åt mag. E. Merikallio för fortsatta studier af den nordfinska fågelfaunan 600 mark; åt lektor I. Hortling för ornitologiska studier i den sydfinska yttre skärgården äfvensom i Sjundeå 300 mark; och åt student I. Hildén för ornitologiska studier, främst i Jaakkima, 300 mark.

Beslöts afhålla följande sammanträde lördagen den 8 maj (icke lördagen den 1 maj).

Maisteri Vilho A. Pesola kertoi osanotostaan viime kesänä Svensk Botanisk Förening'in kolme-päiväiseen kasviretkeilyyn Ruotsissa Skånessa, tehden samalla selvää Skånessa tavattavasta lehto-, nurmi- ja hiekkanummi-kasvillisuudesta (vrt. Luonn. Yst. 1921, s. 29). Samalla esittäjä teki ehdotuksen, että Seura ensi kesänä järjestäisi yhteisen kasviretkeilyn johonkin maamme kasvitollisesti huomattavimpaan seutuun. — Periaatteessa yhdyttiin ehdotukseen kesäretkeilyjen järjestämisestä. Asia jäi Seuran jäsenten kesken yksityisesti lähemmin harkittavaksi. Päätös asiasta tehdään myöhemmin.

Maisteri E. Merikallio piti esitelmän suomalaisista kansan käyttämistä lintujen nimistä. Esitelmässä selostettiin etupäässä 15:n esimerkiksi valitun lintulajin nimistöä esittäviä karttoja. Esitys perustui suurimmaksi osaksi siihen aineistoon, jonka esittäjä 11:n vuoden aikana on kerännyt eri osista maatamme ja joka aineisto käsittää lähes 7,000 nimitietoa.

Edelleen näytti hra Merikallio kokoelman formaliinilla injisioittuja lintuja; 12:n vuoden kokemus oli mainitun säilytystavan osoittanut sangen kestäväksi. Sillä on se etu, että se on vähän aikaa ja taitoa vaativa, joten kiireessäkin ja oppimatonkin saattaa ottaa kaikki talteen.

Lisäksi esitti maist. Merikallio Seuran jäsenten nähtäväksi Littoisissa viime pitkänäperjantaina eräästä sikäläisestä kanatarhasta tavatun sangen omituisen kananmunan.

Maisteri K. J. Valle ilmoitti, että sudenkorentoa *Aeschna serrata* Hag. on Suomesta nyttemmin saatu myös naaraita. Tämän aikaisemmin vain Etelä-Siperiasta ja Kirgisein aroilta tunnetun sudenkorennon meikäläiset nykyisin tiedossa olevat löytöpaikat ovat seuraavat: Ab: Merimasku ♂ (A. Poppius); N: Tammisaari ♀ (Sundström), Snappertuna (Öhman), Espoo ♂ (Karvonen), Helsinki Vantaa ♂ (Kivenheimo), Helsinki Munkkiniemi 4 ♂♂ ja 2 ♀♀ (Kivenheimo), Helsinki Kasvitieteellinen puutarha (Kivenheimo). Löydöistä päättäen näyttää laji Uudellamaalla olevan melko yleinen. Tänä keväänä ensi kerran nähtävikseni saamat naarasyksilöt eroavat läheisestä *Aeschna juncea*-naarasta paitsi huomattavasti suuremman kokonsa puolesta lisäksi sen kautta, että otsan T-kuvio on kapeampivartinen, siipitäplä (pterostigma) lyhyempi, thoraxin vaaleat juovat huomattavasti leveämmät, takaruumiin vaaleat värikirjaukset laajemmat ja toisenmuotoiset kuin *Ae. juncea*'lla sekä perälisäkkeet pitemmät, tasaleveämmät ja suoremmat kuin tällä. Erikoisesti huomattavaa on, että Munkkiniemestä saaduista naarasyksilöistä toisella on takaruumiin kirjausten väri sininen toisella kellanvihreä. Tämmöistä väridimorfismia on ennenkin tavattu *Aeschna*-naarailla (vert. Tümpel: Die Geradflügler Mitteleuropas, ja Mierzejewski: Aeschna osiliensis nov. sp., Bull. de l'acad. d. sciences de Cracovie 1913).

Maist. Vallen esityksen johdosta maist. J. Kivenheimo kertoi heinäkuun 28 p:nä 1919 tekemästään oudosta havainnosta: „Olin Helsingin läheisyydessä olevassa Munkkiniemessä uimaretkellä. Metsikön läpi kulkiessani huomasin vilaukselta, miten eräs iso *Aeschna*-laji salaman nopeudella hyökkäsi erään toisen saman kokoisen *Aeschna*'n kimppuun. Kuului siipien kahaus ja molemmat putosivat maahan. Samalla hetkellä olin minäkin jo paikalla ja asetin perhoshaavini niitten päälle. Kohotin varovasti haavin harsoa. Näin vihreänkirjavan *Aeschna*-lajin, jollaista en koskaan en-

nen ollut nähnyt, olevan *Aeschna grandis* ♀:n päällä. Asia näytti minusta mielenkiintoiselta. Ja koskeivät Ae:t olleet ensinkään häiriytyneet siitä, että olivat joutuneet haavin alle, päätin seurata asioitten kehitystä edelleen. *Ae. grandis* ♀ koetti pyristellä minkä voi vapautuakseen tuosta toisesta, mutta turhaan. Päällä oleva *Aeschna*, jonka sittemmin huomasin *Ae. serrata* ♀, ei hellittänyt otettaan. Levällään olevien siipiensä avulla se esti *Ae. grandis*'en siipiä paljonkaan liikkumasta. Suureksi ihmeekseni rupesi *Ae. serrata* ♀ syömään *Ae. grandis* ♀, alottaen thorax'in dorsalipuolen etuosasta. Syömistä jatkui herkeämättä n. 35 min. Silloin oli koko thorax kitiinipeitteineen, vieläpä jalkojen ja siipien tyviosat syödyt. Koskemattomiksi jäivät ainoastaan pää ja takaruumis.“

Å rektor M. Brenners vägnar föredrogs följande

Skrifvelse rörande skydd för intressanta växtformer.

Till Societas pro Fauna et Flora Fennica.

Allmänt kändt och af alla utan motsägelse erkändt är det stora värde de nordiska ländernas skogar äga icke allenast ur nationalekonomisk synpunkt såsom en viktig inkomstkälla, utan äfven såsom ett oundgängligt villkor för landets beboelighet och en verksamt bidragande faktor i estetiskt hänseende. Själffallet är också, att dessa skogar böra på allt sätt vårdas och med förståndig urskillning tillgodogöras.

Men mindre känd torde deras betydelse i vetenskapligt hänseende vara. Viktiga rön och iakttagelser med afseende å såväl väderleksförhållanden som djurens och växternas lif erbjudas här den uppmärksamma iakttagaren, som däraf kan draga lärorika slutsatser. Bland annat må framhållas den stora mångfald en sådan skog trots sin skenbara enformighet kan erbjuda. Hvilken mängd af olika lifsformer, djur och växter, stora och små, finnas ej här och hafva sin trefnad, men också få kämpa för lifvet. Det gäller här för naturens herre att se och beundra, draga lärdomar och försiktigt utöfva sin makt, icke tanklöst och hänsynslöst, med eller utan afsikt, förstöra lif och åstadkomma lidande.

I detta hänseende syndas det mycket i vårt land både mot djur och växter, i synnerhet mot de senare, hvilka i brist på rörelseförmåga ej kunna taga till flykten. För det mesta beror detta väl på en tanklös ovana att hafva någonting mellan fingrarna eller att bryta, rycka eller hugga till något, men ofta äfven på oförstånd, i det man därmed tror sig göra en välgärning, såsom då man dödar de fullkomligt oskadliga och rent af nyttiga snokarna och ormslån eller hugger ned ett i eget tycke vanskapligt träd.

För att förekomma dylikt erfordras undervisning, hvilken åter hörer skolorna till. Ungdomen bör bibringas intresse för lifvet i naturen och medkänsla för allt lefvande. Men äfven fackskolor, såsom landtbruks- och skogvaktarskolor, skulle i detta hänseende kunna verka mycket godt. Särskildt hos de sistnämndas elever, hvilka skola uppfostras för en verksamhet i skogarna, vore det nödvändigt att inplanta kärlek till naturen samt en omfattande insikt om skogarnas och däri förekommande träds betydelse. De böra få lära, att icke allenast de naturalster, hvilkas värde kunna i penningar uppskattas, äga rätt att existera och vårdas, att bland andra äfven träd, som att döma af utseendet ej kunna anses hafva något värde som timmerträd, dock i andra hänseenden kunna vara af stor betydelse, om de få lefva och fritt utveckla sig. Man träffar stundom i våra skogar träd, som till utseendet äro olika de vanliga, de kunna ur forstmannasynpunkt vara värdelösa, ja kanske skadliga genom att upptaga rum och näring, som, om dessa komme vanliga normala träd till godo, kunde gifva pekuniär vinst, och dock böra de skonas och skyddas för åverkan. Redan den egendomlighet de förete gör dem därtill berättigade, men därjämte kunna de, om de underkastas sakkunnig undersökning och måhända mångårig observation, lämna viktiga bidrag till kännedomen om växternas lif och utveckling samt betingelserna för deras trefnad.

Med kännedom af det intresse Societas pro Fauna et Flora Fennica beträffande såväl naturskydd i allmänhet som enskilda växters och djurs skyddande ådagalagt tillåter jag

mig till Sällskapets välvilliga behjärtande öfverlämna ett förslag, det Sällskapet till Folkskoleläraresemiarierna i landet samt Forst-, Landtbruks- och Landtmäteristyrelserna ville ingå med en framställning i det afseende ofvanstående utläggning innebär. Önskligt vore, att äfven enskilda medlemmar af Sällskapet skulle vid sitt sammanträffande med befolkningen äfvensom genom den periodiska pressen söka att verka i samma syfte.

Nödvändigheten af att någon åtgärd i saken vidtages framgår icke allenast af flere kända fall, då sällsynta, stundom t. o. m. unika exemplar af egendomliga träd, såsom ormtall, ormgran, mellanformer och kombinationer af vanlig gran och ormgran, *Betula birkalensis, Alnus lobulata*, aflifvats, utan af t. o. m. en skolgången skogvakts yttrande, att „alla ormgranar skall huggas ned, de äro bara till skada". Äfven en insändare i Hufvudstadsbladet har nyligen uppmanat skogsägare att borthugga „missbildade" träd för att bereda ett friare utrymme och bättre tillväxt åt de kvarblifvande starkare träden. Fara värdt är, att i följd af dylika uttalanden månget intressant alster af den hos den lefvande naturen inneboende variationsförmågan på grund af sitt från den vanliga, icke „missbildade" typen afvikande utseende skall af rent oförstånd stämplas som missbildadt och borthuggas.

Omfattande de i skrifvelsen uttalade synpunkterna beslöt Sällskapet åt Bestyrelsen uppdraga att skrida till åtgärder i det syfte, som af herr Brenner åstundats.

Opett. O. Kyyhkynen: **Matkakertomus kesältä 1919.**

Yhdyttyäni Kuopiossa matkatoverini, ylioppilas Mauno Kotilaisen kanssa ja tehtyämme n. 16—17 tuntia kestävän laivamatkan alotimme retkeilymme Kaavin pitäjän Luikonlahden seutuvilla, jossa oli vuoriperässä joitakin kasvistolle suotuisia aineksia. Itse Luikonlahden tienoo on joks. tyypillistä savolaista maaseutua, jossa ei tosin tavattu mitään erikoisempia harvinaisuuksia, mutta josta ei myöskään

puuttunut Savon kasviston tavallisempia edustajia. *Erigeron droebachensis, Thalictrum flavum, Campanula glomerata* ja *Carex Oederi* olivat mielestäni huomattavimmat.

Petkellahden seutu, edellisestä noin 3 km Juukaan päin, oli jo monessa suhteessa paljon rikkaampaa ja rehevämpää. Täältä löytyi jo usempia lehtokasveja, m. m. *Viola mirabilis, V. umbrosa, Daphne, Actaea, Lonicera xylosteum* ja *Viburnum* sekä suuri joukko huomattavampia ketokasveja, niinkuin *Alchemilla acutangula, Leontodon hispidus, Picris, Gentiana lingulata, Centaurea jacea* (pc), *Listera ovata* ja *Gymnadenia* sekä alueellemme uusi: *Botrychium boreale.* Noroilla ja letoilla oli useampia niille tyypillisiä lajeja niinkuin *Phragmites, Selaginella, Eriophorum latifolium, Carex flava* ja *Rhamnus* y. m. — Näitä samoja lajeja näkyi sitten tienvarsilla missä niukemmin missä hyvinkin runsaasti Sivakkavaaraan asti, n. 7—8 km Luikonlahdesta Juukaan päin. *Dianthus deltoides*'kin seurasi uskollisesti sinne saakka. Mutta sitten tuli kasvillisuudessa joks. jyrkkä muutos. Vasta Niinivaaran tienoilla oli rehevämpää, joskaan ei sielläkään enää entisen veroista, muualla kuin Louhilammen maantienpuoleisessa päässä. Outoväriset kalliot vetivät siellä suurimman huomion puoleensa. *Asplenium viride, Lychnis viscaria* ja *Sedum telephium* olivat tavattavissa kaikkialla, monella kalliolla; *Woodsia hyperborea, Sagina nodosa, Cerastium alpinum* ja *Polygonatum officinale* olivat harvinaisempia ja rajoitetummalla alalla kasvavia. Löytyipä pari lajia, jotka olivat uusiakin, kuten *Dianthus superbus* (pcc) ja *Asplenium adulterinum,* edellinen uutuus Sb:lle ja jälkimäinen koko maalle; molemmat K o t i l a i s e n ansiosta.

Seutu täältä Juuan Halivaaraan oli enimmäkseen yksitoikkoista salomaata. *Hypochoeris maculata, Aspidium dilatatum* ja *A. cristatum* (Niinivaaran l.) olivat huomattavimpia „tienviittoja"; niitäkin vain jossakin paikassa. — Halivaara on varsin korkeaa vaaramaisemaa. Sen rinteet ovat monin paikoin huomattavan reheviä. Lehtokasveja on niillä niukasti *(Carex digitata, Epilobium montanum, Tilia, Daphne),* mutta lettolajeja sitä enemmän: *Carex flava* moninp. runs., *Erioph.*

latifolium rinteet ja norot valkeanaan, *Pinguicula vulgaris*, *Triglochin palustris*, *Carex livida* (Sb:lle uusi), *Carex panicea*, *Lycopodium inundatum* y. m. Ketolajeja sen sijaan niukasti ja hyvin rajoitetulla alalla.

Seuraava pysähdyspaikka oli Vesivaara. Sen rinteillä on sangen reheviä lehdonsekaisia (*Carex digitata, Daphne, Viola mirabilis, Rosa acicularis*, *Epipactis latifolia* pc) lettonoroja, joilla edellisistä paikoista lueteltujen lisäksi (nekin täällä hyvin tavall. ja runs.) oli joitakin uusiakin, kuten *Carex capillaris, Carex Buxbaumii* ja — *Galium boreale,* koko Petrovaaran seudun letoilla hyvin ominainen laji. Maaperä oli jo täällä vahvasti kalkkipitoista. — Tässä poikkesimme maantieltä useampia kilometrejä vasemmalle käyden Koleevaaran kalkkipaikoilla. Rinteet sielläkin lehtoisia, ja norot lettoisia, kuitenkin ilman erikoisempia harvinaisuuksia.

Kajoonjärven toisella rannalla, jonne sitten siirryimme, tapasin m. m. *Thalictrum simplex*'iä, jota en nähnyt muualla koko matkalla, ja *Alchemilla micans*'ia, joka myös on silläpäin hyvin harvinainen. Luikonlahdessa oli sitä kyllä. Täällä oli myös jo pientarilla *Dactylis glomerata,* joka sitten läheisen Petrovaaran kalkkikedoilla oli yleinen.

Äsken mainitun Petrovaaran seudut olivat kyllä lajirikkaat ja paikoin rehevätkin, mutta eivät kuitenkaan siinä määrin kuin olimme odottaneet. Useat muualla harvinaiset lajit olivat sen ylikylällä aivan tavallisia ja paikoin runsaitakin. Niistä mainittakoon, paitsi *Dactylis*'ta, *Festuca elatior*, *Galium boreale, Daphne, Lonicera xylosteum* (hyvin yleinen), *Centaurea phrygia* (cp—cpp), *Aegopodium podagraria* (itärinteellä cp) ja monen monet muut edellä luetellut. Pistäysimme myös läheisellä Iljanniemellä, jossa myös on reheviä lehtoniittyjä, kallioita (*Aspl. viride* y. m.) ja lettoja. Täältä löytyivät *Carex laxa* ja *Hypnum trifarium,* molemmat Sb:lle uusia. Muut Petrovaaran seudun maakunnallemme uudet lajit olivat: *Epilobium dahuricum, Rhynchospora fusca*, *Rosa acicularis* var. *Nylanderii*, *Catoscopium nigritum* ja *Hypnum decipiens* (K o t i l a i s e n löytämä; eteläisin löytöpaikka) sekä *Galium mollugo* × *Ruthenicum* ja *Orchis incarnatus*, valkea-

kukkainen muoto. Käväsimme myös omituisella pienellä Sotisaarella *(Poa alpina* cp) ja Kasurinniemellä; nekin molemmat kalkkiperäisiä. Viimemainitussa paikassa näimme taas *Epipactis latifolia*'a, jota ei ollut Petrovaaralla, sekä *Hieracium pruiniferum*'ia ja *Campanula cervicaria*'a 2 yksilöä — ainoa löytöpaikka koko pitkällä matkallani. Vihdoin saavuimme koko matkamme ja ehkenpä koko Sb:nkin rehevimmälle lehtoalueelle Juuanvaaran ja Juuanjärven väliselle kalkkialueelle. Seudun harvinaisuudet ovat jo luetellut aikaisemmin Kotilaisen julkaisuissa. Mainitsen vain, että *Epipactis latifolia* on alueella tavallinen, samoin *Cypripedilum*, jota paikoin kasvoi vallan tavattomasti. Erikoista huomiotani herättivät sen paksut siemenkodat, jollaisia en ollut millään muilla sen tuntemillani kasvupaikoilla tavannut. *Epipactis palustris*'ta löysimme myös uusista paikoista vieläpä runsaastikin. Omituista vain oli, että muutamia, muualla vallan tavallisia lajeja, kuten *Campanula patula* ja *Veronica chamaedrys* y. m., en täällä havainnut, vaikka toisia kuten esim. *Leontodon hispidus*'ta oli paikoin erinomaisen runsaasti ja laajalti. Matkakiireiden vuoksi jäi seudusta nytkin suuri osa vielä tarkastamatta.

Juuan kirkolta, jossa erosin Kotilaisesta, jatkoin matkaani laivatietä Nurmekseen. Silmäiltyäni pari tuntia kaupungin lähintä ympäristöä, jatkoin matkaani Rautavaaran sydämeen, Saarimäkeen. Seutu on luullakseni karuimpia koko maassamme. En havainnut matkalla ainoaakaan huomattavampaa lajia enkä houkuttelevampaa kasvupaikkaa. Eräältä vähän paremman näköiseltä löysin hiukan *Cornus suecica*'a ja toisessa paikassa näin *Cirsium heterophyllum*'ia, nekin molemmat likempänä Saarimäkeä. Tämän paikan pientarilla olivat huomattavimmat lajit: *Alchemilla pastoralis*, *Pimpinella*, *Campanula patula* ja *Knautia arvensis*. Jatkaessani tästä kulkua suoraan pohjoiseen näin vielä hyvän matkaa myös seuraavia: *Alchemilla subcrenata, Potentilla tormentilla*, *Veronica officinalis, Hypericum quadrangulum* ja *Prunella vulgaris*. Ensinmainitut jäivät jo Saarimäkeen. Eräällä norolla Ylä-Keyritynjärven päässä oli *Daphne*'akin ja

Carex flava'a. Mutta siihen nekin loppuivat. Edellisen kasvupaikka tunnettiin vielä parin peninkulman päässä pohjoisempana. *Matricaria discoidea*'a oli matkallani vielä noin 8 km päässä Saarimäestä pohjoiseen, mutta sitten sekin loppui, ilmestyäkseen uudelleen vasta Sotkamossa, Suomenselän salon pohjoispuolella. Yhden mökin heinäpellolla näin kummakseni 1 yksilön *Gymnadenia conopea*'a ja eräällä saniaisrinteellä seuraavia: *Onoclea* cpp, *Oxalis* pc, *Epilobium montanum, Stellaria longifolia, Galium triflorum, Paris* ja *Milium effusum.* Se oli todellinen keidas näillä saloilla. Parilla-kolmella liejukkosuolla tapasin salomatkallani myös *Malaxis paludosa*'a, *Juncus stygius*'ta, *Carex laxa*'a ja *Lycopodium inundatum*'ia, eräällä Rautavaaran vaaralla *Taraxacum galeatum*'ia ja *Hieracium *karelorum*'ia (tätä 2 paik., toisessa cp) ja eräässä järvessä *Nymphaea tetragona*'a. Siinäpä saloseudun merkillisyydet. *Veronica verna*'a näin myös parissa paikassa, omituista kyllä. Nurmimäen tienoot Sotkamon puolella olivat rehevimmät. Siellä oli eräällä kalliolla *Asplenium viride*'äkin ja läh. suolla *Erioph. latifolium*'ia ja itse mäellä *Carex flava*'a.

Kuljettuani halki Suomenselän saloseudun jatkoin matkaani kievarikyydillä Sotkamon kirkonkylään ja sieltä laivalla Ontojoen suulle, Kuhmon rajalla. Se seutu oli — saven ansiosta — aika rehevää. Mutta saloseutu siitä pohjoiseen jokseenkin karua. Siellä täällä näin aina jonkin huomattavammankin lajin (*Pimpinella, Calamagr. arundinacea, Veronica officinalis* ja *V. verna*). Tarkoitukseni oli päästä sille vuolukivijuotille, joka Kellojärven keskipaikoilta jatkuu Kuhmoniemen pohjoisrajan yli Hyrynsalmelle ja sieltä Suomussalmen etelärajalle. Näiden kallioiden kasvillisuus oli omituista siitä, että niillä järjestään jokaisella kasvoivat *Asplenium viride, Cerastium alpinum* ja *Lychnis alpina* missä mitenkin runsaina, mutta muu kasvillisuus oli hyvin tavallista ja sekin sangen niukkaa. Kuivajärven pohjoispäässä loppuvat varsinaiset korkeat vuolukivikalliot ja jatkuvat sitten matalampina enemmän metabasiittien luontoisina. Sitä mukaa muuttuu kasvillisuuskin enemmän kalkkiseutujen

kaltaiseksi. Kellojärven rannoilla, jotka muuten ovat sangen karuja, näin seuraavia hiukan kutakin: *Carex Buxbaumii, C. Oederi, C. flava* (pc), *C. stricta* (2:ssa paikassa hiukan) sekä eräällä purovarrella *Erioph. latifolium*'ia. *Pinguicula vulgaris* on siellä ehken joks. yleinen; ainakin näin sitä muutamin paikoin. Kun vielä mainitsen, että erään talon pientarelta löytyi *Poa *irrigata* ja eräältä kalliolta *Weisia viridula* (molemmat Ok:lle uusia) sekä eräästä salmesta *Juncus supinus,* niin lienen luetellutkin sen seudun merkillisyydet. Lisätä voisin, että vuolukivikallioilla näin myös — samoinkuin Paltamossa — parissa paikassa *Bryum neodamense* var. *ovatum*'ia (tri Broth. määr.) ja eräällä rannalla runsaasti *Malaxis paludosa*'a. Metabasiittialueella olivat Härmäjärven seudut Kuhmon pohjoisimmassa osassa mielestäni huomattavimmat: *Erioph. latifolium* (moninp. runs.), *Daphne, Tofjeldia, Carex capillaris, C. flava* (moninp.), *C. heleonastes, C. panicea, Listera ovata, Sceptrum* ja *Lycopodium alpinum* sekä eräs *Chara*-laji (*Ch. fragilis?*). *Matricaria discoidea* puuttui koko Kuhmoniemen matkalla, ja *Prunella*'akin näin vain 1:ssä paikassa. Hyrynsalmen Mikitänjärven ja Moisionvaaran tienoilla oli myös useita „hyviä“ paikkoja, varsinkin Honkajärven tienoilla: *Nymphaea tetragona, Potamogeton praelongus, Salix myrsinites, Galium boreale.* (Mikitän eteläpuolella oli tavattoman laajoja soita, joilla oli paikoin parempiakin lajeja: *Erioph. latifolium, C. livida, C. teretiuscula, Sceptrum* y. m.). Näin olin tullut taas Suomussalmen rajoille ja tietenkin pistäysin tässä entisessä tutussa pitäjässäni. Tällä kertaa löysin *Carex capillaris*'ta hiukan eteläpitäjältäkin (edellämainitun metabas.-juotin jatkolta), *Scirpus mamillatus*'ta, jota olin tavannut myös Kuhmossa, sekä seuraavia harvinaisia vesikasveja: *Potamogeton Zizii* (3—4 eri muotoa 2—3-sta järvestä), *P. nitens* (Ok:lle uusi), *P. praelongus, Nymphaea tetragona* ja *Sparganium affine* × *natans* (uusi).

Suomussalmelta tulin vesiteitse Kajaaniin tehden merkintöjä matkan varrelta (*Lythrum* moninp. cp, *Lysimachia vulgaris* ainakin 1 paik. cp, *Sagittaria sagittifolia,* päämuoto,

Ristijärvellä cp, y. m.). Savossa keräilin vielä entiseen tapaani kasveja onnistuen löytämään useita hauskoja muotoja, jotka kaikki, kuten edellisetkin, toht. H. Lindberg on hyväntahtoisesti määräyksillään vahvistanut ja osiksi kokonaan itse määrännyt, josta täten saan lausua kunnioittavimmat kiitokseni, samoinkuin toht. Brotherukselle sammalien määräämisestä.

Doktor Harald Lindberg lämnade följande **Floristiska meddelanden:**

1. *Arabis arenosa* (L.) Scop. Af denna art, som ej tidigare anmärkts inom finländskt område, ha under senaste år till samlingarna inkommit exemplar från tvenne fyndorter. Den 11 aug. 1914 insamlade K. Linkola arten på en sandig skärning i berg invid Hämekoski bruk i Ruskeala socken, KL, där den växte tämligen rikligt. De på nämnda ställe insamlade exemplaren äro så godt som utblommade, frukterna äro dock ej ännu fullt mogna. Den andra fyndorten är Stadsparken i Kotka stad, Ka. Härstädes anträffades arten af mag. K. J. Valle den 25 juni 1918 på en gräsbevuxen klippa. Dessa exemplar ha alldeles unga frukter och relativt talrika blommor. På min anmodan insamlades på samma ställe den 3 juli 1919 ett rikligare material af arten för utdelning i Plantae Finlandiae exsiccatae af stud. M. Ulvinen. Dessa senaste exemplar ha de nedersta skidorna på en del individer mogna.

Arabis arenosa är synbarligen på båda dessa ställen att betrakta som inkommen. Under en lång följd af år har jag haft min uppmärksamhet riktad på denna art, utan att finna exemplar från Finland eller angränsande delar af Ryssland. Först under allra senaste tid har den inkommit och blir synbarligen stationär på båda de ställen, där den anträffats; omöjligt är ej heller, att den under närmaste tid kommer att här sprida sig eller att anträffas på nya fyndorter.

Arten afviker från *Arabis Suecica* Fr. genom större, som äldre violett anlupna blommor, större frön och genom dessa mer eller mindre tydligt knöliga skidor.

De i Finland tagna exemplaren ha 1920 blifvit af dr Gunnar Samuelsson sedda. I Sverige är *A. arenosa* spridd öfver hela mellersta delen af landet, från Småland till Jämtland och Västerbotten; den är äfven känd från Gottland. Den närastående *Arabis Suecica* Fr. förekommer öfver hela vårt område från Ab till Kemi. I Sverige är den anmärkt från Dalarna till Västerbotten.

2. *Utricularia intermedia* × *vulgaris (U. biseriata* Lindb.fil. n. hybr.). Vid inordnandet af nytt material i finländska samlingen fäste jag mig vid en *Utricularia*-form, som vid närmare granskning visade sig böra betraktas som hybriden *U. intermedia* × *vulgaris.* Exemplaren voro tagna dels af pastor O. Kyyhkynen, dels af mag. V. Pesola. Vid granskning af museets samlingar tillkommo ännu ett par exemplar.

Bastarden påminner om *U. vulgaris* genom sin långsträckta växt och genom att blåsorna endast stå att finna tillsamman med bladen; de stora blåsorna sitta en och en skiftevis på bladen, bildande en rad på hvardera sidan af stammen, däraf namnet *biseriata.* Vinterknopparna påminna mest om dem hos *U. intermedia*, ett borstigt nystan i spetsen af stammen. Vid tillväxten på våren antaga dessa vinterknoppar en utdragen och glesbladig form och påminna då något mer om dem hos *U. vulgaris.* Stammen jämte bladen är på pressade exemplar c. 1 cm bred, således mycket smalare än hos *U. vulgaris.* Af denna förut ej urskilda hybrid föreligga exemplar från följande lokaler:

KOn, Suistamo, Loimala, 21. 7. 1876, V. F. Brotherus & Hj. Hjelt (bestämd till „*Utricularia* f.“). — OK, Suomussalmi, in lacu Kukkumalampi, 21. 7. 1911, O. Kyyhkynen. Suomussalmi, Kiannankylä, Pöllänlampi, inter parentes, 30. 6. 1911, O. Kyyhkynen. Suomussalmi, in lacu Kallioinen prope Salovaara in pag. Kiannankylä, 18. 7. 1911, O. Kyyhkynen. Kajana, A. J. Malmgren. Detta sistnämnda exemplar har ursprungligen varit bestämdt till *U. intermedia*, denna bestämning har senare blifvit af Sælan ändrad till „*U. vulgaris* f. *tenuis, U. neglecta* Lehm.?“. Kihl-

man slutligen har vidfogat en lapp med en provisorisk beteckning: „*U. neglecta?*“. — Kuus., Kuolajärvi, Porolampi, 3. 9. 1917, V. Pesola („*U. vulgaris* v. *tenuis* Sael.“). — Slutligen finnes ett ofullständigt och därför mycket svårbestämdt exemplar, som möjligen kunde hänföras till denna bastard. Det är taget af Fredr. Elfving den 23 juli 1875 vid Sermaks invid Svir (bestämdt till „*U. ochroleuca* R. Hn.“). Alla de af mig sedda exemplaren sakna blommor.

3. *Utricularia intermedia* × *minor* (*U. ochroleuca* R. Hn.). Af denna sällsynta bastard förefinnas i samlingen följande exemplar: Ka, Veckelaks, gungflyäng nära Mentlaks egendom, 3. 8. 1899, I. O. Bergroth („*U. ochroleuca* R. Hn.“, blommande). — St, Birkkala, Vaakkojärvi, 18. 7. 1910, Th. Grönblom („*U. intermedia*“, steril). — Om, Evijärvi, Järvelä, 6. 9. 1905, A. L. Backman („*U. intermedia*“); best. ej alldeles säker. — OK, Paltamo, 6. 7. 1873, O. Lönnbohm (*U. ochroleuca* det. Saelan; blommande). — Ob, Ijo, Paakkolanoja vid vägen till Siurua, 27. 6. 1864, M. Brenner. Ursprungligen bestämd till *U. ochroleuca*, senare af Sælan ändrad till *U. intermedia*. — Ks, Kuusamo, 1864, B. A. Nyberg („*U. ochroleuca* R. Hn.“). Salla, litet träsk i kärr mellan Vuokajärvi och Hositunturi, 18. 8. 1898, V. Borg („*U. minor* L.“).

4. *Puccinellia*-former. Konservator O. R. Holmberg i Lund har haft vårt material af *Puccinellia* (*Atropis*) till granskning och har därvid urskilt en för den östfennoskandiska floran ny art, *P. phryganodes* (Trin.) (= *Glyceria reptans* (Laest.) Krok, *Atropis vilfoidea* (Ands.) Th. Fr.). Af denna för området nya art insamlade jag 28. 7. 1913 ickeblommande exemplar på stranden af en holme mellan Kandalakscha och Kolvitsa vid Hvita hafvet (Llm). Den växte ymnigt på låg strand betäckande rätt stora ytor, men öfverallt utan ax. Arten påminner mycket om *P. maritima* Parl., men afviker genom sina egendomliga korta skott i bladvecken af de längs marken liggande, långa skotten samt genom de skarpt hvitspetsade blomfjällen. I allmänna herbariet ha vi exemplar af denna art från Norge, Ostfinmarken, Varanger-

fjord, Nyborg, 27. 7. 1898, Th. O. B. N. Krok, samt från Grönland, Beeren Eiland, Ellesmereland och Spetsbergen.

P. maritima (Huds.) Parl. är inom området endast tagen af mig 18. 7. 1913 på hafsstrand vid Knjäsha by vid Hvita hafvet, KK. Strax intill området är den insamlad af I. O. Bergroth och J. I. Lindroth den 24. 7. 1896 på sandstrand nära Anserski Skit på ön Solovetsk i Hvita hafvet.

P. retroflexa (Curt.) Holmb. Hvad vi här kallat *Atropis distans* v. *pulvinata* och *A. distans* f. *litoralis* (hafsstrandsformen af *A. distans*) föres af Holmberg till ofvannämnda art. *P. distans* (L.) Parl. växer på ruderatplatser nära kusten, äfven inne i landet på några ställen.

Ett exemplar, taget af mig på hafsstrand vid Tullhuset på Ekerö, Al, 12. 7. 1890, har af Holmberg ansetts vara *Puccinellia distans* × *retroflexa*.

5. *Koeleria gracilis* Pers. Af denna hos oss ej tidigare observerade art inlämnades för någon tid sedan till samlingarna exemplar, tagna af herr W. Schohin på sand på lastageplatsen vid Lappvik, Tenala, Nyl., 12. 7. 1919.

I detta sammanhang kan nämnas, att den *Koeleria*-form, som af Bergroth år 1896 anträffades på tallmo vid landsvägen ca 10 km N om Särkijärvi, KPom., rätteligen bör kallas *K. grandis* Besser, en östeuropeisk art, utbredd från Lemberg, Warschau, Wilna, Kurland öfver Ingermanland till Karelia Pomorica (jfr. F. Hermann, Flora von Deutschland und Fennoskandinavien sowie von Island und Spitzbergen, 1912, p. 65).

Båda dessa arter ha inlämnats till samlingarna under namnet *K. cristata* Pers.

Lehtori A. Rantaniemi oli jättänyt painettavaksi:

Adoxa moschatellina.

Adoxa moschatellina'lla on Fennoskandia orientalis'essa kaksi toisistaan hyvin erillään olevaa levenemisaluetta: 1) eteläinen, jossa sillä on selvä lounainen ja kaakkoinen valta-asema, ja 2) pohjoinen, tai paremmin koillinen levenemisalue. Herbarium Musei Fennici'n kokoelmain ja yksityisten

tiedonantojen mukaan, joista erityisesti olen kiitollinen tohtori Hj. Hjelt'ille, professori A. K. Cajander'ille ja tohtori K. Linkola'lle, sekä kirjallisuuden perusteella ovat lajin eteläisen (lounaisen ja kaakkoisen) alueen esiintymispaikat merkittyinä myötäseuraavalle kartalle, ja ovat ne kasvimaakunnissa: Al, Ab, N, St, Ta, Ka, Ik, Kl, Kol.

Kuva 1. *Adoxa moschatellina*'n leveneminen Fennoskandia orientalis'essa.

Lajin esiintymisestä lähemmin näissä eri seuduissa ilmoittaa Palmgren[1]) Ahvenanmaalta seuraavaa: „mest i smärre grupper (6—8) vid roten af träd- och buskbestånd. Denna tidiga vårväxt är antecknad från endast ett fåtal ställen. I skärgården Kökar—Geta på endast 6 spec. omr.:

[1]) Palmgren, Alvar: Studier öfver löfängsområdena på Åland. Acta Soc. pro F. et Fl. Fenn. XXXXII, p. 445.

1 i Föglö, 3 i Lemland och 2 i NW skärgården. — — För öfrigt känd från Jomala, Eckerö, Finström, Saltvik o. Sund." Tohtori Linkolan henkilökohtaisen tiedonannon mukaan rajoittuu *Adoxa*'n leviäminen Laatokan pohjoispuolisissa seuduissa kapealle rannikko-alueelle, jossa sillä on useita kasvupaikkoja Sortavalan luona saaristossa ja lahtien varsilla. Lajin esiintymisestä kaakkoisrajan itäpuolella on professori Cajander ilmoittanut sitä tavattavan jokseenkin yleisenä (st fq) Äänisjärveltä itään ainakin Onegajoelle asti sekä Onegajoen laaksossa paikotellen (p) aina Vienanmerelle asti.

Pohjoisen-(koillisen) alueen kasvupaikat ovat seuraavat: *Kpor.* Solovetski monastir. N. Iwanizkij. *Lim.* Juonnijoen varrella, Kivijoen suun alapuolella, koivikkolehdossa, Walter M. Linnaniemi & Väinö Borg (Kivilinna). In alp. Lujauri uurt, Vaon-bed reg. subalpina superior in fruticeto Salicis lanatae, A. Osw. Kihlman (Kairamo). *Lv.* Kusomen, å strandsluttning mot Varsuga älv, invid källsprång, R. Frey (henkilökoht. ilmoitus). *Lp.* Orlow (ad lat. bor. 67° 12′) in fruticeto ad rivulum, A. Osw. Kihlman (Kairamo). Orlow, M. Brenner. Ponoj, N. I. Fellman. Tschapoma, Mela Pl. (Hjelt). Ad Triostroff cum Chrysosplenio, N. J. Fellman. *Li.* Varangaria, Rappenjaschka, sub saxa litoral., A. Arrhenius & A. Osw. Kihlman (Kairamo). Inari, Pitkä-Matti, G. Ekman (henkilökoht. ilmoitus). *Lt.* Prope ostium flum. Nuotjok in saliceto insulae prope Nivavaara, John Lindén. Nuotjaur, holme vid nybygget, Lindén (Botaniska anteckningar, M. S.). Peisen, observerad endast en gång, E. Nylander & Gadd. Insula Njemetskij-ostrow prope Kola, R. Enwald. *Lmur.* Prope pagum Voroninsk in saliceto, A. Osw. Kihlman (Kairamo). Olenij, P. A. Karsten. Jokonga, haud procul a pago: Enw. ann. (Hjelt).

Näihin kasvupaikkoihin liittyvät läheisesti lajin Pohjois-Norjan alueella tavattavat löydöt, joista Norman'in [1]) mukaan mainitaan seuraavaa: *Nordvaranger* dstr. Vardöen: Engelviken og fleresteds (Keilhau, Landmark). Ekkerö (Deinboll). Vadsö (Deinboll).

[1]) Norman, J. M. Norges arktiske Flora I. Spesiel Plantetopografi, s. 541. II s. 324.

Mortensnes i birkebeltet sparsomt (N. Lund). Nesseby, fleresteds (Chr. Sommerfelt). *Sydvaranger* dstr. Jarfjorden: Jarfjordbotn i den inderste bugt på fladen ved söen. — Planten har inden vort arktiske gebet kun et ganske lidet felt i den östligste del av Östfinmarken omkring Varangerfjorden, hovedsagelig i Nordvaranger og med en enkelt station i Sydvaranger. I dette felt, som er fjaernet langt fra dens övrige udbredning i Norge, og må ansees som en vestlig fortsaettelse af dens udbredning i de russiske og finske Lappmarker, nåer den i trakten omkring Vardö (Keilhau) en nordlig bredde af antagelig 70° 21′—22′, artens yderste polargrændse i Europa og tillige dens östgraendse på den skandinaviske halvö, antagelig omkring 20° 20′ öst for Kristiania. Feltet ligger i fjordbeltet fra naer fjordbunden eller fra selve fjordbunden til ude ved fjordindlöbet. Planten vokser overalt, såvidt bekjendt, i lavlandet og naer söen. Den er hidtil funden på 6 saerskilte lokaliteter, alle på fastlandet. Den kan vaere i fuldeste flor 8de juli.

A. moschatellina'lla on ollut sitäpaitsi jo kauan tunnettu, näistä päälevenemisalueistaan verrattain eristetty kasvupaikka Ob:ssa Pohjanlahden perukassa Kemijoen alueella. E. Hougberg (Meddelanden IX p. 151) on ensimäisenä maininnut lajin Kemistä kasvupaikkaa ilmoittamatta (kasvit H. M. F:n kokoelmissa v. 1882). Samoin mainitsevat lajin täältä Zidbäck[1]) ja Keckman[2]), ja tarkoittanevat kaikki tunnettua kasvupaikkaa Kallinkankaan laiteella, lähellä Laurilaa. Löytöni täältä on Mahlasaarelta, lähellä Hildén'in torppaa, leppien juurelta (H. M. F.). Lähempänä merenrannikkoa on mainittava vielä pari kasvupaikkaa: Heikonen (Keckman[2]) ja Kemin kaupungin alueella, eteläpuoleisella merenrannikolla, Huha (A. Rantaniemi). Wirzen'in[1]) ilmoituksen mukaan olisi mainittu kasvi myöskin tavattu Torniossa, vaikka myöhäisempää vahvistusta löydölle ei ole.

---

[1]) Brenner, M. Observationer rörande den nordfinska floran etc. Acta Soc. Fauna et Flora Fennica XVI.

[2]) Keckman, Ch. E. Anteckningar om floran i Simo och Kemi socknar af norra Österbotten. Acta Soc. pro Fauna et Flora Fennica XIII.

Kun Kemin seudulla esiintyy muitakin eteläisiä lajeja, joilla on yhtä eristetty kasvupaikka kuin *A. moschatellina*'lla, on ollut luonnollista, että *A. moschatellina*'a on pidetty eteläisen kasvistoelementin edustajana täällä pohjoisessa, varsinkin kun sen kasvupaikka on ollut lajin eteläisiä kasvupaikkoja täysin vastaava: lehtomainen, rannikkoa vastassa oleva koivikko- ja lepikköreunus, puiden ja pensaiden alla. Mutta seuraavat uudet löydöt, jotka olen tehnyt Kemijokialueella, sitovat selvästi *A. moschatellina*'n Kemin kasvuaseman lajin koilliseen levenemisalueeseen. Kesällä 1916 löysin kasvin Tervolassa (Ob) Vähäjoen varrella vanhan heinäladon sijalla ja Louejokeen laskevan ojan varrella lehdossa sekä LKem'in alueella, jolle se on uusi: Värriöjoen varrella, rantatuomikossa, puiden varjossa. Edellisiä merkillisempi kasvupaikka lajille on Värriötunturin alueella, heteessä Värriötunturin alapuolella, jossa tapasin kasvin täydessä kukassaan 18 p:nä heinäkuuta 1917.

Kun viimeksimainittu kasvupaikka *A. moschatellina*'lle on tavallisuudesta poikkeava — lajihan on lehtokasvi — kuvaan sen lähemmin. Heteessä esiintyivät seuraavat sammaleet pintaa peittävinä: *Amblystegium exannulatum*, *Bryum ventricosum* var. *gracilescens*, *Br. Duvalii, Hypnum rivulare, H. uncinatum*, *Hylocomium pyrenaicum*, *Acrocladium cuspidatum*, *Philonotis fontana.* Tästä sammalpeitteestä kohosi *A. moschatellina* runsaana, seuralaisenaan *Stellaria alpestris.* Reunempana harvassa esiintyivät *Equisetum pratense, Carex loliacea*, *Epilobium Hornemanni*, alempana heteessä lähtevän puron varrella: *Equisetum sylvaticum*, *Phegopteris dryopteris*, *Geranium sylvaticum*, *Geum rivale*, *Epilobium angustifolium*, *Cerastium triviale*, *Alchemilla glomerulans, Taraxacum croceum*, *Caltha palustris*, *Petasites frigidus*, *Luzula parviflora*, *Milium effusum*, ja pensaikossa (*Salix phylicifolia,* 1—$^1/_2$ m korkea, *S. lapponum, S. glauca) Calamagrostis phragmitoides.*

Laji on Suomen kasvitieteellisellä alueella itäinen vaeltaja, joka ensin on saapunut Laatokan, Äänisjärven ja Vienanmeren rannikkoalueelle ja jokilaaksoja myöten sisämaa-

han. Tutkimallani Kemijoen alueella on se uusi edustaja niistä monista kasvilajeista, jotka ovat pohjoisesta, — tässä tapauksessa koillisesta — käsin vaeltaneet jokilaaksoja reitteinä käyttäen aina Pohjanlahden rannoille asti.

Lajilla on Ledebour'in[1]) mukaan laaja levenemisalue idässä Kuolan niemimaalta läpi pohjoisen Venäjän, Uraalin, Altain ja Baikalin kautta aina Kamtschatkalle ja Pohjois-Amerikaan sekä Nevalta Oka- ja Kama-joelle ja Itämeren maakunnista ja saarilta Länsi-Venäjän kautta Tonavalle ja aro-alueen eteläpuolella Kaukasiassa.

Lajin etelä-skandinavialainen levenemisalue on Ruotsissa Hartman'in mukaan[2]) Skånesta Medelpadiin, Jemtlannissa, Ölannissa, Gottlannissa. Andersson & Birger[3]) mainitsevat sen pohjoisimmat löytöpaikat Norrlannissa: Dalarne, Helsingland, Medelpad ja Jemtland.

Norjan eteläinen levenemisalue on Blytt & Dahl'in[4]) mukaan: „ei sjelden östenfjelds fra Kristiania till Nordre Fron, op til ca 700 m. o. h. Vestenfjelds sj.: Jaederen, Karmöen, indre Hardanger, Voss og Sogn. Trondhjem (aeldre tid). Alstenö i Nordland."

Tämä *Adoxa moschatellina*'n etelä-skandinavialainen levenemisalue liittyy läheisesti etelä-suomalaiseen. Laji onkin pidettävä kaakosta (idästä) tulleena vaeltajana etelä-skandinavialaisellekin alueelle, jossa se näyttää seuraavan rannikkoalueita ja niiltä siirtyvän jokilaaksoja myöten sisämaahan. Näin selittävät Andersson & Birger sen esiintymisen yleensä Norrlannissa ja ennen kaikkea Jemtlannissa, lajin pohjoisella levenemisalueensa rajalla. Se on niitä vaeltajia, jotka ovat saapuneet Jemtlannin silurialueelle kahta tietä: „den västra invandringsströmmen från Trond-

---

[1]) Ledebour: Flora Rossica, Vol. II. Stuttgartiae 1844, p. 382.

[2]) Hartman, C. J.: Handbok i Skandinaviens flora. Tionde upplagan, p. 74.

[3]) Andersson & Birger: Den norrländska florans geografiska fördelning och invandringshistoria. Norrländskt Handbibliotek. V.

[4]) Blytt, Axel: Haandbog i Norges Flora, udgivet ved Ove Dahl, pag. 663.

hjemsfjorden och den sydöstra, som följt kusttrakterna vid Bottenhafvet och sedan älfdalarna uppefter.“ Tätä otaksumaa tukee myös se seikka, että *A. moschatellina*, samojen tutkijain mukaan, on yksi niistä eteläskandinavialaisista lajeista, joita ei tavata Jemtlannin tunturilaaksoissa, vaan esiintyy ensin siluritasangolla „i sydberg“.

Lehtori A. Rantaniemi oli edelleen jättänyt painettavaksi: **Urtica dioica-muodot.**

Kemijoki-alueella esiintyy kaksi toisistaan selvästi eroavaa *U. dioica*-muotoa. Toinen esiintyy rantapensaikoissa, rantalehdoissa ja rehevillä rantaniityillä, toinen kylien luona pientareilla, rakennusten ja aitojen vierustoilla, raunioilla, yleensä „locis cultis“, siis ruderaatina. Edellinen on selvästi sama muoto, jonka Simmons teoksessaan „Floran och vegetationen i Kiruna“ on selittänyt uutena varieteettina nimellä *U. dioica* L. var. *Sondenii.*

Sondén[1]) on ensimmäisenä kiinnittänyt huomiota päälajista poikkeavaan muotoon, jonka hän löysi Torniojärvialueelta Haukijärven luota kurusta. Hän nimittää sen f. *glabra* Hartm. ja kuvaa seuraavasti: Pieni, omituinen muoto, 10—15 cm korkea; sillä on ainoastaan yksi ja toinen poltinkarva. Hän mainitsee siitä vielä, että se näyttää täydellisesti kotiutuneen kasvupaikkaansa ja että sen jo kaukaa voi helposti eroittaa siellä täällä rikkaläjillä ruderaattina esiintyvästä päämuodosta. Simmons puolestaan yhtyy Sondéniin siinä, mikä koskee muodon täydellistä omaperäisyyttä ja selvää eroitusta seudulla esiintyvästä ruderaattisesta päämuodosta *U. dioica* L., mutta hän ei pidä että nimi f. *glabra* Hartm. olisi sille sopiva, osaksi siitä syystä, että Hartman'in määritelmä (Flora, 2 uppl. s. 260): „varsi ja lehdet kaljut“, ei täydellisesti pidä paikkaansa, ja osaksi siitä syystä, että Hartman ei mainitse mitään muista huomattavimmista tunnusmerkeistä mainitulla kasvilla. Verrat-

---

[1]) Sondén, M. Anteckningar om floran inom Tornejavreområdet. Sv. Bot. Tidskr. 1907, p. 235.

tuaan sitä niihin originaali-exemplaareihin f. *glabra* Hartm., joitten perusteella Hartman on varieteetin määrännyt (Upsala botaniska institutions herbarium: „Herb. Hartman", „*Urtica dioica glabra*", Lapp. Lul., Quickjock, L. Laestadius, ja Riksmuseets svenska herbarium, exemplaarit niinikään Laestadius'en ottamat Luulajan Lapista), huomauttaa Simmons, että mainitut exemplaarit soveltuvat siinä suhteessa määritelmään: „att de på stjelken ha blott enstaka, för blotta ögat osynliga hår på internodierna och ett svagt ludd vid nodi, samt på bladen enstaka små hår dels på öfre sidan, dels på undersidans nerver. Brännborst saknas helt och hållet."

Tämä muoto vastaa, jatkaa Simmons, sangen hyvin Hartmanin kuvausta, mutta se ei sovellu Kiirunasta löydettyyn muotoon. Jos nimitys „*glabra*" säilytettäisiin tälle muodolle, täytyisi sille silloin antaa toinen sisältö ja varieteetille laajempi käsitys, kuin mitä nimenantaja itse tarkoitti, mikä olisi vähemmin sopivaa, koska hänen exemplaarinsa vastaavat sitä eroitusta, johon nimitys viittaa.

Kun Kiirunasta löydetty *Urtica dioica*-muoto ei soveltunut Hartmanin kuvaukseen var. *glabra*'sta, täytyi sen saada uuden nimen, ja Simmons kutsuu sen professori Sondén'in mukaan, joka ensimmäisenä lajin mainitsi, nimellä *U. dioica* var. *Sondenii* seuraavalla määritelmällä: „Rhizoma repens, longe stoloniferum. Caulis gracilis, simplex vel ramulos brevissimos, parvifolios, in axillis gerens, altitudinem metri attingens, stimulis paucis, sparsis, crassis, ad nodos densioribus, tenuioribus, munitus. Stipulae centimetrum fere longae, lineares. Folia laeteviridia, inferiora rotundata, palmatinervia, grosse paucidentata; media ovata, superiora angustata; omnia fere omnino glabra, ad nervos principales solum tenuissime pilosa, stimulis perpaucis munita. Stimuli haud urentes."

Tämän varieteetin omituisuus, jollei sitä mahdollisesti ole pidettävä erityisenä lajinakin, huomauttaa Simmons, ei ole niin paljon sen kaljuudessa, jossa suhteessa se muistuttaa etelämpänä esiintyvän päälajin varjomuotoja, vaan sen

lehtimuodossa. Kukkivien varsien alimmat lehdet, samoinkuin pienien sterilien vesojen lehdet, jotka vesat myöhemmin kesällä työntyvät esiin juurakosta, ovat nimittäin piirteiltään melkein ympyränpyöreitä tai vieläpä pituuttaan leveämpiä, kourasuonisia ja ilman selvää pääteliuskaa. Hampaat tai liuskat, joiksi niitä paremmin voisi kutsua, ovat hyvin suuret verrattuina lehden pintaan. Myöskin keskilehdet ovat harva- ja suurihampaisia (tavallisesti 8). Hampaiden ala-(ulko-) sivulla on toinen pieni hammas (toiskertaasahalaitainen). Poltinkarvat varren nivelväleissä ovat hyvin karkearakenteiset, mutta niiltä puuttuu polttava sisällys, joten niitä käsitellessä kyllä tuntee niiden ohdakkeen tavoin pistävän, mutta mitään polttavaa tunnetta ei synny. Simmons huomauttaa, että kasvi Matojärvikurussa useissa paikoin muodostaa yhtenäisiä kasvustoja usean neliömetrin alalla ja ettei sillä ole mitään yhteyttä myöhemmin siirtyneen, viljelysalueella esiintyvän *U. dioica*'n kanssa.

Paitsi mainittua kahta edustajaa Tornion Lapista Torniojärvi-alueelta mainitsee Simmons tavanneensa lajin Riksmuseum'in herbariossa, yhden exemplaarin, jonka Kihlman on v. 1892 ottanut („Lapponia Imandrae, Umpjavr, Kietknaj, in nemorosis“), ja Upsalaherbariossa harvinaisen tyypillisen ja kauniin kappaleen, jonka Schlegel & Arnell ovat ottaneet (Nordland, Saltdalen, Baadfjeld), sekä pari Th. M. Fries'in ottamaa (vid Elvenäs och Aldjock i Sydvaranger).

Kun Herbarium Musei Fennici-kokoelmissa on A. Osw. Kihlman'in (Kairamon) jättämä kappale samalta kasvupaikalta Imanteron Lapista, kuin Simmons'in edellä mainitsema Ruotsin Riksmuseum'in herbariossa, olen ollut tilaisuudessa vertaamaan niitä *U. dioica*-muotoja, jotka esiintyvät Kemijoki-alueella viljelysseutujen ulkopuolella, mainittuun muotoon ja huomannut ne yhtäpitäviksi. Olen senvuoksi luonnollisilla kasvupaikoilla esiintyvät *U. dioica*-muodot kutsunut *U. dioica* var. *Sondenii* Simm. ja viljelysalueella ruderaatteina esiintyvät *U. dioica* L.

Huomaamme näinollen, että *Urtica dioica* kuuluu eteläiseen flora-elementtiin ja on viljelyksen mukana levinnyt

pohjoista kohti. Sen pohjoinen levenemisalue päättyy paikoin ennemmin kuin *U. dioica* var. *Sondenii*'n, pohjoisen (koillisen) flora-elementin edustajan, levenemisalue alkaa; paikoin ne sivuuttavat toisensa. Niin päättyy *U. dioica* Ounasjoen varrella Kittilässä Kaukosen kylässä, kun *U. dioica* var. *Sondenii* esiintyy pohjoisempana Aakkenustunturin alapuolella olevan puron varrella. Kitisen varrella tavataan *U. dioica* pohjoisimpana Sattasen ja Petkulan kylissä, kun sitävastoin Kairamon ilmoitus Vaulasta nähtävästi tarkoittaa *U. dioica* var. *Sondenii.* Luiron varrella tavataan *U. dioica* Korvasen ja Mutenian kylissä, jotavastoin *U. dioica* var. *Sondenii* ei ole täältä tavattu. Yläkemijoen varrella tavataan *U. dioica* Savukoskella ja *U. dioica* var. *Sondenii* Värriöjoen yläjuoksun varsilla. Alueen itärajalla päättyy *U. dioica*'n esiintyminen Sallan Kirkonkylässä ja Yläkuolajärvellä (Mikkola), kun *U. dioica* var. *Sondenii* esiintyy yleensä rantalehdoissa Ylisen Tuntsan varrella. Tornio-Muoniojokivarrella on *U. dioica* tavattu Muonion kirkonkylässä ja *U. dioica* var. *Sondenii*'n löytöpaikat ovat Ruotakuru ja Termesvaara.

Herbario Musei Fennici'n kokoelmien perusteella jakaantuisivat näitten eri *U. dioica*-muotojen kasvupaikat tällä pohjois- ja koillisosalla Fennoscandia orientalis'ta osapuilleen seuraavasti.

Urtica dioica L. (ruderaattimuoto). *Lkem.* Salla, pientareella aitovierellä Yli-Peterin luona, W. Borg & A. Rantaniemi. Kittilä, Kaukkonen, in cultis, Hjelt & Hult. Muonio, Kyrkoby, odladt ställe, Justus Montell. Kolari, prope templum, in pago Jokijalka, et ad Äkäsjoki, prope Äkäslompolo, Hjelt & Hult. (*L. Tornensis.* Karesuando, F. Mäklin, f. *glabrescens.)* *Li.* Enare, Toivoniemi, juxta domum, A. Arrhenius & A. O. Kihlman. *Lmur.* Ad pag. Lowosersk ad domicilia Lapponum, A. O. Kihlman (Kairamo).

Urtica dioica L. var. *Sondenii* Simm. *Kk.* Kantalaks (inter Kem et Keret), G. Selin. *Lkem.* Salla, rantalehto ylimmän Tuntsan varrella (tyypillinen), Valter M. Linnaniemi & V. Kivilinna. Rehevä ruohoinen ranta Tuntsan varrella Naaliojan suun kohdalla, W. Borg (Kivilinna) & A. Rantaniemi. Kittilä, Kyrkbyn, H. Lind-

berg. *Le.* Ruotakuru, A. J. Malmberg (nomine f. *glabrescens* Sael.). Termesvaara, A. J. Malmberg (nom. f. *glabrescens*). *Li.* Patsjoki, C. W. Fontell. *Lim.* Ad lac. Umpjawr, in nemoris humidis ad ostium rivuli Kietknaj, A. O. Kihlman (Kairamo). In alp. Lujauri-uurt, in abieto humido ad rivulum prope lac. Seitjawr, A. O. Kihlman (Kairamo). Ad lacum Nuortijaur (nomine f. *glabrescens* Sael.), R. Enwald & Hollmén. In alpe Schelesna pr. Kantalaks, V. F. Brotherus. *Lp.* Pjalitsa in ripa alta glareosa prope pagum, Kihlman (Kairamo). Ponoj, bäckdal öster om byn, Justus Montell. *Lmur.* Prope pagum Voroninsk in saliceto, A. Osw. Kihlman (Kairamo). *Lt.* Kola, N. I. Fellman.

Näistä löytöpaikoista voimme tehdä sen johtopäätöksen, että tässä on nähtävästikin kysymyksessä itäinen vaeltaja *U. dioica*-muotoa, joka on selvästi eroitettavissa ruderaattimuodosta ja joka on levinnyt Suomen, Ruotsin ja Norjan Lappiin.

Lehtori A. Rantaniemi oli jättänyt seuraavan tiedonannon: **Huomattavia kasvilöytöjä.**

Cypripedium calceolus L. on jo Linnén Iter lapponicum'issa [1]) mainittuna Kemista (*Calceolus vulgaris*, sed defloruit), ja tarkoittanee tämä löytöpaikka erästä lajin kasvupaikkaa Kemin kaupungista noin kilometrin verran S-ään lähellä yleistä maantietä Matinlassin luona. Linnén aikaan lienee kasvi ollut yleisempi, sillä Flora lapponica tietää, että: „Nullibi copiosiorem hujus proventum observavimus quam in Ostrobothnia, inter Uloam et Kemi". Samaan viittaa Fr. Nylanderin tiedonanto: skuggiga skogar i N. Österb. flerst. (Brenn. Obs.). Nykyisin on se harvinainen. Toinen kasvupaikka kasville täällä Ala-Kemissä on Ruonaojan tienoilla (cp.): Kurkela. Akkunus-jokivarrella, jossa se esiintyi aika runsaasti, vaikka rajoitetulla alueella, kasvupaikat ovat: 1) Lähde Puukkokummun talon ja Jukan torpan välisen tien S-puolella: O. Vallenius (L. Y. 1905 p. 77); 2) Puukko-

---

[1]) Carl v. Linné: Iter Lapponicum. Skrifter af Carl von Linné utg. af Kungl. Svenska Vetenskapsakademien. V. Upsala 1913.

kumpu, rantapolun vierellä; 3) Sompujärven ja Lehmikummun (Tervola) välillä; 4) Honkamaan laiteella, länsipuolella. Hougberg on jo maininnut, että „enligt berättelse har man funnit den i Tervola“ (i brefvet eg. Tevola, Hjelt Consp.). Tervolassa olenkin löytänyt lajin kahdessa paikassa: 1) Louepalolla länsipuolella Kemijokea, puron varrella yhdessä *Viburnum opulus* ja *Pteris aquilina,* ja 2) Lehmikummussa itäpuolella jokea, soistuneessa lehdossa, sekä Rovaniemellä: Konttijoen varrella. Alatornion Kalkkimaassa se niinikään esiintyy (cfr. Hougberg, ej känd från Torneå: Brenn. Obs.). Kaikki nämät kasvupaikat ovat kalkkipitoisilla alueilla, samoinkuin lajin uusi löytämäni kasvupaikka L. Kemensis-maakunnassa Kittilän ja Sodankylän välillä, Jesiöjoesta jonkun matkaa länteen sijaitseva Mustavaara (noin 67° 38′ N. lev.), jossa on myös *Fragaria vesca*'n ja *Rubus idaeus*'en pohjoisimmat löytöpaikat.

Butomus umbellatus L. on niinikään yksi niitä kasveja, joita Linné Lapin matkallaan löysi Kemistä (in fluvio Kemensi, Flora lapponica). Kasvi esiintyy Kemijoen alajuoksun varrella siellä täällä verrattain harvassa putaitten, lampien rannoilla, milloin vedessä milloin kuivalla, ja pääjokiuomassakin joskus virtaavassa vedessäkin ja on aina sidottu rannikko-alueeseen. Kaukana tästä rannikko-alueesta olen lajin löytänyt uutena L. Kemensis-maakunnalle Luirojoen varrella, Pitkänrannan suvanto Luiron kylän pohjoispuolella (circ. 67° 15′ N. lev.) ja Ounasjoen varrella Kurjenniva (circ. 67° 43′ lev.) Kittilän kirkonkylän pohjoispuolella. Pesola (Meddelanden Soc. F. Fl. f. H. 44, pag. 231) mainitsee lajin Kuolajärvellä, Yli-Kuolajärven S-päässä, noin 67° N. lev.

Vesikasveista on vielä mainittava uutena L. Kemensis'elle *Ranunculus lingua* L., jonka pohjoisin löytöpaikka on tähän asti ollut Keckman'in mukaan (Acta Soc. F. Fl. f. XIII) Martimojärvi Simossa (noin 65° 50′ N. lev.). Se esiintyy Sodankylän Unarissa: Riipijoki, Raatelampi (noin 67° 18′ N. lev.). Samoilla seuduin on *Calla palustris*'en pohjoisin löytöpaikka.

Callitriche hamulata Kütz., jonka Montell (Meddelanden

H. 42, pag. 84) ensimmäisenä mainitsee flora-alueeltamme Muoniosta, näyttää olevan laajemmallekin levinnyt *Callitriche*-laji täällä pohjoisessa. Keräämäni materiaalin on tohtori H. Lindberg hyväntahtoisesti määrännyt ja ovat seuraavat löytöpaikat mainittavat: 1) Sodankylä: Ylä-Kemijoki, Kuusisuvanto ja Riestojoki (Luiron syrjäjoki); 2) Kittilä: tiellä lähellä Rautujärveä (Hanhimaantie).

Callitriche polymorpha Lönnr., jolla tähän asti on ollut useita löytöpaikkoja L. Kemensis'essä, mutta ei ole tunnettu Ob:sta, esiintyy Kemissä, Niemen Alasaaren lammikossa.

Uusina lajeina kasvimaakunnalle Lkem ovat vielä mainittavat:

Epilobium alpinum L. **lactiflorum* (Hausskn.) Pallastunturilta, joka samoinkuin *Antennaria alpina* (L.) R. Br. (Ounastunturi, Pyhäkero) lisää Enontekiön Lapin lajeja Ounas- ja Pallastunturi-alueella.

Galeopsis tetrahit L. **bifida* (Boenn.). Värriöjokivarsi, Kolsakosken alapuolella, rantatuomikossa, una cum *Adoxa moschatellina;* Kittilä, Ounasjokivarsi heteen varrella rantareunassa.

Campanula patula L. Mutenia, keto, una cum *Chrysanthemo leucanthemo.*

Galium mollugo L. Salmijärvi (Kuolajärvi), kyläkenttä; Sodankylä: Vaalajärvi, nurmikkotöyräs.

Brunella vulgaris L. Sodankylä, Unari, Kierinkinkylä, Kumpula.

Tulppion uutistalo Tulppiojoen varrella on viimeinen pysähdyspaikka Suomen puolella rajaa matkalla Nuortiin ja Kuolaan. Talvisin on täällä ollut vilkas liike, kun tämän paikan kautta on kuletettu tukkeja vedenjakajan yli Venäjän puolelta Suomen puolelle. Ruderaattikasvisto Tulppiossa oli harvinaisen runsas ja monien tavallisten lajien joukossa olivat täällä seuraavat: *Cirsium lanceolatum* L., *Anthemis tinctoria* L. ja *Sisymbrium Loeselii* L.

Muista vähemmin tavallisista edustajista L. Kemensis'essä mainittakoon vielä:

Salix lanata L., joka muodosti komeita pensikkoja Vär-

riötunturin itäpuolella, missä vedet kallistuvat Hirvas- ja Tuntsajoen haaroille. Lajin mainitsee Montell (Meddelanden Soc. F. Fl. f. H. 36, p. 154) Muoniosta ja Cajander (Metsänhoidon perusteet II, siv. 490) Kuolajärveltä, Enjanjoen latvoilta.

Carex capitata Soland., josta E. af Hällström on jättänyt näytteitä museon kokoelmiin jo aikaisemmin kuin Pesolan ilmoitus (Meddelanden 44, p. 231) on tehty, Kuolajärveltä Perävaaran luota ja Aapajärven eteläpäästä, esiintyy runsaasti eräällä lehtosuolla, Palvosenaapa, Kittilässä.

Cirsium palustre L. on verrattain harvinainen Ob:ssa, ja L. Kemensis'essä sillä on tähän asti tunnettu yksi löytöpaikka: Kuolajärvi (Salla): Eniantunturin SE-puolella, sarasuolla (V. Borg & A. Rantaniemi, H. M. F.). Kasvin tapasin Sodankylässä Kiurujärven ja Tanhuan välillä, Mato-ojan luona, hetepurossa suolla.

Mötet den 8 maj 1920.

Ordföranden hyllade i varma ord minnet af professor emeritus John Sahlberg, den frejdade entomologen, en gång en bland Sällskapets verksammaste ledamöter. Genom att resa sig från sina platser hedrade Sällskapets medlemmar den bortgångne naturforskarens minne.

Anhållan om skriftutbyte hade inkommit från University of Michigan, Museum of Zoology, Ann Arbor, Mich., U. S. A., och beslöt Sällskapet bifalla denna anhållan med öfversändande af sina Meddelanden.

Framlades 46:te tomen af Sällskapets Acta. Priset fastställdes till 25 mark.

Ylioppilas A. Ulviselle myönnettiin kenraali L. Munck'in lahjoittama 250 mk apuraha Helsingin Santahaminan kasviston tutkimiseksi.

Student Rolf Grönblad anmälde till publikation:

1) Neue oder wenig bekannte Desmidiaceen aus Finland und Russisch-Karelien, nebst kritischen Bemerkungen über einige ältere Arten; 2) Finnländische Desmidiaceen aus Keuru. — Tri K. Linkolan puolesta ilmoitettiin painettavaksi toinen osa tutkimuksesta: Studien über den Einfluss der Kultur auf die Flora in den Gegenden nördlich vom Ladogasee. — Lehtori E. W. Suomalainen ilmoitti julaistavaksi: Muutamia tulokaskasveja ja tietoja entisistä painolastikasveista Porin satamissa.

Lehtori E. W. Suomalainen kehoitti Seuran jäseniä kiinnittämään huomiotaan petolintujemme ravintoon eri seuduissa maata ja eri vuoden aikoina. Erikoisen suotavaa olisi esittäjän mielestä määrätä ne eläinlajit, joita petolintuemot tuovat poikasilleen.

Dr Widar Brenner redogjorde för af honom verkställda växtsociologiska studier i västra Nyland, därtill anslutande en diskussion af några växtgeografiska principfrågor, särskildt rörande förhållandet mellan ståndorten och vegetationen. — I anslutning till föredraget gjordes ett uttalande af doc. A. Palmgren.

Forstmästare Justus Montell: **Aspidium spinulosum i södra Enontekis, Lapponia kemensis.**

Då jag efter genomläsning af doktor Harald Lindbergs intressanta uppsats om *Aspidium spinulosum* och *A. dilatatum* i 43 häftet af Sällskapets Meddelanden underkastade mina exemplar af dessa arter en noggrann granskning, konstaterade jag att en form, som jag sommaren 1917 insamlat på Ounastunturi och uppfattat som *A. spinulosum*, utan tvifvel måste föras till denna art. En lycklig slump fogade, att docent Gunnar Samuelsson i Upsala någon tid därefter anhöll om bl. a. mina exemplar af dessa bägge arter till påseende, hvarigenom jag fick min bestämning bekräftad.

Fyndplatsen var den stora klyftan Pahakuru vid fjällets södra ända, där *A. spinulosum* växte rätt ymnigt på fuktig, något tufvig mark. Alla exemplar voro tämligen småväxta,

c. 50 cm höga och de flesta sterila. Arten gjorde tydligen intryck af att vara relikt på platsen, hvilket ju äfven är naturligt, då den uppträder så långt norr om sitt egentliga utbredningsområde. Detta är det enda ställe här i trakten, där jag funnit exemplar af denna art.

Äfven *A. dilatatum* förekommer tämligen sällsynt och egendomligt nog uteslutande i fjällen, där den dock växer såväl uppe i den alpina regionen som i bäckdalarna, ända ned i barrskogsregionen. Uppe i den alpina regionen är den merendels lågväxt, men förekomma dock äfven här på skuggiga ställen, i synnerhet på fjällens ostsida, väldiga bestånd af rätt högväxt *A. dilatatum*. Nere i bäckdalarna är den, i motsats till hvad Lindberg förmodar, mycket yppig och storväxt.

Den låga fjällformen tillhör väl i allmänhet var. *pseudospinulosum* Rosend., af hvilken jag har säkra, af Samuelsson bestämda exemplar från Pallas- och Ounastunturi i Lkem, från Malla i Le och Nuorunen i Kuusamo, alla tagna af mig. Mina exemplar från Ponoj tillhöra däremot hufvudformen, likaså en del exemplar från Pallastunturi.

Forstmästare Justus Montell: **Förslag till ordnande af naturskyddsarbetet i Finland.**

I Sverige har som kändt sedan en tid tillbaka existerat en „lag angående naturminnesmärkens fredande“, på grund af hvilken landshöfdingarne bl. a. kunna fridlysa sällsynta växter, hvilkas existens af en eller annan orsak anses vara hotad. Äfven hos oss torde en sådan lag vara påtänkt, men osäkert är, om det i detta land skall blifva möjligt att genomdrifva en sådan. I hvarje händelse torde det dröja länge, innan den kommer till stånd, och under tiden hinner mången intressant växtplats förstöras och därmed kanske en eller annan sällsynt art blifva helt och hållet utrotad, om icke åtgärder för naturens skyddande i tid vidtagas af för saken intresserade personer.

Bland den stora allmänheten torde den åsikten vara rätt allmän, att det är botanisterna eller rättare växtsam-

larna, som utgöra den största faran för de sällsynta växterna, och att dessas existens är tryggad blott växtsamlande pojkar och andra amatörbotanister förbjudas att taga exemplar till sina herbarier. Samma åsikt tyckes vara rådande i Sverige att döma af de förbud, som där utfärdats, hvilka till största delen rikta sig mot växtsamlarna. Betviflas kan naturligtvis inte, att en eller annan art blifvit utrotad genom hänsynslösa växtsamlares förvållande, men har det i så fall i regeln varit särskildt ömtåliga växter, som förekommit på lätt tillgängliga växtplatser, de där år efter år beskattats af ett större antal samlare. Däremot torde faran vara ganska ringa, när det gäller mera aflägset belägna växtplatser eller i kampen för tillvaron bättre utrustade arter. Alldeles orätt är det i hvarje fall att, såsom i Sverige delvis skett, helt och hållet fridlysa en växt därför att den på någon lätt åtkomlig plats, där den råkar vara sällsynt, är i fara att utrotas, om den på andra ställen förekommer allmännare och sålunda utan risk där kunde få minskas. Sålunda är t. ex. *Chrysosplenium tetrandrum*, som är sällsynt i trakten af Torneträsk, där botanister i stort antal årligen vistas, helt och hållet fridlyst i hela Norrbottens län, ehuru den förekommer rätt allmänt t. ex. i Karesuando socken, där den kunde insamlas utan minsta fara att blifva utrotad. I sådana fall vore det naturligtvis riktigast att fridlysa arten endast på den plats, där den faktiskt är till sin existens hotad. Endast då det gäller arter, som öfverallt äro sällsynta och ingenstädes uppträda i ymnighet, torde ett generellt förbud vara på sin plats.

De sällsynta växterna hotas emellertid i betydligt högre grad genom de rödjnings-, nyodlings-, kärruttorknings-, sjöfällnings- o. a. dylika arbeten, som årligen utföras i alla delar af landet, och här är det dessutom fråga ej blott om enskilda arter, utan om hela växtsamhällen. Här blefve nyttan af en naturskyddslag sannolikt ganska liten, då det väl i detta land knappast vore möjligt att genomdrifva en lag, som medgåfve rätt till expropriation för naturskyddsändamål af jord tillhörig landets bönder eller småbrukare

eller till annat intrång i deras äganderätt till jorden och det som växer på den. Här finnes nog ingen annan utväg än att försöka få en öfverenskommelse i godo till stånd i hvarje enskildt fall. Endast beträffande växtlokaler, som ligga på kronomark, kunde en skyddslagstiftning med framgång tillämpas äfven i sådana fall. Men icke ens här blefve det alltid möjligt att förhindra att intressanta växtplatser förstöras, ty när det är fråga om arbeten af större omfång, få nog de ideella synpunkterna vika för de ekonomiska.

Då det utan tvifvel i en stor del fall blefve möjligt att på underhandlingens väg komma till goda resultat, om blott personer med tillräcklig auktoritet och tillräckligt rörelsekapital i tid kunde ingripa, vore det af största vikt att något af våra lärda sällskap, t. ex. Societas pro Fauna et Flora fennica, skulle upptaga på sitt program frågan om naturskydd i vidsträcktaste bemärkelse, eller kanske än bättre om en särskild, hela landet omfattande förening för naturskydd skulle bildas, som vid behof kunde inlösa hotade växtplatser eller på annat sätt skydda dem.

För att nå detta mål borde sällskapet eller föreningen utsända kompetenta personer till trakter, där större utdiknings- eller andra dylika arbeten utföras, för att undersöka om intressanta växtsamhällen äro i fara att blifva förintade och att i så fall försöka rädda dem. Likaså borde trakter, där sällsynta växter förekomma, noggrant undersökas och skyddsåtgärder vidtagas där sådana visa sig vara af nöden. Dessutom kunde landets forstmän o. a. personer, som röra sig ute i naturen, genom utsända cirkulär uppmanas att inrapportera anmärkningsvärda växter och andra naturföremål, som vore i behof af skydd, och äfven den stora allmänheten intresseras för hithörande frågor o. s. v.

Ett målmedvetet arbete i denna riktning skulle helt säkert medföra större nytta än en naturskyddslag, som blott i ett fåtal fall kunde tillämpas och som af de flesta komme att öfverträdas.

Idealet vore naturligtvis en sträng naturskyddslag, stödd af en verksam naturskyddsförening.

I anledning af hr Montells förslag gjorde mag. Rolf Palmgren gällande, det en verklig lag om fredande af naturminnesmärken vore oundgängligen nödvändig som bas för ett fruktbringande naturskyddsarbete. Förty ville hr Palmgren hemställa om åtgärder från Sällskapets sida i syfte, att dess för ett antal år sedan till Senaten inlämnade förslag om nedsättande af en kommitté för utarbetande af förslag till naturskyddslag blefve af Regeringen beaktadt. — Herr Montells förslag öfverlämnades till Bestyrelsens förberedande handläggning.

Amanuens Wolter Hellén: **Coleopterologiska meddelanden:**

1. *Aleochara crassicornis* Boisd. Denna i landet icke tidigare iakttagna art blev sommaren 1919 av student N. Kanerva funnen på Runsala vid Åbo. Arten är utbredd över en stor del av det paläarktiska området och icke alldeles sällsynt; från Sverige är antecknat ett fynd från Västergötland. Den står närmast *A. curtula* Goeze (*fuscipes* Grav.), från vilken den skiljes genom mindre storlek, mindre starkt förtjockade antenner och i förhållande till thorax längre täckvingar.

2. *Neuraphes nigrescens* Reitt. Ett exemplar av denna för landet nya art tillvaratogs sommaren 1919 av borgmästare H. Söderman i Nystad. Beskriven från Ungern, har arten anträffats även i Österrike och ett par gånger i Tyskland. I sitt arbete „Die Käfer von Mitteleuropa III“, 1899, p. 37, framhåller Ganglbauer, att *nigrescens* måhända icke till arten vore skild från den närastående *sparshalli* Denny, vilken åsikt dock icke godtagits av senare författare (Reitter, Cziky). Som ett stöd för Ganglbauers förmodan kan nämnas, att Söderman samtidigt med *nigrescens* tillvaratog ett exemplar av den hos oss högst sällsynta *sparshalli*. — *N. nigrescens* har en fin, kort, längsgående mittfåra vid basen av thorax samt är mörkare till färgen, medan *sparshalli* saknar ovannämnda fåra och är till färgen brun.

3. *Anaspis pulicaria* Costa. Denna för Nordeuropa

nya art har hos oss tidigast anmärkts av borgmästare H. Söderman, som i Nystad funnit ett exemplar. Vid en granskning av de såsom *A. frontalis* L. i den inhemska samlingen uppbevarade exemplaren upptäckte jag yttermera tvenne exemplar av *pulicaria,* det ena taget i Karislojo av prof. J. Sahlberg, det andra i Tvärminne av mag. E. Lindqvist. Arten är för övrigt utbredd över södra och mellersta Europa, där den förekommer tämligen allmänt. — *A. pulicaria* låter sig svårligen med tillhjälp av de i handböckerna anförda färgkaraktärerna åtskiljas från *frontalis.* Emellertid finnas goda morfologiska olikheter, bland vilka särskilt må framhållas antennernas och tarsernas byggnad. Hos *pulicaria* äro antennerna kortare, tredje antennleden betydligt längre än den fjärde, baktarsernas två första leder jämntjocka, tämligen cylindriska, och kroppslängden 2.5—3 mm. Hos *frontalis* äro antennerna märkbart längre och tredje antennleden lika lång som den fjärde, baktarsernas leder äro mot spetsen tydligt förtjockade, och kroppslängden är 3—4.5 mm.

4. *Anaspis brunnipes* Muls. Av denna för Nordeuropa nya art har borgmästare H. Söderman tillvaratagit ett exemplar i Nystad. Arten är tidigare känd från Alperna, Österrike, Frankrike och Tyskland.

5. *Apion stolidum* Germ. Denna hos oss tidigare med *confluens* Kirby sammanblandade art blev av prof. J. Sahlberg år 1918 åtskild vid en revision av Universitetets material av inhemska curculionider. Arten har tidigare ansetts utgöra en varietet av *confluens,* men den kända apionidforskaren H. Wagner har nyligen framhållit, att här är fråga om tvenne väl skilda, om ock närastående arter. Den viktigaste åtskiljande karaktären ligger i byggnaden av pannfårorna, vilka hos *confluens* äro långa och parallella, hos *stolidum* korta, bakåt konvergerande, tills de förena sig i en mer eller mindre tydlig grop. Bägge arterna hava såvitt känt ungefär samma utbredning i södra och mellersta Europa. I Sverige äro de funna nordligast vid Stockholm. Hos oss synes *stolidum* vara den vanligare arten.

Den är i Universitetets samling företrädd från följande orter: *Ab:* Pargas (Reuter). *N:* Sjundeå (Mäklin); H:fors (J. Sahlb.); Esbo; Helsinge (Hellén). *Ka:* Kavantholm (Mannerheim). *Ta:* Padasjoki (K. Ehnberg); Teisko (Frey). *Kon:* Kontschosero (J. Sahlb.). — *A. confluens* förekommer från följande orter: *Ab:* Pargas (Reuter). *N:* Sjundeå (Mäklin). *Kl:* Parikkala (J. Sahlb.); Kirjavalaks (B. Poppius).

6. *Ceutorrhynchus barnevillei* Gren. Sommaren 1919 anträffades av min fru och mig tämligen allmänt på Aland (Eckerö, Geta, Jomala) en *Ceutorrhynchus*-art, som påminde om *C. troglodytes* Fabr., men dock väsentligt avvek från den tidigare hos oss under detta namn kända arten. En på hösten företagen granskning av Universitetets material av *C. troglodytes* gav även vid handen, att tvenne närastående arter här blivit hopblandade, *C. troglodytes* och *C. barnevillei*. Av dessa är den senare den hos oss vanligare formen, medan den förra är känd enbart från Åland. *C. barnevillei* är annoterad från ett stort antal lokaler i sydligaste Finland; nordligaste fyndorten är Sordavala (J. Sahlb.). *C. troglodytes* har enligt exemplar i finländska samlingen blivit anträffad på Åland utan närmare lokaluppgift av Tengström, Mäklin och J. Sahlberg. Vidare är den tagen i Sund av R. Forsius och av herrar Lindberg flerstädes på Åland. *C. troglodytes* är utbredd över hela paläarktiska området och nordligast anträffad i Skandinavien i Ångermanland. *C. barnevillei* är känd från Pyreneerna, Frankrike, Österrike, Ungern, Tyskland, Danmark, Kaukasien och Transbaikalien. *C. barnevillei* skiljer sig från *troglodytes* genom kortare kropp och starkt framträdande vit hårbeklädnad på elytra. Vidare äro täckvingarna före spetsen försedda med 5—6 i tvenne tvärrader belägna taggar, medan de hos *troglodytes* hava endast en rad med 3—4 taggar.

7. *Myllaena brevicornis* Matth. är enligt J. Sahlbergs „Catalogus“ anträffad i tre provinser i landet (A, St, T). Arten saknas emellertid i musei samling, varför här må nämnas, att den av mig blev funnen i Karislojo: Särkijärvi, 22. VIII. 1911 genom sållning under allöv. Arten är icke

sällsynt i södra och mellersta Europa; i Sverige är den anträffad i Skåne.

V. A. Korvenkontio: **Über eine für Finnland neue Arvicolide, Arvicola arvalis (Pall.).**

Beim Durchmustern des unbestimmten Arvicolidenmaterials in den zoologischen Sammlungen der Universität zu Helsingfors fielen mir einige eigentümliche Individuen auf, die nach Angabe der Etikette von Herrn E. K. Krause im Kirchspiele Uusikirkko (auf dem Isthmus karelicus, c. 11° n. Br., 29° ö. L. von Gr.) gefangen waren. Weil in ihrem Äusseren, besonders inbezug auf die Schwanzlänge eine nicht geringe Ähnlichkeit mit der einheimischen Art *Paludicola ratticeps* Bl. & Keys. vorliegt, glaubte ich zuerst, dass es sich hier um Vertreter eines südlichen Stammes dieser sonst nur im nördlichen Finnland vorkommenden Art handle. Zu der gleichen Auffassung war, wie ich später an einer isolierten, fertig geschriebenen Bestimmungsetikette konstatieren konnte, gewiss mit einiger Reservation, da die Etikette unbenutzt geblieben war, auch mein Vorgänger im Dienste, der verstorbene Amanuensis Mag. K. E. Ehrström gekommen. Bei näherem Studium, besonders des Gebisses, zeigten sich aber einige abweichende Merkmale, die mich zwangen, meine ursprüngliche Ansicht aufzugeben und hier eine in Finnland bisher nicht beobachtete Arvicolidenart zu vermuten. Mein Verdacht fiel sogleich auf *Arvicola arvalis* (Pall.), welche Art angeblich noch in den Ostseeländern vorkommt, und mit Hilfe der Diagnosen in der faunistichen Litteratur über die fragliche Art konnte ich mich leicht überzeugen, dass es sich wirklich um diese Art handelte. Auch erwies sich die Übereinstimmung in den äusserlich sichtbaren Merkmalen mit den ausgestopften ausländischen Exemplaren (Odessa, Liège) des hiesigen Museums als unbestreitbar. Ein Merkmal, das ich eben als ein sehr brauchbares Kennzeichen für die betr. Art *Paludicola ratticeps* gegenüber bezeichnen möchte, falls hier nicht eine lokale Eigenart vorliegt, habe ich in der mir

zugänglichen Litteratur nirgends hervorgehoben gefunden, nämlich das folgende: der hintere Schenkel des letzten Kantenwinkels an der Innenseite des 2. Oberkiefermolars folgt charakteristischerweise in seinem Endabschnitt nicht der Richtung der Zahnreihe, sondern wird in deutlichem Bogen eingebuchtet und trennt sich von dem letzten Molar los. Es ist hierdurch gewissermassen ein dritter Kantenwinkel an der Innenseite des betr. Zahns angedeutet. Sonst herrscht am Gebisse (vergl. die beigegebenen Figuren) in Bezug auf die Anzahl und Form der Kantenwinkel, End-

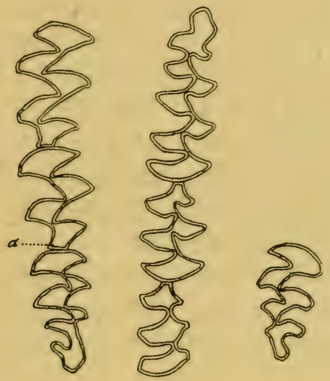

Fig. 1. Fig. 2. Fig. 3.

Fig. 1. *Arvicola arvalis.* Die linke Zahnreihe des Oberkiefers, nach einem Exemplar aus Uusikirkko; a die Anlage der dritten Kante. — Fig. 2. Die rechte Zahnreihe des Unterkiefers, nach demselben Exemplar wie Fig. 1. — Fig. 3. Eine abweichende Form des 3. linken Oberkiefermolars, inwendig nur mit 3, auswendig mit 3 normalen und einer überzähligen, rudimentären Kante, nach einem Exemplar aus Uusikirkko.

schlingen und sonstigen Charaktere — mit geringen individuellen Abweichungen (vgl. die Fig. 3.) — eine völlige Übereinstimmung mit den von Blasius gegebenen Figuren und Beschreibungen.[1])

[1]) Das oben angeführte Merkmal betr. den 2. Oberkiefermolar ist in den Blasius'schen Figuren nicht deutlich markiert.

Wegen der Möglichkeit, dass hier eine lokale Rasse von der Art *Arvicola arvalis* vorliegen könnte, mögen hier die augenfälligsten äusseren Merkmale der hiesigen Form erwähnt werden:

Die Ohren sind bei der fraglichen Form in der für *Arvicola arvalis* typischen Weise derb, inwendig nur mit ganz kurzen Haaren besetzt und ragen nur unbedeutend aus dem Felle hervor. Die Länge des Schwanzes beträgt nicht ganz die Hälfte der Körperlänge (den Schwanz ausgenommen). Die Sohlenschwielen verhalten sich ganz wie bei *Pal. ratticeps:* am Vorderfusse 6, von denen 3 am Grunde der Finger, 2 an der Handwurzel, dazu eine rudimentäre Daumenschwiele, am Hinterfuss ebenso 6, von diesen 3 grössere Zehengrundschwielen, 3 kleinere am Fussboden. Die Färbung ist auf dem Rücken schmutzig graugelblich und wird hervorgerufen durch die am Grunde bleigrauen, an der Spitze gelblichen Deckhaare, denen solche von dunklerer Färbung beigemischt sind. Die Grundhaare sind grau. Unten herrscht eine gräulich weisse Färbung mit undeutlich ausgeprägtem Übergang an den Körperseiten. Die Lippen und Füsse sind hell gefärbt, der Schwanz oben dunkel, unten hell ohne scharfen Grenzkontour.

Die ursprünglich beobachteten Exemplare aus Uusikirkko sind 4 an der Zahl, zu verschiedenen Zeiten während des Sommers 1913 gefangen. Da es zu vermuten war, dass auch unter dem schon bestimmten, ziemlich reichen Spiritusmaterial von einheimischen Arvicoliden sich noch weitere Exemplare dieser bisher übersehenen Art finden würden, nahm ich mir vor, das ganze Material zu untersuchen, und fand wirklich 6 weitere Individuen, 3 Junge aus Wiborg von Stud. med. E. Thuneberg eingeliefert und als *A. agrestis* bestimmt, 2 Exemplare aus Antrea, das eine *Arvicola agrestis* nova subsp.?, das andere *Microtus glareolus* genannt, beide von Frau Doktor D. Lunelund in Antrea (61° 6′ n. Br., 29° ö. L.) erbeutet, sowie ein in Kontiolahti, Höytiäisenkanava (62° 40′ n. Br., 29° 40′ ö. L.),

von Frau Helmi Rikkonen (geb. Bastman) gefangenes. Die Funddaten und Körpermasse der verschiedenen Individuen gehen aus nachstehender Tabelle hervor. Bei Messung der Schwanzlänge ist die Analöffnung als Ausgangspunkt genommen worden. Mit der Fusslänge wird die Länge des gestreckten Fusses vom Ellenbogen bez. Kniegelenk bis zu den Klauenspitzen gemeint. Eine ganz exakte Wiedergabe der Abstände auf dem Kopfgebiete sowie der Ringanzahl am Schwanze scheint mir nicht möglich; es handelt sich deshalb nur um annähernde Werte.

Die condylobasale Länge des Schädels beim Exemplar N:o 1 macht 25 mm, die Jochbogenbreite 14.5 mm, die Länge der Zahnreihe 6.2 mm aus.

Wie aus dem Obenangeführten hervorgeht, muss man mit Rücksicht auf die bisher bekannten Fundplätze diese Art in Finnland als eine typisch östliche bezeichnen. In ihrer Verbreitung schliesst sie sich eng an die vor einigen Jahren gefundene Brandmaus (*Mus agrarius* Pall.) an. Zwar ist es gar nicht sicher, dass ihre bisherigen Fundorte gerade mit ihrer westlichen Verbreitungsgrenze zusammenfallen; doch kommt es mir sehr unwahrscheinlich vor, dass sie viel weiter westlich als an den genannten Orten vorkommen sollte, denn es existiert ein ziemlich reichliches Material von anderen Arvicoliden aus den westlicheren Teilen des Landes. Um über ihre Verbreitung im Lande u. a. gegen Norden genauer ins Klare zu kommen, wäre es wünschenswert, weiteres Mikromammalien-Material vor allem aus den naturgeschichtlichen Provinzen Ka, Sa und Kb zu erhalten.

Ausserhalb der Landesgrenzen kommt *A. arvalis* nach der vorliegenden Litteratur in ganz Mittel-Europa und einem Teil von Süd-Europa, vom Atlantischen Ozean bis zum Ural, ferner im westlichen Sibirien vor. In Skandinavien sowie im nördlichen Dänemark ist sie nicht beobachtet worden. Im Baltischen Gebiete ist sie nach Grevé in Livland weit verbreitet und soll auch in Estland häufig sein. Wie weit sie in Russland gegen Norden vordringt, ist mir nicht bekannt.

N:o	Finder	Fundort	Fundzeit	Geschlecht	Körperlänge ohne Schwanz	Länge des Schwanzes, mit und ohne Haarscheitel	Länge des Kopfes	Länge des Vorderfusses	Länge des Hinterfusses	Länge der Fussohle	Breite des Mundes	Abstand zwischen Schnauzenspitze und Augen	Augen-Ohren-Abstand	Ohrenlänge	Länge der längsten Schnurrhaare	Anzahl der Ringe am Schwanz
					mm	mm	mm	mm	mm	mm	mm	mm	mm	mm	mm	
1	E. K. Krause	Uusikirkko, Mustaruukki	26. VI. 1913	♀	101	42—38	29	22	35	17,5	7,5	10	10	10	22	78
2	„	„	17. VI. 1913	♀	87	41—36	26	22,5	33	17,5	7	9,5	9	9,5	27	78
3	„	„	8. VIII. 1913	♀	94	42,5-38	27	23,5	35	17,5	8	10	10	11	26,5	76
4	„	„	29. VII. 1913	jngs ♀	80	37-33,5	24,5	21	33	17	—	9,5	9	9,5	24	80
5	H. Rikkonen	Kontiolahti	27. VI. 1913	♀	96	44—41	28	22,5	36	18	7,5	10	10	10	22,5	80
6	D. Lunelund	Antrea, Mäntyniemi	VII. 1913	♀	105	49—45	29	24	38,2	18	8	12	12	12	24	77
7	„	„	VIII. 1913	♀	108	48—44	30	25	38	18,5	8	12	12	11	27,5	74
8	E. Thuneberg	Wiborg, Karhusuo	13. IX. 1917	♂	101	45—42	28	23	35	18,5	7,5	9,5	10	10	21	73
9	„	„	„	jngs ♀	90	39-34,5	26	22	32,5	17	7	9	9	9	21	75
10	„	„	„	„	91	37—35	26	21	32	17	7	9	9	9	21	70

Über die Lebensweise dieser Art in Finnland ist nichts näheres bekannt. Die Exemplare aus Wiborg sind nach der Etikette auf sumpfigem Terrain (Karhusuo), das von Kontiolahti nach einer freundlichen Mitteilung von Frau Rikkonen am Grabenrand eines humusreichen Lehmackers, nicht weit vom Waldrande, gefangen worden. In Mittel-Europa bewohnt die Art, die Feldmaus der Deutschen, sowohl nassere wie trockenere offene Felder und fügt besonders während ihrer periodisch eintretenden Massenvermehrung sowohl dem Getreide als auch verschiedenen anderen Kulturen grossen Schaden zu.

Litteratur: Bernhard Altum, Die Säugethiere des Münsterlandes, 1867; J. H. Blasius, Naturgeschichte der Säugethiere Deutschlands, 1857; R. Collet, Norges Pattedyr, 1911—12; K. Grevé, Säugetiere Kur-, Liv-, Estlands, 1909; E. Lönnberg, Sveriges ryggradsdjur, I Däggdjuren, 1914; Otto Schmiedeknecht, Die Wirbeltiere Europa's, 1906; E.-L. Trouessart, Mammifères d'Europe, 1910; Herluf Winge, Danmarks fauna, Pattedyr, 1908.

Rektor M. Brenner: **Vårförebud och vårens förstlingar i Ingå sockens kusttrakt.**

I följd av den i Helsingfors rådande livsmedelsbristen tvungen att under höst-, vinter- och vårsäsongen 1918—1919 uppehålla mig på landet på Ingå sockens fastlandskust, blev jag i tillfälle att taga närmare kännedom av ej mindre företeelserna i naturen än av traktens förut okända vårflora.

Den första signalen till att det led mot slutet med vintern gavs av skogarnas trumslagare spillkråkan, eller kanske rättare sagt spelkråkan, igenom det om trumvirvlar påminnande, efter trummans beskaffenhet dovt knorrande eller klangfullare läte den med sin näbb framkallar. Följde så dess och dess anförvanters, större hackspettens, locktoner, genom en mjukare, nästan flöjtlik klang skilda från det på sommaren vanliga skarpa och gälla skriet.

Redan den 14 mars visade sig en ensam stare på vägar och bara fläckar sökande något ätbart, men först den 7 april sågs den första starsvärmen, samtidigt med lärkor, den första sädesärlan, skrattmåsar [1]) och orrspel. Först den 13 april hördes bofinken och taltrasten sjunga, den 19 gransångaren och den 20 rödhaken. Samma dag sågos de första halvutslagna blåsipporna. Den 10 april observerades gräsänder, den 16 knipor, den 17 duvor, den 18 storspoven, den 21 tranor, den 23 gäss och den 28 fiskmåsar.

Den första vårflyttningen försiggick alltså från den 7 till den 28 april. Först den 6 maj hördes göken, den 9 maj lövsångaren, den 14 rödstjärten, den 17 buskskvättan, den 23 göktytan och gröna sångaren, den 27 ladusvalan och törnsmygen. Den 18 maj visade sig några fisktärnor.

Den 30 mars begynte termometern på morgonen visa värmegrader, de första dagarna + 3°, den 30 april var snön till största delen försvunnen, och omkring den 4 maj begynte marken grönska. Islossningen ägde rum den 29 april till 1 maj.

Under snösmältningens förlopp blev bland växterna björken den första förkunnaren av vårens ankomst. De under vintern små, bruna knopparna begynte svälla och göra sig mer bemärkta. Hela trädkronan erhöll en tydligare framträdande rödbrun färg, vilken i synnerhet i täta björkskogar och vid klart solljus gjorde sig gällande. I början av maj, ungefär samtidigt med gökens ankomst, begynte de gröna bladspetsarna arbeta sig fram och giva skogen dess färg för sommaren. Dessförinnan hade emellertid hasseln och gråalen begynt blomma, klibbalen utvecklat sina bruna hängen, och blåsippan för en kortare tid ådragit sig en allmännare uppmärksamhet som vårens budbärarinna. Den 20 april observerades de första halvutslagna blåsippsblommorna och den 24 voro de fullt utslagna. En månad senare var arten till största delen utblommad och ersattes då av *Viola*

---

[1]) Detta år 1920 visade sig skrattmåsen i Helsingfors redan den 25 mars.

Riviniana. Den 7 maj uppträdde i dess sällskap *Luzula pilosa* och ungefär samtidigt vitsippan, vilken såväl inströdd bland blåsippor och violer som ensam i täta mattor i hög grad bidrog till att försköna nejden. På under sommaren fullständigt barbetade betesmarker utgjordes nu örtvegetationen uteslutande av storblommiga vitsippor i vidsträckta, tätt slutna bestånd.

Av blåsippan förekomma på orten tre från varandra väl skilda former, den vanliga storblommiga blåvioletta blåsippan, *H. cyanea*, den småblommiga rosenröda rödsippan, *H. rosea*, och den storblommiga rödvioletta violsippan, *H. violacea*, de två förstnämnda såväl massvis som i spridda exemplar, den andra dock i mindre mängd såväl skilt för sig som inströdd bland den förra, den sistnämnda däremot endast i spridda exemplar tillsammans med någon av de två föregående. En med lackmuspapper företagen undersökning av jordmånen, där de två förstnämnda växa allena, gav för vardera neutral reaktion, varigenom blomfärgens oberoende av jordmånens syrehalt ådagalades.

Av blomstermånadens talrika alster kvarstå de flesta ännu i början av juni och voro alltså gamla bekanta. Några få äro av förgängligare natur, såsom *Gagea minima*, utslagen redan den 6 maj, vilken i täta grupper giver odlade fält och gamla gräsvallar en blekgul skiftning, samt *Thlaspi alpestre*, vilken redan på Sällskapets senaste novembermöte närmare omtalats. Även *Erophila*-formerna hava i Medd. h. 29 särskilt behandlats. Ett anmärkningsvärt fynd var det av *Primula officinalis* den 13 maj i den mot sydost sluttande klibbalszonen vid havsstranden av Bastubacka. Ett annat nytt fynd var *Ficaria verna* den 16 maj icke långt därifrån inåt land i ett igenvuxet ängsdike, i vars närhet på torrare mark blommade *Taraxacum laevigatum*, *T. divaricatum*, *T. patulum* och *Viola montana* samt på våtare mark lägre ned *Carex vulgaris* och *Viola palustris.* I ett stenrös ovanom nackdiket bland *Rosa Afzeliana* och *villosa* samt nu utslagna hallonbuskar blommade den 21 maj vild *Ribes grossularia.*

Ännu högre upp i den på samma sydostsluttning belägna, av björk, gran och tall bestående, tämligen täta blandskogen anträffades den 11 maj i en glesare glänta bland smärre klippstycken och några stånd av *Melica nutans* ett tiotal stora lång- och bredbladiga tuvor av ännu icke blommande *Hierochloa australis.* Detta i södra Finland med öarna Valamo och Hogland överhuvudtaget sällsynta, men på Åland liksom i Sverige icke förekommande gräs företer med avseende å sina vippgrenars småaxskaft en anmärkningsvärd föränderlighet, i det den i floristiska handböcker vanligen som ett artkännetecken anförda hårigheten vid småaxets bas stundom saknas. Denna hårighet är överhuvudtaget svår att observera. Endast undantagsvis finner man spridda utstående hår, även på något avstånd från småaxet, men detta icke ens på alla grenar av samma vippa. Vanligen förefalla grenarna att vara glatta överallt. Vid starkare belysning och förstoring upptäcker man dock stundom vid småaxets bas ett svagt ludd likt en uppsvälld knöl av axskaftet. Men även detta kan saknas, då det glatta, jämntjocka skaftet liksom hos *H. borealis* omedelbart övergår i småaxet. För att kunna tjäna som artkännetecken är sålunda denna hårbildning alltför inkonstant och varierande. Men oberoende härav är arten likväl genom sina blomborst och sitt växtsätt med tätt tuvade, spensliga strån och talrika, höga, lång- och bredbladiga rotskott väl skild och lätt igenkänd. Redan på avstånd sedd, liknar den genom sina lång- och bredbladiga tuvor mera en bredbladig steril *Calamagrostis,* än den med spridda strån uppträdande *H. borealis.* Även med avseende å ståndorten förhåller den sig olika, i det den föredrager skogsmark, helst lundartad blandskog, medan *H. borealis* förekommer på öppnare mark, såsom stränder och fuktig gräsmark. Då vid närmare undersökning de ovannämnda tuvorna visade sig med avseende å smågrenskaftens brist på hårighet avvika från gängse beskrivningar av arten, har jag funnit skäl vara att beteckna denna varietet, som enligt exemplar i Universitetets botaniska museum även på andra orter i

landet anträffats, med namnet *Hier. australis* var. **galba.** Differt a *H. australi* ramulis paniculae ut in *H. boreali* aequalibus glabris sine tumore pubescente pilisve.

Ännu en vårväxt, ehuru av senare datum — den stod nämligen i full blom den 3 juni — må ännu såsom förut obeskriven och alltså hittills okänd omnämnas. I Sällskapets Medd. h. 29, s. 45, anfördes en *Viola tricolor* var. *gracilenta* f. *sublutescens*, petalis superioribus mediisque inferiore pallidioribus, superioribus interdum leviter violascentibus. I denna diagnos saknas — då härmed avsågs att anföra varigenom formen från den föregående f. *lutescens* floribus lutescentibus avviker — detta för formens igenkännande viktiga kännetecken, som för fullständighetens skull här åter bort upprepas. Ifrån denna form, som i övrigt tillhör var. *gracilenta,* skiljer sig den nu funna lilla gulblommiga *Viola*-formen genom mindre blommor och de vegetativa organens utbildning, i vilket hänseende den måste hänföras till var. *aequalis* Brenn. i Medd. h. 19, s. 81. Dess namn och diagnos blir alltså: *V. tricolor* L. var. *aequalis* f. **galbanata.** Floribus minoribus, flavis luteisve vel petalis superioribus violescentibus, mediis flavis petaloque infimo luteo, calcare violaceo. Fyndorten utgjordes av en låg bergklack emellan åkrar och små björkdungar med vitsippor och nu utslagna liljekonvaljer på Kolnäset, Svartbäck.

Tillsammans med *Taraxacum stenoglossum* anträffades samma dag, den 3 juni, på högsta toppen av det s. k. Telegrafberget på byggnadsgrus från Krim-krigets tid *Hieracium sphaeroideum* som den tidigaste representanten för hieraciernas under hela sommaren i olika arter blommande släkte.

Herr L. Benick i Lübeck hade insändt följande uppsats: **Über nord-palaearktische Steninen, vorwiegend aus dem Zoologischen Museum in Helsingfors (Col., Staphyl.).** Mit 4 Fig.

Nord-palaearktische Steninen sind hauptsächlich von Motschulsky, Eppelsheim, J. Sahlberg, Poppius, Münster, Fauvel und Bernhauer beschrieben wor-

den. Über die Verbreitung der sibirischen Steninen sind wir trotz des grossen Kataloges der Coleopteren von Sibirien von L. v. Heyden (1880—1898) noch recht unvollkommen unterrichtet. Es ist daher jede Gelegenheit zu begrüssen, die uns gestattet, weitere Einzelheiten den schon bekannten hinzuzufügen. Die Sammelergebnisse von Y. Wuorentaus, die in den Besitz des Zoologischen Museums der Universität Helsingfors übergingen, haben mir vorgelegen; es ergaben sich für einige *Stenus*-arten wertvolle Verbreitungsdaten, auch sind einige neue Arten aus Kamtschatka und dem zentralen Sibirien zu verzeichnen. In der gleichen Sendung befanden sich einige kritische *Stenus*-Stücke aus Finnland, dem Zoologischen Museum gehörig; sie, wie auch die Kollektionen der Herren Dr. H. Lindberg, R. Krogerus und G. Stenius ermöglichten einige Berichtigungen und Erweiterungen zur finnländischen Fauna. Endlich gestattete die Einsicht der Typen von B. Poppius einige wesentliche synonymische Bemerkungen. Über einige ebenfalls mitgeteilte Typen von Mäklin und Motschulsky soll, da sie nicht aus der palaearktischen Region stammen, in einer besonderen Arbeit berichtet werden. — Den Herren Dr. E. Bergroth und Mag. R. Frey möchte ich für die Ermöglichung der Durchsicht des gesamten wertvollen Materials meinen verbindlichsten Dank aussprechen.

Die von Sibirien angegebenen Fundorte Kantaika, Dudinka, Nikulina, Sumanarova und Potowskoje liegen sämtlich am Jenissej-Fluss, die beiden erstgenannten sind nach v. Heydens Katalog Nebenflüsschen, die weit nördlich in den Jenissej münden.

Einige Ergebnisse allgemeinerer Natur seien zusammenfassend vorweggenommen:

1. Einige in Europa häufige Arten sind bis in den äussersten Osten der palaearktischen Region verbreitet: *Juno* F. (Kamtschatka, Bolscherjetsk), *clavicornis* Scop. (daselbst), *humilis* Er. (daselbst), *Argus* Grav. (daselbst), *cicin-*

deloides Schall. (Ussuri, Spasskaja); *coarcticollis* Epp. reicht weit nach Osten (Jenisseisk).

2. Manche bislang nur aus Finnland oder einem andern begrenzten Gebiet bekannten Arten sind ebenfalls weit östlich verbreitet: *labilis* Er.[1]) (Dudinka), *Bernhaueri* Popp. (Krasnojarsk), *simpliciventris* Popp. (Amur), *dauricus* Motsch. (Kamtschatka, Bolscherjetsk), *repandus* Popp. (daselbst).

3. Aus der finnländischen Fauna sind zu streichen: *glabellus* Thoms. (*subglaber* Thoms.), *excubitor* Er. und *brevipennis* Thoms. (*foveicollis* Kr.), höchst wahrscheinlich *providus* Er. und *incanus* Er. und vielleicht auch *melanopus* Marsh.

4. Nach dem Gesamtmaterial sind in die finnländische Fauna aufzunehmen: *morio* var. *neglectus* Gerh., *niveus* Fauv., *pallipes* Gr. und *coarcticollis* Epp.

Zu einzelnen Arten ist folgendes zu bemerken:

Stenus calcaratus Scr. Nikulina und Fl. Jenissej, je 1 ♀. — Unter den drei von Poppius (Kola Halföns och Enare Lappm. Col., p. 126) genannten Stücken befindet sich ein ♂ mit völlig braunen Beinen.

Stenus maurus Mannh. Spec. typ. No. 699.[2]) Das Tier ist ein ♂ des *Juno* F. mit etwas schlankerem Halsschild, wie sie öfters vorkommen. Die Angabe Mannerheims „E Germania sub nomine *St. buphthalmi* a D. Struwe communicatus" weist auf *St. buphthalmus* Latr. = *Juno* F. hin. *St. maurus* Mannh. muss als Synonym zu *Juno* F. kommen.

Stenus boreellus Popp. Spec. typ. No. 686. Das einzige typische ♂ ist ein *St. clavicornis* Scop. mit etwas längeren Flügeldecken. Die vom Autor ausserdem angegebenen recht geringfügigen Unterschiede im Bau der secundären Geschlechtsauszeichnung und in der Kopfbreite fallen in den Bereich der Variationsbreite dieser Spezies. *St. boreellus* Popp. ist als Synonym zu *clavicornis* Scop. zu stellen.

---

[1]) Im Sinne J. Sahlbergs, Catalogus Col. Faun. Fenn., Helsingfors 1900.

[2]) Nummer in der Sammlung des Zool. Mus. Helsingfors.

Stenus simpliciventris Popp. Von dieser schönen Art wurde mir ein typisches Weibchen von der unteren Lena gütigst überlassen. Sie ist dem *St. gallicus* Fauv. nahe verwandt, weicht jedoch durch unebenere Oberseite und schmäleren Kopf nicht unbeträchtlich ab. Auch die männliche Geschlechtsauszeichnung ist verschieden, wie ein in der Kollektion vorhandenes Stück mit der Angabe „Reg. Fl. Amur: Chanka, 23. X. 1910, A. Luther“ erweist.

Stenus providus Er. Unter den kritischen Stenen des Mus. Helsingfors stecken zwei Stücke dieser Art, eins bezettelt „Svir, M. Georgiewsky“, das andere „Umba, Levander“; das erstgenannte Ex. gehört zu *lustrator* Er., das zweite zu *clavicornis* Scop. — Wenn diese Tiere dieselben sind, auf denen die Angaben bei Poppius (Förteckning öfv. Ryska Karelens Col., 1899, p. 38, bezw. Kola Halföns o. Enare Lappm. Col., 1905) beruhen — besonders wegen des letzten Stückes können wohl keine Zweifel bestehen — und wenn auch J. Sahlbergs Provinzbezeichnungen (a. a. O.) darauf zurückzuführen sind, was wahrscheinlich ist, da beide Tiere von Sahlberg bestimmt sind, so ist die Art für Finnland zu streichen.

Stenus excubitor Er. 2 Ex. im Mus. Hels., bezettelt „Kuopio, Levander“; beide Stücke sind *morio* var. *neglectus* Gerh.; dieses Tier ist bisher nur vom Nordhang der Karpathen bekannt geworden (vgl. Benick, Entom. Mitteilgn II, 1913, p. 44 ff.). Kuopio liegt in der auch von Sahlberg in seinem Katalog angegebenen Provinz, in der *St. excubitor* gesammelt sein soll. Auch diese Art ist aus der finnländischen Fauna zu streichen.

Stenus kamtschaticus Motsch. ist meines Wissens nicht weiter von Kamtschatka bekannt geworden. Herr Y. Wuorentaus hat von dort nur ein ♂ (Mus. Zool. Hels.) mitgebracht, das gut mit der Beschreibung Sahlbergs übereinstimmt. Die Beschreibung des Autors und diejenige J. Sahlbergs (Kgl. Svensk. Vet. Ak. Handl. XVII, No. 4, p. 76) zeigen einige Differenzen, insbesondere inbezug auf den Bau der Stirn, dass die Möglichkeit, beiden Autoren hätten

verschiedene Tiere vorgelegen, nicht von der Hand zu weisen ist; die Type Motschulskys vermag die Zweifel zu lösen. — Von Herrn Reitter erhielt ich ein von Eppelsheim bestimmtes Stück (♀), bezettelt „Nord-Mongolei, Changai, Leder", das ebenfalls Unterschiede von sibirischen Tieren aufweist. Eppelsheim hat über die von Leder in der Mongolei gesammelten Tiere, soviel mir bekannt, nichts veröffentlicht. In seinem handschriftlichen Nachlass findet sich allerdings unter der Überschrift „Staphylinen aus der nördlichen Mongolei (Shangai)" auch *kamtschaticus* Motsch. als selten angegeben. Es wäre von wirklichem zoogeographischen Interesse, dass die Frage, ob die Mongolei-Tiere mit der Kamtschatka-Art identisch sind, eine Lösung erführe.

Stenus aquilonius nov. spec. Niger, moderate nitidus, antennis, palpis pedibusque nigro-piceis, palporum basi flavescente. Capite elytrorum latitudine, fronte leviter bisulcata, medio leviter elevata; thorace latitudine vix longiore, medio latissimo, post medium longitudinaliter leviter canaliculato, crebre fortiter rugose punctato; elytris thorace parum longioribus, apicem versus lateribus dilatatis, deplanatis; abdomine fortiter marginato, segmentis basalibus fortiter unicarinatis; tarsis posticis articulo primo ultimo multo longiore, quarto simplice. Mas latet. Long. 3.6 mm. — Kamtschatka, Bolscherjetsk, 7. 7. 1917, Y. Wuorentaus.

Ziemlich gedrungen, mässig glänzend, äusserst kurz und fein behaart, sehr dicht und mässig grob punktiert; Fühler ausser den Basal- und Keulengliedern, die schwarz sind, rotbraun, Taster dunkel, erstes und Basis des zweiten Gliedes gelb, Beine schwarzbraun (Stücke mit ganz schwarzen Beinen dürften vorkommen).

Der Kopf ist breit, so breit wie die Flügeldecken, kaum vertieft, mit zwei flachen Furchen und flacher Mittelerhebung versehen, überall grob und dicht, in der Mitte wenig weitläufiger punktiert und hier wenig glänzender als seitlich. Die Taster sind kurz, die Fühler mässig lang: II: 1, III: 1 $^1/_3$,

IV: 1 $^{1}/_{10}$, V: $^{9}/_{10}$, VI: $^{3}/_{4}$; die beiden vorletzten Keulenglieder sind wenig breiter als lang. — Der Halsschild ist kaum länger als breit, schmäler als der Kopf, in der Mitte am breitesten, nach vorn gerundet, nach hinten eingezogen verengt, sodass der Hinterrand merkbar kürzer ist als der Vorderrand, oben wenig uneben, hinter der Mitte mit leichter Längsvertiefung versehen, überall grob und rugos, sehr dicht punktiert, Zwischenräume glänzend. — Die Flügeldecken sind wenig länger als der Halsschild, mit deutlichen Schultern versehen, seitlich rückwärts ein wenig erweitert, oben abgeflacht, vorn an der Naht breit und flach, hinter der Schulter schmäler und flacher eingedrückt, neben dem Nahteindruck etwas aufgetrieben, überall grob, etwas gröber aber kaum undichter punktiert als der Halsschild. — Das Abdomen ist an der Basis wenig schmäler als die Flügeldecken, nach hinten allmählich zugespitzt, kräftig gerandet; die Basalsegmente tragen einen kräftigen Mittelkiel, sind stark punktiert, jedoch viel weitläufiger als der Vorderkörper und daher glänzender als dieser, nach hinten wird die Punktur feiner. — Die Beine sind mässig schlank, an den Hintertarsen ist das erste Glied ungefähr so lang wie die drei folgenden zusammen und viel länger als das letzte, alle sind einfach. — Die Chagrinierung ist auf der Oberseite tief und engmaschig. (Utgttg *Stenus* i. sp.).

Die neue Art gehört in den Formenkreis des *clavicornis* Scop. und steht dem *kamtschaticus* (Motsch.) J. Sahlbg am nächsten, unterscheidet sich jedoch durch etwas schmäleren Kopf, breitere Stirnerhebung, flachere und feinere, weniger rugose Punktur des ganzen Körpers, flachere, kürzere Flügeldecken und dunklere Beine. 1 ♀ im Mus. Zool. Hels.

Stenus fluviatilis nov. spec. Validus, parum nitidus, brevissime et parce pubescens, sat fortiter punctatus; antennis, palpis pedibusque testaceis, antennarum clava, palporum articulo secundo et tertio genubusque fuscioribus. Capite elytris latiore, fronte moderate profunde impressa, medio fortiter elevata; thorace longitudine latitudinis, sulco medio profundo; elytris thorace parum longioribus, sed latioribus;

abdomine late marginato, sine carinis; tarsis posticis elongatis, articulo primo ultimo multo longiore, quarto simplice. Mas latet. Long. 3.5—3.7 mm. — Kamtschatka, Bolscherjetsk, 2. 7. 1917; Fl. Amur, Nikolajewsk, 28. 8. 1917; je 1 ♀ (Y. Wuorentaus).

Kräftig, wenig glänzend, sehr kurz und spärlich behaart, ziemlich grob punktiert. Fühler ausser der angedunkelten Keule braun, Taster gelbrot, der grösste Teil des zweiten und das ganze dritte Glied dunkel, Beine rotbraun, Schenkelspitze und basales Schienendrittel dunkler.

Der Kopf ist sehr breit, breiter als die Flügeldecken, mit grossen Augen, breit und mässig tief eingedrückt, die Stirn hat zwei breite Furchen, in denen je ein länglicher Fühlerhöcker steht, die Mittelerhebung ist kräftig, jedoch nicht kielig, nach vorn verflacht, hinten glänzend, sonst ist die ganze Stirn kräftig und sehr dicht, fast rugos punktiert. Die Fühler sind ziemlich schlank, etwas wirtelig behaart, die Längenverhältnisse der Glieder sind etwa folgende: II: 1, III: 1 $^1/_2$, IV: 1, V: 1, VI: $^4/_5$; die Keulenglieder sind nicht quer. — Der Halsschild ist so lang wie breit, eben vor der Mitte am breitesten, seitlich nach vorn gerundet, nach hinten eingezogen verengt, sodass der Vorder- wenig länger als der Hinterrand ist, mit tiefer, vorn und hinten wenig abgekürzter Mittelfurche versehen, die vor der Mitte etwas erweitert und im Grunde in grösserer Ausdehnung geglättet ist; jederseits befindet sich vor dem Hinterrande eine sehr deutliche Längsvertiefung, die nach vorn nicht ganz bis zur Mitte reicht und hier nach aussen umgebogen ist. Die Punktur ist überall grob und dicht, aussen mehr rugos als innen. — Die Flügeldecken sind deutlich länger und breiter als der Halsschild, die Schultern treten vor, verlaufen seitlich ziemlich geradlinig und nur wenig divergent, sind hinten gemeinsam stumpfwinkelig ausgerandet, etwas abgeflacht und schwach uneben: Naht- und Schulterpartie sind flach eingedrückt. Die Punktur ist gröber und ein wenig undichter als diejenige des Halsschildes, aussen und hinten bilden sich rugose Linien. — Der Hinterleib hat an

der Basis fast Flügeldeckenbreite, ist zur Spitze wenig verengt, breit gerandet, ohne Kielchen und überall dicht, an der Basis aber mehr als doppelt so grob als an der Spitze punktiert. — Die Beine sind schlank, die Hintertarsen lang, das erste Glied ist so lang wie die folgenden drei zusammen und beträchtlich länger als das letzte, alle sind einfach. — Der ganze Körper ist flach chagriniert. (Utgttg *Stenus* i. sp.).

St. fluviatilis ähnelt einem kleinen *clavicornis* Scop., gehört jedoch wegen der kiellosen Dorsalsegmente in die Verwandtschaft des *asphaltinus* Er., mit dem jedoch ebensowenig wie mit *anthracinus* Sh. und *macies* Sh. sonstige Ähnlichkeiten bestehen. — Je 1 ♀ in der Sammlung des Mus. Zool. Hels. und in meiner eigenen.

1. 2.

Fig. 1. *Stenus alpicola* Fauv. — Forceps des ♂.
„ 2. *Stenus sibiricus* J. Sahlb. — Forceps des ♂.

Stenus sibiricus J. Sahlbg gilt seit Fauvel (Rev. d'Ent. 1889, p. 119) als Synonym von *St. alpicola* Fauv. In der Beschreibung weist Sahlberg (l. c., p. 79) ausdrücklich auf die gröbere Punktur seiner Art im Vergleich zu *alpicola* Fauv. hin. Wer die Verbreitung der Tiere an der Hand der Angaben verfolgt, dem musste die Identität von vornherein zweifelhaft erscheinen: *alpicola* ein subalpines oder gar alpines Tier Mitteleuropas und des Kaukasus, *sibiricus* ein boreales Ebenentier Europas und Asiens. Mit Hülfe des wenn auch geringen Materiales des Mus. Helsingfors liess

sich der Nachweis der artlichen Verschiedenheit um so leichter erbringen, als auch ein Männchen auf den Forceps-Bau untersucht werden konnte. Folgende Übersicht möge die Unterschiede gegenüberstellen:

St. alpicola Fauv.	*St. sibiricus* J. Sahlbg.
Oberseite: fein punktiert, wenig glänzend.	bedeutend gröber punktiert, stärker glänzend.
Halsschild mit sehr flacher, oft nur angedeuteter Mittelfurche.	H. mit ziemlich tiefer Mittelfurche.
♂: 6. Ventr. Segm. flach ausgerandet.	♂: 6. V.-S. tiefer ausgerandet.
5. V.-S. ohne Ausrandung.	5. V.-S. mit deutlicher Ausrandung.
Forceps mit kurzer, behaarter, scharfer Spitze; Parameren so lang wie der Forceps. (Abb. 1).	Forceps mit längerer, unbehaarter, abgerundeter Spitze; Parameren kürzer als der Forceps. (Abb. 2).

Stenus sibiricus J. Sahlbg ist demnach von *St. alpicola* Fauv. specifisch verschieden.[1])

Stenus morio var. *aequalis* Muls. et Rey. Jenisseisk, 1 ♀, das mit Stücken von Dalmatien völlig übereinstimmt.

Stenus morio var. *neglectus* Gerh. S. oben bei *excubitor*

---

[1]) Casey (Revis. of the Stenini of America North of Mexico 1884, p. 76) führt *alpicola* Fauv. von Brit. Columbia und Colorado an, fügt hinzu, dass der Autor seine Tiere bestimmt habe und bemerkt, dass er das Vorkommen der europäischen Art an der Westseite des amerikanischen Kontinents sehr merkwürdig finde. *St. sibiricus* dürfte Casey nicht bekannt gewesen sein, auch war ja die Gleichsetzung dieser Art mit *St. alpicola* noch nicht erfolgt. — Auf Grund eines in meinem Besitze befindlichen amerikanischen Weibchens („Bear Pw Mt Mon."), das ich unter dem Namen *alpicola* Fauv. von Götzelmann in Berlin erhielt und das mit Caseys Beschreibung gut übereinstimmt, möchte ich auch an der artlichen Zugehörigkeit der amerikanischen Tiere zu *sibiricus* J. Sahlbg Zweifel äussern. Weiteres Material muss Aufklärung bringen.

Er.! Nach J. Sahlberg (a. a. O.) und Poppius (a. a. O.) ist *St. morio* Gr. in Finnland höchst selten. In der Coll. Stenius steckt ein Ex. von Helsingfors 29. 5. 1919, in der Coll. Lindberg ein zweites von Lojo 6. 6. 1916, in der Coll. des Mus. Hels. ein weiteres von Åbo. Die Form *neglectus* Gerh. ist für Finnland neu.

Stenus cautus Er. führt J. Sahlberg nur von Russisch-Lappland („Lr.“) an, und Poppius nennt (Kola-Half. etc., p. 128) von dorther 3 Ex., die von Levander 25. 7. 87 bei Kaschkarantsa gesammelt worden sind, höchstwahrscheinlich also die Stücke, auf denen die Angaben Sahlbergs ebenfalls beruhen. Diese drei in der Coll. des Mus. Hels. mir vorliegenden Stücke gehören zu *vafellus* Er. Dagegen finden sich in der Sammlung des Museums Hels. Stücke des *cautus* von Esbo, Messuby und Pudasjärvi, in der Coll. Lindberg von Helsinge, Lojo und Karis. Es scheint demnach, dass *cautus* wie überall so auch in Finnland viel häufiger vorkommt als *vafellus*, und die Angabe bei Sahlberg über das verhältnismässig zahlreiche Auftreten der letztgenannten Art muss daher Zweifeln begegnen.[1]

Stenus melanopus Mrsh. Ein von Sahlberg (Enum. Col. Fenn. Staphyl., p. 59) genanntes Stück (Reuter, Åbo) in der Sammlung des Mus. Hels. („Reuter, Pargas“) ist *atratulus* Er. Dazu gehört auch ein in Coll. Lindberg steckendes Ex. von Saltvik 2. 7. 1919. Die Angabe von Poppius, nach der die Art in Russ. Karelien (a. a. O., p. 39) vorkommen soll, ist nachzuprüfen.

[1] Die Trennung der beiden genannten Arten ist schwierig. Ich habe in den Entom. Mitteilgn VI, 1917, p. 339 unter den Differenzen auch die Deckenlänge angegeben, die bei *cautus* im allgemeinen grösser ist als bei *vafellus*. Später geprüfte Tiere, besonders solche von Herrn C. Waegner in Regensburg, haben mich belehrt, dass dieses Merkmal nicht zuverlässig ist, insofern es auch *vafellus*-Stücke mit längeren Elytren gibt; dann wird meist auch die Punktierung feiner, sodass als trennendes Merkmal ausser dem Forcepsbau noch die Kopfbreite bleibt, die bei *cautus* grösser ist als bei *vafellus*. Selbst die Schenkelfärbung — *cautus* rot, *vafellus* braun — scheint zuverlässiger zu sein als die Deckenlänge.

Stenus Bergrothi nov. spec. — *St. kongsbergensi* Münst. proximus. — Parvus, plumbeo-niger, crebre punctatus, dense cinereo-pubescens; antennis fusco-testaceis, basi apiceque piceis, palporum articulo primo, secundo basi pedibusque testaceis, genubus piceis. Capite elytrorum latitudine, fronte haud impressa, sulcis duobus levissimis, medio parum elevata; thorace longitudine latitudinis, postice angustato, aequaliter punctato; elytris thorace paulo longioribus et latioribus, planis; abdomine leviter marginato, crebre punctato, segmentis basalibus quadricarinatis; tarsis articulo quarto simplice. — Mas: abdominis segmento sexto et quinto ventrali leviter emarginato, quinto leviter depresso, quinto, quarto et tertio longius pubescentibus. — Long. 2.5—2.7 mm. — Jenissejsk 1 ♂, Nikulina 4 ♂♂ (Y. Wuorentaus).

Aus dem Formenkreis des *St. fuscipes* Grav. und hier dem *St. kongsbergensis* Münster am nächsten stehend. — Klein und ziemlich gedrungen, bleischwarz, Vorderkörper dicht und kurz, Abdomen etwas länger grauweiss behaart. Die Beine sind rotbraun oder heller, die Knie oder Schenkelspitzen und meist ganzen Schienen dunkler, die Taster bis auf das erste Glied und die Basis des zweiten dunkel, die Fühler braun, an der Basis (2 Glieder) und Spitze schwarz.

Der Kopf ist mässig breit, so breit wie die Flügeldecken, nicht eingedrückt, mit zwei sehr flachen Furchen, deren Zwischenraum flach erhoben ist, versehen (bei einem Stück wird eine feine Kiellinie deutlich). Die Punktierung ist überall dicht und gleichmässig fein, nicht in einander fliessend. Die Fühler sind kurz, Glied 3 bis 5 an Länge kaum verschieden, etwa so lang wie das 2., die folgenden kürzer, die Keule ist dreigliedrig, kräftig und dicht behaart. — Der Halsschild ist so lang wie breit, seitlich ziemlich stark gerundet, in der Mitte am breitesten, Vorderrand etwas länger als der Hinterrand, eben, gleichmässig, äusserst dicht und mässig grob, nicht rugos punktiert. — Die Flügeldecken sind wenig länger und etwas breiter als der Thorax, mit flach vorspringenden Schultern versehen, seit-

lich fast parallel, oben etwas abgeflacht und eben. Die Punktierung ist kaum gröber und nicht weitläufiger als auf dem Halsschild. — Der Hinterleib ist an der Basis ein wenig schmäler als die Flügeldecken, nach hinten etwas verengt, mit sehr schwacher Seitenrandung, die in der Mitte des 2. und 3. Segments fast erloschen erscheint, versehen, überall sehr dicht, vorn gröber, jedoch feiner als der Kopf, hinten feiner punktiert. Die Vordersegmente tragen vier Dorsalkielchen. — Die Beine sind kurz und kräftig, das 1. Tarsenglied ist so lang wie das letzte, die drei mittleren sind nicht länger als breit, das 4. ist etwas dicker aber nicht zweilappig. Die Unterseite der Tarsen ist bürstenartig behaart. (*Nestus* Rey).

Beim ♂ ist das 6. Ventral-Segment schwach winkelig ausgerandet, das 5. noch schwächer ausgeschnitten und davor über die ganze Länge breit verflacht, im Eindruck dicht mit nach hinten konvergenten Haaren, die silberweiss glänzen, besetzt. Das 4. Segment ist eben deutlich ausgerandet und auf der hinteren Hälfte verflacht und dichter behaart, auf der hinteren Mittelpartie des 3. Segments stehen Punktierung und Behaarung noch etwas dichter. Schenkel und Schienen sind einfach.

Sten. kongsbergensis Münst. ist etwas grösser als die neue Art, hat schmäleren Kopf, kürzere Decken, gröbere Punktierung und abweichende männliche Auszeichnungen. *St. micros* Solsky kann nicht in Frage kommen, da dieser zwischen *St. pumilio* Er. und *nanus* Steph. steht, dunklere Beine und einfachere männliche Geschlechtsauszeichnung haben soll.

Herrn Dr. E. Bergroth in Jämsä gewidmet. — Die Typen befinden sich im Zool. Mus. der Universität Helsingfors und in meiner Sammlung.

Stenus labilis Er. Dudinka, 4 Ex.

Stenus Freyi nov. spec. Niger, crassus, capite et prothorace parum, elytris abdomineque magis nitidus, antennis, palpis pedibusque nigris, palporum articulo primo flavo. Capite thoracis latitudine, fronte haud impressa, medio le-

vissime carinata, crebre punctata; thorace latitudine fere breviore, lateribus aequaliter rotundato, sat fortiter crebre profundeque punctato; elytris thorace multo latioribus et tertia parte longioribus, ad suturam antice depressis, fortiter sed parum crebre punctato; abdomine crasso, levissime marginato, subtiliter punctato, segmentis basalibus quadricarinatis; tarsis articulo quarto simplice. — Long. 2.5 mm. — Dudinka, 2 ♀♀ (Y. Wuorentaus).

Schwarz, Kopf und Halsschild wenig, Flügeldecken und Abdomen stärker glänzend, Vorderkörper äusserst kurz, Hinterleib deutlich fein behaart. Die Fühler, Beine und Taster sind schwarz, bei letzteren ist nur das 1. Glied gelb.

Der Kopf ist schmal, nicht deutlich breiter als der Halsschild. Die nicht eingedrückte, jederseits breit und sehr flach gefurchte Stirn trägt auf schwacher Mittelerhöhung einen sehr feinen Kiel und ist überall dicht grobrugos punktiert. Die Fühler sind kurz, das 3. Glied ist deutlich kürzer als das 2., die beiden folgenden sind von der Länge des 3., die weiteren etwas kürzer; die dreigliedrige Keule ist scharf abgesetzt, die beiden ersten Glieder sind leicht quer. — Der Halsschild ist fast kürzer als breit, seitlich mässig stark gerundet, von der Mitte nach hinten flach ausgeschweift-verengt, ziemlich gleichförmig, grob, dicht und tief, kaum rugos punktiert (bei einem Stück ist die Spur einer Mittelglättung vorhanden). — Die Flügeldecken sind viel breiter als Kopf und Halsschild, etwa so lang wie breit und um $^1/_3$ länger als der Halsschild, mit rundlich vortretenden Schultern versehen, seitlich fast parallel, gewölbt. Der Nahteindruck ist vorn stark, sodass die daneben liegende Partie der Decken etwas aufgetrieben erscheint, ausserdem befindet sich ein schwacher Eindruck innerhalb der Schulter und ein ebensolcher seitlich just hinter der Mitte. Die Punktur ist gröber und weitläufiger als diejenige des Halsschildes, nicht rugos. — Das Abdomen ist zylindrisch, dick, nach hinten etwas zugespitzt, seitlich am 1. Segment stark, am 2. mässig kräftig, am 3. und 4.

deutlich linienartig, am 5. wieder etwas stärker gerandet, an der Basis eingeschnürt und hier mit vier Kielchen versehen, überall fein und weitläufig, an der Basis etwa halb so grob wie der Kopf, hinten feiner punktiert. — Die Beine sind kurz und kräftig, das 1. Tarsenglied ist kürzer als das Endglied, das 4. einfach. (*Nestus* Rey.) — Die ganze Oberfläche ist dicht und feinmaschig chagriniert.

Die durch den schmalen Kopf und die breiten Flügeldecken auffallende Art stellt eine Übergangsform zwischen den Untergattungen *Nestus* Rey und *Tesnus* Rey dar, es bestehen sowohl Beziehungen zu *atratulus* Er. als auch zu *crassus* Steph.; sie muss wegen der deutlichen abdominalen Randung bei dem Subg. *Nestus* verbleiben.

Herrn Custos R. Frey zu Ehren benannt. — Je ein Stück befindet sich im Zool. Mus. in Helsingfors und in meiner Sammlung.

Stenus cordaticollis Leinberg. Spec. typ. No. 178. Dem Autor scheinen bei der Beschreibung nur weibliche Stücke des *St. canaliculatus* Gyll. zum Vergleich vorgelegen zu haben; Männchen haben stets einen stärker eingezogenen Halsschild. Auch eine Abkürzung der thorakalen Dorsalfurche kommt häufig vor. Die Flügeldeckenlänge ist bei der Type allerdings etwas geringer als durchschnittlich, doch sind Tiere mit so kurzen Decken nicht selten und Übergänge zahlreich. Diagnose: „Mas: abdominis segmento sexto . . . . . dorsali latius apice exciso . . .“; diese Angabe beruht auf einem Beobachtungsfehler: die Endpartie des Segments ist aufgebogen und erscheint deshalb bei Betrachtung von oben ausgerandet zu sein. — Die Art ist einzuziehen (= *canaliculatus* Gyll.).

Stenus incanus Er. J. Sahlberg (a. a. O., p. 29): „Lr.“ (Lapp.ross.); Poppius (Kola Half. etc., p. 129): Lr.: „Ponoj, på stenig, sandig bäckstrand 24. 8. 80 (Envald), Ponoj superior 29. 8. 87 (Palmén).“ Beide Stücke liegen mir vor. Das erste ist *Bernhaueri* Popp. (s. u.), das zweite ist etwas verschmutzt und daher nicht sicher identifizierbar, aber keinesfalls *incanus* Er. — Es darf nun wohl angenommen

werden, dass die Angaben über das Vorkommen des *St. incanus* im nördlichsten Europa und Asien auf die folgende Art zu beziehen sind, so bei v. Heyden, Catal. d. Col. Sib., p. 79 u. II. Nachtr., p. 34. Vgl. auch Münster, Nyt Mag. for Naturvid. 1912, p. 281 (am Schluss der Diagnose des *St. polaris* Münster).

Stenus Bernhaueri Popp. Spec. typ. No. 698. Die vorliegende Type lässt keinen Zweifel darüber, dass *St. polaris* Münster (a. a. 0., 1912, p. 280), von dem ich cotypische Stücke von Karasjok im nördlichen Norwegen besitze, mit *St. Bernhaueri* Popp. (1907) identisch ist. Die beiden Diagnosen lassen das nur vermuten, da in der Kopf- und Halsschildbildung Differenzen zu bestehen scheinen. Die Angabe Poppius' über den Thorax „Mittelfurche fehlt" ist wohl darauf zurückzuführen, dass Schmutzteilchen diese Partie verdeckten; nach Reinigung ergab sich, dass die bei Münster angegebene Glättung der Mittellinie auch hier vorhanden ist. — Die Art ist weiter östlich verbreitet: je 1 ♂ liegt vor von Krasnojarsk und Fl. Jenissej (leg. Wuorentaus).

Stenus subarcticus Popp. Spec. typ. No. 1096. Ich kann dieses Tier, das nur in einem einzigen ♀ bekannt ist, nicht als eine gute Art ansehen, sondern nehme an, dass es ein schwach entwickeltes Stück („Kümmerform") der vorigen Art mit etwas monströser Stirnbildung ist. Diese letztere besteht darin, dass die beiden Stirnfurchen hinten durch eine Querfurche verbunden sind; Poppius hat dies entweder übersehen oder ebenfalls für abnorm gehalten und darum nicht erwähnt. Alle wesentlichen Merkmale des *St. Bernhaueri* sind trotz Poppius' teilweise abweichender Angaben vorhanden: Fühlerbildung, Kopfbreite, Halsschildgrösse, -form und -mittelglättung, Flügeldeckenlänge u. s. w. Weitläufigere Punktur und stärkerer Glanz, wie sie *subarcticus* eigen sind, stellen sich auch bei anderen *Nestus*-Arten, sobald sie kümmern, gelegentlich ein, so bei *morio* Gr., *humilis* Er. u. a. Hierzu kommt noch, dass die Typen

von *Bernhaueri* und *subarcticus* zusammen unter demselben Steine gefunden wurden.

Stenus spec. (*dissociatus* Epp.?). Von Sumanarova liegt ein männliches Tier vor, das am besten auf die Beschreibung von *dissociatus* Epp., von dem das ♂ noch unbekannt ist, passt. Es ist mit *Bernhaueri* Popp. nahe verwandt, unterscheidet sich jedoch von ihm sicher. — Der Kopf ist fast so breit wie die Flügeldecken, die Stirnfurchen sind sehr flach, auch die Mitte ist nur leicht erhoben. An den mässig langen Fühlern ist das 3. Glied etwas länger als das 4. Der Halsschild ist so lang wie breit, in oder eben vor der Mitte am breitesten, flach und ziemlich grob punktiert. Die Flügeldecken sind etwas länger als der Halsschild, nur an der Nahtbasis mit schwachem Eindruck versehen, wenig gröber aber etwas weitläufiger als der Halsschild punktiert. Der Hinterleib ist dick gerandet, hat an der Basis der Vordersegmente keine Kielchen und ist fein, nur in den Querfurchen gröber punktiert; die weisse Behaarung ist hier viel deutlicher als am übrigen Körper. Die Beine sind kurz und kräftig, Tarsen kurz, 4. Glied einfach. — Beim ♂ ist das 6. Ventralsegment ziemlich tiefwinkelig, doch weniger tief als bei *Bernhaueri* ausgerandet, das 5. in der Mitte des Hinterrandes schwach gekerbt und davor halbelliptisch flach eingedrückt, das 4. breit und flach ausgerandet und davor halbkreisförmig eingedrückt, seitlich vom Eindruck am Hinterrand mit einer kleinen Höckererhebung, das 3. noch schwach abgeflacht. Die Behaarung tritt in der Segmentmitte wenig hervor. Die Schienen sind dornenlos. Die Hinterbrust ist breit verflacht und sehr grob punktiert, ohne vertiefte Mittellinie. — Eppelsheims Type von *dissociatus* muss verglichen werden.

Stenus humilis Er. scheint in Ostasien häufig zu sein: Wladiwostok 1 ♀; Nicolajewsk 1 ♀; Kamtschatka, Ozernaja ♂♀, Bolscherjetsk 6 ♂♂ 14 ♀♀. — Bei diesen ostsibirischen Tieren, die sonst mit den europäischen gut übereinstimmen, variiert die Stärke der abdominalen Punktur ziemlich beträchtlich.

Stenus insularis J. Sahlbg ist wahrscheinlich nicht von *humilis* spezifisch verschieden; jedenfalls steht der Name im Coleopt. Catal., Pars 29 (1911), p. 182, an verkehrter Stelle, er muss zur Untergattung *Nestus* kommen.

Stenus carbonarius Gyll. Sämtliche Stücke, die mir von Norwegen und Schweden, Finnland und Sibirien vorlagen, gehören zur kurzdeckigen Form — Flügeldecken wenig länger als der Halsschild; einzelne Tiere (z. B. von Inari, Finnland) machen mit den schmalen parallelen Decken einen artfremden Eindruck.

Stenus niger Mannh. Spec. typ. No. 700. Ist = *carbonarius* Gyll.

Stenus glabellus Thoms. (*subglaber* Thoms.). Bei Sahlberg (Enum. Coleopt. Fenn. Staphyl., p. 52) ist diese Art von Pargas (Reuter leg.) verzeichnet. Das mir vorliegende Tier ist ein typischer kurzdeckiger *carbonarius* Gyll. mit gut ausgeprägtem Scheitelwulst, sehr dichter Punktierung und dunkelbraunen Beinen. *St. glabellus* ist aus der Fauna Finnlands zu streichen.

Stenus bulbicollis nov. spec. — *St. phyllobati* Pen. similis. — Niger, nitidus, sat dense punctatus, palporum articulo primo solo flavo. Capite elytrorum latitudine, fronte haud impressa, sed late et moderate profunde bisulcata, elevatione media postice torulosa; thorace latitudine paulo longiore, antice bulboso; elytris thorace fere brevioribus, fere planis; abdomine marginato, crasso, subtiliter punctato, segmentis basalibus unicarinatis; tarsis articulo quarto simplice.

Mas: abdominis segmento sexto ventrali sat late, moderate profunde, quinto latius sed minus profunde exciso, ante excisionem semicicylariter depresso et flavo-pubescente; tibiis posticis et mediis spinosis.

Long. 2.8 mm. — Kamtschatka, Bolscherjetsk 27 u. 29. 6. 1917, 7. 7. 1917, 2 ♀♀ 1 ♂ (Y. Wuorentaus).

Gedrungen, schwarz, glänzend, sehr kurz und weitläufig behaart; nur das 1. Tasterglied ist gelb.

Der Kopf ist breit, so breit wie die Flügeldecken, nicht

eingedrückt aber mit zwei breiten, mässig tiefen Furchen versehen, Mittelerhebung besonders hinten ziemlich dick, wulstig, Punktierung mässig stark und bis auf den Wulst dicht, aber nicht oder wenig rugos. Die Fühler sind kurz, das 3. Glied ist kaum länger als das 2., aber um ein Drittel länger als das 4., von diesem bis zum 7. allmählich an Länge abnehmend. — Der Halsschild ist ein wenig länger als breit, vorn knollig geschwollen, nach vorn konvex und ziemlich schwach, nach hinten fast geradlinig stark verengt, der Hinterrand ist daher kürzer als der Vorderrand, die grösste Breite liegt eben vor der Mitte. Hinter dem Vorderrand verläuft quer über die ganze Breite ein flacher Eindruck, ein ebensolcher findet sich jederseits, schräg nach innen und hinten verlaufend. Dahinter ist der Thorax jederseits fast eckig erhoben, auf der Scheibe überall dicht und gleichmässig, ziemlich grob, nicht oder kaum rugos punktiert. — Die Flügeldecken sind fast kürzer als der Halsschild, mit flachen Schultern versehen, nach hinten etwas erweitert und kaum merklich uneben, etwas abgeflacht, grob und dicht punktiert, hin und wieder, besonders seitlich und hinten, etwas rugos. — Der Hinterleib ist dick, kaum schmäler als die angrenzenden Flügeldecken, nach hinten kaum verengt, seitlich kräftig gerandet, ziemlich fein und flach, hinten sehr fein und undicht punktiert, in den vorderen Furchen mit einem Mittelkiel versehen. — Die Beine sind kurz und kräftig, die Tarsen sind kurz, das 1. Glied der Hintertarsen ist ein wenig länger als das letzte, die drei mittleren sind wenig an Länge verschieden, das 4. ist einfach. [*Nestus* Rey]. — Die ganze Oberfläche ist mässig dicht und tief netzmaschig.

Beim ♂ ist das 6. Ventral-Segment ziemlich breit, mässig tief und am Grunde gerundet ausgeschnitten, das 5. breiter und flacher ausgeschnitten, vor dem Ausschnitt kurz halbkreisförmig niedergedrückt und mit gelben Haaren ziemlich dicht besetzt; der Eindruck ist seitlich nicht scharf begrenzt, nur am Hinterrand ist ein kleiner Höcker, der nach vorn bald linienartig ausläuft. Die Hinterschienen tragen etwas

vor der Spitze einen ziemlich kräftigen Dorn, an den Mittelschienen steht der noch kräftigere Dorn unmittelbar an der Spitze.

Die neue Art steht dem *St. phyllobates* Pen. am nächsten, ist etwas kleiner, viel glänzender und kaum rugos punktiert, die Stirnerhebung ist stärker, der Halsschild hinten mehr eingezogen. Dem mir unbekannten *St. rugosulus* Fauv. vom Baikalsee muss *St. bulbicollis* m. auch nahestehen, aber jener ist kleiner (2 mill.), hat fast winkelige Halsschildseiten und unebene Flügeldecken.

Zwei Ex. in der Sammlung des Zoolog. Mus. Helsingfors und ein Ex. in der meinigen.

Stenus hyperboreus var. **Wuorentausi** nov. var. A typo differt corpore minore, thorace angustiore, elytris longioribus. — Long. 2.8—3 mm. — Dudinka: 3 ♂♂, Potopovskoje: 1 ♀ (Y. Wuorentaus).

Durch geringere Grösse auffällig von der Art verschieden. Ausserdem ist der Halsschild etwas schmäler, schlanker, sodass der Kopf breiter erscheint, die Flügeldecken sind ein wenig länger, und das 6. Ventralsegment des Männchens ist etwas tiefer ausgeschnitten. Sonst besteht Übereinstimmung, insbesondere auch in der männlichen Auszeichnung. Hervorgehoben möge werden, dass der Dorn an den Mittelschienen kräftiger entwickelt ist als derjenige an der Spitze der Hinterschienen, wie bei der Art ebenfalls. Der Forcepsbau stimmt ebenfalls überein.[1]

Stenus dauricus Motsch. scheint in Sibirien häufig zu sein: Dudinka 24, Kantaika 2, Potopovskoje 1; ein Stück von Kamtschatka (Bolscherjetsk, 16—19. 6. 1917) ist etwas kleiner als die sibirischen Tiere. — Die Forcepsuntersuchung ergab die spezifische Verschiedenheit von *St. crassus*

[1]) *St. Lysholmi* Bernh. (Münch. Kol. Ztschr. I, 1902, p. 59) dürfte = *hyperboreus* J. Sahlbg sein. Der einzige Unterschied findet sich in der Angabe der völligen Einfarbigkeit, während *hyperboreus* rotbraune Schenkel haben soll. Nachdem aber in meiner Sammlung Übergänge vorhanden sind, glaube ich diese Synonymie aussprechen zu sollen.

Steph., mit dem er nahe verwandt ist; der breitere Kopf, der schlankere Halsschild und die im allgemeinen kräftigere Gestalt lassen die sibirische Art ohne Schwierigkeiten sicherstellen.

Stenus repandus Popp. Spec. typ. No. 682. Der Originalbeschreibung dieser ausgezeichneten Art haben nach der Angabe des Autors 2 ♀♀ zu Grunde gelegen, eins von der unteren Lena (Insel Agrafena), das andere von Nordrussland (Mezen). Dieses letztgenannte Exemplar hat mir vorgelegen, und ich konnte konstatieren, dass es ein ♂ ist. — Das 6. Ventralsegment ist ziemlich schmal und sehr tief ausgeschnitten, beiderseits des Ausschnittes befindet sich eine schmale, dem Ausschnittrand parallel laufende Vertiefung, sodass der Rand selbst höher liegt. Das 5. Seg-

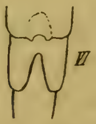

3.

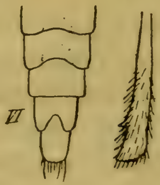

4.

Fig. 3. *Stenus repandus* Popp. — 5. u. 6. Ventralsegment des ♂.
Fig. 4. *Stenus auriger* Epp. 3.—7. Ventralsegment und Hinterschiene des ♂.

ment ist ziemlich schmal ausgekerbt und jederseits der Kerbe flach zahnförmig vorgezogen; davor befindet sich eine shwache Abflachung mit feinerer Punktierung und etwas dichterer Behaarung (Abb. 3). Hinterbrust und Beine tragen keine Auszeichnung.

Die Verbreitung des *St. repandus* erstreckt sich von Nordrussland bis Kamtschatka, wie 4 Ex. (3 ♂♂, 1 ♀) von Bolscherjetsk 4. 7. 1917 erweisen.

Stenus imitator Epp. Ein einziges ♀ von Nikolajewsk am Amur zeichnet sich durch eine deutliche Halsschildglättung hinter der Mitte aus, die in der Diagnose nicht

erwähnt wird, sonst stimmt es mit der Beschreibung vorzüglich überein. — Das typische ♀ stammt aus dem südwestlichen Baikalgebiet.

Stenus auriger Epp. wurde aus dem südwestlichen Baikalgebiet (1893) beschrieben, und zwar nach einem ♀. Y. Wuorentaus sammelte 3 ♂♂ und 20 ♀♀ in Kamtschatka: Bolscherjetsk 26.—27. 6. bis 16.—18. 7. 1917. — Beim ♂ ist das 6. Ventralsegment breit und ziemlich tief ausgerandet, das 5. nur durch dichter stehende, gerade nach hinten gerichtete silbergraue Haare ausgezeichnet, das 4. ist flach und breit ausgerandet, davor bis über die Hälfte nach vorn breit und flach eingedrückt und im Eindruck dichter behaart, das 3. ist flacher ausgerandet, flacher und kürzer eingedrückt und weniger verdichtet-behaart, das 2. ist noch schwach abgeflacht. Die Hinterschienen sind ziemlich weit vor der Spitze mit einem kräftigen Dörnchen ausgestattet. (Abb. 4).

Stenus niveus Fauv. Das einzige Stück der Coll. Krogerus von Inari ist etwas verschmutzt und abgerieben, dennoch an der feinen Punktierung leicht erkennbar. Das auch in Westeuropa in Mooren seltene Tier ist neu für Finnland.

Stenus brevipennis Thoms. (*foveicollis* Kr.). Das von Poppius (Kola Halföns etc., p. 130) aus Ivalojoki aufgeführte Tier liegt vor und ist ein *bifoveolatus* Gyll. mit etwas abgeflachten Flügeldecken. Diese Art fehlt demnach in der finnländischen Fauna.

Stenus coarcticollis Epp. Für einige der von Poppius (a. a. O.) unter *St. Erichsoni* Rye gegebenen Fundorte sind die Belegstücke in der Sammlung des Mus. Helsingf. vorliegend: Fl. Lutto, Patsjoki, Saariselkä. Weiter sind Ex. vorhanden von Ivalo (J. Sahlbg, 2), Kuopio (Levander), Pudasjärvi und Kuolajärvi (Envald) und Syd-Varanger (Poppius), ferner von Birkkala (Frey) und Nuortijärvi (Poppius) und in der Coll. Lindberg von Runsala (2) und Lojo (5). Von Wuorentaus wurden endlich 4 ♂♂ bei Jenissejsk gesammelt, bei denen das 5. Ventralsegment nicht

eingedrückt ist, bei zweien ist der Forceps ausgetreten. Alle diese Stücke gehören zu *coarcticollis* Epp. Von *Erichsoni* Rye sah ich nur ein einziges Stück von Runsala 13. 4. 1914 (R. Elfving). — Vielleicht ist auch die Angabe „West- und Nordsibirien“ in v. Heydens Catalog auf *coarcticollis* Epp. zu beziehen.

Stenus pallipes Gr. Von dieser bislang aus Finnland nicht nachgewiesenen Art ist ein Ex. in der Coll. Lindberg (Lojo 18. 7. 1917; det. Lindberg) vorhanden.

Maisteri Veli Räsänen: **Einige neue und bemerkenswerte Flechtenfunde in Finnland.**

Zu dem, was ich früher in dieser Zeitschrift (Medd. 43, 1916—1917, S. 4 u. 118; 45, 1918—1919, S. 115) über Flechten veröffentlicht habe, sollen hier noch folgende Mitteilungen über einige bemerkenswerte Flechten, die ich in verschiedenen Teilen von Finnland gefunden habe, hinzugefügt werden. Das Verzeichnis enthält einige für die Wissenschaft neue Arten, Varietäten und Formen, welche von Dr E. Wainio und dem Verfasser benannt worden sind. Ferner finden sich darin einige für Finnland oder für bestimmte Gebiete neue Arten oder andere sonst bemerkenswerte und seltene Funde. In meinem Verzeichnis folge ich dem System Wainios (Lich. du Brésil, Acta Soc. pro F. et Fl. Fennica VII, 1890). Für die Wissenschaft neue Flechten habe ich mit + bezeichnet, für das Land neue mit ○. Alle die von mir bestimmten und benannten Flechten hat Dr. E. Wainio gütigst durchgesehen, wofür ich ihm hiermit meinen besten Dank ausspreche.

Umbilicaria arctica (Ach.) Nyl. — *Ob.* Simo. Bei Onkalo auf Steinen 5 Exx. Steril. *Oa.* Lapua Jouttivuori, nur ein Ex. auf einem Stein.

○ *U. corrugata* (Ach.) Nyl. — *Ob.* Simo. Bei Onkalo ein gut entwickeltes Ind. auf einem Stein. Steril.

U. torrida (Nyl.). — *Ob.* Simo u. Kemi. Nicht selten auf Steinen. Fertil. *U. erosa* (Web.) Hoffm. ist sehr selten im

Kirchspiel Simo, wo sie nur auf exponierten Felsen an der Küste wächst (Munkinhieta, Tiurasenkrunni). Fertil.

U. proboscidea (L.) D.C. — *Ob.* Selten in Simo auf Steinzäunen und Geröll. Im Kivalogebirge etwas häufiger. Auf dem Aavasaksa in Alkkula sehr häufig. *Oa.* Lapua Jouttivuori. Fertil.

U. cylindrica (L.) Dub. — *Ob.* Simo u. Tornio. Auf Steinen selten. *Oa.* Lapua Jouttivuori. Fertil.

— v. *Delisei* Nyl. — *Ob.* Simo bei Salmi auf einem Steinzaune. Steril.

U. polyphylla (L.) Hoffm. f. *complicata* Norrl. — *Ob.* Simo Alapenikka u. Alkkula Nivavaara. An hohen Felsenwänden. Steril. Die typische Form ist im Gebiete selten.

U. deusta (L.) Wain. — *N.* Einige fertile Individuen in Huopalahti bei Helsingfors an der Landstrasse auf Felsen. *Ob.* Simo Tiurasenkrunni. Reichlich fertile Exemplare auf hochgelegenen Steinen.

Parmelia intestiniformis (Vill.) Ach. f. *textilis* (Ach.) Wain. — *Ob.* Kemi Kallinkangas. An dem Stamm einer Espe und auf Steinen. Simo Pahnilankangas, Alkkula Nivavaara. *Oa.* Lapua Simsiö. An Felsen und Geröll. Fertil.

P. alpicola Th. Fr. — *Ob.* Alkkula Nivavaara u. Aavasaksa. An Felsenwänden. Fertil.

P. farinacea Bitter. — *Ob.* Simo Syvälahti. An der Rinde einer Kiefer auf einem Moore. Steril.

P. vittata (Ach.) Bitter. — *Ob.* Simo Hirsikangas. An einer Heidekiefer. Steril. Auch an anderen Orten gesehen, aber nicht gesammelt.

P. omphalodes (L.) Ach. v. *panniformis* Ach. — *Ob.* Selten in Simo auf Steinen. Ist immer sehr blass, wie *P. saxatilis,* aber ohne Isidien. Steril.

P. papulosa (Anzi) Wain. — Sehr häufig im Gebiete *Ob* (Alkkula, Karunki, Tornio, Kemi, Simo, Kuivaniemi, Ii, Haukipudas und Uleåborg). Tritt hauptsächlich an Erlen, Ebereschen, Espen, aber auch an Nadelhölzern, Wänden, Zäunen und Steinen auf. Selten fertil. *Om.* Oulainen u. Raahe. *Oa.* Lapua. Spärlich.

+ — f. *tremulicola* Räs. (nova). Thallus caesiopruinosus, papillis fere destitutae. — *Ob.* Simo. Sterile Exemplare an Espen an vielen Orten.

P. isidiotyla Nyl. — *N.* Helsingfors. In der Nähe vom Vantaa(Vanda)-Flusse auf Steinen, reichlich. Fertil.

P. fuliginosa (Fr.) Nyl. f. *laetevirens* (Flot.) Wain. — *N.* Nurmijärvi Kytäjä. An Espen in einem Mischwalde. Steril.

P. prolixa (Ach.) Nyl. — *Ob.* Simo Huttula, an einem grossen Stein auf einem Acker; Tiurasenkrunni, auch an einem Steine. Fertil. Vergebens habe ich sie an anderen Orten des ganzen Gebietes gesucht. Auch in Lapua habe ich sie nicht gesehen.

P. panniformis (Nyl.) Wain. — *N.* Helsinge. Auf einem Waldsteine in Huopalahti; Fredriksberg, auf Steinen. *Oa.* Lapua. Auf einem sonnigen Steine bei dem Friedhof. Steril.

P. minuscula Nyl. — *Ob.* Simo Tiurasenkrunni. Einige sterile Exemplare auf hochgelegenen Steinen.

Cetraria aleurites (Ach.) Th. Fr. [= *Parmeliopsis placorodia* (Oliv.) Nyl.]. — *Ob.* Simo u. Kemi. *Oa.* Lapua. *Ik.* Sakkola. *N.* Helsingfors u. Helsinge. Hier und da an Moorkiefern, auf Dächern und an Zäunen. Bei Helsingfors auch an Heidekiefern. Nur einmal mit Apothecien angetroffen (Simo Syvälahti).

C. glauca (L.) Ach. — *Ob.* Simo Tiuranen. Reichlich fertile Individuen an sehr alten Fichten.

C. juniperina (L.) Fr. — *Ob.* Simo Pahnilankangas. Auf der nordöstlichen Seite reichlich an Wachholdern. Fertil. Auch eine auf der Erde wachsende Form (f. *terrestris* Schaer.) sah ich im Jahre 1916; jetzt dürfte sie verloren gegangen sein.

C. caperata (L.) Wain. [= *C. pinastri* (Scop.) Wain.]. — *Ik.* Sakkola. Zwei fertile Exemplare wurden auf einer umgefallenen morschen Föhre in einer Einöde gesammelt. Sterile Individuen sind sehr häufig im ganzen Land.

C. cucullata (Bell.) Ach. — *Ob.* Alkkula Aavasaksa. Auf bemoosten Felsen. Steril.

C. nivalis (L.) Ach. — *Ob.* Simo Kivalonpenikat, Tiurasenkrunni; Kemi, auf der Insel Ajos auf Sandboden; Alkkula Aavasaksa u. Nivavaara, auf bemoosten Steinen. Steril.

C. aculeata (Schreb.) Fr. — *Ob.* Kemi Ajos Rivinnokka. Auf Sandboden. Steril.

C. odontella Ach. — *Ob.* Simo Alapenikka. Auf bemoosten Steinblöcken u. Geröll. Steril.

C. hiascens (Fr.) Th. Fr. var. *Delisei* (Bory) Wain. — *Ob.* Simo Sarvenselkä. *Om.* Oulainen Huhmarenkangas. *Oa.* Lapua Huhdanneva und Simsiö. Auf Mooren. Fert.

— v. *dilatata* Wain. — *Oa.* Lapua Huhdanneva. Reichlich zwischen Moospolstern mit *Ochrolechia *frigida* und *Cladonia squamosa* v. *multibrachiata.* Fertil.

— v. *fastigiata* (Del.) Wain. — *Oa.* Lapua Huhdanneva. Spärlich mit den Vorigen.

C. nigricans Nyl. — *Ob.* Simo Alapenikka. Auf einem hochgelegenen Felsen in Gesellschaft mit *Alectoria nigricans.* Steril. Südlichster Fundort dieser beider arktischen Flechten.

Letharia mesomorpha (Nyl.). — *Ob.* Simo Syvälahti, ein Ex. an einer Birke; Vähäjoenniitty, ein Ex. auf einem Holzdach, und Malininkangas, an einer Kiefer. *Om.* Raahe, an einer Fichte. *Ik.* Sakkola, Metsäpirtti u. Pyhäjärvi, an Birken, Kiefern, Fichten und auf Brettdächern häufig. Steril.

L. divaricata (L.) Nyl. — *Oa.* Lapua Ruha. An einer Waldfichte. *Ik.* Sakkola u. Metsäpirtti. An Birken u. Fichten selten. Steril.

Evernia furfuracea (L.) Mann. — *Ob.* Sehr reichlich an Kiefern im Kivalogebirge in Simo u. Kemi; auch in Alkkula auf dem Aavasaksa u. dem Nivavaara. Kommt aber nicht an der Küste und in der Ebene vor. In Uleåborg ist sie auch sehr selten, ebenso in Raahe und Kokkola (*Om*), aber kommt schon in Lapua (*Oa*) hier u. da bis häufig vor. Fertil.

— var. *ceratea* Ach. — *Ob.* An Kiefern im Gebirge in Alkkula und in Simo, wie die Vorige. Fertil.

E. prunastri (L.) Ach. — *Ob.* Fertile Exemplare in Simo in Anteroinen an einer Fichte und in Tiuranen an einer Birke.

Ramalina farinacea (L.) Ach. — *Ob.* Simo. Fertile Exemplare an einer grossen Saalweide in Tiuranen. *N.* Östersundom. Auch fertile Exemplare an alten Espen.

+ *R. minuscula* Nyl. f. *turgida* Räs. (nova). Laciniae breves, turgescentes; apothecia irregularia, concava. — *Ob.* Simo. An vielen Stellen an Scheunenwänden. *Om.* Kokkola, an Holz. Raahe, an einer Fichte in offener Lage. Fertil.

R. obtusata Nyl. — *Om.* Raahe Pitkäkari. An alten kranken Fichten in Gesellschaft mit *Calicium hyperellum, C. cinereum* u. *Trentepohlia umbrina. Ik.* Sakkola Hovi, an *Alnus glutinosa*, und Pyhäjärvi Konevitsa u. Sortanlahti, an Fichten und Birken. Steril. Alle Fundorte sind am Meere oder bei grossen Seen (Ladoga, Suvanto) gelegen.

Alectoria nigricans (Ach.) Nyl. — *Ob.* Simo Alapenikka. Auf einer Felsenkuppe in Gesellschaft mit *Cetraria nigricans* (siehe diese). Steril.

A. olivacea Räs. — *Ob.* Schon im Jahre 1913 hat der kürzlich verstorbene Student Kalle Kurkela diese Flechte in Kemi gefunden, und der Schüler Eino Poikela hat sie auch in Rovaniemi entdeckt. Die beiden Exemplare, die ich nun besitze, sind steril.

+ *Usnea prostrata* Wain. n. sp. „Stratum medullare sat laxe contextum, ad superficiem axis K + lut., dein rubesc. Axis chondroideus sat tenuis. Thallus haud somediosus, verruculis crebris, acutis et obtusis.“ — *Ob.* Simo Anteroinen u. Siirinkangas. An Fichten u. Birken. Steril.

Stereocaulon denutatum Flk. — *Ob.* Kemi Kallinkangas u. Rovamaa. Simo Alapenikka. Auf Geröll. Steril.

St. subcoralloides Nyl. — *Ob.* Simo u. Kemi. An vielen Orten auf Steinen und Heiden, aber nicht so häufig wie *St. pascale.* Fertil.

Haematomma coccineum (Dicks.) Koerb. var. *porphyria* (Hoffm.) Ach. — *Oa.* Lapua Simsiö. An mehreren Steinen im Schatten, aber nur zweimal mit Apothecien angetroffen.

Candelaria concolor (Dicks.) Wain. v. *vulgaris* (Mass.) Wain. — *N.* Helsingfors. Im Jahre 1915 habe ich diese Flechte

an manchen Schwarzerlen in Sörnäs bei der Landstrasse gefunden. Jetzt hat sie sich vermehrt, aber ist nur steril. Früher ist diese mitteleuropäische Flechte in Finnland im J. 1873 auf Suursaari (Hogland) von M. Brenner gefunden worden (Herb. Mus. F.).

Lecanora (*Candelariella*) *cerinella* Flk. — *N.* Helsingfors Lapinlahti, an der Küste auf Steinen; Suomenlinna (Sveaborg), an Mauern. *Ob.* Simo u. Kemi. Auf Steinen an der Küste. Fertil.

L. (*Lecania*) *syringea* Ach. — *Oa.* Lapua. An Pappeln auf dem Kirchhof reichlich. Auch bei Siirilä. Fertil.

L. melanaspis Ach. (= *Placodium inflatum* Koerb.) var. *stellata* Th. Fr. — *Ob.* Simo Delta des Simoflusses in Sakkara. Auf einem Teichstein. Steril. Muhos Leppiniemi. Auf einem Uferstein des Ouluflusses. Fertil (leg. M. E. Huumonen im J. 1910).

L. (*Squamaria*) *saxicola* (Poll.) Nyl. — *Ob.* Simo Marttilanvainio u. Onkalo. Auf Steinen an Ackerrändern und bei der Landstrasse. Fertil. Tritt sehr spärlich auch in Lapua (*Oa*) auf.

— v. *subcartilaginea* (Mass.) Anzi. — *Ob.* In Gesellschaft mit der Vorigen bei Marttila in Simo. Fertil.

L. (*Eulecanora*) *galactina* Ach. var. *caesioalba* (Koerb.) Th. Fr. — *Oa.* Lapua. Am Zementmörtel eines alten Kellers. Fertil.

— f. *subdispersa* Wain. — *Ob.* Simo Hahtiperä. Auf Kalksteinen am Ufer. Fertil.

L. dispersa (Pers.) Flk. f. *atrynella* Nyl. — *Ob.* Simo, Kemi u. Kuivaniemi. Auf Ufersteinen am Meere. Fertil.

L. chlarona (Nyl.) var. *polychroides* Wain. — *Ob.* Simo Anteroinen. Auf einem grossen Steine. Fertil.

L. angulosa (Schreb.) Ach. f. *cinerella* Flk. — *Ob.* Simo. Häufig an *Prunus padus*, besonders auf Inseln. Fertil.

L. metaboliza Nyl. — *Ob.* Simo. An einem verkohlten Baumstumpfe. Fertil.

+ *L. polytropa* (Ehrh.) Th. Fr. var. *carneorufa* Räs. n. var. — Thallus glaucesc. e verruculis contiguis aut dispersis

formatus, K—. Apothecia carneorufa, 0.3—0.6 mm, margine modice incrass., demum obsoleto. Hymen. J. + coerul., crass. 120 μ. Sp. 8—12 × 5.5—6.5 μ, ellipsoideae vel oblongo-ellips., hyalinae. — *Oa.* Lapua Simsiö. Auf Felsen im Walde. Fertil.

L. polytropella Nyl. — *Ik.* Sakkola. Auf kieselhaltigen Steinen. Fertil.

L. prosechoidiza Nyl. — *N.* Helsingfors Suomenlinna. Auf Uferfelsen. Fertil.

L. chlorophaeodes Nyl. — *Ob.* Simo. *Oa.* Lapua. Auf exponierten Steinen hier u. da. Fertil.

L. chloroleprosa Wain. — *Ob.* Rovaniemi. *Oa.* Lapua Simsiö. Selten auf hochgelegenen Steinen in sonnigen Wäldern. Fertil.

L. badia (Pers.) Ach. f. *cinerascens* Nyl. — *Oa.* Lapua Simsiö. An mehreren Felsenwänden. Fertil.

**L. subcinerascens* Wain. — *Ob.* Simo Alapenikka. Auf Geröll. Fertil.

L. (*Aspicilia*) *gibbosa* (Ach.) var. *laevata* (Ach.). — *Ob.* Simo u. Kemi. Auf Steinen in Grauerlenhainen bei Meeresufern. Nicht selten. Fertil.

— v. *subdepressa* Nyl. — *Ob.* Simo u. Kemi. Sehr häufig auf Waldsteinen. Fertil.

L. depressa (Ach.) var. *obscurata* (Th. Fr.). — *N.* Helsingfors. An Felsenwänden bei der Vantaa (Vanda) reichlich. Fertil.

L. cinerea (L.) Sommerf. var. *caesiogrisea* Wain. — *Ob.* Simo Pahnilanvainio. Auf sonnigen Steinen. Fertil.

+ *L. cinereorufescens* (Ach.) Th. Fr. var. *maritima* Räs. n. var. Thallus e verruculis minutis, planis, subdispersis, cinereoalbidis, K—. Med. J. + coerulesc. Hypothecium incoloratum. Sp. juven. 9.5—6.5 μ, ovoid. — *Ob.* Simo. Wächst hier u. da auf sonnigen Ufersteinen am Meere. Fertil.

— f. *calcicola* Wain. — *Ob.* Rovaniemi Ounasvaara. Auf Glimmerschiefer. Fertil.

— var. *complanata* (Koerb.). — *Ob.* Simo Pahnilankangas. Auf Steinen. Fertil.

L. lacustris (Wittr.) Th. Fr. — *Ob.* Simo Delta des Simoflusses. An überflutetem Gestein. Fertil.

+ *L. amphibola* (Ach.) Wain. var. *subgriseola* Wain. n. var. — Thallus griseoferrugineus. Apothecia majuscula, nigra, rara. Sp. 25—30 × 15—20 μ, ovoideae. Th. K=. — *Ob.* Simo Anteroinen u. Palokari. An überfluteten Bachsteinen. Fertil.

L. alpina Sommrf. var. *cinerascens* Th. Fr. — *Ob.* Simo Pahnilankangas u. Rovaniemi Ounasvaara. Auf Steinen im Walde. Fertil.

Ochrolechia geminipara (Th. Fr.) Wain. — *Ob.* Simo, Kemi u. Alkkula. Hier u. da auf bemoosten Steinen und Felsen. Steril.

O. tartarea (L.) Mass. var. *subtartarea* Nyl. — *Ob.* Simo. An Stämmen einiger alten Birken. *Oa.* Lapua Huhdanneva. An einer Moorkiefer. *Ik.* Sakkola Kurkisuo. An einer Moorkiefer. Fertil.

— var. *frigida* (Sw.) Ach. — *Oa.* Lapua Huhdanneva. Reichlich auf Moorpolstern. *Ob.* Alkkula Aavasaksa. Auf bemoosten Felsen. Fertil.

— var. *thelephoroides* (Th. Fr.). — *Oa.* Lapua Huhdanneva. Spärlich mit. v. *frigida* auf Moorpolstern. Steril.

+ — var. *Lapuensis* Wain. n. var. — „Thallus sicut in v. *frigida*, sed sorediis instructus“. — *Oa.* Lapua Huhdanneva. In Gesellschaft mit der Vorigen. Fertil.

Pertusaria dactylina (Ach.) Nyl. var. *humilior* Nyl. — *Ob.* Alkkula Aavasaksa. Auf bemoosten Felsen spärlich. Fertil.

P. Sommerfeltii (Flk.) Fr. — *Ob.* Simo, Kemi u. Kuivaniemi. An Saalweiden an mehreren Orten im Mischwalde. Fertil.

P. inquinata (Ach.) Th. Fr. — *Oa.* Lapua Simsiö. Auf einem Stein. Fertil.

P. multipuncta (Turn.) Nyl. — *Ob.* Simo Pahnila. An einer Birke. Syvälahti, an einer Eberesche. Fertil.

Phlyctis argena (Ach.) Koerb. — *N.* Nurmijärvi Kytäjä. An Haselsträuchern u. Espen. Helsinki Lapinlahti, an Kiefern.

Helsinge Tikkurila. An Espen. *Oa.* Lapua Simsiö. An Schwarzerlen, Fichten u. Wachholdern. Steril. — Diese *Phlyctis*-Art tritt sicher in Mittel- und Süd-Finnland hier u. da auf, ist aber bisher übersehen worden. In den finnländischen Flechtensammlungen giebt es nur wenige Proben dieser Flechte.

Ph. agelaea (Ach.) Koerb. — *Ob.* Simo Pahnilankangas. Wächst sehr reichlich an Wachholdern.

Xanthoria substellaris (Ach.) Wain. — Zu dem, was neulich Dr. E. Häyrén über diese Flechte erwähnt hat (Medd. Soc. pro F. et Fl. fenn. 1918, S. 128), kann ich noch einen Fund fügen. Im August 1920 fand ich sie nämlich in Östersundom *(N)* spärlich fertil.

Placodium elegans (Link.) Ach. — *Ob.* Alkkula Aavasaksa u. Nivavaara. An hohen Felsenwänden. Simo Hahtiperä. An einem exponierten Steine. Fertil.

P. granulosum (Schaer.) Wain. — *Ob.* Alkkula. In Gesellschaft mit der Vorigen auf Nivavaara. Simo Pahnilankangas. Ein 2 cm langes Exemplar auf einem Steine.

+ *P. verruculiferum* Wain. f. *Botnica* Wain. (nova). „Th. isidiis brevibus instructus. Lobis angustioribus." — *N.* Tammisaari (Ekenäs) Tvärminne. Leg. E. Häyrén 1912.

P. murorum (Hoffm.) D.C. v. *scopularis* (Nyl.) Wain. — *Ob.* Kemi, Simo u. Kuivaniemi. Auf Spritzsteinen an der Küste hier u. da. Fertil. Bisher hat man keine Ahnung davon gehabt, dass diese und die zwei folgenden Formen längs der Küste des Bottnischen Meerbusens so weit nach Norden verbreitet sind. Nun habe ich bemerkt, dass diese Flechten auch an einigen Stellen sehr reichlich (Syvälahti, Ryöskerinkalla, Nikinkari und Korkiakari) vorkommen, und dass sie sogar an der Mündung des Simoflusses auftreten, wo es nur süsses Wasser giebt.

— v. *marina* (Wedd.) Wain. — *Ob.* Simo Nikinkari, Ryöskerinkalla u. Korkiakari. In Gesellschaft mit der Vorigen. Fertil.

+ — v. *steropea* (Ach.) Wain. „Thallus crustaceus, flavescens, tenuis, haud effiguratus." — *Ob.* Simo Ni-

kinkari, Tiurasen-Matala, Ryöskerinkalla u. Anteroinen. In Gesellschaft mit den Vorigen. Fertil.

P. decipiens (Arn.) f. *umbratica* Wain. — *N.* Helsingfors. Diese Flechte habe ich, ausser dem alten Fundorte an der Kreuzung der Unionsstrasse u. Elisabetsstrasse am Kalkmörtel, auch in Suomenlinna (Sveaborg) an Mörtel und ferner an den Mauern des Observatoriums gesehen. Fertil.

P. gilvum (Hoffm.) Wain. f. *cyanolepra* (Fr.) Th. Fr. — *Ob.* Simo Selkäkari. Àn einigen Ebereschen reichlich. Fertil.

P. cerinum (Ehrh.) Wain. v. *holocarpa* (Ehrh.) Wain. — *Ob.* Simo Penttilä u. Kantola. An Holzwänden. *Om.* Kokkola. An einer alten Scheunenthür. Fertil.

P. vitellinulum (Nyl.). — *Ob.* Simo. An vielen Stellen auf Steinen, besonders am Meeresufer. Fertil.

+ *P. ferrugineum* (Huds.) Hepp var. *ammiospiloides* Wain. (nova). „Thallo cinereonigricante aut cinerascente a var. *ammiospila* (Wnbg) differens." — *Oa.* Lapua. Auf einem hölzernen Ackerzaune. — Sp. 12—13.5 × 6.5—8 μ, 2-zellig.

+ *P. leucoleprosum* Wain n. sp. „Thallus albidus, soraliis rotundatis instructus. Hypothallus indistinctus. Apothecia croceo-rubescentia. *Pl. leucospilodes* (Nyl.) Wain. huic proximum, at saxicola et thallo supra hypothallum nigrum disperso et apotheciis aurantiaco-rubescentibus ab eo differens." — *Ob.* Simo Kuivataipale Rajasuo. An fauler Birkenrinde. Fertil. Epithecium K+ violascens.

P. leucoraeum (Ach.). — *Ob.* Alatornio Kalkkimaa. Auf bemoosten Dolomitfelsen. Fertil.

Anaptychia ciliaris (L.). — *Ob.* Simo bei Koivula. Ein steriles 5 cm langes Exemplar an einer Espe. Der Fund ist der nördlichste in Finnland. Diese Flechte tritt nicht in Uleåborg, Raahe u. Kokkola (*Om*) auf, wächst aber in Lapua (*Oa*) auf dem Simsiö an einigen Espen, auch hier nur steril.

+ *Physcia stellaris* (L.) Nyl. var. *angustiloba* Räs. (nova). Laciniae angustae convexae imbricatae, lat. 0.5—0.8 mm,

albidocinerascentia, K± lutesc. Apothecia atrofusca vel atra, concava vel demum plana, nuda, mediocria; margine integro, demum tenui. — *Ob.* Simo Penttilä. Ein 4 cm langes, gut entwickeltes Exemplar auf einem Ackersteine. Fertil.

○ — var. *tenera* (Havaas) Lynge. — *Ik.* Sakkola Kekkilä. Im Jahre 1917 fand ich sie an einigen Espen. Fertil. Sonst ist diese für Finnland neue Varietät an folgenden Orten gefunden worden: *Om.* Temmes 1870 M. Brenner. *Ol.* Petrosawodsk 1863 A. Kullhem. *Ta.* Mustiala 1869 A. Kullhem. *Kb.* Lieksa 1875 E. Wainio. *Ik.* Johannes 1893 C. E. Boldt. *N.* Östersundom 1920 V. R.

Ph. tenella (Scop.) Bitter var. *leptalea* (Ach.) Lynge. — *Ob.* Simo, Kuivaniemi u. Kemi. An Espen an mehreren Orten. *Oa.* Lapua Simsiö. *Ik.* Sakkola Kekkilä, an Espen. Fertil.

Ph. tribacia (Ach.) Lynge f. *tenuissima* Wain. — *Ob.* Simo Pahnilankangas. Auf einem Steine. Steril.

Ph. aipolia (Ach.) Nyl. f. *angustata* (Nyl.) Wain. — *Ob.* Simo. An Espen im Mischwalde. *Oa.* Lapua. An Espen im Walde; nicht in der Nähe von Wohnungen, wo die anderen *Ph. aipolia*-Formen häufig sind, wie f. *cercidia* Ach., f. *decolorata* Wain. und auch f. *anthelina* Ach. *Ph. a.* f. *alnophila* Wain. kommt ausschliesslich an von der Kultur nicht beeinflussten Orten vor und ist häufig beinahe in ganz Finnland, besonders an Erlen und *Salix*-Arten.

+ — f. *verruculosa* Wain. (nova). „Thallus verruculoso-inaequalis." — *Oa.* Lapua Marielund. An Espen. Fertil.

+ *Ph. Wainioi* Räs. n. sp. Thallus orbicularis, diam. 3 cm, cinereoglaucescens; laciniae albomaculatae, continuatae, concaviusculae vel planiusculae, in apicibus subadscendentes; apicibus et marginibus albidosorediatis, lat. 1—3 mm; K$\frac{+}{+}$ flavescens, demum fuscorubescens; subtus pallidus, fuscofibrillosus. Apothecia incognita. Subsimilis *Ph. aipoliae,* at laciniae sorediatae. — *N.* Helsingfors. An einigen alten Ahornbäumen bei der Vantaa (Vanda).

Ph. intermedia Wain. var. *stellata* Lynge. — *Ob.* Simo Syvälahti u. Ryöskerinkalla. Auf Spritzsteinen an der Küste. *N.* Helsingfors Suomenlinna (Sveaborg). Auf Ufersteinen. Fertil.

○ — v. *Wahlenbergii* Lynge. — *Ob.* Simo Syvälahti u. Ryöskerinkalla. In Gesellschaft mit der Vorigen. Fertil.

Ph. caesia (Hoffm.) Nyl. f. *corticola* Kullh. — *Ob.* Alkkula Haavikko. An einer Espe. Rovaniemi Grönlund. An einer alten Espe. Steril.

Ph. cycloselis (Ach.) Wain. — *Ob.* Alkkula, Tornio, Kemi, Simo, Kuivaniemi u. Oulu. *Om.* Oulainen, Raahe u. Kokkola. *Oa.* Lapua, Seinäjoki u. Vaasa. *Ik.* Sakkola u. Pyhäjärvi. *N.* Helsingfors u. Nurmijärvi. Wächst meistens in der Nähe der Häuser, besonders an Espen u. Ebereschen, und ist stark hemerophil. Hier u. da auch fertil. Sicher hat sie sich in den letzten Jahren sehr verbreitet, weil es in älteren Zeiten gesammelte Exemplare im Herb. Mus. F. nur aus wenigen Gegenden giebt.

+ — f. *elongata* Räs (nova). — Laciniae angustae (1 mm), elongatae. Similis *Ph. ulothrix* f. *ciliatae* (Hoffm.), at th. sorediato. — *N.* An einer Espe in düsterem Walde bei Korso. Fertil.

Ph. lithotea (Ach.) Nyl. f. *typica* Lynge. — *Ob.* Simo Syvälahti, Ryöskerinkalla, Anteroinen u. Kallioinen. Einige sterile Exemplare auf Ufersteinen. Man hat diese Flechte in Finnland wenig gesammelt, obgleich sie meiner Meinung nach besonders in dem südlichen Finnland weit verbreitet ist. In der Umgebung von Helsingfors (*N*) ist sie sehr häufig an Felsenritzen. Oft auch fertil. F. *nuda* Lynge ist im ganzem Lande häufig an Steinen u. Baumstämmen.

— v. *lithotodes* (Nyl.) Lynge. — *Ob.* Alatornio Kalkkimaa, Simo. Auf bemoosten Steinen. Fertil.

— f. *sciastra* (Ach.) Cromb. — *Ob.* Alatornio Kalkkimaa. An Dolomitfelsen. Steril.

+ *Ph. tremulicola* Nyl. **Ph. leptothallina* Wain. n. subsp. „*Ph. obscura* v. *leptothallinae* Ohl. subsimilis, impure cinereo-albida, sorediosa margine (Hb. Nyl. 31973, inedita).“ Laciniis

circ. 0.3 mm latis. Apothecia incognita. — *Oa.* Lapua. Wächst ziemlich reichlich an Espen auf dem Kirchhofe und spärlich bei Tiitu. Ilmajoki Predigerhaus. An Espen. Vergebens habe ich nach Apothecien gesucht.

Ph. parvula Wain. [*Ph. sciastrella* (Nyl.) ist nicht Synonym mit dieser]. — *Oa.* Lapua. An dem Zementmörtel eines alten Kellers (Malmberg). Steril.

Ph. grisea (Lam.) A. Zahlbr. = *farrea* (Ach.). — *Ob.* Tornio. Auf dem Friedhof an einigen Ebereschen. Steril. *N.* Helsingfors Degerö, Tölö, Kaivopuisto, bei der Vantaa (Vanda). Nurmijärvi Kytäjä. Meistens an Espen und Ahornen.

— f. *subnitens* (Wain.). — *N.* Nurmijärvi Kytäjä. An bemoosten Felsenwänden. Steril.

— var. *semifarrea* (Wain.) Lynge. — *N.* Nurmijärvi Kytäjä. An einer Espe. Steril.

— var. *pityrea* (Ach.) Lynge. — *N.* Helsingfors. An Pappeln bei den Gewächshäusern in Eläintarha. *Kl.* Hiitola. An bemoosten Felsen. Steril.

Ph. muscigena (Ach.) Nyl. f. *minuta* Wain. *Kl.* Hiitola. An bemoosten Felsen. Steril.

Rinodina pyrina (Ach.) Th. Fr. — *Oa.* An den Eisenbahnstationen Härmä, Lapua, Seinäjoki u. Sydänmaa. Wächst an *Ulmus, Syringa*, *Salix* u. *Ribes.* In Lapua auch hier u. da im Kirchdorfe. Fertil.

R. exigua (Ach.) Arn. — *Oa.* Lapua. An Scheunenwänden. Fertil.

R. cacuminum (Th. Fr.) Malme. — *Ob.* Simo Anteroinen, Lammassaari bei Perälä u. Tiurasenkrunni. Auf exponierten Ufersteinen, oberhalb des Spritzgürtels. Fertil.

R. Conradi Koerb. — *Ob.* Simo Pahnilankangas. An Wachholdern. Fertil.

R. cinereovirens Wain. — *Ob.* Simo Tiuranen u. Syvälahti. An der Rinde von Ebereschen. Fertil. Die Hauptart ist an Grauerlen an der Küste des Bottnischen Meerbusens sehr verbreitet.

R. confragosa (Ach.) Koerb. — *Oa.* Lapua Simsiö. Auf Felsen. Fertil.

R. demissa (Flk.) Arn. — *Ob.* Simo. Auf Ufersteinen am Meere. Fertil.

Buellia coniops (Wnbg) Th. Fr. — *Ob.* Simo u. Kemi. Eine typisch litorale Flechte an Ufersteinen längs der Küste. Fertil.

B. moriopsoides (Wain.). — *Ob.* Alkkula Nivavaara. An Felsen. Fertil.

B. leptocline (Flot.) Koerb. f. *subecrustacea* Wain. — *Ob.* Alkkula. Auf Quarzit. Fertil.

Peltigera spuria (Ach.) D.C. — *Ob.* Simo, Kemi, Tornio u. Alkkula. An vielen Orten auf steriler Erde, besonders am Grabenrande der Äcker. Fertil.

P erumpens (Tayl.) Wain. — *Ob.* Kemi u. Simo. Auf bemooster Erde, besonders unter Wachholdergebüschen. *Oa.* Lapua. *Ik.* Sakkola. Steril.

P. scabrosa Th. Fr. — *Ob.* Simo u. Kemi. Auf der Erde in Mischwäldern oder an Felsenwänden auf Moosen. Fertil. Nicht sehr häufig.

P. scutata (Dicks.) Koerb. = *limbata* Del. — *N.* Helsingfors Degerö. An kalkreichen bemoosten Felsen. Bei Korso auf kieselhaltigen u. bemoosten Steinen. Steril.

P. horizontalis (L.) D.C. — *N.* Nurmijärvi Kytäjä. An bemoosten Felsen. Fertil.

Solorina saccata (L.) Ach. — *Ob.* Alatornio Kalkkimaa. An Dolomit, nur an einem Felsen. Fertil.

Placynthium nigrum (Huds.) Gray = *Pannaria* Nyl. — *Ob.* Simo Delta des Simoflusses. An manchen Stellen auf überfluteten Steinen. Steril.

Psoroma hypnorum (Hoffm.) Fr. — *Ob.* Kemi Kallinkangas u. Tervaharju. Auf fruchtbarer Erde auf Moosen und dem unteren Teile der Wachholderstämme. Fertil.

Pterygium pannariellum Nyl. — *Ob.* Simo Alapenikka. Auf den Bodensteinen eines entwässerten Baches (Mitätönoja). Steril.

Leptogium saturninum (Dicks.) Nyl. — *Ob.* Simo, Kemi

u. Alkkula. An Espen an vielen Orten, insbesondere in düsteren Wäldern. Auch mit Apothecien. K. Kurkela hat sie auch an einer Birke in Kemi gefunden.

L. caesium (Ach.) Wain. — *N.* Nurmijärvi. An bemoosten Felsen. Steril.

Physma (Collema) chalazanum (Ach.) Mass. — *Ob.* Alatornio. Reichlich, aber in dürrem Zustande beinahe unbemerkbar, auf bemoosten Dolomitfelsen in Kalkkimaa. Fertil.

Collema vespertilio (Lightf.) Wain. — *Ob.* Simo Maksniemi. An Espen in der Einöde spärlich. Mit Apothecien.

C. nigrescens (Leers.) Wain. — *Ob.* Kemi, Simo, Kuivaniemi u. Alkkula. Hier u. da an Espen u. selten an Saalweiden. Steril.

Ephebeia trachytera (Nyl.) Wain. — *Ob.* Simo. An vielen Stellen auf feuchten Steinen. Steril.

E. hispidula (Ach.) Nyl. = *spinulosa* (Th. Fr.). — *Ob.* Simo. Selten auf Steinen. *N.* Helsingfors Fredriksberg. An einer Felsenwand. Steril.

Pilophoron cereolum (Ach.) Th. Fr. = *fibula* Tuck. — *Oa.* Lapua Simsiö. An einem Felsen. Steril.

Baeomyces roseus Pers. *Ik.* Sakkola. Auf einer verbrannten mit Heidekraut bewachsenen Heide. Fertil.

B. carneus Flk. — *N.* Helsingfors. An einer hohen Felswand bei der Vantaa. *Oa.* Lapua Voitilanjärvi. Auf der sandigen Erde am Ufer eines Waldsees. Fertil.

Cladonia carneola Fr. — *Ik.* Sakkola. *Oa.* Lapua. *Om.* Oulainen. *Ob.* Simo. In allen Gebieten nur hier u. da auf der Erde, an faulem Holze und auch auf Dächern. Selten mit Apothecien.

**Cl. bacilliformis* (Nyl.) Wain. — *Ob.* Simo u. Kemi. *Ik.* Sakkola. An vielen Stellen an faulem Holze. In Sakkola fand ich sie einmal mit Apothecien.

+ **Cl. cyanipes* (Smrf.) Fr. f. *infundibulifera* Wain. (nova). Podetia circiter 30—40 mm longa, scyphifera; scyphis sat latis, radiato-proliferis. — *Ob.* Simo. Auf bemooster Erde an zwei Stellen. Steril.

Cl. Delessertii (Nyl.) Wain. — *Om.* Oulainen Huhmaren-

kangas. Auf einem Moore auf *Polytrichum strictum*-Polstern. *Oa.* Lapua Huhdanneva. Auf Moorpolstern spärlich. Steril.

Cl. gracilescens (Flk.) Wain. = *lepidota* Nyl. — *Ob.* Simo. Auf Heiden selten. Steril.

Cl. acuminata (Ach.) Norrl. — *Ob.* Simo Anteroinen. Auf einem kleinen bemoosten Kalksteine. Alatornio Kalkkimaa. Auf bemoosten Dolomitfelsen. Steril.

Cl. squamosa (Scop.) Hoffm. var. *multibrachiata* (Flk.) Wain. = *subsquamosa* (Nyl.) Wain. (Adjum. I S. 113.). — *Ob.* Simo. *Oa.* Lapua. Auf Moorboden selten bis hier u. da. Steril.

Cl. delicata (Ehrh.) Flk. — *Ob.* Simo. Malininkangas. An einigen umgefallenen faulen Föhren. Steril.

Cl. uncialis (L.) Fr. v. *dicraea* (Ach.). — *Ob.* Alkkula Aavasaksa. Reichlich auf bemoosten Felsen. Steril.

— var. *obtusata* (Ach.). — *Ob.* Kemi u. Simo. Hier u. da auf Heiden. Steril.

Cl. cenotea (Ach.) Schaer. var. *exaltata* Nyl. — *Ob.* Simo. *Om.* Oulainen. *Oa.* Lapua. Auf Mooren nicht selten. Steril.

Acarospora glaucocarpa (Wnbg) Koerb. — *Ob.* Alatornio Kalkkimaa. Auf Dolomitfelsen. Simo Hahtiperä. An Kalkstein. Fertil.

A. discreta (Ach.) Th. Fr. — *Ob.* Simo. Diese kleine Flechte tritt spärlich auf Ufersteinen am Meere auf. Fertil.

+ *Lecidea goniophila* Flk. f. *grisea* Wain. (nova). „Thallus griseo-obscuratus." — *Ob.* Simo Anteroinen. Auf überfluteten Steinen. Fertil.

L. paupercula Th. Fr. — *Ob.* Simo. Ist hier eine typische marine Flechte längs der Küste und tritt an sonnigen Steinen oberhalb des Hochwassers auf.

L. panaeola Ach. — *Ob.* Simo, Kemi u. Rovaniemi. Allgemeine Waldflechte, aber nur steril angetroffen.

○ *L. incongruella* Wain. var. *albidocinerella* Wain. — *Ob.* Simo Tiurasenkrunni. Gehört zu den marinen, auf Steinen wachsenden Flechten und ist eine arktische Art. Fertil.

L. tenebrosa Flot. — *Ob.* Simo Tiurasenkrunni. Tritt an hochgelegenen, sonnigen Steinen auf. Fertil.

L. conferenda Nyl. — *Ob.* Simo Delta des Simoflusses. Auf Steinen in schattigen Flussuferhainen.

L. macrocarpa (D.C.) Th. Fr. f. *lignatilis* Nyl. — *Ob.* Simo Anteroinen. An einem rindenlosen, umgefallenen u. faulen Baum. Fertil.

L. arctica Smrf. f. *pruinosa* Wain. — *Ob.* Rovaniemi Ounasvaara. Wächst hier u. da auf bemoosten Steinen. Fertil.

L. fuscoatra (L.) Ach. f. *cechumenoides* Wain. — *Oa.* Lapua Simsiö. Häufig auf Waldsteinen mit var. *fumosa* und var. *Mosigii.* Fertil.

Gyalecta corticola (Lönnr.) Th. Fr. — *Ob.* Simo. An Saalweiden in Wäldern. Fertil.

Biatora lucida (Ach.) Fr. — *Oa.* Lapua. *Om.* Kokkola. *Ob.* Muhos (leg. M. E. Huumonen 1910). Auf Steinen im Schatten. Fertil.

B. symmictella (Nyl.) f. *albidella* Wain. — *Ob.* Simo Tiuranen. An einer alten Saalweide. Fertil.

Artrorhaphis flavovirescens (Dicks.) Th. Fr. var. *alpina* (Schaer.) = *Lecidea citrinella* Ach. var. — *Ob.* Simo Alapenikka. Auf bemoosten Steinen und Geröll. Steril.

Rhizocarpon geographicum (L.) D.C. f. *cyclopicum* (Nyl.). — *Oa.* Lapua. *Ob.* Simo. An Steinen auf Hügeln. Fertil.

— var. *subcinerascens* (Nyl.). — *Ob.* Simo Anteroinen. An einem grossen Steine. Steril.

Rh. alpicolum (Koerb.) = *Lecidea oreites* Wain. — *Ob.* Simo u. Kemi. Auf vielen Hügeln an Geröll. Fertil.

Rh. Oederi (Web.) Koerb. — *Oa.* Lapua Simsiö. An Waldsteinen. Fertil.

Rh. obscuratum (Ach.) Mass. — *Ob.* Simo. Häufig an Steinen in Meeresuferhainen mit *Aspicilia subdepressa* und *Physcia lithotea* f. *nuda.* *Oa.* Lapua Simsiö. *Ik.* Sakkola. An Waldsteinen. Fertil.

Bacidia rubella (Ehrh.) Mass. var. *luteola* (Schrad.) Th.

Fr. — *Ik.* Sakkola Makkara. An Stämmen der Haselsträucher. Fertil.

Opegrapha vulgata Ach. — *N.* Helsingfors Seurasaari. An Schwarzerlen. Fertil.

O. varia Pers. — *Ik.* Sakkola Makkara. An grossen Haselsträuchern. *N.* Helsingfors Degerö. An Ahornen. Fertil.

Arthothelium scandinavicum Th. Fr. = *onegensis* (Nyl.). — *Oa.* Lapua. Ziemlich reichlich hier u. da an Fichten, besonders in düsterem Walde. *Ob.* Simo. Selten. Fertil.

— f. *karelica* (Wain.). — *Oa.* Lapua. An Fichten selten. Fertil.

Platygrapha periclea (Ach.) Nyl. — *Om.* Raahe Pitkäkari. An alten, etwas kranken Fichten (der Boden ist sehr versumpft). Fertil.

Sphaerophoron fragile (L.) Pers. — *Ob.* Simo Alapenikka. Alkkula Aavasaksa u. Nivavaara. Auf hochgelegenen Felsen. Auch spärlich mit Apothecien.

Coniocybe pallida Fr. = *nivea* Hoffm. — *Ik.* Sakkola. An der Rinde von Haselsträuchern. Fertil.

○ *Calicium roscidum* Flk. = *adspersum* Schaer. — *Oa.* Lapua Kuoppala. An einer morschen Darrenwand auf der nördlichen Seite. Fertil.

C. viride Pers. (= *hyperellum* Ach.) v. *baliolum* (Ach.). — *Ob.* Simo u. Kemi. An Scheunenwänden mit *Trenthepolia umbrina.* Fertil.

— f. *abbreviata* (Wain.). — *Oa.* Lapua Simsiö. An einigen Fichten. Fertil.

— f. *subathallina* (Wain.). — *Ob.* Simo. An Scheunenwänden. Fertil.

Chaenotheca melanophaea (Ach.) Th. Fr. — *Ob.* Simo. An einer Föhre und einer Scheunenwand. Fertil.

Ch. chlorella (Wnbg). — *Oa.* Lapua. An der Borke einer Fichte reichlich. Fertil.

Ch. trichiale (Ach.) Th. Fr. v. *cinerea* (Pers.). — *Ob.* Simo u. Kemi. An Zweigen der Fichten und an Scheunenwänden. Fetil.

Metasphaeria rhyponta (Ach.) var. *submaculans* Wain.

— *Ob.* Simo. Sehr verbreitet an jüngeren Grauerlen längs der Küste. Fertil.

Staurothele elegans (Wallr.) Wain. — *Ob.* Oulu Hupisaari. An Bachsteinen (leg. M. E. Huumonen). Fertil.

S. fissa (Tayl.) Wain. — *N.* Helsingfors Humallahti. An Meeresfelsen. Fertil.

Verrucaria latebrosa Koerb. — *Ob.* Simo Anteroinen. An Teichsteinen im Delta des Simoflusses. Fertil.

V. aethiobola Ach. var. *griseocinerascens* Wain. — *Ik.* Sakkola Haparais. An einem Bachsteine. Fertil.

V. ceuthocarpa Wnbg. — *N.* Helsingfors Suomenlinna (Sveaborg). An Meeresfelsen. Fertil.

Mycoglaena subcoerulescens (Nyl.) von Höhnel. = *Verrucaria* Nyl. — *Ob.* Simo. Sehr verbreitet an dünnen Zweigen der Kiefern. Fertil.

○ *M. acuminans* (Nyl.) Wain. — *Oa.* Lapua Simsiö u. Huhdanneva. Nicht selten an dünnen Zweigen der Kiefern, insbesondere im Wipfel. Auf Mooren. Fertil. Nicht früher in unserer Literatur erwähnt, obgleich E. Wainio sie schon vor vielen Jahren im südlichen Finnland gefunden hat. — Diese zwei Arten sind sicher von einander zu unterscheiden, obgleich von Höhnel (Fragm. Mycol. VIII, 1909, p. 1211) sie unter demselben Namen vereint. Die Sporen beider Arten gleichen einander gar nicht.

+ *Didymocyrtis consimilis* Wain. n. sp. — „Apothecia vulgo crebra, simplicia, verrucas formantia hemisphaericas, $0._{150}$—$0._{070}$ mm. latas, nigras, nudas, apertura rotundato-irregulari, mediana. Asci subcylindrici. Sp. subfuscescentes, vulgo ovoideo-oblongae, apicibus obtusis aut altero apice sat rotundato, 1-septatae aut saepe demum 2-septatae, long. $0._{014}$—$0._{015}$, crass. $0._{005}$—$0._{006}$ mm." — *Ob.* Simo Selkäkari. Parasitisch auf den Apothecien des *Placodium gilvum* var. *cyanoleprum.* Fertil.

Didymella pyrenastrella (Nyl.) Wain. — *Ob.* Simo Ryöskerinkalla an *Salix pentandra* u. Tiurasenkrunni an *Sorbus* und *Prunus padus.* Fertil.

Årsmötet den 13 maj 1920.

Ordföranden, prof. K. M. Levander, föredrog följande

Årsberättelse över Sällskapets verksamhet 1919—1920.

En av de nödigaste betingelserna för att vårt samfund skall med utsikt till framgång kunna verka för sitt mål är, såsom ofta tidigare framhållits, att god sämja råder, och det är därför förenat med tillfredsställelse att även nu kunna fastslå, det den goda sammanhållningen fortfarit. Sällskapets verksamhet, ägnad närmast åt uppgiften att befordra kännedomen om Finlands djur- och växtvärld, har försiggått ostört. Dock äro ju de allmänna tidsförhållandena ännu långtifrån normala, och detta bör billigtvis tagas i betraktande vid bedömandet av vad som från Sällskapets sida under det tilländalupna året blivit utfört.

Innan jag skrider till en närmare redogörelse för Sällskapets verksamhet, vill jag emellertid bringa i hågkomst de under ifrågavarande period avlidna medlemmarna samt om dem meddela några biografiska data. Sedan senaste årsmöte hava avlidit: medicinelicentiat W. E. Brotherus, magister B. F. Nylander, förre senatorn och hovrättspresidenten N. I. Fellman, direktör C. J. Finnilä, rektor fil. dr. K. A. Poppius, student V. K. Abt samt alldeles nyligen vår förnämsta entomolog, professor emeritus J. R. Sahlberg.

Med förre kollegan vid Ekenäs elementarskola, Bruno Fabian Nylander, en yngre broder till den frejdade William Nylander, har bortgått den äldste av Sällskapets medlemmar. Nylander var född 1829 och var således i sitt 91 levnadsår då han den 24 sistvikne oktober nedlade sin vandringsstav. Redan 1848, då han blev student, inskrevs han som medlem i vårt samfund. Av hans hand finnes en förteckning över fåglar, som

Bruno Fabian Nylander.

förekomma i trakten av Uleåborg, offentliggjord av Magnus v. Wright 1857. Vid Ekenäs elementarskola blev Nylander anställd som lärare 1864 och verkade där ända till år 1905, då han tog avsked från sin tjänst. Vid skolan utvidgade han i betydande grad de naturvetenskapliga samlingarna. Han anskaffade och uppstoppade egenhändigt en stor mängd fåglar, vilka fortfarande tjäna undervisningen vid läroverket och varaktigt förbinda Nylanders namn med denna anstalt.

Nils Isak Fellman.

Förre senatorn och presidenten i Vasa hovrätt, Nils Isak Fellman, var son till den kände lapplandsforskaren Jacob Fellman och var född den 10 september 1841. Student 1859 och filosofiekandidat 1862, ägnade han sig först åt botaniska studier och har gjort sig särskilt förtjänt om utforskandet av Kola-halvöns flora. År 1861 företog han jämte P. A. Karsten och G. Selin en huvudsakligen av Sällskapet utrustad expedition till Kola Lappmark och år 1863 med dåvarande studenterna M. Brenner och N. J. Laurin som följeslagare en expedition till den östligaste delen av halvön. Frukter av dessa viktiga forskningsresor äro hans värdefulla arbete Plantae vasculares in Lapponia orientali sponte nascentes (i Skpts Notiser, VIII, 1882) ävensom exsiccatverket Plantae arcticae exsiccatae in Lapponia orientali collectae, Fasc. I—IV (1864). Medlem av vårt sällskap sedan 1861, fungerade han 1864—66 såsom dess sekreterare. Snart övergick han dock till juridiken och blev juriskandidat 1871 samt beklädde under en lång ämbetsmannabana flera höga poster; till sist var han president vid Vasa hovrätt. Från denna tjänst avgick han 1902 och ägnade sig

därefter dels åt ledningen av affärsföretag, dels åt ett intensivt litterärt arbete. Med sonlig pietet för sin namnkunnige faders Jacob Fellmans livsverk utgav han i fyra band på egen bekostnad år 1906 dennes rikhaltiga anteckningar rörande Lappmarkens natur, dess djur, växter, kulturhistoria m. m. Jämväl publicerade han en sammanställning av sina egna värdefulla forskningar från samma område. Intresse för vårt samfunds syften visade han senare bl. a. genom att för en botanisk undersökning av sin födelsebygd, Lappajärvi, anslå ett resebidrag åt Sällskapets exkurrent. Icke blott genom sin egentliga verksamhet som jurist, statsman och domare, utan även såsom vetenskapsman, speciellt såsom Lapplandsforskare, har Nils Isak Fellman utfört ett betydelsefullt arbete i fosterlandets tjänst. Han avled den 28 oktober 1919 i Helsingfors.

Karl Alfred Poppius.

Rektor filosofiedoktor Karl Alfred Poppius föddes den 14 februari 1846 i Jakimvaara. Student från Borgå gymnasium 1868, blev han lärarekandidat 1871, fil.kandidat 1886 och fil.licentiat 1887. Efter att hava tjänstgjort i olika skolor utnämndes han år 1888 till lektor i naturalhistoria och geografi vid Åbo svenska reallyceum. Rektor för samma skola blev han år 1895 och skötte denna befattning ända till sin avgång från lärarebanan 1904. Sitt redan tidigt vaknade naturalhistoriska intresse specialiserade han på den inhemska fjärilfaunan. Han har utgivit systematiskt-faunistiska arbeten om vårt lands mätarefjärilar („Finlands Dendrometridae" i Acta III, 1887, och „Finlands Phytometridae" i Acta VIII, 1891) samt dessutom smärre entomologiska och pedagogiska uppsatser. Intresserad av Sällskapets verksamhet, deltog doktor Poppius, som blivit medlem år 1885, ofta i dess möten. Han avled den 1 januari detta år i Helsingfors. En gammal vän till Poppius framhöll vid

jordfästningen, hurusom ogynnsamma skolförhållanden fördröjt Poppius tidigare studier, „men som vanligt, när man i ungdomen nödgas kämpa sig fram genom svårigheter, hade hans goda karaktär tidigt utbildats och alstrat den hängivenhet för arbete och ideella strävanden, som präglat hela hans liv“.

Omstrålat av klaraste hjälteära står för oss minnet av Wilfrid Eugen Brotherus, som i egenskap av överläkare vid en flygande ambulans i Olonets den 13 juni 1919 stupade, träffad av ett fientligt skott, då han på en synnerligen farlig plats, dit sanitärerna tvekade att gå, bistod en sårad. Offrande sig för en medmänniska, dog han en hjältes död. Doktor Brotherus var född 1888 i Helsingfors, blev student 1906 och medicinelicentiat 1915. Om hans intresse för naturhistoriska studier vittna bl. a. några av honom signerade uppsatser i Luonnon Ystävä.

Fänrik Veli Kurt Abt är en annan ung medlem som Sällskapet förlorat. Student från år 1914, bedrev Abt med iver och framgång naturvetenskapliga studier vid universitetet samt hade redan på sitt specialgebit, skadeinsekter och insektbiologi, hunnit utföra självständigt forskningsarbete, då hans livstråd avklipptes. Han avled i lunginflammation, förorsakad av spanska sjukan, vid 25 års ålder den 2 februari i Dickursby-Ånäs. Med honom bortgick en synnerligen lovande naturforskare och på samma gång en hängiven fosterlandsvän, som tappert deltagit i det röda upprorets underkuvande.

Carl Johan Finnilä.

Carl Johan Finnilä, född i Gamlakarleby socken 1862, var en framsynt affärsman, vars förmåga även i det allmännas tjänst på det kommunala och merkantila området tagits i anspråk. Vid sitt den 18 december 1919 timade frånfälle verkade han som chef för

firman C. J. Finnilä A. B. i Vasa. I beröring med vårt samfund kom direktör Finnilä genom sin son, ornitologen Carl Finnilä. Till hugfästande av minnet av denne, vilken genom upproret förlorade sitt liv, överlämnade han till Sällskapet ett betydande penningebelopp att förvaltas såsom „e. o. amanuensen Carl Finniläs fond“, ur vilken räntorna skola användas för främjande av Sällskapets syften. Med en liknande donation har direktör Finnilä ihågkommit universitetet, vilket därjämte fått emottaga Carl Finniläs värdefulla ornitologiska samlingar.

Till denna långa rad av dödens offer har i dagarna kommit ännu ett: förre professorn i entomologi Johan Reinhold Sahlberg, den förnämsta kännaren av Finlands insektfauna, avsomnade efter en längre tids sjukdom senaste lördag den 8 dennes på morgonen, i sitt hem härstädes i en ålder av 74 år.

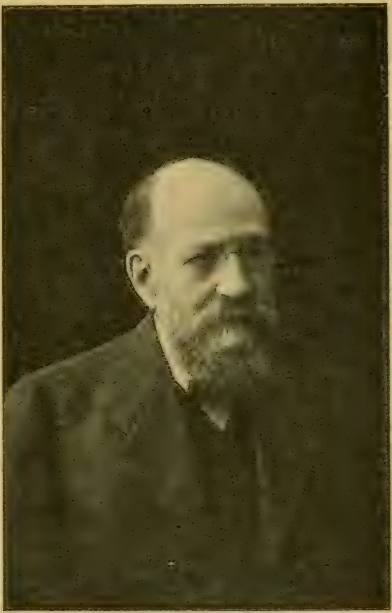
Johan Reinhold Sahlberg.

Johan Reinhold Sahlberg föddes i Helsingfors den 6 juni 1845. Han var son till universitetsadjunkten dr Reinhold Ferdinand Sahlberg, känd genom resor till skilda världsdelar i entomologiskt syfte, och Sofia Christina f. Brusin, och sonson till professor Karl Reinhold Sahlberg, författaren av Insecta fennica, stiftaren av Societas pro Fauna et Flora fennica. Han blev student från Åbo gymnasium 1865, fil. kandidat 1869, fil. licentiat 1871 och docent i zoologi 1871. Utnämnd till e. o. professor i entomologi 1883, verkade han i denna egenskap till 1918, då han såsom emeritus tog avsked från sin tjänst.

Tillhörande en akademisk släkt, där det entomologiska intresset länge omhuldats, ägnade sig John Sahlberg redan i tidiga år åt insektstudier samt företog resor i entomologiskt syfte. Efter sin första entomologiska samlingsresa, vilken han företog som gymnasist 1862, begav han sig väl nog varje sommar ända in på sin levnadsafton på entomologiska färder, antingen inom eller utom landet, ofta till mycket avlägsna trakter. Han har sålunda rört sig nästan överallt i Finland och besökt vitt skilda delar av dess naturhistoriska område, såsom Östkarelen, Kolahalvön, flera gånger finska lappmarkerna, ävensom företagit resor till norska Finmarken och nordvästra Sibirien (1876). Vid resorna åtnöjande sig med ringa anspråk i avseende å personlig bekvämlighet, företog han dem med små medel, dels med understöd från universitetet eller detta sällskap, dels på egen bekostnad. Under senare tid gjorde han vidsträckta färder till Medelhavstrakterna och orienten, besökande bl. a. Korfu, Palestina och Egypten (1895—96), Kaukasien, Transkaspien och Turkestan (1896), flera delar av Sydeuropa, Grekland, Kreta, Tunis, Algeriet (1898—99) samt ånyo länderna kring Adriatiska havet och östra delen av Medelhavet, såsom Egypten och Palestina, Syrien och västra delen av Mindre Asien (1903—04). Senast, våren 1906, företog han en färd till Dalmatien, ett land som han även tidigare besökt.

Den tid han icke var på resor eller mindre exkursioner ägnade han åt träget arbete, åt ordnande och bearbetning av samlingarna. Såsom e. o. professor handhade han vården av den entomologiska avdelningen av universitetets zoologiska museum. Genom det oförtrutna arbete han här utvecklade, ordnande och bearbetande såväl de stora skördar han själv medhämtat som det under årtionden här hopade materialet, har han inlagt en synnerlig förtjänst.

Främst ägnade han sitt intresse åt *Coleoptera* och *Hemiptera*, men även andra insektordningar hava varit föremål för hans faunistiska och systematiska bearbetningar. Såsom hans viktigaste vetenskapliga arbeten torde kunna

anföras: Öfversigt af Finlands och den Skandinaviska halföns Cicadariae (1871), serien Enumeratio Coleopterorum Fenniae I—V (1873—89), Bidrag till nordvestra Sibiriens insektfauna. I. Hemiptera, II. Coleoptera (1878—80), Enumeratio Hemipterorum Gymnoceratorum Fenniae (1881), av vilket verk han vid tiden för sitt nu timade frånfälle hade under tryckning en ny upplaga, vidare Catalogus Coleopterorum Faunae fennicae geographicus (1900) samt Coleoptera mediterranea orientalia (1912—13).

Honom till största förtjänst måste jämväl räknas hans oförtrutet flitiga och långvariga verksamhet för kännedomen av den inhemska insektfaunan. Till utredande av denna har han bidragit mer än någon annan. Genom den värme, varmed han omfattade sin vetenskapsgren, väckte han även hos andra intresse för samma studium, och han har haft stor betydelse genom att han uppfostrat goda exkurrenter och handlett yngre entomologer, som i Finland skola föra insektstudiet vidare framåt.

Professor Sahlberg var medlem av flera lärda samfund i hem- och utlandet. Närmast stod han dock Societas pro Fauna et Flora fennica, som haft förmånen att räkna honom som sin medlem från år 1865 till 1914, då han av anledning, som icke här beröres, avsade sig ledamotskapet. Från 1869 till 1914 tillhörde han Sällskapets redaktionsutskott och bestyrelse, och i tio års tid, 1878—87, har han tjänat vårt samfund i egenskap av sekreterare. Större delen av sina arbeten ävensom talrika smärre uppsatser och meddelanden har han offentliggjort i Sällskapets skrifter. Professor Sahlberg var i sitt uppträdande flärdfri och anspråkslös. Vid sin en gång fattade mening stod han fast. Hans livsgärning var hel och hängiven.

Bland Sällskapets utländska medlemmar ha vi att beklaga frånfället av den framstående koleopterologen Kais. Rat. Edmund Reitter. Han avled i Paskau i Mähren den 15 mars detta år i sitt 75:te levnadsår. På grund av trägen vetenskaplig skriftställarverksamhet, bl. a. som utgivare av „Bestimmungstabellen über Coleopteren" och en

handbok över skalbaggar (Fauna germanica) samt såsom redaktör för „Wiener entomologische Zeitung“ var han allmänt känd och uppskattad inom entomologiska kretsar. Korresponderande ledamot av vårt samfund var han sedan 1897.

(Av förbiseende blevo i årsberättelsen 1918—19 bland avlidna icke omnämnda Sällskapets korresponderande ledamot, den utmärkte svenske insektbiologen, lektor fil. doktor Gottfrid Agaton Adlerz, som bortgick den 11 november 1918, och Sällskapets inhemska medlem filosofiemagister Greta Andersin, död den 15 mars 1919.)

Sällskapet har under året sammanträtt till vanligt antal ordinarie möten, d. v. s. 7 möten förutom årsmötet. I månadsmötena ha deltagit i medeltal 42 (minst 34, högst 48) av samfundets ledamöter. På mötena, som haft samma karaktär som i allmänhet under de senare åren, hava gjorts inemot 50 vetenskapliga meddelanden, ungefär lika fördelade på begge huvudfacken. Några av dessa meddelanden hava blivit skriftligen insända från medlemmar, som äro bosatta i landsorten eller av annat skäl varit förhindrade att personligen närvara. Meddelanden av zoologiskt innehåll hava gjorts av hrr Fabricius, R. Forsius, Frey, Grönblom, Hellén, I. Hildén, Järvi, Kivenheimo, Korvenkontio, Håkan Lindberg, Linnaniemi, Merikallio, Suomalainen, Valle och Välikangas. Botaniska ämnen hava behandlats av hrr Backman, M. Brenner, W. Brenner, Brotherus, Eklund, Fr. Elfving, Grönblad, Häyrén, Harald Lindberg, Kotilainen, Montell, A. Palmgren, Pesola, Rantaniemi, Suomalainen, Valle, Välikangas, Wainio och Wegelius. En del av de andraganden, som hållits, hava ägt formen av längre föredrag. Sålunda har överdirektör dr Järvi hållit ett omfattande föredrag om siklöjan och siklöjstammen i Keitele, magister Pesola skildrat en botanisk exkursion i södra Sverige, magister Merikallio föredragit om utbredningen av en del finska fågelnamn och dr W. Brenner redogjort för av honom i västra Nyland verkställda växtsociologiska studier. Andraganden rörande naturskydd hava gjorts av hrr M. Brenner, J. Mon-

tell och R. Palmgren, vilken sistnämnda jämväl utlovat att på årsmötet hålla ett även för en större allmänhet avsett föredrag om „naturskydd och kultur".

Till intagande i Sällskapets Acta och Meddelanden hava under året anmälts talrika avhandlingar och uppsatser, såsom närmare framgår ur Sällskapets protokoll.

Under året hava från trycket utkommit tomerna 44 och 46 av Acta. Den förra tomen, omfattande c. 33 tryckark, var redigerad af framlidne ordföranden professor J. A. Palmén samt vid hans frånfälle nära nog färdig. Den inrymmer avhandlingar av T. H. Järvi, C. Lundström, J. S. V. Koponen, G. Schneider, K. J. Valle, J. Montell och R. Palmgren. Den senare tomen omfattar 27 tryckark förutom planscher och inrymmer avhandlingar av O. Kyyhkynen, R. Frey, K. E. Ehrström, R. Forsius, R. Grönblad, K. J. Valle, P. Nederström och T. J. Hintikka. Tryckningen av Meddelanden h. 45, för året 1918—19, har tyvärr länge fördröjts, men torde kunna inom kort avslutas.

Av arbeten, som äro avsedda för Acta, befinna sig under tryckning: R. Palmgren, Högholmens zoologiska trädgård åren 1888—1918, och G. Munsterhjelm, Om Chironomidernas äggläggning och äggrupper, vilka utgöra N:o 1 och 2 av Acta 47, samt 6:te delen av dr Hj. Hjelts Conspectus Florae Fennicae, ingående i Acta 51.

Reseberättelse har inlämnats av folkskolläraren pastor O. Kyyhkynen.

I syfte att genom utsändande av exkurrenter under instundande sommar bidraga till landets utforskande beslöt Sällskapet på aprilmötet utdela stipendier till ett sammanlagt belopp av 6,000 mark (se närmare sid. 91—92).

Av de medel (500 mark), som general L. Munck och hans son häradshövding H. Munck för ett år sedan överlämnade till Sällskapet för åstadkommande av naturhistoriska utredningar inom Sveaborgs fästningsområde, utgavs senaste sommar åt stud. I. Hidén för undersökning av floran på Sveaborg ett stipendium. Av det återstående beloppet har ett stipendium för undersökning av floran på

Sandhamn tilldelats stud. Arvi Ulvinen. I samband härmed må nämnas, att åt pastor O. Kyyhkynen utanordnats 400 mk såsom tillskott till hans tidigare, för studier i norra Savolaks och Kajana-Österbotten tilldelade och synnerligen förtjänstfullt utnyttjade reseunderstöd.

Med tacksamhet nämnas två donationer Sällskapet haft förmånen att under året få emottaga: den ena utgörande 6,000 mark av Sällskapets medlem herr Gunnar von Frenckell, den andra, om 2,500 mark, av person, som önskat förbliva onämnd. Enligt donatorns bestämmelse har det förstnämnda beloppet lagts till den fond, som Sällskapet den 1 februari 1919 stiftat till hugfästande av dess för landets frihet fallna medlemmars minne. Den senare summan beslöt Sällskapet på förslag av Bestyrelsen såsom pris och gärd av tacksamhet utdela åt sin åldrige hedersledamot, professor Th. Sælan, för dennes omfattande verk Finlands botaniska litteratur till och med år 1900 (Acta 43, 1916).

Inval av nya medlemmar har under årett skett mycket rikligt, näml. till ett antal av 22. De äro, uppräknade i den följd de blivit invalda: studd. Kaarlo Kuusamo och Armo Teräsvuori, ingeniör Albert Collin, studd. Erik Bruun, J. Listo, Olof Fortelius, Viljo Karvonen, Einar Berger, Erik Såltin, Jarl Carpelan, Olli Pitkänen, Niilo Vappula, Alice Malling och Deli Fagerlund, kronolänsman Birger Lingonblad, stud. Lydia Eriksson, fru Mary Hellén, studd. Bertel Aschan och Aarne J. Rainio, mag. Hanna Lappalainen samt studd. Kurt Erik Sundström och Holger Klingstedt.

Till Sällskapets representant i delegationen för de vetenskapliga samfundens hus har utsetts professor A. Luther samt till dess representant i kommittén för ordnande av periodiska forskaremöten undertecknad, begge i ledighet efter professor J. A. Palmén.

I anslutning till ett på aprilmötet hållet föredrag har magister V. A. Pesola föreslagit, det Sällskapet instundande sommar skulle anordna en gemensam botanisk exkursion till någon i avseende å sin vegetation intressant trakt av landet. Förslaget har lämnats till ledande botanisters när-

mare dryftning, och vore det utan tvivel önskligt, att den sympatiska tanken på gemensamma exkursioner, som ju äro ägnade — frånsett det vetenskapliga utbytet av dylika — att bidraga till den vetenskapliga livaktigheten och främja kamratskapet, kunde även hos oss realiseras, om icke under denna sommar (i anledning av dyrtidens förhållanden m. m.), så dock i en nära framtid.

Med hänsyn tlll Sällskapets strävan att efter måttet av sina krafter befordra naturskyddet såväl i allmänhet som skyddandet jämväl av enskilda märkliga växt- och djurarter har rektor M. Brenner i en skrivelse, som upplästes på aprilmötet, vädjat till Sällskapet, att detsamma skulle skrida till åtgärdar för skyddande i våra skogar av enskilda anmärkningsvärda, ej sällan såsom missbildade betraktade trädformer, sådana som ormgran, *Betula Birkalensis, Alnus lobulata* m. fl., vilka såsom ekonomiskt onyttiga ofta borthuggas för att icke inkräkta på den övriga skogväxten, men i vetenskapligt hänseende kunna vara av betydande intresse. Omfattande de i skrivelsen uttalade synpunkterna, har Sällskapet uppdragit åt Bestyrelsen att skrida till åtgärder i det syfte, som av herr Brenner åstundats. Ärendet har förberedelsevis behandlats av Bestyrelsen.

Med ett annat beaktansvärt inlägg på samma område har forstmästare J. Montell framkommit, i det han till Sällskapet insänt ett allmänt „förslag till ordnande av naturskyddsarbetet i Finland". Det delgavs på mötet den 8 dennes, och har ärendet av Sällskapet hänskjutits till Bestyrelsens förberedande handläggning.

I anledning av de aktuella naturskyddsfrågorna vore det måhända lämpligt, att Sällskapet skulle tillsätta en stadig kommitté eller inom sig bilda en skild naturskyddssektion, som närmast skulle behandla till naturfredning hörande angelägenheter och arbeta för naturskyddets främjande.

Puheenjohtaja, professori K. M. Levander esitti seuraavan **Vuosikertomuksen Seuran toiminnasta 1919—1920.**

Välttämättömimpiä edellytyksiä Seuran menestykselliselle toiminnalle on, kuten varemmin on usein huomautettu, että piirissämme vallitsee hyvä sopu, ja tyydytyksellä on sentähden todettava, että eripuraisuuden henki ei ole saanut jalansijaa. Seuran toiminta, lähinnä omistettu Suomen eläin- ja kasvikunnan tuntemisen edistämiselle, on häiriytymättä voinut jatkua. Kuitenkaan ajan yleiset olot eivät vielä läheskään ole vakiintuneita, mikä tietenkin on otettava huomioon arvosteltaessa Seuran suorituksia kuluneena toimintakautena.

Ennenkuin lähemmin käyn selostamaan Seuran toimintaa, täytyy minun kuitenkin palauttaa mieliin vuoden kuluessa piiristämme poistuneet jäsenet sekä mainita heistä muutamia elämäkerrallisia tietoja. Viime vuosikokouksen jälkeen ovat kuolleet: lääketieteen lisensiaatti W. E. Brotherus, maisteri B. F. Nylander, ent. senaattori ja hovioikeuden presidentti N. I. Fellman, tirehtööri C. J. Finnilä, rehtori fil. tri K. A. Poppius, ylioppilas V. K. Abt sekä aivan äskettäin etevin hyönteistieteilijämme, täysinpalvellut professori J. R. Sahlberg.

Tammisaaren alkeiskoulun ent. kolleega Bruno Fabian Nylander, mainehikkaan William Nylanderin nuorempi veli, oli Seuran vanhin jäsen. Vainaja syntyi 1829 ja oli siis 91 ikävuodellaan, kun hän viime lokakuun 24 p:nä poistui keskuudestamme. Jo 1848, jolloin hän tuli ylioppilaaksi, liittyi hän seuraamme. Hän on laatinut luettelon Oulun tienoilla esiintyvistä linnuista, jonka luettelon Magnus v. Wright v. 1857 saattoi julkisuuten. Tammisaaren alkeiskoulun opettajaksi Nylander tuli 1864, pysyen virassaan v:een 1905, jolloin hän otti eron. Koulussa on hän huomattavassa määrässä täydentänyt luonnontieteellisiä kokoelmia. Hän hankki ja täytti itse suuren määrän lintuja, joita yhä vielä käytetään opetuksessa ja jotka pysyväisesti liittävät Nylanderin nimen tähän oppilaitokseen.

Entinen senaattori ja Vaasan hovioikeuden presidentti

N i l s I s a k F e l l m a n syntyi tunnetun Lapin tutkijan Jacob Fellmanin poikana 10 p:nä syyskuuta 1841. Tullen ylioppilaaksi 1859 ja filosofiankandidaatiksi 1862 hän aluksi harjoitti kasvitieteellisiä opintoja ja on erikoisesti tullut tunnetuksi Kuolan niemimaan kasviston tutkijana. V. 1861 hän yhdessä P. A. Karstenin ja G. Selinin kanssa toimeenpani pääasiallisesti Seuran kustantaman retken Kuolan Lappiin sekä 1863 silloisten ylioppilaiden M. Brennerin ja N. J. Laurinin kanssa tutkimusmatkan niemimaan itäisimpiin osiin. Näiden tärkeiden retkien tuloksena on hänen arvokas tutkimuksensa „Plantae vasculares in Lapponia orientali sponte nascentes“ (Seuran Notiser-sarjassa, VIII, 1882) sekä eksikkaattiteos „Plantae arcticae in Lapponia orientali collectae“, Fasc. I—IV (1864). V:sta 1861 oli hän seuramme jäsen, toimien 1864—66 sen sihteerinä. Pian hän kuitenkin antautui lakimiehen uralle, suoritti 1871 lakitiedetten kandidaattitutkinnon sekä toimi pitkän virkamiestoimintansa aikana useilla korkeilla paikoilla; viimeksi oli hän Vaasan hovioikeuden presidenttinä. Mainitusta virasta erosi hän 1902 ja toimi senjälkeen erinäisten liikeyritysten johtajana sekä harjoitti uutterasti kirjallisia töitä. Niinpä hän omalla kustannuksellaan 1906 saattoi julkisuuteen mainehikkaan isänsä Jacob Fellmanin rikkaat muistiinpanot Lapin luonnosta, sen eläimistä, kasveista, kulttuurihistoriasta y. m. Samoin hän julkaisi tulokset niistä tutkimuksista, jotka hän itse oli tehnyt. Harrastusta Seuramme tarkoitusperiä kohtaan hän myöhemmin osoitti m. m. lahjoittamalla Seuralle apurahan kotipitäjänsä, Lappajärven, kasvitieteelliseksi tutkimiseksi. Sekä varsinaisen toimintansa kautta juristina, valtiomiehenä ja tuomarina että tiedemiehenä, eritoten lapintutkijana, on Nils Isak Fellman suorittanut huomattavan työn isänmaan pelveluksessa. Hän kuoli Helsingissä 28 p:nä lokakuuta 1919.

Rehtori filosofiantohtori K a r l A l f r e d P o p p i u s syntyi 14 p:nä helmikuuta 1846 Jaakkimassa. Tultuaan Porvoon lukiosta ylioppilaaksi 1868, suoritti hän opettajakandidaattitutk. 1871, fil.kand.tutk. 1886 ja fil.lis.tutkinnon 1887.

Toimittuaan useissa kouluissa nimitettiin hän 1888 luonnonhistorian ja maantieteen lehtoriksi Turun ruotsalaiseen reaalilyseoon. Mainitun koulun rehtorina oli hän v:sta 1895 ja hoiti tätä virkaa siihen saakka kunnes otti eron opettajatoimestaan 1904. Jo varhain alkoi hän harrastaa luonnontutkimusta, erikoista kiinnittäen huomiotaan kotimaiseen perhosfaunaan. Hän on julkaissut systematis-faunistisia teoksia maamme mittariperhosista („Finlands Dendrometridae“ Acta-sarjassa III, 1887, ja „Finlands Phytometridae“ Acta-sarjassa VIII, 1891) sekä lisäksi pienempiä entomologisia ja pedagogisia kirjoitelmia. Kiintyneenä Seuran toimintaan otti Poppius, joka 1885 tuli jäseneksi, usein osaa sen kokouksiin. Hän kuoli 1 p:nä tammikuuta t. v. Helsingissä. Eräs vainajan vanha ystävä mainitsi hautaustilaisuudessa, että epäsuotuisat kouluolot viivästyttivät Poppiuksen aikaisempia opintoja, „mutta kuten niin usein on laita silloin kuin nuoruudessa on vaikeuksia voitettavana, kehittyi hänen hyvä luonteensa jo varhain ja synnytti sen harrastuksen työtä ja aatteellisia pyrkimyksiä kohtaan, joka oli tunnusomainen koko hänen elämälleen.

Kirkkaan sankarikunnian valaisemana säilyy meissä Wilfrid Eugen Brotheruksen muisto. Lentävän ambulanssin ylilääkärinä kaatui vainaja vihollisluulan osumana Aunuksessa 13 p:nä kesäkuuta 1919, kun hän vaarallisessa paikassa avusti erästä haavoittunutta. Uhraten itsensä toisen puolesta sai hän sankarin kuoleman. Tohtori Brotherus syntyi Helsingissä 1888, tuli ylioppilaaksi 1906 ja lääketieteen lisensiaatiksi 1915. Hänen luonnontieteellistä harrastustaan osoittavat m. m. muutamat hänen julkaisemansa kirjoitukset Luonnon Ystävässä.

Vänrikki Veli Kurt Abt on toinen nuori jäsen, jonka Seura on menettänyt. Tultuaan ylioppilaaksi 1914 harjoitti Abt innolla ja menestyksellä luonnonhistoriallisia opintoja yliopistossa ja ehti erikoisalallaan (vahinkohyönteiset ja hyönteisbiologia) jo suorittaa itsenäisiä tutkimuksia, kun hänen elämänlankansa katkesi. Hän kuoli espanjantaudin aiheuttamaan keuhkotulehdukseen 25 vuoden ikäisenä 2 p:nä

helmikuuta Tikkurilan Ånäsissä. Hänessä poistui erittäin lupaava luonnontutkija ja samalla lämmin isänmaan ystävä, joka urhollisesti otti osaa punaisen kapinan kukistamiseen.

Carl Johan Finnilä, joka syntyi Kokkolan pitäjässä 1862, oli etevä liikemies, jonka kykyä käytettiin myös yleisellä kunnallisella ja liikealalla. Kuollessaan 18 p:nä joulukuuta 1919 toimi hän C. J. Finnilä A. B. yhtiön johtajana Vaasassa. Meidän seuramme kosketukseen tuli tirehtööri Finnilä poikansa, ornitologi Carl Finnilän kautta. Kapinan aikana surmansa saaneen poikansa muistoksi lahjoitti hän Seuralle huomattava rahasumman „ylim. amanuenssi Carl Finnilän rahaston“ nimellä hoidettavaksi ja seuran tarkoitusperien hyväksi käytettäväksi. Samanlaisella lahjoituksella tirehtööri Finnilä on muistanut myös yliopistoa, joka lisäksi on saanut vastaanottaa Carl Finnilän arvokkaat ornitologiset kokoelmat.

Tähän pitkään kuolleitten sarjaan saamme vielä liittää yhden vainajan: entinen entomologian professori Johan Reinhold Sahlberg, Suomen hyönteisfaunan etevin tuntija, nukkui kodissaan täällä kuolon uneen pitkäaikaisen sairauden jälkeen viime lauantaina, t. k. 8 p. aamulla 74 vuoden ikäisenä.

Johan Reinhold Sahlberg syntyi Helsingissä 6 p:nä kesäkuuta 1845. Hänen vanhempansa olivat yliopiston apulainen, tri Reinhold Ferdinand Sahlberg, tunnettu hyönteistieteellisistä matkoistaan eri maanosissa, ja Sofia Christina Brusin, hänen isoisänsä professori Karl Reinhold Sahlberg, Insecta Fennica'n tekijä ja Societas pro Fauna et Flora Fennica'n perustaja. Hän tuli ylioppilaaksi Turun lukiosta 1865, filosofiankandidaatiksi 1869, lisensiaatiksi 1871 ja eläintieteen dosentiksi 1871. Entomologian ylimäär. professoriksi hän nimitettiin 1883, pysyen tässä virassa v:een 1918, jolloin hän täysinpalvelleena otti eron.

Kuuluen akateemiseen sukuun, missä entomologisia harrastuksia kauan on vaalittu, antautui Johan Reinhold Sahlberg jo varhain hyönteisiä tutkimaan ja teki laajoja entomologisia matkoja. Suoritettuaan gymnasistina en-

simmäisen hyönteistieteellisen retkensä 1862, teki hän melkein joka vuosi aina viime aikoihin asti entomologisia matkoja joko kotimaassa tai ulkomailla, usein retkeillen kaukaisillakin seuduilla. Hän on siten liikkunut melkein kaikkialla Suomessa ja käynyt sen luonnonhistoriallisen alueen etäisimmissäkin osissa, kuten Itä-Karjalassa, Kuolan niemimaalla, useampia kertoja Suomen Lapissa sekä myös Norjan Finmarkenissa ja Luoteis-Siperiassa (1876). Matkoillaan tyytyen hyvin vähäiseen henkilökohtaiseen mukavuuteen suoritti hän retkensä pienillä varoilla, osittain yliopiston, osittain tämän seuran apurahoilla, osaksi omalla kustannuksellaan. Myöhemmin teki hän laajoja matkoja Välimeren maihin ja Itämaihin, käyden m. m. Korfulla, Palestiinassa ja Egyptissä (1895—96), Kaukaasiassa, Transkaspiassa ja Turkestanissa (1896), useissa Etelä-Europan osissa, Kreikassa, Kreetassa, Tunisissä, Algierissä (1898—99) sekä toistamiseen Adrianmeren maissa ja Välimeren itäosissa, kuten Egyptissä ja Palestiinassa, Syyriassa ja Vähän-Aasian läntisissä seuduissa (1903—04). Viimeksi, keväällä 1906, suoritti hän matkan Dalmatiaan, jossa hän aikaisemminkin oli käynyt.

Niinä aikoina, jolloin Sahlberg ei ollut matkoilla tai retkeilyillä, hän teki ahkerasti työtä, kokoelmia järjestäen ja tutkien. Ylimäär. professorina kuului hänen tehtäviinsä yliopiston entomologisen museon hoito. Se väsymätön työ, jonka hän suoritti tämän hyväksi, tutkien ja järjestäen sekä itse keräämänsä että vuosikymmenien kuluessa tänne kertynyttä materiaalia, ansaitsee mitä suurinta tunnustusta.

Lähinnä hän kohdisti harrastuksensa *Coleoptera* ja *Hemiptera* ryhmiin, mutta muihinkin hyönteislahkoihin on hän kiinnittänyt huomiota faunistisessa ja systematisessa suhteessa. Hänen ehkä tärkeimpinä tieteellisinä teoksinaan voitaneen mainita: „Öfversigt af Finlands och den Skandinaviska halföns Cicadariae“ (1871), sarja „Enumeratio Coleopterorum Fenniae“ I—V (1873—89), „Bidrag till nordvestra Sibiriens insektfauna“ I Hemiptera, II Coleoptera (1878—80), „Enumeratio Hemipterorum Gymnoceratorum Fenniae“ (1881), josta viimemainitusta teoksesta hänellä

ennen kuolemaansa oli painatuksen alaisena uusi painos, edelleen „Catalogus Coleopterorum Faunae Fennicae geographicus“ (1900) sekä „Coleoptera mediterranea orientalia“ (1912—13).

Sahlbergin ansioksi on myös laskettava hänen ahkera ja pitkäaikanien toimintansa kotimaisen hyönteisfaunan tuntemiseksi. Sen selvittämiseksi on hän tehnyt enemmän kuin kukaan muu. Sillä erikoisella lämmöllä, jolla hän oli kiintynyt alaansa, herätti hän toisissakin harrastusta, ja hänellä on ollut suuri merkitys kasvattaessaan hyviä retkeilijöitä ja opastaessaan nuorempia entomologeja, jotka maassamme tulevat viemään hyönteistiedettä eteenpäin.

Professori Sahlberg oli jäsenenä lukuisissa tieteellisissä seuroissa sekä kotimaassa että ulkomaissa. Läheisimmin hän kuitenkin liittyi meidän seuraamme, jolla on ollut onni saada lukea hänet jäsenekseen v:sta 1865 v:teen 1914; viimemainittuna vuonna hän syistä, jotka tässä sivuutettakoon, erosi. Vv. 1869—1914 kuului hän Seuran julkaisutoimikuntaan ja johtokuntaan, ja kymmenen vuoden aikana, 1878—87, hän palveli seuraamme sen sihteerinä. Suuren osan isompia teoksiaan sekä lukuisia pienempiä kirjoituksia ja tiedonantoja on hän julkaissut Seuran julkaisusarjoissa. Professori Sahlberg oli esiintymiseltään vilpitön ja vaatimaton. Kerran tekemässään päätöksessä hän pysyi. Hänen elämäntyönsä on kokonainen ja eheä.

Seuran ulkomaisista jäsenistä olemme menettäneet etevän koleopterologin Kais. Rat Edmund Reitter'in. Hän kuoli Paskaussa Mährenissä 15 p:nä maaliskuuta tänä vuonna 75:nellä ikävuodellaan. Tieteellisen kirjailijatoiminsa kautta — hän oli m. m. Bestimmungstabellen über Coleopteren teoksen ja Fauna germanica nimisen käsikirjan julkaisija sekä Wiener entomologische Zeitung aikakauskirjan toimittaja — oli hän yleisesti tunnettu ja arvossa pidetty entomologisissa piireissä. Seuramme kirjeenvaihtaja-jäsen hän oli v:sta 1897.

(Epähuomiosta jäi vuosikertomuksesta 1918—19 mainitsematta, että Seuran kirjeenvaihtaja-jäsen, mainio ruot-

salainen hyönteisbiologi, lehtori fil. tohtori Gottfrid Agaton Adlerz kuoli 11 p:nä marraskuuta 1918 ja kotimainen jäsen filosofianmaisteri Greta Andersin 15 p:nä maaliskuuta 1919.)

Seura on kuluneena vuonna kokoontunut tavanmukaisiin kuukausikokouksiinsa, yhteensä 7 kokoukseen, vuosikokousta lukuunottamatta. Kokouksiin on ottanut osaa keskimäärin 42 (vähintään 34, korkeintaan 48) jäsentä. Kokouksissa, joilla on ollut sama luonne kuin yleensä viime vuosina, on jätetty lähes 50 tieteellistä tiedonantoa, jotka jakautuvat jotenkin tasoin kumpaakin pääalaa kohti. Eräitä ilmoituksia ovat kirjeissä lähettäneet maaseudulla asuvat jäsenet tai sellaiset, jotka muuten personallisesti ovat olleet estetyt olemasta saapuvilla. Eläintieteellisiä tiedonantoja ovat tehneet herrat Fabricius, R. Forsius, Frey, Grönblom, Hellén, I. Hildén, Järvi, Kivenheimo, Korvenkontio, Håkan Lindberg, Linnaniemi, Merikallio, Suomalainen, Valle ja Välikangas. Kasvitiedettä ovat käsitelleet herrat Backman, M. Brenner, W. Brenner, Brotherus, Eklund, Fr. Elfving, Grönblad, Häyrén, Harald Lindberg, Kotilainen, Montell, A. Palmgren, Pesola, Rantaniemi, Suomalainen, Valle, Välikangas, Wainio ja Wegelius. Eräillä tiedonannoilla on ollut pitemmän esitelmän luonne. Niinpä on ylijohtaja tri Järvi pitänyt seikkaperäisen esitelmän muikusta ja muikkukannasta Keiteleessä, maisteri Pesola käsitellyt Etelä-Ruotsissa tekemäänsä kasvitieteellistä retkeä, maisteri Merikallio esitelmöinyt eräiden suomalaisten lintunimien levenemisestä ja tri W. Brenner tehnyt selkoa Länsi-Uudellamaalla tekemistään kasvi-sosiologisista tutkimuksistaan. Luonnonsuojelusta koskevia asioita ovat esittäneet herrat M. Brenner, J. Montell ja R. Palmgren; viimemainittu on myös luvannut vuosikokouksessa pitää suurelle yleisöllekin tarkoitetun esitelmän „luonnonsuojeluksesta ja kulttuurista“.

Seuran Acta- ja Meddelanden-sarjoihin on kuluneena toimintakautena ilmoitettu useita tutkimuksia ja kirjoituksia, kuten pöytäkirjoista lähemmin ilmenee.

Vuoden kuluessa ovat painosta valmistuneet Acta-sarjan

44. ja 46. nidos. Edellisen, joka käsittää n. 33 painoarkkia, toimitti professori J. A. Palmén-vainaja, ja oli se hänen poistuessaan melkein valmis. Siinä olevat tutkimukset ovat kirjoittaneet T. H. Järvi, C. Lundström, J. S. V. Koponen, G. Schneider, K. J. Valle, J. Montell ja R. Palmgren. Jälkimmäinen nidos käsittää 27 painoarkkia ynnä kuvaliitteitä; kirjoituksia siihen ovat antaneet O. Kyyhkynen, R. Frey, K. E. Ehrström, R. Forsius, R. Grönblad, K. J. Valle, P. Nederström ja T. J. Hintikka. Meddelanden-sarjan 45. vihkoa, toimintavuodelta 1918—19, ei valitettavasti vielä ole saatu julkisuuteen, mutta valmistunee se kohdakkoin.

Acta-sarjaan aijotuista tutkimuksista ovat painatuksen alaisina: R. Palmgren, Högholmens zoologiska trädgård åren 1888—1918 ja G. Munsterhjelm, Om Chironomidernas äggläggning och äggrupper, jotka muodostavat n:o 1 ja 2 47:nessä niteessä, sekä tri Hj. Hjeltin Conspectus Florae Fennicae teoksen 6. osa, joka sisältyy 51:een niteeseen.

Matkakertomuksen on antanut kansankoulunopettaja pastori O. Kyyhkynen.

Edistääkseen maamme tutkimista on Seura huhtikuun kokouksessaan päättänyt retkeilijöille ensi kesän stipendeinä jakaa yhteensä 6,000 mk (ks. lähemmin siv. 91—92).

Niistä varoista (500 mk), jotka kenraali L. Munck ja hänen poikansa varatuomari H. Munck vuosi sitten jättivät Seuralle tarkoituksessa saada Suomenlinnan linnoitusalue luonnontieteellisesti tutkituksi, on osa viime kesänä annettu yliopp. I. Hidénille Suomenlinnan kasviston tutkimista varten. Osa jälelle jäänyttä summaa on stipendinä luovutettu yliopp. Arvi Ulviselle, joka tutkii Santahaminan kasvistoa. Tässä yhteydessä mainittakoon, että pastori O. Kyyhkyselle on myönnetty 400 mk lisäyksenä sille matka-avustukselle, jonka hän aikaisemmin on saanut tutkimuksia varten Pohjois-Savossa ja Kajaanin Pohjanmaalla.

Kiitollisuudella mainitsemme kaksi lahjoitusta, jotka Seura on kuluneena vuonna saanut vastaanottaa, nim. 6,000 mk Seuran jäseneltä maist. Gunnar von Frenckelliltä ja 2,500 henkilöltä, joka ei halua tulla mainituksi. Lahjoittajan mää-

räyksen mukaan on ensinmainittu summa liitetty siihen rahastoon, jonka Seura 1 p:nä helmikuuta 1919 perusti maan vapauden puolesta kaatuneiden jäsentensä muistolle. Jälkimmäisen rahaerän päätti seura Johtokunnan ehdotuksesta kirjallisena palkintona ja kiitollisuuden osoituksena jättää iäkkäälle kunniajäsenelleen, professori Th. Saelanille hänen laajasta Suomen kasvitieteellistä kirjallisuutta v:een 1900 käsittelevästä teoksestaan (Acta 43, 1916).

Uusia jäseniä on valittu hyvin runsaasti, yhteensä 22. Nämä ovat seuraavat, mainittuina siinä järjestyksessä, kun heidät on valittu: yliopp. Kaarlo Kuusamo ja Armo Teräsvuori, insinööri Albert Collin, yliopp. Erik Bruun, J. Listo, Olof Fortelius, Viljo Karvonen, Einar Berger, Erik Såltin, Jarl Carpelan, Olli Pitkänen, Niilo Vappula, Alice Malling ja Deli Fagerlund, kruununnimismies Birger Lingonblad, yliopp. Lydia Eriksson, rouva Mary Hellén, yliopp. Bertel Aschan ja Aarne J. Rainio, maisteri Hanna Lappalainen sekä yliopp. Kurt Erik Sundström ja Holger Klingstedt.

Seuran edustajaksi Tieteellisten seurain talon valtuuskuntaan on valittu professori A. Luther sekä edustajaksi periodisia tutkijakokouksia järjestävään komiteaan allekirjoittanut, molemmat professori J. A. Palménin jälkeen.

Huhtikuun kokouksessa pitämänsä esitelmän yhteydessä ehdotti maisteri V. A. Pesola että Seura tulevana kesänä järjestäisi yhteisen kasvitieteellisen retken johonkin, kasvillisuuden puolesta mielenkiintoiseen seutuun. Ehdotus on jätetty johtavien kasvitieteilijöiden pohdittavaksi. Epäilemättä olisi toivottavaa, että tuo sympaattinen ajatus yhteisistä retkistä, jotka olisivat omiaan — lukuunottamatta tieteellistä ajatusten vaihtoa — vilkastuttamaan tieteellistä toimintaa ja edistämään toveruutta, meilläkin toteutuisi, ellei ensi kesänä (kalliin ajan y. m. vuoksi) niin ainakin lähitulevaisuudessa.

Katsoen Seuran pyrkimykseen mahdollisuuksiensa mukaan edistää sekä luonnonsuojelustyötä yleensä että yksityisten mielenkiintoisten kasvi- ja eläinlajien rauhoittamista, on rehtori M. Brenner huhtikuun kokoukseen lähettämässään kirjelmässä pyytänyt Seuraa ryhtymään sellaisiin toimeen-

piteisiin, että metsissämme tavattavat merkillisimmät puumuodot, kuten käärmekuusi, *Betula Birkalensis*, *Alnus lobulata* y. m., jotka taloudellisesti arvottomina usein hävitetään etteivät olisi esteeksi muulle metsäkasvulle, mutta jotka tieteellisessä suhteessa voivat olla varsin mielenkiintoisia, rauhoitettaisiin. Yhtyen kirjelmässä esitettyihin nähkökohtiin on Seura antanut Johtokunnan tehtäväksi ryhtyä herra Brennerin ehdottamiin toimeenpiteisiin. Asia on alustavasti ollut Johtokunnassa esillä.

Toisen samansuuntaisen ehdotuksen on esittänyt metsänhoitaja J. Montell, joka Seuralle on lähettänyt yleisen ehdotuksen luonnonsuojelustyön järjestämiseksi Suomessa. Se jätettiin t. k. 8 p:nä pidetyssä kokouksessa ja siirrettiin Johtokunnalle käsiteltäväksi.

Katsoen aktuaalisiin luonnonsuojeluskysymyksiin olisi ehkä suotavaa, että Seura asettaisi pysyvän komitean tai keskuudessaan muodostaisi erikoisen luonnonsuojelusosaston, joka lähinnä käsittelisi luonnonsuojelukseen kuuluvia kysymyksiä ja työskentelisi luonnonsuojeluksen edistämiseksi.

Skattmästaren, doktor V. F. Brotherus, framlade Sällskapets **Årsräkning för år 1919**, varur meddelas följande utdrag:

Debet:

Behållning från år 1918.

Stående fonden	28,390: —	
Senator J. Ph. Palméns fond . . .	13,244: —	
Sanmarkska fonden	5,368: —	
Siltala-fonden	575: —	
Poppiuska fonden	1,321: —	
Norrlinska fonden	7,000: —	
Carl Finnilä fonden	12,000: —	67,898: —
Årskassan		20,004: 61

Inkomster under året.

Tillskott i statsanslaget för 1918 .	15,500: —	
Statsanslaget för år 1919	16,000: —	
Gåvor	10,715: —	
Räntor	4,394: 51	
Försålda skrifter	1,026: 85	
Ledamotsavgifter	345: —	47,981: 36
	Summa	135,883: 97

Kredit:

Utgifter under året.

Arvoden	1,350: —	
Reseunderstöd	5,250: —	
Fil.dr. Hj. Hjelt för Conspectus . .	3,275: —	
Livränta åt fröken Aino Norrlin .	350: —	
Litterärt pris åt prof. Th. Sælan .	2,500: —	
Tryckningskostnader	27,152: 76	
Diverse utgifter	409: 55	40,287: 31

Behållning till år 1920.

Stående fonden	28,735: —	
Senator J. Ph. Palméns fond . . .	13,244: —	
Sanmarkska fonden	5,368: —	
Siltala-fonden	604: —	
Poppiuska fonden	1,387: —	
Norrlinska fonden	7,000: —	
Carl Finnilä fonden	12,000: —	
De i frihetskriget stupades fond .	7,715: —	76,053: —
Årskassan		19,543: 66
	Summa	135,883: 97

På tillstyrkan af revisorerna, herrar Fredr. Elfving och E. Malmberg, beviljade Sällskapet härpå skattmästaren full ansvarsfrihet för hans förvaltning af Sällskapets medel under det gångna året.

Bibliotekarien, professor Enzio Reuter, föredrog följande **Årsberättelse öfver bibliotekets tillväxt:**

Under verksamhetsåret 1919—1920 har Sällskapets bibliotek, sedan freden inträdt, vunnit en betydligare tillökning än under de föregående krigsåren, om också denna tillväxt ännu icke på långt när uppgått till den normala före kriget. Antalet nytillkomna nummer utgör 698, med hänsyn till innehållet fördelade på följande sätt:

Naturvetenskaper i allmänhet	352
Zoologi	124
Botanik	121
Landt- och skogshushållning, fiskeriväsende	46
Geografi, hydrografi	15
Geologi, mineralogi, paleontologi	13
Fysik, meteorologi, astronomi, matematik	14
Diverse	13
Summa	698

Under året har skriftutbyte inledts med University of Michigan, Museum of Zoology, Ann Arbor, Mich., U. S. A.; Puget Sound Biological Station, Seattle, Wash., U. S. A.

För välvilliga bokgåfvor står Sällskapet i tacksamhetsskuld till Bestyrelsen för Köpenhamns Zoologiska Museum; The John Crerar Library, Chicago; Finska Landtbruksstyrelsen; Redaktionen af Luonnon Ystävä samt herrar J. Pottier, Sv. Murbeck och C. Wesenberg-Lund.

Botanices-intendenten, kustos Harald Lindberg, afgaf följande **Årsberättelse öfver de botaniska samlingarnas tillväxt.**

De botaniska samlingarnas tillväxt under det senast tilländalupna året har ej varit så afsevärd, som önskligt hade varit. Orsakerna härtill torde vara många; främst bör nämnas, att de kostsamma resorna naturligtvis menligt inverkat på exkurrenternas möjlighet att röra sig.

De mest omfattande kollektionerna ha inlämnats af

Helsingfors botaniska bytesförening, pastor O. Kyyhkynen och kustos Harald Lindberg.

På de särskilda växtgrupperna fördela sig de inkomna gåfvorna på följande sätt:

Kärlväxter	597	exx.
Mossor	72	„
Lafvar	6	„
Svampar	4	„
Summa	679	exx.

Nedan anförda personer ha bidragit till samlingarnas förkofran: Rektor M. Brenner, dr W. Brenner, elev Y. Bäck, skolrådet E. J. Buddén, stud. C. G. Cedercreutz, dr R. Collander, stud. R. Elfving, prof. Fredr. Elfving, stud. O. Fortelius, stud. H. Klingstedt, stud. M. Kotilainen, stud. K. H. Kurkela, pastor O. Kyyhkynen, kustos Harald Lindberg, stud. Alice Malling, stud. C. E. Nordfors, mag. V. Pesola, herr W. Schohin, godsägar C. G. Tigerstedt, elev O. Torckell, stud. A. Ulvinen och mag. K. J. Valle.

Kärlväxtsamlingen har tillvuxit på följande sätt: 50 exx. från N, Ingå, M. Brenner. — 12 exx. från N, Ingå, däribland *Lychnis alpina*, W. Brenner. — *Scrophularia nodosa* f. *monstrosa* från KL, Salmis, Yngve Bäck gen. Hj. Schulman. — 26 exx. från N, Esbo, C. G. Cedercreutz. — *Jasione montana*, *Saxifraga tridactylites*, *Asplen. ruta muraria* från Ab, Finby, R. Elfving. — *Medicago lupulina* och *Draba nemorosa* från N, Lovisa, *Chenopodium glaucum* från N, Ekenäs, Fredr. Elfving. — *Mesembryanthemum nodiflorum*, *Essholzia Patrinii*, *Malachium* och *Erigeron Canadensis*, de två förstnämnda nya för landets adventiflora, från Helsingfors, Skatudden, O. Fortelius. — 127 exx. från olika delar af landet, Helsingfors botaniska bytesförening. — 55 exx. från Sb, Kaavi och Juuka, däribland *Dianthus superbus*, *Asplenium adulterinum*, *Carex laxa*, *Saxifraga cæspitosa*, *Cerastium alpinum*, *Poa alpina* och *Rhynchospora fusca*, samt från KL, Kexholm, M. Kotilainen. — *Salix myrsinites*, *Rumex maritimus*, *Alnus*-former i 8 exx. från Ob, Kemi, K. H. Kurkela. — 154 exx. från OK och Sb, däribland *Epilobium Dahuricum* från Sb, ny för provinsen, O. Kyyhkynen. — 125 exx. från Åland, däribland *Veronica longifolia* × *spicata*, ny för floran, och *Alnus glutinosa* × *incana*, ny för Al, samt *Cerastium glutinosum* från år 1892 från Ekerö, Harald Lindberg. — 12 exx. från Ta, Sysmä, Alice Malling.

— *Rhamnus cathartica* från Ab, Korpo, C. E. Nordfors. — *Conringia orientalis* från N, Thusby, V. Pesola. — *Koeleria gracilis* från N, Lappvik lastageplats, ny för adventivfloran, W. Schohin. — *Lepidium latifolium* från Ab, Hitis, Elgskär, C. G. Tigerstedt. — *Stachys annuus* från Kuusamo, Ole Torckell gen. Å. Nordström. — 7 adventivväxter från Helsingfors, Sandhamn, A. Ulvinen. — *Arabis arenosa* från Ka, Kotka, K. J. Valle.

Mossamlingen: 3 exx. från Ab, Finby, Fredr. Elfving. — *Grimmia arenaria* från Ab, Åbotrakten, H. Klingstedt. — 68 exx. från Sb, Kaavi och Juuka, M. Kotilainen.

Lafsamlingen: 6 exx. från Ab, Finby, Fredr. Elfving.

Svampsamlingen: *Phallus* från Al, Hammarland, Harald Lindberg. — *Geaster calyculatus* från Sb, E. J. Buddén. — *Geaster coronatus* från N, Ingå, W. Brenner. — *Geaster fimbriatus* från N, R. Collander.

21 fotografier, vegetationsbilder från Åland, Harald Lindberg.

Yleisten eläintieteellisten kokoelmain intendentti, maist. Ilmari Välikangas: **Vuosikertomus yleisten eläintieteellisten kokoelmien kasvusta.**

Toimivuotena 1919—1920 ovat yleiset kotimaiset eläinkokoelmat lisääntyneet huomattavasti runsaammin kuin edellisenä vuotena. Lisääntyminen on kuitenkin kohdistunut melkein yksinomaan lintuihin. Muiden vertebratien sekä yleisessä eläintieteellisessä museossa säilytettävien evertebratikokoelmien kasvu on ollut aivan vähäinen. Olisi kuitenkin erittäin toivottavaa, että esim. pikkunisäkkäitä, pikkukaloja y. m. saataisiin entistä runsaammin eri osista maata. — Kuten ennenkin on suurin osa materiaalia saatu vastaanottaa lahjoina.

Nisäkäskokoelmiin on saatu materiaalia 13:sta lajista, nimittäin:

Eläimiä spriissä	11	kpl.
Nahkoja	14	„
Pääkalloja	1	„
Muuta materiaalia . . .	1	numero
Yhteensä	27	numeroa

Lintukokoelmien saamista lisistä on ennen muita mainittava tri Werner Lindman-vainajan kallisarvoinen linnun-

munakokoelma, käsittäen kokonaista 796 pesyettä (243 lajia), joukossa runsaasti harvinaisuuksia. Tämän erittäin huomattavan kokoelman kaappeineen museo on saanut vastaanottaa lahjana tohtorinna Asta Lindman'ilta. — Kaikkiaan lintukokoelmien kasvu on seuraava:

Nahkoja	192	kpl.	
Spriissä	5	„	
Luurankoja . . .	2	„	
Siipiä	1	numero	
Munia (pesyeitä). .	796	„	(243 lajia)
Pesiä	2	„	
Yhteensä	998	numeroa	

Nisäkkäistä ja linnuista on mahdollisuuden mukaan otettu talteen myöskin anatomista materiaalia, mitä kuitenkaan ei ole erikseen luetteloitu.

Matelijoita on saatu 6 kpl. (2 lajia), sammakkoeläimiä 5 kpl. (1 laji), kaloja 4 näytettä ja 9 kpl. (5 lajia), hämähäkkejä 2 näytettä, matoja 2 näytettä ja nilviäisiä 1 kpl.

Kokoelmien hoidosta mainittakoon, että vuoden kuluessa on jatkettu spriikokoelmien siirtoa Zootomiselta laitokselta museon varsinaiseen huoneistoon, missä nämä kokoelmat on uudelleen asetettu ja järjestetty sekä osittain luetteloitu. Zootomisella laitoksella ovat jäljellä ainoastaan kalat. Syyslukukaudella on v. t. amanuenssi Ilmari Hildén saattanut loppuun linnunmunakokoelman asettelun sekä sen jälkeen järjestänyt edellämainitun tri Lindmanin kokoelman. Amanuenssi Valio Korvenkontio on kevätlukukaudella tarkastanut ja määrännyt kotimaisia jyrsijäkokoelmia, ja allekirjoittanut on m. m. käsitellyt odonatitoukkakokoelmia sekä museon *Cottus*-materiaalia. Lintukokoelmia ja -arkistoa ovat käyttäneet tri I. Hortling, maist. Viljo Hornborg ja lehtori E. W. Suomalainen.

Yksityiskohtaisesti kokoelmien kasvu (lukuunottamatta tri Werner Lindmanin linnunmunakokoelmaa) on seuraava:[1])

[1]) Lukuisimmat yksityiset lahjoitukset ovat tehneet seuraavat henkilöt, joiden nimet luettelossa esiintyvät lyhennettyinä: maist.

Mammalia. *Chiroptera: Vesperugo borealis:* spriissä, Korpiselkä 30. VII. 19, E. M. — *Vesperugo* sp.: spriissä, Pernaja, Kabböle 7. VII. 19, maist. A. A. Ilmonen. — *Insectivora: Talpa europaea:* Janakkala 31. VII. 19, prof. A. Luther. — *Crossopus fodiens:* spriissä, Suojärvi, Patomäki 12. VII. 19, E. M.; spriissä, Juupajoki, 28. VIII. 19, aman. I. Hildén. — *Sorex araneus:* spriissä, Juupajoki, 11. VI. 19, aman. I. Hildén. — *S. pygmaeus;* 1 ♀ spriissä, Hämeenlinna, O. C. — *Erinaceus europaeus:* juv., Hattula, Metsänkylä 9. VIII. 19, O. C. — *Carnivora: Vulpes vulpes:* pääkallo, Nilsiä II. 20, yliopp. Onni Reijonen. — *Rodentia: Sciurus vulgaris:* 2 kpl., Sipoo, Gästerby VIII. 19; 1 ♂, 1 ♀, Boxbacka 19. VIII. 19; 1 ♀, Helsingin pit., konserv. R. Mäntynen; Masaby, Ingvaldsby 16. XI. 19, hra O. Lindén; albino, Hauho, Miehoila, X. 19, O. C.; albino, Luopioinen, Puudikkala 23. XI. 19, O. C.; värimuunnos, Pieksämäki I. 18, aman. V. Korvenkontio. — *Mus rattus:* albino, spriissä, Hämeenlinna 21. VII. 19, O. C.; Hämeenlinna, 17. IX. 19, O. C.; juv., Hämeenlinna, 21. X. 19, O. C. — *M. decumanus:* juv. spriissä, Hämeenlinna, 30. IX. 19, O. C. — *M. musculus:* 2 kpl. spriissä, Suojärvi, Patomäki 12. VII. 19, E. M. — *M. silvaticus:* Grankulla 21. XI. 19, hra F. F. Uthemann. — *Microtus agrestis:* spriissä, Korkeasaari, 15. IV. 20, intend. R. Palmgren. — *Artiodactyla: Sus scrofa domestica:* epämuodostunut jalka, Riihimäki V. 17, E. M.

Aves. *Passeres: Turdus musicus:* Ilomantsi, Möhkö 29. VII. 19, E. M. — *T. pilaris:* 1 ♂, Espoo 2. IV. 20, hra O. Andersson. — *Erithacus rubecula:* Hämeenlinna 26. V. 19, O. C. — *E. phoenicurus:* Siuntio 11. VI. 19, I. H. — *Saxicola oenanthe:* 1 ♀, Pielavesi, Kirkkosaari 29. V. 07, leht. V. Hornborg. — *Pratincola rubetra:* 1 ♀, Suojärvi, Patomäki 13. VII. 19, E. M. — *Sylvia salicaria:* Tvärminne 14. VII. 19, prof. A. Luther. — *Phylloscopus sibilatrix:* Hiisijärvi 23. VI. 19, E. M. — *Ph. trochilus:* 1 ♂, Suojärvi, Patomäki 13. VII. 19, E. M. — *Ph. borealis:* Hiisijärvi 23. VI. 19, E. M. — *Ph. collybita:* 1 ♂, Makilo 23. IV. 20, I. H. — *Cinclus cinclus:* 1 ♀, Hausjärvi, Arolampi 16. XII. 19, metsävartija L. Ventola. — *Regulus regulus:* 1 ♂, Siuntio 12. XI. 19, I. H. — *Parus major:* Suojärvi, Patomäki 13. VII. 19, E. M. — *P. borealis:* Suojärvi, Patomäki 13. VII. 19, E. M.; Ilomantsi, E. M. — *P. cristatus:* Aunus, Vitele 11. VI. 19, E. M. — *Certhia familiaris:* Pori, Mäntyluoto, IX. 19, lyseol. T. Laes (leht. E. W. Suomalaisen välityksellä); pesä, Aunus, Vitele 11. VI. 19, E. M.; 1 ♀, Siuntio 29. XII. 19, I. H. — *Alauda arvensis:* 1 ♀, Porkkala 26. IV. 20, I. H. — *Budytes flavus:* 1 ♂, Suojärvi, Patomäki 13. VII. 19, E. M.; Ilomantsi, Saarijärvi 24. VII. 19, E. M.; 2 kpl., Suojärvi, Salmijärvi 21. VII. 19, E. M. — *Anthus trivialis:* Piela-

---

Otto Collin (O. C.), tri I. Hortling (I. H.) ja maist. Einari Merikallio (E. M.). — Ellei luettelossa mainita lukumäärää, on kysymyksessä olevaa lajia saatu yksi kpl.

vesi, Kirkkosaari 30. V. 07, leht. V. Hornborg; Ilomantsi, Kuolismaa VII. 19, E. M. — *Plectrophanes nivalis:* 2 kpl., Vanaja, Alavuotama 26. X. 19, O. C. — *Emberiza citrinella:* Aunus, Yliskäänkylä 12. VI. 19, E. M.; 4 kpl., Suojärvi, Patomäki 13. VII. 19, E. M.; Ilomantsi VII. 19, E. M.; 6 kpl., Vanaja, Kivioja 5. I. 20, E. M. — *Cynchramus rusticus:* Aunus, Vitele 11. VI. 19, E. M. — *C. schoeniclus:* Suojärvi, Patomäki 13. VII. 19, E. M.; 1 ♂, Makilo 23. IV. 20, I. H. — *Loxia curvirostra:* 2 kpl, Aunus, Vitele 11. VI. 19, E. M. — *Pyrrhula pyrrhula:* 1 ♂, Siuntio 12. XI. 19, I. H. — *Carpodacus erythrinus:* Aunus, Vitele 12. VI. 19, E. M. — *Passer montanus:* 3 kpl., Suojärvi, Patomäki 13. VII. 19, E. M. — *Fringilla coelebs:* 2 kpl., Aunus, Vitele 11. VI. 19, E. M.; 1 ♀, juv., Sipoo, Korpholmen 3. VII. 19, fil. maist. I. Välikangas; 1 ♂, Suojärvi, Patomäki 13. VII. 19, E. M.; Ilomantsi VII. 19, E. M.; 1 ♂, Pielavesi, Kirkkosaari 30. V. 07, leht. V. Hornborg. — *Ligurinus chloris:* 1 ♂, Oulunkylä 25. V. 19, past. J. Stenberg. — *Carduelis carduelis:* Helsinki 9. III. 20, hra E. Holmberg. — *Acanthis linaria:* 3 kpl., Suojärvi, Salmijärvi 21. VII. 19, E. M. — *Sturnus vulgaris:* Aunus, Yliskäänkylä 12. VI. 19, E. M.; 2 kpl., Helsingin pit., Vik; 2 kpl. Boxbacka X. 19, yliopp. R. Kreüger; 1 ♀, Siuntio 3. IV., 1 ♂, Siuntio 6. IV. 20, I. H. — *Corvus frugilegus:* Helsinki, Ö. Rönnskär 7. III. 20, hra E. Pettersson. — *C. cornix:* Siuntio 18. VII. 19, I H.; Suojärvi 19. VII. 19, E. M.; Siuntio 2. VIII. 19, I. H. — *Coloeus monedula:* Aunus, Yliskäänkylä 12. VI. 19, E. M.; 1 ♂, Siuntio 5. VII. 19, I. H. — *Pica pica:* Aunus, Yliskäänkylä 12. VI. 19, E. M.; Suojärvi 19. VII. 19, E. M.; värimuunnos, Rantasalmi, Hiltula 29. III. 20, ost. (preparaattori A. E. Frin välityksellä). — *Lanius excubitor:* Siuntio 21. IX. 19, I. H. — *Muscicapa grisola:* pesä, Maljana 21. VI. 19, E. M.; Korpiselkä 30. VII. 19, E. M. — *M. atricapilla:* 2 kpl., Hämeenlinna 8. VII. 19, O. C. — *Hirundo rustica:* Pielavesi, Kirkkosaari 30. V. 07, leht. V. Hornborg. — *Clivicola riparia:* Aunus, Yliskäänkylä 12. VI. 19, E. M. — *Chelidonaria urbica:* Tvärminne 9. VIII. 19, prof. A. Luther. — S t r i s o r e s: *Cypselus apus:* juv., Helsinki 16. VII. 19, maist. I. Välikangas. — S c a n s o r e s: *Picus canus:* 1 ♂, Siuntio 7. II. 20, I. H. — *Dendrocopus major:* Aunus, Vitele 11. VI. 19, E. M.; Luvia 21. XII. 19, lyseol. E. Fröberg (leht. E. W. Suomalainen). — *D. leuconotus:* 1 ♂, Hämeenlinnan maaseurak. 26. XII. 19, O. C. — *D. minor:* Siuntio 28. VI. 19, I. H. — *Picoides tridactylus:* Helsingin pit., Malm 13. X. 19, yliopp. R. Kreüger. — *R a p t a t o r e s: Circus aeruginosus:* Maxmo 20. VIII. 19, hra A. Uddström. — *Tinnunculus tinnunculus:* 1 ♂, Masaby 3. VIII. 19, intend. R. Palmgren. — *Accipiter nisus:* 1 ♂, Siuntio 30. VIII. 19, I. H.; Järvenpää 21. IX. 19, lyseol. O. Järnefelt. — *Astur palumbarius:* ♀, Vanaja VII. 19, O. C.; Vanaja, Niemelä 25. X. 19, hra F. Hisinger; Hyvinkää 27. X. 19, hra Matiskainen; juv., Hauho, Eteläiskylä 23. XI. 19, O. C.; juv. Hauho, Eteläiskylä 8. II. 20, O. C. — *Aqvila chrysaëtus:* Inkoo, 1. XI. 19, ost.

(amp. J. Bäckström); Kirkkonummi, Böle 2. XI. 19, ost. (amp. Maria Wigell). — *Asio otus:* 1 ♂, Siuntio, 27. VIII. 19, I. H.; Masaby, Ingvaldsby 9. X. 19, hra O. Lindén. — *Asio accipitrinus:* Helsingin pit., Hundörn 10. V. 19, ost. — *Strix bubo:* 1 ♀, Öfvermark, Bodbacka 14. V. 19, ost.; Sysmä 28. X. 19, hra E. Aho. — *Nyctea scandiaca:* luuranko, Korpo, Kalgarholm, ost. — *Surnia ulula:* 1 ♀, Oravi 10. III. 19, hra I. A. Lindström. — *Nyctala Tengmalmi:* Ulvila, Friitala 18. XI. 19, leht. E. W. Suomalainen; Helsinki, Hesperia 23. XI. 19, tri R. Boldt; Inkoo, Pålsböle 9. I. 16, yliopp. K. E. Sundström; Pori, Kuminainen 20. XII. 19, lyseol. U. Kuminainen (leht. E. W. Suomalainen); Pori 25. I. 20, lyseol. L. Lindqvist (leht. E. W. Suomalainen). — *Syrnium lapponicum:* Helsinki, Melkö 31. XII. 19, ost. (J. Pahrman); Espoo, Stensvik 29. I. 19, ost. (O. Rönnberg). — *S. uralense:* Vanaja, Aulanko 24. IX. 19, O. C.; Luopioinen, Kuohijoki 17. II. 20, O. C. — *S. aluco:* 2 kpl. juv. spriissä, Drumsö 23. VI. 19, I. H. — *G y r a n t e s: Columba palumbus:* Hämeenlinna, maaseurak. 17. IX. 19, O. C. — *R a s o r e s: Bonasa bonasia:* värimuunnos, Karjala, ost. Helsingissä 10. X. 17, yliopp. K. E. Sundström; värimuunnos, Punkalaidun 10. X. 19, ost. (K. W. Kinnunen). — *Tetrao tetrix:* juv. spriissä, Sipoo, Korpholmen 30. VI. 19, fil. maist. I. Välikangas; 1 ♂, Heinjärvi, Loppi 21. VIII. 19, E. M.; 1 ♀ (steril.), ost. Helsingissä 6. XI. 18, yliopp. K. E. Sundström; 1 ♂, Hausjärvi 30. XI. 19, E. M. — *Lagopus lagopus:* Rovaniemi, yliopp. K. E. Sundström. — *Coturnix coturnix:* Pirkkala, Haikka 22. X. 19, hra W. Spåre. — *C u r s o r e s: Grus grus:* 1 ♀, Toijala 30. VIII. 19, ost.; Hailuoto 13. IX. 19, tri Tor Ekman; luuranko, Korkeasaaren eläintarha (intend. R. Palmgren). — *Fulica atra:* Sipoo, Gästerby 1. VIII. 19, konserv. R. Mäntynen. — *Charadrius apricarius:* 1 ♂, Maarajärvi 19. IX. 19, ost. — *Ch. hiaticula:* 1 ♂, Inkoo, Degerby 21. V. 19, I. H.; juv. Tvärminne 12. VII. 19, I. H.; 1 ♂, Helsinki, Vik 22. VIII. 19, R. Kreüger. — *Ch. curonicus:* Aunus, Vitele, 11. VI. 19, E. M. — *Haematopus ostralegus:* 1 ♀, Makilo, 23. IV. 20, I. H. — *Tringa alpina*: Söderskär 12. X. 19, lääk. kand. E. Nyberg. — *Totanus littoreus:* 1 ♂, Siuntio 9. V. 20, I. H. — *Machetes pugnax:* 1 ♂, Ulvila, Harjunpää 20. V. 19, leht. E. W. Suomalainen. — *Numenius arcuatus:* 1 ♂, Vanaja 3. IX. 19, O. C.; 1 ♂, Sipoo, Gästerby 30. IV. 20, hra W. Hindsberg. — *L a m e l l i r o s t r e s: Cygnus musicus:* luuranko, Korkeasaaren eläintarha (intend. R. Palmgren). — *Branta leucopsis:* 1 ♀ + siivet, Siuntio 13. IV. 20, I. H. — *Spatula clypeata:* 1 ♂, Siuntio 1. IV. 20, I. H. — *Anas boschas:* Siuntio 6. VIII. 19, I. H.; 1 ♂, Sipoo, Gästerby 1. VII. 19, konserv. R. Mäntynen; 1 ♂, Inkoo 19. VIII. 19, I. H.; 1 ♂, Heinjärvi, Loppi 21. VIII. 19, E. M.; 1 ♂, Vanaja, Alajärvi 29. IX. 19, O. C.; 1 ♂, Siuntio 16. XI. 19, I. H.; 1 ♂, Vanaja, Alajärvi 29. XI. 19, O. C. — *A. crecca:* Vanaja 2. VIII. 19, O. C.; Siuntio 30. X. 19, I. H. — *Fuligula fuligula:* 1 ♂, Siuntio 20. V. 19, I. H. — *Clangula glaucion:* Vanaja, Iso-Munakka-

järvi 2. VIII. 19, O. C. — *Somateria mollissima:* 1 ♀, 2 ♂♂, Makilo, 23. IV. 20, I. H. — *Mergus serrator:* 4 kpl. juv., Vanajavesi 30. VIII. 19, O. C.; 2 kpl., Vanaja 9. IX. 19, O. C.; 1 ♂, Makilo 13. IV. 20, I. H. — *Mergus abellus:* Inkoo, IV. 20, yliopp. K. E. Sundström. — *Steganopodes: Phalacrocorax carbo:* Porvoon saaristo, Kalkskär 18. X. 19, ost.; Helsinki, Drumsö 26. I. 20, ost. (Th. Pehrman). — *Longipennes: Sterna hirundo:* 1 ♂, Siuntio 16. V. 19; 1 ♀, Inkoo, Degerby 16. V. 19, I. H.; 2 kpl. (♂, ♀), Kallskär 10. VI. 19, lääk. kand. E. Nyberg; juv., Siuntio 20. VIII. 19, I. H.; 1 ♀, Drumsö 25. VI. 19, hra Raatikainen. — *St. macrura:* 2 kpl., Kirkkonummi, Gaddarne 23. V. 19, I. H.; 4 kpl., Kallskär 10. VI. 19, lääk. kand. E. Nyberg. — *Larus canus:* 1 ♀, Makilo 23. IV. 20, I. H.; 1 ♂, Siuntio 9. V. 20, I. H. — *L. glaucus:* Helsinki, Korkeasaari, lääk. kand. E. Nyberg. — *L. fuscus:* 1 ♀, 1 ♂, Inkoo 19 —20. VIII. 19, I. H.; 1 ♀, Makilo 23. IV. 20, I. H. — *Urinatores: Colymbus cristatus:* 1 ♀, Renko, Kirkkojärvi 4. VIII. 19, O. C.; 1 ♂, Hauho VIII. 19, O. C.; 1 ♀, Siuntio 3. XI. 19, I. H. — *Podiceps griseigena,* 1 ♀, Siuntio 20. V. 19, I. H. — *P. auritus:* Sipoo, Gästerby 2. VIII. 19, konserv. R. Mäntynen. — *Gavia lumme:* 2 ♀♀, Porkkala 25. IV. 20, I. H. — *Uria grylle:* Makilo, 23. IV. 20, I. H.

Reptilia. *Anguis fragilis:* Juupajoki 6. VI. 19, aman. I. Hildén; Nummela, maist. R. Frey; Grankulla 29. V. 18. — *Pelias berus:* Huopalahti V. 19, lyseol. L. Ahlberg; Helsinki IV. 20, leht. V. Hornborg; Nummela, maist. R. Frey.

Amphibia. *Triton aquaticus:* 5 kpl., Kirkkonummi 17. VI. 13, maist. R. Frey.

Pisces. *Cottus poecilopus:* 3 kpl., Kerimäki, Puruvesi 1914, kouluneuvos E. J. Buddén. — *C. quadricornis:* 2 kpl., Kerimäki, Puruvesi 1914, kouluneuvos E. J. Buddén. — *Leuciscus erythrophthalmus:* Pälkäne, Mallasvesi 19. V. 19, O. C. — *Abramis ballerus:* 1 kpl., Tyrväntö, Vanajavesi VIII. 19, O. C.; 2 kpl., Kalvola, Äimäjärvi 1. X. 19, O. C. — *Coregonus albula:* 4 näytettä, Keitele 1907—16, ylitireht. T. H. Järvi.

Arachnoidea. 1 näyte, Pirkkala 1908; 1 näyte, Koivisto 6. VI. 04, johtaja Th. Grönblom.

Vermes. *Mermis* sp.: 1 näyte, Pirkkala 1908; *Taenia perfoliata:* 1 näyte, Turku XII. 08, johtaja Th. Grönblom.

Mollusca. *Helix fruticum:* Nilsiä, Kuuslahti 1916, past. O. Kyyhkynen.

Intendenten för de entomologiska samlingarna, mag. R. Frey, avgav följande **Årsberättelse rörande de entomologiska samlingarna 1919—1920.**

Under det gångna verksamhetsåret har största delen av det obearbetade inhemska insektmaterialet systematiskt utsor-

terats, i vilket arbete förutom museitjänstemännen deltagit mag. K. Valle och stud. Håk. Lindberg. — Numreringen och katalogiseringen av de från Finland beskrivna insekttyperna har fortsatts. Härvid ha bland *Coleoptera* utmärkts 4 typer av Mäklin och 2 av B. Poppius, bland *Orthoptera* inalles 5 typer, nämligen av J. Sahlberg (1), Miram (1) och Saulcy (3), bland *Corrodentia* 14, alla beskrivna av O. M. Reuter, bland *Thysanoptera* 41 av O. M. Reuter samt slutligen bland *Trichoptera* 31 typexemplar, beskrivna av Mc Lachlan (27), Ullmer (2) och Morton (1).

Rörande bearbetningen och det vetenskapliga utnyttjandet av de inhemska samlingarna kan följande meddelas: *Orthoptera*. Det finländska materialet, med undantag av släktet *Tetrix*, har bearbetats av t. f. kustos. — *Coleoptera*. Amanuens W. Hellén har reviderat familjerna *Carabicidae* och *Trichopterygidae* samt bestämt och inordnat tidigare obearbetat material av dessa familjer. Herr L. Benick i Lübeck har haft till påseende Mannerheims, B. Poppius' och Leinbergs typer av släktet *Stenus* samt reviderat bestämningarna av en del kritiska, finländska *Stenus*-arter. — *Hymenoptera*. Dr R. Forsius har påbegynt uppställningen i ett nytt skåp (33 lådor) av våra *Tenthredinoideae*. Lektor Åke Nordström har bearbetat museets rikhaltiga, obestämda *Apidae*-material. Herr W. Trautmann i Nürnberg har till påseende erhållit en *Chrysidid*-typ av Dahlbom. — *Odonata:* Mag. K. Valle har ingående studerat de finländska *Aeschna*-arterna. — *Neuroptera*. Herr P. Esben-Petersen i Silkeborg har bearbetat vårt obestämda material av *Neuroptera planipennia*. — *Lepidoptera*. De inhemska microlepidoptersamlingarna ha studerats av herr B. Lingonblad och stud. V. Karvonen. — *Diptera*. Till herr J. W. Edwards vid British Museum i London har i och för bearbetning översänts största delen av museets *Culicid*-material. Herr P. Nielsen i Silkeborg har till jämförelse med finländska exemplar insänt några kritiska *Tipula*-arter. — *Siphonaptera*. Amanuens

W. Hellén har bearbetat det inhemska materialet. — *Hemiptera*. Dr E. Bergroth har till jämförelse erhållit några arter ur finländska samlingen.

De inhemska insektsamlingarnas ökning under det gångna verksamhetsåret har varit följande:

Orthoptera	113	exx.		
Coleoptera	1,229	„	10 prov	3 nummer
Hymenoptera	69	„	3	„
Odonata	71	„		
Neuroptera	4	„		
Panorpatae	2	„		
Lepidoptera	321	„	4	„
Diptera	591	„	2	„
Siphonaptera	6	„		
Hemiptera	285	„		
Homoptera	7	„		
„Diverse“	200	„	60	„
Summa	2,898	exx.	79 prov	3 nummer

I detalj ha de entomologiska samlingarna ökats på följande sätt:

Orthoptera. 113 exx., Salmis, löjtn. I. Forsius.

Coleoptera. 244 spp. i 565 exx., Åland, stud. H. Lindberg; 253 spp. i 521 exx., H:fors entomol. bytesförening; 10 prov larver o. puppor, Birkkala, disp. Th. Grönblom. — *Cychrus rostratus*, Kuusamo, mag. V. Kujala. — *Acupalpus dorsalis* ab. nov., Raumo, häradsh. H. Söderman. — *Xestobium rufovillosum*, ny för faunan, Hammarland, aman. W. Hellén. — *Aleochara crassicornis*, ny för faunan, Runsala, stud. N. Kanerva. — *Myllaena brevicornis*, ny för samlingen, Karislojo, aman. W. Hellén. — *Atheta cribrata*, ny för faunan, Esbo, o. *A. cribripennis*, ny för saml., Birkkala, mag. R. Frey. — *Oxyporus maxillosus*, 2 exx., Hattula, lekt. A. Wegelius. — *Oxytelus piceus*, ny för faunan, Hoplax, aman. W. Hellén. — *Olophrum piceum*, ny för faunan, Geta, fru Mary Hellén. — *Neuraphes sparshalli* v. *nigrescens*, ny för landet, Nystad, häradsh. H. Söderman. — *Trichopterygidae:* 15 spp. i 43 exx., dr. R. Forsius; 9 spp. i 30 exx., mag. R. Frey; 7 spp. i 8 exx., aman. W. Hellén. — *Ptenidium laevigatum*, ny för faunan, Nystad o. Finström, häradsh. H. Söderman o. aman. W. Hellén. — *Adalia bipunctata* ab., 10 exx., Uleåborg, mag. Å. Laurin. — *Oryctes nasicornis*, ny för saml., Esbo, mag. E. Ekström. — *Silvanoprus fagi*, ny för faunan, Nystad, borgm. H. Söderman. — *Ptinus bidens*, 3 exx., H:fors, dr H. Renqvist.

— *Typhaea stercorea*, ny för faunan, Finström, o. *Tetratoma fungorum*, ny för faunan, Eckerö, aman. W. Hellén. — *Bruchidius* sp., 12 exx., importerad, H:fors, mag. K. Valle. — *Saperda perforata*, 2 exx., Helsinge, stud. S. Stockman. — *Prionus coriarius*, Kyrkslätt, elev J. Wickström. — *Orchestes rufitarsis*, Ingå, stud. K. E. Sundström. — *Ceutorrhynchidius troglodytes*, 3 exx., Åland, aman. W. Hellén. — *Gymnetron melanarium*, 2 exx., ny för faunan, Runsala, aman. W. Hellén o. stud. P. H. Lindberg. — 3 prov frasstyck. av *Hylesinus crenatus* o. *fraxini*, Åland, stud. H. Lindberg. — *Phytodecta viminalis* ab., 9 exx., Uleå, mag. Å. Laurin.

Hymenoptera. 4 exx., Jämsä, dr E. Bergroth; 39 spp. i 53 exx., H:fors entomol. bytesförening. — *Macrophya rufipes*, ny för faunan, Saltvik, stud. H. Lindberg. — *Tenthredo vespa*, 2 exx., ny för faunan, Eckerö, dr Har. Lindberg. — 1 prov *Lyda erythrocephala*-larver, Birkkala, disp. Th. Grönblom. — *Spilichneumon limnophilus*, 2 exx., Munksnäs, hr B. Lingonblad. — *Porizon* sp. o. *Braconidae* sp., H:fors, stud. N. Kanerva. — *Synergetes* sp., 2 exx., Viborg, stud. E. Thuneberg. — 1 prov *Formica* sp. ur magen av *Picus canus*, Sjundeå, dr I. Hortling. — *Elampus violaceus*, ny för faunan, Finström, stud. H. Lindberg. — *Osmia maritima*, 2 exx., ny för faunan, Kusomen, mag. R. Frey. — 1 prov *Bombus muscorum*-larver o. puppor, Birkkala, disp. Th. Grönblom.

Odonata. 17 spp. i 34 exx., lekt. E. W. Suomalainen; 14 exx., Åland, stud. H. Lindberg; 9 exx., Viborg, stud. E. Thuneberg; 4 spp. i 5 exx., H:fors entomol. bytesförening. — *Aeschna serrata*: 1 ex., Snappertuna, mag. E. Öhman; 3 exx., H:fors, stud. J. Kivenheimo; 1 ex., Ekenäs, stud. K. E. Sundström. — *Epitheca bimaculata*, Kjulo, lekt. E. W. Suomalainen. — *Libellula depressa*, 2 exx., ny för faunan, Terijoki, rektor M. Salokas. — *Orthetrum cancellatum*, Kjulo, lekt. E. W. Suomalainen.

Neuroptera. *Boriomyia nervosa*, Nagu, o. *Hemerobius pini*, 2 exx., Kuusamo o. Kantalaks, mag. R. Frey.

Panorpatae. *Boreus westwoodi*, 2 exx., T:fors, mag. R. Frey.

Lepidoptera. 15 exx., stud. V. Karvonen; 135 spp. i 230 exx., H:fors entomol. bytesförening; 4 prov larver, disp. Th. Grönblom. — *Tortrix xylosteana*, ny för saml., Runsala, stud. N Kanerva. — *Grapholitha corollana* o. *Lithocolletis cavella*, nya för faunan, Loppis, stud. J. Listo. — *Coleophora milvipennis* o. *Alucita baliodactyla*, nya för faunan, Sordavala, stud. V. Karvonen. — *Depressaria ahlstroemeriana*, Helsinge, elev J. Wickström. — *Eupithecia virgularia* v. *altenaria*, Kyrkslätt, elev Th. Brander. — *Brephos nothum*, Ispois, elev A. Nordman. — *Caradrina selini* ab. *noctivaga*, Åbo, elev A. Nordman. — *Stauropus fagi*, ny för faunan, Borgå, hr W. Wahlbeck. — *Hepiolus sylvinus*, ny för faunan, Åbo, stud. N. Kanerva. — *Argynnis niobe* ab., Mäntyharju, elev A.

Nordman. — *Melitaea athalia* ab., Littois, elev K. Lindblom. — *Pieris napi* var. *bryoniae*, 2 exx., o. ab. *sulphurea*, Kuusamo, mag. R. Frey.

Diptera. 3 exx., H:fors, dr. R. Forsius; 28 spp. i 47 exx., H:fors entomol. bytesförening. — *Cecidomyiidae* o. *Sciaridae*, c. 500 exx., Kyrkslätt, mag. R. Frey. — *Lasioptera rubi*, 2 exx., o. *Rhabdophaga rosaria*, 10 exx., Hoplax, dr R. Forsius. — *Diplosis pini*, 2 exx., H:fors, o. *Bibio marci*, Runsala, stud. N. Kanerva. — *Crypteria limnophiloides*, 2 exx., Jämsä, dr E. Bergroth. — *Machimus intermedius*, Pargas, *Psilocephala nigripennis*, Nagu, *Thereva* sp., Nagu, o. *Limosina* sp., Ingå, stud. H. Klingstedt. — *Drosophila* sp., 2 exx., Viborg, stud. E. Thuneberg. — *Musca tempestiva*, Åbo, stud. H. Klingstedt. — *Alophora hemiptera*, Kotka, stud. A. Ulvinen. — *Tachinidae*: 7 exx., Åbo, stud. H. Klingstedt; 1 ex., H:fors, stud. N. Kanerva. — *Cephenomyia trompe*, Kuusamo, mag. V. Kujala. — *Gastrophilus equi*-larver, 1 prov, Åbo, disp. Th. Grönblom. — *Hypoderma bovis*-larver, 1 prov, Kyrkslätt, mag. R. Frey. — *Oxypterum pallidum*, H:fors, mag. I. Välikangas.

Siphonaptera. *Ceratopsyllus penicilliger*, 5 exx., Ingå, stud. H. Klingstedt; *C. walkeri*, Kyrkslätt, mag. R. Frey.

Hemiptera. 171 spp. i 269 exx., Åland, stud. H. Lindberg; 10 spp. i 16 exx., H:fors entomol. bytesförening.

Homoptera. *Aleurodides vaporariorum*, 7 exx., ny för saml., H:fors, doktorinnan S. Forsius.

Diverse: c. 200 exx., mag. K. K. Karis arvingar. — 60 prov larver, Kyrkslätt, Kuopio o. Kuusamo, mag. R. Frey.

Härpå förrättades i enlighet med statuternas föreskrifter val af funktionärer, och sedan professor K. M. Levander meddelat, att han efter moget öfvervägande beslutit bestämt afböja återval till ordförandeposten och jämväl Sällskapets viceordförande afböjt föreslagen kandidatur, valdes till ordförande docent Alvar Palmgren. Till viceordförande utsågs professor K. M. Levander och till sekreterare docent Kaarlo Linkola. Till skattmästare återvaldes dr V. F. Brotherus, till bibliotekarie för treårsperioden 1920—23 professor Enzio Reuter, till medlem i bestyrelsen den i tur afgående, professor Fredr. Elfving, och till revisorer professor Fredr. Elfving och lektor E. Malmberg. Till suppleant i bestyrelsen valdes professor Alex. Luther.

Ordföranden uppläste följande tvenne till årsmötet anlända telegram: „Lundsberg, 12 maj 1920. Hälsning, hyll-

ning, välönskan. Axel Arrhenius." — „Kuopion luonnon ystäväin yhdistys lähettää parhaat tervehdyksensä Fauna-seuran vuosikokoukseen."

Till inhemsk medlem af Sällskapet invaldes stud. Holger Klingstedt (föreslagen af prof. E. Reuter).

Maist. H. Järnefelt ilmoitti painettavaksi: Fischereibiologische Untersuchungen im See Tuusulanjärvi.

Intendent Rolf Palmgren höll ett föredrag öfver Naturskydd och kultur.

Föredrogs en skrifvelse från den för anordnande af periodiska forskarmöten tillsatta representantkommittén, hvilken meddelade, att densamma vid möte den 27 januari enats om stadgar för dessa forskarmöten äfvensom tagit i öfvervägande frågan om föranstaltande af ett sådant möte sommaren 1921. Härom ville kommittén meddela för det fall Sällskapet önskade vid frågans vidare behandling få några synpunkter beaktade eller eventuellt önskade skrida till något slags förberedande åtgärder. — Skrifvelsen hänsköts till Bestyrelsens pröfning.

Maist. Yrjö Hukkinen esitti erään uuden mustan viinimarjan tuhohyönteisen, ojuke- l. mustaherukkapistiäisen, **Pachynematus pumilio Knw,** joka lisäksi on maallemme uusi pistiäislaji. Tämän hyönteisen oli esittäjä 1917 havainnut tehneen pahaa hävitystä mustaherukoilla Kuhmoisten pitäjän Harmoisten kylässä. Marjoista oli 95 $^0/_0$ tuhottuja. Pistiäisen toukka elää marjojen sisässä, jotka sen johdosta muodostuvat suuriksi, pitkulaisiksi, kulmikkaiksi äkämiksi. Vioituksesta esitettiin useampia valokuvanäytteitä. Kysymyksessä oleva laji näyttää olevan maassamme laajemmalle levinnyt. Esittäjä oli tavannut kesällä 1919 sen tuhoja 11 eri paikkakunnalta Hämeestä ja Uudeltamaalta sekä saanut lisäksi tiedonantoja sen esiintymisestä 8 eri seudulta, aina Jyväskylästä ja Viipurista saakka. Aikaisemmin on laji löydetty ainoastaan Mecklenburgista.

Amanuens W o l t e r H e l l é n: **Über Eicolyctus brunneus Gyll. (Col.).**

Im ersten Bande des grossen Werkes „Insecta Suecica" wird im J. 1808 p. 174 von G y l l e n h a l nach einem einzigen in Finland (Bothn. or.) gefundenen Exemplare unter dem Namen *Cryptophagus brunneus* ein neuer Käfer beschrieben. Einige Jahre später wird das Tier von D. W a s a s t j e r n a in Ilmola: Östermyra wiedergefunden und von C. R. S a h l b e r g in „Insecta Fennica" 1820 p. 57 erwähnt. Seit dieser Zeit scheint das Tier nie mehr wiedergefunden zu sein. Die früher bekannten Stücke waren verschwunden, und selbst die Art wurde vergessen und ist in keinen Katalogen mehr zu finden. — Bei einer Bearbeitung finländischer Käfer im J. 1918 gelang es schliesslich Prof. J. S a h l b e r g das Rätsel des sonderbaren Käfers zu lösen. In einem versteckten Kästchen im hiesigen zoologischen Museum entdeckte er einen ihm unbekannten „coll. Wasastj." bezettelten Käfer, der beim Vergleich mit der Beschreibung G y l l e n h a l s von *C. brunneus* mit dieser Art gut übereinstimmte. Nach S a h l b e r g s Dafürhalten war dieses Stück das als verloren angesehene, von C. R. S a h l b e r g 1820 erwähnte *brunneus*-Exemplar. Einige Zeit später fand er noch in der Sammlung C. R. S a h l b e r g s drei Stücke derselben Art, die gewiss dieselben waren, von denen C. R. S a h l b e r g in einem durchschossenen Exemplare von „Insecta Fennica" eigenhändig notiert hatte: „Ad Yläne Nygård 5 specimina capta". J. S a h l b e r g unterwarf dann die Tiere einer näheren Untersuchung und fand dabei, dass die Art in keine früher bekannte Gattung passte, weshalb er für sie eine neue Gattung *Eicolyctus* aufstellte, die er in die Familie *Lyctidae* einreihte. Eine ausführliche Beschreibung der interessanten Entdeckung nebst der neuen Gattung und der seltenen Art wurde dann von ihm in Entomologisk Tidskrift („Vad är *Cryptophagus brunneus* Gyll.?") 1919 p. 1 publiziert.

Als ich vor einiger Zeit eine von Prof. A. L u t h e r an das Entomologische Museum der Universität geschenkte

Käfersammlung durchsah, entdeckte ich hier ein Stück dieser seltenen und interessanten Art. Dieses Stück var in Lojo (Ab) im J. 1895, also etwa 70 Jahre nach dem vorhergehenden Funde, erbeutet. Schon früher hatte ich etwas daran gezweifelt, ob das Tier von Sahlberg an seinen richtigen Platz im Systeme gestellt war; der neue Fund spornte mich noch eingehender die systematische Stellung des Tieres zu untersuchen.

Bei sorgfältiger Prüfung mit Hilfe der Bestimmungstabellen von Seidlitz (Fauna Baltica p. XLIII u. 54) wird das Tier offenbar in die Familie *Cucujidae* geraten (Hinterhüften ohne Schenkeldecken; Vorderhüften kuglig, klein; Tarsen rundlich, fünfgliedrig), in welcher Familie es durch offene Gelenkhöhlen der Vorderhüften [1]) und kurzes erstes Fühlerglied zur Tribus *Cucujinae* (nicht *Lyctinae*) kommen wird. Wegen des verhältnismässig schmalen Prosternums und der naheliegenden Mittelhüften kommt *Eicolyctus* in die Nähe der Gattung *Phloeostichus* Redt. — Nach Reitter (Fauna Germanica II p. 4) wird das Tier u. a. wegen des stark entwickelten, die Vorderhüften trennenden, Prosternalfortsatzes in die Reihe *Clavicornia* geraten. Bei fortgesetzter Bestimmung kommt man wegen: „Hlsch. mit den Fgd. nur lose artikulierend" (schwaches Merkmal!) zu einer Abteilung, die die Familien *Cucujidae* und *Lyctidae* einschliesst. Letzgenannte Familie wird von der vorhergehenden folgendermassen gesondert: „Hlsch. mit einer tiefen Längsgrube oder Längsfurche in der Mitte, Ksch. kurz und breit, vorne ausgerandet, zwischen den F. wurzeln mit tiefer gebogener Querfurche, SR. des K. über den F. höckerartig aufgebogen, K. bis zu den grossen Augen in den Hlsch. eingezogen ohne Schläfen. F. mit grosser 2-gldr. Keule." Von allen diesen Merkmalen passt kein einziges völlig auf *Eicolyctus brunneus*. Bei *Eicolyctus* ist der Halsschild eben

---

[1]) J. Sahlberg hat diese Gelenkhöhlen irrtümlich für geschlossen angesehen (— — „acetabulis postice clausis" l. c. p. 5), und dieses dürfte wohl die Hauptursache gewesen sein, weshalb er die Gattung unter den Lyctiden einzureihen versuchte.

ohne Längsgrube, der Kopfschild nicht besonders kurz, vorne gerundet, mit der Stirn ohne Querfurche verschmolzen, Kopf mit deutlichen, kurzen Schläfen, Fühler mit 3-gliedriger Keule. Das Tier kann somit keine Lyctide sein. Unter den Cucujiden wird nach Reitter das Tier durch fehlende Längslinien an den Seiten des Halsschildes, kurze Fühler, punktstreifige Flügeldecken, behaarten Körper und offene Gelenkhöhlen der Vorderhüften in die von ihm aufgestellte Tribus *Phloeostichini* mit der einzigen bekannten Gattung *Phloeostichus* geraten. — Nach Ganglbauer (Die Käfer Mitteleuropas III, p. 410) wird das Tier durch nicht freiliegenden Trochantinus, fünfgliedrige Tarsen, nicht zapfenförmige Vorderhüften in die Formenkreise *Cucujidae-Erotylidae-Phalacridae* versetzt. Das für *Cucujidae* durchgreifende Merkmal besteht nach Ganglbauer darin, dass die Epimeren der Mittelbrust an die mittleren Hüfthöhlen reichen, während bei den beiden anderen Familien die Epimeren von der Begrenzung der mittleren Hüfthöhlen ausgeschlossen sind. Beim genauen Untersuchen von *Eicolyctus* fand ich, dass die Epimeren sich als schmale, zungenförmig gebogene Bildung an die Hüfthöhlen erstrecken, und das Tier also als eine echte Cucujide bezeichnet werden muss. Ganglbauers Bestimmungstabellen führen dann das Tier in die Subfam. *Cucujinae,* Tribus *Cucujini*, in die Nähe der Gattung *Phloeostichus* Redt.

Die beste und ausführlichste Beschreibung der Gattung *Phloeostichus* Redt. hat Ganglbauer (l. c. p. 604) geliefert. Es erweist sich, dass *Eicolyctus* durch folgende Merkmale von dieser Gattung gesondert ist: Stirn zwischen den Fühlern ohne Quereindruck, Fühlerglied 2 etwas dicker als die folgenden Glieder, Glied 3 wenig länger als 2, das Endglied abgestutzt. Halsschild deutlich breiter als lang, nach hinten schwach geradlinig verengt, die Seiten schwach krenuliert ohne Seitenzähne. Die Flügeldecken nach hinten nicht erweitert. Das erste Tarsenglied an allen Beinen etwas länger als das zweite, das letzte so lang wie die drei vorhergehenden zusammengenommen.

Eicolyctus J. Sahlb. erweist sich also als eine gut gesonderte Gattung, die der Familie *Cucujidae*, Tribus *Phloeostichini* Reitt., angehört und ziemlich nahe der einzigen früher bekannten Gattung dieser Tribus *Phloeostichus* Reitt. steht.

Forstmästare Justus Montell: **Trisetum subalpestre (Hartm.) Neum. et Ahlfv. (T. agrostideum Fr.) allvarsamt hotad på sin gamla fyndort vid Maunu i Lapponia enontekiensis.** (Uppsatsen anmäld den 8 maj.)

Då jag sommaren 1919 på färd till Kilpisjaur besökte Maunu gård ett par mil norr om Karesuando kyrkoby, fann jag att man börjat upptaga till åker den invid sagda gård belägna, af gammalt kända fyndplatsen för *Trisetum subalpestre*, där Hartmans originalexemplar sannolikt i tiden insamlats. Lyckligtvis hade dock tillsvidare blott en liten del af platsen uppodlats, så att största delen af den fläck, där *Trisetum subalpestre* växer, ännu var orörd. Arbetet, som på våren afstannat, skulle emellertid återupptagas på hösten, hvarför räddningen — om det nu öfverhufvudtaget blir möjligt att rädda växtplatsen — kom i elfte stunden. Jag försökte genast klargöra för gårdens husbonde, hvilken skada han komme att åstadkomma, ifall han plöjde upp platsen, och försökte förmå honom att lämna den i fred. Han var icke ovillig att tillmötesgå min anhållan, men fordrade naturligtvis ersättning. Jag erbjöd mig att arrendera den fläck (14×4 m^2) där *Trisetum* växer, och därpå gick han äfven in, men då han fordrade 50 mk i årligt arrende eller 1000 mk en gång för alla, blef det naturligtvis ingen affär af. Jag lofvade emellertid tänka på saken, hvarigenom jag lyckades förmå honom att tillsvidare skona platsen. Senare har jag genom herr Emil Lidström i svenska Maunu försökt få mannen att slå ned priset, men förgäfves. I hvarje fall skall jag med herr Lidströms hjälp göra hvad göras kan för att i det längsta förhindra att denna intressanta växtplats sköflas.

Trisetum subalpestre är som kändt en af vår floras allra

sällsyntaste växter. Den förekommer veterligen blott inom Fennoscandias nordligaste delar, och äfven här mycket sällsynt. I Finland är den funnen endast på fyra ställen, alla belägna nära stranden af Könkämäeno, Muonio älfs öfre lopp, inom Lapponia enontekiensis. I Sverige finnes den på några ställen vid samma älf samt på ett ställe nära Torneträsk och i Norge (enl. Blytts flora) endast vid Reisenelven i Tromsö amt.

På ofvannämnda, nu hotade fyndort uti finska Maunu förekommer *Trisetum subalpestre* ymnigt på ängsmark nära flodstranden och bildar här en särskild association, som redan på afstånd sticker af från omgifningen. Tillsammans med *Trisetum subalpestre* växa följande arter, de flesta i fåtaliga exemplar: *Festuca rubra, F. ovina, Poa pratensis, Polygonum viviparum, Trientalis europaea, Astragalus alpinus, Trollius europaeus, Ranunculus acer, Cornus suecica, Euphrasia latifolia, Achillea millefolium, Saussurea alpina, Antennaria dioica, Hieracium alpinum, Salix glauca.* — På de öfriga finska fyndorterna äro blott några få exemplar observerade.

I Sverige är *Trisetum subalpestre* helt och hållet fridlyst, hvilket äfven torde vara fallet i Norge.

Trisetum subalpestre har af alla författare, till och med af F. Hermann (Flora von Deutschland und Fennoskandinavien . . . .), som i mycket stor utsträckning sammanfört närastående arter till s. k. „Gesamtarten“, ansetts som god art, till dess Harald Lindberg, som dock tillsvidare torde vara ganska ensam om sin åsikt, på etiketten till de exemplar (insamlade af mig vid Maunu) han utdelat i „Plantae Finlandiae exsiccatae“ degraderat den till varietet af *Trisetum flavescens* (L.) P. B., af hvilken art han påstår att äfven en „forma typica“ förekommer i Enontekis vid Poroeno.

Då Lindberg emellertid nöjer sig med att helt kort säga: „Mea sententia propria non est species, sed forma depauperata subalpina Tr. flavescentis“, utan att närmare gå in på frågan, och då *Trisetum subalpestre* tack vare sin

sällsynthet torde vara jämförelsevis litet känd, åtminstone hos oss, skall jag här nedan anställa en närmare jämförelse mellan denna art och *Trisetum spicatum* Richter, med hvilken den utan tvifvel är närmare besläktad än med den sydliga *Tr. flavescens*, som inom vårt floraområde finnes vildväxande endast i ryska Karelen. Med största sannolikhet afser äfven Lindberg *Tr. spicatum*, som förekommer flerstädes inom Enontekis, där *Tr. flavescens* alldeles säkert icke växer, ehuru ödet fogat att han skrifvit *Tr. flavescens*. Om han åter verkligen afsett *Tr. flavescens*, vill jag hoppas, att han vid tillfälle närmare anger, på hvilka grunder han fört *Tr. subalpestre* som var. till denna art.

Trisetum subalpestre. Strån ensamma eller få tillsammans, löst tufvade, uppräta eller svagt knäböjda, spensliga, 20—40 cm höga, alldeles glatta. — Öfre bladsidor slutande tätt till strået, glatta, stundom dock nedtill svagt håriga. — Stråblad smala, 1—2 mm, ofta hoprullade, med mycket små scabritier på insidan och i kanten, för öfrigt glatta, i undantagsfall med enstaka styfva hår i kanten nära basen, 3—12 cm långa. — Skottblad 2—10 cm långa, 0.5—2.5 mm breda, gröna med blågrå anstrykning. Hårighet som hos stråbladen. I undantagsfall enstaka långa, mjuka hår på insidan. — Vippa gles, 2—7 cm lång med 2—10 mm långa, glatta, men något sträfva grenar, af hvilka de längsta bära 3—4, på yppiga exemplar ända till 7 småax. — Småax c. 6 mm långa, brokiga af gult, grönt och violett. — Inre tomfjäll c. 5 mm långt, tvärt afsmalnande till en nästan borstlik spets. Det yttre tomfjället 3.5 mm, långsamt afsmalnande. — Blomfjäll 4—5 mm långt, långspetsadt. — Borst betydligt längre än blomfjället, fäst ofvan dettas midt. — Ståndarknappar 2 gånger så långa som breda, gulaktiga.

Trisetum spicatum. Strån vanligen tämligen tätt tufvade, först nedliggande, sedan uppstigande eller slutligen uppräta, ofta starkt knäböjda, grofva och styfva, 10—25 cm höga, tätt hvithåriga. — Öfversta bladslidor något uppblåsta, i hela sin längd tätt håriga. — Stråblad jämförelse-

vis breda, 1.5—3.5 mm, platta med täta scabritier öfver hela ytan och i kanten samt dessutom ofta långa mjuka hår på hvardera sidan och i kanten. Sällan öfver 6 cm långa. Korta i förhållande till bredden. — Skottblad i regeln kortare än hos *Tr. subalpestre*, mer grågröna. Hårighet som hos stråbladen. — Vippa oftast tät, axlikt sammandragen, 1—3 cm lång, med mycket korta, håriga och sträfva grenar, hvilka i regeln bära blott 1—2 småax (f. *depauperata* Neum. har glesare vippa, men öfverensstämmer i allt öfrigt med hufvudformen). — Småax c. 4.5 mm långa, i allmänhet mörkare än hos *Tr. subalpestre.* — Inre tomfjäll 3.5—4 mm långt, det yttre c. 3 mm, bägge bredare och trubbigare än hos *Tr. subalpestre.* Skillnaden i längd mellan tomfjällen något mindre än hos denna. — Blomfjäll 3—4 mm långt, bredare och trubbigare än hos *Tr. subalpestre.* — Borst ungefär af blomfjällets längd eller något kortare än detta, fäst närmare spetsen än hos *Tr. subalpestre.* — Ståndarknappar 1 $^1/_2$ gång så långa som breda, mörkare, ofta violetta.

Vid undersökningen har jag haft till förfogande talrika exemplar från flera olika lokaler. De odlingsförsök jag företagit i min trädgård i Muonio hafva ådagalagt, att bägge arterna till sina karaktärer äro konstanta.

Trisetum subalpestre växer på ängsmark inom björkregionen och öfre barrskogsregionen, men saknas i fjällen. *Tr. spicatum* däremot är en verklig fjällväxt, som företrädesvis förekommer på öppen, grusig mark på sjö- och bäckstränder, raviner o. dyl. ställen.

Det är litet svårt att fatta, hvarför Lindberg, som upphöjt t. ex. *Eriophorum Scheuchzeri* f. *media* Ands. och f. *rufescens* Ands. till art *(E. intercedens* Lbg f.), vill degradera *Trisetum subalpestre* till varietet, då denna minst lika väl är skild från sina närmaste släktingar som de förra från sina.

Übersicht der wichtigeren Mitteilungen 1919—1920.

I. Zoologie.

Allgemeines.

Naturschutz. Die Grenzen des Naturschutzgebietes Malla in Lapponia enontekiensis sind verändert und erweitert worden. J. Montell. S. 68—70. — Einige Vorschläge zur Organisiering der Arbeit für Naturschutz in Finnland giebt J. Montell S. 120—122. — Siehe auch unter Botanik, S. 222.

Mammalia.

Über eine für Finnland neue Arvicolide, Arvicola arvalis (Pall.). Mit Fig. V. A. Korvenkontio. S. 126—131.

Aves.

Circus aeruginosus. Ostrobothnia australis, Maksmo, 1 Ex. am 26. Aug. 1919 von Herrn A. Uddström geschossen. I. Välikangas. S. 3—4.

Emberiza aureola. Karelia olonetsensis, Salmi, 4 ♂♂ am 15. Juni 1919 gesehen. E. Merikallio. S. 15—16.

Muscicapa parva. Karelia olonetsensis, Salmi, 1 ♂ am 24. Juni 1919 geschossen. E. Merikallio. S. 16—17.

Phylloscopus borealis. In Karelia olonetsensis, Kirchspiel Salmi, wurde am 25. Juni 1919 ein ♂ einer abweichen-

den Form geschossen, die in einigen Merkmalen sich an *Ph. trochilus* näherte. E. Merikallio. S. 17—20.

Budytes borealis. Legt gewöhnlich 5—6 Eier, deren mittlere Länge 18.5 mm und mittlere Breite 13.8 mm beträgt. Auch diese Verhältnisse stützen die Ansicht, dass *B. borealis* keine selbständige Art, sondern nur eine geographische Varietät von *B. flavus* sei. Ilmari Hildén. S. 61—65.

Pisces.

Über die kleine Maräne *(Coregonus albula)* und den Maränenstamm im Keitele-See, Tavastia borealis, in den Jahren 1908—1917. Die Menge des Fanges war plötzlich gesunken, und zwar gemäss der Regel von Eilert Sundt, indem neue Jahresklassen in der Jugend durch Frühlingsstürme vernichtet worden waren. Siehe weiteres in den Annales Acad. scient. Fenn., Ser. A, Bd. XIV. T. H. Järvi. S. 66.

Coleoptera.

Aleochara crassicornis. Regio aboënsis, Åbo Runsala. Neu für das Gebiet. N. Kanerva, W. Hellén. S. 123.

Anaspis brunnipes. Regio aboënsis, Nystad. Neu für Nordeuropa. H. Söderman, W. Hellén. S. 124.

Anaspis pulicaria. Regio aboënsis, Nystad (H. Söderman) und Karislojo (J. Sahlberg); Nylandia, Tvärminne (E. Lindqvist). Neu für Nordeuropa. W. Hellén. S. 123—124.

Apion stolidum und *A. confluens.* Charakteristik; Fundorte in Finnland. W. Hellén. S. 124—125.

Atheta cribrata. Nylandia, Esbo, neu für das Gebiet. — *A. cribripennis.* Satakunta, Birkkala. — R. Frey. S. 206.

Byrrhus arietinus. Regio aboënsis, Lojo; Nylandia, Kyrkslätt und Helsinge (K. Ekman); Tavastia australis, Janakkala (R. Elfving); Karelia australis, Viborg. Håk. Lindberg. S. 74.

Calodera nigrita. Nylandia, Helsingfors. Neu für das Gebiet. Håk. Lindberg. S. 74.

Carabiciden aus Finnland. Eine Revision des Materials des Mus. Helsingfors hat gezeigt, dass *Pelophila ochotica* Sahlb. und *Harpalus nigritarsis* J. Sahlb. Varietäten von *P. borealis* Payk. resp. *H. latus* L. sind, und dass *Bembidium lapponicum* Thoms., *Amara curvicrus* Thoms. und *Pseudophonus griseus* Panz. unrichtig bestimmt waren (sie sind *B. velox* v. *Güntheri* Seid., *A. ovata* Fabr. und *Ps. pubescens* Fabr.). Neu für das Gebiet sind *Bemb. punctulatum* Drap. (Karelia olonetsensis, Petrosawodsk, J. Sahlberg) und *Dromius linearis* Fabr. (Alandia, Föglö, Å. Nordström). Die Gesamtzahl der aus dem Gebiete bekannten Carabiciden beträgt 229. W. Hellén. S. 83—84.

Cercyon lugubris. Regio aboënsis, Vichtis. Neu für das Gebiet. Håk. Lindberg. S. 73.

Ceutorrhynchus barnevillei ist aus mehreren Fundorten im südlichsten Finnland bekannt; *C. troglodytes* ist nur auf den Ålands-Inseln erbeutet worden. W. Hellén. S. 125.

Gymnetron melanarium. Regio aboënsis, Åbo Runsala. Neu für das Gebiet. W. Hellén, P. H. Lindberg, Håk. Lindberg. S. 74 und S. 207.

Gyrinus colymbus. Regio aboënsis, Karislojo. Neu für das Gebiet. Håk. Lindberg. S. 73.

Helophorus griseus. Regio aboënsis, Lojo. Neu für das Gebiet. Har. und Håk. Lindberg. S. 73.

Neuraphes nigrescens. Regio aboënsis, Nystad. Neu für das Gebiet. H. Söderman, W. Hellén. S. 123.

Olophrum piceum. Alandia, Geta. Neu für das Gebiet. Mary Hellén. S. 58.

Oryctes nasicornis. Nylandia, Esbo. Neu für das Gebiet. J. E. Ekström. S. 82.

Oxypoda testacea. Karelia borealis, Kontiolahti, leg. W. M. Linnaniemi. Neu für das Gebiet. Håk. Lindberg. S. 74.

Oxytelus piceus. Nylandia, Helsinge Hoplaks. Neu für das Gebiet. W. Hellén. S. 10.

Ptenidium laevigatum. Alandia, Finström (Vortr.); Regio aboënsis, Nystad (H. Söderman u. Vortr.). Neu für das Gebiet. W. Hellén. S. 2.

Silvanoprus fagi. Regio aboënsis, Nystad. Neu für das Gebiet. H. Söderman, W. Hellén. S. 10.

Stenus pallipes. Regio aboënsis, Lojo. Neu für das Gebiet. Håk. Lindberg. S. 73.

Tetratoma fungorum. Alandia, Eckerö. Neu für das Gebiet. W. Hellén. S. 57.

Typhaea stercorea. Alandia, Finström. Neu für das Gebiet. W. Hellén. S. 57.

Xestobium rufovillosum. Alandia, Hammarland. Neu für das Gebiet. W. Hellén. S. 56.

Über Eicolyctus brunneus Gyll. (Col.). W. Hellén. S. 210—213.

Über nord-palaearktische Steninen, vorwiegend aus dem Zoologischen Museum in Helsingfors (Col., Staphyl.). Mit 4 Fig. L. Benick. S. 135—156.

Hymenoptera.

Elampus violaceus. Alandia, Finström. Neu für das Gebiet. Det. W. Hellén. Håk. Lindberg. S. 9.

Kleinere Mitteilungen über Tenthredinoiden II. Runar Forsius. S. 84—91.

Macrophya rufipes. Alandia, Saltvik. Neu für das Gebiet. Håk. Lindberg. S. 207.

Osmia maritima. Lapponia varsugae, Kusomen. Neu für das Gebiet. R. Frey. S. 207.

Pachynematus pumilio. Diese früher im Gebiete nicht beobachtete Art trat im J. 1917 im Kirchspiel Kuhmoinen, Tavastia australis, an *Ribes nigrum* verheerend auf; 95 % der Beeren wurden zerstört. Im Sommer 1919 konstatierte der Vortr. Verheerungen in elf Kirchspielen in Nylandia und Tavastia, und ausserdem waren Angaben über das Auftreten derselben Art in acht verschiedenen Gegenden eingegangen, und zwar bis Jyväskylä in Tav. borealis und Viborg in Karelia australis. Y. Hukkinen. S. 209.

Tenthredo vespa. Alandia, Eckerö. Neu für das Gebiet. Har. Lindberg. S. 207.

Über Cynips (Diplolepis) longiventris Htg in Finnland. Runar Forsius. S. 32.

Zur Kenntnis einiger Blattwespen und Blattwespenlarven II. Runar Forsius. S. 25—32.

Odonata.

Aeschna serrata. Scheint in Nylandia recht häufig zu sein; auch in Regio aboënsis gefunden; sowohl ♂♂ als ♀♀. Farbendimorphismus wurde bei 2 ♀♀ aus der Gegend von Helsingfors beobachtet; beim einen Ex. waren die Zeichnungen des Abdomens blau, beim anderen gelbgrün. K. J. Valle. S. 93.

Aeschna serrata frisst lebende Ae. grandis. Am 28. Juli 1919 wurde in der Nähe von Helsingfors beobachtet, wie ein ♀ von *Ae. serrata* plötzlich auf ein ♀ von *Ae. grandis* niederschlug. Beide fielen zu Boden. *Ae. serrata* hinderte mittelst der Flügel *Ae. grandis* daran, sich zu bewegen, und fing an, die letztgenannte am Vorderteil des Dorsalabschnittes vom Thorax zu fressen. Nach etwa 35 Minuten waren der ganze Thorax nebst seiner Chitindecke, sowie die Basalteile der Beine und der Flügel gefressen worden. Nur Kopf und Abdomen blieben unverletzt. J. Kivenheimo. S. 93—94.

Libellula depressa. Isthmus karelicus, Terijoki, M. Salokas. Neu für das Gebiet. K. J. Valle. S. 10.

Lepidoptera.

Alucita baliodactyla. Karelia ladogensis, Sordavala. Neu für das Gebiet. V. Karvonen. S. 207.

Coleophora milvipennis. Karelia ladogensis, Sordavala. Neu für das Gebiet. V. Karvonen. S. 207.

Cucullia argentea. Regio aboënsis, Bromarf. Neu für das Gebiet. Olof und Åke Fabricius. S. 65.

Grapholitha corollana. Tavastia australis, Loppi. Neu für das Gebiet. J. Listo. S. 207.

Hepiolus sylvinus. Regio aboënsis, Åbo. Neu für das Gebiet. N. Kanerva, Th. Grönblom. S. 82.

Lithocolletis cavella. Tavastia australis, Loppi. Neu für das Gebiet. J. Listo. S. 207.

Stauropus fagi. Nylandia, Pellinge, leg. W. Wahlbeck. Neu für das Gebiet. Th. Grönblom. S. 82.

Tortrix xylosteana. Regio aboënsis, Åbo Runsala. N. Kanerva. S. 207.

Hemiptera.

Alandias Hemiptera Heteroptera. Ein Verzeichnis von 252 Arten nebst Fundortsangaben. Neu für das Gebiet ist *Taphropeltus hamulatus* (S. 41). Håkan Lindberg. S. 32—55.

Asterochiton vaporariorum. Nylandia, Fredriksberg in der Nähe von Helsingfors, an der Blättern einer im Wohnhause kultivierten Myrte (R. Forsius). Nicht früher im Gebiete beobachtet. W. M. Linnaniemi. S. 66—68.

II. Botanik.

Allgemeines.

Naturschutz. Herr Rektor M. Brenner schlägt vor, dass die Gesellschaft sich an verschiedene Behörden wenden möge, um Schutz für interessante Pflanzenformen, insbesondere eigentümliche Bäume, wie Schlangenkiefern und Schlangenfichten u. a., zu erwirken. S. 94—96. — Siehe auch unter Zoologie, S. 217.

Plantae vasculares.

Neu für das Gebiet.

Asplenium adulterinum. Savonia borealis, Kaavi Niinivaara (Vortr.); Karelia borealis, Juuka (W. Linnaniemi). M. J. Kotilainen. S. 5—8.

Hierochloa australis var. *galba* Brenn. n. var. Nylandia, Ingå. M. Brenner. S. 135.

Koeleria grandis. Karelia pomorica, Särkijärvi, leg. I. O. Bergroth. Har. Lindberg. S. 105.

Orchis maculata × sambucina. Alandia, Kökar Idö, 1 Ex., und Hammarland, Äppelö, 2 Exx. Alvar Palmgren. S. 2.

Puccinellia distans × retroflexa. Alandia, Eckerö, leg. Harald Lindberg, det. O. R. Holmberg. S. 105.

Rosae heterosepalae. S. Almquist, M. Brenner. S. 74—82.

Urtica dioica var. *Sondenii.* Zahlreiche Fundorte in Lappland, S. 114—115 verzeichnet. A. Rantaniemi.

Utricularia intermedia × vulgaris (U. biseriata Lindb. fil. n. hybr.). Karelia onegensis, Suistamo (V. F. Brotherus); Ostrobothnia kajanensis, Suomussalmi (O. Kyyhkynen) und Kajana (A. J. Malmgren); Kuusamo, Kuolajärvi (V. Pesola). Harald Lindberg. S. 103—104.

Veronica longifolia × spicata. Alandia, Geta (Molander) und Eckerö. Harald Lindberg. S. 71. — Alandia, Lemland. A. Palmgren. S. 72.

Veronica spicata var. *arachnoidea* n. var. Alandia, Hammarland (leg. A. Dahl). Harald Lindberg. S. 71.

Viola tricolor var. *aequalis* f. *galbanata* Brenn. n. f. Nylandia, Ingå. M. Brenner. S. 135.

Seltenheiten. — Wichtigere neue Fundorte.

Alnus glutinosa × incana. Alandia, Saltvik. — *A. incana.* Alandia, Eckerö. — Har. Lindberg. S. 9.

Antennaria alpina. Lapponia kemensis, Ounastunturi. A. Rantaniemi. S. 117.

Aspidium spinulosum. Lapponia kemensis, Ounastunturi. J. Montell. S. 119—120.

Butomus umbellatus. Lapponia kemensis, Luirojoki (etwa 67° 15′ n. Br.) und Ounasjoki (etwa 67° 43′). A. Rantaniemi. S. 116.

Campanula patula. Lapponia kemensis, Mutenia. A. Rantaniemi. S. 117.

Carex laxa. Savonia borealis, Juuka Petrovaara. O. Kyyhkynen. S. 98.

Centunculus minimus. Regio aboënsis, Korpo. Vier neue Fundplätze. O. Eklund. S. 21—23.

Cerastium glutinosum aus Alandia. Harald Lindberg, S. 70; Alvar Palmgren, S. 71—72.

Cypripedium calceolus. Ostrobothnia borealis, Kemi (mehrere Fundorte), Tervola und Rovaniemi; Lapponia kemensis, Mustavaara, etwa 67° 38′ n. Br. A. Rantaniemi. S. 115—116.

Dianthus superbus. Savonia borealis, Kaavi. M. J. Kotilainen. S. 6 und S. 97.

Draba muralis. Regio aboënsis, Korpo. O. Eklund. S. 20.

Epilobium dahuricum. Savonia borealis, Juuka Petrovaara. O. Kyyhkynen. S. 98.

Epilobium lactiflorum. Lapponia kemensis, Pallastunturi. A. Rantaniemi. S. 117.

Poa irrigata. Ostrobothnia kajanensis. O. Kyyhkynen. S. 101.

Potamogeton nitens. Ostrobothnia kajanensis, Suomussalmi. O. Kyyhkynen. S. 101.

Potentilla reptans. Regio aboënsis, Korpo. O. Eklund. S. 20.

Pteris aquilina. Ostrobothnia borealis, Tervola. A. Rantaniemi. S. 116.

Puccinellia-Formen. Harald Lindberg. S. 104—105.

Ranunculus lingua. Lapponia kemensis, Sodankylä (etwa 67° 18′ n. Br.). A. Rantaniemi. S. 116.

Rosa canina. Regio aboënsis, Korpo. O. Eklund. S. 20.

Rosae heterosepalae. S. Almquist, M. Brenner. S. 74—82.

Rubus idaeus monstr. *phyllanthus*. Nylandia, Snappertuna, 1 Ex. Widar Brenner. S. 82—83.
Salix myrsinites. Ostrobothnia borealis, Kemi. K. H. Kurkela. S. 198.
Sparganium affine × *natans*. Ostrobothnia kajanensis, Suomussalmi. O. Kyyhkynen. S. 101.
Thlaspi alpestre. Nylandia, Ingå, im Sommer 1919. Eine Übersicht der bisherigen Fundorte in Finnland wird gegeben. M. Brenner. S. 11—15.
Utricularia intermedia × *minor* (*U. ochroleuca*). In Finnland sind 7 Fundorte in 6 Provinzen bekannt. Harald Lindberg. S. 104.

Verwildert oder eingeschleppt.

Arabis arenosa. Karelia australis, Kotka, in den Jahren 1918 und 1919 (K. J. Valle). Karelia ladogensis, Ruskeala, im J. 1914 (K. Linkola). Früher nicht im Gebiete beobachtet. Harald Lindberg. S. 102—103.
Conringia orientalis. Nylandia, Thusby. V. Pesola. S. 199.
Essholzia Patrinii. Nylandia, Helsingfors. Früher nicht im Gebiete beobachtet. O. Fortelius. S. 198.
Koeleria gracilis. Nylandia, Tenala Lappvik, im J. 1919. W. Schohin. S. 105.
Mesembryanthemum nodiflorum. Nylandia, Helsingfors. Früher nicht im Gebiete beobachtet. O. Fortelius. S. 198.
Stachys annuus. Kuusamo. O. Torckell. S. 199.

Vermischte Notizen.

Trapa natans, Fundort fossiler Früchte im Kirchspiel Maaninka (etwa 63° 8′ n. Br.), Savonia borealis. A. L. Backman. S. 56.
Euphrasia hebecalyx Brenn. (*E. bottnica* Kihlm., Jörgens. ex. p.). Gegen E. Jörgensen, der den Namen *E. bottnica* Kihlm. aufnimmt, wird hervorgehoben, dass dieser Name für verschiedene Gruppierungen von Formen angewandt worden und daher mehrdeutig und

unsicher ist und somit der präzisierenden Benennung *E. hebecalyx* Brenn. weichen muss. M. Brenner. S. 58—60.

Epilobium rubescens Rydb. Was früher (Meddelanden 42, 1916, S. 167) als *E. adenocaulon* aus Lojo in Regio aboënsis vorgelegt wurde, gehört zur oben genannten Art. *E. adenocaulon* ist aus der Flora Finlands zu streichen. Harald Lindberg. S. 70.

Puccinellia-Formen. Das Material des Helsingforser Museums ist von Herrn Konservator O. R. Holmberg-Lund revidiert worden. Die häufigsten Arten sind *P. distans*, die an Ruderatplätzen in der Nähe der Küste und auch im Binnenlande an einigen Orten vorkommt, sowie *P. retroflexa*, die an den Meeresküsten des Gebietes verbreitet ist. *P. phryganodes* ist nur in Lapponia imandrae und *P. maritima* nur in Karelia keretina, beide am Weissen Meere (leg. Harald Lindberg), gefunden worden. Harald Lindberg. S. 104—105.

Adoxa moschatellina besitzt (siehe die Karte) im Gebiete zwei Verbreitungsbezirke, einen südlichen und einen nordöstlichen. Zum letzteren Bezirke gehören auch die Fundorte in Ostrobothnia borealis und Lapponia kemensis; die Art dürfte vom Nordosten her die Flusstäler entlang bis zum Bottnischen Meerbusen gewandert sein. A. Rantaniemi. S. 105—111.

Urtica dioica-Formen. Die Hauptform von *U. dioica* ist im Gebiete ein südliches Flora-Element und als Ruderatpflanze mit der Kultur nordwärts verbreitet worden. Die Var. *Sondenii* ist dagegen eine nördliche, lappländische Form und wächst im Strandgebüsch, in den Uferhainen und auf den Uferwiesen der Flüsse. Die beiden Formen begegnen einander in Lapponia kemensis. A. Rantaniemi. S. 111—115.

Trisetum subalpestre ist auf ihrem klassischen Fundort in Maunu in Lapp. enontekiensis von der Kultur stark bedroht. — Vergleich zwischen *Tr. subalpestre* und *Tr. spicatum*. — Justus Montell. S. 213—216.

Musci.

Catoscopium nigritum. Savonia borealis, Juuka Petrovaara. O. Kyyhkynen. S. 98.

Cynodontium suecicum. Alandia, Finström (J. O. Bomansson); Nylandia, Pellinge; Tavastia borealis, Viitasaari; Kuusamo, Mustosenvaara. — *C. polycarpum* var. *laxirete.* Alandia, Dånö (J. O. Bomansson). — Beide Formen sind neu für das Gebiet. — V. F. Brotherus. S. 56.

Grimmia arenaria. Regio aboënsis, Gegend von Åbo. H. Klingstedt. S. 199.

Hypnum decipiens. Savonia borealis, Juuka Petrovaara. M. Kotilainen. S. 98.

Hypnum trifarium. Savonia borealis, Juuka Petrovaara. O. Kyyhkynen. S. 98.

Weisia viridula. Ostrobothnia kajanensis. O. Kyyhkynen. S. 101.

Lichenes.

Physcia Norrlini n. sp. und *Ph. Kairamoi* n. sp. E. A. Wainio. S. 3.

Einige neue und bemerkenswerte Flechtenfunde in Finnland. Veli Räsänen. S. 156—174.

Fungi.

Geaster calyculatus. Savonia borealis, E. J. Buddén. — *G. coronatus.* Nylandia, Ingå, W. Brenner. — *G. fimbriatus.* Nylandia, R. Collander. — S. 199. Vgl. Meddelanden 45, S. 307.

Phallus impudicus. Alandia, Hammarland, Har. Lindberg. — Alandia, Jomala und Lemland; sein Auftreten scheint durch reichlichen Regen sehr gefördert zu werden. A. Palmgren. — Regio aboënsis, Korpo, A. Wegelius. — Satakunta, Raumo, K. J. Valle. — S. 12—13.

Algae.

Vegetationsfärbungen: 1) Die Wasserfläche des Halikko-Flusses, Regio aboënsis, war im Sommer 1919 von einer

grünen *Euglena*-Haut bedeckt, die in Stücken stromabwärts trieb oder sich an der Ufervegetation staute und hier noch dichter wurde. E. Häyrén. S. 4—5. — 2) Anfang Mai 1919 verursachte die Gattung *Chlamydomonas* Wasserblüte im Meere in der Nähe von Drumsö bei Helsingfors. I. Välikangas. S. 5. — 3) Gleich nach der Schneeschmelze wurde das Wasser des Sees Kaukojärvi in der Nähe von Tammerfors von *Oscillatoria rubescens* rotgefärbt. F. W. Klingstedt, Fredr. Elfving. S. 5.

Register

öfver

de vetenskapliga meddelandena.

Mötet den 4 oktober 1919.

Sid.

Brenner, M. Några fall af heteromorf stam- och grenbildning . . . 2

Palmgren, Alvar. *Orchis maculata* × *sambucina* från Åland 2

Hellén, Wolter. *Ptenidium laevigatum* från Nystad 2

Wainio, E. A. Kaksi tieteelle uutta jäkälälajia. 3

Välikangas, I. *Circus aeruginosus* L. tavattu Vaasan pohjoispuolella 3

Häyrén, Ernst. Ett massuppträdande av en *Euglena*-art, förorsakande vegetationsfärgning 4

Välikangas, I. Af *Chlamydomonas* förorsakad vattenblom . . 5

Elfving, Fredr. *Oscillatoria rubescens* rödfärgande vattnet i Kaukojärvi nära Tammerfors 5

Levander, K. M. Prov på vegetationsfärgningar borde tillvaratagas. 5

Kotilainen, Mauno J. *Asplenium adulterinum* Milde löydetty Suomesta 5

Mötet den 1 november 1919.

Lindberg, Harald. *Alnus glutinosa* × *incana* från Åland; vegetationsbilder; jätteexemplar af *Crataegus monogyna* 9

Lindberg, Håkan. *Elampus violaceus*, ny för Finland . . . 9

Merikallio, E. Kiljuhanhen muuttoteitä 9

Valle, K. J. *Libellula depressa* Suomesta 10

Sid.
Hellén, Wolter. Tvenne för Finland nya skalbaggar . . . 10
Lindberg, Harald. *Phallus impudicus* från Hammarland . . 10
Valle, K. J. Stinksvampen å Nurmesluoto i Raumo 11
Wegelius, A. *Phallus impudicus* från Korpo 11
Palmgren, Alvar. *Phallus impudicus* på Åland 11
Brenner, M. *Thlàspi alpestre* L. i Finland 11
Merikallio, E. Kolme lintuharvinaisuutta 15
Eklund, Ole. Botaniska notiser från Ab, Korpo 20
Forsius, Runar. Zur Kenntnis einiger Blattwespen und Blattwespenlarven II 25
— Über *Cynips (Diplolepis) longiventris* Htg in Finland . . . 32
Lindberg, Håkan. Ålands Hemiptera Heteroptera 32

Mötet den 6 december 1919.

Rantaniemi, A. Kasvimaantieteellisiä havaintoja Kemijokialueelta 56
Lindberg, Harald. Af lektor S. Almquist verkställd revision af museets *Rosa*-material 56
Backman, A. L. Fossil *Trapa natans* i Maaninka 56
Brotherus, V. F. *Cynodontium suecicum* och *C. polycarpum* var. *laxirete*, nya för floran 56
Hellén, Wolter. Fyra för landet nya skalbaggar 56
Brenner, M. *Euphrasia hebecalyx* Brenn. *(E. bottnica* Kihlm., Jörgens. ex. p.) 58
Hildén, Ilmari. Lisiä pohjan keltävästäräkin *(Budytes borealis* Sund.) oologian tuntemiseksi 61

Mötet den 7 februari 1920.

Fabricius, Olof. *Cucullia argentea* Hufn. 65
Järvi, T. H. Keiteleen muikusta ja muikkukannasta 66
Linnaniemi, Walter M. *Asterochiton vaporariorum* (Westw.) Suomessa 66
Montell, Justus. Gränserna för Malla naturskyddsområde utvidgade 68
Lindberg, Harald. Floristiska notiser 70
Palmgren, Alvar. *Cerastium glutinosum* Fr. och *Veronica longifolia* L. × *V. spicata* L. på Åland 71
Lindberg, Håkan. För Finlands fauna nya skalbaggar . . 73
Brenner, M. Finlands *Rosae heterosepalae* i ny belysning . . 74

Mötet den 6 mars 1920.

Sid.

Lindberg, Håkan. Helsingfors entomologiska bytesförenings katalog 82
Grönblom, Th. Kaksi alueellemme uutta perhoslajia 82
Ekström, J. E. *Oryctes nasicornis* från Finland 82
Brenner, Widar. En monstrositet hos *Rubus idaeus* 82
Hellén, W. Carabicider från Finland 83
Forsius, Runar. Kleinere Mitteilungen über Tenthredinoiden II 84

Mötet den 10 april 1920.

Pesola, Vilho A. Svensk Botanisk Förening'in kasviretkeily Skånessa 92
Merikallio, E. Suomalaisista kansan käyttämistä lintujen nimistä 92
— Kokoelma formaliinilla injisioituja lintuja 92
— Omituinen kananmuna 93
Valle, K. J. *Aeschna serrata* Suomessa 93
Kivenheimo, J. *Aeschna serrata* syömässä toista sudenkorentoa 93
Brenner, M. Skrifvelse rörande skydd för intressanta växtformer 94
Kyyhkynen, O. Matkakertomus kesältä 1919 96
Lindberg, Harald. Floristiska meddelanden 102
Rantaniemi, A. *Adoxa moschatellina* 105
— *Urtica dioica*-muodot 111
— Huomattavia kasvilöytöjä 115

Mötet den 8 maj 1920.

Suomalainen, E. W. Petolintujemme ravinnosta 119
Brenner, Widar. Växtsociologiska studier i västra Nyland . 119
Montell, Justus. *Aspidium spinulosum* i södra Enontekis, Lapponia kemensis 119
— Förslag till ordnande af naturskyddsarbetet i Finland . . 120
Palmgren, Rolf. Lag om fredande af naturminnesmärken . 123
Hellén, Wolter. Coleopterologiska meddelanden 123
Korvenkontio, V. A. Über eine für Finnland neue Arvicolide, *Arvicola arvalis* (Pall.) 126

Sid.

Brenner, M. Vårförebud och vårens förstlingar i Ingå sockens kusttrakt 131

Benick, L. Über nord-palaearktische Steninen, vorwiegend aus dem Zoologischen Museum in Helsingfors (Col., Staphyl.). 135

Räsänen, Veli. Einige neue und bemerkenswerte Flechtenfunde in Finnland 156

Årsmötet den 13 maj 1920.

Palmgren, Rolf. Naturskydd och kultur 209

Hukkinen, Yrjö. *Pachynematus pumilio* Knw 209

Hellén, Wolter. Über *Eicolyctus brunneus* Gyll. (Col.) . . . 210

Montell, Justus. *Trisetum subalpestre* (Hartm.) Neum. et Ahlfv. *(T. agrostideum* Fr.) allvarsamt hotad på sin gamla fyndort vid Maunu i Lapponia enontekiensis . 213

Tjänstemännens årsredogörelser.

Ordförandens årsberättelse 175

Puheenjohtajan vuosikertomus 186

Skattmästarens årsräkning 195

Bibliotekariens årsberättelse 197

Botanices-intendentens årsredogörelse 197

Vuosikertomus yleisten eläintieteellisten kokoelmain kasvusta . . 199

Årsberättelse rörande de entomologiska samlingarna 204

Übersicht der wichtigeren Mitteilungen 1919—1920 217

Ab = Regio aboënsis
Al = Alandia
Ik = Isthmus karelicus
Ka = Karelia australis
Kb = Karelia borealis
Kk = Karelia keretina
Kl = Karelia ladogensis
Kol = Karelia olonetsensis
Kon = Karelia onegensis
Kpoc = Karelia pomorica occidentalis
Kpor = Karelia pomorica orientalis

Kton = Karelia transonegensis
Ks = Kuusamo
Ksv = Karelia svirensis
Le = Lapponia enontekiensis
Li = Lapponia inarensis
Lim = Lapponia Imandrae
Lkem = Lapponia kemensis
Lmur = Lapponia murmanica
Lp = Lapponia ponojensis
Lt = Lapponia tulomensis
Lv = Lapponia Varsugae

N = Nylandia
Oa = Ostrobothnia australis
Ob = Ostrobothnia borealis
Ok = Ostrobothnia kajanensis
Om = Ostrobothnia media
Sa = Savonia australis
Sb = Savonia borealis
St = Satakunta
Ta = Tavastia australis
Tb = Tavastia borealis

Pris 16: — Fmk.

MEDDELANDEN

AF

SOCIETAS

PRO FAUNA ET FLORA FENNICA.

FYRATIONDESJUNDE HÄFTET

1920—1921.

MED EN KARTA OCH FEM FIGURER I TEXTEN.

MIT EINER DEUTSCHEN ÜBERSICHT.

HELSINGFORS 1921.

MEDDELANDEN

AF

SOCIETAS

PRO FAUNA ET FLORA FENNICA.

FYRATIONDESJUNDE HÄFTET

1920—1921.

MED EN KARTA OCH FEM FIGURER I TEXTEN.

MIT EINER DEUTSCHEN ÜBERSICHT.

LIBRARY
NEW YORK
BOTANICAL
GARDEN

HELSINGFORS 1921.

HELSINGFORS 1921
J. SIMELII ARVINGARS BOKTRYCKERI A.B.

Societas pro Fauna et Flora Fennica 1920—21.

Ordförande: docent A. Palmgren; *vice-ordförande:* professor K. M. Levander; *sekreterare:* docent K. Linkola; *skattmästare:* doktor V. F. Brotherus; *bibliotekarie:* professor E. Reuter; *intendenter: för de allmänna zoologiska samlingarna:* magister I. Välikangas; *för de entomologiska samlingarna:* amanuens R. Frey; *för de botaniska samlingarna:* doktor H. Lindberg.

Bestyrelse: docent A. Palmgren, professor K. M. Levander, professor Fr. Elfving, doktor V. F. Brotherus, professor E. Reuter, professor A. K. Cajander, doktor H. Lindberg. — Suppleanter: universitetsadjunkt W. M. Linnaniemi, professor A. Luther.

Redaktör för Meddelanden: doktor E. Häyrén.

Mötet den 2 oktober 1920.

Sällskapets nyvalde ordförande, docent Alvar Palmgren, hälsade Sällskapets ledamöter med följande ord:

„Ärade medlemmar af Societes pro Fauna et Flora Fennica. Genom Sällskapets beslut är ordförandeklubban för detta år lagd i min hand. Jag ber att till det nya verksamhetsåret få hälsa Sällskapets medlemmar välkomna. För det förtroende, som kommit mig till del, ber jag att få uttala mitt djupast kända tack. Samtidigt är det mig ett behof att anhålla om att blifva delaktig af det öfverseende, utan hvilket en ordförandes värf alltid blir svårt att fylla.

Vi gå i dag in i det verksamhetsår, som för Sällskapet blir dess hundrade. Vårt samfund blef till under en tid, då en sjudande sträfvan att utvidga kännedomen om jordens djur- och växtformer tryckte sin stämpel på naturforskningen, då arbetet för skapande af de naturliga systemen logiskt och historiskt måste utgöra en tyngdpunkt för naturforskningen, under en tid, då växtgeografin bröt fram som ny vetenskap. Snart hundra år hafva sedan dess förrunnit, hundra år af en utveckling, på alla kulturlifvets områden så oanadt snabb, att ingen kunnat därom sia. Nya vetenskaper hafva kämpat sig fram, nya discipliner af de gamla hafva vuxit upp ur dessas sådd. Ideer och riktningar hafva växlat, men forskningens väsen att söka sanning har icke förändrats, blott fördjupats. Den allt längre hunna specialiseringen på alla områden har blott vidgat medvetandet, att vägen mot vetandets höjder icke går genom den ena eller andra vetenskapen eller disciplinen, denna vare för tiden än så representativ, så lysande och uppburen. Hörnstenar till vetenskapens stora byggnad hämtas från allt målmedvetet, djupttänkt arbete. För vårt Sällskap ställa sig i detta nu uppgifter, lika betydelsefulla som 100 år tillbaka i tiden. Det ligger väl i lifvets innersta väsen detta, att det sökt sig uttryck i denna mångfald former, som bebygga jorden. Utforskandet af dessa former, af deras lif och kamp i naturen kan väl aldrig för naturforskningen blifva föråldradt. Allt naturvetenskapligt arbete bygger ju dock i sista hand på forskning, som i ett eller annat hänseende utmynnar i den ena eller andra bestämda systematiska formen. Och dessa formers väsen! För hvilka perspektiv af fördjupad uppfattning har icke exempelvis de senaste decenniernas ärftlighetsforskning lyftat slöjan. Ett sällskap pro Fauna et Flora Fennica har i dag sin uppgift som för hundra år sedan, skall med historisk, med logisk rätt det hafva efter hundra år och helt säkert så länge tänkande människor här arbeta. Men arbetssättet skall förändras. Specialforskningens egna resultat, samfälldt med andra discipliners framsteg och genombrott, skola blott för-

djupa dess art. Inom forskningen såväl som inom det mänskliga lifvet i öfrigt blir i dag ett lif i enveten högmodig isolering förr eller senare liktydigt med död. Må för arbetarna i detta Sällskap som lysande, ledande stjärna stå medvetandet om den faunistiska och floristiska forskningens allt fortsatta betydelse, likasåfullt som medvetandet därom, att dessa forskningsgrenars väg kan hållas klart belyst blott af skenet från andra discipliners vårdkasar.

Här har engång inför detta samfund af en af dess vetenskapligt mest förtjänte medlemmar uttalats ord, hvilka ljudit som ett program: Det var en tanke, att vid Sällskapets sammanträden frågor äfven af allmännare intresse borde i högre grad än förr utläggas och dryftas. Såsom uttryck för detta uppslag skola vi äfven i dag få åhöra ett föredrag i ett aktuellt ämne af denna tankes upphofsman. Vårt samfund blef i förra seklets morgonväkt ett sällskap pro Fauna et Flora Fennica helt säkert därför, att i detta namn då inneslöts det gifna programmet för finländsk naturforskning. Dess väsen innebar väl dock innerst att vara en härd för landets naturforskning i allmänhet. Dess väsen får ej fjättras med gångna tiders skrankor. Societas pro Fauna et Flora Fennica bör, buret af tidens framsteg, af naturforskningens allt längre hunna utveckling och fördjupning, blifva ett sällskap för fäderneslandets naturforskning. Dess namn, återspeglande en gången tids ideal, skall stå som en minnesvård öfver ett märkligt skede af uppblomstring i den finländska naturforskningens historia, som ett namn, buret af häfd, förpliktigande.

Kärlek till vetande, håg att verka för bevarande och förkofrande af dess vinningar, har kallat vetandets tjänare till studiekammaren. Kärlek kräfves nu långtmer än förr. Forskningens väg blir i dag för flertalet en väg i försakelse af mycket af detta lifvet. För mången tyckes nu möjlighet gifvas blott att kämpa för lifvets uppehåll. Men långt högre än förr ljuder nu vetenskapens maning kallande och förpliktigande. Där hvilar öfver forskningen nu det tunga ansvaret för förvaltande under hård tid af genom sekler

ärfd egendom. Det framstår detta ansvar icke blott mot bakgrunden af en af förhärjande brand upplyst världshimmel. Där ljuder maningen inför det mörka, möjliga perspektivet af en kulturens undergång, med varsel liknande dem, hvarom historien förtäljer från det gamla Rom och Grekland vid förfallets rand. Tyckes icke i detta nu grunden för en vandring framåt och uppåt vackla, då till och med under forskningens täckmantel den internationella rätten går i våldets och lögnens tjänst. Dubbelt ansvarsfullt blir det för forskningen att värna vetandets och sanningens helgd. Dubbelt ansvarsfullt för de vetenskapliga samfunden. För dem hägrar ett ansvar likt det, som under medeltidens mörker hvilade på klostren.

Genom tiden går ett rop efter ro! Må denna känsla, jag vågar kanske blott säga illusion af frid i en upprörd tid, skänkas arbetarna på naturforskningens fält inom detta Sällskap. Hvad inom detta samfund utförts, därom tillkommer icke mig att här döma. Jäfvas kan dock icke, att nästan allt, som under de senaste snart hundra åren gjorts för kännedomen om detta lands djur- och växtvärld, gjorts inom detta Sällskap. Och också där den botaniska och zoologiska forskningen i vårt land gått utom ramen för detta samfunds närmaste sträfvanden, där har den dock i flertalet fall odlats af forskare, som i sin ungdom värmts af hemlandets naturlif och inom Sällskapet rönt de första vetenskapliga impulserna. De sista hundra årens arf, det skall vårdas och utvecklas. Det kan förkofras blott af oss i detta land. Skall vårt arbete hafva framgång, måste det vinna respekt, den måste vi själfva förskaffa oss, kanske rättare tilltvinga oss. Den ges ej utan vidare i rättvisans namn i denna våldets tid. Nationerna kämpa inbördes om sin ställning äfven med den nationella vetenskapen som insats. Vårt folk står nu mer isoleradt än någonsin förr. Det objektiva tänkandets land, det stora vetenskapliga arbetets land, det inåt hänsynslösa sanningssökandets land, som under mörka tider varit vårt stöd, kan icke i detta nu skänka oss och världen sin hjälp. Vi stå beträngda i öster

som i väster. För vårt folk gäller icke blott att häfda gränsens okränkbarhet och valutans värde. Vår egen vetenskap, som tidigare skänkt oss styrka, den måste nu som förr, men mer än förr, utgöra en insats i vår kamp för lif, för frihet. Må vi lära känna vår egen forskning, rättvist, med fel och förtjänster. Må vi icke i liknöjdhet för det egna arbetet rycka undan grunden för den egna forskningen genom att förtaga inåt förtroendet för densamma.

Vår naturforskning skall föras ut i samhället, där göras känd, lyfta detsamma såsom vår konst, vår musik och vår sång tillförne det gjort. Och därute i kontakt med lifvet, i kontakt med naturens vänner ute i bygderna, skall vår naturforskning hämta ny näring, skapa källor till föryngring.

Bakom forskningen skymtar forskaren, människan. Hon är icke en maskin. I högre eller lägre grad bestämmes, hämmas eller lyftes hennes arbete af känslan af hvardagslifvets tyngd eller lätthet. Ett fåtal blott kan arbeta utan personligt lugn. Uppmuntran och värme kräfver de flestas arbete. Må detta, sist och slutligen de elementära förutsättningarna för vetenskaplig blomstring, må värme och uppmuntran ges inom detta samfund!

Jag ber att å Sällskapets vägnar få frambära ett varmt tack till professor Levander, som under det senaste året med kärlek till Sällskapet och varm känsla för dess medlemmar ledt vårt samfund. Att professor Levander äfven för detta år icke helt undandragit Sällskapet sitt stöd, därför måste jag äfven rent personligt hembära professor Levander mitt tack.

Och må vi gå till arbetet med en tanke, i vördnad och tacksamhet egnad den man, som i ett kvart sekel ledde Sällskapet med en hängifvenhet för vetande och sanning, med en värme, med en hjälpsamhet mot den enskilde så stor, att det därom vittnats, att den icke kunnat vara större.“

Docent H. Federley föredrog öfver af honom bedrifna arfanalytiska undersökningar å fjärilar.

Dessa hade lämnat bevis för, att de likaverkande eller de s. k. polymera faktorerna vid uppkomsten af fjärilsvingarnas teckning spela en synnerligen viktig roll. Genom selektion — i detta fall liktydig med anhopning resp. eliminering af de polymera faktorerna vid upprepade korsningar — kunde starkt aberrativa former erhållas. Äfven i öfrigt voro dessa faktorer af stor betydelse. Föredragaren uttalade som en förmodan, att många af de vid temperaturexperiment erhållna afvikande formerna ej alls voro att tillskrifva temperaturens inverkan, utan endast voro resultatet af en omgruppering af faktorer, bland hvilka de polymera voro af stort inflytande. Genom korsningar mellan de olika formerna hade föredr. lyckats leda i bevis, att någon förändring af generna icke inträffat, utan att hela formserien kunde förklaras genom de polymera faktorernas successiva aflägsnande eller sammanförande.

Professor Enzio Reuter demonstrerade en af student A. Carlberg å Skinnarvik i Dragsfjärd tillvaratagen ung huggorm med tvenne väl utvecklade hufvud.

Med anledning härav meddelade doktor Runar Forsius följande om ett fall av hopvuxna tvillingar hos grå flugsnapparen:

„Senaste sommar, den 2 juli 1920, meddelade mig en sjuksköterska, att i ett bo av grå flugsnapparen *(Muscicapa grisola)* vid en av sjukpaviljongerna å härvarande epidemisjukhus en unge hade något svart som hängde ur näbben och som hon förgäves försökt få avlägsnat. Vid en i anledning härav företagen undersökning framgick, att här förelåg ett fall av 'dubbelmissbildning, eller för att använda ett ofta förekommande uttryck, ett fall av 'siamesiska tvillingar'. Den ena av kontrahenterna (autositen) var väl utbildad och av normal storlek. Endast den högra näbbvinkeln var något missbildad, i det den vid sluten näbb företedde en oval springa, genom vilken en torr sträng av vidpass 1 cm längd och 1 mm tjocklek utgick. Strängen (sannolikt en förtorkad navelsträng) utgick från gommen

på autositen, och dess andra ända var fäst vid buken på den andra tvillingen (parasiten). Denna var intorkad och svartnad, men föreföll att hava varit normalt utbildad. Tydligt kunde ännu urskiljas huvud, bål, fötter och vingar. Som sannolikt får väl antagas, att denna tvilling dött strax efter äggkläckningen. Autositen var redan i det närmaste flygfärdig. Parasitens vikt i förhållande till autositen var så pass stor, att den senare sannolikt icke kunde reda sig vid flykt. Jag beslöt därför att genom operation försöka rädda denna till livet, ehuru fara förelåg att ungen, oroad av ingreppet, skulle söka sig ur boet. Med en liten sax avklipptes den förtorkade strängen så långt inne i munnen som möjligt. Ungen var visserligen till en början något orolig och ville lämna boet, men hindrades upprepade gånger häri och lugnade sig snart. Den matades fortfarande flitigt av modern i likhet med dess tvenne normala kullsyskon och lämnade ett par dagar senare boet, fortfarande med den omtalade springan i högra näbbvinkeln. Den mumifierade parasiten tillvaratogs och har inlämnats till U. F. M."

Amanuens Richard Frey demonstrerade en tidigare från Finland icke känd styngflugart, *Gastrophilus nasalis* L. Denna art liknar de två tidigare hos oss funna *Gastrophilus*-arterna, mest *G. haemorrhoidalis* L. Den har liksom denna ofläckade, tämligen glasklara vingar och en bandvis anordnad, rödbrun, svart och vitgul behåring på kroppen, men har i skarp motsats till *G. haemorrhoidalis* det främre basal- och diskoidalvingfältet lika långa. Genom denna karaktär erinrar den om vår andra inhemska art, *G. equi* Fabr. — *G. nasalis* lever liksom våra tvenne tidigare kända *Gastrophilus*-arter såsom larv i magen och tarmkanalen hos hästen. Arten är hittills känd från Sverige, Tyskland, Österrike, Ungern och Nord-Amerika och förtjänar liksom flertalet av våra styngflugor särskilt beaktande ur ekonomisk och husdjursvårdssynpunkt. — Det ena av de förevisade exemplaren har senaste sommar blivit fångat i Kjulo av lektor E. W. Suomalainen, det andra exemplaret,

som saknar etikett, har sedan gammalt stått bland museets obearbetade finländska diptermaterial. Om det verkligen härstammar från Finland, är numera vanskligt att avgöra.

Toht. E. A. Vainio esitti maallemme uuden jäkälän: „*Rinodina fatiscens* (Th. Fr.) Vain., soraliis minutis thalli a *R. atrocinerea* differens, abundanter provenit prope villam O. Lindforsii in latere abrupto rupis graniticae in insula Träskkoplan in paroecia Esbo in Nylandia, at tantum sterilis hucusque ibi visa est.“

Student Ole Eklund redogjorde för resultatet af sina floristiska studier i Korpo yttre skärgård sommaren 1920.

Ylioppilas Mauno J. Kotilainen esitti seuraavat sammallöydöt Sb:sta: „Viime kesänä olin tilaisuudessa uudestaan käymään monista kasvilöydöistään tunnetuksi tulleella Huosiaisniemellä Kaavin pitäjän Siikajärven kylässä. Tällä retkelläni tein kaksi sammallöytöä, jotka ansainnevat mainitsemista: 1). *Seligeria Doniana* (Sm.) C. Müll. kasvoi niemen keskiosassa, dolomiittikallion syvennyksessä. Jo monilla aikaisemmilla retkilläni olin etsinyt edustajia mainitusta suvusta, mutta koska suvun lajit pienuutensa takia helposti jäävät huomaamatta, ei ollut ihmeteltävää, että laji vasta nyt löytyi. Laji on kooltaan pienin tunnettu stegokarpinen lehtisammal. Ennen se on löydetty maakunnista Kl ja Ks. — 2). Samalla retkellä löysin niemen kärjen itärinteeltä melkein yhtä harvinaisen lehtisammallajin, *Campylium Halleri* (Sw.) Lindb. Laji on ennen löydetty maakunnista Kl, Ks, Le.“

Student Håkan Lindberg: **Berättelse över en entomologisk studieresa till Åland år 1919.**

Sommaren 1919 företog jag med understöd av Soc. pro F. et Fl. Fennica en entomologisk studieresa till Åland. Jag åtföljdes av min far dr Harald Lindberg och min bror stud. P. H. Lindberg. Resan anträddes den 17 juni, och anlände vi efter ett kortare uppehåll på Runsala invid Åbo den 20 juni till Saltvik på Åland. Här företogos exkursio-

ner i nejden av Kvarnbo. Trakten var till största delen upptagen av rätt vidsträckta odlingar och av barrskog. Det var dock de soliga backarna och de rikt bevuxna havsstränderna, som gåvo det bästa utbytet. Bland arter, som anträffades på soliga backsluttningar, må nämnas: av skalbaggar *Metablethus foveatus, Dasytes coeruleus, Silis ruficollis, Anaspis flava, Chrysomela hyperici, Chr. analis, Cryptocephalus bilineatus, Ceutorrhynchus troglodytes, Tychius tomentosus* och *Sibinia signata;* av skinnbaggar *Thyreocoris scarabaeoides, Sehirus bicolor, Coriomeris denticulatus, Spathocera dalmani, Neides tipularius, Oxycarenus preyssleri, Taphropeltus hamulatus, Catoplatus fabricii, Calocoris roseomaculatus* och *Systellonotus triguttatus* ♂.

De i närheten belägna Borgboda-, Syllöda- och Toböleträsken samt den s. k. „Gesterby-tjärnan“ besöktes, det förstnämnda ett flertal gånger. På Lindholmen i Toböle träsk insamlades bl. a. *Ernoporus tiliae* i stor mängd. Midsommartiden företogs en färd till Godby träsk i Finström, där ett stort antal sällsynta insektarter anträffades, ss. *Cymbiodyta ovalis, Heterocerus obsoletus, Corizus maculatus* och *Hydrometra gracilenta.* Utflykterna utsträcktes vidare till trakten kring Sunds kyrka och Kastelholm samt till Hjortö-holmen med välutvecklad åländsk lundvegetation.

Den 3 juli anträddes över Godby en färd till Ämnäs. Talrika vattensamlingar med dels bräckt, dels sött vatten ävensom den bara strandytan vid en grund havsvik i närheten av Ämnäs by hyste ett flertal intressanta skal- och skinnbaggsarter, ss. *Berosus spinosus, Philhydrus bicolor, Laccobius decorus, Dryops auriculatus, Salda lateralis* och *Chlamydatus saltitans.* Efter en kortare utflykt till en gammal skog vid Grisholmen fortsattes färden med uppehåll vid Gölby över Jomala kyrkoby och Sviby. Följande dag ägnades trakten kring Dalkarby träsk. Det närmaste målet var nu Möckelö och den bekanta Ramsholmen invid Mariehamn. Mellan Sviby och Möckelö möttes vi av lövängar, och ett uppehåll här gjorde sig naturligt. Sandstranden på Möckelö visade sig vara av stort intresse för entomologen.

Över Mariehamn anträddes återfärden till vårt högkvarter i Saltvik.

Den 13 juli på morgonen startade vi med Ekerö som mål. I sydligaste delen af Ekerö ligger invid stranden ett mäktigt flygsandfält, Degersand, som besöktes följande dag. En liten holme i vår väg, Gåsskär, visade sig hysa tre nykomlingar för vår fauna: *Ceutorrhynchus atomus, Psylliodes cuprea* v. *isatidis* och *Tenthredo vespa*. Den bara sanden och tångavlagringarna på Degersand gåvo oss full sysselsättning. Även under promenaden genom den vidsträckta barrskogen till byn Torp gjordes goda fynd. Naturen, som ännu på vägen från Torp var karg, ändrade vid Ekerö-Storby sin karaktär. Det var åter lövängarna, som här fångade entomologens största intresse. Dessutom undersöktes de s. k. fladorna mellan Storbyn och kyrkobyn.

Sedan min bror avrest till fastlandet, besökte min far och jag Signildskär. Här gavs gott tillfälle till undersökning av insektfaunan i vattensamlingar på havsstrandsklippor. De vanligaste arterna på sådana lokaler voro *Hydroporus maritimus*, *H. niger, Philhydrus sahlbergi*, *Corixa praeusta* och *C. carinata*. Den nordliga delen av Ekerö utgjorde därpå under ett par dagar föremål för våra exkursioner. På väg till Finbo gjordes strandhugg på Långörn, ett skär med den yppigaste vegetation. Finbo var en plan, bergig ö med otaliga små vattensamlingar, som härbärgerade sällsynta insekter, bl. a. *Coelambus marcklini*. Tyvärr medgav icke vår tid ett längre uppehåll därstädes. Den med barrträd bevuxna ön utgjorde en kontrast till det bredvidliggande Lamskäret med dess lövskrud. På Äppelö och Skarpnåtö i Hammarland mötte oss åter lövängar. Bergö i Finström blev resans nästa mål. Den nordliga delen av ön hade oss intet att bjuda, medan vi i söder fingo ett gott utbyte. Den norr om Bergö belägna holmen Bastö gav oss trots den olämpliga årstiden en rik skörd. Vi anträffade här flere sällsynta ek- och askinsekter, ss. *Plegaderus caesus*, *Coeliodes ruber*, *Scolytus intricatus, Hylesinus crenatus* och *H. fraxini*. Följande dag gjordes exkursioner i

Svartsmara och Bamböle samt på den yppiga udden Björkö, som sträcker sig norrut från Bjärström. Över Finströms kyrkoby fortsattes färden till vårt högkvarter i Kvarnbo. I denna trakt företogos ännu några utflykter. Dessutom besöktes Nävsby och Långträsket i Hammarland samt Godby träsk.

Största delen av det under resan insamlade materialet, som huvudsakligast består av skal- och skinnbaggar, har under senaste läseår bearbetats, och exemplar av ett stort antal arter ha inlämnats till Universitetets entomologiska museum.

Rektor M. Brenner: **Om variationsförmågan hos enen (Juniperus communis L.).**

I motsats till våra andra *Gymnospermæ*, tallen och granen, vilka endast undantagsvis avvika från en förhärskande, skarpt utpräglad typ, företer den lika allmänt förekommande enen *(Juniperus communis* L.) med avseende å sin yttre habitus, stam- och grenbildning, barrens längd, riktning och täthet en omväxling av former därhän, att en enhetlig habituell typ för arten ej kan angivas.

Från den ensamma höga, raka, trädlika stammen med dess uppräta, raka eller utstående, uppåt bågböjda, raka eller nedböjda grenar, till den nedliggande, krypande, i otaliga, slingrande och vridna grenar delade buskstammen givas allmänt förekommande, talrika mellanformer, ofta nog omöjliga att beskriva. Sålunda kan den raka trädstammen vid basen omgivas av flere från rothalsen eller dess närhet utgående, vanligen spädare, höga, raka, liksom huvudstammen upprätt rakt greniga bistammar, härigenom givande upphov åt den vackra cypress-enen, eller äro såväl huvudstammens som bistammarnas grenar utstående och uppåt bågböjda, varigenom de pyramid- eller konformiga, sockertopps-, kupol- eller klotformiga enarna uppstå. I andra fall däremot är stammen endast upptill grenad med antingen raka, bågböjda eller annars krökta eller vridna, åt olika håll riktade, stundom hängande grenar.

Lika mångformiga äro de under det allmänna namnet enrisbuskar kända, föraktade och förföljda exemplaren. Med eller utan huvudstam trotsa de vanligen till form och grenarnas anordning och riktning alla försök till beskrivning. Ofta varsnas dock en bågformig riktning hos de sistnämnda. Stundom hava de en spetsig topp, stundom två eller flere toppar, stundom ingen märkbar topp. Stundom synas de hava strävat mot höjden, men borttorkat i toppen; stundom hava de utbrett sig längs marken; stundom hava enskilda partier av samma buske höjt sig högre än de övriga; stundom hava alla grenar till en början utbrett sig längs marken, men sedan alla höjt sig till samma höjd och där utbrett sig till ett gemensamt valv. En sådan buske av tio nedtill nedliggande och upptill uppräta grenar har observerats intaga ett elliptiskt område av 3.5 m längd och 2.5 m bredd med en höjd av 2.5 m. På kala havsklippor åter utbreder sig enen i vidsträckta täta mattor längs marken.

Dessa enens skelettbildande grenars yttersta förgreningar, de barrbärande smågrenarna, förete likaledes väsentliga olikheter. Hos en del enar (f. *laxa)* äro de fåtaliga, spridda, långsträckta, slaka, lutande eller hängande, med glest sittande, raka, utspärrade barr. Hos andra (f. *densa*) åter äro de talrikare, tätt sittande, korta, styva, lutande eller uppräta, med täta, mer eller mindre tilltryckta eller mot spetsen riktade raka barr. Dessa olikheter, vilka överhuvudtaget äro genomgående för de enskilda exemplaren, förorsaka en väsentlig olikhet i hela barrbeklädnaden. Denna är hos de föregående lös och gles med utböjda eller hängande, stickande smågrenar, och i följd av de glesare, utspärrade barrens mer exponerade ljust blågröna ryggsida av en ljusare, blågrön färgskiftning, hos de senare tät med tätt hopträngda uppräta eller lutande, mindre tydligt stickande samt genom de tätare sittande, ryggsidan döljande barren dunklare gröna. Stundom förekommer det senare slaget endast som hoptovade tofsar på det förra slagets grenar. Stundom äro dessa smågrenar tvåsidigt utstående

och båglikt nedböjda med tätt sittande, i samma riktning svagt bågböjda och på smågrenens övre sida tilltryckta, sin ljusa ryggsida döljande barr (f. *adpressa)*.

Även med avseende å längden äro barren olika hos olika enar, varierande från 2—17 mm. På grund härav kan man skilja emellan långbarriga enar (f. *longifolia),* med 6—17 mm långa, och kortbarriga (f. *brevifolia)*, med endast 2—5 mm långa barr, samt emellan dessa en mellanform (f. *intermedia)* med 5—7 mm långa barr. Dessa tre kategorier äro från varandra väl skilda, oberoende av de ekologiska förhållandena. De långbarriga äro visserligen förhärskande i skyddande skogar, men förekomma även i sällskap med de kortbarrigare på blåsiga stränder, backar, i skogsbryn och på höga berg, de två övriga åter följas väl åt överallt och kunna trivas i omedelbar beröring med varandra utan att förändra sin egenart.

Också med avseende å enens övriga egenskaper förhålla sig barrens längd fullkomligt oberoende. Till och med på en så ovanlig ståndort som det blåsiga skogsbrynet vid stranden av en havsholme kan man finna lång- och glesbarriga exemplar krypande bland ljungen. På blåsiga strandklippor åter jämte glesbarriga exemplar (f. *laxa)* med barr av olika längd den tilltryckt tätbarriga formen (f. *adpressa*) på höga och täta buskar med långa barr. I motsats till förhållandet hos tallen och granen synes sålunda barrlängden hos enen icke vara beroende av yttre, ekologiska faktorer.

Vid en systematisk gruppering av de olika individerna inom enens talrika formkrets synes därför barrens längd, men icke allenast denna, utan även dessas riktning och anordning på smågrenarna och deras beskaffenhet böra tagas i betraktande. Däremot äro de habituella olikheterna, såsom beroende av yttre inflytelser, såsom ålder, jordmån, vindar, fuktighet, snötryck och dylikt, att icke tala om människors och djurs ingrepp och tillfällig individuell svaghet, icke ägnade för en naturenlig gruppering.

I överensstämmelse härmed föreslås alltså följande anordning.

Juniperus communis L.

f. *laxa*, ramulis sparsis, longioribus, laxioribus, nutantibus vel pendulis, foliis distantibus, divaricatis, rectis. Ubique communis, frutescens, saepe arborescens, raro depressa.

f. *densa*, ramulis confertis, brevibus—brevissimis, erectis, nutantibus vel dense adjacentibus, foliis confertis, plus minusve inclinatis rectisque. In locis ventosis sąt frequens, frutescens, interdum arborescens, saepe depressa repensve.

f. *adpressa*, ramulis sat confertis, brevibus—sat longis, incurvis, foliis sat confertis, leviter deflexis, supra adpressis. Ad rupes ventosas, rara, frutescens.

Inom var och en av dessa grupper finnas representanter för alla de olika längddimensionerna hos barren, i skogstrakter talrikast f. *laxa longifolia*, och på öppna fält, i skogsbryn, på backar och berg f. *laxa intermedia* (f. *subnana* Sæl. ex. p.). Mindre allmänt förekomma f. *laxa brevifolia* samt f. *densa intermedia* (f. *subnana* Sæl. ex. p.) och f. *brevifolia* på öppna lokaler, samt sällsynt f. *densa longifolia* och alla tre formerna av f. *adpressa*, likaledes i exponerat läge.

Bland dessa sistnämnda äro sannolikt de på kala havsklippor och höga fjäll förekommande krypande buskarna av f. *adpressa brevifolia* identiska med *J. nana* Willd. Samma f. *adpressa brevifolia*, liksom de två övriga *adpressa*-formerna, uppträder på mindre starkt exponerade lokaler endast i form av täta buskar av medelhöjd. Av formerna *laxa* och *densa* däremot förekommer f. *brevifolia* lika väl som f. *longifolia* och f. *intermedia* såväl i form av buskar som träd, mest dock som buskar. F. *subnana* Sæl. ingår som f. *intermedia* i alla tre huvudformerna.

Överhuvudtaget anspråkslös och härdig, åtnöjer sig enen med de mest olika ekologiska förhållanden, varigenom dess förekomst på allehanda olikartade ståndorter, vattnen naturligtvis undantagna, möjliggöres. I följd härav utsättes den ofta för stora vidrigheter och svår kamp för sin till-

varo, vilket allt utövar ett stort inflytande på dess utveckling och gestaltning. För köld synes den, åtminstone i södra Finland, vara ömtålig. Därför är det ej ovanligt att efter kalla, snöfattiga vintrar få se de för stormen på kala berg, i skogsbryn och vid stränderna av stora fjärdar utsatta exemplaren borttorkade eller frusna och bruna, medan de skyddade exemplaren i närheten äro oskadade. Sker skadegörelsen endast partiellt på de mer exponerade delarna, borttorka endast dessa, vanligtvis de över snötäcket nående topparna eller endast den för blåsten utsatta sidan. Redan härav betingas oregelbundenheter i den yttre formen. Sker detta oftare, såsom på höga fjäll och ute på havsklippor, uppstå de krypande var. *nana*-buskarna av f. *adpressa brevifolia*. Vid obehindrad utveckling under gynnsamma förhållanden skjuta starkare exemplar en rak upprät stam med uppräta raka grenar (var. *suecica* Mill.), svagare exemplar åter med utstående bågformigt uppböjda, raka eller t. o. m. hängande grenar (var. *pendula* Th. Fr.), eller kunna under växlande förhållanden uppstå än uppräta, än utstående grenar hos samma exemplar, de skilda slagen under skilda utvecklingsskeden. Ännu svagare exemplar däremot stanna på buskstadiet med utstående bågböjda grenar, ofta utan någon topp.

I någon mån kan även människors åverkan åstadkomma en omgestaltning till buskform, om t. ex. topparna ofta avbrytas eller huvudstammarna avhuggas till gärdesgårdsstörar eller dekorationer vid festliga tillfällen, eller kunna buskarna genom beskattning för hushållsbehov missformas.

Att förekomsten av s. k. kikbär skulle vara av någon betydelse härvid har jag ej kunnat finna. Buskarna uppstå nog dem förutan, om blott den för trädbildning nödiga livskraften saknas. I detta hänseende förhåller sig enen som den i Centraleuropas bergstrakter hemmahörande bergtallen (*Pinus montana* Lam.).

Mötet den 6 november 1920.

Doktor Harald Lindberg föredrog om diatomacé-floran i de kvartära avlagringarna i Finland, därvid främst karakteriserande de olika artassociationer, som äro utmärkande för avlagringar, härstammande från olika tider, olika slag av vatten, olika trakter samt olika djup. Främst hade kustområdena samt trakten mellan Viborg och Ladoga varit föremål för uppmärksamhet. Även frågan om tiden för människans första uppträdande i landet berördes. Bl. a. hade föredragaren noggrant undersökt lagringsförhållandena å den anmärkningsvärda stenåldersfyndplatsen i St Andreae och därvid kunnat fastslå, att de funna föremålen varit inbäddade i avlagringar, härstammande från tider långt äldre än Ancylus-periodens slutskede. Den vanliga uppfattningen, att människan först efter den historiska tidens inbrott skulle invandrat, kunde föredragaren sålunda ej omfatta.

Intendent Rolf Palmgren demonstrerade ett af skogvaktarsonen V. Oinonen å Hemminvaara skogvaktarboställe i Pielisjärvi socken skjutet exemplar af gåsgamen *(Gyps fulvus)*. Skinnet hade observerats af forstmästare K. A. Åkesson i Joensuu, som funnit detsamma uppspikadt på en stalldörr. Fågeln kan knappast tänkas härstamma från någon zoologisk trädgård eller menageri, utan har synbarligen från sin hemtrakt förirrat sig till dessa aflägsna nejder. Dess närmaste bosättningsområde är Ungern.

Student Ole Eklund meddelade, att den af honom på senaste möte anmälda *Stellaria crassifolia *brevifolia* är ny för landets flora. Arten hade af honom insamlats i Korpo sommaren 1920.

Student J. Carpelan förevisade ett med klufven stjärt utrustadt exemplar af *Lacerta vivipara,* tillvarataget i Esbo år 1914, äfvensom ett albinos-exemplar af *Arvicola glareola,* hvilket anträffats infångadt af en katt vid Pitkäjärvi i Sievi socken den 26 augusti 1914.

Professor A. Luther föredrog följande hemställan rörande **Åtgärder för en vetenskaplig undersökning af Petschenga-området.**

„Till Societas pro Fauna et Flora fennica.

Då fredsfördraget med Ryssland sannolikt inom den närmaste framtiden blir ratificeradt, hafva vi att emotse ett införlifvande af Petschenga med vårt politiska område. För att detta nya län i längden skall förblifva vårt är det af vikt att dess kolonisering och civilisering, dess fastknytande vid Finland sker så snabbt som möjligt. Ett led uti detta arbete är så att säga områdets eröfring i vetenskapligt hänseende. Visserligen hafva vi naturforskare redan länge räknat detta landområde till vår intressesfär. Finska forskare hafva besökt detsamma såsom varande en del af Fennoskandia orientalis och där verkställt undersökningar. Gifvetvis bör denna verksamhet nu fortsättas med större intensitet och fördjupning än förut.

Men Petschengas betydelse för Finland beror ju främst på dess läge vid ett ständigt öppet världshaf och de nya områden för det ekonomiska lifvet, särskildt för fiskeriet, som därmed öppna sig för vårt folk. Också för vårt sällskap innebär framflyttandet af Finlands gräns till Ishafvet en högst betydlig utvidgning af dess verksamhetsfält. Detta haf har ju hittills ansetts ligga helt och hållet utanför gränsen för vårt naturhistoriska område, om än en och annan (t. ex. Mela) velat räkna dess oss närmast liggande del till Finlands gebit. Nu blir saken en annan. Oss tillfaller uppgiften att speciellt utforska den Petschenga närmast liggande delen af hafvet. Mycket arbete väntar oss här, och det vore väl, om redan under instundande sommar någonting i den vägen kunde göras.

Till en början torde det icke bli möjligt att tänka på något stort och dyrbart företag. På grund af rådande bistra penningeförhållanden kan det knappast bli fråga om annat än orienterande exkursioner och insamling af material. Detta kunde bli stommen för en Petschenga-afdelning i våra museer. En sådan kollektion, nästa vinter utställd här i

Helsingfors för den stora allmänheten, vore säkert egnad att öka intresset för vår nya provins. Den skulle äfven sannolikt underlätta erhållandet af medel för fortsatt forskning däruppe. Såsom ett aflägset mål för sträfvandena hägrar upprättandet af en biologisk station i Petschenga, en station, som skulle arbeta dels i fiskeriernas intresse, dels fullfölja rent vetenskapliga mål.

Jag har här velat framhålla några konsekvenser, som Petschengas förvärf kommer att hafva för vårt sällskap. Något detaljeradt förslag är jag ej i tillfälle att framlägga. Därtill är tiden ej heller ännu kommen. Det synes mig dock vara skäl att Sällskapet ville gifva Bestyrelsen i uppdrag att, i händelse ratificeringen sker, taga under öfvervägande hvad som kunde göras samt att Bestyrelsen samtidigt måtte befullmäktigas att i Sällskapets namn vidtaga de åtgärder den anser vara lämpliga.“

Förslaget hänsköts till Bestyrelsen i och för närmare beredning.

Tohtori E. A. Vainio: **Kaksi kasvitieteellistä tiedonantoa.**

1. Kahden sienen symbioosi. Luzonin saarella on M. Ramos löytänyt discomycetin, jolle olen antanut nimen *Diplothrix mirabilis* Vain. Se kasvaa *Celtis*-puun lehdillä ja on johonkin määrin *Gyalecta*-sukuun kuuluvain jäkäläin kaltainen, vaan sillä ei ole leväkasveihin kuuluvia gonidioita. Niiden sijaan tavataan sen myceliossa aina mustanruskeita, lyhytsoluisia, verrattain paksuja (paks. 0,008—0,012 mm), haaraisia rihmoja, joissa ei ole klorofyllia ja jotka kuuluvat toiseen sienilajiin, jolle olen antanut nimen *Gonidiomyces sociabilis* Vain. Gonidiomycesta en ole tavannut hedelmöivänä, mutta pidän mahdollisena, että se kuuluu pyrenomyceteihin. Se on dikotoomisesti haaraantunut, vaan kantaa runsaasti myöskin lyhköisiä kaksisoluisia nystermäpäisiä sivuhaaroja. Päähaarojen ja sivuhaarojen nuoret latvasolut olen nähnyt kiinnittyvän diplothriksen nuorten

hedelmäin tyveen, ikäänkuin niistä imeäkseen ravintoa, ilman että voisi huomata, että hedelmät siitä olisivat vahingoittuneet. Jokaisessa eksemplaarissa saattaa huomata, että nämät kaksi sientä elävät täydellisessä sovussa keskenään vahingoittamatta toisiaan näkyvällä tavalla. Kun niiden yhdyselämä on täydelleen säännöllinen eikä satunnainen, on syytä luulla, että molemmilla on hyötyä toinen toisestaan, samaten kuin jäkälässä hyyfikasvilla ja levällä, ja että tässä on huomattavana mykosymbioosi eli kahden sienen symbioosi. Tarkempi selitys näistä kahdesta sienestä julkaistaan Vanamon Julkaisuissa ja teoksessani „Lichenes Insularum Philippinarum III".

2. Uusi kalkki-jäkälä. Kalkkivuoren juurella Kaukasalossa Finbyn kappelissa löysin kalkkikivellä ja sen päällä kasvavilla lahoilla sammaleilla uuden jäkälälajin, jolle olen antanut nimen *Placodium chrysodetum.* Vain. Se on *Lepraria*'in luontoinen siinä suhteessa, että se on hedelmätön ja että sen thallus on soredioinen. Se on väriltään ruskean keltainen ja painuu kalihydraatilla purppuraiseksi tai sinipunervaksi.

Rektor Rolf Krogerus: **Intressanta Coleoptera från Isthmus karelicus.**

Under juli månad år 1920 företogo arkitekt Gunnar Stenius och förf. en entomologisk exkursionsresa till Karelska näset. Då vi under denna resa funno en hel del intressanta insekter, dels nya för området, dels nya för vår fauna, kan måhända en kortfattad redogörelse för en del av fynden försvara sin plats.

De första exkursionerna företogos uti de vidsträckta skogsmarkerna invid Tali station i Viborgs socken. Här anträffades bl. a. de för provinsen nya *Platynus Mannerheimi* Dej. (G. S.) i grankärr samt *Saperda perforata* Pall. (ipse) uti stora, döda aspar.

En längre tids uppmärksamhet ägnades åt de väldiga skogsarealerna å Taubila gård i Pyhäjärvi socken, utan tvivel ett av vårt lands ståtligaste skogsbestånd. Genom vän-

ligt tillmötesgående av ägaren, fabrikör Karl Fazer, blevo vi i tillfälle att noggrannare studera denna intressanta trakt. Vi kunde här konstatera en riklig granfauna med en hel del för Karelska näset nya arter. Följande arter förtjäna nämnas: *Platynus Mannerheimi* Dej. (G. S.), *Olisthaerus substriatus* Payk. (G. S., ipse), *Phyllodrepa brunnea* Payk. (ipse), *Ipidia 4-notata* Fabr. (G. S., ipse), *Tetratoma ancora* Fabr. (G. S.), *Harminius undulatus* DG. (ipse), *Hypophloeus fraxini* Payk. (ipse), *Dendroctonus micans* Kug. (ipse) samt i dennas gångar *Rhizophagus grandis* Gyll., *Tetropium fuscum* Fabr. (ipse). — Nya för provinsen voro vidare: *Oxyporus maxillosus* Fabr. (G. S., ipse), *Synchita juglandis* Fabr. (G. S., ipse), *Platichna rufipes* Fabr. (G. S., ipse), *Buprestis mariana* L. (ipse), *Ancylochira flavo-maculata* Fabr. (G. S., ipse), *Mycetochares flavipes* Fabr. (ipse), *Carida flexuosa* Payk. (G. S., ipse), ävenledes från Pyhäjärvi socken, ävensom *Obrium cantharinum* L., varav ett exemplar togs av mig å Taubila flygande om aftonen.

Intressanta voro även de brända tallskogar, som funnos i Rautus socken. Här anträffades de för provinsen nya *Stephanopachys substriatus* Payk. (ipse), *St. elongatus* Payk. (ipse) och *Xyletinus pectinatus* Fabr. (ipse). — I Rautus, Metsäpirtti och Mohla socknar förekom å sandmarker på blommor *Anaspis (Silaria) brunnipes* Muls. (G. S., ipse). — I Raasuli by av Rautus socken, nära ryska gränsen, togs av mig i en trakt med riklig lövträdsvegetation på *Angelica*-blommor ett exemplar av *Obrium brunneum* Fabr., icke förut iakttagen inom vårt område. — I Valkjärvi socken gav en sandig lokal med små, tätt till marken tryckta tallbuskar ett rikt utbyte: *Notiophilus pusillus* Waterh. (ipse), *Harpalus anxius* Duft. (ipse), *Tragosoma depsarium* Fr. (ipse), *Chrysomela analis* L. (ipse), m. fl.

Synnerligen intressanta lokaler förekommo inom Mohla socken dels å de vidsträckta myrarna omkring Äyräpää station, dels vid de stora sjöarna, framför allt den egendomliga, helt igenvuxna Äyräpää-sjön. Å Leipäsuo mosse vid Äyräpää station hade herr G. Dickoff tidigare

under en kavelbro tagit ett tiotal exemplar av *Carabus Menetriesi* Fald. I Äyräpää-sjön fanns bl. a. en mängd *Donacia*-arter. Här lyckades herr Stenius överkomma 18 exemplar av den vackra *Donacia tomentosa* Ahr, icke förr funnen i landet, ehuru angiven från finskt område av Obert. — Ytterligare må såsom nya för provinsen anföras *Scymnus frontalis* Fabr. (Sakkola, G. S.) och *Sc. abietis* Payk. (Viborg, G. S.).

Lehtori E. W. Suomalainen: **Harmaa haikara (Ardea cinerea L.) pesinyt Suomessa.**

Kesäkuun 14 p:nä 1920 löysi lääket. ylioppilas Mainio Wilson Kustavin-Taivassalon saaristossa, n. 12 km EES Isonkarin majakalta olevalta Iso-Raumskerin saarelta tämän harvinaisen pesän. Se oli rakennettu matalahkon, paksuoksaisen männyn latvaan vahvoista, kuivista oksista ja sisustettu karvoin ja kuivin katajan kuorin. Se oli muodoltaan litteä, melkein 1 m:n läpimittainen ja harva, läpinäkyvä. Koko puu ja sen lähin ympäristö oli valkoisten ulostusten tahraama. Toinen linnuista, luultavasti naaras, makasi pesässä, mutta lähti lentoon kun löytäjä pääsi pesäpuun juurelle. Pesässä oli 5 hyvin vähän haudottua munaa. Ne ovat tyypillisiä *Ardea cinerea*'n munia, sinertävän vihreitä, ulostusten tahraamia. Munien suuruus on

$$\frac{61.9}{41.8}; \frac{60.0}{41.2}; \frac{57.9}{41.7}; \frac{57.8}{42.4}; \frac{56.6}{42.9} \text{ mm.}$$

Mitat ovat, varsinkin mitä paksuuteen tulee, jonkun verran pienemmät kuin esim. Jourdain'in (vrt. Hartert: Die Vögel der paläarktischen Fauna, p. 1231) ilmoittamat keskimääräiset mitat: 60.19×43.01 mm. Merkittävä, vaikkakin yleinen ominaisuus on, että pisimmät munat ovat suhteellisesti hoikemmat kuin lyhyimmät.

Koko sen ajan, jonka hra Wilson viipyi saarella, olivat linnut hyvin arkoja ja varovaisia huolimatta siitä, että W. huolellisesti pysyttelihe piiloutuneena. Ne eivät tulleet läheskään ampuma-matkalle, vaan liitelivät korkealla, komeasti haukkojen tapaan saaren lähettyvillä.

Aikaisempina vuosina ei harmaa haikara ole saaristossa esiintynyt, sen päättelee hra W. siitä, että hän jokavuotisilla retkillään ei koskaan aikaisemmin ole niitä nähnyt. — Iso-Raumskerin rannat ovat yleensä matalat, ruohikkoiset, ja erittäinkin luoteispuolella on pitkälle ulottuvia, laakeita pikkukareja, joiden lomissa matalikko ulottuu pitkälle Isonkarin majakkaa kohti.

Ensimmäisen kerran on nyt harmaa haikara todettu Suomessa pesineen. On kyllä syytä epäillä, että sitä on tapahtunut joskus ennenkin, mutta pesää ei ole löytynyt aikaisemmin. Niinpä on Espoossa 15. VII. 1874 tavattu parvi, „jossa oli 5 poikalintua ja emo, ja lienee se sinä kesänä pesinytkin Åminnen maalla, koska lintuja näkyi siellä useasti" (M. Äyräpää: Mela-Kivirikko, Suomen Luurankoiset, siv. 301). Nähtävästi se on myös pesinyt kerran Taipaleessa Sakkolan pitäjässä, sillä talonpojat kertoivat „kurkea vähän pienemmän, harmaan kahlaajan tehneen pesänsä puuhun" (Suom. Luur.). Muut kirjallisuudessamme näkyvät tiedot eivät anna varmaa tukea olettamukselle harmaan haikaran pesimisestä. Sellainen on myöskin seuraava havainto, ilmoitettu Satakunnan Metsästysseuran kertomuksessa v. 1886: „På gränsen mellan Södersunds egendom och Viasvesi by af Björneborgs landsförsamling observerades den 12 augusti samma år (1886) af några till Föreningen hörande jägare under pågående harjagt fyra hägrar, hvilka uppskrämda af under jagten lossade skott flögo upp. Enligt uppgift af invånarne på platsen, ett vid hafskusten beläget torp, hade dessa för dem obekanta foglar i omkring två veckors tid uppehållit sig i samma trakt, som äfven genom riklig tillgång på små fisk i ett sund med lågt vatten tycktes egnad till vistelseort för dessa foglar." „Björneborgs Tidning" 21. VIII. 1886 sisältää uutisen samasta, lisäten, että paikka oli „i närheten af Rajakari". Myöskin maisteri G. Grönfeldt ilmoittaa asiasta J. A. Palmén'ille: „Uti en lång och smal hafsvik på gränsen mellan Luvia och Ulfsby uppehöllo sig par veckors tid 4 st. gråhägrar. Den

10 aug. såg jag dem lyfta sig kretsformigt mot höjden och därefter återvände de ej" (kirje Palménin ark.).

Löytäjä lahjoittaa munat Yliopiston kokoelmiin. Vahinko, että yksi niistä on minulle lähetettäessä pahasti särkynyt.

I anslutning till lektor Suomalainens meddelande anförde med. kand. Einar Nyberg, att ett exemplar af gråhägern skjutits i Snappertuna Rösund i slutet af augusti år 1919.

Rektor M. Brenner: **Naturskövlingen på Sandviksholmarna vid Helsingfors och dess inverkan på vegetationen.**

Ännu vid det senaste sekelskiftet fanns utanför Sandvikshamnen i Helsingfors en liten lantlig skärgårdsgrupp av tre holmar med omväxlande, i avrundade uddar och vikar buktande, gröna och albevuxna, brantstupande eller långsluttande klipp- och sandstränder. Den största av dessa, Busholmen, var bevuxen med löv- och barrskog samt mycket kuperad, i början av 1850-talet med små åker- eller ängstäppor i dälderna och en frukt- och hushållsträdgård, vilka några år senare, vid Krimkrigets början, då jorden användes till batteri-vallar, förstördes. Söder därom och skild från Busholmen genom ett jämförelsevis smalt, men farbart, fiskrikt sund, låg den betydligt mindre Sandholmen, även denna tidigare skogbevuxen, men i följd av en vid början av 1850-talet inträffad skogsbrand trädlös, sånär som på den mot Busholmen vettande, med klibbal bevuxna stranden. Till sin södra del bestående av en hög, mot havet brant stupande granitklippa, utgjordes den norra delen av en mot Busholmen starkt sluttande, stenbunden mobacke. I sundet mellan dessa holmar stucko ett par röda, glattslipade granitklippor upp över vattnet. Den minsta holmen, Uttern, en hög, kal klippa med en liten albevuxen sänkning tvärs över holmen, fanns och finnes ännu väster om Busholmen, ehuru till största delen bortsprängd och liknande en nyligen sönderskjuten borgruin. Dessa tre holmar bil-

dade en förmur mot det öppna havet och den vida Drumsöfjärden och ansågos ännu i mitten av det förra seklet vara av den betydenhet för stadens befolknings trevnad och välbefinnande, att stadsstyrelsen förbjöd all slags åverkan och ohägn därstädes och i arrendekontraktet förpliktade innehavaren att övervaka det förbudet åtlyddes.

Men tiderna förändras, och vi med dem. — Efter att ursprungligen hava uppstått på den från Helsingenäs' halvö mot öster utskjutande lilla Estnäs-halvön, med hamn vid den nuvarande Alexandersgatans östra ända, där gamla packhustorget nu är beläget, och därifrån utbrett sig över Helsingenäs, har det nya Helsingfors, i sin strävan till storstad, över den lilla Broholmen och väster om Tölöviken allt längre mot norr utsträckt sitt bebyggda område. I denna riktning allt mera avlägsnande sig från det öppna havet med dess djupa vatten, har hos staden ett behov uppstått att utvidga sitt för en livligare beröring med utlandet trånga hamnområde och för detta ändamål med det redan bebyggda och naturen berövade området införliva och omgestalta de närmast belägna holmarna. Sålunda förenades redan vid mitten av 1800-talet den endast genom ett obetydligt sund från Skatudden skilda Lökholmen därmed, varigenom den tidigare där befintliga havsstrandsvegetationen utrotades. Utan att ännu hava kommit hamnområdet till godo gick det på samma sätt med den vid Rödbergen i sydväst belägna Munkholmen, där vegetationen genom fabriksanläggningar förstördes. Nu har turen kommit till de ovannämnda utanför Sandvikshamnen liggande Bus- och Sandholmarna samt Uttern. Redan på 1890-talet utvidgades denna hamn genom utbyggda kajarmar. (Under augusti-stormen 1890 gjorde ett norskt barkskepp haveri på samma plats där nu trottoaren på Sandvikskajen befinner sig.) Men också det härigenom vunna utrymmet blev för knappt. Nu är Busholmen förenad med staden, och Sandholmen med Busholmen, och början gjord till Utterns förenande därmed. De två större holmarna hava genomgått en radikal förvandling och utgöra numera en sammanhängande, skoglös och med

magasiner delvis bebyggd halvö, med höga granitkajer omslutande mot öster och söder Sandviks- och mot norr Gräsvikshamnen. Ett stort, skyddat vattenområde med vidsträckta kajer vid djupt vatten har härigenom vunnits, likaså genom bergens bortsprängning, strändernas och däldernas påfyllning samt skogens nedhuggning ett stort landområde för upplagsplatser och magasiner, gator och järnvägar, men vad naturskönhet och tillgodoseendet av stadsbefolkningens behov av ren, obemängd havs- och lantluft beträffar, har denna del av stadens omgivningar helt och hållet förstörts.

Så när som på några resliga björkar och klibbalar vid Busholmens norra strand samt dessutom några tallar, granar, aspar, rönnar, häggar och sälgar på de nordvästra och sydvästra klippuddarna är den forna trädvegetationen utrotad; av buskar kvarstå några degbärs-*(Ribes alpinum), Rhamnus frangula-, Viburnum opulus-* och videbuskar (*Salix nigricans, phylicifolia* och *aurita)* samt fragment av enrisbuskar. De forna kulturväxterna representeras av några äppleträd. För övrigt utgöres vegetationen på den redan färdigt planerade delen av de vanliga gräsen samt snår av hallonris, nässlor och *Artemisia vulgaris* med inströdda exemplar av *Cirsium lanceolatum*, *Tanacetum vulgare*, *Melandrium silvestre, Scrophularia nodosa*, *Cerefolium silvestre, Veronica chamaedrys* och *Melica nutans* förutom vanliga åker- och gatu-ogräsväxter, såsom *Matricaria discoidea* och *inodora, Anthemis arvensis, Senecio vulgaris*, *Achillea millefolium*, *Crepis tectorum, Leontodon autumnalis, Sonchus asper*, *Taraxacum officinale* och *patulum*, *Galeopsis versicolor* och *bifida, Lamium album, purpureum* och *incisum, Myosotis arvensis, Capsella bursa pastoris, Thlaspi arvense, Lepidium ruderale, Nasturtium palustre*, *Ranunculus repens, Brassica campestris*, *Barbarea vulgaris*, *Erysimum cheiranthoides, Sisymbrium sophia* och *officinale*, *Spergula arvensis, Lepigonum rubrum*, *Cerastium triviale, Stellaria media* och *graminea*, *Plantago major*, *Trifolium repens, pratense* och *hybridum, Alchemilla pastoralis, Potentilla argentea*, *Vicia angusti-*

folia, Chenopodium album, Atriplex patula, Rumex acetosella och *domesticus, Polygonum aviculare* och *lapathifolium,* den sistnämnda ända till meterhög. Bland under senare år införda kunna tilläggas *Cakile maritima*, som dock åter försvunnit, *Cerastium arvense, Impatiens parviflora* och två små lönnar.

På de ännu under påfyllning varande stränderna av sundet emellan holmarna tillkomma på Busholmssidan en frodig vegetation av *Aegopodium podagraria* och *Cirsium arvense* samt ett stort, storbladigt exemplar av *Sambucus racemosa,* på Sandholmssidan åter och mitt i det forna sundet potatis, rovor, ärter, korn, råg och havre, *Calamagrostis epigeios* samt en ovanligt yppig vegetation av ända till 1 1/2 m höga, busklika stånd av *Chenopodium album* var. *paganum* och var. *præacutum* med tumstjocka stammar och inblandade *Polygonum convolvulus*-revor. Denna yppiga och för holmarna i övrigt delvis främmande vegetation är tydligen betingad av den bördiga jordmån, som genom massor av från staden hitförda gatsopor och annat avfall här uppstått, men kommer utan tvivel att, så snart den slutliga påfyllningen med sand och grus från landsbygden hunnit verkställas, av den ovannämnda ruderatvegetationen efterträdas. De delar av sundet åter, som med från andra trakter uppmuddrad och med pråmar hithämtad bottengyttja och lera igenfyllts, äro ännu så länge fullkomligt vegetationslösa, så när som på några här och där vid de äldre bräddarna spridda grupper av frodig *Polygonum aviculare, Rumex acetosella* och *Lepigonum rubrum,* de tidigaste invandrarne på sådan mark.

Endast på få ställen finnas lämningar av den tidigare vegetationen. Bäst bibehållen i detta hänseende är den mot nordväst sluttande delen av Sandholmen, där planeringsarbetena ännu pågå. Den utgöres, såsom förut nämndes, av en tidigare med blandskog bevuxen, men efter skogsbranden i början av 1850-talet skoglös, torr, stenig backe av nästan stoftfin, genom skridisens rörelse hitförd och mot den mötande klippväggen i söder hoppressad och

upptornad pinnmo. Mot väster stupar den jämte strandklipporna mot havet, i norr och öster är den genomgrävd till ett djup av tre till sex meter utan att klippgrunden kommit i dagen, i söder möter granitklippan. Om något år har sannolikt hela backen fått lämna rum för rader av magasiner med mellanliggande gator och järnvägar.

Tillsvidare står den där som ett epitaphium på den forna vegetationens gravplats. Den beklädes av en av större eller mindre kullerstenar genombruten, gles ljungmatta med tätt strödda grupper av blåbärs-, lingon-, mjölon- *(Arctostaphylos officinalis)* och kråkris *(Empetrum nigrum), Fragaria vesca, Trifolium repens, Campanula rotundifolia, Veronica officinalis, Antennaria dioica* och *Rumex acetosella*, glesare grupper av *Convallaria polygonatum*, *Hieracium patale, H. pycnochætum* och *H. fennicum,* samt spridda exemplar av *Solidago virgaurea, Hieracium umbellatum*, *H. Friesii, H. versifolium, H. incrassatum*, *Leontodon autumnalis*, *Gnaphalium silvaticum, Senecio vulgaris*, *Achillea millefolium*, *Tanacetum vulgare, Epilobium angustifolium, Rubus saxatilis*, *Trientalis europæa, Majanth. bifolium*, *Pyrola media, Viola Riviniana* och *montana, Melica nutans,* 3 små enrisbuskar, asp- och talltelningar. Närmare klippväggen ersättes ljungen av tätvuxen *Poa nemoralis* och *Calamagrostis epigeios* med hallonbuskar, *Artemisia vulgaris*, *Lysimachia vulgaris*, *Trifolium pratense, Rumex acetosa, Tanacetum vulgare, Hypericum perforatum*, *Sedum Telephium* och *Polystichum spinulosum*, ett exemplar *Ribes alpinum*, några *Salix nigricans*, *S. aurita*, *Carex vulgaris*, *Anthoxanthum odoratum, Luzula pilosa* samt buskartade exemplar av rönn, *Betula verrucosa* och *B. odorata* med tätt mjukludna blad och kvistar. På den västra strandbranten mot havet synes *Cornus suecica, Calamagrostis epigeios*, *Tanacetum vulgare* och *Angelica littoralis,* och i de genomgrävda schakten kämpa klibbal- och sälg-*(Salix caprea)* telningar jämte hallonbuskar och *Artemisia vulgaris* för tillvaron.

På Sandholmens södra klippbrant mot havet dominerar *Poa nemoralis*, och på den norra stranden mot Busholmen,

där klibbalarna nedhuggits, stå täta snår av al, hägg, *Rhamnus frangula*, hallonbuskar, *Artemisia vulgaris*, *Calamagrostis epigeios*, *Rumex crispus*, *Urtica dioica* och *Polygonum convolvulus*, jämte *Ribes alpinum*, *saxatile* och *rubrum*, *Convallaria majalis*, *Tanacetum vulgare*, *Scrophularia nodosa*, *Lysimachia vulgaris*, *Melandrium sylvestre*, *Viola montana* och *Riviniana*.

Också den motsatta stranden av Busholmen har delvis lyckats bevara sin ursprungliga vegetation av *Juncus Gerardi*, *Plantago maritima* och *major* var. *agrestis*, *Glaux maritima*, *Triticum repens* var. *litoreum*, *Agrostis alba*, *Festuca rubra*, *Calamagrostis stricta*, *Digraphis arundinacea*, *Elymus arenarius*, *Sonchus arvensis* var. *maritimus*, *Lepigonum rubrum*, *Pontentilla anserina*, *Rubus saxatilis*, och i det även här nedhuggna klibbalbrämet *Ribes alpinum*, *Viburnum opulus*, *Rhamnus frangula*, al-, björk- och häggbuskar, *Spiræa ulmaria*, *Melandrium sylvestre*, *Fragaria vesca*, *Ranunculus acris* och *polyanthemus*, *Trientalis europæa*, *Cerefolium sylvestre*, *Lythrum salicaria*, *Hypericum quadrangulum* och *Lysimachia vulgaris*. De tidigare dessa stränder prydande *Aster tripolium*, *Cornus suecica* och *Allium schoenoprasum*, likasom de här bland alarna förekommande vinbärs-[1]) och nyponbuskarna samt åkerbären och *Majanthemum bifolium* på åkerrenarna hava däremot försvunnit.

I det inre av Busholmens västra del kvarstå ännu emellan gatorna några bergklackar, som ej hunnit bortsprängas. Dessa äro dock antingen berövade sitt jordlager eller täckta av vedupplag och små byggnader eller ditsläpade mullhögar, delvis med potatisodlingar, varigenom den tidigare vegetationen utrotats. Ställvis kan man få se de kvarstående tall- eller björkstubbarna eller björk- och sälgtelningar samt hallonbuskar. På en av dem finnes bland *Agrostis vulgaris*, *Achillea millefolium*, *Senecio vulgaris*, *Crepis tectorum* och *Leontodon autumnalis* en grupp av *Hieracium suecicum* och *H. furvicolor*, som dock torde härstamma från äldre tider.

[1]) Se Meddelanden af Societas pro Fauna et Flora Fennica, 19, s. 99.

Ännu ett litet område, som genom sitt avskilda läge undgått fullständig förstöring, förtjänar omnämnas. Det är den yttersta, i havet utskjutande sydvästra klippudden av Busholmen, emellan det under Krimkriget uppförda batteriet och havsstranden, där man ännu kan finna fläckar med den tidigare, naturliga vegetationen. Närmast stranden växa i klippremnorna *Elymus arenarius, Digraphis arundinacea, Hieracium umbellatum, Bidens tripartita, Juncus Gerardi* och *Sagina procumbens*, längre från stranden *Allium schoenoprasum, Crepis tectorum* och *Campanula rotundifolia,* och i större gräsbevuxna sänkningar i berget *Lythrum salicaria, Ranunculus acris, Hypericum perforatum, Fragaria vesca, Trifolium repens* och *pratense, Veronica officinalis, Stellaria graminea, Geranium silvaticum* med stora, mörkröda blommor och längs bergskanterna *Hieracium (Pilosella) pubiceps, Potentilla argentea, Senecio vulgaris, Sedum acre* och *Empetrum nigrum,* jämte klibbal, hägg, rönn, asp, *Salix nigricans, phylicifolia* och *aurita* samt några stympade tallar, enar och ljungkvistar, ävensom en 2 m hög, frodig *Berberis vulgaris*-buske. På torr sandmark *Draba verna, Arabis thaliana, Taraxacum laevigatum, Myosotis stricta, Veronica verna* och *serpyllifolia, Viola tricolor, Cerastium triviale, Scleranthus annuus, Poa annua* och *Festuca ovina.*

I Sverige gående ända upp till södra Norrland och i Finland odlad ända till Uleåborg, Simo och Pudasjärvi i norra Österbotten, har *Berberis vulgaris* i den sydvästligaste delen, på Åland och i Åboland och senare även i Nyland, anträffats som självsådd. Utom det tidigare, enligt uppgift av Th. Sælan från Lappviksudden vid Helsingfors kända och det nu nämnda från Busholmen har ett vilt växande exemplar av mig anträffats i Fagervik i Ingå på en av odlingar oberörd backe.

Genom fyndet av *Geranium silvaticum*, varav på nämnda plats på Busholmen förekommer ett halvtannat tiotal bland rönn- och häggbuskarna spridda, frodiga, storbladiga och storblommiga exemplar, har bekräftelse vunnits på min tidigare erfarenhet angående tvivelaktigheten av denna växts

påstådda litorifoba natur. Liksom på de tidigare nämnda orterna: Fagervik, Svartbäck och Nötö i Ingå skärgård [1]), och här ännu närmare till det öppna havet, visa sig de nu funna exemplaren befinna sig i den bästa välmåga.

De några på denna yttersta tillflyktsort på Busholmen funna fragmenten slutligen av den tidigare här ytterst allmänna enen *(Juniperus communis)* ådagalägga de vidrigheter denna växt i människans närhet har att utstå, i det att icke ett enda exemplar skulle vara oskadat, utan alla berövats sina grenar, så att endast några få små barrbärande kvistar återstå. De kvarlämnade grenstumparna utvisa, att grenarna varit såväl upprätа som bågböjt utstående, samt att buskarna med avseende å sina smågrenar och barr varit såväl lång- som mindre långbarriga exemplar av alla tre formerna, *laxa*, *densa* och *adpressa*, såsom de av mig vid Sällskapets senaste oktobermöte definierats. I Helsingfors omgivningar för övrigt är det nästan omöjligt att numera finna något exemplar, och allra minst oskadat, av denna i våra förfäders hushållning så viktiga växt, vars plats i våra dagar upptages av sälg- och hallonbuskar samt nässlor.

Mötet den 4 december 1920.

Till åminnelse af Elias Tillandz, som för 250 år sedan utnämndes till medicineprofessor vid Akademien i Åbo, gaf professor Fredr. Elfving mot bakgrunden af en i stora drag tecknad bild af den dåtida naturvenskapliga kunskapsnivån en skildring af det verk, som utförts af denne „den finska botanikens fader“.

I anledning af det vid senaste månadsmöte meddelade, sällsynta fyndet af en gåsgam i Finland omnämnde pro-

[1]) Se Meddelanden af Soc. pro F. et Fl. Fenn. 29 s. 25 och 34 s. 130.

fessor K. M. Levander, att två till samma art hörande individer blifvit under innevarande århundrade tillvaratagna i de forna ryska Östersjöprovinserna, nämligen i Estland i trakten af Reval och i Kurland vid Preekuln (H. Loudon, Gyps fulvus in Estland erlegt, Ornithol. Monatsberichte, Berlin 1914, p. 33—34).

Maisteri E. Merikallio ilmoitti, että suutari Pekka Köngäs Kuusamossa on kertonut hänelle kerran ampuneensa linnun, joka selityksistä päättäen voi olla joku korppikotka.

Edelleen maisteri E. Merikallio esitti seuraavat lintutiedot: 1) Kultasirkku *(Emberiza aureola)*. Tätä harvinaista, kaksi kertaa varemmin maassamme tavattua lintulajia oli esittäjä tavannut kesäk. 1919 Salmissa Lunkulansaarella neljä laulavaa koirasta (ks. Medd. 46 s. 15). Viime kesänä (23. 6. 1920) tehtiin samoja löytöjä maamme toisella laidalla. Oulussa Kempeleenlahden pohjukassa, pajupensaikkoa kasvavalla merenrantaniityllä tapasi näet esittäjä kolme yksilöä mainittua lajia. Kaksi kpl. ammuttiin. Edellämainitun löydön johdosta oli liikemies Arvi Illikainen ilmoittanut nähneensä mainitun lajin Oulussa Raatinsaarella samana kesänä. — 2) Punarinta-paarmalintu *(Muscicapa parva)*. Tätäkin maassamme perin harvinaista lajia oli esittäjä kesällä 1919 tavannut Salmissa kaksi laulavaa koirasta. Viime kesänä (9—11. 6. 1920) tavattiin sama laji Kuhmoniemellä, muuan kilometri pohjoiseen kirkolta. — 3) Vihreäkerttu *(Phylloscopus sibilatrix)*. 9. 6. 1920 oli esittäjä tavannut ja ampunut koiraslinnun Kortejärveltä, pohjoiseen Kuhmoniemen kirkolta.

Tohtori E. A. Vainio näytti tieteelle uuden jäkälän *Sporopodium vermiculiferum* Vain. *(= Lopadium* t. *Lecidea)*. Tämä jäkälä, joka on löydetty Philippinein saarilla, sisältää kahdenlaisia gonidioita: *Pleurococcuksen* muotoisia gonidioita sekä *Scytonema*-gonidioita, joita jälkimäisiä tavataan thalluksen pinnalla matomaisissa muodostuksissa, cephalodioissa. Tässä tapauksessa eivät cephalodiot ole taudillisia muodostuksia niinkuin *Lecidea paneola*'ssa, *Peltigera aphthosa*'ssa ja

Stereocaulon-lajeissa, vaan on niissä *Scytonema* selvässä symbiosissa hyfien kanssa. Cephalodio-nimityksen asemesta ehdotetaan käytettäväksi nimitystä parathallus (Beithallus, bithallus, lisävarsio). Taudillisessa cephalodiossa huomataan alkavaa symbiosia *Cyanophycein* ja jäkälän välillä, mutta *Sporopodium vermiculiferum*'issa on jo olemassa tyypillinen symbiosi jäkälän ja kahden goniodio-lajin kanssa.

Maisteri V. Kujala näytti maallemme uuden pensaskasvin *Myricaria germanica* (L.) Desv., jonka tri O. Heikinheimo ja metsänhoitaja O. Virkkula olivat kuluneena kesänä (1920) löytäneet Utsjoelta tulvahietikolta Kaldausjoen suusta.

Proviisori A. Aunela oli Seuralle lähettänyt ilmoituksen sinitiaisyksilön *(Parus coeruleus)* esiintymisestä Porvoossa 28. X. 1920.

Intendent R. Palmgren fäste Sällskapets uppmärksamhet vid de ej sällan återkommande uppgifterna, att något sällsynt djur, oftast någon fågelart, blifvit i landet skjutet eller ägg däraf tillvaratagna. Mången gång har mandaten gällt exemplar, som tydligen utgjort pioniärer för i utbredning stadda arter, såsom exempelvis gråhägern. Särskildt är sådana arters fällande, där det ej gäller ett nödvändigt tillgodoseende af verkligt vetenskapliga intressen, synnerligen förkastligt. Talaren uttalade sin skarpa protest mot allt meningslöst och oförsvarligt förödande af i landet uppträdande sällsynta arter. — Sällskapet förenade sig om detta uttalande.

Amanuens Wolter Hellén: **Anmärkningsvärda skalbaggar från Finland.**

1. **Bembidion siebkei** Sp.-Schn. Vid en revision av Universitetets finländska *Bembidion*-arter upptäckte jag senaste vår bland *B. andreae* F. ett exemplar av denna tidigare endast på ett par ställen i Norge funna, av Sparre-Schneider år 1910 beskrivna *Bembidion*-art. Exemplaret är taget vid Karasjoks utflöde i Inarijoki (Norge) av dr U. Saalas. Någon tid senare förevisade denne mig yttermera

ett ex. av arten, vilket han funnit vid Inarijoki (Li). — *B. siebkei* liknar av våra inhemska arter måhända mest *B. ustulatum* L., från vilken den skiljes genom att thorax framför mitten är ± intryckt och elytras punktstrimmor finare, varjämte den 7:de strimman löper ända till täckvingarnas spets. Genom sistnämnda karaktär skiljes arten även från den närastående, något mindre *B. andreae.*

2. **Bembidion foveum** Motsch., beskriven från Baikal-trakterna, har blivit funnen flerstädes i Sibirien och Norra Ryssland, bl. a. av Poppius på Kanin. Även är i litteraturen anfört ett fynd från Archangelsk. Under en resa på Karelska näset senaste sommar (1920) överkom jag vid Wuoksens utlopp i Ladoga i Metsäpirtti socken 27. VI. 20 ett ex., som sprang bland småstenarna på stranden. Följande dag fångade min hustru, Mary Hellén, yttermera ett ex. en halv km från det förra fyndstället, denna gång vid stranden av själva Ladoga. *B. foveum* står närmast *B. velox* L. och skiljer sig från denna genom att elytras basalkant invid skuldran är betydligt kortare, varjämte täckvingarnas tredje mellanrum framför de matta fälten saknar den hos *velox* karakteristiska spegelfläcken.

3. **Bembidion pygmaeum** Fabr. togs av mig sommaren 1919 i ett ex. i Finström socken, Björström by. Den upptages av J. Sahlberg i Catalogus coleopterorum faunae fennicae såsom tillhörande vårt faunaområde; exemplaret, varpå denna uppgift grundar sig, är dock taget i Gorki, utanför vårt område i dess nuvarande begränsning. Arten är utbredd över Mellaneuropa, Holland, Belgien och Ryssland (i sistnämnda land funnen vid Gorki och vid Petersburg). Den liknar habituellt *B. lampros* Hrbst, men skiljes dock säkert genom bredare thorax, skarp skuldervinkel å elytra och mattare ovansida.

4. **Acupalpus flavicollis** Strm. blev av min hustru i ett ex. tillvaratagen i Sakkola under växtaffall vid stranden av Wuoksen 26. 6. 1920. Senare identifierades den i en kollektion insekter, som till bestämning insänts av den intresserade coleopterologen Victor Lampe; denne hade funnit

arten i Terijoki, vid stranden av en bäck. Arten är utbredd över Mellaneuropa, funnen även i England, Danmark, Norge och Sverige, i sistnämnda land nordligast i Värmland. Även från Ryssland föreligga flere fyndorter; nordligast är den tagen vid S:t Petersburg. — Arten står nära den hos oss vanliga *A. dorsalis* Fabr.; den avviker genom att elytras tredje mellanrum saknar den sedvanliga intryckta porpunkten. Thorax är alltid enfärgat gul.

5. **Oxypoda longipes** Muls. anföres av J. Sahlberg i Enum. Coleopt. Brachelytrorum Fennicae 1876 p. 104 såsom funnen vid Frugård av Nordenskiöld och vid Helsingfors av Helenius. Vid en senare revision av inhemska staphylinider fann S. emellertid, att H:fors-exemplaret tillhörde *O. luteipennis* Er. Det av Nordenskiöld tillvaratagna, av skadeinsekter delvis förstörda exemplaret visar sig åter vid närmare granskning tillhöra *Coprothassa sordida* Marsh. Något senare fynd torde icke föreligga, varför de av mig senaste sommar 30. VI. under ruttnande vegetabilier i Sakkola i Kiviniemi funna tvenne exemplaren torde vara de första i landet av den rätta *O. longipes*. Arten står nära *O. vittata* Mäkl., men skiljes ofelbart på tarsernas byggnad. Hos *longipes* är första tarsleden knappast längre än andra och tredje leden tillsammantagna, medan den hos *vittata* är betydligt längre än dessa. Vidare är andra leden betydligt längre än den tredje, medan dessa bägge leder hos *vittata* äro av lika längd.

6. **Lesteva monticola** Kiesw. är beskriven från Mellaneuropas bergstrakter och har blivit funnen även i Norge, bl. a. av Münster i Syd-Varanger. Av finländska forskare har arten förbisetts; bland *L. longelytrata* står i finländska samlingen ett ex., vilket av B. Poppius blivit tillvarataget likaledes i Syd-Varanger.

7. **Chlaenius costulatus** Motsch. (*illigeri* Ganglb.). Av denna sällsynta och vackra carabicid finnes i finländska samlingen endast tvenne exemplar, ett från „Lapponia“ (Kolström), ett annat från Lampis (E. Furuhjelm). Synnerligen intressant är det därför att konstatera, att arten fortlever i landet.

Den blev funnen av preparator O. Sorsakoski i tvenne exemplar 30. V. 20 vid stranden av Kiannanjärvi i Suomussalmi.

8. **Haliplus varius** Nic. är enligt J. Sahlberg (Enum. col. carab. faunae Fennicae p. 136) funnen av Mannerheim vid Kavantholm (Ka) och av J. Sahlberg vid Dvoretz (Kon). Endast det senare av dessa exx. kvarstår i finländska samlingen. Under samma namn ha senare flere exx. inställts i sagda samling, men hava de vid närmare granskning samtliga visat sig tillhöra den närastående *confinis* Stenn. (*lineatus* Aubé). Senaste sommar 30. VI. fångade jag ett ex. av denna sällsynta skalbagge i en bäck i Valkjärvi. Den hör sannolikt till de österifrån invandrande arterna; den saknas i Skandinavien.

9. **Brychius rossicus** Sem. är likaså en östlig art, vilkens västligaste fyndort torde vara belägen i Livland. I vårt land är den tagen av Siltala i Kivinebb. Senaste sommar anträffades den av min hustru och mig i Sakkola: Kiviniemi i en bäck med grusbotten och långsamt rinnande vatten. Den förekom på ett djup av c. 1 m.

Student Håkan Lindberg anmälde till publikation: „Sällsynta skalbaggar från Aland", förevisande härvid följande **För Finlands naturhistoriska område nya skalbaggsarter.**

1. *Hydroporus bilineatus.* I en liten gräsbevuxen vattensamling vid Kastelholm i Sund den 27 juni några exx.

2. *Halobrecta* (*Atheta*) *flavipes.* Under tång och dyl. på sandig havsstrand vid Degersand i södra Ekerö den 14 juli; talrik.

3. *Philydrus fuscipennis.* Saltvik och Ekerö samt i Finström, Godby träsk. I vattensamlingar med sött vatten; talrik.

4. *Hypocoprus quadricollis.* I hästexkrementer på Hjortöholmen på gränsen mellan Saltvik och Finström den 22 juni några exx.

5. *Atomaria clavigera.* Saltvik, Kvarnbo, den 9, 10 och 11 juni; fångad i flykten om kvällen.

6. *Octotemnus mandibularis.* På *Polyporus* på björk i Ekerö, Skagen, den 22 juli; några få individer.

7. *Dryophilus pusillus.* Jomala kyrkoby, grankottar. Finström vid Ämnäs och Gölby; 3 exx. vid håvning den 3 juli.

8. *Coeliodes ruber.* På ek på Bastö i Finström och Äppelö i Hammarland.

9. *Ceutorrhynchus atomus.* På Gåsskär i södra delen av Ekerö och på Långörn i norra delen av samma socken; 14., 7. och 23. 7.

10. *Apion aestivum.* Ekerö den 23 och 16 juli samt i Hammarland den 25 juli.

11. *Psylliodes cuprea* var. *isatidis.* På *Isatis tinctoria* på Gåsskär i södra delen av Ekerö den 14 juli.

12. *Atomaria bella.* 1 ex. funnet 28. 6 i Saltvik. Ett annat ex. taget 1918 i Lojo.

13. *Meligethes erythropus.* Ett ringa antal exx. i Saltvik 25. 6. Ett ex. i Universitetets samlingar.

Alla de uppräknade arterna insamlades sommaren 1919 under exkursioner i olika delar av Åland.

Amanuens Wolter Hellén yttrade: „Med anledning av de av stud. Håkan Lindberg förevisade skalbaggsarterna vill jag meddela, att ett par av dem blivit funna även på annat håll. Så blev *Anchicera clavigera* redan sommaren 1917 anträffad av borgmästare H. Söderman på Lökö invid Nystad, varest den förekom i torr hästspillning invid havsstranden. Av *Coeliodes ruber* blev sommaren 1919 ett exemplar av mig anträffat på Bolstaholm i Geta. — Yttermera vill jag tillägga, att *Hypocoprus quadricollis* och *Philhydrus fuscipennis* icke kunna betraktas såsom för faunaområdet nya, utan äro identiska med våra inhemska samlingars *H. lathridioides* och *Ph. sahlbergi.*

Hypocoprus quadricollis Reitt., som 1875 beskrevs från Mellaneuropa, blev av Seidlitz 1893 (Fauna Baltica) in-

dragen såsom synonym till den av Motschoulsky 1834 från Kaukasien beskrivna *lathridioides*, medan däremot en annan kaukasisk art, *hochhuthi* Chaud., av S. ansågs från dessa väl skild. Denna Seidlitz' åsikt blev accepterad såväl av Grill 1897 (Cat. Col.) som J. Sahlberg 1900 (Cat. Col. Fenn.), varför den i Norden förekommande arten i nämnda arbeten gick under namnet *lathridioides* Mot. Emellertid påvisade Ganglbauer 1899 (Käfer Mitteleuropas III), att *lathridioides* Mot. var synonym med *hochhuthi* Chaud., däremot icke med *quadricollis* Reitt., och hos Reitter 1906 (Cat. Col. Europae) finna vi, att *lathridioides* endast förekommer i Kaukasien, medan *quadricollis* är utbredd över hela Europa. Att samtliga exemplar i Universitetets inhemska samling verkligen tillhöra arten *quadricollis* blev jag i tillfälle att konstatera hösten 1919, då denna art i ett flertal exemplar blev funnen av den intresserade coleopterologen, borgmästare H. Söderman, i Nystad och tillsändes mig i och för jämförelse med utländskt material.

Philhydrus fuscipennis Thoms. tillhör ett släkte, där en mängd arter blivit beskrivna och åter indragna. Även släktets senaste monograf, Kuwert 1890, har begått ett flertal misstag, varom synonymförteckningen i Reitters europeiska katalog (1906) bär tydligt vittne. Då prof. J. Sahlberg 1875 reviderade Finlands *Palpicornes,* anförde han under namnet *marginatus* Duft. den art, som vi känna såsom levande i mossbelupna vattensamlingar ute på havsklipporna, och gav av densamma en kortare beskrivning. Några år senare sände han ett par exemplar av arten till den franske entomologen Fauvel, som förklarade, att den icke var identisk med *marginatus* Duft., utan för vetenskapen ny, och beskrev han den 1887 under namnet *sahlbergi.* När Kuwert 1890 skrev sin monografi över släktet, tolkade han vår finländska art såsom *nigricans* Zett., medan han återigen som *sahlbergi* Fauv. beskrev en form, som sedermera visat sig vara synonym med *bicolor* Fabr. En rättelse av dessa feltolkningar lämnades av J. Sahlberg 1891 (Medd. Soc. F. Fl. Fenn. 18). Emellertid synes Sahl-

bergs förklaring icke blivit beaktad av Centraleuropas coleopterologer, och med förvåning konstaterar man, att i Reitters Catalogus Coleopterorum Europae 1906 varken namnet *marginatus* J. Sahlb. eller *sahlbergi* Fauv. blivit upptaget. — Då den vid våra kuster icke ovanliga *sahlbergi* Fauv. icke blivit anförd från Mellaneuropa, trots att den icke kan anses vara en nordlig form (den saknas vid Vita och Ishavets kuster och går i Bottniska viken icke högre än till Ab), ansåg jag det ganska troligt att arten likafullt förekom där, ehuru under annat namn. Vid en bestämning av arten med tillhjälp av handböcker över mellaneuropeiska *Coleoptera* stannar man vid *fuscipennis* Thoms., och synes den enda skiljaktigheten utgöras av den hos *sahlbergi* i allmänhet mörkare kroppsfärgen. Nyligen fann jag, att den berömda, kritiska ryska entomologen dr Jacobsson i sitt stora katalogverk över palearktiska skalbaggar (Жуки Россiи и Западной Европы 1914) upptager *sahlbergi* Fauv. (*marginatus* J. Sahlb.) såsom synonym till *fuscipennis* Thoms., och förefaller härmed denna fråga att vara slutgiltigt avgjord."

Gentemot hr Helléns uttalande rörande *Philydrus* gjorde hr Lindberg gällande, att man här hade att göra med två särskilda former, dels på grund av deras olikartade förekomst, dels på grund av konstanta, om ock tämligen svaga avvikande karaktärer. Frågan om huru *Ph. sahlbergi* uppfattats av skilda författare och huru den bör uppfattas lämnades tills vidare öppen. *Ph. fuscipennis* är i alla fall icke tidigare anträffad eller åtminstone icke urskild hos oss.

Hammaslääkäri toht. M. Puolanne: **Eräitä huomattavampia kasvilöytöjä Iitistä kesällä 1920.**

Polystichum thelypteris. Sitikkala, Valkjärvestä laskevassa Myllypurossa niukanl. vanhan myllyn putouksen kohd.

Lycopodium inundatum. Sitikkala, Kirkkolammen (korkealla sijaitseva harjulampi) nevarannalla, kovanmaan rajassa, seuralaisinaan: *Sphagnum* spp., *Rhynchospora alba* (cp), *Ca-*

rex echinata, Androm. polifolia, Drosera rotundifolia, Dros. longifolia ja *Juncus supinus.*

Butomus umbellatus. Tapola, Kotojärvessä (yliopp. A. Suonio v. 1912).

Elodea canadensis. Kymin rannoilla (ks. L. Y. 1920 N:o 6).

Juncus supinus. Sitikkala, Kirkkolammen rannalla yhdessä *Lycop. inundatum*'in kanssa.

Myrica gale. Kymin rannoilla niuk. Mankalan koskien alla ja Tapolan Eskolassa. Sitäpaitsi runs. Märk'järven rannalla.

Stellaria uliginosa. Märässä tervaleppä-*Scirp. silvaticus*-kasvustossa aivan maantien vier. muutamia km kirkonkylästä pohj.

Pulsatilla vernalis. Sitikkala, kuivalla kangas- ja harjumaalla useamm. paik.; Mankalan koskien luona samoin.

Batrachium paucistamineum. Sitikkala, Myllypurossa ilman kukkia ja hedelmiä. Samoin isommassa niittyojassa Märk'järven luona.

Bunias orientalis. Sitikkala, Savisten-töyryn alapuolella, pellolla yksi yks.

Berteroa incana. Hautausmaalla runs.

Chrysospl. alternifolium. Sitikkala, lähteen ympärillä läh. Myllypuroa.

Bulliarda aquatica. Sitikkala, Pikijärvessä matalassa vedessä; maarannalla ei näkynyt. Märk'järven länsipäässä runs. rantaliejulla.

Lycopus europaeus. Sitikkala, yhd. *Polyst. thelypteris*'en kanssa komeana kukkivana kasvustona Myllypurossa; Märk'-järven rannalla 5 matalaa yks.

Alchemilla obtusa. Mättäissä suoniityn penkereellä Sitikkalan ja Tapolan väl. rajanotkossa ja alempana sam. notkossa Myllypuron luona lähdepaikalla.

Alchemilla plicata. Lappilan ja Heikkolan väl. maantien varrella pari pehettä.

Lathyrus silvestris. Mankalan aseman luona ratapenkereellä muutam. rykelmä; sitä paitsi Hannulan pihassa Sitikkalassa.

Geranium Bohemicum. Märkjärven rantaa pitkin kulkevan kylätien varrella 2 yks. palaneella maalla.

Euphorbia esula. Sitikkala, niittypenkereellä Hannulan maalla yksi yks. (yliopp. A. Suonio v. 1912).

Hypericum perforatum. Sitikkala, Pajamäellä (harjua) n. 20 yks.

Gentiana campestris. Mattilasta asemalle vievän kylätien varrella runs. eräällä paik.

Cuscuta europaea. Sitikkala. Tervasen pihalla nokkosissa.

Corylus avellana. Sitikkala, Huhtalan talon piha-alueella lähellä saunaa lähdepaikalla (ks. L. Y. 1920, N:o 6).

Ylioppilas A. Ulvinen: **Kasvistollisia tutkimuksia Santahaminassa.**

Jouduin keväällä 1919 sotaväkeen Santahaminaan. Jo sen kesän aikana kiinnittyi huomioni tuon saaren kasvistoon. Sitä seuraavana talvena hain, saatuani siihen kehoituksen, kenraali L. Munckin stipendiä ja sain osan siitä viimekesäisiä havainnontekoja varten. Nyt kun tohtori Harald Lindberg on hyväntahtoisesti määrännyt uudet lajit, pyydän arv. Seuralle esittää kaikessa lyhykäisyydessään, mitä tuloksia työstäni on ollut.

Santahamina on pienehkö saari Helsingin kaupungin edustalla siitä n. 5 km kaakkoon ja kuuluu Suomenlinnan linnoituspiiriin. Pituus on n. 3 km; leveys vaihtelee 1.2—2 km, ja pinta-ala on 4 km^2. Kun kaupungista saapuu saarelle, tekee se karun vaikutuksen, joten nimi Santahamina on aivan paikallaan; siksi hietaista on sen luoteisosa. Kaakkoispuoli on sensijaan paikottain koko multavata maata rehevine kasvillisuuksineen. Enemmän kuin saaren alkuperäinen kasvisto, kiinnitti huomiotani n. s. adventivikasvisto. Kasarmien ympäristöillä oli näet suuria rikkatunkioita, joilla kasvoi erilaisia outoja kasveja, toisia lajeja aivan ylivoimaisesti.

Kaikkiaan tapasin Santahaminassa 420 lajia (lisäksi joukko alalajeja). Mutta niistä voi laskea saaren alkuperäiseen kasvistoon kuuluviksi tuskin 300; loput ovat kulttuurin tuomia, ihmisen vaikutuksesta sinne levinneitä. Ennen kaikkea oli

silmiin pistävä n. s. venäläiskasvien esiintyminen. Täytyy laskea ainakin 70 lajia tuollaisiksi adventivikasveiksi, jotka kaiken todennäköisyyden mukaan ovat Venäjältä kotoisin. Mutta miten ne ovat sinne joutuneet?; siinä kysymys, johon en osaa varmaa vastausta antaa. Jo viime vuosisadan kuluessa oli saarella jonkunverran venäläistä sotaväkeä, mutta vasta maailmansodan puhjetessa alkoi suurempi liikenne. Rakennettiin kasarmeja, oli venäläisiä kesäleirejä, ja ilmeisesti silloin muun tavaran mukana tuli tulokaskasveja Venäjältä. Heiniä ja rehukakkuja on sieltä saattanut tulla hevosille, upseerien irtainta omaisuutta ja esim. hienompia koneita ehkä heiniin pakattuna. Lopputulos oli joka tapauksessa se, että maailman sota työnsi tännekin syrjäiseen seutuun joukon kasveja, jotka eivät olisi muuten ainakaan niin nopeasti saapuneet.

Pyydän tässä saada luetella eräitä mielenkiintoisempia kasveja. Olen ne jakanut 5 ryhmään.

1. Uusia Suomelle ovat seuraavat lajit: *Axyris amaranthoides*, *Beckmannia eruciformis, Brassica elongata*, *Geranium ruthenicum*, *Rumex confertus.*

2. Ensikerran adventivikasveina tavattuja, vaikkakin jo aikaisemmin alueellamme alkuperäisinä kasvavia: *Ranunculus *propinquus, Silene tatarica.*

3. Ennen löydettyjä adventivikasveja, vaikka harvinaisuutensa takia erikoista mielenkiintoa herättäviä: *Achillea nobilis*, *Brassica lanceolata, Bromus patulus*, *Coronilla varia, Galium *ruthenicum*, *Geum strictum*, *Lepidium densiflorum*, *Polygonum tataricum*, *Verbascum phoeniceum.*

4. Suhteellisen usein meillä viime aikoina löydettyjä, mutta silti tässä mainitsemisen arvoisia, ne kun ovat ilmeisiä venäläistulokkaita:

Bromus arvensis	*Pastinaca sativa*
Camelina sativa	*Potentilla intermedia*
Camelina microcarpa	*Reseda lutea*
Dracocephalus thymiflorus	*Sisymbriun Loeselii*
Holcus lanatus	*S. sinapistrum*
Medicago falcata	*Stachys annuus*
Nepeta cataria	*Vaccaria segetalis.*

5. Samantapaisia ilmeisiä venäläistulokkaita, jotka esiintyvät Santahaminassa hyvin runsaina, monilla rikkakasoilla keskellä metsääkin kasvavina, ovat seuraavat:

Asperugo procumbens	*Neslea paniculata*
Berteroa incana	*Sinapis arvensis*
Bunias orientalis	*Sisymbrium sophia*
Convolv. arvensis	*Melandryum album*
Echinosp. lappula	*Melilotus albus*
Malva rotundifolia	» *officinalis.*

Tuo rikkakasa-kasvillisuus vaihtelee vuosi vuodelta. Toiset lajit lisääntyvät silminnähtävästi (kuten *Melilotus*-lajit, *Bunias* ja *Rumex confertus),* toisia on enää tavattavissa vain yksi siellä toinen täällä. On lajeja taas, joita en enää viime kesänä löytänyt *(Axyris, Vaccaria, Verbascum).* Kun jonkun vuoden perästä saarella käy, voi kasvistolla olla jo melko lailla toinen leima, ja silloin voi näistä vaatimattomista muistiinpanoista olla hyötyä kasvitieteilijöille.

Lähempiä tietoja tässä mainituista seikoista tulen esittämään Seuran arkistoa varten tekeillä olevassa käsikirjoituksessa.

Rektor M. Brenner: **Astragalus cicer L., ny för Finlands adventivflora. Egendomlig växtspridning.**

Under min tillfälliga vistelse sistlidna sommar på Svartbäck i Ingå socken af Nyland, där jag tidigare under somrarna 1898—1907 haft mitt sommarhem, blef jag i tillfälle att göra bekantskap med denna intressanta, i vårt land veterligen icke förut såsom själfsådd kända växt. (Såsom odlad finnes den däremot i Universitetets botaniska trädgård).

Genom sitt växtsätt och sina blad påminnande om *Vicia silvatica*, skiljer den sig genom uddblad i stället för klängen, genom sina korta och tjocka, täta, gulaktigt vita blomax samt svarta, tätt borsthåriga, korta och uppsvällda fröbaljor. I Sverige, där den äfven saknas, motsvaras den af lundväxten *A. glycyphyllus* L., från hvilken den lättast skiljes genom tilltryckt hårighet, talrikare, mindre och smalare

småblad samt korta, uppsvällda, starkt håriga och svarta baljor.

Af Linné känd från Österrike, Schweiz och norra Italien, har den sedermera befunnits vara spridd öfver de centrala delarna af den eurasiatiska kontinenten, från Spanien i sydväst till Kamtschatka i nordost. Öfverhufvudtaget sällsynt öfverallt, undviker den de väst- och nordligaste trakterna med deras fuktiga klimat och saknas sålunda i hela Frankrike med undantag för de östligaste departementen från Öst-Pyreneerna och Cevennerna upp till Ardennerna. Härifrån går dess nordgräns öfver Mayfeld och Rübenach väster om Koblenz genom Wetterau, Fritzlar, Harz, Asse (sydost om Wolfenbüttel), Neuhaldensleben (nordväst om Magdeburg) och Brandenburg rätt norrut upp till Kummerower-See, Demmin, Gützkow och Sommersdorf i Vorpommern och följer sedan på betydligt afstånd från Östersjön dess sydkust genom sydvästra hörnet af Pommern och södra delarna af Väst- och Ostpreussen upp genom Litauen och Lettland till Novgorod, därifrån den går ned till Kasan. Som förvildad har arten anträffats vid Köpenhamn och vid Kallundborg på Seelands västkust.

Som växtplats uppgifvas öfverallt torra soliga lokaler, backar, betesmarker, åkerrenar, dikes- och vägkanter, där den antingen utbreder sig på marken eller slingrar sig upp bland buskar eller andra större växter. Till sin förekomst påminner den alltså om de s. k. ruderatväxterna. Af någon betydelse för människor eller djur synes den icke vara, och dess spridning motverkas af dess slutna baljors sega och fasta väggar och fåtaliga frön.

Anmärkningsvärd är växtens ofvannämnda förekomst i Ingå. Såsom sol- och värmefordrande har den ett mycket fördelaktigt läge invid den mot söder och sydväst vettande väggen af ett boningshus och dess veranda. Den synes också trifvas väl. I två yfviga exemplar utbreder den sig längs marken och uti en rosenbuske. Dess af mig i kruka sådda frön hafva väl grott. Men huru och när den kommit hit är för mig en gåta.

Medan jag åren 1898—1907 som sommargäst var där bosatt, anlade jag vid väggen en mullbänk för prydnadsväxter och ditflyttade några i grannskapet växande rosenbuskar, hvilka nu vuxit stora. Äfven några blomsterfrön utsåddes, utan att bland de däraf resulterande blomstren något exemplar af *Astragalus* skulle hafva uppenbarat sig. Vid min återkomst till stället 10 år senare befann sig hela blomsteranläggningen i ett förvildadt skick, delvis öfvervuxen af *Triticum repens, Phleum pratense* och hallonris, samt närmast den plats där *Astragalus* nu finnes några stånd af *Convallaria majalis.* Då, lika litet som höstarna 1918 och 1919, observerades de nu anträffade exemplaren, men kunna möjligen då redan, ehuru såsom ännu mindre utvecklade, hafva funnits där, dolda bland gräsen och buskarna och icke blommande. Nu, under sommaren 1920, sågos dess vackra bladverk och gulhvita blomax på hvardera sidan om en af rosenbuskarna sticka fram ur gräset, och på hösten funnos dess stora svarta fröbaljor. I afsikt att upptaga och till annan plats flytta det ena exemplaret sökte jag efter roten, men befanns den krypande och rotslående stammen fortsätta i jorden under en af grundstenarna under verandaväggen, hvarför jag uppgaf mitt förehafvande.

Till frågan om artens hitkomst sällar sig nu spörsmålet huru fröet bragts till sitt läge under stenen. I följd af sin ringa storlek, icke större än knappen på en insektnål, lätt dolda bland andra frön, måste dessa frön mot slutet af decenniet 1908—1917 hafva utsåtts tillsammans med andra från utlandet importerade frön, sannolikt af en som prydnadsväxt i stor mängd på en angränsande, men fristående blomsterrabatt nu växande violettrödblommig form af *Campanula rapunculoides,* och sedan af under stenar boende myror *(Camponotus herculeanus* eller *Formica fusca)* släpats till sin nuvarande plats, där de grott. Dolda af det höga gräset och rosenbusken ha de unga plantorna sedan småningom utvecklats till sin fulla längd, vidpass 80 cm, och förgrenats samt denna sommar blommat och satt frö.

Liknande fall af gåtfull växtspridning har jag varit i tillfälle att observera på mitt villaområde Brennebo i Ingå. Sålunda misslyckades mina första försök att på ett bestämt område genom sådd af *Melampyrum nemorosum* gifva detta område ett trefligare utseende. I stället uppträdde växten på ställen där den ej blivit sådd, och först senare har den utan särskild åtgärd fått en allmännare spridning. Kändt är, att, bland andra, *Myrmica rubra* samlar *Melampyrum*-frön, men dels har denna myrart på stället ej observerats, dels uppträder växten vissa år i så stora mängder och på sådana platser, att man har svårt att föreställa sig denna dess förekomst som beroende på af myror vid deras vandringar transporterade frön. *Formica rufa* och *Camponotus herculeanus* finnas nog på orten, äfvensom i mindre mängd *Formica exsecta* och *fusca*, men ännu har det ej lyckats mig att få se dem släpa *Melampyrum*-frön. Däremot synes jordens uppluckring och plantering med andra växter verksamt befordra den „Svenska soldatens" spridning. Den därvid erforderliga motorn torde emellertid tills dato vara outredd.

I sammanhang härmed må ännu omnämnas en tillfällig förekomst af *Atropis distans* i det salina bältet på sten- och lerstrand af ofvannämnda Brennebo lägenhet. Den uppträdde en sommar i ett ganska stort antal, blommade och satte frukt och var sommaren därpå åter försvunnen. Uppenbarligen hade den hösten förut med högvattnet hitförts och följande höst eller vår af sjögång eller is åter bortförts. Äfven den suprasalina *Atriplex hastata* har visat sig vara känslig för starkare högvatten och isgång, *Mysotis laxa* däremot har i enskilda exemplar stått sig väl.

Mötet den 5 februari 1921.

Maisteri H. Järnefelt esitelmöi kalastusbiologista tutkimuksistaan Tuusulanjärvessä, tehden selkoa järven pohjanlaadusta, pohjaeläimistön eri runsaasta esiintymisestä eri pohjalaaduilla sekä tämän syistä ja edelleen kalojen kasvun riippuvaisuudesta ravinnon laadusta; kalat kasvavat huonosti, vaikka pohjaeläimistö on runsas, ellei niille ominaista ravintoa ole runsaasti saatavissa.

Professor Fredr. Elfving refererade A. Thesleffs nyss utkomna värdefulla arbete „Studier öfver Basidsvampfloran i sydöstra Finland" (Bidrag t. känn. af Finlands natur och folk, H. 79, 1920), därvid ägnande verkets i förtid bortgångne författare varma minnesord.

Magister R. Frey demonstrerade en för landet ny asilid, *Dysmachus trigonus* Meig.: „Senaste sommar den 27 juni anträffade lektor Åke Nordström i Pärnå på blommor flera exemplar av en mindre, karakteristisk rovfluga, som visade sig tillhöra den i vårt land hittills icke iakttagna *Dysmachus trigonus* Meig. Släktet *Dysmachus* Lw. kännetecknas av en nästan ända framtill tätt borstbeklädd ryggsköld och hos ♀ av en subapikal ändlamell på ovipositorn. Arten i fråga igenkännes ganska lätt genom den korta, skarpt tillspetsade bakkroppen och ♂ dessutom genom ett jämförelsevis mycket litet hypopygium. *Dysmachus trigonus* är utbredd över södra och mellersta Europa, England och Danmark; i Sverige har den blivit sällsynt anträffad i Småland."

Tillika anmälde magister Frey till publikation: „Ur fågelbon kläckta Diptera."

Dr V. F. Brotherus förevisade exemplar av en för vårt land ny mossart, *Dicranum Sendtneri* Limpr., vilken av honom blivit funnen på Kola-halvön samt på några ställen i Kuusamo. Den liknar habituellt *D. Bergeri* Bland., men avviker från denna bl. a. genom småningom avsmalnande blad. I systematiskt hänseende står den dock närmast *D. Mühlenbeckii* Bryol. eur., från vilken den avviker bl. a.

genom större, synnerligen oregelbundna och förtjockade celler. I Norge har denna art en stor utbredning, från Sverige är den tillsvidare ej känd, men väl från enstaka ställen i Centraleuropa, Sibirien och det arktiska Nordamerika. Den uppträder på ± fuktig jord samt på våta klippor.

Lehtori A. A. Parvelan puolesta ilmoitettiin painettavaksi: „Oulaisten pitäjän kasvisto.“

Amanuens Wolter Hellén redogjorde för en av honom företagen bearbetning av det å Universitetets Zoologiska Museum uppbevarade materialet av finska loppor *(Aphaniptera)*, förevisande i samband härmed alla från vårt land kända arter av denna grupp. Av de förevisade arterna äro 15 tidigare icke antecknade hos oss. Anmälde till publikation: „Aphaniptera aus Finland.“

Docent Alvar Palmgren förevisade exemplar av den för floran nya *Carex praecox* Schreb. Exemplaren hade under namn av *C. leporina* insamlats i Helsingfors omgivning av lyceist H. Blomberg. Artens närmaste växtplatser ligga i Kurland och på Öland.

Maisteri E. Merikallio täydensi edellisessä kokouksessa antamaansa ilmoitusta korppikotkalöydöstä Kuusamon Alakitkalla selostamalla muistiinpanojaan. Koska linnun ampuja on erinomainen metsämies ja linnuntuntija, joka on ampunut m. m. useita kotkia, ei tiedonantoa tarvitse epäillä. Lajista ei enää ole ollut mahdollista saada selkoa.

Maisteri E. Merikallio näytti vaalean suohaukan *(Circus macrourus)*, joka oli ammuttu lokak. 1920 Tervakoskella. Linnun oli jättänyt hänelle eräs Riihimäen yhteiskoulun oppilas, ja kuuluu se nykyisin mainitun koulun kokoelmiin.

Student Curt Segerstråle inlämnade ett exemplar af *Palaemon Fabricii*, tillvarataget med vinternot den 17 januari 1921 vid Svartbäck utanför Borgå, sannolikt artens östligaste fyndort.

Ylioppilas A. Ulvinen jätti arkistoon: „Tietoja Santahaminan kasvillisuudesta ja erittäinkin sen kasvistosta.“

Professor K. M. Levander: „Jag tillåter mig förevisa en samling material rörande naturskydd, särskilt naturskyddsssträvandet i Finland, och bestående av utklipp ur tidningar och tidskrifter, av litteraturhänvisningar, smärre särtryck, uppmaningar, lagstiftningsakter o. a. dokument. Materialet, som av mig insamlats huvudsakligen sedan år 1910, är provisoriskt ordnat i 20 konvolut (sådana som hos oss användas för kryptogamherbarier) enligt följande slagord: 1) naturskydd i allmänhet; 2) naturparker; 3) Malla-området; 4) Tvärminne, Nothamn, m. fl.; 5) hembygdsvård; 6) Helsingfors, Åbo, m. fl.; 7) träd, buskar, örter; 8) skogsskydd; 9) vildnaden; 10) björn, vildren, älg, m. fl.; 11) andra pälsdjur, pälshandel; 12) fågelskydd; 13) småfågelskydd; 14) djurskyddsföreningar; 15) prydnadsfjäderhandel; 16) skärgårdsfågel; 17) rovfåglar; 18) jakt och jaktvård; 19) jaktlagstiftning; 20) diverse. Samlingen har redan i något fall blivit anlitad och visat sig nyttig och står även framgent intresserade till tjänst, men först nu, då densamma blivit på detta sätt ordnad, kan den egentligen börja tjäna som ett arkiv och en litterär handapparat. Emellertid är materialet storligen i behov av förfullständigande. Med hänsyn härtill och samlingens uppgift att stöda sakkunskapen i naturskyddsärenden och i allmänhet gagna naturskyddssträvandet hos oss, vågar jag uttala önskningsmålet, det Sällskapets medlemmar och andra intresserade ville genom benäget överlämnande av utklipp, speciellt ur landsortspressen, samt andra litterära bidrag, fotografier av naturminnesmärken, m. m. understödja mitt bemödande att gestalta ifrågavarande samling till ett värdefullt naturskyddsarkiv.“

Student Kurt-Erik Sundström: **Ornitologiska notiser.**

1. Anteckningar om högnordiska sträckvadare i Hangötrakten.

Under min vistelse å Tvärminne zoologiska station senaste sommar (1920) var jag i tillfälle att under augusti

månad göra några utflykter till de långgrunda havsbukter vid Hangö-udd och Björkskär (beläget en mil E om Hangö stad), vilka visat sig utgöra särskilt omtyckta rastplatser för många vadarearter. Rörande de anmärkningsvärdare av dessa arter meddelas här några observationsdata.

Squatarola squatarola (L.). Björkskär 7 aug. 4 exx.; Hangö-udd 8 aug. 4 exx.; Björkskär 8 aug. 3 exx., 12 aug. 5 exx., 14 aug. 7 exx. Samtliga exemplar gamla individer.

Tringa ferruginea Brünn. Björkskär 7 aug. 1 ex., 12 aug. 2 exx.

Tringa canutus L. Björkskär 7 aug. 1 ex., 8 aug. 1 ex., 12 aug. 3 exx., 14 aug. 4 exx.

Av inhemska vadarearter iakttogos dessutom: *Charadrius apricarius* L.: Björkskär 7—8 aug. 1 ex., ungfågel; *Limosa lapponica* (L.): Björkskär 7 aug. 2 exx. samt strax därpå ett ensamt exemplar; *Charadrius hiaticula* L.; *Ch. dubius* Scop.; *Tringa alpina* L.; *Totanus totanus* (L.); *T. fuscus* (L.); *T. littoreus* (L.); *T. glareola* (Gm.); *Tringoides hypoleucos* (L.). Tilläggas kan, att under en exkursion till Björkskär den 15 aug. ingen vadare iakttogs.

Dessa fåtaliga anteckningar kompletteras genom de uppgifter skolelev Björn Nilsson muntligen meddelat mig om vadarfrekvensen vid Björkskär. Denne har under en följd av år under sensommaren regelbundet iakttagit alla de av mig uppräknade arterna och dessutom tvenne arter, vilka jag, trots ivriga efterspaningar, icke lyckades få syn på, nämligen *Tringa minuta* Leisl. och *Tringa temmincki* Leisl., den sistnämnda t. o. m. i stora flockar.

Allt detta synes tyda på att nämnda lokaler utgöra regelbundet besökta rastplatser under höstflyttningen även för de högnordiska vadare, om vilkas sommarvistelseorter och häckningsförhållanden man har så knappa och osäkra uppgifter att tillgå. Enligt prof. Palméns arbete om fåglarnas flyttningsvägar gå en av de vägar, som följas av *Squatarola sq.*, *Tringa ferruginea*, *Tr. canutus* och *Tr. minuta*, längs Finlands sydkust. Faktum är, att av det 30-tal fynd av *Tringa ferruginea* och de 12 av *Tr. canutus*, som äro kända

från vårt naturhistoriska gebit, härstamma 11 resp. 6 från Helsingfors-trakten. Trots att det stora antalet fynd från sistnämnda ort delvis måste tillskrivas kulturhärdens närhet, torde de dock, kompletterade med de av mig i det föregående anförda Hangö-fynden, utgöra stöd för teorin om en flyttningsstråt längs Finlands sydkust.

Ett egendomligt förhållande är, att bland fynden av *Tringa ferruginea* och *Tr. canutus* endast ett för vardera arten härrör sig från vårflyttningen. Om fåglarna välja andra vägar för återfärden eller flytta så snabbt, att de därför undgå uppmärksamheten, är mig veterligen icke fullt utrett. Emellertid vore uppgifter rörande dessa arters flyttning, speciellt vårflyttning, värdefulla.

2. Svarta storken, *Ciconia nigra* (L.), observerad i Tvärminne-trakten.

I Finland är svarta storken tidigare med säkerhet känd från Borgå, Pernå, Tenala och Kemi. Den 4 juli 1917 iakttog skolelev Björn Nilsson 2 mil E om Hangö vid Tvärminne-träsk 1 ex. och några dagar senare 2 exx. av arten. Denna uppgift har professor Palmén publicerat i den nya upplagen av „Nordens fåglar". Samme Björn Nilsson har muntligen meddelat, att han år 1920 de sista dagarna av augusti ånyo observerat en svart stork flygande över nejden V om Tvärminne-träsk, alltså helt nära den förra observationsplatsen. Då flere exemplar för ett 20-tal år sedan i augusti iakttagits i Tenala, förefaller det icke otänkbart, att arten skulle häcka någonstädes i dessa trakter. Det gällde i så fall för herrar ornitologer, jägare och pojkbytingar att hålla sig borta med skjutvapen och äggborrar för att i stället, om tillfälle erbjöde sig, jaga med kikare och kamera.

Tohtori E. A. Vainio: **Lichenes novi in Fennia a V. Räsänen collecti.**

1. **Psorotichia heterothallina** Vain. (n. sp.). Thallus areolatus verruculosusve, areolis 0.2—0.1 mm latis, dispersis aut partim contiguis, sat tenuibus, fusco-nigricantibus. Apo-

thecia crebra, lat. 0.2—0.3 mm, tenuia, basi constricta, disco plano, rufo, opaco, margine tenui, integro, discum leviter aut parum superante, testaceo aut testaceo-rufescente, laevigato. Hymenium jodo caerulescens. Epithecium pallidum aut fere decoloratum. Asci clavati aut ventricoso-clavati. Sporae 8:nae, distichae, decolores, simplices, ellipsoideae aut suboblongae, long. 0.012—0.016, crass. 0.006—0.007 mm. Paraphyses parce evolutae, arcte cohaerentes, totae distincte articulatae aut tantum apice articulatae, haud constrictae, tubulis tenuibus et in apice latioribus, membranis gelatinosis. Gonidia pariete rubricoso, KHO non reagente, cavitatibus cellularum 0.006—0.009 mm latis, subglobosis. Gonidiis nec cum *Psorotichia* nec cum *Pyrenopsi* congruit. — In saxo calcario littorali ad Kallioinen in par. Simo in Ostrobotnia boreali.

2. **Xylographa rubescens** Räsänen (n. sp.). Similis X. parallelae (Ach.) Fr., sed thallo KHO rubescente ab ea differens. Thallus tenuis, verruculosus, albidus. Apothecia fusiformi-elongata, apicibus acutis, nigra, parallela, e substrato erumpentia et demum leviter prominentia, disco plano, nigro, opaco, margine tenui, integro, nigricante, leviter prominente, praesertim apices versus evoluto, medio mox excluso. „Hypothecium decoloratum. Epithecium fuscovirescens sive olivaceum. Hymenium jodo caerulescens. Sporae long. 0.0053—0.009, crass. 0.003—0.006 mm, decolores, ellipsoideae oblongaeve." (Sec. Räs.). — Supra tectum ligneum vetustum in Tiurasenkrunni in par. Simo in Ostrobotnia bor.

3. **Verrucaria melaenella** Vain. Lich. Fenn. I Pyrenocarp. (1921) p. 44. Ad terram arenosam calcariam nudam in Tiurasenkrunni in par. Simo in Ostrobotnia bor.

4. **V. peloclitoides** Vain. l. c. p. 67. Ad saxum calcarium in Tiurasenkrunni in par. Simo in Ostrobotnia bor.

5. **Cyrtopsis fumosa** Vain. l. c. p. 225. Ad corticem Ribis rubri in Roparanta in par. Lapua in Ostrobotnia austr.

Doktor Runar Forsius: **Cecidiologische Beiträge.**

1. *Hoplocampoides xylostei* Gir. Unerwartet fand ich am 15. 6. 1920 in Karkali im Kirchspiel Karislojo (südl. Fin-

land) in einem üppigen, dicht belaubten Walde auf *Lonicera xylosteum* L. zahlreiche Gallen dieser Art. Die Larven waren schon vollkommen ausgewachsen und verliessen die Gallen z. T. schon an demselben Tage. Etwa 300 Larven wurden in mehrere Rex-Gläser gebracht und es wurden sowohl Torf und morsches Holz als auch abgeschnittene Weidenruten und Himbeerzweige den Larven dargeboten. Die Larven bohrten sich jedoch nicht ein, wie die meisten in Gallen lebenden Tenthredinoidenlarven es gewöhnlich tun, sondern krochen mehrere Tage unruhig in den Gläsern umher. Die meisten gingen schliesslich in die Erde.

Im Januar und Februar 1921 erschienen, bei Zimmerzucht, zahlreiche kleine Chalcididen, die noch unbestimmt sind, aber keine *Hoplocampoides*-Imagines. Die Gallen, die Giraud (Verh. zool. bot. Gesellsch. Wien, S. 1297, 1863) und Enslin (Deutsche Ent. Zeitschr. 1914, Beiheft, S. 251) abbilden, sind jedoch so charakteristisch, dass die Identität der Art kaum bezweifelt werden kann, besonders da auf *Lonicera* keine andere Blattwespengallen bekannt sind.

Von *Hoplocampoides xylostei* Gir. ist nur das Weibchen bekannt. Es ist ausserordentlich selten und früher nur aus Österreich und Frankreich bekannt. Bei uns ist es vielleicht nur übersehen worden, denn am 18. 6. 1920 fand ich wieder im Kirchspiele Lojo auf der Insel Jalassaari einige, meistens leere Gallen dieser Art. Sie fliegt im ersten Frühling.

Die Gallen sind etwa 8—12 mm lang und 6—8 mm dick, ziemlich fest, weisslichgrün, bisweilen rotbackig, und bestehen aus rundlichen oder bisweilen mehr oder weniger spindelförmigen Auftreibungen eines Sprossachses (Zweiggalle) und tragen oft noch grüne, normal gebildete Blätter. Die Gallen werden von den Larven schliesslich so stark benagt, dass bisweilen nur eine papierdünne Epithelschicht übrig bleibt. Jede Galle enthält nur eine etwa 10 mm lange Larve, die weisslichgrau gefärbt ist. Die Larven wurden von einer Wanze, *Picromerus bidens* L., ausgesaugt, die mit ihrem Rüssel die Gallen durchstach.

2. *Aulacidea macula* n. sp. ♂♀. Kopf schwarz, nur die Mundteile gelblich. Thorax schwarz. Flügel hyalin. Geäder gelblichbraun. Beine gelb, die Oberseite der Hinterschenkel, Trochanteren und Hüften leicht geschwärzt. Abdomen unten und seitlich rötlich, oben dunkelbraun.

Kopf hinter den Augen ein wenig gerundet verschmälert, fein chagriniert, fast matt, an der Stirne unten fein gestreift, fein und anliegend behaart. Scheitel ungerandet, Augen länglich gerundet. Wangen gerundet, etwas länger als die Hälfte der Augen. Punktaugen beim Weibchen klein, beim Männchen etwas grösser, ein stumpfes Dreieck bildend; die lateralen seitlich durch eine seichte Furche begrenzt, vor den vorderen eine kurze längliche Furche, die sich vorwärts etwa so weit wie der Durchmesser des Punktauges erstreckt. Unter den Antennen eine flache längliche Erhebung, die unten ziemlich scharf begrenzt wird. Antennen wenig behaart, beim Weibchen 13-, beim Männchen 14-gliedrig, beim Weibchen etwa so lang wie Thorax + Abdomen, beim Männchen etwa so lang wie der Körper. Die Länge der einzelnen Antennenglieder verhält sich zu einander wie

12 : 6 : 10 : 10 : 10 : 9 : 9 : 8 : 8 : 7 : 7 : 6 : 10 (beim ♀)
11 : 4 : 9 : 9 : 9 : 9 : 8 : 8 : 7 : 7 : 6 : 6 : 6 : 9 (beim ♂)

Das letzte Glied am Ende ziemlich zugespitzt. Glied 3 beim Weibchen unten ein wenig eingekerbt, beim Männchen leicht gebogen, die einzelnen Glieder sonst nicht auffallend geformt oder verdickt.

Thorax wenig behaart, nicht allzu fein und ziemlich dicht punktiert, matt, unten am Mesosternum fein gestrichelt. Prothorax bogig ausgerandet. Parapsidenfurchen durchlaufend. Ausserdem vorne zwischen den Parapsidenfurchen zwei kurze parallele glatte Furchen und hinten in der Mitte eine und seitlich je eine etwas längere ähnliche Furche am Mesonotum. Schildchen hinten gerundet, vorne deutlich von einer Furche begrenzt und mit zwei ziemlich stark glänzenden, nach vorne konvergierenden Grübchen versehen. Flügel mit völlig geschlossener Radialzelle; Areola nicht

vorhanden; Basalnerv weit von der Radialzelle in die Subcostalis mündend. Schenkel einfach, Klauen ebenso.

Abdomen von den Seiten leicht zugedrückt, stark glänzend, äusserst fein und nur mit stärkerer Vergrösserung wahrnehmbar punktiert. Segment 1 nicht gefurcht, 2 länger als 3, leicht behaart; Hypopygium fast rechtwinklig ausgeschnitten, Bauchdorn nur angedeutet; Legestachel auffallend dünn, den Hinterleib ein wenig überragend. Länge des Weibchens etwa 3—5.5 mm, des Männchens 2.5—3 mm.

Kieffer's Bestimmungstabelle (Das Tierreich, Vol. 24, Cynipidae, S. 682, 1910) leitet zu *A. abdominalis* Thoms. (♀), der diese Art offenbar sehr nahe steht. Unsere Arten stimmen jedoch nicht, soviel ich finden kann, vollkommen mit einander überein. *A. macula* n. sp. ist oben am Hinterleibe dunkel gefleckt, die Schildchengrübchen sind nicht parallel, dagegen deutlich glänzend, eine Areola ist nicht vorhanden, und das dritte Antennenglied beim Weibchen kann nicht gut als gebogen bezeichnet werden. Die Wangen bei *A. macula* n. sp. würde ich auch nicht als aufgeblasen bezeichnen. Dagegen ist meine Art wahrscheinlich mit der *Aulax* sp. von Mik (Wien. Ent. Zeit., Vol. 18, S. 279, Fig. 3, 1899), identisch. Mik hat die Galle und deren Entwickelung gut beschrieben und abgebildet.

Die jungen Gallen wurden von mir am 18. 6. 1920 im Kirchspiele Lojo auf der Insel Jalassaari gesammelt. Herr Stud. P. H. Lindberg, der in der Nähe wohnt, war so freundlich mir später, Anfang Juli, reife Gallen zu senden. Diese ergaben sogleich und im folgenden Frühling bei Zimmerzucht zahlreiche kleine Chalcididen (wenigstens drei verschiedene Arten). Die Gallenerzeuger selbst erschienen zahlreich im Frühjahre 1921. Es giebt somit nur eine Generation jährlich.

A. macula n. sp. erzeugt Gallen auf *Scorzonera humilis* L., dessen Früchte verdickt und verunstaltet werden. Jede Achene enthält nur eine etwa 3—4 mm lange, gelblichweisse Larve. Die Wände der inficierten Achene sind ausserordentlich verdickt und zugleich kürzer als die normalen

und werden infolge des Druckes der umgebenden, ebenfalls vergallten Früchte oft eckig. Wenn in einem Fruchtköpfchen zahlreiche Gallen vorhanden sind, werden diese hochgradig verdickt, oft kugelrund und verhärtet und tragen noch die verwelkten Corollen, die bei normalen Früchten bald abfallen.

Mik fand seine Gallen in Nieder-Österreich. Seitdem ist diese Art meines Wissens nicht wiedergefunden worden.

3. *Andricus curvator* Htg. Die unregelmässigen, oft bohnengrossen, knorpeligen, sehr saftigen Blattgallen (der sexuellen Generation), die aus beiden Seiten der Eichenblätter oder teilweise aus den Blattstielen hervorragen, beobachtete ich zahlreich am 25. 6. 1919 in Åbo Runsala. Aus einigen eingetragenen Gallen schlüpften die Imagines am 30. 6. In Sommer 1920 fand ich die Gallen dieser Art am 19. 6. in Karkali im Kirchspiel Karislojo, wo sie selten waren. Diese Art ist zusammen mit *Quercus pedunculata* Ehrh. über fast ganz Europa verbreitet, bisher jedoch bei uns übersehen worden. Die Gallen oder Wespen der agamen Generation habe ich bisher nicht beobachtet.

Forstmästare Justus Montell: **Orchis lapponicus Laest., en länge förbisedd art.**

Den 14 juli 1914 fann jag helt nära Muonio kyrkoby en vacker, mörkblommig *Orchis*, som jag antog vara *O. Traunsteineri* Saut., hvilken art jag aldrig sett ute i naturen. Vid en närmare granskning med tillhjälp af Max Schulzes „Die Orchidaceen Deutschlands, Deutsch-Oesterreichs und der Schweiz“ visade det sig emellertid, att jag misstagit mig. Min *Orchis* var icke identisk med denna art, hvilket en jämförelse med herbariiexemplar af *O. Traunsteineri* från olika delar af Europa äfven bekräftade. Då den icke heller kunde hänföras till någon annan i Schulzes arbete eller i de vanliga florornа beskrifven form, sände jag exemplar till flera kända botanister med anhållan om deras utlåtande — dock utan positivt resultat. Det återstod sålunda ej annat

än att tillsvidare lägga den å sido, såsom jag sett mig nödsakad göra med många andra kritiska former.

Först år 1918, då C. A. M. Lindman's nya arbete „Svensk Fanerogamflora“ utkom, fick gåtan sin lösning. I detta arbete upptages och beskrifves den af Laestadius redan år 1851 namngifna *Orchis lapponicus,* med hvilken den af mig funna formen i allt väsentligt öfverensstämmer. Då Lindmans beskrifning emellertid är rätt knapphändig, ansåg jag det vara bäst att vänta med offentliggörandet af mitt fynd till dess bestämningens riktighet bekräftats antingen af någon specialist eller genom jämförelse med säkra exemplar af *O. lapponicus.* Och denna gång behöfde jag dess bättre ej vänta länge. I december 1919 skref den kända orchidespecialisten Rudolf Schlechter, Berlin-Schöneberg, utgifvare af tidskriften „Orchis“, och anhöll att få exemplar af alla i Lappland förekommande orchideer, främst *Orchis lapponicus.* Jag sände honom talrika, goda exemplar af min *O. lapponicus* och fick sålunda bestämningens riktighet bekräftad af en person, hvars kompetens knappast kan betviflas.

Orchis lapponicus förefaller att stå närmast *O. latifolius* L., hvilken den rätt mycket liknar till bladformen och blommornas färg äfvensom till läppens form. Knölrötterna äro djupt klufna med mycket långa flikar (kanske beroende på växplatsen, *Sphagnum*-tufvor). Stjälken är spenslig, mer eller mindre tydligt pipig, 10—20 cm hög, sällan högre, mest trebladig. Bladen från smal bas lancettlika till jämnbrett lancettlika, det nedersta tunglikt, alla starkt fläckiga (åtminstone hos mina exemplar), 2—8 cm långa, 4—11 mm breda, de nedersta bredast. Ax 2—6 cm långt, c. 2 cm bredt, oftast glest och fåblommigt (blommor 3—14). De nedra skärmbladen längre än blommorna, vanligtvis gröna, de öfre kortare än motsvarande blommor, violettfärgade. Blommorna mörkt violettröda med mörkare teckningar på läppen. Denna bred (bredden större än längden), ej så djupt flikig som hos *O. latifolius,* försedd med tillspetsad

midtflik. Sporren något kortare än fruktämnet, tjock och trubbig.

Lokalen, där jag fann *Orchis lapponicus*, är en ganska fuktig, med små björkar och granar samt enstaka videbuskar beväxt mindre *Sphagnum*-mosse. *O. lapponicus* växer här tillsammans med *Ledum palustre*, *Andromeda polifolia*, *Oxycoccus microcarpus*, *Hieracium subarctoum*, *Carex chordorrhiza*, *C. tenuiflora*, *C. dioica* o. s. v. Den uppträder spridd på eller i närheten af smärre tufvor och förekommer endast på ett begränsadt område. Uppgiften i Lindmans flora att denna art förekommer på fjällhed måste väl sålunda tagas med reservation.

Orchis lapponicus har sammanblandats än med den ena, än med den andra arten och har af flera författare, åtminstone under senare tider, helt och hållet bortglömts. Sålunda saknas den, så vidt jag kunnat finna, i alla i vårt land utkomna floror och växtförteckningar, likaså i flera svenska floror. I Nymans „Sylloge Florae Europaeae“ finnes den upptagen under *O. latifolius* (enl. Rchb.), i Hartmans flora, 10:de upplagan, är den förd som underart under *O. Traunsteineri*, i Axel Blytts „Haandbog i Norges flora“ hänföres den som form till *O. angustifolium* (Rchb.) o. s. v. Lindman, den enda som mig veterligen upptagit *O. lapponicus* som art, säger om den: „månne identisk med *O. cordiger* Fr. 1842, *O. latifolius* var. *cordiger* Rchb., *O. incarnatus* v. *lapponicus* Hartm. enl. Rchb.“ Han tillägger, att den ännu ej är tillräckligt känd. Som synes råder stor osäkerhet beträffande denna art, som sannolikt öfverallt är sällsynt och sparsam.

För vårt land finnes *Orchis lapponicus,* såsom redan nämnts, icke tidigare uppgifven, men så vidt jag vid ett flyktigt genomgående af Museets *Orchis*-material kunnat finna, tillhöra ej så få af de exemplar, som gå under namnet *Orchis Traunsteineri*, denna art, hvilket väl vid en framtida närmare granskning kommer att utredas.

Forstmästare Justus Montell: **Rumex aquaticus L. × domesticus Hn. (R. armoraciifolius Neum.) uppträdande som „art“ i Muonio.**

Redan för nära 20 år tillbaka lade jag märke till att i Muonio tillsammans med den vanliga *Rumex domesticus* uppträdde en närastående, men dock väl skild art, hvilken jag antog vara den några år tidigare beskrifna *R. fennicus* Murb. Då jag emellertid saknade herbariiexemplar af denna art ock ej heller hade till hands någon beskrifning af den, uppsköt jag undersökningen från år till år i hopp att jag skulle få jämförelsematerial. Detta lyckades först senaste år, då jag genom Helsingfors Botaniska Bytesförening erhöll ett exemplar af *R. fennicus* från södra Österbotten. Vid en jämförelse med detta exemplar visade det sig genast, att Muonio-formen icke tillhörde denna art. Först då kom jag att tänka på, att jag kanske hade med en hybrid att göra. Formen kunde jämväl med lätthet identifieras med den af Neuman beskrifna *R. armoraciifolius (R. aquaticus × domesticus)* — för öfrigt den enda hybrid, som på denna ort kunde komma i fråga.

Neuman säger om sin *R. armoraciifolius:* „Har uppstått ur *aquaticus* × *domesticus*, men uppträder som art med nästan alla kalkar och frukter fullt utbildade“. Så är fallet äfven med den i Muonio förekommande formen. Den är fullt fertil och förökar sig af allt att döma oberoende af föräldrarna.

Rumex armoraciifolius förekommer åtminstone vid Ylimuonio by, där jag först lade märke till den, och i Muonio kyrkoby och uppträder dels på gårdsplaner, vägkanter o. dyl. st., dels på fuktiga ängar, antingen ensam eller i sällskap med någondera af föräldrarna. Vid Ylimuonio förekommer den i stor ymnighet och uppträder här i manshöga exemplar med rikt förgrenad blomställning och jättestora blad.

Denna bastard är tidigare funnen på ett par ställen i landet, hvarför ett omnämnande af fyndet strängt taget är onödigt. Jag har dock velat rikta uppmärksamheten härpå,

dels emedan växten här uppträder i sådan ymnighet, dels emedan den form som här förekommer tydligen är identisk med Neumans *R. amoraciifolius*, hvilket naturligtvis inte behöfver vara fallet med alla former af bastarden *R. aquaticus* × *domesticus*.

Ylioppilas Ilmari Hildén: **Lintutieteellisiä havaintoja Jaakkimasta ja Juuasta.**

Keväällä 1920 sain Seuralta stipendin lintutieteellisiä tutkimuksia varten Jaakkiman (Kl) ja Juuan (Kb) pitäjissä. Samalla kun pyydän Seuralle lausua parhaimmat kiitokseni, saan seuraavassa esittää muutamia tuloksia tutkimuksistani. Jaakkimaan saavuin 29 p. toukok. asettuen Lahdenpohjan suureen kauppakylään Laatokan pohjoisrannalla. Ensimäiset päivät kuluivat lähimpien ympäristöjen tutkimiseen, jolloin eritoten kiinnitin huomiota seudulla tavattavien rehevien lehtometsien linnustoon. Kesäk. 3 p. tarjoutui minulle tilaisuus vänrikki A. Kristopovitz'in seurassa tehdä retki Laatokan ulkosaarille, jonne pääsy muuten on kielletty, syystä että niitä paraikaa linnotetaan; retki oli sitäkin mielenkiintoisempi, kun saaret ennestään olivat vallan tutkimatta. Ensimäinen saari, jonne pysähdyimme, oli Wossina, joka sijaitsee n. 4 pk. Lahdenpohjan satamasta kaakkoon päin. Saari on pari km pitkä ja noin km:n levyinen. Suurin osa on *Myrtillus*-tyyppiin kuuluvan kuusimetsän peitossa; ainoastaan pieni osa on niittyä ja vesiperäistä maata. Seuraavana päivänä, illalla, lähdimme Wossinasta Mökerikköön, joka on noin km:n pituinen, melkein alaston kivikkosaari; vain saaren keskustassa kasvaa jonkun verran koivu- ja harmaaleppäviidakkoa, joukossa jokunen korkeampi mänty. Tutkittuani Mökerikön lähdin kotimatkalle sivuuttaen ohimennen Jalajan, Kukrin ja Heinisenmaan ulkosaaret. Matkalla tekemistäni havainnoista tahdon seuraavassa esittää vain mieltäkiinnittävimmät.

Caprimulgus europaeus L. Kristopovitz'in toimesta ammuttiin Mökeriköllä 9. VI. 1 kpl., jonka lähetin Yliopiston

Museoon. Mela-Kivirikon mukaan ei lintua ennen ole tavattu maakunnassa Kl.

Nyctea scandiaca (L.). Heinisenmaan saarella asuva kalastaja Kukko kertoi, että laji, joka aikaisemmin usein on tavattu Etelä-Suomessa talvisaikaan kiertolintuna, kevättalvella 1920 oli sangen yleisenä esiintynyt Heinisenmaan ja Kukrin saarilla, olipa muutamia pareja jäänyt Kukrille pesimäänkin (?). Mela-Kivirikon mukaan uusi Kl:lle.

Syrnium lapponicum (Sparrm.). Kristopovitz'in mukaan oleskeli yksi pari Mökerikön saarella keväällä 1920; toinen niistä ammuttiin 20. V. ja joutui kauttani Yliopiston Museoon.

Haematopus ostralegus L. Tätä, ennen Suomessa vain merenrannoilla pesivää, lintua tavattiin 2 kpl. Mökerikön ulkoluodoilla (pesivinä?). Mela-Kivirikon mukaan uusi Kl:lle.

Totanus littoreus (L.). Mökeriköllä pesi yksi pari.

Machetes pugnax (L.). Muutamia pareja oleskeli Mökeriköllä. Aikaisemmin on lajia tavattu pesivänä sisämaassa vain hyvin harvinaisena. Mela-Kivirikon mukaan uusi Kl:lle.

Spatula clypeata (L.). Wossinan saarella näin useita kpl. Mela-Kivirikon mukaan uusi Kl:lle.

Fuligula fuligula (L.). Näkyy olevan verrattain yleinen Wossinassa.

Oidemia fusca (L.). Useita kpl. näin sekä Mökerikössä että Wossinassa.

Harelda hiemalis (L.). Wossinassa näin 4—5 kpl.

Mergus merganser (L.). Verrattain yleinen niinhyvin Wossinassa kuin Mökerikössä.

Phalacrocorax carbo (L.). Aikaisemmin on ilmoitettu merimetson pesineen Kukrin saarella (ks. W. M. Linnaniemi-J. Alopaeus, Meddel. 37, 1911, s. 53—54; R. Palmgren, Meddel. 43, 1917, s. 9—13). Kalastaja Kukko kertoi minulle kuitenkin, että laji ei enää siellä pesi. Itse tapasin sensijaan useita kpl. Wossinan ulkoluodoilla, joten se näyttää etsineen itselleen uuden pesimäpaikan. Kristo-

p o v i t z'in ilmoituksen mukaan oli samassa paikassa aikaisemmin keväällä löydetty pesä, jossa oli munia.

Sterna macrura Naum. Tämä Pohjois-Suomessa ja siellä täällä merenrannoilla yleisenä esiintyvä tiiralaji pesii sangen runsaasti Mökerikön edustalla olevalla suurella luodolla. Yksi kpl. ammuttiin 5. VI. ja toinen 9. VI.; molemmat ovat nyt Yliopiston Museossa. M e l a - K i v i r i k o n mukaan uusi Kl:lle.

Larus argentatus Brünn. Näin muutamia kpl. Wossinan luona. Aikaisemmin vain hyvin harvinaisena tavattu sisämaassa. M e l a - K i v i r i k o n mukaan uusi Kl:lle.

Cepphus grylle (L.). Aikaisemmin tavattu Suomessa vain merien rannoilla pesivänä. Wossinassa näin muutamia kpl. K r i s t o p o v i t z'in mukaan pesii harvalakuisena Jalajassa. M e l a - K i v i r i k o n mukaan ei ennen tavattu Kl:ssä.

Alca torda L. K r i s t o p o v i t z'in mukaan pesii tämä tyypillinen merilintu verrattain lukuisasti Jalajassa ja ympäröivillä luodoilla. M e l a - K i v i r i k o n mukaan uusi Kl:lle.

Kuten ylläolevasta luettelosta käy ilmi, esiintyy Laatokan ulkosaarilla useita tyypillisiä merilintuja, mikä mahdollisesti saa selityksensä siitä, että Laatokka laajoine ulappoineen ja kalliosaarineen muistuttaa Itämeren lahtia, joissa näitä merilintuja aikaisemmin on tavattu pesivinä. Kuitenkin on tällä ilmiöllä ehkä syvemmätkin syyt. Laatokkahan on jääkauden jälkeen kauan ollut suoranaisessa yhteydessä meren kanssa, jolloin puhdas mariininen luonto siellä oli vallalla, mikä vieläkin suurin piirtein katsoen on säilynyt. Kyseessä olevia merilintuja ei siis Laatokassa ole pidettävä tilapäisinä vieraina, vaan ennemminkin ovat ne ymmärtääkseni käsitettävät reliktieläiminä, muinaisiin olosuhteisiin viittaavina muotoina. Analoginen tapaushan on nisäkkäiden joukossa kiehkuraishylje, josta Laatokan eristyttyä on kehittynyt maantieteellinen varieteetti. Myös kalojen joukossa on vastaavanlaisia ilmiöitä.

Tässä yhteydessä mainittakoon, että ylläesitettyjä mielenkiintoisia lintuyhdyskuntia Laatokan ulkosaarilla uhkaa suuri vaara. Saarilla paraikaa toimitettavat linnotustyöt, ampuma-

harjoitukset ja sotilaiden harjottamat pesäryöstöt y. m. ovat omiaan karkottamaan linnut näiltä saarilta; lienee näin ollen vain ajan kysymys, milloin linnut häviävät nykyisiltä asuinpaikoiltaan.

Jaakkimasta lähdin kesäk. 10 p. Juukaan metsätöihin. Nämä estivät suuresti lintutieteellisten tutkimusten suorittamista, joten havainnot olivat parhaasta päästä satunnaisia. Niistä ansainnevat kuitenkin muutamat mainitsemista.

Turdus viscivorus L. Oli vallan yleinen *Calluna*-tyyppisissä mäntymetsissä.

Ampelis garrulus (L.). Havainnoistani päättäen pesii laji harvalukuisena alueella, joskaan pesiä en voinut löytää.

Picus canus (Gmel.). 30. VI. näin yhden kpl. Mela-Kivirikon mukaan uusi Kb:lle.

Dendrocopus leuconotus (Bechst.). 23. VI. ja 14. VII. näin yhden kpl. Mela-Kivirikon mukaan uusi Kb:lle.

Falco aesalon Tunst. 7. VII. näin 2 kpl., joilla niiden esiintymisestä päättäen oli pesä lähistöllä. Mela-Kivirikon mukaan ei ennen tavattu Kb:ssä.

Scolopax rusticula L. 12. VII. löysin lentokykyisen poikasen Waikon kestikievarin pihalla. Mela-Kivirikon mukaan uusi Kb:lle.

Student Ole Eklund hade insänt: **Märkliga växtfynd i Ab, Korpo.** (Anmäld den 2 oktober 1920.)

Såsom Sällskapets stipendiat fortsatte jag sommaren 1920 de floristiska studierna i Korpo och företog 5. VII.—18. VII. en längre exkursionsfärd till socknens västligaste och sydligaste skärgårdsgebit, varvid holmar i Österskärs arkipelag, Vidskär och Jurmo med kringliggande skär besöktes. Härunder gjordes ett antal intressanta fynd, främst på Jurmo, för vars flora utförligt kommer att redogöras i en särskild uppsats. Bland resultaten av sommarens exkursioner må främst nämnas den i vårt floraområde tidigare icke iakttagna *Stellaria crassifolia* var. *brevifolia* och de för prov. Ab nya *Alopecurus arundinaceus* × *geniculatus, Catabrosa aquatica*, *Polygonum Raji*, *Atriplex hastatum* **prostratum, Sagina*

maritima, Cerastium glutinosum och *Fragaria viridis.* Nedan uppräknas några anmärkningsvärdare växtfynd, gjorda sist tilländalupna sommar, varjämte i korthet redogöres för de olika fyndplatserna.

1. *Botrychium lanceolatum* Ångstr. och *B. matricariaefolium* A. Br. Långviksområdet: Strömma, synnerligen sparsamt å ett c. 10 m^2 stort område. Arterna växa tillsammans med *B. lunaria* (L.) Sw., vilken förekommer ymnigt i nästan hela Långviksområdet. Lokalen utgöres av en tämligen torr betesmark (gräsvegetationen förnämligast *Festuca ovina, Nardus stricta* och *Triodia decumbens)*, som årligen upplåtes för boskap.

2. *Zannichellia major* Boenn. Denna i vårt land högst sällsynta art anträffade jag mycket sparsamt på den sandiga bottnen av en liten, med havet kommunicerande saltvattenlagun på SSE-stranden av Jurmo tillhörande Stor-Örskär. Denna fyndplats torde vara den västligaste och på samma gång sydligaste hos oss.

3. *Alopecurus arundinaceus* Poir. × *A. geniculatus* L. Denna sällsynta hybrid växer synnerligen rikligt å Österskär å en sank tillandning vid „hamnens“ innersta del strax nedanför Södergård. Förekommer bland stamarterna, av vilka *A. arundinaceus* är mycket ymnigt för handen, medan *A. geniculatus* är i minoritet. Då hybriden (ny för prov. Ab) hör till en av vår floras största rariteter, torde en kort beskrivning av densamma, gjord efter levande exemplar, icke vara ur vägen.

Strån uppstigande, 80—120 cm långa, blågrått daggiga, flerfaldiga gånger knäböjda och växande i stora tuvor. Bladslidor uppblåsta, blågrått daggiga; blad (2:dra stråbladet uppifrån) 8—17 cm × 6—9 mm. Skenax 4—7 cm långt; blomfjällets borst dels långt och utskjutande, dels (oftare) inneslutet. Ståndarknappar merendels outvecklade, ej skjutande ut ur blomman. Av hybriden funnos tvenne olika typer, av vilka f. *subgeniculatus* var rikligare, medan f. *subarundinaceus* förekom synnerligen sparsamt. Den senare

är kraftig till växten och har ett skenax, som helt liknar ett sådant hos *A. arundinaceus.*

4. *Aira bottnica* Wahlenb. × *A. caespitosa* L. Tvenne tuvor av denna hybrid anträffades tills. med stamarterna (*A. bottnica* i majoritet) å Österskär. Lokalen utgöres av en låglänt, småstenig havsstrand på holmens W-sida.

5. *Catabrosa aquatica* (L.) PB. Detta vattengräs växer tämligen rikligt å Jurmo, dels kring gölar på öns sanka sydstrand tills. med *Agrostis stolonifera, Bidens cernuus, Calla palustris, Galium trifidum, G. palustre, Hippuris vulgaris, Montia *lamprosperma, Myosotis caespitosa, Polygonum minus, Ranunculus sceleratus, Sagina nodosa, Stellaria crassifolia* v. *brevifolia, Veronica scutellata* etc., dels i det lugna, översta loppet av den rännil, som avleder vattnet från ett på öns södra sida beläget gungfly.

Jurmolokalen är helt isolerad, i det närmaste fyndplatser äro N: Helsingfors och Om: Brahestad.

6. *Rhynchospora fusca* (L.) R. et Sch. Vidskär, mycket ymnigt i kärrartade bergskrevor, ställvis allenarådande och täckande.

7. *Carex canescens* L. × *C. norvegica* Willd. Österskär: Sundskär, tongivande å ett ca 200 m^2 vidsträckt område. Växer i väldiga tuvor. Av stamarterna anträffades endast *C. canescens*, medan *C. norvegica* ej stod att finna. Måhända är arten sedan länge försvunnen från lokalen, förkvävd av den på vegetativ väg sig yppigt utbredande bastarden. Lokalen är ett kärr i en dalsänka (ett forntida sund) nära havet. I kärrets vattengölar växa bl. a. *Hippuris vulgaris, Potamogeton natans, Scirpus *eupaluster, Sparganium minimum* och *Utricularia vulgaris.*

8. *Carex hirta* L. Jurmo, nära sydkusten, å sandig mark, växande rätt rikligt å ett 4×6 m stort område.

9. *Polygonum Raji* Bab. Jurmo, rätt ymnigt tills. med *Ammodenia peploides* och *Salsola kali* å öns sandiga E-strand. Ny för prov. Ab. Hittills antecknad från Ik och N (Hangö). Å samma strand anträffades täml. spars. den för Abävenledes nya *Atriplex hastatum* L. **prostratum* (Lindeb.), tidi-

gare känd från Finska vikens sandiga havsstränder på kuststräckan N—Ik.

10. *Silene dichotoma* Ehrh. Denna sällsynta adventivväxt uppträdde senaste sommar ymnigt å odlade klöverängar å Strömma. Tillsammans med den växte *Daucus carota* L. och (sparsamt) *Berteroa incana* (L.) D.C.

11. *Sagina maritima* Don. Jurmo (2 olika ställen) samt närliggande Stor-Örskär och Ömsarsten, å alla ställen (utom Stor-Örskär) ymnig, i synnerhet å Jurmo, där tiotaltusen individer uppträda å fuktig sand tämligen nära vattenbrynet. I vårt land tillförene känd endast från det västliga Åland (Eckerö, Jomala, Lemland: Nåtö) och där allestädes rätt spars. för handen.

12. *Stellaria crassifolia* Ehrh. v. *brevifolia* (Rafn.). Jurmo, där växten förekommer i tusental å den sanka sydstranden tillsammans med *Catabrosa.* Då denna form är ny för Finland, torde några närmare uppgifter om densamma vara av intresse.

Som känt uppdelas *Stellaria crassifolia* Ehrh. vanligen i tvenne huvudvarieteter, nämligen v. *paludosa* (L. L. Laest.) och v. *brevifolia* (Rafn.), vilka hava väsentligen olika geografisk utbredning, i det den förra är nordlig, den senare sydlig till sin förekomst. Allt det, som hittills i Finland omnämnts som *St. crassifolia* Ehrh., är att hänföra till v. *paludosa*, vilken hos oss har en nordlig och östlig utbredning och saknas i hela den del av vårt land, vilken inrymmer provinserna Al, Ab, N, Ka, Sa, Ta och St. I Sverige finnes v. *paludosa* i de nordliga provinserna, medan v. *brevifolia* förekommer på det sydliga Sveriges havsstränder, gående norrut till Gottland. Jurmo är sålunda den nordligaste fyndplatsen för ifrågavarande sydliga varietet.

Nedan meddelas en kort beskrivning, uppgjord efter levande material, insamlat på Jurmo 17. VII. 1920.

Stjälkar 5—10 cm långa, glatta, sköra, mattbildande; blad brett lancettlika, spetsiga, små (5—7×2—3 mm), något köttiga, med kraftig medelnerv, blåaktigt gröna, tättsittande (avstånd mellan bladparen vid mitten av stjälken 7—8

mm, upptill 2—4 mm, nedtill 9—12 mm); blommor snövita, 5.5—6.5 mm vida, på 1—1.5 (—2) cm långa skaft, vanligen ensamma från övre bladvecken; kronblad nästan till basen 2-kluvna, 2.5—3 mm långa, omkr. 1—1.5 mm längre än de hinnkantade, glatta och spetsiga foderbladen; ståndarknappar bruna—violettbruna; frön täml. ljust bruna, mycket svagt småknöliga.

13. *Cerastium glutinosum* Fr. Lempersjö, strax öster om byn å torr sydsluttning, mycket sparsamt invid en sten tills. med *C. semidecandrum* och *Myosotis hispida.* Tidigare hos oss känd endast från Åland.

14. *Fragaria viridis* Duchesne. Jurmo: Huvudskär, en tämligen liten, men riklig koloni å sydsluttning tills. med bl. a. *Hypericum hirsutum.* Hittills hos oss känd endast från Åland, där arten saknas i Kökar, Föglö, Sottunga, Kumlinge och Brändö (se Alvar Palmgren: Löfängsomr. på Åland, I—III, ss. 334, 525).

15. *Lathyrus maritimus* (L.) Bigelow. Jurmo: Sand, m. ymnigt längs holmens södra stränder.

16. *Geranium lucidum* L. Förutom å de i Korpo tidigare kända lokalerna å Limskär och Kälö: Gloskär (jmfr. Eklund: Botaniska notiser från Ab, Korpo, Medd. h. 46, 1919—20, s. 24) finnes arten å Jurmo: Stor-Örskär och Lill-Örskär, märkligt nog växande å tångbäddar tills. med halofila arter, såsom *Atriplex litorale, Isatis, Matricaria maritima* etc. Arten är här synnerligen grov till växten och m. grenig samt blodröd till såväl stjälkar som blad.

17. *Hypericum hirsutum* L. Österskär: Bredskär och Sundskär, Jurmo: Huvudskär, ymnig å alla tre fyndplatser, i synnerhet å Sundskär, där arten finnes i otrolig myckenhet å torra, steniga ljung- och enbackar.

18. *Centunculus minimus* L. För denna art är från sommaren 1920 att annotera en ny lokal, nämligen Lempersjö, sydkusten, låglänt havsstrand, rätt ymnigt (27. VI). I detta sammanhang må nämnas, att växten denna sommar (i slut. av augusti) ej stått att finna å Långviksområdets lokaler II och IV (Se Eklund: Bot. not. från Ab, Korpo, Medd. 46,

ss. 22, 23), vilket torde få tillskrivas det under sensommaren en längre tid rådande höga vattenståndet. De nämnda lokalerna voro härvid fullständigt översvämmade. Måhända uppträder arten åter nästa år å dessa platser.

19. *Convolvulus sepium* L. Vidskär, en vacker koloni bland strandalar vid bottnen av en från W inskjutande, grund vik. Växten synes vara steril på Vidskär.

Ylioppilas Ilmari Hidén: **Tietoja Suomenlinnan kasvistosta.**

Jouduin sotapalveluksessa ollen viettämään perättäiset kesät 1918, 1919 ja 1920 Suomenlinnassa. Jo ensimäisenä kesänä huomasin, että täällä oli pienellä alueella runsas valikoima sekä merenranta- että kulttuurin tuomia kasveja. Sittenkuin Seura oli kenraali L. Munckilta ja varatuom. H. Munckilta saanut Suomenlinnan kasviston tutkimista varten stipendin, josta minulle myönnettiin osa, ryhdyin kesällä 1919 tekemään muistiinpanoja huomioistani jatkaen niitä lokakuuhun 1920 asti. Pian huomasin, että Santahaminan saari tarjoisi kiitollisemman tutkimusaineiston, joten aluksi kiinnitin päähuomioni siihen, mutta luovuin siitä ennen pitkää, kun ylioppilas A. Ulvisella itse paikalla asuvana oli parempi tilaisuus sen kasviston selvittämiseksi. Hänen Seuralle jättämiensä muistiinpanojen mukaan Santahaminassa on tavattu 439 putkilokasvilajia (ynnä alalajia). Näistä on 343 sellaisia, joita tavataan minunkin tutkimallani alueella, johon kuuluu 9 saarta, niistä 5 aivan toistensa yhteydessä ja 4 siellä täällä hajallaan. Näillä saarilla on lisäksi löydetty 98 Santahaminasta puuttuvaa lajia, joten tutkimallani alueella on siis kaikkiaan tavattu 441 lajia (ynnä alalajia).

Kuten tunnettua ryhdyttiin Suomenlinnaa (Sveaborg) rakentamaan v. 1749. Selvää on, että kuluneitten 172 vuoden aikana on kasviston täytynyt saarilla tuntuvasti muuttua. Etupäässä metsien hävittämisen takia on n. s. Keskuslinnoituksen alueella paljon kasveja joko kokonaan hävinnyt tahi on niistä vain pieniä rippeitä jälellä, muutama yksilö parin m²:n alalla — siinä kaikki! Sellaisista mainittakoon

niinkin tavalliset kasvit kuin *Phegopteris dryopteris, Scirpus silvaticus, Thalictrum flavum, Vaccinium myrtillus* ja *Antennaria dioeca* sekä harvinaisemmat *Ophioglossum vulgatum, Carex disticha, Ranunculus ficaria, Corydallis solida* ja *Primula officinalis.* Sivumennen sanoen olen tavannut *Alnus incana*'a vain 1 yksilön, pienen vesan. Kokonaan puuttuu täältä sellaisia vielä Santahaminassa tavattavia kasveja kuin *Lycopodium*-lajit, *Nardus stricta, Carex filiformis, C. globularis* ja *C. digitata, Juncus alpinus, Orchis maculatus, Caltha palustris, Viola palustris, Pirola*-lajit ja *Gnaphalium silvaticum,* monista muista puhumattakaan. Sen sijaan tavataan täällä harvinaisempia lajeja, kuten *Atropis *retroflexa, Allium oleraceum, Cerastium semidecandrum* ja *Draba incana.* Tämä olkoon mainittu alkuperäisistä kasveista. Olen laskenut niitä olevan n. 270 lajia, toisin sanoen n. 61 $^0/_0$ kaikista. Niistä on harvinaisempia n. 100 lajia, loput 170 lajia esiintyvät useammassa paikassa enemmän tahi vähemmän runsaasti.

Ihmistä saarille seuranneita kasveja olen laskenut olevan n. 170 lajia (39 $^0/_0$ kaikista); näistä on yleisiä n. 60 lajia. Viimemainituista mainittakoon tässä runsaasti esiintyvät *Berteroa incana, Bunias orientalis, Convolvulus arvensis, Asperugo procumbens* ja *Hyoscyamus niger,* jotka enimmäkseen saanevat olemassa-olostaan täällä kiittää venäläisiä. Harvinaisempia kulttuurin mukana levinneitä kasveja olen laskenut olevan 111 lajia. Useimpia niistä on tavattu vain harvoja yksilöitä, toisia korkeintaan parissa paikassa niukasti. Sellaisista mainittakoon *Epilobium hirsutum,* joka aikaisemmin on tavattu Suomessa vain Sortavalassa. Löysin sitä yksityisinä yksilöinä 3:lta saarelta; ainoastaan 4:nnelle, Länsi-Mustasaarelle, se näytti jo kotiutuneen muodostaen taajan miehenkorkuisen tiheikön rannalla muutaman m²:n alalla. Suomenlinnasta käsin se näyttää levinneen Helsingin rannalle, Kaivopuistoon, mistä se hiljan on löydetty. Eräässä puistossa Isolla Itä-Mustasaarella tapasin kantalajiensa seurassa 3 yksilöä sekalajia *Epilobium montanum* × *roseum,* jota aikaisemmin ei kertaakaan varmuudella ole tavattu

maassamme. Se on kantalajiensa keskiväliltä eroten *E. montanum*'ista pitemmän lehtiruotinsa ja kapeamman lehtikantansa nojalla; viimemainittu on kuitenkin leveämpi kuin *E. roseum*'illa; luottikaan ei ole 4-jakoinen. (Määräykseni on tri Lindberg hyväntahtoisesti vahvistanut.)

Muista harvinaisuuksista mainittakoon *Rumex confertus,* joka v. 1919 on maassamme ensi kerran tavattu (S:linnassa joku yks.), *Holcus lanatus* (1 yks.), *Lolium multiflorum* (1 yks.), *Cannabis sativa* (1 yks.), *Lychnis alba* (yksityisiä yks.), *Agrostemma githago* (1 yks.), *Cerastium arvense* (2 paik. joitakuita), *Papaver somniferum* (yksityisiä), *Sisymbrium sinapistrum* ja *Loeselii* (kumpiakin pari yks.), *Sinapis arvensis* ja var. *orientalis* (s. t. yksityisiä), *S. alba* (1 paik. joitakuita), *Camelina *macrocarpa* (1 yks.), *Neslea panniculata* (1 yks.), *Alyssum calycinum* (1 paik. useampia), *Anthyllis vulneraria* (1 paik. joitakuita), *Medicago lupulina* ja *falcata* (kumpiakin 2 eri paik. joitakuita), *Melilotus officinalis* ja *albus* (kumpiakin s. t. yksityisiä), *Vicia *angustifolia* (1 yks.), *Euphorbia esula* (3 paik. joitakuita), *Malva rotundifolia* (yksityisiä), *Echinospermum lappula* (yksityisiä), *Mentha Arrhenii* (1 paik. useampia), *Dracocephalus thymiflorus* (1 paik. joitakuita), *Plantago lanceolata* (yksityisiä), *Galium aparine* (päämuoto) (1 paik. joitakuita), *Anthemis tinctoria* (yksityisiä), *Cichorium intybus* (yksityisiä) ja *Tragopogon pratensis* (s. t. yksityisiä).

Edellä mainitut kasvit tavataan yksinomaan n. s. Keskuslinnoituksen alueella, johon kuuluu 5 saarta. Näillä onkin tavattu suurin osa mainitsemistani 441 lajista, nimittäin 342 lajia, niistä eniten Susisaarella, nim. n. 270 lajia, sitten Isolla Itä-Mustasaarella n. 225 lajia, Kustaanmiekassa n. 215 lajia, Länsi-Mustasaarella n. 160 lajia ja Pienellä Itä-Mustasaarella ainakin 105 lajia. Kasvilajien lukumäärän suuruus eri saarilla näkyy riippuvan paitsi saarien pinta-alan laajuudesta myös siitä, kuinka suuri osa niistä on jäänyt raivaamattomaksi syrjässä ihmisten rakennuksilta, joskin toiselta puolen taas rakennusten lähellä olevat rikkaläjät lisäävätkin lajilukumäärää.

Jos otamme mukaan pienen Särkkä-saaren, lisääntyy

lajiluku vain 1:llä, nim. *Alliaria officinalis*'ella. Jos lisäksi vielä otamme lukuun Harakkasaaren sieltä merkittyine 215 lajeineen, nousee varsinaisen 7-saarisen Suomenlinnan kasvilajiluku 342:stä 378:en, sillä Harakassa, joka sijaitsee Helsinkiä lähinnä, on useita Keskuslinnoituksesta puuttuvia kasveja, kuten *Equisetum fluviatile, Sparganium glomeratum, Hierochloë odorata, Silene viscosa, Stellaria holostea, Ammadenia peploides, Drosera rotundifolia, Hippuris vulgaris* ja *Ericaceae*-heimon edustajia sekä *Odontitis *simplex*.

Edellä mainittuihin 7 saareen ovat ihminen ja kulttuuri luoneet leimansa. Niinpä niillä ei enää tavata metsiä, ei ainoatakaan havupuuta, lukuunottamatta yksityisiä katajapensaita; lehtipuita edustavat etupäässä jotkut tervalepät ja koivut, nekin vaivaisia. Sen sijaan jos tulemme Vasikkasaarelle, kohtaa meidät toisenlainen näky; siellä on kulttuurin vaikutus mitätön, joten siellä tapaamme lehtoja, *Rubus idaeus*-tiheikköjä, niityn j. n. e. ja kasveja sellaisia kuin *Polygonatum officinale, Rubus arcticus, Geum urbanum, Rosa *coriifolia, Vaccinium oxycoccus, Ajuga pyramidalis* ja *Viburnum opulus*. Ennen kaikkea on mainittava sekalaji *Rubus arcticus* × *idaeus*, jota tapasin 1 yksilön *R. idaeus*'ten keskellä. Näistä se erosi matalamman kasvunsa, suurempien, punertavien terälehtiensä ja alta vihreitten lehtiensä kautta (tämänkin määräykseni on tri Lindberg vahvistanut). Suomessa on tämä laji aikaisemmin löydetty vain kerran, nim. Kuusamossa.

Vielä rehevämmän kasvillisuuden tapasin Isolla Saarella eli Stora Mjölössä. Alkuaan sielläkin on ollut jos mahdollista vieläkin rikkaampi kasvillisuus, kuten selviää W. Nylanderin y. m. aikaisempien tutkijain tekemistä tiedonannoista. Yhä vieläkin se on pääpiirteissään säilyttänyt alkuperäistä leimaansa, joskin monet vielä 1850-luvulla siellä tavatut harvinaisuudet ovat nähtävästi jo kuolleet saarelta sukupuuttoon. Sille ominaisista kasveista mainittakoon tässä *Silene nutans, Oxalis acetosella, Angelica *litoralis* sekä eri *Pirolaceae*- ja *Ericaceae*-heimojen edustajat.

Jos varsinaiselle 7-saariselle Suomenlinnalle ominaisten

378 kasvilajien lisäksi otetaan lukuun myöskin Vasikka- ja Stora Mjölö-saarilla tavatut kasvit, saadaan lopulliseksi summaksi tutkimallani alueella 441 lajia (ynnä alalajia). Jos vielä Santahaminankin kasvit otetaan huomioon, saadaan sieltä 96 lajia lisäksi, joten saamme lopputulokseksi, että näillä 10 saarella Helsingin edustalla on löydetty 537 lajia ja alalajia.

Se myönnettäköön, että edellä mainittu luku ei ole mikään pysyväinen; jo muutaman vuoden perästä saatamme samoilta saarilta saada jossain määrin toisenlaiset numerot; toisia lajeja häviää, toisia tulee sijaan; näin vaihtelee näiden saarien kasvisto kulttuurin vaikutuksesta. Huomasin sen itsekin viimeisten 3 kesän aikana.

Lopuksi pyydän lausua kunnioittavimmat kiitokseni arv. Seuralle, kenr. L. Munckille ja varat. H. Munckille saamastani stipendistä sekä toht. Harald Lindbergille, joka hyväntahtoisesti on määrännyt keräämiäni kasveja, ja toht. Kaarlo Linkolalle, joka monin neuvoin on minua avustanut.

Mötet den 5 mars 1921.

Dosentti G. Ekman piti esitelmän kaksoismuodostuksista selkärankaisilla. Ensin esitettiin systemaattinen katsaus niihin eri tapoihin, joilla kaksoset saattavat olla toisiinsa liitetyt; esimerkkeinä näytettiin kuvia myös kotimaisista tapauksista, joista on näytteitä säilössä yliopiston kokoelmissa. Senjälkeen esitelmöitsijä teki selkoa niistä kokeista, joissa kaksoismuodostuksia on keinotekoisesti saatu aikaan, viipyen erikoisesti Spemann'in ja Mangold'in viimeisissä tutkimuksissa, joista on saatu paljon lisävalaistusta kysymykseen.

Doktor R. Forsius demonstrerade ett lateralt gynandromorft exemplar av *Mutilla europaea* L., i samband härmed redogörande för gynandromorfa steklar. Ifrågavarande *Mutilla*-exemplar är tidigare av Mäklin bekantgjort.

Tohtori Edv. A. Vainio näytti seuraavat *Dermatocarpon*-lajit ja -muodot: *D. meiophyllum* Vain. (n. sp.) Tikkurilasta, *D. meiophyllizum* Vain. (n. sp.) Helsingin pitäjän Talista, *D. deminuens* Vain. (n. sp.) Finbyn Korkmäeltä ja *D. fluviatile* var. *decipiens* (Mass.) Vain. Sipoon Gesterbysta. — Ilmoitti painettavaksi: Lichenographia Fennica I. Pyrenolichenes iisque proximi Pyrenomycetes et Lichenes imperfecti.

Doktor I. Hortling ville fästa våra ornitologers uppmärksamhet vid prof. A. Voigts nyss utkomna arbete, „Wasservogelleben. Ein Führer zum Strande", hvilket vederhäftiga och till stilen fängslande verk af honom på det varmaste förordades.

Docent Alvar Palmgren anmälde i och för intagande i Sällskapets skrifter en sin studie: Die Entfernung als pflanzengeographischer Faktor.

Ylioppilas Mauno J. Kotilainen esitti: **Sammallöytöjä Enontekiön Lapista.**

Retkeillessäni arv. Seuran stipendiaattina viime kesänä Kilpisjärven seuduilla onnistuin tekemään muutamia huomattavampia sammallöytöjä, joista tässä teen selkoa.

Luonnonhistorialliselle alueellemme ovat seuraavat lajit uusia: *Cinclidium hymenophyllum* (Br. eur.) Lindb., *Bryum rutilans* Brid., *Tortula norvegica* Wahlenb., *Grimmia conferta* Funck, *Amblystegium irrigatum* Vent. et Batt., *Hypnum collinum* Schleich., *Pseudoleskea Breidleri* Kindb.

Maakunnalle Le löysin 45 uutta lehtisammallajia, joista erikoisina harvinaisuuksina mainittakoon: *Mnium Blyttii* Br. eur., *Plagiobryum Zierii* Lindb., *Mniobryum albicans* var. *glacialis* (Schleich.) Schimp., *Pohlia crassidens* Lindb., *Encalypta alpina* Sm., *Orthotrichum arcticum* Schimp., *Anoectangium compactum* Schwaegr., *Grimmia mollis* Br. eur., *Amblystegium viridulum* (Hartm.) Lindb., *Stereodon Bambergeri* (Schimp.) Lindb.

Toivottavasti saan läheisessä tulevaisuudessa julkaista lähemmän selonteon maamme luoteisimman osan sammalkasvistosta.

Lopuksi kiitän matka-avusta arv. Seuraa ja sammalien määrämisestä ja omien määräysteni varmentamisesta tohtori V. F. Brotherusta.

Student Jarl Carpelan lämnade följande **Ornitologiska notiser.**

1. Kompletterande uppgifter om fågelfaunan i Siikakangas revir (se Merikallio i Meddel. 41, s. 34—39). Sommaren 1920.

Turdus viscivorus. Arten förekom tämligen allmänt.

Ruticilla phoenicurus. Bo med ägg i ihålig furustubbe i gammalt ekorrbo. 24. 5.

Anorthura troglodytes. Bo under byggnad i rishög. 16. 6.

Budytes flavus v. *borealis.* Denna art tyckte jag mig med säkerhet flera gånger observera.

Perisoreus infaustus. Observerades några gånger.

Lanius collurio. En ungkull vid Kuivajärvi i augusti.

Picus canus. En gammal ♀ sågs vid Siikakangas 24. 8.

Pernis apivorus. Ett ex. skjutet i slutet av aug.

Tetrao tetrix. Häckade synnerligen rikligt. Det oaktat fanns vid jakttidens början ytterst få ungkullar. Måhända berodde detta på den ytterst torra sommaren. Häckn.: 8 olegade ägg 24. 5; 3 ungar och fem ägg 9. 6; bo med äggskal, nyligen kläckta, 10. 6; 9 legade ägg 16. 6.

Grus grus. 3 exx. flygande i närheten av Siikaneva 24. 5.

2. Ovanlig boplats för *Passer domesticus.* I maj 1916 fann jag invid Grankulla station ett bo av *P. domesticus* i en gles gran c. 3 m ovan marken. Boet bestod av halm, fjädrar o. dyl. och innehöll 7 legade ägg. Intet tvivel råder om att fågeln själv byggt boet.

3. I slutet av juni 1916 iakttog jag i Salmis socken på statens vedsåg i Uuhru 1 ♂ av *Loxia bifasciata,* ivrigt samlande kottfrö. Fågelns beteende för övrigt tydde på att den hade sina ungar i närheten.

Doktor Harald Lindberg: **Alnus incana l. pinnata Lundmark funnen i Finland.**

För någon tid sedan inlämnades till museets samlingar ett par kvistar av en egendomlig *Alnus incana*-form. Kvistarna voro insamlade af major Lennart Oesch den 15 juli 1920 invid Svahnes gård i Kemie by af Tohmajärvi socken, Karelia borealis. Enligt uppgift af major Oesch härstammade kvistarna från en 1.5 m hög buske.

Vid närmare granskning visade sig formen i fråga tillhöra den i vårt land tidigare ej iakttagna l. *pinnata* Lundmark (l. *pinnatifida* Wg) af *Alnus incana*. Hvad hos oss tidigare kallats l. *pinnatifida* Wg tillhör ej denna form, utan den betydligt vanligare flikbladiga formen, som af Callier benämnts l. *laciniata*. Något exemplar af Lundmarks *pinnata* har jag ej varit i tillfälle att se, men den i Tohmajärvi funna formen öfverensstämmer i minsta detaljer med den afbildning, som af dr Lundmark lämnas i samband med publiceringen af en liten uppsats med titeln „Beskrifning På et nytt Svenskt Träd, Betula pinnata, funnet i Wermeland; af J. Dan. Lundmark, MD och Provinc. Med.", som ingår i K. Sv. Vet. Akad. nya Handlingar, Tom. XI, 1790, pag. 130—132.

Då det kan ha sitt intresse för här i landet bosatta botanister, som ej ha tillgång till nämnda uppsats, att få del af originalbeskrifningen, tillåter jag mig att här in extenso aftrycka Lundmarks uppsats, med dess ålderdomliga stilisering och ortografi.

„Då jag för 4 år sedan reste up til Wermlands fordnad Finnmark, hörde jag omtalas et Träd af besynnerligt utseende, som skulle växa vid Lefsjöfors Bruk, 3 1/2 mil norr om Philipstad.

Det var då vintertiden, och jag kunde icke för än 2 år därefter få se blad och blommor, då jag genast fann, at det var et Species *Betulæ*, som efter all sannolikhet tilkommit af Rönn och Allder, hvilka bägge växa ymnigt däromkring. Bladen likna mycket den förras, men äro kortare, och blommorna äro Allderns, ehuru hälften mindre.

På stället äro flera Träd af detta slag; Stamträdet är omkring 10 alnar, och de andra mindre. Några äro flyt-

tade fram til Lefsjöfors gård, där de bibehålla samma skapnad, som de ägt på den skarpa sandjord där de förut växt.

Betula pinnata.

Arbor hybrida, matre *Betula* incana, patre *Sorbo* aucuparia; Magnitudo 8 l. 10 ulnarum. Crassities trunci diametro 6-pollicari. Habitus Betulæ incanæ.

Rami ad angulum acutum e trunco exstantes, rariores, fragiles, cortice cinereo. *Ramuli* sulcati, contorti, tomentosi.

Folia pinnata, alterna, pollicaria. Foliola ovato lanceolata, incisoserrata, serraturis argutis, inæqualia, supra villosa, obscure viridia, subtus incana. *Foliolum* terminale l. impar, majus, incisoserratum, undulatum. *Petioli* semipollicares, tomentosi. *Stipulæ* ovatæ, binæ, intus fuscæ, subtus flavescenti-cinereæ. *Pedunculi* quaterni l. quini, amentis brevioribus, tomentosi.

Flores amentacei, amentis cærulescentibus, squamis margine cinereis.

Fructus Betulæ incanæ.

Locus ad Fabricam ferream Lefsjöfors, in Paroecia Römmen Wermlandiæ."

Redan i 11. upplagan af Hartmans flora framhålles, att träden vid Lefsjöfors voro vid tiden för florans utgifning (1879) utgångna. Neuman framhåller likaså i sin flora, att formen i fråga fordom fanns i Wermland, och att den flerstädes odlas.

Trädet vid Svahnes gård i Tohmajärvi visar verkligen så stor öfverensstämmelse med originalträden från Vermland, så man vore frestad påstå, att detsamma ursprungligen varit odladt och härstammar från de i Vermland funna träden af *Alnus incana* l. *pinnata.*

Mötet den 2 april 1921.

Ylijohtaja, tri T. H. Järvi esitelmöi lohesta ja lohenkalastuksesta ja esitti, lukuisia varjokuvia näyttäen, lohijokiemme pääpyyntipaikat erilaisine pyyntilaitteineen ja teki selkoa lohiemme kasvusta, viipymisestä joessa ja meressä ja edelleen toiskertaan jokiin nousevien yksilöiden lukumäärästä, joka on peräti vähäinen (tuskin 2 %).

Amanuens W. Hellén förevisade tvenne för faunan nya skalbaggar: *Ceutorrhynchus figuratus* Gyll., funnen i Svjätosero (Günther), Imatra (Mary Hellén), Dickursby och Loppi (J. Listo), samt *C. griseus* Bris., funnen i Nystad (H. Söderman).

Maisteri I. Välikangas ilmoitti painettavaksi: Eine durch Euglena verursachte Vegetationsfärbung des Eises im Hafengebiet von Helsingfors.

Lektor Rolf Krogerus förevisade tvenne för faunan nya arter av skalbaggssläktet *Simplocaria* Marsh.: 1) *Simplocaria arctica* Poppius, tidigare av B. Poppius tagen på Kanin-halvön och beskriven i F. Vet. Soc. Förh. år 1904, hade af föredragaren blivit funnen i ett exemplar under *Marchantia* i augusti 1905 vid Bugönäs i Syd-Varanger, Lapponia inarensis. — 2). *Simplocaria frigida* n. sp., Notulae Entomologicae 1921, I. Hade i talrika exemplar tagits i augusti 1905 av föredragaren samt U. Saalas och A. Ensiö under stenar vid havsstranden vid Bugönäs i Syd-Varanger, Lapponia inarensis.

Student Jarl Carpelan meddelade följande om videsparven *(Emberiza rustica)* i Sievi och Karvia: „Arten förekommer i Sievi tämligen rikligt. Den häckar därstädes årligen vid Ahvenlampi sjö, där jag 2. 7. 1914 iakttog en kull flygga ungar och 4. 7. fann ett bo vid roten av en albuske i molaggen vid sjön. Boet var inuti fodrat med älghår och innehöll 5 olegade ägg (troligen andra kullen). Litet senare såg jag på ett annat ställe vid sjön en ensam hona, som av allt att döma hade sitt bo i närheten. Den

24. 8. hämtade en katt 1 ♀ av arten till Teeriharju torp. En kull videsparvar såg jag tid efter annan på holmen i Maansydämenjärvi (c. 2 km från Ahvenlampi). En annan kull observerade jag 25. 8. nära Pitkäjärvi (ett ex. sköts). Den 2. 9. iakttogs ett ex. vid Mattishauta (enl. R. Brander) och ett den 10. 9. c. 3 km från Kiiskilä, vid landsvägen till Sievi kyrkoby. I allmänhet tycktes arten trivas på buskiga, lågläntare marker. — I senare hälften av aug. 1916 observerade jag en ungkull av *Emb. rustica* i Karvia socken, några km från sockenrån mot Parkano. Ett ex. sköts för vinnande av full säkerhet rörande arten."

Forstmästare Justus Montell: **Skydd åt roffåglarnas boträd.**

I 6:te häftet af tidskriften Fauna och Flora för senaste år publicerar professor Einar Lönnberg en skrifvelse, som han den 30 oktober 1920 insändt till Kungl. domänstyrelsen i afsikt att erhålla dennas medverkan till skyddandet af vissa roffåglars boträd i kronans skogar. Han framhåller bl. a., att de större roffåglarna, kungsörnen, gladan och fiskgjusen, äro stadda i starkt aftagande och att faran för deras slutliga försvinnande ej kan anses utesluten. Då det visat sig, att en af de bidragande orsakerna härtill varit, att fåglarnas gamla boträd blifvit nedhuggna, anhåller han att domänstyrelsen ville uppdraga åt skogsstatens tjänstemän att tillse, att vid skogsafverkning å kronans mark sådana träd som utgöra boplats för ofvan nämnda roffågelarter och eventuellt andra särskildt sällsynta fåglar finge kvarstå oskadade.

Kungliga Domänstyrelsen, som genast upptog frågan till behandling, aflät redan den 2 november en cirkulärskrifvelse till sina underlydande tjänstemän, däri dessa uppmanas att vid afverkningar skona ofvan nämnda fåglars boträd, samt att tillse att dessa äfvensom andra sällsynta fåglars bon på kronans marker icke plundras på ägg och ungar.

Faran för roffåglarnas, i synnerhet de stora och me-

delstora arternas utrotande är lika stor i vårt land som i vårt västra grannland, och äfven hos oss är skogssköflingen en af de bidragande orsakerna. Detta kan hvarje forstman intyga. Men mången af dem kan dessutom intyga, att det mindre är skogens utglesning i och för sig än boträdens fällande, som tvingar roffåglarna att lämna de afverkade skogarna. Själf har jag en rätt stor erfarenhet i detta afseende och har bl. a. funnit, att till och med kungsörnen stannar kvar på sin gamla häckplats efter det skogen afverkats, blott boträden skonas. Örnens kärlek till sitt bo, eller rättare sina bon — samma par har nämligen i regeln flera bon, som turvis användas — är så stor, att han ej öfverger dem ens om de upprepade gånger plundras. Han lämnar det plundrade nästet på sin höjd ett eller ett par år, men tar det sedan åter i besittning. Att detta märkliga beteende åtminstone delvis beror på den ringa tillgången på lämpliga boträd kan knappast betviflas. Bristen på sådana träd börjar i själfva verket redan blifva mycket stor, icke allenast i landets tätare bebygda södra delar, utan äfven i de egentliga skogstrakterna, och med den fart skogsafverkningen nu tagit kommer det ej att dröja länge innan de så godt som helt och hållet försvinna och med dem våra större roffåglar, ifall ej åtgärder vidtagas för deras skonande.

Det är emellertid ej nog med att de af professor Lönnberg omhuldade arternas boträd skonas, utan bör fredandet utsträckas äfven till sådana träd, i hvilka de medelstora roffåglarna byggt sina nästen, ty äfven en del af dessa arter har under de senaste decennierna aftagit i oroväckande grad. Jag tänker närmast på ormvråken, som redan nu är så sällsynt i vårt land, att det ställer sig svårt att med säkerhet konstatera hvilken ras vi egentligen hafva som häckfågel här i landet. Likaså är bivråken numera en stor sällsynthet, och samma är fallet med slagugglan och lappugglan. Fjällvråken däremot förekommer tillsvidare i rätt stort antal uppe i Lapplands och norra Österbottens skogar, men äfven för denna art börja boträden mångenstädes tryta,

hvarför äfven den bör komma i åtanke. Ja, jag går så långt, att jag anser, att det vore skäl att i vissa trakter freda till och med den förkättrade dufhökens boträd trots den skada denna art otvifvelaktigt gör, ty äfven af denna fågel torde det finnas olika raser, hvilka icke ännu äro tillräckligt studerade.

Då jag nu en gång tagit denna fråga till tals, vill jag med detsamma rikta uppmärksamheten på ett annat slag af boträd, som likaledes håller på att försvinna, nämligen sådana ihåliga träd, i hvilka de större hålbyggarna kunna reda sina nästen. Då sådana träd öfverallt fällas till brännved, börja de hålbyggande fåglarna, främst ugglorna och knipan samt sal- och storskraken bokstafligen blifva utan tak öfver hufvudet och måste därför, med risk att blifva ofredade i allt större utsträckning, taga sin tillflykt till de försåtliga holkarna. Till och med tornsvalan, som i landets norra delar har för vana att till häckplats välja höga, ihåliga torrfuror, börjar mångenstädes blifva husvill och har därför försvunnit från trakter, där hon tidigare häckat.

Då det ur vetenskaplig och naturskyddssynpunkt är önskvärdt, att ingen art, icke ens de, som tillfoga människan skada, helt och hållet utrotas, och sålunda alla åtgärder, som kunna bidraga att minska faran för de hotade arternas totala försvinnande, böra vidtagas, får jag vördsammast föreslå, att Sällskapet ville vända sig till Forststyrelsen med en hemställan att åtgärder måtte vidtagas för skyddande af sådana träd, lefvande och döda, som utgöra boplatser för roffåglar, samt sådana ihåliga träd, som lämpa sig för de större hålbyggande fåglarna.

Förslaget hänsköts till Bestyrelsen för vidare åtgärd.

Maisteri V. A. Korvenkontio esitti lehtori Viljo Hornborg'in isänsä leht. K. H. Hornborg'in muistiinpanoista tapaamansa merkinnän **Siperialaisen maa-oravan (Eutamias asiaticus Gm.) löytämisestä Pielaveden pitäjästä pohjois-Savossa v. 1878.** Tämä muistiinpano liittyen Taalainmaalla Ruotsissa 1700-luvulla tehtyyn löytöön ja erääseen

aikaisempaan todennäköisesti tätä eläintä koskevaan tiedonantoon Pohjanmaalta (vrt. F. W. Mäklin, Sciurus sibiricus in coll. Wasastjernae, Öfv. F. Vet.-Soc. XVI, 1873—74, s. 77—78) on omiaan osottamaan tämän sievän pikku-jyrsijän, jonka oikeat kotiseudut ovat Siperiassa, mutta joka tiettävästi on levinnyt aina Viena-jokeen asti lännessä, aikoinaan myös esiintyneen Suomessa. Ilmottaja selostaen joitakin piirteitä lajin elämänhistoriasta lausui mieskohtaisena arvelunaan olevan mahdollista, että kysymyksessä oleva imettäväinen edelleenkin olisi, joskin sangen harvinaisena, tavattavissa maamme pohjoisosissa, sekä kehoitti joka tapauksessa pitämään sitä tarkoin silmällä.

Dr Runar Forsius yttrade: „Ehuru magister Korvenkontio icke har fäst något större avseende vid notisen från den Wasastjerna'ska samlingen, synes det mig dock vara skäl att i detta sammanhang något beröra tillförlitligheten av lokaluppgifterna i nämnda kollektion. På Wasastjerna's tid tillmättes lokaluppgifterna icke det värde som numera tillkommer desamma. Dessutom var det då icke brukligt att å själva exemplaret göra lokalanteckningar, varför oriktiga fyndortsuppgifter lätt kunnat insmyga sig under tidernas lopp. Så finnas t. ex. bland den Wasastjerna'ska samlingens hymenopterer flere exemplar, etiketterade 'Ostrobothnia', som med största sannolikhet icke äro tagna i Finland. Jag vill bland dessa nämna *Tenthredo temula* Scop., *Macrophya rustica* L., *Osmia bicornis* L. och *O. caerulescens* L. Alla dessa äro ytterligt kännspaka arter, vilkas nuvarande utbredningsområde i Europa veterligt ligger mycket sydligare. Såsom ytterligare stöd för min åsikt, att fynden från den Wasastjerna'ska samlingen böra kritiskt granskas, vill jag citera J. Sahlberg (Meddelanden 15, s. 168). På tal om Wasastjerna's samling skriver han: „Då emellertid fyndorten icke särskildt finnes antecknadt för hvarje exemplar, måste uppgifterna hemtade från nämnda samling anses för något opålitliga.“

Toht. R. Forsiuksen lausunnon johdosta ilmoitti toht. U. Saalas olevansa asiasta kokonaan toista mieltä. Herra F. D. Wasastjernan entomologisia tiedonantoja piti hän

yleensä hyvin luotettavina, kuten niitä myöskin aikaisemmin olivat pitäneet ne henkilöt, jotka olivat olleet Wasastjernan aikoja lähempänä (C. R. Sahlberg, John Sahlberg y. m.). He ovat teoksissaan siteeranneet Wasastjernan tiedonantoja ja ilmoittaneet hänen löydöistään ilman minkäänlaisia epäilyksiä. — Kun Wasastjernan kokoelmat aikoinaan joutuivat Yliopiston museolle, seurasi niitä tarkka luettelo, jossa oli mainittu kaikki lajit, mitkä sisältyivät kokoelmiin, niiden yksilöluku j. n. e. Luettelossa, joka on hyvin huolellisesti laadittu ja joka vielä säilytetään täkäläisellä Entomologisella museolla, on m. m. erityinen sareke, mihin useimmista lajeista on merkitty maa tai maakunta, mistä eläimet ovat tavatut. Tosin ei siihen aikaan vielä kiinnitetty paljoa huomiota siihen, mistä pitäjistä hyönteiset olivat löydetyt (muutamista harvinaisemmista lajeista on annettu tällaisiakin tietoja), mutta sensijaan pidetään hyvin tarkkaa lukua siitä, missä maassa tai maakunnassa löytö oli tehty. Tämän näkee siitäkin, että kunkin ryhmän jälkeen luettelossa erikoisesti mainitaan, miten monta lajia kokoelmassa yhteensä oli ja erikseen miten monta Suomesta löydettyä lajia. Useimmista meikäläisistä lajeista on löytöpaikkana luettelossa mainittu lyhyesti „Ostrobotnia". Toisista ulkomaalaisista on mainittu joku paikkakunta, esim. Keski-Euroopassa, missä Wasastjerna myöskin on keräyksiä suorittanut. Eräistä ei ole minkäänlaisia tietoja annettu, mutta ne ovat suhteellisen vähälukuiset. — Esittäjän mielestä ei ole mitään syytä epäillä Wasastjernan antamia tietoja, varsinkin kun hänet tunnettiin aikanaan taitavaksi kerääjäksi ja tunnolliseksi mieheksi. Tosin hän ei itse etiketeerannut hyönteisiään, mutta kun ne tulivat Yliopiston huostaan, merkittiin jokainen yksilö (tarkalleen noudattamalla Wasastjernan omaa luetteloa) paikannimellä sekä merkinnällä „Coll. Wasastj.". Niihin lajeihin, joista ei Wasastjernan luettelossa ollut tarkempaa paikannimeä, merkittiin yksistään „Coll. Wasastj.". Ei ole mitään syytä epäillä, että tässä merkinnässä olisi tapahtunut erehdyksiä. Lajimääräyksessä tietysti voi olla virheellisyyksiä — niin-

kuin ylimalkaan kaikissa lajimääräyksissä — mutta niitä on verraten helppo kontrolloida, koska yksilöt yleensä ovat tallella. — Totta on, että Wasastjerna on tehnyt joukon erittäin mielenkiintoisia löytöjä ja että hänen kokoomiensa hyönteisten joukossa on useita lajeja, joita ei myöhemmin ole muualla Suomessa tavattu. Mutta tällaisia löytöjähän tekee miltei jokainen entomologi; ja meidänkin seurassamme näytetään yhtenään „erittäin mielenkiintoisia hyönteisiä, jotka aikaisemmin ovat tavatut vain Keski-Euroopassa" tai „vain Siperiassa" j. n. e. Voivatpa jotkut näistä sittemmin näyttäytyä olevansa verraten yleisiä maassamme, vaikka ne ovat jääneet huomaamatta joko oudon elintapansa vuoksi tai joistain muista syistä; mutta kun kerran on päästy perille niiden esiintymisen laadusta, on niitä voitu löytää miltei miten paljon tahansa. Ja niinpä ovatkin monet Wasastjernan „oudoista hyönteisistä" löydetyt jälleen myöhäisempinäkin aikoina, jos kohta eivät vielä kaikki. Mutta meidän tulee sitäpaitsi muistaa, että hyönteisfauna vuosikymmenien vieriessä jossain määrin voi muuttuakin. Jos meidän polvemme nyt aivan löyhillä perusteilla rupeaa epäilemään siksi luotettavan tutkijan kuin Wasastjernan tiedonantoja, silloin voi seuraava sukupolvi aivan yhtä hyvällä syyllä puolestansa ruveta epäilemään meidän tiedonantojamme j. n. e., ja silloin menee suuri määrä huolella tehtyjä havaintoja ja ahkeran työn tuloksia tavallansa hukkaan.

Doktor Ernst Häyrén lämnade följande **Meddelanden om vegetationsfärgningar.**

I Finland ha hittills publicerats rätt få uppgifter om vegetationsfärgningar, varför följande iakttagelser, ehuru gjorda mer tillfälligtvis, torde förtjäna att offentliggöras.

1. Den 21 augusti 1913 på f. m. föll på Tvärminne zoologiska station ett ovanligt stritt slagregn. Med ens uppkommo talrika rännilar, som förde vatten, grumligt av uppslammade jordpartiklar m. m., ned till saltsjön. Föroreningen gjorde sig i högre grad gällande i en grund vik S om stationen (SW om Kohagen), och efter regnet, som

varade omkr. 1 timme, var vattnet i det smala sundet SW och W om Kohagsviken ogenomskinligt och gråbrunt. Jämte lerpartiklar hade sannolikt utförts en mängd kvävehaltiga ämnen, härstammande från kornas exkrementer.

Under påföljande natt steg havsvattnet i någon mån, vilket jämte rådande lugnt väder förklarar varför det grumliga vattnet icke drev ut ur sundet. På morgonen den 22 augusti hade de grövre partiklarna sjunkit till botten, medan de lättaste närmast ytan bildade ett tunt smutsvattenskikt, under vilket med tydlig gräns följde klart vatten. I nämnda, i sundet i fråga lokalt framträdande ytlager förefanns nu en för blotta ögat synbar massvegetation av blågröna alger, vilka ställvis såsom en hinna täckte ytan, ställvis förekommo i nära varandra belägna flockar. Detta massuppträdande får väl närmast tänkas stå i samband med den starka föroreningen, om än måhända alger tidigare i någon mån drivit in i sundet, ehuru under de dagliga besöken därstädes något sådant icke gjort sig för ögat märkbart.

Vegetationen utgjordes av tre i vårt havsplankton vanliga arter, vilka alla uppträdde massvis: 1) *Aphanizomenon flos-aquae* (L.) Ralfs i de för arten karakteristiska sammangyttringarna av parallella trådar, för blotta ögat synliga och med mörkgrön ton; trådarna med talrika heterocyster, sterila; 2) *Nodularia spumigena* Mertens, i spiraler av till 1.3 mm längd och 65—115 μ bredd; trådar 8—12 μ tjocka (= *α genuina* Born. et Flah.), bildande jämte 3) *Anabaena baltica* Schmidt ljusgröna, lösare flockar, vilka ock kunde bestå enbart av den sistnämnda arten. Denna uppträdde i sällan nästan raka, vanligen oregelbundet böjda, ofta spiralböjda trådar av 3.6—4.8 μ tjocklek. Heterocysterna voro runda eller något ovala, 4.8—7 μ tjocka. Arten var rikligt sporbärande. De mogna sporerna lågo ensamma invid eller oftast på vardera sidan om en heterocyst och voro något bönformiga, 10—12 μ tjocka och 20—38 μ långa. Måtten äro således större än vad Schmidt anger (Botanisk Tidsskrift 22, 1899, sid. 371 och 412), särskilt med hänsyn till sporlängden, och då därtill sporformen är avvikande, bör

Tvärminne-formen måhända uppfattas såsom en egen ras eller varietet.

Kl. 8 à 10 f. m. nådde vegetationen sitt maximum. Vid denna tid uppblåste sydlig vind, som dels hopade algerna samman mot land, dels åstadkom deras fördelning emot djupet. Omkr. kl. 12 sågs det grumliga ytvattnet och en del alger driva ut från sundet emot väster.

2. I september 1919 observerades vid Brobergskajen i Helsingfors en gammal båt, som legat obegagnad en längre tid och nu innehöll uppskattningsvis 3 m³ alltigenom grönfärgat vatten. Vid undersökning å laboratoriet konstaterades, att den gröna färgen härrörde av en hart när renkultur av *Brachiomonas*, förekommande i riklig mängd. — I Hangö hamnområde iakttogs den 7 sept. 1920 på den s. k. Fabriksudden på västra stranden, där hamnvattnet var betydligt förorenat, en liten, knappt 2 dm djup bergsputt med smutsgrönt vatten, belägen nära vattenlinjen, så att vid högre vattenstånd vågorna måste slå in i densamma. Den smutsgröna färgen, ljusare än i föregående fall, härrörde av *Brachiomonas submarina* Bohlin och *Chlamydomonas* sp., vilka båda förekommo ymnigt.

Fig. 1. *Brachiomonas submarina* från Hangö.

En närmare undersökning av *Br. submarina* från Hangö gav vid handen, att arten är rätt varierande till formen. Sällan voro exemplaren i främre ändan så brett avrundade som å fig. b hos Bohlin (Öfvers. Kgl. Sv. Vet.-Akad. Förh. 1897, N:o 9, sid. 509), utan var begränsningsytan vanligen i någon mån inåtböjd, konkav. De fyra utskot-

ten och bakre kroppsändan voro dels spetsiga och smala, dels trubbiga och breda, och dessutom av mycket olika längd. Framifrån betraktad var individen sällan så pass „kvadratisk“ som å fig. a hos Bohlin, utan företedde vanligen djupare inbuktningar. Man jämföre den bifogade figuren. Det för arten mest karakteristiska kännetecknet synes bestå däri, att sidoarmarna äro riktade bakåt och utgå från kroppens mittparti eller t. o. m. dess bakre del.

Såsom en sannolikt obeskriven *Chloraster*-art omnämnes en hithörande form från Finland redan år 1894 av Levander (Acta Soc. F. Fl. Fenn. 12, N:o 2, sid. 39), som samtidigt lämnar en tydlig figur (pl. II fig. 4), vilken utan tvekan är att identifiera med Bohlins år 1897 beskrivna *Brachiomonas submarina.* Arten förekom på Lövöarna i Esbo socken, Nyland, i en liten, illaluktande strandputt. År 1900 omnämner L. nämnda art och därjämte *Br. gracilis* Bohlin från samma öar och framhåller härvid uttryckligen, att dessa arter åstadkomma intensiv grönfärgning i subsalina bergsputtar, där vattnet förorenats genom tillförsel av organiskt affall (Acta 18, N:o 6, sid. 51—52). Jämväl har professor Levander godhetsfullt delgivit en anteckning om förekomsten av *Br. submarina* den 12 juli 1908 i en bergsputt på Bönholmen i Tvärminne i västra Nyland. I juni 1921 fann förf. en *Brachiomonas*-putt nära vattenlinjen på sydsidan av Tvärminne-ön (tillagt vid tryckningen).

Det framgår sålunda med största grad av sannolikhet, att *Brachiomonas,* och speciellt *Br. submarina,* förekommer i förorenade brackvattensamlingar, framför allt i mindre bergsputtar, längs Finlands sydkust från Helsingfors till Hangö. Härifrån torde utbredningsområdet fortsätta över Åbo skärgård och de åländska öarna till Uppland, där arterna i fråga av Bohlin iakttogos i skärgården utanför Stockholm under förhållanden likartade med dem i Finland; *Br. submarina* är dessutom funnen på dylik lokal vid Tromsö i Norge av Lagerheim (jfr. Bohlin l. c.). Det förefaller sålunda högst antagligt, att *Brachiomonas*-associationen vid framtida undersökningar skall visa sig vara karak-

teristisk för klipporna nära vattenbrynet i ett flertal skärgårdstrakter.

3. Den 28 juli 1920 iakttogs på den högsta delen av Långholmen i Tvärminne en bergsputt med ständigt sött, alltigenom klargrönt vatten. Färgen härrörde av en *Chlamydomonas*-art, som förekom massvis (ccc efter Levanders skala), jämte *Stephanosphaera pluvialis* Cohn (cc). Dessutom iakttogs sterilt mycel av en till fam. *Saprolegniaceae* hörande art (c) ävensom *Stylonychia pustulata* O. F. M. (det. Levander) (c).

4. I en liten bergsputt ytterom båthuset på Tvärminne zoologiska station är enligt meddelande av professor K. M. Levander vattnet en del år alltigenom grönfärgat av en *Chlamydomonas*-art. Dennas uppträdande kan tänkas gynnat genom tillförsel medels regndropp av kvävehaltiga föreningar från de under båthustaket belägna svalbona. Sommaren 1920 iakttogs icke någon grönfärgning, vilket torde vara att tillskriva det ofta relativt höga vattenståndet, då putten renspolades av vågorna och saltvatten tillfördes. Sommaren 1909 uppträdde i putten i riklig mängd *Phormidium auctumnale* (Ag.) Schmidt, vilken av Kolkwitz och Marsson (Ber. d. Deutsch. Bot. Ges. 1908, Bd. 26 a, sid. 511) föres till de starkt mesosaproba arterna, och vars förekomst sålunda skulle tyda på en detta år starkare förorening än vanligt.

5. Slutligen må även i detta sammanhang erinras om den vegetationsfärgning, som regelbundet i juli, augusti och september kan iakttagas i Helsingfors i Tölöviken (i vidsträckt bemärkelse), en med saltsjön genom ett smalt inlopp sammanhängande vik av över 1 km längd och med bräckt, i betydande grad förorenat vatten. Tidigare har företeelsen omtalats av Levander (Luonnon Ystävä 12, 1908, och Meddelanden 39, 1913), Bergman jämte Klingstedt (Hälsovårdsnämndens i Helsingfors årsberättelse för år 1907, Helsingfors 1908) och författaren (Meddelanden 36, 1910), och har härvid såsom orsak till den smutsigt blågröna eller grågröna färgen hos vattnet nämnts främst *Oscillatoria*

Agardhii Gom. och i andra rummet *Anabaena spiroides* Kleb. Sistnämnda art har emellertid somrarna 1919 och 1920 icke mera iakttagits, medan däremot *Oscillatoria Agardhii* fortfarande förekommer i mängd. Dels finnes denna art spridd genom hela vattenmassan, dels samlas den vid ytan och kan då med vinden driva till lovartstranden, där den hopas i oerhörda mängder och t. o. m. fäster vid sig lekmannens uppmärksamhet.

Doktor Ernst Häyrén lämnade följande **Notiser rörande sentida blomning hösten 1920,** vilka syntes värda att från glömska bevaras.

1. *Antirrhinum majus.* Blommade ännu jultiden i det fria på trädgårdsmästare F. Jahnsons gård i Ekenäs, enligt notis i tidningen Västra Nyland för den 28 december 1920.

2. *Bellis perennis.* Julaftonsdagen 1920 sågos flere blommande stånd på kyrkogården i Ekenäs. I Västra Nyland för den 11 januari 1921 läses, att redaktionen tillsänts blommande bellis, plockad ute i det fria samma år i Pargas by i Bromarv.

3. *Calendula officinalis.* Hade hela hösten rikligt blommat på en gård i Ekenäs. Den 24 december borttogs det sista exemplaret, försett med en enda blomkorg, vilken såsom utsprucken mätte i diameter blott 2.5 cm. I ett trädgårdsland på Dalsbruk grodde årets frön och utvecklades till flere cm långa plantor.

4. *Poa annua.* Den 28 december sågs i riklig mängd, vid en temperatur av —7° C, i en gränd i Ekenäs stelfrusna, livligt gröna exemplar i blomningsstadium, med talrika blommor öppna och ståndarna uthängande. Synbarligen hade arten under de milda juldagarna befunnit sig i full blomning.

5. *Rosa pimpinellifolia.* Blommade i Dalsbruk långt in i oktober; i månadens senare hälft inträffade en kallare period, då de utslagna blommorna och bladen fröso, medan knopparna bättre motstodo kölden. Ännu den 26 okt. plockades kvistar med i spetsen vita knoppar, som stående

i vatten slogo ut vid rumsvärme. Någon senare blomning förekom icke. — En notis i tidningen Östra Nyland för den 3 november 1920 förmäler, att på gravar å Pärnå kyrkogård föregående söndag (31 okt.) iakttagits „pimpinellrosor, visserligen något små, men fullt utslagna". Bladen hade fallit, vadan rosorna sutto på bar kvist.

6. *Rosa*-arter, vilda. I Dalsbruk blommade på backar och berg „rosorna" allmänt hela hösten. „Varje buske var översållad med blommor." Mogna nypon funnos likaså rikligt, överallt tillsammans med blommorna. I senare hälften av oktober inträffade en kallare period om några dagar. De utslagna blommorna fröso, men vid ånyo inträdande varm väderlek utvecklades talrika blomknoppar, som jämväl slogo ut. Denna senare höstblomning fortgick in i december.

7. *Salix caprea*. I Helsingfors, Sörnäs, i dike invid järnvägslinjen, iakttogs den 2 september en c. 1 m hög, stympad buske med tre blommande hanhängen av 3.5—4 cm längd och c. 1.5 cm tjocklek.

8. *Senecio vulgaris*. In i december stodo flere exx., obekymrade om nattfroster och nyfallen snö som ofta åter smalt, i blomning invid ett plank å Långbrokajen i Helsingfors. Stället vettar åt W och SW. Artens frosthärdighet har tidigare framhållits av Axel Arrhenius (Meddelanden 19, 1893, sid. 21—22).

9. *Viola tricolor*, trädgårdspenséer. Blommade jultiden ute i det fria på trädgårdsmästare F. Jahnsons gård i Ekenäs (Västra Nyland 28. 12. 1920). Blommade i början av januari i det fria å Pargas gård i Bromarv; ännu den 10 januari plockades å en gård i Ekenäs en knippa fullt utslagna penséer, och på samma plats funnos även knoppar och halvt utslagna blommor (V. N. 11. 1. 1921).

De sena blomningsdata bero självfallet på den ovanligt milda hösten. I detta avseende förtjänar nämnas, att i Ekenäs väderleken i allmänhet var mild ända till jultiden och ännu under juldagarna. Först den 27 december skärpte kölden till och föll varaktig snö.

Tilläggsvis kan nämnas, att även år 1908 hösten var rätt mild: rönnen blommade i början av oktober å Jusarö i Ekenäs skärgård, och den 12 och 14 oktober plockades mogna hallon i Högben by i Karis socken (V. N. 16. 10. 1908).

Magister J. af Hällström meddelade, att han 20. 12. 1920 påträffat *Ranunculus acer* blommande i Lojo.

Mötet den 7 maj 1921.

Magister J. af Hällström förevisade en enblommig dvärgform af *Campanula patula*, funnen af elev Ann-Mari Juselius år 1920 på en gräslinda å Stor-Kroksnäs invid Borgå. Exemplaret hade en längd af 4 cm, blomskaftet var 1 cm långt och blomman 1.5 cm hög. Bladrosetten, belägen ett stycke ofvan stjälkens bas, var 6 cm i diameter.

Maisteri I. Välikangas ilmoitti tavanneensa, Eläintieteellisen museon ja Kalastushallituksen *Cottus*-materialia tarkastaessaan, *Cottus gobio*'n ja osittain *C. quadricornis*'en seassa lukuisia yksilöitä vuorisimppua *(Cottus poecilopus* Heckel), jota meillä aikaisemmin tunnettiin vain 5 yksilöä. Uusia löytöpaikkoja todettiin nyt kuitenkin vain yksi, nim. Kuusamon Kitkajärvi. Lajin levenemisen selville saamiseksi maist. Välikangas kehoitti Seuran jäseniä tallettamaan *Cottus*-aineistoa eri tahoilta maata.

Edelleen maisteri Välikangas ilmoitti, että kaulushaikara *(Botaurus stellaris)* oli tavattu meillä talvehtivana: Kalanviljelyslaitoksen hoitaja J. B. Valli oli näet ampunut sen viime tammikuun 28 p:nä Lohjan Ojamossa Myllylammen rannalta, missä se sulassa paikassa etsi ravintoa pohjamudasta. On sangen mieltäkiinnittävää, että lintu aivan levenemisalueensa pohjoisrajalla on voinut pysyä hengissä yli sydäntalven. Hyvin laihtunut tämä yksilö, joka on lahjoitettu Yliopiston kokoelmiin, kuitenkin oli.

Maisteri E. Merikallio näytti tuoreena tervehdyksenä lintumaailmasta noin viikko sitten ottamiaan kuvia sarvipöllön ja helmipöllön pesiltä.

Tohtori E. Vainio näytti I. Vainion piirustaman kuvan *Sporopodium (Lecidea) phycophorum*'in thalluksesta ja parathalluksesta (vrt. siv. 31).

Sitäpaitsi tri E. Vainio esitti seuraavat jäkäläsystemaattiset tiedot:

„*Lepraria chlorina* Ach. est status sterilis Calicii corynelli Ach. Continet sec. Zopf (Die Flechtenstoffe, 1907, p. 83) calycinum, quod etiam in Calicio chrysocephalo Ach. observatum est.

Lepraria flava Ach. verisimiliter est status sterilis autonomae speciei Calicii, numquam apotheciis collecti. Sec. Hesse et Zopf (l. c. p. 399) etiam continet calycinum. Thallus KHO + $CaCl_2O_2$ dilute rubescens.

Lepraria xanthina Vain (Cat. Welw. Afr. Lich. p. 463), L. flavae habitu subsimilis, KHO + $CaCl_2O_2$ virescenti-nigricans.

Lichen lanuginosus Ach. (Leproloma lanuginosum Nyl.) sicut Hue indicat (Lich. Gen. Croc., 1909, p. 229) ad Crocyniam pertinere videtur, sed tantum sterilis visus, et nominandus est *Crocynia membranacea* (Dicks.) Vain.

Lepraria latebrarum Ach., tantum sterilis adhuc collectus, item ad Crocyniam pertineat et nominetur *Crocynia latebrarum* (Ach.) Vain. Sec. Zopf (l. c. p. 400) continet acidum roccellicum et atranoricum et leprarinum."

Forstmästare Justus Montell: **Några för Finlands flora nya Taraxacum-arter.**

För en tid sedan återfick jag från doktor H. Dahlstedt i Stockholm en större packe af mig insamlade *Taraxaca,* hvilka i olika repriser dels af dr A. Palmgren dels af mig skickats till honom i och för bestämning. Största delen af samlingen bestod af former tillhörande kollektivarten *T. croceum* Dst., som är allmänt utbredd i Lappland. Dessa former kommo alla så när som på en,

T. croceum Dst. **ceratolobum* Dst., från Malla vid Kilpisjaur, tillbaka obestämda, emedan dr Dahlstedt anser denna grupp omöjlig att studera i samlingar.

Bland öfriga återkomna former funnos tre, hvilka mig veterligen icke tidigare äro kända från Finland:

T. boreum Dst., insamlad i Muonio Ylikylä.

T. retroflexiforme Dst., tidigare af mig insänd till samlingarna från Muonio kyrkoby under namnet *T. retroflexum* Lbg. f.

T. purpuridens Dst. från Malla vid Kilpisjaur.

Forstmästare Justus Montell: **Hvilken utbredning har Luzula multiflora Lej. och öfriga till denna grupp hörande arter?**

Genom docent Gunnar Samuelssons noggranna undersökningar har klarhet ändtligen vunnits beträffande den formkrets, som omfattar *Luzula campestris* L. och närastående arter och en ganska invecklad synonymfråga fått sin slutliga lösning.

I alla äldre floror såväl i vårt land som i Sverige samt i H. M. F., editio secunda, och andra växtkataloger har *L. campestris* uppfattats såsom kollektivart, till hvilken *L. multiflora* och *L. pallescens* samt i en del fall äfven *L. sudetica* förts som underarter eller varieteter. Först i de nyaste större frororna och växtförteckningarna hafva *L. multiflora* och *L. pallescens* upptagits som själfständiga arter, under det att *L. sudetica*, *L. nigricans, L. congesta* m. fl. förts såsom underarter eller former än till den ena, än till den andra arten. Genom Samuelssons undersökningar har steget nu tagits fullt ut och icke blott de två förstnämnda arterna, utan äfven *L. sudetica* DC *(Juncus sudeticus* Wlld., *L. nigricans* Desv. delvis, *L. campestris* var. *sudetica* Hartm. delvis), *L. frigida* Sam. *(L. campestris* v. *frigida* Buch) och *L. congesta* Lej. *(Juncus congestus* Thuill.) uppställts som egna arter. *L. fusconigra* Cel. har förts som var. till *L. multiflora.* Dessutom hafva tvenne hybrider, *L. campestris* × *multiflora* och *L. multiflora* × *sudetica,* urskilts.

Då alla dessa arter, utom *L. congesta*, förekomma i Finland, uppställer sig frågan, hvilken deras utbredning i landet är. Beträffande *L. campestris* och *L. pallescens*, hvilka ju äro af gammalt kända, är saken tämligen klar, men icke så beträffande de tre öfriga arterna. *L. multiflora* är visserligen „känd" af alla, men då utan tvifvel ganska många af de exemplar, som i samlingarna gå under detta namn, tillhöra antingen *L. frigida* eller *L. sudetica*, hvilka arter hittills varit så godt som alldeles okända och sammanblandade med *L. multiflora*, har sannolikt vid revisionen af det herbariematerial, som finnes i H. M. F., stora luckor i kännedomen om utbredningen av *L. multiflora* uppstått. Om alla dessa luckor skola kunna fyllas genom nya fynd, eller om det skall visa sig att denna art har en mindre allmän utbredning i landet än man hittills antagit, kan naturligtvis ej med bestämdhet förutsägas, men så vidt af mina rätt talrika exemplar från provinserna Ks, Lkem, Le och Lp tyckes framgå, ersättes *L. multiflora* i våra fjälltrakter af *L. frigida* och *L. sudetica*, åtminstone i stort sedt. Vid granskningen af mina samlingar — utförd af doc. Samuelsson — har det nämligen visat sig, att jag ej har ett enda exemplar af förstnämnda art från dessa fyra provinser, hvaremot talrika exemplar af de bägge senare finnas från dem alla. Då icke heller de undersökningar, jag under de två senaste somrarna gjort i Muonio, resulterat i några fynd af *L. multiflora*, förefaller det ej alldeles osannolikt, att den saknas i landets nordligaste delar eller åtminstone här är en stor sällsynthet.

Jag har velat rikta herrar exkurrenters uppmärksamhet på dessa arter, då jag antar, att de ännu äro jämförelsevis litet kända hos oss. Docent Samuelsson har gifvit en synnerligen klar framställning af släktet *Luzula* i C. A. M. Lindmans flora, där alla dessa arter äro upptagna.

Lehtori A. A. Parvela: **Tulokaskasveista Oulun, Oulaisten ja Ruukin rautatieasemilla 1920.**

Oulaisten asemalta ovat havainnot elok. ajalta 1920;

Ruukin aseman lastaussillan lähimmästä ympäristöstä olevat pikahavainnot 29. VIII. 1920; Oulun aseman alueelta keräilin kasveja pitkin viime syksyä.

Avena fatua, 3—4 yksil. Oulun tulev. tav. as. makasiinien välisellä ratapenkereellä.

Dactylis glomerata, n. 1/2 km etel. Oulaisten as. ratapenker. 1 mätäs.

Hordeum jubatum, 2 yks. tulev. tav. as. Oulussa radan varr.

Melandryum album, Oulaisten as. lastaussill. vier. 1919 1 yks.; Oulun as. tulev. tav. lastauspaik. 1 yks.

Barbarea vulgaris, 2 yksil. tulev. tav. lastauspaik. Oulussa.

Conringia orientalis, joit. yksil. Oulaisten ja Ruukin as.

Sisymbrium officinale, 1 yks. tulev. tav. as. Oulussa erään makas. seinust.

S. sinapistrum, Oulaisten ja Oulun tulev. tav. as. joks. runs.; Ruukin as. joit. yksil.

Sinapis alba, joit. yksil. Oulaisten as. puutarh. rikkaruohon vallassa olev. entisen pienen perunapellon laidassa.

S. arvensis, Oulaisten ja Ruukin as. joit. yksil.

Lepidium ruderale, Oulaisten ja Ruukin as. joit. yks.; Oulussa runs. tulev. tav. as.

L. draba, 1 yks. Oulussa tulev. tav. as. radalla.

Vicia sativa, Oulaisten ja Oulun (tulev. tav.) as. joit. yks.

Medicago lupulina, Oulussa 1 yks. tulev. tav. as. erään makas. seinust.

Melilotus albus, 2 yks. Oulussa makas. seinust. tulev. tav. as.

Malva sp., 1 yks. Oulun as. tulev. tav. lastauspaik.

Echinospermum lappula, Oulaisten as. 1 yks. lastauspaik.; Oulussa us. yks. tulev. tav. as. makas. välillä.

Asperugo procumbens, Ruukin as. joit. yks. lastauspaik.

Stachys paluster, Oulaisten as. joit. yks. *Sinapis alba*'n kasvupaik.

Hyoscyamus niger, tulev. tav. as. makas. seinust. Oulussa joks. runs.

Plantago media, joit. yks. Oulussa tulev. tav. as. kaatopaik.

Pl. lanceolata, 1 yks. Oulussa tulev. tav. lastauspaik.

Centaurea jacea, 1 yks. Oulun as. (lyseol. N. J. Nurmi).

Senecio viscosus, 1 yks. Oulun tulev. tav. as. erään makas. seinust.

Artemisia vulgaris, joit. nuor. yks. Oulun ja Oulaisten as.

Anthemis arvensis, Oulun tulev. tav. as. lastauspaik. 1 yks.

Helenium sp., 1 yks. Oulun tulev. tav. as. lastauspaik., toinen erään makas. seinust.

Bidens tripartitus, Oulun tulev. tav. as. erään makas. seinust.

Sonchus asper, joit. yks. Oulun asema-al. ratapenk.

Ylioppilas V. J. Karvonen: **Luonnontieteelliselle alueellemme uusia pikkuperhosia:**

Galleria mellonella L. Tätä mehiläispesissä elävää, Ruotsissa Uplantiin asti yleistä perhoslajia on löydetty Suomessa toistaiseksi vain 6 kpl. seuraavista paikoista: *Ab.* Uskela (E. J. Bonsdorff), Lohja (H. Lindberg) 3 kpl. *Ka.* Viipuri (E. Thuneberg) 2 kpl.

Crambus fascelinellus Hb. On aikaisemmin ollut meillä sekoitettuna lähisukuiseen *C. contaminellus*'een. Tähän asti tunnetut löytöpaikat ovat: *Ab.* Parainen (E. Reuter). *N.* Tvärminne (B. Poppius, Th. Grönblom, W. Hellén, N. Kanerva, J. Listo). *Ik.* Sakkola (Th. Grönblom).

Phalonia kindermanniana Tl. Tämä laji oli hyvin yleinen ratavallilla Viipurin aseman *(Ka)* vieressä 14. 7. 20 (ipse).

Epinotia rubiginosana H.S. Yksi kappale saatu Espoossa *(N)* lennosta suolta 16. 6. 20 (ipse).

Epinotia simplana F. R. *Kl.* Valamo, 2. 7. 20 (ipse).

Laspeyresia caecana Schläg. *Kl.* Sortavala 21—25. 6. 20 (O. Winter, ipse) 8 kpl.

Alucita baliodactyla Z. *Kl.* Sortavala 1—8. 7. 19 ja 8. 7. 20 (O. Winter, ipse) 6 kpl.

Chimabacche phryganella Hb. Tätä myöhään syksyllä lentävää perhoslajia on professori E. Reuter pyydystänyt useita kappaleita Ispoisissa *(Ab)* jo v. 1884 lokakuun alussa, mutta erehdyksestä tulivat ne määrätyiksi *Exaeretia allisella*'ksi. Myöhemmin on ylioppilas A. Fr. Nordman huomannut *C. phryganella*'n olevan yleisen Paraisissa *(Ab)*.

Hofmannophila pseudospretella Stt. *Ab.* Turku 1920 (N. Kanerva) 2 kpl. *N.* Helsinki 12. 9. 19 ja 1. 10. 18 (ipse) 3 kpl.

Xystophora morosa Mühlig. Yksi kappale saatu Espoossa *(N)* meren rannalta.

Coleophora antennariella H.S. *Ab.* Ruissalo 1920 (N. Kanerva). *N.* Espoo 25. 5. 19, 20—25. 5. 20, 11. 5. 21 (ipse) useita kappaleita.

Argyresthia pulchella Z. Yksi kappale tätä sievää lajia saatu Sortavalassa *(Kl)* tuomelta 13. 7. 20 (ipse).

Argyresthia spiniella Z. On ollut sekoitettuna toisiin lähisukuisiin lajeihin. Varmuudella sitä on löydetty seuraavista paikoista: *Ab.* Bromarf (R. Fabritius). *N.* Tammisaari (R. Fabritius), Tuusula (E. Löfqvist) ja Espoo (ipse). Espoossa tämä perhonen on jokseenkin yleinen useimmissa paikoissa, missä tuomea kasvaa. Lentoaika kestää heinäkuun lopusta syyskuun alkuun.

Scardia tessulatella Z. On Suomessa tähän asti kulkenut *S. boleti*'n nimellä viimemainitun juokossa. *S. tessulatella* eroaa siitä kuitenkin helposti m. m. sen kautta, että sillä on etusiipien ripsissä 6—7 valkoista täplää, kun sen sijaan *S. boleti*'lla on 4. Molemmat lajit lienevät Suomessa suunnilleen yhtä yleiset.

Tinea columbariella Wck. *Kl.* Sortavala 10. 7. 19, 7—9. 7. 20 (ipse) 3 kpl.

Student Ole Eklund: **Carex canescens L. × C. stellulata Good.**

Sommaren 1920, den 17 juli, gjorde jag i Korpo: Jurmo (Ab) ett fynd av *Carex canescens* L. × *C. stellulata* Good. (det. Harald Lindberg). Då denna hybrid icke

tidigare anträffats inom Fennoskandia, torde en närmare beskrivning av såväl bastarden som växtlokalen vara på sin plats. Bastarden har beskrivits efter dels levande material, insamlat 17. 7. 1920 på Jurmo, dels konserverat, insamlat samma datum å samma ställe. Därjämte bifogas beskrivningar av stamarterna uppgjorda med ledning av diagnoserna hos L. M. Neuman (Sveriges Flora, Lund, 1901).

C. canescens L. Strån 25—50 cm, styva, vasst 3-kantiga, grågröna, upptill sträva, nedtill omgivna av 8—10 cm höga, ofta skivor saknande slidor; rosettblad styva, uppräta, n. platta, grågröna, m. sträva i kanten, 2—4 mm breda, av stråets längd; småax 5—8, uppräta, 6—10 mm × 3—5 mm (♂-delen icke inbegripen), alla nående varandra (eller de två nedersta 3—5 mm avlägsnade), cylindriska—avlånga; hylsblad många gånger kortare, sällan det nedersta trådfint, dubbelt längre än axet; ♀-fjäll brett äggrunda, kortspetsade, vita med smalt, grönt mittfält, knappast kortare än fruktgömmena; dessa 2—2.5 × 1 mm, gröna, slutligen grågröna, strimmiga, svagt mångnerviga, deras inre sida platt, elliptisk, den yttre kullrig, kanten mellan dem föga utskjutande; spröt utgörande en triangulär, m. kort fortsättning av fruktgömmet, således ej tydligt avsatt.

C. canescens L. × *C. stellulata* Good. Bildar stora tuvor. Strån tämligen styva, 3-kantiga, n. rent gröna med en nyans i grått, ofta något lutande utåt tuvans periferi, 20—75 cm långa, nedtill släta och glatta, upptill sträva, bladiga till den nedersta fjärdedelen av sin längd; rosettblad svagt rännformiga—n. platta, strävbräddade, grågröna (av i det närmaste samma färg som hos *C. canescens)*, m. kortare än strået, (10—) 13—23 (—26) cm × 2—2.5 mm, i spetsen 3-kantiga; småax 3—5 (—6), 6—8 × 2—3 mm, de övre (oftast) nående varandra, det nedersta 8—11 mm avlägsnat och försett med ett 12—15 (—20) mm långt, borstlikt hylsblad (stundom n. utan sådant), de övre utan eller (sällan) det andra småaxet nedifrån med ett m. kort (1.5—2 mm) borstlikt sådant; ♀-fjäll brett äggrunt triangulära, kortspetsade, med tämligen smalt, grönt mittfält, som

omgives av en ljusbrun bård, vilken småningom övergår och förtonar i den vita ytterranden; fjällen av fruktgömmenas längd eller obetydligt kortare (vilket synbarligen har sin orsak i de dåligt utbildade, hopskrumpna fruktgömmena); dessa sistnämnda lika dem hos *C. stellulata* Good., men på grund av steriliteten m. mindre, c. 2×1 mm, triangulärt äggformiga, olikformigt utbildade, gröna, avsmalnande i ett ± kort spröt.

C. stellulata Good. Strån styva, 3-kantiga, rent gröna, 15—45 cm, glatta, upptill vanligen något sträva, nedom mitten bladiga; rosettblad rännformiga, gröna, kortare än strået, 12—20 cm×2 mm, i spetsen 3-kantiga; småax 3—5, n. klotrunda, 6—9 mm i diameter, de övre nående varandra, det nedersta 6—12 mm avlägsnat och försett med ett borstlikt hylsblad (m. sällan bladlikt, 4—5 cm långt), de övre utan sådant; ♀-fjäll bruna med grönt mittfält, hälften kortare än fruktgömmena; dessa plankonvexa, triangulärt äggformiga, 3—4 mm långa, svagt nerviga, gröna (eller slutligen skiftande i brunt), tvärt hopdragna till ett tydligt 2-tandat, 1—1.5 mm långt, plattat spröt.

Som av beskrivningen framgår, är hybriden till sina karaktärer tämligen intermediär. I växande tillstånd är den till habitus mest lik en m. storväxt *C. stellulata* på ett så tidigt stadium, att fruktgömmena ej äro utspärrade, men avviker genast genom bladfärgen och de långsträckta, tomma och därför lätt hoptryckbara småaxen.

Bastarden växer nära öns södra strand å mycket sank mark, bevattnad av källsprång och starkt beskuggad av täta bestånd av *Alnus glutinosa*, som uppträda i grupper på tuvbildningar, mellan vilka synnerligen vattensjuka, lägre partier sträcka sig. Här frodas talrika, stora och kraftiga tuvor av hybriden (sommaren 1921 dock till största delen avbetad av boskap), växande bland stamarterna, av vilka *C. stellulata* finnes rikligt, *C. canescens* åter särdeles sparsamt. Vegetationen å dessa sanka partier representeras av följande 19 arter:

Calla palustris (spridd)
Carex canescens (spars.)
C. canescens × *C. stellulata* (täml. rikl.)
C. Goodenoughii (täml. spars.)
C. Oederi (täml. rikl.)
C. rostrata (täml. spars.)
C. stellulata (ymn.)
Cerastium vulgare (insprängd)
Epilobium palustre (enstaka)
Eriophorum polystachyum (spars.)
Galium palustre (rikl.)
Juncus alpinus (täml. spars.)
Lycopus europaeus (spars.)
Menyanthes trifoliata (täml. rikl.)
Ranunculus flammula (täml. rikl.)
Rhamnus Frangula (2—3 cm:s plantor)
Sagina nodosa (täml. spars.)
Veronica scutellata (täml. spars.)
Viola palustris (täml. rikl.)

Mossfloran är företrädd av *Climacium dendroides*, *Mnium hornum* och *M. Seligeri* (alla bestämda av dr V. F. Brotherus).

Tuvorna, som bildats kring *Alnus*-bestånden, ha att uppvisa följande 14 arter:

Aspidium cristatum (spars.)
*A. *dilatatum* (spars.)
*A. *euspinulosum* (täml. spars.)
A. filix femina (enst. grupp.)
A. filix mas („ „)
A. thelypteris (m. spars.)
Empetrum nigrum (rikligt)
Eriophorum polystachyum (insprängd)
Juniperus communis (enst. buskar)
Majanthemum bifolium (täml. rikl.)
Polypodium dryopteris (täml. rikl.)
P. phegopteris (spars.)
Potentilla erecta (rätt rikl.)
Vaccinium vitis idaea (täml. rikl.)

Å en tuva, vid roten av en större klibbal, växte sparsamt *Circaea alpina* och i närheten av denna tuva uppträdde *Marchantia polymorpha*. Av mossor å tuvorna observerades *Acrocladium cuspidatum*, *Climacium dendroides* och *Mnium cinclidioides* (bestämda av dr V. F. Brotherus).

Amanuens Richard Frey: **Provisorisk förteckning över Finlands culicider.**

Under år 1920 har största delen av Zoologiska museets finländska material av culicid-imagines varit sänd i och för bearbetning till den kända culicid-specialisten F. W. Edwards i England. Detta material, som numera återkom-

mit, visar sig tack vare Edwards' bearbetning innehålla icke så få intressanta former, bl. a. tre hittills obeskrivna arter, nämligen *Theobaldia bergrothi* Edw., *Ochlerotatus freyi* Edw. och *O. parvulus* Edw. — Hittills har sammansättningen av culicid-faunan inom vårt naturhistoriska område varit rätt bristfälligt känd. I litteraturen föreligga dock endel uppgifter härom, särskilt beträffande förekomsten av särskilda larvformer i våra vatten samt rörande den i samband med malaria-forskningen även hos oss av flera inhemska forskare ingående studerade, medicinskt-sanitärt viktiga arten *Anopheles maculipennis* Meig.

Efterföljande provisoriska förteckning över de av Edwards bestämda culicider-imagines avser främst att fästa uppmärksamheten vid dessa hittills hos oss mycket försummade insekter. I densamma finnas dessutom medtagna några av prof. C. Lundström tidigare bestämda arter, tillhörande släkterna *Aëdes*, *Mochlonyx* och *Corethra*. Förteckningen upptager sålunda alla hittills från vårt naturhistoriska område kända culicider.

Jag hoppas, att denna förteckning skall visa, vilket rikt fält för undersökningar här föreligger, dels rörande utbredningen och förekomsten av de många hos oss representerade arterna, dels rörande de enskilda arternas utvecklingshistoria och ekologi. Till ledning vid bestämmandet av de skandinaviska (inkl. finländska) arterna må här hänvisas till Edwards arbete „A synonymic list of the mosquitoes hitherto recorded from Sweden, with keys for determining the genera and species“ (Entom. tidskrift, årg. 42, s. 46—52, 1921), samt i fråga om dessa arters biologi till Wesenberg-Lunds stora arbete „Contributions to the Biology of the danish Culicidae“ (Mém. l'Acad. R. Sc. Lettr. Danemarc, Ser. 8, T. VII, N:o 1, 1920—1921).

De i förteckningen förekommande frågetecknen avse att utmärka exemplar, vilka av Edwards icke blivit säkert bestämda till arten; däremot hänsyfta de icke på lokalen.

Anopheles Meig.

1. **A. maculipennis** Meig. — *Al.* Geta (B. Poppius). *Ab.*

Kuustö (Lundstr.); Eriksberg (Bonsd.); Karislojo (J. Sahlb., Forsius, Hellén); Lojo (Forsius). *N.* Tvärminne Zool. Stat. (B. Poppius, Frey); Esbo (Levander); Hoplax (Mäklin); Helsinge (Hellén). *Ik.* Valkjärvi (Frey). *Ta.* Sysmä (Hellén); Teisko (Frey). *Tb.* Jyväskylä (Hellén). *Sb.* Kuopio (A. Palmén). *Om.* Jakobstad (J. Sahlb.). *Ob.* Uleåborg (Hermanson). *Ks.* Kuusamo (Frey). *Li.* Ivalo (J. Sahlb.).

Culex L.

2. **C. pipiens** L. — *Al.* Finström (Frey). *Ab.* Kuustö (Lundstr.); Karislojo (Hellén). *N.* Tvärminne Zool. Stat. (Levander, Frey); Esbo (Frey); Helsingfors (Lundstr., Frey). *Ta.* Teisko (Frey).

Theobaldia N.-L.

3. **Th. bergrothi** Edw. — *Ab.* Kuustö (Lundstr.). *Ka.* Kivikoski vid Saima kanal (Adelung). *Kol.* Petrosawodsk (Günther). *Ob.* Säräisniemi (Wuorentaus). *Lkem.* Kittilä (Krogerus).

4. **Th. morsitans** Theob. — *Ab.* Kuustö (Lundstr.); Sammatti (J. Sahlb.). *Ta.* Hattula (Wegelius).

Ochlerotatus Arrib.

6. **O. vexans** Meig. — *N.* Tvärminne Zool. Stat. (Levander); Helsingfors (Frey).

7. **O. maculatus** Meig. (*waterhousei* Theob.). — *Al.* ? Finström (Frey). *Ab.* ? Karislojo (J. Sahlb.). *N.* Tvärminne Zool. Stat. (Frey); Helsingfors (Frey). *Ka.* Kymmene (Salmen). *Kl.* ? Kexholm (Frey). *Ok.* ? Kajana (Hellén). *Ks.* Kuusamo (Frey).

8. **O. excrusians** Walk. (*annulipes* auct. p. pt.). — *Ab.* ? Kuustö (Lundstr.); Eriksberg (Bonsd.); Karislojo (J. Sahlb., Forsius, Frey). *N.* Tvärminne Zool. Stat. (Frey); ? Kyrkslätt (Frey). *Ta.* Messuby (Frey); Hattula (Essen). *Kl.* Valkjärvi (Frey). *Kb.* ? Tohmajärvi (Mäklin). *Om.* Jakobstad (J. Sahlb.). *Kk.* ? Kouta (J. Sahlb.). *Li.* Enare (J. Sahlb.).

9. **O. freyi** Edw. — *Ab.* Eriksberg (Bonsd.).

10. **O. lutescens** Fabr. (*annulipes* Zett., *fletcheri* Coq.). — *Ab.* Kuustö (Lundstr.); Eriksberg (Bonsd.).

11. **O. caspius** Pall. (*dorsalis* Theob., *punctatus* Meig.). — *Ab.* Kuustö (Lundstr.).

12. **O. dorsalis** Meig. (*curriei* Coq.). — *Ab.* Kuustö (Lundstr.); Uskela, Eriksberg (Bonsd.). *N.* Tvärminne Zool. Stat. (Frey). *Kl.* Kexholm (Tengstr.). *Kpor.* Soroka (J. Sahlb.).

13. ? **O. alpinus** L. (*nigripes* Zett.). — *Lv.* ? Kusomen (Frey).

14. **O. cataphylla** Dyar (*prodotes* Dyar). — *Al.* Finström (Frey); Sund (Forsius, Frey). *Ab.* Karislojo (J. Sahlb.). *N.* Tvärminne Zool. Stat. (Frey); Helsingfors (Frey). *Ta.* Hattula (Essen). *Ks.* Kuusamo (Frey).

15. **O. diantaeus** H.D. & K. — *Ab.* Kuustö (Lundstr.). *Ob.* ? Kiiminki (Frey). *Ks.* ? Kuusamo (Frey).

16. **O. communis** Deg. (*nemorosus* Meig., *palméni* Edw. enligt meddelande av Edwards i brev). — *Al.* ? Hammarland (Frey). *Ab.* Kuustö (Lundstr.). *N.* Tvärminne Zool. Stat. (Frey); Kyrkslätt (Frey); Helsingfors (J. Sahlb.). *Ta.* Hattula (Wegelius). *Sb.* ? Kuopio (Frey). *Kl.* Kexholm (Hellén). *Ob.* ? Säräisniemi (Wuorentaus). *Ok.* ? Suomussalmi (Hellén). *Li.* ? Enare (Mäklin?). *Lim.* Seitjaur (Palmén).

17. **O. parvulus** Edw. — ? *Ab.* Karislojo (J. Sahlb.). *Ok.* ? Suomussalmi (Hellén). *Lkem.* Kittilä (Silén, Saalas). *Lim.* Seitjaur (Palmén). *Lv.* ? Kusomen (Hellén). *Lp.* ? Ponoj (Frey).

18. **O. punctor** Kirby (*nemorosus* Theob.). — *Al.* Finström (Frey). *Ab.* Karislojo (J. Sahlb., Frey). *N.* Tvärminne Zool. Stat. (Levander, B. Poppius, Frey); Helsinge (Hellén). *Ka.* Viborg (Pipping). *Ta.* Hattula (Essen). *Ks.* Kuusamo (Frey). *Li.* Utsjoki (J. Sahlb.).

Aëdes Meig.

19. **A. cinereus** Meig. — *Ab.* Uskela (Bonsd.); Karislojo (J. Sahlb., Forsius). *N.* Kyrkslätt (Frey). *Ka.* Kivikoski o. Rajala (Adelung). *Ta.* Sysmä (Hellén); Messuby (Frey).

Mochlonyx Lw.

20. **M. culiciformis** Deg. — *N.* Tvärminne Zool. Stat. (Frey); Helsinge. *Ik.* Mohla (J. Sahlb.).

Corethra Meig.

21. **C. plumicornis** Fabr. — *Ab.* Kuustö (Lundstr.); Lojo (Forsius). *Ka.* Rajala (Adelung).

22. **C. fusca** Staeg. — *Ab.* Kuustö (Lundstr.). *Ta.* Messuby (Frey).

Amanuens Richard Frey: **Ur fågelbon kläckta Diptera.** (Anmäld den 5 februari 1921.)

För ett antal år sedan tillvaratogs på Zoologiska museets vertebrat-avdelning en samling små *Diptera,* vilka hade utvecklat sig i en burk, innehållande nyligen till museet inlämnade starbon. Varifrån dessa starbon härstammade har tyvärr icke blivit närmare antecknat. Det sannolikaste antagandet torde vara, att de blivit hämtade till museet från Helsingfors närmaste omgivningar. Vid en av mig företagen granskning visade sig detta material innehålla följande 4 arter:

1. *Carnus hemapterus* Nitzsch (= *Cenchridobia eggeri* Schin.). — Ett dussin nysskläckta, med normalt utbildade, vitaktiga vingar försedda exemplar föreligga i samlingen. Denna egendomliga dipter, som först på senaste tid blivit något närmare känd, lever sannolikt som ektoparasit i fjäderbetäckningen hos olika fågelarter *(Sturnus vulgaris, Falco tinnunculus,. Falco sacer).* Såsom äldre förlorar den vingarna och får en oformligt starkt uppsvälld bakkropp, varigenom hela djuret erhåller ett mycket främmande utseende. Släktets systematiska ställning har hittills varit omtvistad. Medan Nitzsch, som år 1818 beskrev släktet och arten, hänförde detsamma till *Conopsariae* Latr., ställde Schiner (1864) det av honom uppställda släktet *Cenchridobia* med arten *eggeri,* vilken påvisats vara synonym med *Carnus hemapterus,* i närheten av *Borboridae.* Brauer förde 1880 *Carnus* till *Sepsidae.* Collin (1911) och Meijere (1913) påvisade, att *Carnus* står mycket nära släktet *Meoneura* Rond., från vilket *Carnus* såsom ung lättast åtskiljes genom avsaknaden av den bakre tvärribban på vingarna. I ett samtidigt arbete av mig över munbyggnaden hos ett antal

lägre *Schizophora* påvisas, att munbyggnaden hos dessa tvenne släkten är i huvudsak likartad. Dock uppvisar i detta avseende *Carnus* en större specialisation i riktning mot en starkare anpassning till ett parasitiskt levnadssätt. I nämnda arbete har jag anslutit mig till Brauers åsikt, att dessa tvenne släkten systematiskt stå närmast *Sepsidae* (spec. *Piophilidae)*, i motsats till Collin och Meijere m. fl., vilka hänfört släktet *Meoneura* till familjen *Milichiidae.* — Arten har hittills endast varit känd från Nord-Tyskland, Österrike och Rumänien.

2. *Meoneura* sp. — Egendomligt nog innehåller materialet även 7 exx. av en *Meoneura*-art. Då detta släkte hittills icke har blivit monografiskt utrett, anser jag mig icke ännu kunna bestämma dessa exemplar till arten.

3. *Helomyzidae nov. gen.* — 4 exemplar visa sig med all sannolikhet tillhöra ett nytt, hittills obeskrivet släkte inom familjen *Helomyzidae.*

4. *Mycetaulus bipunctatus* Fall. — Talrika exemplar av denna hos oss icke allmänna piophilid.

Citerad litteratur:

Brauer, Fr., 1880. Zur Systematik der Dipteren. Denkschr. mat.-naturw. Cl. k. k. Akad. Wien, XLII, s. 117.

Collin, J. E., 1911. On Carnus hemapterus Nitzsch (Cenchridobia eggeri Schiner) and its systematic position among the Diptera. Nov. Zool. Tring., XVIII, s. 138—139.

Meijere, J. C. H. de, 1913. Zur Kenntnis von Carnus hemapterus Nitzsch. Schrift. d. phys.-ökon. Gesell. zu Königsberg, 52, s. 1—18.

Nitzsch, C. L., 1818. Die Familien und Gattungen der Tierinsekten. Germar's Mag. d. Ent., III, s. 306.

Schiner, J. R., 1864. Fauna Austriaca. Die Fliegen (Diptera). II, s. 334—335.

Årsmötet den 13 maj 1921.

Ordföranden, docent Alvar Palmgren, föredrog följande **Årsberättelse öfver Sällskapets verksamhet 1920—1921.**

I dag har för Societas pro Fauna et Flora Fennica ett arbetsår åter runnit ut. Till sin större del har det för Sällskapet inledt dess hundrade. Konturerna af det gångna året äro ej nämnvärdt olika tidigare års. Sällskapet har regelbundet sammanträdt här i de Vetenskapliga Samfundens hus kl. 7 e. m. den första lördagen i oktober, november, december, februari, mars, april och maj månader; endast i dag har sammanträdet begynt 1 timme tidigare. Mötena hafva såsom tidigare under en lång följd af år varit talrikt besökta, af 53—65 medlemmar. Med smärta har Sällskapet bland de närvarande under hela året saknat sin af sjuklighet vid hemmet bundne åldrige Hedersledamot, professorn Th. Sælan, hvars vördnadsbjudande gestalt under decennier skänkt Sällskapets sammanträden en prägel af värdighet, för ständigt nya generationer af studerande stått som en sinnebild af Sällskapets bästa traditioner ända från förra seklets midt. — Endast däri har en olikhet i sammankomsternas karaktär framstått, att mötena regelbundet inledts med ett föredrag af mer allmän biologisk natur. Häri har en af Sällskapets vordne, högt förtjänte sekreterare docenten H. Federley för ett antal år sedan uttalad tanke tagit fast form. Man har velat för Sällskapets sträfvanden fastslå en mer allmän syftning. Dessa föredrag, 4 zoologiska och 2 botaniska, 3 på svenska, 3 på finska, hafva i nedan angifven följd hållits af:

Docenten H. Federley öfver af honom bedrifna arfanalytiska undersökningar å fjärilar;

Kustos dr H. Lindberg öfver resultaten af långvariga studier öfver diatomacé-floran i de kvartära aflagringarna i landet;

Professorn Fredr. Elfving, till åminnelse af Elias Tillandz, „den finska botanikens fader“, 250 år tidigare

utnämnd till medicineprofessor vid Akademien i Åbo, en framställning egnad ej blott Elias Tillandz, utan äfven hela den dåtida naturvetenskapliga kulturnivån;

Fil. Mag. H. Järnefelt öfver fiskeribiologiska studier i Thusby träsk;

Docenten G. Ekman öfver dubbelbildningar hos ryggradsdjuren;

Öfverdirektören dr T. H. Järvi om laxen och laxfisket.

Som tillförene har tyngdpunkten hos sammanträdena legat i smärre vetenskapliga meddelanden, till antalet motsvarande hvad under senare tid plägat vara fallet. Sammanlagt hafva afgifvits 75 meddelanden, 40 af zoologiskt och 35 af botaniskt innehåll. De zoologiska fördela sig på herrar J. Carpelan, R. Forsius, R. Frey, W. Hellén, I. Hildén, H. Järnefelt, V. Karvonen, V. Korvenkontio, R. Krogerus, K. M. Levander, Håkan Lindberg, E. Merikallio, J. Montell, E. Nyberg, R. Palmgren, E. Reuter, U. Saalas, C. Segerstråle, K. E. Sundström, J. V. Suomalainen och I. Välikangas. De botaniska hafva afgifvits af herrar M. Brenner, V. F. Brotherus, O. Eklund, Fredr. Elfving, I. Hidén, J. af Hällström, E. Häyrén, M. J. Kotilainen, V. Kujala, Harald Lindberg, J. Montell, A. Palmgren, A. Parvela, M. Puolanne, A. Ulvinen, E. Vainio och I. Välikangas.

Såsom resultat af tidigare års arbete har under året ur trycket utkommit 45:te årgången (1918—19) af Meddelanden, redigerad af dr E. Häyrén (2. X. 1920), samt tom 47 af Acta inrymmande:

Palmgren, R., Högholmens zoologiska trädgård åren 1888—1918; sid. 1—240,

Munsterhjelm, Gust., Om Chironomidernas äggläggning och äggrupper; sid. 1—174,

Valle, K. J., Zur Kenntnis der Odonatenfauna Finlands; sid. 1—42,

Grönblad, Rolf, Finnländische Desmidiaceen aus Keuru; sid. 1—98.

I detta sammanhang må här äfven omnämnas ett af professor K. M. Levander vid februari-mötet demonstre-

radt, af honom uppställdt arkiv för naturskydd, särskildt naturskyddssträfvandet i Finland, inrymmande utklipp ur tidskrifter och tidningar, litteraturhänvisningar, smärre särtryck, lagstiftningsakter och dokument. Materialet, en frukt af mer än 10 års arbete, ställes till intresserades tjänst. Sällskapet kan icke underlåta att för detta erbjudande och den möda, herr Levander nedlagt på denna värdefulla sammanställning, till honom uttala sitt tack.

Trots det stor sparsamhet med Sällskapets tillgångar nu är af nöden, har Sällskapet dock ej velat frångå principen att med blicken riktad framåt på de ungas utveckling i naturen utgifva några understöd för exkursionsverksamhet. På ansökan hafva sådana till ett belopp om 600 mk etthvart utgifvits åt:

Stud. K. E. Sundström för ornitologiska studier i Ekenäs-trakten;

Stud. M. J. Kotilainen för bryologiska studier i norra Savolaks och norra Karelen;

Stud. B. Olsoni för botaniska studier i Kimito.

Med djup rörelse har Sällskapet af dess vordne sekreterare och varme vän, rektor Axel Arrhenius i Sverige, fått emottaga en gåfva om 700 mk att användas som understöd för studium af floran i någon af de sydvästra skärgårdssocknarna. Stipendiet har tilldelats studeranden Ole Eklund för fortsatta växtgeografiska och floristiska studier i Korpo skärgård.

Härjämte har Sällskapet utgifvit åt studeranden I. Hidén ett understöd om 200 mk (däraf 100 mk återstående af det af general L. Munck och häradshöfding H. Munck för Sveaborgs botaniska undersökning donerade stipendiet) för dennes treåriga studier öfver floran på Sveaborg.

Med tacksamhet får Sällskapet yttermera anteckna ett ännu ej utgifvet stipendium om 300 mk, gifvet af magister E. Lindqvist närmast för bladsteklarnas studium.

I samband med frågan om Sällskapets exkursionsverksamhet må här antecknas, att en utflykt förliden måndag på inbjudan af Sällskapets medlem och varme vän general

L. Munck af ett trettiotal medlemmar företogs till Sveaborg.

*

Vid Sällskapets sammanträden har till handläggning förelegat ett afsevärdt antal löpande ärenden, delvis af betydande bärvidd och intresse. De hafva i viss grad för den utomstående återspeglat det dryga arbete, drygare än tidigare på många år, som under året ålegat Sällskapets Bestyrelse. Ej mindre än 10 gånger under det gångna arbetsåret har Bestyrelsen varit församlad. För den beredvillighet, hvarmed dess medlemmar enhvar under en jäktande, för den enskilde så betungande tid för Sällskapet burit arbetstungan, får å Sällskapets och egna vägnar jag frambära ett varmt tack, riktadt till alla, men främst till Sällskapets skattmästare och sekreterare. — Bland frågor handlagda af Sällskapet eller dess Bestyrelse må här, under hänvisning till protokollen för Sällskapets och Bestyrelsens sammanträden, följande omnämnas:

I. Sällskapets intill denna dag gällande, den 10 oktober 1894 fastställda stadgar, hafva icke motsvarat den nu gällande Föreningslagen, och har Sällskapets den 29 december 1919 gjorda anmälan för införande i Föreningsregistret af Socialstyrelsen (den 23 maj 1920) förkastats. Af Bestyrelsen uppgjordt förslag till nya stadgar har af Sällskapet granskats i tvenne läsningar (den 5 februari och 2 april) och vid tredje läsning i dag slutligt godkänts.

II. I anseende till den stegrade efterfrågan har Bestyrelsen beslutat för framtiden utgifva „Meddelanden“ i en upplaga om 750 exemplar (tidigare 650) samt Acta i en upplaga om 700 (tidigare 650) exemplar.

III. I syfte att för bibliotek samt forskare bevara ännu återstående exemplar af Sällskapets äldre skrifter, har Bestyrelsen på förslag af sekreteraren beslutat att för framtiden inställa fri försäljning af tidigare årgångar, så snart den återstående upplagans storlek nedgått till 25 exemplar. På bibliotekarien ankommer härvid den närmare pröfningen.

IV. I anseende till valutans förändrade värde har Sällskapet beslutat enligt bibliotekariens pröfning höja priset för äldre årgångar af Sällskapets skrifter med 600—1000 %; Sällskapets medlemmar dock obetaget att förvärfva dessa skrifter för ett belopp med 50 % understigande det sålunda fastställda.

V. Vid Sällskapets sammanträde den 6 november har af prof. Alex. Luther framställts ett af Sällskapet med stort intresse emottaget vidsynt förslag om åtgärder för en vetenskaplig undersökning af Petschenga-området. — För detta nyförvärfvade områdes varaktiga förening med vårt land framstår, för att använda herr Luthers ord, dess snabba kolonisering och civilisering tvifvelsutan såsom varande af den största betydelse. Ett viktigt led härvid utgör områdets fullständiga vetenskapliga eröfring, hvartill hittills endast blygsammare ansatser gjorts af Finlands naturforskare.

För frågans allsidiga beredning har af Bestyrelsen ett särskildt utskott tillsatts bestående af herrar Levander, Luther och Häyrén. Tiden har dock ännu ej ansetts inne för anordnande af en vetenskaplig expedition, för hvars dryga kostnader en hänvändning till Regeringen varit af nöden, men är planen endast hvilande. Bestyrelsen har däremot gifvit sitt varma förord åt en af magister E. Merikallio personligen till Regeringen riktad anhållan om ett understöd om 8,000 mk för en ornitologisk exkursion till detta ishafsområde.

VI. Af forstmästaren J. Montell har till Sällskapets sammanträde den 2 april tillställts ett upprop „Skydd åt fåglarnas boträd“, hvilken hänvändelse på Bestyrelsens försorg riktas vidare till Forststyrelsen.

VII. Af rektor M. Brenner har till Sällskapet riktats en vädjan till skyddande af egendomliga former af de vanliga trädslagen. Bestyrelsen har beslutat uppsätta och distribuera en kort vädjan i det af herr Brenner äskade syftet.

VIII. Intendenten magister R. Palmgren har hos Sällskapet hemställt, det ville Sällskapet skrida till åtgärd

„för att medelst frågeformulär söka anskaffa tillförlitliga uppgifter rörande naturföremål och platser, som vore i behof af skydd". Bestyrelsen har i samråd med herr Palmgren skridit till de åsyftade åtgärderna.

IX. Vid det gångna arbetsårets ingång framstod den ekonomiska grunden för Sällskapets fortsatta verksamhet som mer än bekymmersam. De plötsligt stegrade tryckningskostnaderna hade medfört ett deficit på ca 40,000 mk, hvartill ännu komme kostnaderna för tvenne under tryckning varande arbeten, tillsammans öfverstigande 20,000 mk. I anseende härtill såg sig Bestyrelsen den 15 sistvikne oktober tvungen att tillsvidare inställa all vidare tryckningsverksamhet, och gällde beslutet äfven det redan i stort sedt redigerade 46:te häftet af „Meddelanden" (för år 1919—20). Sakläget har emellertid oväntadt snabbt gått till ljusning.

Genom åtgärd af den Vetenskapliga Centralnämnden, till hvilken hänvändning från Bestyrelsen skett och där Sällskapet haft förmånen se sina intressen med framgång bevakade af professor Alex. Luther, har vårt Samfund — i likhet med många andra sådana — haft förmånen att se sina af tryckningsverksamhet förorsakade skulder af Staten betäckta med 58,000 mk. Redan dessförinnan har genom Bestyrelsen en hänvändning gjorts till särskilda affärs- och industriella inrättningar äfvensom en del enskilda medborgare med anhållan om understöd för Sällskapets fortsatta vetenskapliga verksamhet, närmast för utgifvande af vetenskapliga arbeten till sekeldagen den 1 november 1921. För de praktiska åtgärderna i detta syfte har av Bestyrelsen ett utskott tillsatts hestående af professor E. Reuter, doc. K. Linkola och fil. mag. G. v. Frenckell. Med tacksamhet får jag särskildt nämna det framgångsrika arbete, som af utskottets ordförande professor Reuter härvid utförts. Redan nu har Sällskapet haft glädjen se sin vädjan bära rik frukt, i det gåfvor till ett sammanlagdt belopp om ca 110,000 mk allaredan influtit. Med tacksamhet får jag härvid bland gifvarna nämna:

Agronom Axel Stålström	500: —
Godsägaren C. G. Björkenheim	500: —
Prof. T. Laitinen	500: —
Forstmästar Justus E. Montell	1,000: —
Bankdirektör L. v. Pfaler	1,000: —
Mag. Anton Elving	1,000: —
Apotekar Walter Laurén	1,000: —
Aug. Eklöf Aktiebolag, Borgå	1,000: —
Statsrådet A. F. Tigerstedt	2,000: —
Protokollsekreteraren Björn Wasastjerna	2,000: —
Konsul Karl Stockman	2,000: —
Finska Sko- och Läderfabriks A. B.	2,000: —
Dr. Wilh. Juslin	5,000: —
Mag. F. W. Klingstedt	5,000: —
„Ignotus“	5,000: —
A. Ahlström O. Y.	5,000: —
Nokia Aktiebolag	5,000: —
Finlayson & C:o, T:fors	10,000: —
Kymmene Aktiebolag (86 ris tryckpapper)	25,000: —
Tampereen Puuvilla-Teollisuus O. Y.	15,000: —
Nordiska Föreningsbanken	20,000: —
Summa Fmk	109,500: —

Då jämväl Sällskapets statsunderstöd för detta år utgår med fmk 37,500, och Sällskapet därjämte särskildt för utgifvande af tryckalster till dess 100-årsdag af Staten beviljats ett anslag om 15,000 mark, har Sällskapet funnit den ekonomiska grunden föreligga för ett återupptagande af den afbrutna tryckningsverksamheten. Den 8 februari har Bestyrelsen sålunda uppdragit åt dr E. Häyrén att till tryck redigera häftena 46 och 47 af Meddelanden. Jämte herr Häyrén bilda professorerna Fredr. Elfving och K. M. Levander en redaktionskommitté. Vid Meddelandens tryckning skall enligt Bestyrelsens beslut den största sparsamhet iakttagas.

X. Jämväl har Bestyrelsen ansett sig kunna gå till ett närmare öfverläggande angående sättet för högtidlighållandet af Sällskapets 100-årsdag den 1 instundande november.

Den förberedande behandlingen har varit öfverlämnad åt ett utskott, bestående af ordföranden, viceordföranden, sekreteraren och professor Luther. Fullständigt program för jubileets begående har den 7 maj för Sällskapet föredragits. Bestyrelsen hyser förhoppning att till sekeldagen kunna utgifva trenne tomer af Acta, n:ris 48—50, inrymmande tom 48 afhandlingar af zoologiskt, tom 49 af botaniskt innehåll samt tom 50 en af professor Fredr. Elfving under utarbetning varande framställning af Sällskapets 100-åriga verksamhet ävensom „Finlands botaniska litteratur 1901—1920“ af mag. T. J. Hintikka. — Tom 48 redigeras af dr H. Federley, tom 49 af dr E. Häyrén.

XI. Föremål för Bestyrelsens och Sällskapets ompröfning har yttermera varit ett af ordföranden och sekreteraren framlagdt förslag till utvidgning af Sällskapets verksamhet, hvarom längre fram i denna berättelse.

*

Till arbete inom Sällskapet har äfven detta år kallats ett afsevärdt antal naturforskningens idkare och vänner. Sedan senaste årsmöte invalda äro: dr Einar Qvarnström, forstmästaren Albin Sandman, lektor Armas A. Parvela, med. kand. Paul Haglund, fruar Hedvig Hjelt och Maida Palmgren samt studerandena Martin Hagfors, Niilo Kanerva, Robert Lundström, Adolf Fredrik Nordman, Osmo Hannes Porkka, Heikki Roivainen, Hanna Saltzman, Väinö Sandström och Arvi Ulvinen.

Äfven smärtsamma förluster äro för Sällskapet att anteckna:

Den 20 sistvikne januari afled Sällskapets Hedersledamot professor Alfred Gabriel Nathorst. Blott ett par månader före sin bortgång hade den aflidne stormannen den 7 november vid fyllda 70 år fått emottaga från vetenskapens idkare i alla länder, äfven från vårt land, den mest erkännande hyllning. Professor Nathorsts vetenskapliga gärning är alltför känd för att här behöfva sin taleman. I vördnad dröjer vår tanke vid den hänsofne paläontologen och polarforskaren, Hedersledamot i vårt Samfund sedan dess 75-årsdag.

Den 17 december afled Sällskapets ledamot den kände zigenarforskaren Artur Thesleff. Om den bortgångnes lif och verksamhet har hans lärare och mångårige vän professor Fredr. Elfving för denna årsberättelse nedskrifvit följande minnesord:

„Artur Thesleff föddes i Viborg den 5 mars 1871. Hans morfar var den originelle t. f. generalguvernören Alexander Amatus Thesleff, hvars utseende och hvars samlaresinne på ett anmärkningsvärdt sätt gingo igen hos dottersonen. Från barndomen intresserad af naturalhistorien blef Th. medlem af vårt Sällskap 1891, året efter det han aflagt studentexamen. Såsom samlare af svampar, följande släktens traditioner, sporrades han till ett mer ingående studium af dessa växter genom fynd af särskilda rariteter, dem han gjorde på familjegodset Liimatta invid Viborg. Främst verkade i detta afseende fyndet af den stora ascomyceten *Bulgaria globosa,* hvilken, beskrifven i medlet af 18 seklet, icke återfunnits sedan 1820-talet. Vid besök hos professor Karsten på Mustiala fick Th. en vänlig och insiktsfull ledning vid sina studier och samlingar, dem han under de närmaste åren fullföljde med utomordentlig ifver. Det var på de högre svamparna, basidsvamparna, han koncentrerade sig. Den stora kollektion af sådana som vid Sällskapets årsmöte 1895 omnämndes, var den mest omfattande svampsamling som på långa tider förärats till Museum, och den har i detta afseende icke blifvit öfverträffad. Gång efter annan kunde han för Sällskapet demonstrera sällsynta

Artur Thesleff vid 30 år.

svampar; han framlade också glömda handskrifter och litteraturuppgifter, dem han under sin verksamhet som e. o. amanuens vid Universitetsbiblioteket uppsnokat. Från denna tid daterar sig hans med statsunderstöd utgifna broschyr *Finlands förnämsta ätliga svampar,* hans uppsatser om *Dynbildningar i östra Finland,* om *Eken i östra Finland* och *Några drag ur Lintula lärkträdsparks historia.* År 1894 blef emellertid en vändpunkt i hans utveckling. Han hade fått ett nytt intresse: ziguenarne. Han genomströfvade landet i olika riktningar, delvis i följe med ziguenarne, och studerade deras lif och språk. I samma syfte gjorde han 1896—98 vidlyftiga resor i Skandinavien, mellersta Europa, Medelhafsländerna och Ryssland ända till Kaukasus och in i Sibirien. Det hufvudsakliga resultatet af dessa studier nedlade han i sitt stora arbete *Wörterbuch des Dialekts der Finnländischen Zigeuner* (Finska Vet.-Soc.s Acta 1901).

Under en turistfärd till Syd-Amerika tjusades Th. af naturförhållandena i Argentina. Han såg här en härlig tillflyktsort för dem som önskade undfly det ryska förtryck som då, under Bobrikoffs tid, hotade. På hans initiativ och med den argentinska regeringens medverkan leddes en ström af finska emigranter till Missiones-området. Men företaget kröntes icke med framgång. Efter några år återvände äfven Th. till Europa. Han slog sig ned i Stockholm. Där trifdes han väl, och där hade han många goda vänner, bland hvilka särskildt mykologen, läroverksadjunkten Tycho Vestergren stod honom nära. Till Kungl. Biblioteket därstädes förärade han sitt värdefulla bibliotek af ziguenarelitteratur och den därtill sig anslutande samlingen af fotografier m. m.

Sina bctaniska studier fortsatte Th. icke, men i början af år 1919 öfverraskade han mig med ett digert mykologiskt manuskript. Sina omfattande anteckningar från början af 1890-talet hade han här sammanställt till en anmärkningsvärd afhandling. Den trycktes i Finska Vetenskaps-Societetens „Bidrag“ och utkom i början af detta år med titeln *Studier öfver basidsvampfloran i sydöstra Finland,* 140 s.

Dess första afdelning utgör en den mest fullständiga förteckning öfver basidsvampar som finnes uppgjord för någon trakt i vårt land; endast Karstens meddelanden från Mustiala bilda tillsamman ett fylligare helt än denna. I den andra afdelningen skildrar författaren, tydligen påverkad af Norrlin och Hult, svampfloran på de olika ståndorterna i dess växling under årstidernas lopp. En sådan skildring har aldrig förr blifvit gjord. Den manar till efterföljd. Slutligen meddelas en mängd iakttagelser beträffande ekologiska förhållanden, svamparnas beroende af ljus, värme, fuktighet m. m., deras växtsätt, spridning, lifslängd o. s. v., iakttagelser, som utan att vara gjorda med bestämd frågeställning lemna många intressanta bidrag till kännedomen om dessa egenartade organismer.

Thesleffs helsa hade aldrig varit stark. Under tryckningen af det nyss nämnda arbetet tillstötte oroande förebud. De upprepades och den 17 december 1920 afled han i Stockholm efter att några dagar tidigare hafva träffats af ett slaganfall. Han hade dock haft fägnaden att hafva läst det sista korrekturet till sitt arbete.

Thesleffs inlägg i vårt Sällskaps verksamhet blef icke så stor som man hade hoppats. Hans väsen var för mycket släkt med ziguenarnes oroliga natur för att medgifva den nödiga koncentrationen. Men det han gjort skänker honom en aktad plats bland våra få mykologer.“

Den 1 sistvikna november afled filosofiekandidaten Martin Aschan, medlem af Sällskapet sedan den 4 febr. 1911. Om honom skrifver professor A. Luther för denna berättelse:

„För Martin Aschan låg kärleken till naturen i blodet. Hans far apotekaren K. A. Aschan var liksom farfadern, konrektorn Carl Achates Aschan, en stor naturvän och passionerad jägare och fiskare, som gärna och liffullt berättade om sina iakttagelser å djur. På mödernet hade Martin sin morfader, den kände lepidopterologen, provinsialläkaren J. M. J. af Tengström att brås på. Ej underligt att han redan under skoltiden särskildt intresserade sig för växter och

djur och bl. a. var en ifrig fjärilsamlare. Blifven student år 1910 beslöt han att helt och hållet egna sig åt de biologiska vetenskaperna, men yttre omständigheter föranledde honom senare att välja kemin till hufvudämne och liksom fadern slå sig på apotekarebanan. Han hoppades i detta kall senare finna tillräcklig ledig tid för att kunna arbeta vidare i sin älsklingsvetenskap, zoologin. Alla vackra framtidsplaner korsades dock genom att han angreps af ett svårt njurlidande, som kastade den kraftige ynglingen på sjukbädden. Visserligen förbättrades hans tillstånd tidvis så mycket att han i någon mån fick gå omkring och sitta uppe, men alla längre exkursioner och hastiga rörelser voro honom förbjudna. Han begynte då med stort intresse studera diatomaceer, men hann ej afsluta något arbete på detta område innan han efter år af tåligt buret lidande dukade under för sjukdomen.

Den intelligens, det allvar och intresse, med hvilket Martin Aschan under sin hälsas dagar egnade sig åt studierna, gjorde att hans lärare och kamrater hoppades mycket af honom. Hans friska sinne, än allvarligt, än skämtsamt, gjorde honom allmänt omtyckt, hvar han än rörde sig."

Den 10 sistvikne november afled, 59 år gammal, forstmästaren K a r l J o h a n E h n b e r g, medlem i Samfundet sedan den 1 okt. 1881. Forstmästaren Ehnberg var en varm vän af naturen, af växter och djur, en ifrig och framgångsrik samlare. Den bortgångnes stora växt- och insektsamlingar, resultatet bland annat af en år 1885 till Sibirien företagen exkursion, har af hans efterlefvande skänkts till Åbo finska universitet.

Den 15 mars afled fru A n n a I r e n e L i n k o l a, född Ringblom, sedan år 1915 gift med docenten Kaarlo Linkola. Fru Anna Linkola var född den 12 juni 1891 i Orimattila. Efter afslutad skolkurs i Lahtis år 1911 egnade sig den bortgångna vid Universitetet under tvenne år åt naturvetenskapliga studier. Till medlem af Sällskapet invaldes fru Linkola den 6 oktober 1917. Med fru Anna Linkola har bortgått en anspråkslös, djup, varmt kännande personlighet.

Hennes plötsliga bortgång ur lifvet har förutom af anförvanter djupt känts i en talrik krets af vänner, däribland många unga naturforskare i detta Sällskap, för hvilka den aflidnas hem blifvit en städse öppen samlingsplats.

Under året har vidare aflidit fru Mathilda Juselius, medlem af Sällskapet sedan den 2 nov. 1918. Med fru Juselius har Sällskapet förlorat en varm vän af naturen och lifvet i densamma. Den bortgångna var en af de ledande krafterna inom Hembygdsföreningen i Björneborg.

*

Sällskapets arbetsår går ut i dag. Mig har tillkommit att söka gifva en öfverblick öfver dess verksamhet. Dock, ännu en omständighet är oberörd!

För mig som ordförande har under det gångna året en ledande tanke stått framom de öfriga, framom dagens: Sällskapets framtida verksamhet till vetenskapens och fosterlandets gagn. Denna tanke formade kärnan i de ord hvarmed jag den 2:dra sistvikne oktober intog denna plats, och i öfverensstämmelse därmed har jag sökt utföra mitt kall. Det tillhör denna årsberättelse att äfven därom vittna och jag ber att i stället för omskrifning få återgifva följande ur mina nu åsyftade ord: „Vårt samfund blef till under en tid, då en sjudande sträfvan att utvidga kännedomen om jordens djur- och växtformer tryckte sin stämpel på naturforskningen, då arbetet för skapande af de naturliga systemen logiskt och historiskt måste utgöra en tyngdpunkt för naturforskningen, under en tid, då växtgeografin bröt fram som ny vetenskap. Snart hundra år hafva sedan dess förrunnit, hundra år af en utveckling, på alla kulturlifvets områden så oanadt snabb, att ingen kunnat därom sia. Nya vetenskaper hafva kämpat sig fram, nya discipliner af de gamla hafva vuxit upp ur dessas sådd. Ideer och riktningar hafva växlat, men forskningens väsen att söka sanning har icke förändrats, blott fördjupats. Den allt längre hunna specialiseringen på alla områden har blott vidgat medvetandet, att vägen mot vetandets höjder icke går genom den ena eller andra vetenskapen eller disciplinen, vare denna

för tiden än så representativ, så lysande och uppburen. Hörnstenar till vetenskapens stora byggnad hemtas från allt målmedvetet, djupttänkt arbete. För vårt Sällskap ställa sig i detta nu uppgifter, lika betydelsefulla som 100 år tillbaka i tiden. Det ligger väl i lifvets innersta väsen detta, att det sökt sig uttryck i denna mångfald former, som bebygga jorden. Utforskandet af dessa former, af deras lif och kamp i naturen kan väl aldrig för naturforskningen blifva föråldradt. Allt naturvetenskapligt arbete bygger ju dock i sista hand på forskning, som i ett eller annat hänseende utmynnar i den ena eller andra bestämda systematiska formen. Och dessa formers väsen! För hvilka perspektiv af fördjupad uppfattning har icke exempelvis de senaste decenniernas ärftlighetsforskning lyftat slöjan. Ett sällskap pro Fauna et Flora Fennica har i dag sin uppgift som för hundra år sedan, skall med historisk, med logisk rätt det hafva efter hundra år och helt säkert så länge tänkande människor här arbeta. Men arbetssättet skall förändras. Specialforskningens egna resultat, samfälldt med andra discipliners framsteg och genombrott, skola blott fördjupa dess art. Inom forskningen såväl som inom det mänskliga lifvet i öfrigt blir i dag ett lif i enveten högmodig isolering förr eller senare liktydigt med död. Må för arbetarna i detta Sällskap som lysande, ledande stjärna stå medvetandet om den faunistiska och floristiska forskningens allt fortsatta betydelse, likasåfullt som medvetandet därom, att dessa forskningsgrenars väg kan hållas klart belyst blott af skenet från andra discipliners vårdkasar. Vårt samfund blef i förra seklets morgonväkt ett sällskap pro Fauna et Flora Fennica helt säkert därför, att i detta namn då inneslöts det gifna programmet för Finlands naturforskning. Dess väsen innebar väl dock innerst att vara en härd för landets naturforskning i allmänhet. Dess väsen får ej fjättras med gångna tiders skrankor. Societas pro Fauna et Flora Fennica bör, buret af tidens framsteg, af naturforskningens allt längre hunna utveckling och fördjupning, blifva ett sällskap för fäderneslandets naturforskning i hela dess

vidd. Dess namn, återspeglande en gången tids ideal, skall stå som en minnesvård öfver ett märkligt skede af uppblomstring i den finländska naturforskningens historia, som ett namn, buret af häfd, förpliktigande.“

I öfverensstämmelse med det i dessa ord uttalade programmet har af Sällskapets sekreterare och ordförande framställts ett förslag till uttalande från Sällskapets sida, det ville Sällskapet inleda sitt andra sekel med att målmedvetet sträfva att blifva ett samfund för fosterlandets zoologiska och botaniska forskning i hela dess vidd. Sällskapet har, omfattande detta förslag, i dag till protokollet gjort följande uttalande:

„Församladt till sitt sista årsmöte före sekeldagen; i aktningsfullt erkännande af hundraårigt arbete och gången tids vetenskapliga sträfvan och vinning; orubbligt häfdande dess hittills gällande mål, men af häfd förpliktigadt att hålla blicken riktad framåt i sträfvan att följa utvecklingens lopp, besluter Societas pro Fauna et Flora Fennica att för framtiden sträfva att vara ett sällskap för Fäderneslandets zoologiska och botaniska forskning i hela dess vidd.“

Må Sällskapets krafter, må offervillighet från Statens och det allmännas sida, må landsfred leda denna Sällskapets föresats till framgång!

Så går Sällskapet mot sin sekeldag, som landets äldsta vetenskapliga samfund.

Vårt samfund har under de gångna hundra åren icke på något mer lysande sätt trädt fram för det allmännas blickar. Dess varelse har burit anspråkslöshetens, tillbakadragenhetens prägel. Dess arbetskraft har varit starkt begränsad. Till väsentlig del äro dess arbetande medlemmar ännu unga, stadda i utveckling och växt. Självöfverskattning och öfvermod tillhör ej vetenskapen, ej dess idkare. Men lika visst är, att varje målmedvetet, vidtsyftande arbete utföres i det objektiva självförtroendets tecken. Väl är vårt samfund i jämförelse med månget af de större landens anspråkslöst, men det må ej förgätas att genom detta samfund och dess medlemmar, med starkt begränsadt ekono-

miskt stöd, dock detta land zoologiskt och botaniskt gjorts utforskadt på ett sätt, som ute i världen vunnit erkännande, som länder sällskapet till heder. Här har i en vetenskapens härd förenats hvad flerstädes blifvit splittradt. Öfverblick öfver landets fauna och flora har därför här i högre grad än sannolikt inom flertalet andra länder blifvit vunnen.

Men oberoende af arbetets vidd och värde! Detta Sällskap har under snart hundra år varit detta vårt lands härd för naturvetenskaplig odling. Hvad landet bjudit af naturvetenskaplig kraft, det har här förenats. Medvetandet härom må vara Sällskapet till maning! Må Sällskapet i känsla af detta sitt förgångna frimodigt träda fram inför fosterlandet, göra zoologins och botanikens vinningar kända och i mån af förtjänst i landet värderade. Då skall äfven det materiella underlaget för ett fortsatt arbete växa och därmed det vetenskapliga djupet. Då skall den enskilde i besittning af den uppmuntran, som för de fleste dock blir ett ofrånkomligt villkor för arbete, med större framgång kunna träda fram i nyttigt arbete.

Må detta Sällskap beskäras arbetsro, må bland dess medlemmar växa stark känslan af fosterländsk arbetsplikt, ödmjukt erkännande af den egna begränsningen, i medvetande därom rättvist värdesättande af vetenskapligt, socialt, politiskt olika tänkande. Må öfver detta samfund hvila den sanna vetenskapens helgd.

Puheenjohtaja, dosentti Alvar Palmgren esitti seuraavan **Kertomuksen Seuran toiminnasta v. 1920—1921.** (Prof. K. Hildén'in suomentama.)

Tänään on jälleen yksi Societas pro Fauna et Flora Fennican toimintavuosista päättynyt. Suurimmalta osaltaan on se Seuramme sadas. Kuluneen vuoden ääriviivat eivät sanottavasti eroa edellisistä. Seuramme on säännöllisesti kokoontunut täällä, Tieteellisten seurain talossa lokakuun, marraskuun, joulukuun, helmikuun, maaliskuun, huhtikuun ja toukokuun ensimmäisenä lauvantaina kl. 7 i. p.; vain tämänpäiväinen kokous on alkanut tuntia aikaisemmin.

Kokouksiin on nytkin, kuten useina edellisinä vuosina, saapunut runsaasti jäseniä, läsnäolleiden lukumäärän vaihdellessa 53—65 välillä. Surukseen ei Seura koko vuonna ole saanut keskuudessaan nähdä sairauden estämää vanhaa kunniajäsentään, professori Th. Saelania, joka kunnioitusta herättävänä on antanut kokouksille arvokkaan leiman ja nuorille ylioppilaille ollut Seuran parhaimpien perintätapojen vertauskuvana viime vuosisadan keskivaiheilta saakka. — Vain siinä suhteessa ovat kokoukset eronneet entisistä, että ne säännöllisesti ovat alkaneet esitelmillä, joissa on käsitelty yleisiä biologisia kysymyksiä. Seuran entisen ansioituneen sihteerin, dosentti H. Federleyn muutama vuosi sitten lausuma ajatus on täten toteutunut. On tahdottu antaa Seuran tarkoitusperille laajaluonteisempi sisällys. Nämä esitelmät, joista 4 eläin- ja 2 kasvitieteellistä, 3 ruotsiksi ja 3 suomeksi, ovat allamainitussa järjestyksessä pitäneet:

Dosentti H. Federley perhosia koskevista perinnöllisyysopillisista tutkimuksistaan;

Kustos, tri H. Lindberg pitkäaikaisista tutkimuksistaan Diatomaceae-kasvistosta kvartäärikauden kerrostumissa maassamme;

Professori Fredr. Elfving Elias Tillandzista, „Suomen kasvitieteen isästä“, joka 250 vuotta sitten nimitettiin lääketieteen professoriksi Turun yliopistoon; esitelmässä käsiteltiin ei vain Elias Tillandzia, vaan senaikuista luonnontieteellistä sivistystasoa yleensä;

Fil. maisteri H. Järnefelt kalabiologisista tutkimuksistaan Tuusulanjärvessä;

Dos. G. Ekman luurankoisten kaksoismuodostumista;

Ylijohtaja, tri T. H. Järvi lohesta ja lohikalastuksesta.

Kuten aikaisemmin ovat kokousten pääsisällön nytkin muodostaneet pienemmät luonnontieteelliset tiedonannot, joiden lukumäärä on suunnilleen ollut sama kuin edellisinä vuosina. Yhteensä on esitetty 75 tiedonantoa, 40 eläintieteellistä ja 35 kasvitieteellistä. Ensinmainittuja ovat jättäneet herrat J. Carpelan, R. Forsius, R. Frey, W. Hellén, I. Hildén, H. Järnefelt, V. Karvonen, V. Korvenkontio, R. Krogerus, K. M.

Levander, Håkan Lindberg, E. Merikallio, J. Montell, E. Nyberg, R. Palmgren, E. Reuter, U. Saalas, C. Segerstråle, K. E. Sundström, E. W. Suomalainen ja I. Välikangas. Kasvitieteellisiä tiedonantoja ovat esittäneet herrat M. Brenner, V. F. Brotherus, O. Eklund, Fredr. Elfving, I. Hidén, J. af Hällström, E. Häyrén, M. J. Kotilainen, V. Kujala, Harald Lindberg, J. Montell, A. Palmgren, A. Parvela, M. Puolanne, A. Ulvinen, E. A. Vainio ja I. Välikangas.

Edellisten vuosien työn tuloksina ovat painosta ilmestyneet Meddelanden-sarjan 45:s vuosikerta (1918—19), tri E. Häyrén'in toimittamana, sekä Acta-sarjan 47:s nide sisältäen:

Palmgren, R., Högholmens zoologiska trädgård åren 1888—1918; siv. 1—240,

Munsterhjelm, Gust., Om Chironomidernas äggläggning och äggrupper; siv. 1—174,

Valle, K. J., Zur Kentniss der Odonatenfauna Finlands; siv. 1—42,

Grönblad, Rolf, Finländische Desmidiaceen aus Keuru; siv. 1—98.

Tässä yhteydessä mainittakoon myös, että professori K. M. Levander helmikuun kokouksessa esitti järjestämänsä luonnonsuojelusarkiston, joka käsittää lähinnä luonnonsuojeluspyrintöjä Suomessa ja sisältää sanoma- ja aikakauslehtileikelmiä, kirjallisuusosotteita, eripainoksia, lakiehdotuksia ja asiakirjoja. Ainehisto, joka on enemmän kuin 10 vuoden työn tulos, jätettiin asiaa harrastavien käytettäväksi. Tästä tarjouksesta sekä siitä työstä, minkä herra Levander on uhrannut tämän arvokkaan kokoelman järjestämiseen, Seura tahtoo lausua kiitoksensa.

Huolimatta siitä, että suurta säästäväisyyttä Seuran varoja käytettäessä on täytynyt noudattaa, ei Seura kuitenkaan ole tahtonut — pitäen silmällä nuorten kehitystä luonnossa — luopua periaatteestaan jakaa retkeilyapurahoja. Hakemusten nojalla on tällaisia, 600 markan suuruisina, annettu seuraaville henkilöille:

Yliopp. K. E. Sundströmille lintutieteellisiä tutkimuksia varten Tammisaaren seudulla;

Yliopp. M. J. Kotilaiselle bryologisia tutkimuksia varten Pohjois-Savossa ja Pohjois-Karjalassa;

Yliopp. B. Olsonille kasvitieteellisiä tutkimuksia varten Kemiössä.

Suurella liikutuksella on Seura entiseltä sihteeriltään ja lämpimältä ystävältään, rehtori Axel Arrheniukselta Ruotsissa saanut vastaanottaa 700 markan suuruisen lahjan käytettäväksi kasviston tutkimista varten jossakin Lounais-Suomen saaristopitäjässä. Stipendi on annettu yliopp. Ole Eklundille jatkuvia kasvimaantieteellisiä ja floristisia tutkimuksia varten Korpon saaristossa.

Lisäksi on Seura yliopp. I. Hidénille antanut 200 markan avustuksen (josta summasta 100 mk on ollut jälellä kenraali L. Munck'in ja varatuomari H. Munck'in Suomenlinnan kasvitieteellistä tutkimista varten lahjoittamasta stipendistä) hänen kolmevuotisista, Suomenlinnan kasvistoa käsittelevistä tutkimuksistaan.

Kiitollisuudella mainitsee Seura edelleen vastaanottaneensa maisteri E. Lindqvist'iltä 300 markan suuruisen, lähinna lehtipistiäisten tutkimista varten aijotun stipendin, joka vielä on jakamatta.

Seuran retkeilytoiminnan yhteydessä mainittakoon, että viime maanantaina järjestettiin Seuran jäsenen ja lämpimän ystävän, kenraali L. Munckin aloitteesta retki Suomenlinnaan; retkeilyyn otti osaa kolmisenkymmentä jäsentä.

*

Seuran kokouksissa on käsitelty huomattavan useita, osittain sangen laajakantoisia ja mielenkiintoisia juoksevia asioita. Ne ovat jossain määrin sivulliselle kuvastaneet sitä runsasta työtä — runsaampaa kuin useina edellisinä vuosina — joka vuoden kuluessa on ollut Seuran Johtokunnan suoritettavana. Kaikkiaan 10 kertaa on Johtokunta kuluneella toimintakaudella ollut koolla. Siitä alttiudesta, jolla sen jäsenet tänä rauhattomana, yksityiselle niin rasittavana aikana ovat Seuran hyväksi työskennelleet, saan Seuran ja omasta puolestani lausua lämpimän kiitoksen, erikoisesti omistaen tämän Seuran rahastonhoitajalle ja sihteerille. —

Seuran tai sen Johtokunnan käsittelemistä asioista tahdon tässä, viittamalla asianomaisiin pöytäkirjoihin, mainita seuraavat:

I. Seuran tähän päivään saakka voimassa olleet, lokakuun 10 p:nä 1894 vahvistetut säännöt eivät ole vastanneet nykyisen Yhdistyslain vaatimuksia, ja on Seuran joulukuun 29 p:nä 1919 tekemä ilmoitus Sosialihallituksen Yhdistysrekisteriin merkitsemistä varten (toukok. 23 p:nä 1920) hylätty. Johtokunnan laatimaa ehdotusta uusiksi säännöiksi on Seura kahdessa erässä (helmik. 5 p:nä ja huhtik. 2 p:nä) tarkastanut ja kolmannessa käsittelyssä sen lopullisesti tänään hyväksynyt.

II. Katsoen yhä lisääntyvään kysyntään on Johtokunta päättänyt vastaisuudessa julkaista „Meddelanden"-sarjan 750:n (ennen 650) ja „Acta"-sarjan 700:n (ennen 650) kappaleen suuruisena painoksena.

III. Säilyttääkseen kirjastoja ja tutkijoita varten Seuran vielä jälellä olevat vanhemmat julkaisut on Johtokunta sihteerin ehdotuksesta päättänyt vastaisuudessa lopettaa vuosikertojen vapaan myynnin niin pian kuin jälellä oleva painos on supistunut 25 kappaleeseen. Lähin määräämisvalta kuuluu tällöin kirjastonhoitajalle.

IV. Katsoen valuutan muuttuneeseen arvoon on Seura kirjastonhoitajan lausunnon perustalla päättänyt korottaa Seuran julkaisujen vanhempien vuosikertojen hintaa 600—1000 %:lla; Seuran jäsenillä on kuitenkin oikeus lunastaa nämä julkaisut hinnalla, joka on täten vahvistettua 50 % alhaisempi.

V. Seuran kokouksessa marraskuun 6 p:nä on prof. Alex. Luther esittänyt suurta mielenkiintoa saavuttaneen, laajakantoisen ehdotuksen toimeenpiteistä Petsamo-alueen tieteelliseksi tutkimiseksi. — Tämän vastahankitun alueen pysyväiseksi yhdistämiseksi maahamme on, käyttääksemme herra Lutherin sanoja, sen nopea asuttaminen ja sivistyttäminen kieltämättä mitä merkityksellisintä. Tärkeä toimeenpide tätä silmälläpitäen on alueen tieteellinen valloittaminen, minkä päämäärän saavuttamiseksi Suomen luonnontutkijat toistaiseksi ovat tehneet vain vaatimattomia yrityksiä.

Asian kaikenpuolista käsittelyä varten on Johtokunta asettanut erikoisen toimikunnan, jonka muodostavat herrat Levander, Luther ja Häyrén. Ei ole kuitenkaan pidetty ajankohtaa vielä sopivana tieteellisen retkikunnan järjestämiseksi, jonka aiheuttamien suurten kustannusten takia kääntyminen Hallituksen puoleen olisi tarpeen, vaan on suunnitelma jätetty lepäämään. Johtokunta on sitävastoin lämpimästi puoltanut maisteri E. Merikallion suoraan Hallitukselle osoittamaa anomusta saada 8,000 markan suuruinen avustus lintutieteellistä retkeä varten tälle Jäämerenalueelle.

VI. Metsänhoitaja J. Montell on Seuran kokoukseen huhtikuun 2 p:nä lähettänyt kehoituksen „Skydd åt fåglarnas boträd“, joka Johtokunnan toimesta jätettiin edelleen Metsähallitukselle.

VII. Rehtori M. Brenner on Seuralle jättänyt kirjoitelman, jossa pyydettiin suojelusta tavallisten puulajien omituisille muodoille. Johtokunta on päättänyt laatia ja jakaa lyhyen, asiaa käsittelevän kehoituksen.

VIII. Intendentti, maist. R. Palmgren on kääntynyt Seuran puoleen pyynnöllä, että Seura ryhtyisi toimeenpiteisiin „hankkiakseen kyselykaavakkeiden avulla luotettavia tietoja sellaisista luonnonesineistä ja paikoista, jotka ovat suojeluksen tarpeessa“. Johtokunta on yksissä neuvoin herra Palmgrenin kanssa päättänyt ryhtyä ehdotettuihin toimeenpiteisiin.

IX. Kuluneen työkauden alkaessa näytti Seuran toiminnan taloudellinen perusta hyvin huolestuttavalta. Äkkiä kohonneet painatuskustannukset olivat aikaansaaneet n. 40,000 markan suuruisen vajauksen, mihin summaan lisäksi tulevat kahden paraikaan painettavina olevan teoksen kustannukset, yhteensä yli 20,000 mk. Tähän nähden katsoi Johtokunta viime lokakuun 15 p:nä olevansa pakoitettu toistaiseksi lopettamaan kaiken julkaisutoiminnan, ja käsitti päätös myös melkein valmiiksi toimitetun “Meddelanden“-sarjan 46. vihon (vv. 1919—20). Asema on kuitenkin odottamattoman nopeasti parantunut.

Tieteellisen Keskuslautakunnan toimesta, jonka puoleen Johtokunta oli kääntynyt ja missä Seuran etuja asiantuntemuksella on valvonut professori Alex. Luther, on Valtio maksanut Seuramme — kuten monen muun yhdistyksen — julkaisutoiminnasta johtuneet velat, yhteensä 58,000 mk. Jo sitä ennen kääntyi Johtokunta eräiden liike- ja teollisuuslaitosten sekä muutamien yksityisten kansalaisten puoleen pyynnöllä, että avustaisivat Seuran tieteellistä toimintaa, erikoisesti 100-vuotispäiväksi marraskuun 1 p:nä 1921 aijottujen tieteellisten julkaisujen painattamista. Asian vaatimia käytännöllisiä toimeenpiteitä varten asetti Johtokunta toimikunnan, johon valittiin professori E. Reuter, dosentti K. Linkola ja fil.maist. G. v. Frenckell. Kiitollisuudella saan erikoisesti huomauttaa siitä menestyksellisestä työstä, minkä toimikunnan puheenjohtaja professori Reuter tällöin on suorittanut. Jo nyt voi Seura ilokseen nähdä kehoituksensa kantaneen runsaita hedelmiä, — yhteensä lähes 110,000 mk on lahjoituksina jo saatu vastaanottaa. Kiitollisuudella saan lahjoittajista mainita seuraavat:

Agronoomi Axel Stålström	500: —
Tilanomistaja C. G. Björkenheim	500: —
Professori T. Laitinen	500: —
Metsänhoitaja Justus Montell	1,000: —
Pankinjohtaja L. v. Pfaler	1,000: —
Maisteri Anton Elving	1,000: —
Apteekkari Walter Laurén	1,000: —
Aug. Eklöf O.-Y., Porvoo	1,000: —
Valtioneuvos A. F. Tigerstedt	2,000: —
Protokollasiht. Björn Wasastjerna	2,000: —
Konsuli Karl Stockmann	2,000: —
Suomen Kenkä- ja Nahkatehdas O.-Y.	2,000: —
Tohtori Wilh. Juslin	5,000: —
Maisteri F. W. Klingstedt	5,000: —
„Ignotus“	5,000: —
A. Ahlström O.-Y.	5,000: —
Siirto Smk	34,500: —

Siirto Smk.	34,500: —
Nokian osakeyhtiö	5,000: —
Finlayson & C:o, Tampere	10,000: —
Kymmene Aktiebolag (86 riisiä painopaperia) .	25,000: —
Tampereen Puuvilla-Teollisuus O.-Y.	15,000: —
Pohjoismaiden Yhdyspankki	20,000: —
Yhteensä Smk.	109,500: —

Kun lisäksi Seuran valtionapu tältä vuodelta on kohonnut 37,500 markkaan ja Seuralle sitäpaitsi sen 100-vuotispäiväksi tarkoitettuja julkaisuja varten on myönnetty 15,000 mk, on Seura katsonut taloudellisen asemansa myöntävän keskeytyneen painatustoiminnan uudelleen aloittamisen. Helmikuun 8 p:nä on Johtokunta tästä syystä antanut tri E. Häyrén'ille tehtäväksi toimittaa painoon „Meddelanden"-sarjan 46:nnen ja 47:nnen vihon. Herra Häyrénin ohella kuuluvat professorit Fredr. Elfving ja K. M. Levander toimituskuntaan. „Meddelandenia" painettaessa on Johtokunnan päätöksen mukaan mitä suurinta säästäväisyyttä noudatettava.

X. Johtokunta on myös katsonut voivansa yksityiskohtaisesti pohtia tapaa, jolla Seuran 100-vuotispäivä tulevan marraskuun 1 p:nä on vietettävä. Edeltävästä käsittelystä on huolehtinut toimikunta, johon ovat kuuluneet puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, sihteeri ja professori Luther. Merkkipäivän täydellinen ohjelma on Seuralle esitetty toukokuun 7 p:nä. — Johtokunnalla on toiveita saada juhlapäiväksi julkisuuteen kolme Acta-sarjan nidettä, n:ot 48—50, joista 48:s nidos tulee sisältämään eläintieteellisiä ja 49:s kasvitieteellisiä tutkimuksia sekä 50:s professori Fredr. Elfvingin tekeillä olevan esityksen Seuran 100-vuotisesta toiminnasta ynnä maist. T. J. Hintikan laatiman „Suomen kasvitieteellinen kirjallisuus 1901—1920". — 48:nnen nidoksen toimittaa tri H. Federley, 49:nnen tri E. Häyrén.

XI. Johtokunnan ja Seuran käsiteltävänä on vielä ollut puheenjohtajan ja sihteerin valmistama ehdotus Seuran toiminnan laajentamiseksi, josta tarkemmin tehdään selkoa edempänä tässä kertomuksessa.

*

Seuran piiriin on tänäkin vuonna kutsuttu melkoinen määrä luonnontieteiden harjoittajia ja ystäviä. Viime vuosikokouksen jälkeen on jäseniksi valittu seuraavat henkilöt: tri Einar Qvarnström, metsänhoitaja Albin Sandman, lehtori Armas A. Parvela, lääket. kand. Paul Haglund, rouvat Hedvig Hjelt ja Maida Palmgren sekä ylioppilat Martin Hagfors, Niilo Kanerva, Robert Lundström, Adolf Fredrik Nordman, Osmo Hannu Porkka, Heikki Roivainen, Hanna Saltzman, Väinö Sandström ja Arvi Ulvinen.

Myöskin raskaita tappioita on vuoden kuluessa Seuraa kohdannut:

Viime tammikuun 20 p:nä kuoli Seuran kunniajäsen professori Alfred Gabriel Nathorst. Vain pari kuukautta ennen kuolemaansa oli poistunut suurmies, hänen marraskuun 7 p:nä täyttäessään 70 vuotta, tieteen harjoittajien puolelta kaikista maista, niiden joukossa meidänkin maastamme, saanut vastaanottaa kunnioittavia tunnustuksen osoituksia. Professori Nathorstin tieteellinen elämäntyö on siksi tunnettu, ettei se tässä kaipaa arvioimista. Kunnioittavin tuntein ajatuksemme kohdistuvat poistuneeseen paleontologiin ja napamaatutkijaan, Seuramme kunniajäseneen vuodelta 1896.

Joulukuun 17 p:nä kuoli Seuran jäsen, tunnettu mustalaistutkija Artur Thesleff. Manalle menneen elämästä ja toiminnasta on hänen opettajansa ja monivuotinen ystävänsä professori Fredr. Elfving tätä vuosikertomusta varten jättänyt seuraavat muistosanat:

„Artur Thesleff syntyi Viipurissa maaliskuun 5 p:nä 1871. Hänen äidinisänsä oli omituisuuksistaan tunnettu v. t. kenraalikuvernööri Alexander Amatus Thesleff, jonka ulkomuoto ja keräilijäinto huomattavalla tavalla toistuivat tyttärenpojassa. Lapsuudestaan saakka luonnontieteitä harrastavana henkilönä tuli Th. Seuramme jäseneksi 1891, suoritettuaan vuotta aikaisemmin ylioppilastutkintonsa. Suvun traditioita seuraten hän sienien keräilijänä yhä enemmän syventyi näitä kasveja tutkimaan, löydettyään erinäisiä harvinaisuuksia Viipurin läheisyydessä olevalta Liimatan suku-

tilalta. Kannustavasti vaikutti häneen tässä suhteessa varsinkin suuren kotelosienen *Bulgaria globosa*'n löytö; tätä, 18. vuosisadan keskivaiheilla selitettyä sienilajia ei näet oltu toistamiseen löydetty sitten 1820-luvun. Käydessään Mustialassa sai Th. professori Karstenista ystävällisen ja taitavan opastajan opinnoissaan ja keräystyössään, joita hän lähinnä seuraavina vuosina jatkoi erinomaisella innolla. Tutkimuksissaan keskitti hän huomionsa korkeampiin sieniin, hattusieniin. Seuran vuosikokouksessa 1895 mainittu suuri sienikokoelma oli monipuolisin, mikä Museolle pitkiin aikoihin oli lahjoitettu, eikä mikään kokoelma myöhemminkään tässä suhteessa ole siitä vienyt voittoa. Kerta toisensa perästä saattoi Th. Seuralle esittää harvinaisia sieniä; hän näytti myös unhoituksiin joutuneita käsikirjoituksia ja kirjallisuustietoja, jotka hänen Yliopiston kirjaston ylim. amanuenssina oli onnistunut löytää. Tältä ajalta peräisin on hänen valtionavustuksella julkaisema kirjasensa „Finlands förnämsta ätliga svampar" sekä tutkielmansa „Dynbildningar i östra Finland", „Eken i östra Finland" ja „Några drag ur Lintula lärkträdsparks historia". Vuosi 1894 tuli kuitenkin käännekohdaksi hänen kehityksessään. Hän oli saanut uuden harrastuksen: mustalaiset. Hän samoili kautta maan eri suuntiin, osittain mustalaisten seurassa, ja tutki näiden elämää ja kieltä. Samassa tarkoituksessa hän 1896—98 teki laajoja matkoja Skandinaviassa, Keski-Europassa, Välimerenmaissa ja Venäjällä aina Kaukasiaan ja Siperiaan asti. Näiden tutkimusten pääasiallisimmat tulokset kokosi hän suureen teokseensa „Wörterbuch des Dialekts der Finnländischen Zigeuner" (Suomen Tiedeseuran Acta 1901).

Etelä-Amerikkaan tekemällään huvimatkalla Th. mieltyi Argentinan luonnonoloihin. Hän näki tässä maassa ihanan turvapaikan niille, joka tahtoivat paeta Bobrikoffin aikana uhkaavaa venäläistä sortoa. Hänen aloitteestaan ja Argentinan hallituksen myötävaikutuksella ohjattiin paljon suomalaisia siirtolaisia Missiones-alueelle. Mutta yritys ei onnistunut. Muutaman vuoden kuluttua palasi Th. takaisin Europaan, asettuen Tukholmaan. Siellä hän viihtyi hyvin,

ja siellä oli hänellä monta hyvää ystävää, joista erikoisesti mykologi koulunapulainen Tycho Vestergren oli hänelle läheinen. Sikäläiselle Kunink. Kirjastolle lahjoitti hän arvokkaan, mustalaiskirjallisuutta käsittävän kirjastonsa sekä siihen liittyvän kokoelman valokuvia y. m.

Kasvitieteellisiä tutkimuksiaan Th. ei jatkanut, mutta v:n 1919 alussa hän hämmästytti minua lähettämällä laajan mykologisen käsikirjoituksen. 1890-luvun alussa tekemänsä monipuoliset havainnot oli hän siinä yhdistänyt arvokkaaksi tutkielmaksi. Se julaistiin Suomen Tiedeseuran „Bidrag"-sarjassa nimellä „Studier öfver basidsvampfloran i sydöstra Finland", 140 siv., ja ilmestyi tämän vuoden alussa. Sen ensimmäinen osa on täydellisin basidiosienten luettelo, mikä mistään maamme osasta on olemassa; ainoastaan Karstenin tiedonannot Mustialasta muodostavat yhteensä laajemman kokonaisuuden. Toisessa osassa tekijä esittää, selvästikin Norrlinin ja Hultin vaikutuksesta johtuen, sienikasvistoa eri paikanlaaduilla, kiinnittäen huomiota sen vuodenajoista riippuviin vaihteluihin. Sellaista kuvausta ei ennen ole tehty. Se kehoittaa jatkamaan samaan suuntaan. Lopuksi esitetään useita ekologisia havaintoja sienien riippuvaisuudesta valosta, lämmöstä, kosteudesta y. m., niiden kasvutavasta, leviämisestä, iästä j. n. e., havaintoja, joita tosin ei ole tehty määrätyn ohjelman mukaan, mutta jotka sisältävät lukuisia mielenkiintoisia tietoja näiden merkillisten organismien tuntemiseksi.

Thesleffin terveys ei milloinkaan ollut voimakas. Yllämainittua teosta painatettaessa sattui huolestuttavia oireita. Ne uusiintuivat ja joulukuun 17 p:nä 1920 hän kuoli Tukholmassa, halvauksen kohdattua häntä muutamia päiviä aikaisemmin. Hänellä oli kuitenkin ollut ilo itse saada lukea teoksensa viimeisen korrehtuurin.

Thesleffin vaikutus Seuramme toimintaan ei ollut niin suuri, kuin olisi voinut odottaa. Hänen olemuksensa oli liiaksi sukua mustalaisten levottomalle luonteelle, voidakseen tarpeeksi keskittyä. Mutta hänen elämäntyönsä on kyllin suuriarvoinen antaakseen hänelle arvossapidetyn aseman maamme harvojen mykologien joukossa."

Viime marrask. 1 p:nä kuoli fil. kand. M. Aschan, joka valittiin Seuran jäseneksi helmik. 4 p:nä 1911. Hänestä kirjoittaa prof. A. Luther tätä kertomusta varten:

„Martin Aschanilla oli rakkautta luontoon veressä. Hänen isänsä, apteekkari K. A. Aschan, oli, samoin kuin isoisäkin, konrehtori Carl Achates Aschan, suuri luonnonystävä sekä intohimoinen metsästäjä ja kalastaja, joka mielellään eloisasti kertoi eläinhavainnoistaan. Äidin puolelta hän sai vaikutteita äidinisältään, tunnetulta perhostutkijalta, piirilääkäri J. M. J. af Tengströmiltä. Ei ole ihme, että hän jo kouluaikanaan harrasti kasveja ja eläimiä, ollen m. m. innokas perhoskeräilijä. Tultuaan ylioppilaaksi 1910 päätti hän kokonaan omistautua biologisille tieteille, mutta ulkonaiset olosuhteet saivat hänen myöhemmin valitsemaan kemian pääaineekseen ja antautumaan isänsä tavoin apteekkariuralle. Hän toivoi tässä toimessa saavansa tarpeeksi vapaata aikaa, voidakseen edelleen työskennellä hänelle rakkaaksi käyneen eläintieteen alalla. Kaikki kauniit tulevaisuudentoiveet raukesivat kuitenkin, kun häntä kohtasi vaikea munuaistauti, joka saattoi voimakkaan nuorukaisen sairasvuoteelle. Tosin hänen tilansa ajoittain parani sen verran, että hän saattoi istua ja liikkua ulkona, mutta kaikki pitemmät retkeilyt ja nopeat liikkeet olivat kiellettyjä. Hän alkoi silloin suurella harrastuksella tutkia piileviä, mutta ei ehtinyt saattaa loppuun töitään tällä alalla, ennenkuin sortui monivuotiseen, kärsivällisesti kestettyyn tautiin.

Sen älykkyyden, vakavuuden ja harrastuksen johdosta, jota Martin Aschan osoitti opinnoissaan, odottivat hänen opettajansa ja toverinsa hänestä paljon. Reippaan, milloin vakavan, milloin leikkisän luonteensa takia oli hän yleisesti pidetty, missä vain liikkuikin.“

Viime marraskuun 10 p:nä kuoli 59 vuoden vanhana metsänhoitaja Karl Johan Ehnberg, jäsen Seurassamme sitten lokakuun 1 p:n 1881. Metsänhoitaja Ehnberg oli harras luonnon, kasvien ja eläinten ystävä sekä innokas ja menestyksellinen keräilijä. Hänen suuret kasvi- ja hyönteiskokoelmansa, joihin m. m. sisältyivät tulokset v. 1885

Siperiaan tehdyltä retkeilyltä, lahjoittivat perilliset Turun suomalaiselle yliopistolle.

Maaliskuun 15 p:nä kuoli rouva Anna Irene Linkola, o. s. Ringblom, v:sta 1915 naimisissa dosentti Kaarlo Linkolan kanssa. Rouva Anna Linkola syntyi Orimattilassa kesäkuun 12 p:nä 1891. Päätettyään koulunkäyntinsä Lahdessa 1911, antautui vainaja Yliopistossa luonnontieteitä opiskelemaan. Seuramme jäseneksi rouva Linkola valittiin lokakuun 6 p:nä 1917. Rouva Linkolassa on poistunut vaatimaton, syvä, lämminsydäminen persoonallisuus. Hänen äkillinen kuolemansa on, paitsi omaisiin, syvästi koskenut lukuisiin ystäviin, niiden joukossa monta tämän Seuran nuorta luonnontutkijaa, joille vainajan koti oli aina avoin kokouspaikka.

Vuoden kuluessa on edelleen kuollut rouva Mathilda Juselius, joka tuli Seuran jäseneksi marraskuun 2 p:nä 1918. Rouva Juseliuksessa on Seura menettänyt lämpimän luonnonystävän. Vainaja oli yksi Porin kotiseutuyhdistyksen johtavia jäseniä.

*

Seuran työvuosi päättyy tänään. Minun tehtävänä on ollut luoda katsaus sen toimintaan. Vielä on kuitenkin eräs puoli koskettelematta!

Puheenjohtajatoimessani on minua elähyttänyt ennen muita eräs johtava ajatus: Seuran menestyksellinen toiminta tieteen ja isänmaan hyväksi. Tämä ajatus oli perussisältönä niissä sanoissa, jotka lausuin viime lokakuun 2 p:nä ryhdyessäni toimeen, ja tämän mukaisesti olen koettanut hoitaa tehtäväni. Tämän vuosikertomuksen tulee olla tästäkin todisteena ja pyydän sentähden saada lainata seuraavat kohdat tarkoittamastani lausunnosta: „Seuramme syntyi aikana, jolloin innokas pyrkimys laajentaa maailman eläin- ja kasvimuotojen tuntemista painoi leimansa luonnontutkimukseen, jolloin luonnollisen systeemin kehittämisen loogillisesti ja historiallisesti täytyi muodostua luonnontutkimuksen keskeisimmäksi kysymykseksi, aikana, jolloin kasvimaantiede uutena tieteenä raivasi itselleen tien. Lähes sata vuotta on

siitä kulunut, sata vuotta kehityssarjasta, joka kaikilla sivistyselämän aloilla on ollut niin aavistamattoman nopea, ettei kukaan siitä ole voinut uneksia. Uudet tieteet ovat valloittaneet itselleen paikan, uusia tieteenhaaroja on kasvanut esiin vanhojen kylvöstä. Aatteet ja suunnat ovat vaihtuneet, mutta tieteen pyrkimys totuuteen ei ole muuttunut, ainoastaan syventynyt. Yhä suurempi spesialisoituminen kaikilla aloilla on vain laajentanut sitä tietoisuutta, että tiedon kukkuloille johtava tie ei kulje määrätyn tieteen tai tieteenhaaran kautta, olkoonpa tämä ajallisesti miten edustava, loistava ja suosittu tahansa. Tieteen suuren rakennuksen kulmakiviä luodaan jokaisesta määrätietoisesta, syvällisestä työstä. Seurallamme on nyt edessään yhtä merkitseviä tehtäviä kuin 100 vuotta sitten. Elämän sisimpänä olemuksena on kaiketi kehittää ne lukemattomat muodot, joita maailmassa esiintyy. Näiden muotojen, niiden elämän ja luonnossa tapahtuvan taistelun tutkiminen ei voine milloinkaan vanhentua. Kaikki luonnontieteellinen työhän perustuu viime sijassa tutkimukseen, joka tavalla tai toisella kohdistuu määrättyyn systematiseen muotoon. Ja näiden muotojen olemus! Miten suuresti onkaan sen syvällisempi käsitys laajentunut esimerkiksi viimeisten vuosikymmenten perinnöllisyystutkimusten kautta. Suomen faunan ja floran puolesta työskentelevän seuran tehtävä on sama kuin sata vuotta sitten, on historiallisella ja loogillisella oikeudella oleva sama sadan vuoden perästä ja varmastikin niin kauan kuin ajattelevia ihmisiä täällä työskentelee. Mutta työtavan tulee muuttua. Spesiaalitutkimuksen omat tulokset yhdessä muiden tieteiden saavutusten ja voittojen kanssa vain syventävät sen laatua. Tieteen alalla ja yleensäkin inhimillisessä elämässä merkitsee ylpeä eristäytyminen ennemmin tai myöhemmin kuolemaa. Olkoon Seuran jäsenille loistavana johtotähtenä tietoisuus faunistisen ja floristisen tutkimuksen jatkuvasta merkityksestä, mutta samalla tietoisuus siitä, että näiden opinhaarojen tie voi pysyä valaistuna vain muiden tieteiden vartiotulien valossa. Yhdistyksestämme tuli viime vuosisadan aamunsarastuksessa seura Suomen faunan ja

floran tutkimista varten, pro Fauna et Flora Fennica, varmaankin siitä syystä, että tuohon nimeen silloin sisältyi suomalaisen luonnontutkimuksen tietty ohjelma. Mutta sisimmältä tämä kai kuitenkin merkitsi sitä, että se pyrki olemaan suomalaisen luonnontutkimuksen ahjona yleensä. Sen luonnetta eivät menneiden aikojen rajoitukset saa kahlehtia. Ajan edistysaskeleita, luonnontutkimuksen kehitystä ja syventymistä omaksuen tulee Societas pro Fauna et Flora Fennican olla isänmaan luonnontutkimuksen seura. Seuran nimi, menneen ajan ihanteita kuvastava, olkoon muistomerkkinä huomattavasta kukoistuskaudesta Suomen luonnontutkimuksen historiassa, perinnäistapojen kannattamana, velvoittavana nimenä."

Tässä lausunnossa mainitun ohjelman mukaisesti ovat Seuran puheenjohtaja ja sihteeri jättäneet lausuntoehdotuksen, jonka mukaan Seura toisen vuosisatakautensa alkaessa ilmoittaa määrätietoisesti pyrkivänsä siihen, että siitä tulee yhdistys isänmaan eläin- ja kasvitieteellistä tutkimusta varten tämän sanan kaikessa laajuudessa. Seura on, yhtyen tähän ehdotukseen, tänään merkinnyt pöytäkirjaan seuraavan lausunnon:

„Kokoontuneena viimeiseen vuosikokoukseensa ennen 100-vuotispäivää; antaen kunnioittavan tunnustuksensa kuluneen vuosisadan työlle ja menneen ajan tieteellisille pyrkimyksille ja saavutuksille; järkähtämättömästi pitäen kiinni entisestä päämäärästään, mutta perinnäistapojensa mukaisesti velvoitettuna suuntaamaan katseensa eteenpäin pyrkimällä seuraamaan kehityksen kulkua; päättää Societas pro Fauna et Flora Fennica vastaisuudessa tahtovansa olla seura Isänmaan eläin- ja kasvitieteellistä tutkimusta varten tämän sanan koko laajuudessa."

Johtakoot Seuran voimat, Valtion ja yleisön aulius sekä maarauha tätä Seuran pyrkimystä menestyksellistä päämäärää kohti!

Niin Seuramme maamme vanhimpana tieteellisenä yhdistyksenä käy 100-vuotispäiväänsä kohti.

Seuramme ei kuluneena vuosisatana ole mitenkään lois-

tavasti esiintynyt yleisön silmissä. Sen olemuksella on ollut vaatimattomuuden leima. Sen työvoima on ollut suuresti rajoitettu. Suureksi osaksi sen työskentelevät jäsenet ovat olleet nuoria, kehitystilassa olevia. Itsensä yliarvioiminen ja ylimielisyys eivät kuulu tieteelle eikä sen harjoittajille. Mutta yhtä varmaa on, että jokainen määrätietoinen, laajasuuntainen työ suoritetaan objektiivisen itseluottamuksen merkeissä. Seuramme on tosin, verrattuna moneen suurempien maiden vastaavaan, vaatimaton, mutta emme saa unohtaa, että tämän seuran ja sen jäsenien kautta, huolimatta hyvin rajoitetusta taloudellisesta tuesta, maamme on eläin- ja kasvitieteellisessä suhteessa tutkittu tavalla, joka on saavuttanut tunnustusta ulkomailla ja joka Seuralle on ollut kunniaksi. Yhteen tieteelliseen ahjoon on täällä yhdistetty kaikki se mikä muualla usein esiintyy hajoitettuna. Maan eläimistöstä ja kasvistosta on täällä sentakia saavutettu suurempi yleiskatsaus kuin todennäköisesti useimmissa muissa maissa.

Mutta siksensä työn laajuus ja arvo! Tämä Seura on lähes sadan vuoden aikana ollut maamme luonnontieteellisen viljelyksen ahjona. Kaikki se luonnontieteellinen voima, minkä tämä maa on kasvattanut, on tähän yhdistetty. Tietoisuus tästä olkoon Seuralle kannustimena. Tietoisena tästä entisyydestään astukoon Seura uskaliaasti isänmaan eteen, tehköön eläin- ja kasvitieteen saavutukset tunnetuiksi ja ansion mukaan arvossapidetyiksi. Silloin kasvaa myös jatkuvan työn taloudellinen perusta ja siten tieteen syventyminen. Silloin yksityinen henkilö, täynnä sitä rohkaisua, joka useimmille on työn ehdoton edellytys, suuremmalla menestyksellä voi antautua hyödylliseen työhön.

Suotakoon tälle seuralle työnrauhaa, kasvakoon sen jäsenissä voimakas isänmaallinen työnvelvollisuus, oman rajoituksen nöyrä tunnustaminen ja tästä tietoisena tieteellisesti, sosiaalisesti ja poliittisesti toisinajattelevien oikeudenmukainen arvioiminen. Suokoon tositieteen pyhyys Seurallemme leimansa.

Skattmästaren, doktor V. F. Brotherus, framlade Sällskapets **Årsräkning för år 1920,** varur meddelas följande utdrag:

Debet:

Behållning från år 1919.

Stående fonden	28,735: —	
Senator J. Ph. Palméns fond . .	13,244: —	
Sanmarkska fonden	5,368: —	
Siltala fonden	604: —	
Poppiuska fonden	1,387: —	
Norrlinska fonden	7,000: —	
Carl Finnilä fonden	12,000: —	
De i frihetskriget stupades fond .	7,715: —	76,053: —
Årskassan		19,543: 66

Inkomster under året.

Statsanslag	16,000: —	
Gåvor	5,886: 50	
Räntor	4,300: 93	
Försålda skrifter	741: 10	
Ledamotsavgifter	210: —	27,138: 53
Balans		21,225: 26
	Summa	143,960: 45

Kredit:

Utgifter under året.

Arvoden	1,200: —	
Reseunderstöd	6,450: —	
Fil. dr. Hj. Hjelt för Conspectus .	2,900: —	
Livränta åt fröken Aino Norrlin .	1,000: —	
Tryckningskostnader	54,428: 55	
Diverse utgifter	847: 90	66,826: 45

Behållning till år 1921.

Stående fonden	28,945: —	
Senator J. Ph. Palméns fond . .	13,244: —	
Sanmarkska fonden	5,368: —	
Siltala fonden	644: —	
Poppiuska fonden	1,470: —	
Norrlinska fonden	7,000: —	
Carl Finnilä fonden	12,000: —	
De i frihetskriget stupades fond .	8,463: —	77,134: —
	Summa	143,960: 45

På tillstyrkan af revisorerna, herrar Fredr. Elfving och E. Malmberg, beviljade Sällskapet härpå med tacksamhet skattmästaren full ansvarsfrihet för hans förvaltning af Sällskapets medel under det gångna året.

Bibliotekarien, professor Enzio Reuter, föredrog följande **Årsberättelse öfver bibliotekets tillväxt 1920—1921.**

På grund af att flera under krigsåren uppkomna luckor i biblioteket utfyllts, har tillväxten under senaste verksamhetsår varit betydligt större än under de närmast föregående åren. Antalet nytillkomna nummer utgör 994, med hänsyn till innehållet fördelade på följande sätt:

Naturvetenskaper i allmänhet	425
Zoologi	173
Botanik	134
Landt- och skogshushållning, fiskeriväsende .	74
Geografi, hydrografi	14
Geologi, mineralogi, paleontologi	23
Kemi, farmaci, medicin	2
Matematik, fysik, meteorologi, astronomi . .	106
Diverse	43
Summa	994

Under året har skriftutbyte inledts med Åbo Akademi. Till biblioteket hafva inkommit bokgåfvor från The John Crerar Library, Chicago; Maine Agricultural Experiment

Station, Orono, Maine; Centralanstalten för jordbruksförsök, Experimentalfältet, Sverige; Kungl. Nautiska Meteorologiska Byrån, Stockholm; Föreningen för Dendrologi och Parkvård, Landskrona; Finska Landtbruksstyrelsen; Statistiska Centralbyrån; Redaktionen af Luonnon Ystävä; samt från herrar S. Murbeck, Rolf Palmgren, Th. Sælan och C. Wesenberg-Lund, för hvilka välvilliga bokgåfvor härmed uttalas Sällskapets tacksamhet.

Botanices-intendenten, Kustos Harald Lindberg, afgaf följande **Årsberättelse öfver de botaniska samlingarnas tillväxt.**

Äfven under detta senast tilländalupna år har svårigheten att resa jämte dyrtiden i alla afseenden verkat hämmande på botanisternas arbete ute i naturen. Dessa ogynnsamma förhållanden ha äfven visat sina verkningar på de botaniska samlingarnas tillväxt.

De mest omfattande kollektionerna ha inlämnats af stud. M. J. Kotilainen, pastor O. Kyyhkynen och kustos Harald Lindberg.

På de särskilda växtgrupperna fördela sig de inkomna gåfvorna på följande sätt:

Kärlväxter	572	exx.
Mossor	592	„
Lafvar	4	„
Svampar.	4	„
Alger	47	„
	1,219	exx.

Nedan anförda personer ha bidragit till de inhemska samlingarnas förkofran: mag. Ch. Em. Boldt, frök. Margit Boldt, forstm. K. Brander, rekt. M. Brenner, dr W. Brenner, dr V. F. Brotherus, stud. Jarl Carpelan, stud. C. Cedercreutz, stud. O. Eklund, prof. Fredr. Elfving, mag. C. W. Fontell, prof. A. W. Gadolin, stud. M. Hagfors, dr Olli Heikinheimo, stud. I. Hidén, dr Hj. Hjelt, medicinalråd. R. Idman, stud. N. Kanerva, stud. H. Klingstedt, stud. M. Koti-

lainen, pastor O. Kyyhkynen, mag. V. Kujala, dr Harald Lindberg, stud. P. H. Lindberg, trafikinsp. A. Lindfors, kand. R. F. Lundström, lektor K. Metsävainio, forstm. J. Montell, lekt. Å Nordström, major L. Oesch, stud. B. Olsoni, ing. H. A. Printz, stud. A. Rainio, frök. Eva Segerstråle, frök. K. Söderholm, stud. A. Ulvinen, forstm. Ossi Virkkula.

Kärlväxtsamlingen har ökats på följande sätt: *Agrostis canina* forma från N, Borgå, Emsalö, Ch. Em. Boldt. — *Fragaria vesca* f. fruct. pallid. från Ab, Lojo, Margit Boldt. — 40 exx. från N, Ingå, M. Brenner. — 4 exx. från N, Esbo, C. Cedercreutz. — 15 exx. från Al, Korpo, O. Eklund. — *Scirpus parvulus* från N, Borgå, och *Holcus lanatus* från Ab, Reso, gen. C. W. Fontell. — *Cratægus monogyna* från Ab, Houtskär, Storö, och *Cr. curvisepala (calycina* olim) från Houtskär, Nåtöholm, A. W. Gadolin. — *Beckmannia eruciformis* från Ta, Hollola, Hennala kasern, och *Ambrosia trifida*, ny för adventivfloran, från Ta, Lahtis, M. Hagfors. — *Myricaria germanica*, ny för floraområdet, från Li, Utsjoki, v. stranden af Puolmak sjö, O. Heikinheimo och O. Virkkula. — 26 exx. från olika delar af landet, däribland *Rubus arcticus* × *idæus* från N, Helsingfors, Sveaborg, I. Hidén. — 7 exx. från St, Karkku, Hj. Hjelt. — *Ranunculus peltatus *septentrionalis* forma från Ta, Teisko, R. Idman. — 9 exx. från olika delar af landet, N. Kanerva. — *Luzula nemorosa* från Åbo, Runsala, H. Klingstedt. — 362 exx. från Sb och OK, O. Kyyhkynen. — 6 exx. *Rosæ* från Ka, V. Kujala. — 12 exx. från Hangö, *Rumex confertus* från N, Karis, ny för adventivfloran, *Spargan. affine* från Tvärminne och *Psamma* från N, Lappvik, samt 6 exx. från Ab, Lojo, Harald Lindberg. — 5 exx. från Lojo, däribland *Rubus idæus* f. *anomala*, P. H. Lindberg. — *Erysimum cheiranthoides* f. från Ka, Viborg, A. Lindfors. — *Veronica teucrium* från Ta, Hausjärvi, Erkylä (leg. E. Fabritius), *Cytisus sagittalis* från N, Lappvik (legg. Greta Wegelius o. K. Mandelstam), gen. Å. Nordström. — 46 exx. från LKem, Muonio, däribland *Pirola minor* × *rotundifolia*, *Orchis *lapponica*, *Rumex aquaticus* × *domesticus* och *Aspidium spinulosum*, J. Montell. — 24 exx. från elevherbarier, K. Metsävainio. — *Polygonum minus* från St, Tavastkyro, H. A. Printz. — *Ononis hircina* från N, Skyttö, Eva Segerstråle. — *Potentilla bifurca* från Ab, Bromarf, Kerstin Söderholm. — 22 exx. från Helsingfors, Sandhamn, mest ballastväxter, bland hvilka följande mera anmärkningsvärda: *Axyris amarantoides*, *Silene Tatarica*, *Beckmannia*, *Geranium ruthenicum*, *Rumex confertus*, *Achillea nobilis*, *Ranunculus *propinquus*, *Coronilla varia*, *Brassica lanceolata*, *Galium *Ruthenicum* och *Lepidium densiflorum*, A. Ulvinen. — *Alnus incana* l. *pinnata* (Lundmark) från KL, Tohmajärvi, L. Oesch.

Mossamlingens tillväxt har varit: 9 exx. från Ab, Finby,

Fr. Elfving. — *Dicranum Sendtneri* Limpr. från Kuusamo, ny för floran, V. F. Brotherus. — 178 arter i 401 exx. från LE, däribland c. 45 nya för provinsen och följande nya för Fennoscandia orientalis: *Cinclidium hymenophyllum, Bryum rutilans, Tortula Norvegica, Grimmia conferta, Amblystegium irrigatum, Hypnum collinum* och *Pseudoleskea Breidleri*, samt 11 arter i 16 exx. från Sb, M. J. Kotilainen. — 164 exx. från N, Tvärminne, och Ab, Lojo, Harald Lindberg. — *Thyidium recognitum* c.fr. från N, Ekenäs, W. Brenner.

Lafsamlingens tillväxt har varit följande: *Nephroma arcticum* från Ab, Lojo, Harald Lindberg. — 3 exx. från Ab, Finby, Fr. Elfving.

Svampsamlingen har ökats genom 4 exx. från N, A. Rainio.

Algsamlingen har tillvuxit genom 47 exx. från olika delar af landet, R. F. Lundström.

Frösamlingen har förökats genom 23 nr., inlämnade från Ab, Kimito, B. Olsoni. Vidare har till museets samlingar inkommit subfossila nötter af hassel från St, Ruovesi, Pihlajalahti by, Mäkelä hemman, 15 km W om Ruovesi kyrkoby, samt från Om, Soini, i en torfmosse underlydande kyrkoherdebolet, fyndet gjordes på c. 1 m djup i ett dylager af 1.7 m mäktighet, K. Brander. Dito från St, Parkano, Kirkkojärvis NE strand, 1.5—2 m djup, J. Carpelan.

Yleisten eläintieteellisten kokoelmain intendentti, maist. I. Välikangas: **Vuosikertomus yleisten eläintieteellisten kokoelmien kasvusta.**

Toimivuotena 1920—21 ovat kotimaiset yleiset eläintieteelliset kokoelmat edelleen tasaisesti lisääntyneet. Tavallista huomattavampi on kasvu kalakokoelmien suhteen, lähinnä seurauksena museon taholta lähetetyistä kehoituksista. Samasta syystä on myös nisäkäskokoelmien lisäys jonkun verran suurempi kuin edellisenä vuonna, joskin se itsessään on verraten pieni.

Nisäkäskokoelmiin on saatu materiaalia 18:sta lajista, nimittäin:

Eläimiä spriissä	27	kpl.
Nahkoja	10	„
Luurankoja	3	„
Pääkalloja	3	„
Yhteensä	43	kpl.

Lintukokoelmien kasvu on seuraava:

Nahkoja		172	kpl.
Spriissä		4	„
Munia	pesyeitä	32	„
	yksityisiä	1	„
	Yhteensä	209	kpl.

Lukuunottamatta tri W. Juslinin lahjoittamaa, 20 pesyettä linnunmunia sisältävää kokoelmaa sekä metsänhoitaja C. Hj. Sillmanin lahjoittamaa maist. Edgar Sillman-vainajan samanlaista kokoelmaa (10 pesyettä), on edellämainitussa lintumateriaalissa 88 lajin ja sekasikiön edustajia. — Nisäkäs- ja lintukokoelmien numeroiden suhteen on huomattava, että muuta saaduista lajeista talteen otettua materiaalia (luurangon osia, nyljettyjä ruumiita y. m.) ei ole erikseen luetteloitu.

Matelijoita on saatu 2 kpl. ja sammakkoeläimiä samoin 2 kpl. Kalakokoelmien lisäys on 136 numeroa (näytteitä tai yksityisiä kaloja), edustaen 22 lajia. Evertebratikokoelmiin on liitetty myriapodeja 6 näytettä, hämähäkkieläimiä 1 näyte, isopodeja 1 näyte, polychaetejä 2 näytettä ja molluskeja 5 näytettä.

Museon virkailijain työn on kuluneena toimivuotena täytynyt pääasiallisesti kohdistua Seuran kokoelmien piirin ulkopuolelle. Kotimaisten kokoelmien käsittely on sen vuoksi suureksi osaksi rajoittunut saadun uuden materiaalin tarkastukseen ja luetteloimiseen. Sen ohella on amanuenssi V. Korvenkontio jatkanut kotimaisten jyrsijäin tarkastusta ja allekirjoittanut on käsitellyt erinäistä kalamateriaalia. Ylioppilas K. E. Sundström on hyväntahtoisesti ollut apuna museotyössä. Hän on järjestänyt J. A. Palménin lintuarkistoa sekä ryhtynyt sen jälkeen merkitsemään lippuluetteloihin hajallaan yleisessä lintukokoelmassa olevaa kotimaista materiaalia, mikä työ on erittäin tärkeää, jotta nopeasti voitaisiin saada selville kokoelmissa todella tavattava määrä kutakin lajia. — Asianomaisten yliopiston eläintieteen opettajien lisäksi ovat kokoelmia tai arkistoa käyttäneet tieteellisessä tarkoituksessa lehtori E. W. Suoma-

lainen, maist. E. Merikallio, lehtori Viljo Hornborg, tri I. Hortling ja tri G. Idman.

Museon konserveerausosaston kotimaisiin kokoelmiin kohdistuneesta työstä mainittakoon erityisesti, että konservaattori R. Mäntysen valmistama komea peura- ja ahmaryhmä on asetettu näytteille. Yhä sietämättömämmäksi käyneen tilanahtauden vuoksi se on toistaiseksi sijoitettu yliopistorakennuksen yläkerroksen vestibyliin.

Yksityiskohtaisesti kokoelmien kasvu on seuraava: [1])

Mammalia. *Insectivora: Sorex araneus:* Kuopio, Sorsasalo VI. 16, prof. K. M. Levander; Sortavala, Lahdenkylä 23. V. 15, kalast. neuvos V. Jääskeläinen. — *S. pygmaeus:* Tammisaari, Baggby 20. 6. 20, K. E. S—m. — *Erinaceus europaeus:* nahka, Vihti, Hiiskula VII. 20, ost. — *Carnivora: Lynx lynx:* luuranko, Salmi 19. IV. 19, ost. — *Mustela erminea:* nahka, Helsinki, Vanhakaupunki 16. X. 20, yliopp. Håkan Lindberg; 1 ♀ (nyljetty ruumis), Huopalahti 22. IV. 21, maist. V. Nieminen. — *Foetorius putorius:* nahka, Helsinki 9. XII. 20, ost. — *Lutra lutra:* 2 kpl. juv., Korkeasaaren eläintarha VI. 20, intendentti R. Palmgrenin välityksellä; 2 kpl. luurankoja, Kökar, ost. — *Vulpes vulpes:* 2 kpl. pääkalloja, Sysmä, tilanomist. S. Ylänen. — *Rodentia: Pteromys volans:* nahka, Vilppula, Niemenkylä 10. XII. 20, jahtimestari L. Ventola. — *Mus decumanus:* 5 kpl. nahkoja, Helsinki I. 21, 1 kpl. spriissä, Helsinki 21. II. 21, tri Ernst Häyrén. — *M. musculus:* Snappertuna 18. VI. 20, K. E. S—m. — *M. silvaticus:* 2 kpl., Sysmä XI. 20, tilanomist. S. Ylänen. — *Hypudaeus glareolus:* Snappertuna 9. VI. 20, K. E. S—m; 5 kpl. Sipoo, Korpholmen VII. 20, I. V—s; Grankulla 18. XI. 20, yliopp. R. Carpelan; 2 kpl., Muolaa, Kangaspelto 2. I. 21, tilanomist. E. K. Krause. — *Paludicola amphibius:* 3 ♀ & 2 ♂, Sipoo, Korpholmen VII. 21, I. V—s. — *Agricola agrestis:* Sysmä XI. 20, tilanomist. S. Ylänen; Oulunkylä 28. XI. 20, aman. V. Korvenkontio. — *Lepus timidus:* pääkallo, Vilppula, Niemenkylä 10. XII. 20, jahtimest. L. Ventola. — *L. europaeus v. medius:* nahka, Renko, Muurila 11. XII.

---

[1]) Edellämainittuja tri W. Juslinin ja maist. E. Sillman-vainajan kokoelmia ei tässä ole otettu huomioon. Lukuisimmat lahjoitukset ovat tehneet seuraavat henkilöt, joiden nimet ovat allamainitulla tavalla lyhennetyt: fil. maist. Otto Collin (O. C.), metsänhoitaja Ilmari Hildén (I. H—én), fil. tri I. Hortling (I. Hg), ylioppilas K. E. Sundström (K. E. S—m) ja allekirjoittanut (I. V—s.). — Ellei lukumäärää mainita, on kysymyksessä olevaa lajia saatu 1 kpl. Nisäkkäät ovat spriissä, linnut nahkoina, ellei muuta mainita.

20, O. C. — *Artiodactyla: Sus scrofa domestica:* juv. monstr., Mäntsälä, Ohkolankylä, Mikkola 19. X. 20, ost.

Aves. *Passeres: Turdus iliacus:* Hämeenlinna 29. IX. 20, O. C.; s:n 11. IV. 21, O. C. — *T. pilaris:* Jaakkima 3. VI. 20, I. H—én; Masaby, Ingvaldsby 1. X. 20, tilanomist. H. Lindén. — *Phylloscopus sibilator:* Jaakkima 8. VI. 20, I. H—én. — *Acrocephalus schoenobaenus:* Porkkala, Kontgrund 22. V. 20, I. Hg. — *Cinclus cinclus:* Sipoo, Sandholmen 29. X. 20, ost. — *Regulus regulus:* Sipoo, Korpholmen 28. IX. 20, rakennusmest. M. Edvin Udd. — *Parus major:* Sysmä XI. 20, tilanomist. S. Ylänen. — *Motacilla alba:* munia, Jaakkima 20. V. 20, I. H—én. — *Budytes flavus:* 1 ♂, Helsinki, Drumsö 6. V. 12, tri E. Nyberg. — *Anthus pratensis:* Helsingin pit. 10. IV. 21, tri E. Nyberg. — *A. trivialis:* Jaakkima 20. V. 20, I. H—én; Siuntio 27. VII. 20, I. Hg. — *Plectrophanes nivalis:* Helsingin pit. 10. IV. 21. — *Emberiza citrinella:* Helsingin pit. 9. III. 12, tri E. Nyberg. — *E. aureola:* Oulu, Kiviniemi 23. VI. 20, maist. E. Merikallio. — *Loxia pityopsittacus:* 2 ♂, Köyliö, Ilmilinna 24. VI. 19, lehtori E. W. Suomalainen. — *Passer domesticus:* Sysmä 14. XII. 20, tilanomist. S. Ylänen. — *Coccothraustes coccothraustes:* Tammisaari 20. XII. 20, yliopp. Ingmar Calonius. — *Fringilla montifringilla:* Joroinen (kuollut Helsingissä 8. VI. 20), fil. maist. rouva Elin Holmberg. — *Spinus spinus:* Hattula 10. IV. 21, O. C. — *Carduelis carduelis:* Sysmä 14. XII. 20, tilanomist. S. Ylänen. — *Corvus cornix:* Masaby, Ingvaldsby 15. X. 20, tilanomist. K. Lindén. — *C. corax:* Lammi, Porraskoski XII. 20, O. C. — *Garrulus glandarius:* Mäntsälä 23. X. 20, maist. B. Geitlin. — *Perisoreus infaustus:* Juuka 1. VII. 20, I. H—én; Keuruu, Leppäjärvi 21. XI. 20, hra L. Ventola. — *Lanius collurio:* Masaby 1918, hra Tor Palmgren. — *L. excubitor:* Masaby 26. IX. 20 hra Tor Palmgren; Askola, Stixböle 5. X. 20, hra H. A. Häggström. — *Hirundo rustica:* 3 kpl., juv., spriissä, Sipoo, Korpholmen VI. 20, I. V—s. — *Strisores: Caprimulgus europaeus:* Jaakkima 7. VI. 20, I. H—én; 1 ♂ Köyliö, Ilmilinna 10. VII. 19, leht. E. W. Suomalainen. — *Cypselus apus:* muna, Juuka 1. VII. 20, I. H—én. — *Scansores: Picus canus:* 1 ♀, Vanaja 26. IX. 20, O. C.; 1 ♂, Tuulos, Sairiala 14. X. 20, O. C.; Mäntsälä 23. X. 20, maist. B. Geitlin; 1 ♀, Kalvola, Kuurila 29. X. 20, O. C.; Hämeenlinna, Ojoinen 14. XI. 20, O. C.; Masaby, Ingvaldsby 19. XI. 20, tilanomist. H. Lindén. — *Dendrocopus major:* Jaakkima, Lahdenpohja 3. VI. 20, I. H—én; Mäntsälä 23. X. 20, maist. B. Geitlin; Masaby, Ingvaldsby 19. XI. 20, tilanomist. H. Lindén. — *Cuculus canorus:* Nastola 15. VIII. 20, hra Y. Virtanen; Siuntio 22. VIII. 20, I. Hg. — *Raptatores: Cerchneis tinnunculus:* Masaby 10. VI. 20, hra Tor Palmgren; Helsinki, Rönnskär 29. VII. 20, hra B. Hellsten; Tvärminne, Långholmen 27. VIII. 20, H. Degerholm; 1 ♂, Vihti 19. IX. 20, hra G. Krook. — *Accipiter nisus:* Tammisaari, Dragsvik 25. IX. 20, tri T. Ekman. — *Astur palumbarius:* Sotkamo, tri W. Åström; Sipoo, Immersby 1. XI. 20,

ost.; s:n 12. XII. 20, ost.; s:n 1. I. 21, ost. — *Buteo buteo:* 1 ♀, Hauho 6. IX. 20, O. C.; Sipoo 10. IX. 20, ost.; Sotkamo, tri W. Åström. — *Asio otus:* Hämeenlinnan maalaisk. 29. IX. 20, O. C.; Pori, Pihlava 10. X. 20, asemapääll. Blomberg (leht. E. W. Suomalaisen välityksellä); Hauho, Okerla 15. XI. 20, O. C. — *A. accipitrinus:* Hailuoto 8. IX, 20, tri T. Ekman. — *Surnia ulula:* Kalvola, Renkojärvi 19. IX. 20, O. C.; Grankulla 25. IX. 20, hra B. Sabelli; Sipoo 17. X. 20, ost.; 3 kpl., Tammisaari, Skåldö 17. X. 20, tri W. Ekman; Helsinki, Hakaniemi 23. X. 20, ost.; Vanaja, Järviöinen 26. X. 20, O. C.; 1 ♂, Köklaks, Oitbacka 30. X. 20, ost.; Sysmä XI. 20, tilanomist. S. Ylänen; Luhanka 15. XI. 20, yliopp. O. Vahervuori; Loppi, Läyliäinen 29. XI. 20, ost.; Petäjävesi, Salo 3. XI. 20, hra L. Ventola. — *Glaucidium passerinum:* Huopalahti 28. XI. 20, ost. — *Nyctala tengmalmi:* Vanaja 2. IX. 20, O. C.; 1 ♀, Hämeenlinna 4. IV. 21, O. C. — *Syrnium lapponicum:* 3 kpl., Sotkamo, tri W. Åström; Jaakkima 20. V. 20, I. H—én. — *Rasores: Lyrurus tetrix:* 1 ♂, albino, Parikkala 24. XI. 20, ost. (tri K. E. Kivirikon välityksellä). — *Lyrurus tetrix* × *Tetrao urogallus:* Siikainen IX. 20, ost. (leht. E. W. Suomalaisen välityksellä); 1 ♂, Sääminki, Varparanta 2. XI. 20, ost. (preparaattori A. E. Frin välityksellä). — *Perdix perdix:* Masaby, Ingvaldsby 18. XI. 20, tilanomist. H. Lindén. — *Phasianus torquatus:* 1 ♂, Oulunkylä 21. IX. 20, hra A. Anttila; 1 ♀, Masaby, Ingvaldsby 22. XI. 20, tilanomist. H. Lindén. — *Cursores: Fulica atra:* Espoo, Köklaks 30. IX. 20, ost. — *Ortygometra porzana:* Vihti 8. VIII, 20, tri E. Qvarnström. — *Vanellus vanellus:* Hattula 1. VIII. 20, O. C. — *Charadrius apricarius:* Hämeenlinna 29. IX. 20, O. C. — *Haematopus ostralegus:* Pörtö 24. V. 20, fil. maist. A. Wasenius. — *Tringa maritima:* Kokkola, Gråskärsbådan 21. XI. 20, tri K. B. Miller. — *T. alpina:* Sipoo, Korpholmen 17. VIII. 20, rakennusmest. M. Edvin Udd. — *Totanus totanus:* 1 ♀, Degerö 2. VIII. 20, hra M. Renvall. — *T. littoreus:* 1 ♂, Kokemäenjoki 2. VIII. 20, tri E. Qvarnström. — *Numenius arcuatus:* Vanaja, Perttula 30. V. 20, O. C. — *Gallinago gallinago:* Kokemäenjoki 2. VIII. 20, tri E. Qvarnström. — *Gressores: Ardea cinerea:* 5 munaa, Taivassalo Iso Raunskeri 14. VI. 20, yliopp. Mainio Wilson (leht. E. W. Suomalaisen välityksellä). — *Botaurus stellaris:* Lohja, Ojamo 28. I. 21, kalanvilj. laitoksen hoitaja J. B. Valli. — *Lamellirostres: Cygnus cygnus:* Pörtö 16. V. 20, ost.; Sotkamo, tri W. Åström. — *Anser anser:* 2 ♀♀, Jurmo 19. VI. 20, intend. R. Palmgren. — *A. erythropus:* 1 ♂, Porin ulkosaaristo 5. IX. 20, tehtailija A. Milan. — *Spatula clypeata:* Pori, Lyttskär 15. VIII. 20, tri H. Häggström. — *Anas boschas:* juv., Oulunkylä 18. V. 20, taiteilija M. Warén; Siuntio 25. VII. 20, I. Hg. — *Anas penelope:* Hattula, Lehijärvi 25. X. 20, O. C. — *A. querquedula:* Pori, Lyttskär 15. VIII. 20, tri H. Häggström. — *Nyroca fuligula:* 1 ♂, Porkkala 20. V. 20, I. Hg.; spriissä, Hauho, Vähäjärvi 5. IX. 20, O. C. — *N. ferina:* Helsinki (?, ost. kauppa-

torilta 7. X. 20), I. Hg. — *Oidemia nigra:* 1 ♀, 1 ♂, Porkkala 20. V. 20, I. Hg. — *Pelionetta perspicillata:* Pörtö 24. V. 20, maist. A. Wasenius. — *Clangula clangula:* Loppi, Vojakkala 11. VIII. 20, O. C.; 1 ♀, Renko 6. IX. 20, O. C. — *Harelda hyemalis:* 6 ♂♂, 5 ♀♀, Porkkala 20. V. 20, I. Hg.; 1 ♂, Porkkala 15. X. 20, maist. B. Geitlin; Vanaja, Perttula 23. X. 20, O. C. — *Somateria mollissima:* 2 ♂♂, Porkkala 20. V. 20, I. Hg. — *Mergus merganser:* 1 ♀, Lappvik (Tvärminne) VI. 20, prof. A. Luther; juv., Janakkala, Kernaalanjärvi 11. X. 20, O. C.; Hauho, Iso Roine 26. X. 20, O. C. — *M. serrator:* Loppi, Punelia 3. VIII. 20, O. C. — *M. albellus.* Helsinki (?, ost. kauppatorilta 30. X. 20), I. Hg. — *Steganopodes: Phalacrocorax carbo:* Siuntio, Pikkala 1. XI. 20, I. Hg.; Tampere 6. IV. 21, maist. A. Wegelius. — *Longipennes: Sterna hirundo:* 2 kpl., Villinki 23. IV. 20, tri U. Einola; 2 kpl. s:n prepar. K. Niemi; 3 kpl. s:n konserv. R. Mäntynen. — *S. macrura:* 2 kpl., Villinki 23. IV. 20, konserv. R. Mäntynen; Jaakkima, Mökerikkö 5. VI. 20 I. H—én; 1 ♀, s:n 9. VI. 20, tri A. Hildén. — *Larus ridibundus:* Sipoo Korpholmen 13. VI. 20, I. V—s.; Degerö 6. VIII. 20, hra Hietanen. — *L. canus:* Nordsjöskatan 25. IV. 20, tri E. Nyberg; Jaakkima, Mökerikkö 5. VI. 20, I. H—én; 1 ♂, s:n 9. VI. 20, tri A. Hildén; Sipoo, Gråskär 1. VIII. 20, konserv. R. Mäntynen. — *L. glaucus:* 1 ♀, Nordsjöskatan 25. IV. 20, tri E. Nyberg. — *L. fuscus:* 1 ♂, Jaakkima, Mökerikkö 9. VI. 20, tri A. Hildén; 2 kpl., juv., Sipoo, Gråskär 1. VIII. 20, konserv. R. Mäntynen. — *Stercorarius pomarinus:* Jurmo 1. IV. 20; juv., Jurmo VI. 20 (Korkeasaari 1. IX. 20), intend. R. Palmgren. — *S. parasiticus:* 1 ♀, Rauma, Kylmä Santakari 31. V. 20, hra O. Halme. — *Urinatores: Colymbus cristatus:* Vanaja 3. VIII. 20, O. C.; 2 kpl., Janakkala 26. VIII. 20, O. C.; Köyliö, Ilmijärvi 12. IX. 20, leht. E. W. Suomalainen; Vanaja, Kankaantaka 5. VIII. 20, O. C.; Hattula, Vanajavesi 12. X. 20, O. C.; Alavus (?, ost. Helsingissä 8. VI. 20), I. Hg. — *Urinator arcticus:* Pori, Tahkoluoto 1. VI. 20, tri O. A. Hornborg. — *Uria grylle:* 3 kpl., Porkkala 20. V. 20, I. Hg; Söderskär (Sitterskär) 10. X. 20, hra K. Osenius. — *Alca torda:* 1 ♂, Porkkala 20. V. 20, I. Hg.

Reptilia. *Pelias berus,* juv. monstr., Dragsfjärd, Skinnarvik 19. VIII. 20, hra A. Carlberg (prof. E. Reuterin välityksellä). — *Lacerta vivipara:* Tvärminneby 7. VIII. 20, K. E. S—m.

Amphibia. *Molge vulgaris:* 2 kpl., Pargas, Lofsdal 27. VIII. 20, prof. E. Reuter.

Pisces. *Teleostei. Acanthopterygii: Perca fluviatilis:* 4 kpl., Tvärminne, Bysundet 9. VIII. 20, K. E. S—m; 2 kpl., juv., s:n, Bönholmsviken 10. VIII. 20, K. E. S—m; juv., Tvärminneträsk 5. VIII. 20, K. E. S—m; 1 ♀, Tvärminne, zool. as. 28. VII. 20, K. E. S—m; 1 näyte, juv., s:n, Bönholmsviken 9. VIII. 20, K. E. S—m. — *Cottus gobio:* Lohjanjärvi kes. 1920 K. E. S—m.; Tvärminne, zool. as. VII. 20, K. E. S—m; s:n, Porsgrundet 20. VIII. 20, K. E. S—m; 12 kpl., Tvärminne,

zool. as. 10. VIII. 20, K. E. S—m; 8 kpl., Jyväskylä, Tuomiojärvi kes. 1920, lyseol. Yrjö Soini (leht. L. Helteen välityksellä); 7 kpl., Sipoo, Korpholmen 26. VI. 20, I. V—s.; 2 kpl., Sysmä, Päijänne X. 20; 3 kpl., s:n XI. 20, tilanomistaja S. Ylänen. — *C. quadricornis:* 4 kpl. juv. Sipoo, Korpholmen, kes. 1920 I. V—s.. — *Gasterosteus aculeatus:* 1 näyte, Tvärminne, Bysundet 9. VIII. 20, K. E. S—m; 1 näyte, s:n, Syndalen, laguuni 28. VII. 20, K. E. S—m.; 1 näyte, s:n, Bönholmsviken 10. VIII. 20, K. E. S—m; 1 näyte, s:n, zool. as. 10. VIII. 20, K. E. S—m; 1 kpl., sairal., Suomenlinna 5. X. 20, sotilas W. Simula. — *G. pungitius:* 1 näyte, Helsinki, Vik 9. V. 20, K. E. S—m; 1 näyte, Sipoo, Korpholmen 26. VI. 20 I. V—s; 1 näyte, Tvärminne, zool. as. 10. VIII. 20, K. E. S—m; 1 näyte, s:n, Porsgrundet 20. VIII. 20, K. E. S—m. — *Gobius niger:* Tvärminne, zool. as. 26. VII. 20, prof. A. Luther. — *G. minutus:* 3 kpl., Sipoo, Korpholmen 26. VI. 20, I. V—s.; 2 kpl., Tvärminne, zool. as. 10. VIII. 20, K. E. S—m. — *Gobius* sp.: 1 näyte, juv., Tvärminne, Bysundet 9. VIII. 20, K. E. S—m; 2 kpl., s:n, zool. as. 10. VIII. 20, K. E. S—m. — *Zoarces viviparus:* juv., Sipoo, Korpholmen 26 VI. 20, I. V—s.; 6 kpl., Tvärminne, zool. as. VII. 20, K. E. S—m; 4 kpl., s:n 10. VIII. 20, K. E. S—m. — *Anacanthini: Gadus morrhua:* monstr. selkäranka, Helsinki XI. 20, reht. M. Brenner. — *Pleuronectes flesus:* Tvärminne, Halsholmen 4. VIII. 20, K. E. S—m. — *Physostomi: Cobitis barbatula:* 3 kpl., Sysmä, Päijänne X. 20; 6 kpl., s:n XI. 20, tilanomistaja S. Ylänen. — *Phoxinus aphya:* 1 näyte, Tvärminne, Syndalen, laguuni 28. VII. 20, K. E. S—m; 1 näyte, s:n, Bönholmsviken 10. VIII. 20; 2 näytettä (n. 120 kpl.), Jyväskylä, Koluoja, lyseol. Erkki Mikkola (leht. L. Helteen välityksellä). — *Leuciscus rutilus:* 1 näyte, juv., Tvärminne, Syndalen, laguuni 28. VII. 20, K. E. S—m; 1 näyte, juv., s:n, Bysundet 9. VIII. 20, K. E. S—m.; 1 näyte, s:n, Bönholmsviken 10. VIII. 20, K. E. S—m. — *L. erythrophthalmus:* 1 näyte, juv., Tvärminne, Bönholmsviken 10. VIII. 20, K. E. S—m; 2 kpl., juv., s:n, Bysundet 9. VIII. 20, K. E. S—m; 2 kpl., s:n IX. 20, K. E. S—m; 6 kpl. s:n, Bönholmsviken IX. 20, K. E. S—m. — *L. grislagine:* 6 kpl., Tvärminne, Syndalen, laguuni 28. VII. 20, K. E. S—m. — *L. idus:* 3 kpl., juv., Tvärminne, Syndalen, laguuni 28. VII. 20, K. E. S—m; 2 kpl., s:n, Bysundet 9. VIII. 20, K. E. S—m; juv., s:n, Bönholmsviken 10. VIII. 20, K. E. S—m. — *Abramis björkna:* Tvärminne, Bönholmsviken 9. VIII. 20, K. E. S—m. — *Alburnus lucidus:* 1 näyte, juv., Tvärminne, Bönholmsviken 10. VIII, 20, K. E. S—m. — *Esox lucius:* 3 kpl., juv., Tvärminneträsk 5. VIII. 20, K. E. S—m; juv., Tvärminne, Porsgrundet 20. VIII. 20. — *Pisces* juv., 1 näyte, Tvärminne, Bönholmsviken 9. VIII. 20, K. E. S—m. — *Lophobranchii: Siphonostoma typhle:* Tvärminne, zool. as. VII. 20, K. E. S—m. — *Nerophis ophidion:* s:n, K. E. S—m; 8 kpl., s:n 10. VIII. 20, K. E. S—m.

Arachnoidea. 1 näyte, Tvärminne, zool. as. 4. VIII. 19, tri E. Häyrén.

Myriapoda. 1 näyte, Reposaari 28. VIII. 01, tri E. Häyrén; 1 näyte, Hausjärvi 18. IV. 19; 2 näytettä s:n 21. IV. 19; 1 näyte, Helsinki Malm 1. VI. 19, arkkitehti G. Stenius; 1 näyte, Helsinki 26. IX. 20, tri E. Häyrén.

Crustacea. *Isopoda:* 1 näyte, Helsinki X. 20, tri E. Häyrén.

Mollusca. *Helix hispida:* 1 näyte, Helsinki, Kaivopuisto 9. XI. 00, tri E. Häyrén. — *Vitrina pellucida:* 1 näyte, s:n, tri E. Häyrén. — *Anodonta anatina:* 1 näyte, Tuusulanjärvi kes. 1920, maist. H. Järnefelt. — *A. complanata:* 1 näyte, Sysmä, Päijänne XII. 20, tilanomist. S. Ylänen. — *Unio tumidus:* 1 näyte, Tuusulanjärvi kes. 1920, maist. H. Järnefelt.

Vermes. *Polychaeta: Nereis diversicolor:* 1 näyte, Tvärminne 1899, tri E. Häyrén; 1 näyte s:n 1920, K. E. S—m.

Intendenten för de entomologiska samlingarna, t. f. kustos, mag. Richard Frey: **Årsberättelse över de entomologiska samlingarna 1920—1921.**

Under det gångna verksamhetsåret har på entomologiska museet amanuens W. Hellén slutfört uppställningen i ett nytt skåp av den inhemska samlingen av *Hymenoptera aculeata.* Stud. Håk. Lindberg har slutfört en omställning i ett nytt skåp av den finländska samlingen av *Cicadina* samt bearbetat det efter prof. J. Sahlbergs revision tillkomna materialet av denna grupp. Dessutom har på museet påbegynts en nyuppställning av den inhemska microlepidoptersamlingen, vilken genom det under flera decennier hopade, nytillkomna materialet befunnit sig i ett nästan oöverskådligt tillstånd. En omställning enligt moderna principer av microlepidoptersamlingen har även därigenom blivit mycket mera av behovet påkallad, som denna insektgrupp på senare tid tilldragit sig ett allt mera ökat intresse. I detta arbete ha under höstterminen deltagit studd. V. Karvonen, H. Klingstedt, N. Kanerva och J. Listo, under vårterminen studd. J. Listo och V. Karvonen; numera är familjen *Pyralidae* i sin helhet och början av familjen *Tortricidae* överflyttad i ett nytt skåp.

Under årets lopp har i och för bearbetning översänts till prof. Fr. Hendel i Wien hela museets material av dipterfamiljen *Agromyzidae,* omfattande c. 1,500 exx., till hr

J. W. Edwards i London det finländska materialet av släktena *Culex*, *Theobaldia* och *Ochlerotatus* samt till dr G. Enderlein i Berlin museets obestämda *Simulium*-material. Av dessa samlingar har hittills den till Edwards överlämnade återkommit bearbetad. Dessutom har en mindre samling inhemska *Neuroptera planipennia* blivit granskad av hr P. Esben-Petersen i Silkeborg och några kritiska aleocharider av dr Fr. Rambousek i Prag.

Ur Sällskapets samlingar har i och för undersökning utlånats åt dr S. Bengtsson i Lund typexemplar av *Aphelochirus aestivalis* v. *montandoni* Horv. och *A. nigritus* Horv. samt åt hr H. Viehmeyer i Dresden typexemplar av *Formica umbrata* Nyl. och *F. mixta* Nyl.

Inalles ha de entomologiska samlingarna under det gångna verksamhetsåret ökats med 2,034 exx., vartill komma 6 prov och 1 nummer biologiskt material. Av följande tabell framgår ökningen inom de skilda insektordningarna:

Orthoptera	22	exx.		
Dermaptera	1	„		
Coleoptera	747	„	+ 2 prov	
Hymenoptera	45	„		+ 1 nummer
Odonata	5	„		
Neuroptera	1	„		
Lepidoptera	322	„		
Diptera	219	„	+ 4 prov	
Aphaniptera	31	„		
Hemiptera	4	„		
Homoptera	637	„		
Summa	2,034	exx.	+ 6 prov	+ 1 nummer

De entomologiska samlingarnas tillväxt, som enbart har tillkommit genom gåvor, framgår i detalj ur nedanstående förteckning. Som en exponent för det för närvarande synnerligen livaktiga intresset för entomologin hos oss framstår i denna förteckning det anmärkningsvärt stora antal för landet nya insektarter, som detta år influtit till samlingarna, nämligen bland *Coleoptera* 30 arter (därav 3 för ve-

tenskapen nya), *Hymenoptera* 3 (därav 1 för vetenskapen ny), *Lepidoptera* 21, *Diptera* 3 och *Homoptera* 1 art, och står Sällskapet för dessa värdefulla gåvor i särskilt stor tacksamhetsskuld till doktor Harald Lindberg och stud. Håk. Lindberg, stud. V. Karvonen, lekt. R. Krogerus, länsman B. Lingonblad, stud. O. Fabricius, amanuens W. Hellén, stud. N. Kanerva, med. kand. E. Löfqvist, lekt. Å. Nordström, arkitekt G. Stenius, häradsh. H. Söderman, stud. E. Thuneberg, dr R. Forsius, protokollsekr. Bj. Wasastjerna, lekt. E. W. Suomalainen, hr V. Lampe och elev G. Åberg.

Orthoptera: 11 spp. i 21 exx., H:fors entom. bytesförening. — *Metrioptera roeseli* f. *macr.*: Viborg, lekt. A. Pulkkinen.

Dermaptera: Forficula auricularia: Raivola, med. kand. E. Löfqvist.

Coleoptera: 320 spp. i 409 exx. fr. Åland o. 20 spp. i 20 exx. fr. Lojo, dr Harald Lindberg o. stud. Håk. Lindberg. — 4 spp. i 4 exx., Ivalo o. St. Johannes, med. kand. E. Thuneberg. — 12 spp. i 12 exx., Terijoki, hr V. Lampe. — 26 spp. i 31 exx., Karislojo, Pärnå o. Ik, lekt. R. Krogerus. — 115 spp. i 204 exx., H:fors entom. bytesförening. — *Bembidium foveum*, ny för landet, Metsäpirtti, o. *B. pygmaeum*, ny för landet, Finström, aman. W. Hellén. — *Amara montivaga:* Terijoki, hr V. Lampe. — *Acupalpus flavicollis*, ny för landet, Terijoki, hr V. Lampe. — *Hydroporus obscuricornis* J. Sbg, ny för vetenskapen, typex., Utsjoki, dr U. Saalas. — *H. bilineatus*, ny för landet, Sund, Lindberg. — *Philydrus fuscipennis*, 2 exx., ny för landet, Ekerö, Lindberg. — *Quedius microps*, ny för landet, o. *Q. obliteratus:* Viborg, stud. E. Thuneberg. — *Stenus pallipes*, ny för landet, Lojo, dr Har. Lindberg. — *St. niveus*, ny för landet, samt *St. palposus, St. ruralis, St. flavipalpis:* Enare, lekt. R. Krogerus. — *Oxypoda longipes*, ny för landet, Sakkola, aman. W. Hellén. — *Glischochilus 4-pustulatus* ab. *distigma* Hellén, ny för landet, Terijoki, hr V. Lampe. — *Meligethes erythropus*, ny för landet, Sund, Lindberg. — *Simplocaria frigida* Krog., ny för vetenskapen, 4 typexx., o. *S. arctica*, ny för landet, Syd-Varanger, lekt. R. Krogerus. — *Hypocoprus quadricollis*, ny för landet, Ekerö, Lindberg. — *Dryophilus pusillus*, Jomala, *Octotemnus mandibularis*, Ekerö, *Atomaria bella*, Saltvik o. *Anchicera clavigera*, Saltvik, alla nya för landet, Lindberg. — *Anaspis brunnipes*, ny för landet, Nystad, häradsh. H. Söderman. — *Apion pici*, Finström, o. *A. aestivum*, Ekerö, båda nya för landet, Lindberg. — *Sitones humeralis*, ny för landet, Pärnå, lekt. R. Krogerus. — *Polydrosus cervinus*, 2 exx., Saltvik o. Ekerö, *Coeliodes ruber*, Finström, *Ceutorrhynchus atomus*, Ekerö, alla nya för landet, Lindberg. — *Or-*

chestes sequensi (?), Enare, lekt. R. Krogerus. — *Nanophyes circumscriptus*, ny för landet, Tvärminne, stud. Håk. Lindberg. — *Gymnetron melanarium:* Runsala, stud. P. H. Lindberg. — *Notorhina muricata:* Ekerö, stud. Håk. Lindberg. — *Obrium brunneum*, ny för landet, Rautus, lekt. R. Krogerus. — *Donacia aureocincta* J. Sbg, ny för vetenskapen, typex., Sammatti, dr U. Saalas. — *D. tomentosa*, 2 exx., ny för landet, Mohla, arkitekt G. Stenius. — *Psylliodes cupreus* v. *isatidis*, ny för landet: Ekerö, Lindberg; Hangö, stud. J. Listo, mag. R. Frey. — *Melasoma lapponica* ab.: Ivalo, med. kand. E. Thuneberg. — 1 prov puppor av *Chilocoris semipustulatus*, Lojo, 1 prov dito av *Ch. bipunctatus*, Tvärminne, stud. Håk. Lindberg.

Hymenoptera: 24 spp. i 28 exx., H:fors entom. bytesförening. — *Sirex* sp.: Thusby, med. kand. E. Löfqvist. — *Aulacidea macula* Fors., ny för vetenskapen, 4 typexx., Lojo, dr R. Forsius. — *Ichneumonidae:* 1 ex., Pargas, stud. A. Nordman; 5 exx., Hoplax, länsm. B. Lingonblad; 1 ex., Thusby, med. kand. E. Löfqvist. — *Bracon denigrator:* Dragsfjärd, protokollsekr. Bj. Wasastjerna. — *Monomorium pharaonis:* Helsingfors, Universitetsbiblioteket, stud. E. Thuneberg. — *Pemphredon flavistigma*, ny för saml., Pärnå, lekt. Å. Nordström. — *Priocnemis coriaceus*, ny för landet, Karislojo, o. *Nomada succincta*, Lojo, dr R. Forsius. — 1 bo av *Vespa saxonica*, Janakkala, prof. A. Luther.

Odonata: 4 spp. i 4 exx., H:fors entom. bytesförening. — *Leucorhinia pectoralis:* Snappertuna, stud. K. E. Sundström.

Neuroptera: *Chrysopa phyllocroma* f. *germanica:* Åggelby, elev G. Åberg.

Lepidoptera: 143 spp. i 235 exx., H:fors entom. bytesförening. — 7 spp. i 7 exx., stud. J. Listo. — 7 spp. i 12 exx., Hammarland, stud. N. Kanerva. — 14 spp. i 14 exx., nya för prov., med. kand. E. Löfqvist. — *Tinea nigralbella*, ny för landet, Bromarf, stud. O. Fabricius. — *T. columbariella*, ny för landet, Sordavala, stud. V. Karvonen. — *Argyresthia pulchella*, Sordavala, o. *A. spiniella*, Esbo, båda nya för landet, stud. V. Karvonen. — *A. albistria*, ny för landet, Mariehamn, länsman B. Lingonblad. — *A. certhella*, Tvärminne, stud. N. Kanerva. — *Orthotelia sparganiella*, 2 exx., Hammarland, stud. N. Kanerva. — *Elachista dispilella*, 2 exx., ny för landet, Hammarland o. Lappvik, samt *Aspilapteryx tringipennella* o. *Lithocolletis lantanella*, båda nya för landet, Hammarland, stud. N. Kanerva. — *Coleophora conspicuella*, ny för landet, Saltvik, stud. O. Fabricius. — *Cosmopteryx lienigiella*, ny för landet, Finström, länsm. B. Lingonblad. — *Xystophora morosa*, Esbo, o. *Hofmannophila pseudospretella*, Helsingfors, båda nya för landet, stud. V. Karvonen. — *Harpella forficella*, ny för landet, Åland, länsm. B. Lingonblad. — *Leioptilus lienigianus* o. *Alucita pentadactyla*, 2 exx., båda nya för landet, Raivola, med. kand. E. Löf-

qvist. — *Trochilium melanocephalum*, ♀, Pärnå, lekt. Å. Nordström. — *Acalla rufana* ab. *apiciana:* Malm, stud. N. Kanerva. — *Phalonia kindermanniana*, ny för landet, Viborg, stud. V. Karvonen. — *Olethreutes pruniana*, Ekenäs, stud. O. Fabricius. — *Epinotia simplana*, Valamo, *E. rubiginosana*, Esbo, *Laspeyresia caecana*, Sordavala, alla nya för landet, stud. V. Karvonen. — *Metriostola vacciniella*, ny för landet, Thusby, stud. O. Fabricius. — *Scoparia zelleri* (?), Åland, länsm. B. Lingonblad. — *Acidalia muricata*, *Larentia fulvata* o. *L. olivata:* Åland, länsm. B. Lingonblad. — *L. picata* ab. *albofasciata:* Valamo, o. *Eupithecia*, 5 spp. i 7 exx., ny för provins., stud. V. Karvonen. — *Hadena porphyrea*, Pargas, o. *Scopelosoma satellitia* ab., Åbo, stud. A. Nordman. — *Miselia oxyacanthae:* Pargas, stud. H. Klingstedt. — *Brachionycha nubeculosa*, 2 exx., Hoplax, o. *Hypenodes costaestrigalis*, ny för faunan, Finström, länsm. B. Lingonblad. — *Notodonta phoebe* ab. *pallida:* Karislojo, dr R. Forsius. — *Smerinthus tremulae:* Karislojo, lekt. R. Krogerus. — *Argynnis* spp., melanistiska abb., 3 exx., Salmis, stud. J. Carpelan. — *A. thore:* Soanlahti, hr R. Cederhvarf. — *Vanessa io:* Mohla, hr B. Mickelson. — *Pieris daplidice:* Kjulo, lekt. E. W. Suomalainen.

Diptera: 22 spp. i 25 exx., Imatra o. Viborg, stud. E. Thuneberg. — 1 prov larver, H:fors, Brunnsparken, dr E. Häyrén. — 12 spp. i 21 exx., H:fors entom. bytesförening. – *Sciara* sp., 3 exx., Hoplax, med. kand. P. Haglund. — *Plemeliella abietina* (?), utkläckt ur grankottar, 1 prov, Helsinge, dr R. Forsius. — *Cecidomyiidae*, 1 prov, utkläckta ur groende frön, Helsingfors, intendent R. Palmgren. — *Ceratopogon*, 1 prov, Kitö, arkit. G. Stenius. — *Culicidae:* 16 spp. i 85 exx., mag. R. Frey; 7 spp. i 17 exx., aman. W. Hellén; 5 spp. i 15 exx., dr R. Forsius; 2 spp. i 6 exx., Tvärminne, prof. K. M. Levander; 2 spp. i 2 exx., lekt. A. Wegelius; 2 spp. i 2 exx., hr Y. Wuorentaus; 1 sp. i 2 exx., lekt. R. Krogerus; 1 sp. i 1 ex., dr U. Saalas; 3 spp. i 3 exx., dr E. Bergroth. — *Limnophila prolixicornis:* Jämsä, dr E. Bergroth. — *Dysmachus trigonus*, 2 exx., ny för landet, Pärnå, lekt. Å. Nordström. — *Laphria gibbosa:* Raivola, med. kand. E. Löfqvist. — *Systoechus sulphureus*, 3 exx., Sakkola, aman. W. Hellén. — *Glabellula arctica:* 2 exx., Kyrkslätt, *Pachygaster minutissima*, 3 exx., Kuusamo, *Stratiomyia furcata*, Åbo, o. *Ptiolina* sp., Hoplax, mag. R. Frey. — *Psilocephala nigripennis:* Pärnå, lekt. Å. Nordström. — *Helophilus trivittatus:* Tvärminne, stud. N. Kanerva. — *Xylota eumera*, ny för landet, Sakkola, elev G. Åberg. — *Spilomyia diophthalma:* Kyrkslätt, trädgårdsm. H. Wasastjerna. — *Meoneura* sp., 2 exx., *Heteroneura* spp., 2 exx., Sakkola, aman. W. Hellén. — *Drosophila funebris:* 3 exx., Helsingfors, stud. P. Blomgren. — *Gaurax niger* (?), 10 exx., utkläckt ur grankottar, Helsinge, dr R. Forsius. — *Gastrophilus nasalis*, ny för landet, Kjulo, o. *Ornithomyia* sp., Björneborg, lekt. E. W. Suomalainen.

Aphaniptera: 3 spp. i 20 exx., aman. W. Hellén; 2 spp. i 3

exx., dr R. Forsius; 2 spp. i 2 exx., mag. R. Frey; 1 sp. i 6 exx., H:fors entom. bytesfören.

Hemiptera: Cimex vespertilionis, 4 exx., Kjulo, lekt. E. W. Suomalainen.

Homoptera: Cicadina: 123 spp. i 590 exx., stud. Håk. Lindberg; 37 spp. i 43 exx., aman. W. Hellén; 3 spp. i 4 exx., mag. R. Frey. — *Cixidia confinis*, ny för landet, Dragsfjärd, protokollsekr. Bj. Wasastjerna.

Senjälkeen toimitettiin sääntöjen mukaisesti virkailijain vaalit, ja valittiin tällöin uudestaan puheenjohtajaksi dos. Alvar Palmgren, varapuheenjohtajaksi prof. K. M. Levander, sihteeriksi dos. K. Linkola, rahastonhoitajaksi tri V. F. Brotherus, Hallituksen jäseneksi eroamisvuorossa ollut tri Harald Lindberg ja samaten kasvitieteellisten kokoelmain intendentiksi 3:ksi vuodeksi eteenpäin tri Harald Lindberg. Tilintarkastajiksi valittiin entiset prof. Fredr. Elfving ja leht. E. Malmberg.

Upplästes följande tvenne till årsmötet anlända telegrafiska hälsningar: (Från Gamlakarleby) „Societas pro Fauna et Flora Fennica. Vigeas, floreas, crescasque. Ericsson, Knabe.“ — (Från Stockholm) „Hälsning och hyllning på Floras dag. Axel Arrhenius.“

Metsänhoit. Ilmari Hildénin puolesta ilmoitettiin julkaistavaksi: Über die Vogelfauna verschiedener Waldtypen.

Ylioppilas Ilmari Hidén lahjoitti Seuran arkistoon laajahkon käsikirjoituksen: „Suomenlinnan kasvisto“. — Kenraali L. Munck lausui omat ja Seuran kiitokset hra Hidénille siitä ahkerasta ja tunnollisesta työstä, jonka hra Hidén oli Suomenlinnan kasvistoa tutkiessaan suorittanut.

Å docent Widar Brenners vägnar inlämnades till Sällskapets arkiv en „Förteckning över kärlväxter iakttagna under resan till Kuusamo sommaren 1908“.

Dos. K. Linkola esitti lyhyen kertomuksen retkestä, jonka Seura toukok. 9 p:n illalla toimeenpani Suomenlinnaan: „Suomenlinnassa näytteli kenraali L. Munck, jonka aloitteesta retki tehtiin, ystävälliseen ja leikilliseen tapaansa pääsaarien monia nähtävyyksiä. Saatiin kuulla lyhyitä, varsin

huvittavia esityksiä sotataidon historiasta havainnollisen nähtävän johdolla; samoin saatiin varsin hyödyllistä muistin verestystä maamme historiasta, jossa Suomenlinnalla on ollut niin merkitsevä osa. Luonnontieteellinen nähtävyys supistui varhaisen vuodenajan ja paljon muun katsottavan takia vähiin. Erinäiset venäläiskasviston edustajat, kuten kaikkialla rehottava *Berteroa incana* ja monin paikoin nähty *Bunias orientalis,* kiinnittävät kuitenkin mieltä, samoin merenpuoleisilla valleilla kasvava *Isatis tinctoria* ja pari yks. *Draba incana*'a, joista kaikista on olemassa hyvin yksityiskohtaiset tiedot yliopp. I. Hidénin äskettäin Seuran arkistoon antamassa käsikirjoituksessa „Suomenlinnan kasvisto". Retki, jota suosi mitä ihanin kevätsää ja jolla oli mukana 32 osanottajaa, oli mitä onnistunein. Se varmasti jäi, kuten puheenjohtaja upseerikasinolla, kahvikuppien ääressä, sanoi kiitospuheessaan kenraali Munckille, kaikista tämän vuoden yhteisistä tilaisuuksista pysyvimmin mieleen."

Jo aikaisemmin ensimäisessä ja toisessa lukemisessa (5. II., 2. IV. 21) käsitelty ja Hallituksen sittemmin lopullisesti viimeistelemä ehdotus Seuran uusiksi säännöiksi luettiin ja hyväksyttiin yksimielisesti, näin kuuluvana:

Societas pro Fauna et Flora Fennica.

Säännöt.

(Seuran hyväksymät toukok. 13 p:nä 1921.)

Seuran tarkoitus ja jäsenet.

1. §. Societas pro Fauna et Flora Fennican tarkoituksena on edistää Suomen eläin- ja kasvimaailman tuntemusta.

Seuran kotipaikka on Helsinki.

Seuran viralliset kielet ovat suomi ja ruotsi.

2. §. Kotimaisiksi jäseniksi Seura valitsee henkilöitä, jotka harrastavat sen tarkoituksia. Jäsenyysehdotuksista, joiden tulee olla kahden Seuran jäsenen allekirjoittamia, päätetään seuraavassa varsinaisessa kokouksessa joko avonaisella tai, vaadittaessa, suljetulla äänestyksellä.

Jäsen valitaan elinajaksi.

3. §. Siten valittu jäsen suorittaa Seuran pysyvään rahastoon sisäänkirjoitusmaksuna 25 Smk.

4. §. Kirjeenvaihtajajäseneksi voidaan valita ulkomainen tieteenharjoittaja, joka on joko ollut avullisena Suomen eläin- tai kasvikunnan tutkimisessa tai muulla tavoin edistänyt tutkimusta näillä aloilla. Ehdotuksista kirjeenvaihtajajäsenien valitsemiseksi, joiden ehdotusten tulee olla kahden jäsenen allekirjoittamia ja perusteltuja, päätetään seuraavassa varsinaisessa kokouksessa, Hallituksen annettua lausuntonsa asiassa. Vaali toimitetaan umpilipuin; jäsenyys on hyväksytty, jos vähintäin $^2/_3$ annetuista äänistä sitä kannattaa.

Kunniajäseneksi voi Seura samalla tavoin kutsua erittäin ansiokkaita luonnontutkijoita.

Seuran hallinto ja hoito.

5. §. Seuran asioita hoitavat puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, sihteeri, rahastonhoitaja, kirjastonhoitaja, vähintäin kolme intendenttiä sekä Hallitus. Nämä toimihenkilöt valitaan vuosikokouksessa umpilipuin, 4 ensinmainittua 1:ksi vuodeksi, kirjastonhoitaja ja intendentit 3:ksi vuodeksi, Hallitus taas niin kuin 11. §:ssä määrätään.

6. §. Puheenjohtajan tai hänen estettynä ollessa varapuheenjohtajan tulee:

ohjata Seuran yleisiä asioita sekä merkitä Seuran nimi;

johtaa puhetta Seuran kokouksissa;

Seuran puolesta allekirjoittaa kaikki kirjeet ja muut kirjelmät ja nimellänsä vahvistaa kaikki Seuran rahavaroja koskevat maksumääräykset; ja

vuosikokouksessa esittää kertomus Seuran toiminnasta kuluneena toimivuonna.

7. §. Sihteerin tulee:

pitää kokouksissa pöytäkirjaa;

laatia ja nimellänsä vahvistaa Seuran puolesta lähetettävät kirjelmät;

pitää jäsenluetteloa ja hoitaa arkistoa; sekä

huolehtia niistä juoksevista asioista, jotka eivät kuulu kenellekään muulle Seuran toimihenkilölle.

8. §. Rahastonhoitaja hoitaa Seuran rahavaroja näiden sääntöjen ja Seuran antamien ohjeiden mukaisesti sekä vastaa rahavarojen hoidosta. Hänen tulee kuukausikokouksissa esittää selonteko rahavarojen tilasta ja maaliskuun kuluessa tehdä tili edelliseltä tilivuodelta.

9. §. Kirjastonhoitajan velvollisuutena on:

valvoa kirjavaraston ja kirjaston hoitoa, joista jälkimäistä pidetään käytettävänä Seuran antamien ohjeiden mukaan;

valvoa Seuran julkaisujen myyntiä; ja

toimittaa nämä julkaisut Seuran kirjeenvaihtajille samoinkuin pitää huolta kaikesta kirjastoa koskevasta kirjeenvaihdosta.

10. §. Intendenttien tulee vastaanottaa Seuralle lahjoitetut luonnonesineet, esittää selonteko kokoelmiin saaduista lisistä sekä jättää ne yliopiston eläintieteellisen tahi kasvitieteellisen museon kokoelmiin.

11. §. Hallituksen muodostavat puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, sihteeri ja viisi muuta jäsentä, joista viimemainituista vuosittain yksi vuoronperään eroaa. Jäsen valitaan 5:ksi vuodeksi; jos jäsen eroaa ennen toimikauden päättymistä, valitaan tilalle uusi jäljellä olevaksi ajaksi. Sitäpaitsi valitaan vuosittain kaksi varajäsentä.

Hallitus, jonka kokouksissa puhetta johtaa Seuran puheenjohtaja ja joissa Seuran kaikilla toimihenkilöillä on oikeus olla saapuvilla, on päätösvaltainen, kun 5 sen jäsenistä on läsnä.

Hallituksen tulee:

tarkastaa painettaviksi ilmoitetut käsikirjoitukset;

päättää niiden ja yleensä Seuran julkaisujen painatuksesta;

valmistaa kaikki tärkeämmät asiat, niinkuin apurahojen antamista koskevat, ohjelmat tieteellisiä tutkimuksia varten, ehdotukset sääntöjen muutoksiksi y. m.; sekä

huolehtia arkiston tarkastuksesta sihteerin vaihtuessa.

Seuran kokoukset.

12. §. Seuralla on varsinaisia kokouksia yliopistollisten

syys- ja kevätlukukausien aikana kerran kuukaudessa. Näistä kokouksista ilmoitetaan sanomalehdissä (vähintäin 1 suomen- ja 1 ruotsinkielisessä) tai ilmoituksella Helsingin yliopiston eläin- ja kasvitieteellisten laitosten ilmoitustaululla. Tarpeen tullen tai milloin vähintäin 10 jäsentä sitä vaatii, puheenjohtaja kutsuu koolle ylimääräisen kokouksen; tästä on ilmoitettava sekä sanomalehdissä että mainituilla ilmoitustauluilla. Muut tiedonannot toimitetaan Seuran jäsenille samoin kuin varsinaisten kokousten koolle kutsumisesta on säädetty.

13. §. Seura on päätösvaltainen, kun kokouksissa on vähintäin 10 jäsentä läsnä; kuitenkin voidaan esittää tieteellisiä selontekoja ja panna vireille ehdotuksia, vaikka osanottajien lukumäärä olisi vähäisempikin.

Äänestyksissä ratkaisee yksinkertainen ääntenenemmistö; kuitenkin otettakoon huomioon määräykset 4., 20. ja 21. §:ssä. Äänten mennessä tasan ratkaistaan vaalit arvalla; muissa kysymyksissä voittaa se mielipide, jota puheenjohtaja kannattaa.

14. §. Vuosittain toukokuun 13 p:nä, Floran päivänä, tai esteen sattuessa jonakuna muuna päivänä toukokuussa Seura kokoontuu viettämään vuosikokoustaan.

Vuosikokouksessa esitetään:

1) puheenjohtajan kertomus Seuran toiminnasta kuluneena toimivuonna;

2) rahastonhoitajan selonteko Seuran rahavarojen hoidosta edellisenä tilivuonna sekä tilintarkastajien sen johdosta laatima lausunto;

3) intendenttien kertomukset kokoelmien karttumisesta ja kirjastonhoitajan selonteko kirjaston tilasta ja lisääntymisestä.

Senjälkeen Seura päättää:

4) tilivapauden myöntämisestä rahastonhoitajalle;

5) pysyvän rahaston kartuttamisesta, jos tällainen ehdotus on tehty;

6) muista Seuran järjestystä tai hoitoa koskevista seikoista, jotka asianmukaisella tavalla ovat otetut esille ja tulleet valmistetuiksi.

Vihdoin toimitetaan:

7) toimihenkilöiden vaalit 5. ja 11. §:n mukaan ja valitaan sitäpaitsi 2 tilintarkastajaa ja 1 varatilintarkastaja kuluvaa tilivuotta varten.

Seuran rahavarat.

15. §. Seuran rahavarat ovat:

1) pysyvä rahasto;

2) rahastot, jotka ovat Seuralle lahjoitetut erityisiä tarkoituksia varten; ynnä

3) vuosirahasto.

16. §. Pysyvää rahastoa ei minkään Seuran toimenpiteen kautta saa pienentää. Jos niin saattuisi, että vähennystä syntyisi tappioiden kautta, joita ei ole voitu välttää, ovat korot jäljellä olevasta summasta lisättävät pääomaan, kunnes tappiot on korvattu.

17. §. Vuosirahastoon, josta vuoden kaikki juoksevat maksut suoritetaan, tulevat:

1) korko pysyvästä rahastosta, jollei sitä ole käytettävä 16. §:ssä edellytettyyn tarkoitukseen;

2) lahjat ja apurahat, jotka on annettu Seuralle ilman tarkempaa käyttöohjetta;

3) tulot Seuran julkaisujen myynnistä; ja

4) muut satunnaiset tulot.

18. §. Hallituksen tulee vuosittain harkita, salliiko Seuran rahallinen tila pysyvän rahaston suurentamista, sekä, jos se katsoo hyväksi, tehdä tästä esitys vuosikokouksen päätettäväksi. Mitä tehdyn päätöksen mukaan on pysyvään rahastoon liitetty, älköön muihin tarkoituksiin käytettäkö.

19. §. Seuran tilivuosi on kalenterivuosi. Vuodeksi valittujen tilintarkastajien tulee viimeistään huhtikuun kuluessa antaa Hallitukselle kertomus tekemästään tilientarkastuksesta.

Sääntöjen muuttaminen ja Seuran hajoittaminen.

20. §. Päätös näiden sääntöjen muuttamisesta on, voidakseen tulla voimaan, tehtävä, Hallituksen ensin pohdittua asiaa, vuosikokouksessa ja vähintäin $^3/_4$:llä annetuista äänistä.

21. §. Jos syntyy kysymys perinpohjaisemmista muu-

toksista Seuran sääntöihin tai Seuran hajoittamisesta, on päätös tästä pätevä ainoastaan jos se on tehty 20. §:ssä määrätyllä tavalla sekä vahvistettu seuraavalla syyslukukaudella pidetyssä varsinaisessa kokouksessa. Tästä kokouksesta on ilmoitus, jossa mainitaan kokouksen tarkoitus, julkaistava ainakin 2 viikkoa aikaisemmin vähintäin 4:ssä Seuran jäsenten piirin enimmän levinneessä Helsingin sanomalehdessä (2 suomen- ja 2 ruotsinkielisessä).

Jos tehty päätös Seuran lakkauttamisesta tulee lainvoimaiseksi, ovat Seuran pysyvä rahasto ja sen muu omaisuus käytettävät sellaisen toiminnan edistämiseksi, joka tarkoittaa Suomen eläin- ja kasvikunnan tutkimista ja selvittämistä.

Societas pro Fauna et Flora Fennica.

Stadgar.

(Antagna den 13 maj 1921.)

Sällskapets ändamål och sammansättning.

§ 1. Societas pro Fauna et Flora Fennica har till ändamål att befordra kännedomen av Finlands djur- och växtvärld.

Sällskapets hemort är Helsingfors.

Sällskapets officiella språk äro svenska och finska.

§ 2. Till inhemsk medlem inväljer Sällskapet personer, vilka nitälska för dess syften. I sådant avseende framställt, av två medlemmar undertecknat förslag upptages av Sällskapet på nästföljande ordinarie möte och avgöres antingen genom acklamation eller, där så yrkas, genom sluten omröstning.

Medlem inväljes på livstid.

§ 3. Sålunda invald medlem erlägger till Sällskapets stående fond en inskrivningsavgift av 25 Fmk.

§ 4. Till korresponderande ledamot kan utses utländsk vetenskapsidkare, vilken antingen medverkat till utredandet av Finlands djur- eller växtvärld, eller ock på annat sätt utövat inflytande på forskningen härom. I sådant avseende väckt, av tvenne medlemmar undertecknat och motiverat

förslag avgöres på nästföljande ordinarie möte, sedan Styrelsen sig däröver yttrat. Val av korresponderande ledamot förrättas med slutna sedlar; för inval fordras minst två tredjedelar av de i valet deltagandes röster.

Till hedersledamot kan Sällskapet på enahanda sätt invälja naturforskare, utmärkt för synnerliga förtjänster.

Styrelse och förvaltning.

§ 5. Sällskapets angelägenheter handhavas av en ordförande, en vice-ordförande, en sekreterare, en skattmästare, en bibliotekarie, minst tre intendenter samt en Styrelse. Dessa funktionärer väljas på årsmötet med slutna sedlar, de fyra förstnämnda för ett år, bibliotekarien och intendenterna för tre år, Styrelsen åter på sätt som i § 11 stadgas.

§ 6. Ordföranden eller, vid förfall för honom, vice-ordföranden tillkommer

att handhava ledningen av Sällskapets allmänna angelägenheter och teckna dess namn;

att vid dess möten föra ordet;

att å Sällskapets vägnar underteckna alla brev och övriga skrivelser, så ock alla anvisningar på Sällskapets kassa; ävensom

att till årsmötet avgiva berättelse över Sällskapets verksamhet under året.

§ 7. Sekreteraren åligger

att vid sammanträdena föra protokoll;

att uppsätta och kontrasignera utgående skrivelser;

att föra Sällskapets matrikel och vårda dess arkiv; samt

att ombesörja sådana löpande ärenden, vilka ej tillkomma någon av övriga funktionärer.

§ 8. Skattmästaren handhar och ansvarar för förvaltningen av Sällskapets penningemedel i överensstämmelse med dessa stadgar och Sällskapets förfoganden samt bör vid månadsmötena redogöra för kassabeståndet ävensom inom utgången av mars månad avgiva redovisning för föregående räkenskapsår.

§ 9. Bibliotekarien är pliktig

att övervaka vården av boklagret och biblioteket, vilket

senare hålles tillgängligt i överensstämmelse med av Sällskapet givna föreskrifter;

att övervaka försäljningen av Sällskapets skrifter; ävensom

att ombesörja expeditionen av dessa till Sällskapets korrespondenter samt all biblioteket rörande skriftväxling.

§ 10. Intendenterna äga att emottaga till Sällskapet överlämnade naturföremål och avgiva redogörelse över de inlämnade gåvorna ävensom överlämna desamma till Universitetets zoologiska respektive botaniska museum.

§ 11. Styrelsen utgöres av ordföranden, vice-ordföranden, sekreteraren och fem övriga medlemmar, av vilka senare årligen en i tur avgår. Medlem väljes på fem år; avgår medlem innan mandatet utgått, väljes ny medlem för den återstående tiden. Dessutom väljas årligen tvenne suppleanter.

Styrelsen, vars förhandlingar ledas av Sällskapets ordförande och vid vars möten tjänstemännen äga rätt att närvara, är beslutför, så snart fem av dess medlemmar äro tillstädes.

Styrelsen tillkommer

att granska inlämnade manuskript;

att besluta om deras publikation och över huvud om utgivandet av Sällskapets skrifter; samt

att förbereda alla viktigare ärenden, såsom bortgivandet av stipendier, uppgörandet av program för vetenskapliga undersökningar, förslag till ändring av stadgarna m. m., samt att vid ombyte av sekreterare verkställa inventering av arkivet.

Sällskapets möten.

§ 12. Sällskapet sammanträder till ordinarie möte under Universitetets höst- och vårterminer en gång i månaden, vartill kallelse utfärdas genom annons i tidningar (minst en svensk och en finsk) eller genom anslag å intimationstavlan å Universitetets zoologiska och botaniska inrättning. Extra möte sammankallas av ordföranden vid behov eller då minst 10 medlemmar därpå yrka; härom underrättas såväl genom

annons i tidningar som genom anslag på ovan angivet sätt. Övriga tillkännagivanden delgivas Sällskapets medlemmar på enahanda sätt, som om kallelse till ordinarie möte stadgas.

§ 13. Sällskapet är beslutfört, om vid mötet minst 10 medlemmar äro närvarande; dock kunna vetenskapliga meddelanden göras och förslag väckas även om antalet deltagare är mindre.

Vid omröstning avgör en enkel röstövervikt, dock med iakttagande av bestämningarna i §§ 4, 20 och 21. Vid lika röstetal avgöres val genom lottning, men i andra frågor gälle den mening, som biträdes av ordföranden.

§ 14. Årligen den 13 maj, Floras dag, eller om hinder då möter, någon annan dag i maj månad sammanträder Sällskapet till begående av sin årsdag.

Vid årsmötet föredrages:

1) ordförandens berättelse över Sällskapets verksamhet under det förgångna verksamhetsåret;

2) skattmästarens redogörelse för förvaltningen av Sällskapets penningemedel under föregående räkenskapsår, samt revisorernas med anledning därav avgivna utlåtande;

3) intendenternas redogörelser för samlingarnas förkovran ävensom bibliotekariens redogörelse för bibliotekets tillstånd och tillväxt.

Därefter besluter Sällskapet

4) om ansvarsfrihet för Sällskapets penningeförvaltning;

5) om stående fondens ökning, i händelse förslag härom blivit väckt;

6) om övriga Sällskapets organisation eller förvaltning rörande frågor, vilka blivit i vederbörlig ordning väckta och förberedda.

Slutligen företages

7) val av funktionärer i enlighet med §§ 5 och 11 samt dessutom av två revisorer och en revisorssuppleant för det löpande årets räkenskaper.

Sällskapets fonder.

§ 15. Sällskapets penningetillgångar utgöras av:

1) stående fonden;

2) fonder, som blivit till Sällskapet donerade för särskilda ändamål; samt

3) årskassan.

§ 16. Stående fonden må icke av Sällskapet tillgripas. Skulle så hända, att en minskning uppkomme genom förluster, som icke kunnat förekommas, böra räntorna å det återstående beloppet så länge kapitaliseras, tills förlusten blivit betäckt.

§ 17. Till årskassan, varmed bestridas årets samtliga löpande utgifter, föras:

1) räntan av stående fonden, såvitt den ej tages i anspråk för sådant ändamål, som i § 16 finnes förutsett;

2) gåvor eller understöd, vilka donerats eller tilldelats Sällskapet utan närmare föreskrift för deras användning;

3) inkomsten från försäljningen av Sällskapets publikationer; ävensom

4) övriga tillfälliga inkomster.

§ 18. Styrelsen åligger att årligen pröva, huruvida Sällskapets penningeställning medgiver en ökning av stående fonden, samt att, därest den så finner lämpligt, framställa förslag härom för att på årsmötet avgöras. Vad som enligt därvid fattat beslut blivit med stående fonden förenat, må icke framdeles för andra ändamål användas.

§ 19. Sällskapets räkenskaper avslutas den 31 december. De för året utsedda revisorerna böra senast inom april månad till Styrelsen avgiva berättelse om sin granskning av räkenskaperna.

Om ändring av stadgarna och om Sällskapets upplösning.

§ 20. Beslut om ändring av dessa stadgar skall, för att anses gällande, fattas på årsmötet efter föregående behandling av Styrelsen och med ett röstetal utgörande minst $^3/_4$ av samtliga avgivna röster.

§ 21. Uppkommer fråga om väsentligare omorganisation av Sällskapet eller om upplösning av detsamma, är beslut härom giltigt endast såvida det fattats på sätt i § 20 angives samt yttermera bekräftats vid ett under påföljande hösttermin försiggånget ordinarie möte. Till detta möte

bör kallelse med angivande av ändamålet införas minst två veckor tidigare i minst fyra av Helsingfors' bland Sällskapets medlemmar mest spridda tidningar (två svenska och två finska).

Vinner sådant beslut om Sällskapets upplösning laga kraft, då skall Sällskapets stående fond och övriga egendom användas till befrämjande av sådant ändamål, som främst avser undersökning och utredning av Finlands djur- och växtvärld.

Intendent R. Palmgren utdelade ett av honom på Sällskapets uppdrag affattat **Upprop till naturskyddsvänner i Finland.**

Då det för organiserandet av naturskydd och naturminnesvård i Finland — en fråga som inom kort torde bliva ordnad genom lag — är av utomordentlig betydelse att erhålla så noggranna uppgifter som möjligt om anmärkningsvärda naturbildningar och naturföremål, riktas härmed en vädjan till alla av naturskyddssaken intresserade personer att till Sällskapet för utforskandet av landets djur- och växtvärld, Societas pro Fauna et Flora Fennica, med det snaraste, och om möjligt före den 15 augusti, insända meddelanden om dylika formationer och föremål såsom varande vittnesbörd om landets ursprungliga natur. Till ledning vid avfattandet av meddelandena uppställas följande frågor till godhetsfullt besvarande:

1. Finnes i Er hembygd någon naturskön plats, som vore synnerligen värd att skyddas och i sitt nuvarande skick bevaras för eftervärlden?

2. Kan Ni meddela upplysning om säregna mark- eller bergbildningar, såsom rullstensåkrar, skalgrusbankar inne i landet, jättegrytor, grottor, ovanliga flyttblock, genom sitt växt- eller djurliv egendomliga sjöar och träsk, vattenfall, mossar o. a. sumpmarker, ljunghedar, flygsandsfält, dyner el. dyl.?

3. Finnas i trakten märkliga träd (uråldriga, av ovanlig form eller jättelik växt, sammanvuxna träd, trädformiga

buskar, vård- och offerträd m. m.) eller skogsbestånd, intressanta växtplatser eller i vår flora mycket sällsynta örter eller buskar?

4. Finnas i trakten sällsynta däggdjur, fåglar eller fågelkolonier, märkliga häckplatser (t. ex. vassvik med rikligt fågelliv, gammalt häckträd för örn), vilka för att icke utrotas eller förstöras vore i behov av omvårdnad?

5. Har man i trakten måhända vidtagit åtgärd för fredandet av något sådant naturminnesmärke? Genom kommunens, föreningars eller privata personers försorg?

6. Har Ni kännedom om fall då skadegörelse eller skövling av naturminnesmärken förekommit eller då traktens naturskönhet utan trängande skäl blivit vandaliserad genom skogshyggen, nyrödjningar, sjöfällning, industriella anläggningar, vanprydande annonser el. dyl.?

7. Förekommer i Er trakt insamling och handel med mindre allmänna vilda blomster eller djur, ägg av fåglar m. m., som på så sätt löpa fara att bliva utrotade?

Önskligt vore att av ovananförda naturområden och föremål erhålla fotografier, försedda med datum och upplysande text eller en mera ingående beskrivning, varvid förekomsten noga bör angivas (län, socken, by, gård, på vars mark naturmärkvärdigheterna finnas m. m.), helst med bifogande av en kartskiss.

Meddelandena, avsedda för ett blivande naturskyddsarkiv, insändas till vårt ombud: Intendent Rolf Palmgren, Helsingfors, Högholmen.

Då saken är av allmän fosterländsk betydelse hoppas vi på Er benägna medverkan.

Helsingfors i maj 1921.

Societas pro Fauna et Flora Fennica.

Intendentti R. Palmgren: **Kehoitus luonnonsuojeluksen ystäville.**

Läheisessä tulevaisuudessa joutunee kysymys luonnonsuojeluksesta ja luonnonmuistojen hoidosta erikoisella lainsäädännöllä järjestetyksi. Tähän nähden ja koska luonnon-

suojelustoiminnan organisoimiseksi on erittäin tärkeätä saada niin tarkkoja tietoja kuin mahdollista huomattavista luonnonmuodostuksista ja -esineistä, jotka ovat todisteita maamme alkuperäisestä luonnosta, kehoitetaan täten kaikkia luonnonsuojeluksen ystäviä lähettämään Suomen eläimistön ja kasviston tutkimista harrastavalle seuralle, Societas pro Fauna et Flora Fennica, mitä pikimmin ja mikäli mahdollista ennen elokuun 15 päivää puheena olevia tietoja. Johdoksi tiedonantojen laatimisessa esitetään tässä seuraavat kysymykset hyväntahtoisesti vastattaviksi:

1. Onko kotiseudullanne joku luonnonihana paikka, joka erityisesti ansaitsisi säilyä jälkimaailmalle nykyisessä tilassaan ja kaipaisi suojelusta?

2. Voitteko antaa joitakin tietoja omituisista maaperä- ja vuorimuodostuksista, kuten vierinkivikentistä, kuorikerrostumista, hiidenkirnuista, luolista, erikoisluontoisista siirtokivistä, kasveihinsa tai eläimiinsä nähden huomattavista järvistä ja lammeista, vesiputouksista, soista, kanervakankaista, lentohiekkakentistä ja dyyneistä y. m.?

3. Onko seudullanne merkillisiä puita (ikivanhoja, omituisen muotoisia tai jättiläiskasvuisia puita, yhteenkasvaneita puita, puunmuotoisia pensaita, uhripuita y. m.) tai metsikköjä, mielenkiintoisia kasvupaikkoja tai kasvistossamme hyvin harvinaisia ruohoja tai pensaita?

4. Tavataanko seudullanne harvinaisia nisäkkäitä, lintuja tai lintuyhteiskuntia tai merkillisiä pesimäpaikkoja (esim. runsaan linnustonsa vuoksi harvinainen lahti, vanha kotkan pesäpuu), jotka olisivat turvattavat tuholta?

5. Onko seudullanne kenties ryhdytty toimenpiteisiin jonkun tällaisen luonnonmuiston rauhoittamiseksi; kunnan, yhdistyksien tai yksityisten henkilöiden toimesta?

6. Tunnetteko tapauksia, jolloin luonnonmuistomerkkejä on vahingoitettu tai tuhottu tai jonkun seudun luonnonkauneus turmeltu metsänhakkuulla, raivaustöillä, järvenlaskulla, teollisuuslaitteilla, rumentavilla ilmoituksilla tai muulla tavoin?

7. Onko seudullanne tapana kerätä ja kaupitella harvi-

naisia luonnonvaraisia kukkakasveja, lintujen munia y. m., joten kyseessä olevia kasvi- ja eläinlajeja uhkaa sukupuuttoon hävittämisen vaara?

Suotavaa olisi saada edellämainituista luonnonalueista ja esineistä tarpeellisilla merkinnöillä (aika ja paikka) varustettuja valokuvia tai lähempiäkin selityksiä niistä. Tärkeätä on, että paikka, missä luonnonmerkillisyydet sijaitsevat, ilmoitetaan mahdollisen selvästi (lääni, pitäjä, kylä ja talo y. m. mainittakoon; hyvin tervetullut on myös selitykseen liitetty karttaluonnos).

Näitä tiedonantoja, joita kerätään perustettavaa luonnonsuojelusarkistoa varten, pyydetään lähettämään asiamiehellemme: Intendentti Rolf Palmgren'ille, os. Helsinki, Korkeasaari.

Asian yleiseen isänmaalliseen merkitykseen katsoen toivomme Teidän suosiollista myötävaikutustanne.

Helsingissä toukokuussa 1921.

Societas pro Fauna et Flora Fennica.

Rektor M. Brenner: **Den oligoclada Talsola-granens afkomlingar i andra led.**

I Medd. af Soc. pro Fauna et Flora Fennica, häft. 40, sidd. 123—126, h. 42, sidd. 50—56, och h. 43, sidd. 15—20, berördes med några ord såväl orsaken till en del abnorma granars uppkomst som dessas förmåga att kunna bestå i kampen för tillvaron och däraf beroende kvantitativa förekomst i naturen. Genom beredvilligt tillmötesgående af Bot. trädgårdens i Helsingfors direktor och trädgårdsmästare satt i tillfälle att i nämnda trädgård, äfvensom på mitt villaområde i Ingå, följa med utvecklingen af ett större antal plantor allt från deras groning åren 1913—1916, tillåter jag mig i korthet härför redogöra.

Härstammande från en vildt växande gran af f. *oligoclada* Brenn. hafva häraf uppstått exemplar af ej mindre än 8 olika former, 1) f. *monstrosa* Loud., 2) f. *monstrosa* + *virgata,* 3) f. *virgata* Jacq., 4) f. *virgata* versus *oligocladam,* 5) f. *oligoclada* Brenn., 6) f. *oligoclada* versus *typicam,* 7) f.

virgulata Brenn. och 8) f. *typica.* Fertila frön hafva erhållits af n:o 2, 4, 5, 6, alla på Brennebo i Ingå. Normala kottar hade n:o 2, 4, 6, stor krokfjällskotte n:o 6, samt små krokfjälliga och större och mindre normala kottar n:o 5.

Af n:o 4 utplanterades år 1915 i Bot. trädgården 25 tvåårsplantor, af hvilka år 1917 återstodo 9 tätgreniga och 3 fågreniga exemplar. I maj 1920 funnos 8 tätgreniga och 1 enkelt grenigt exemplar, och i maj 1921 visade 2 af de tätgreniga endast ett fåtal knoppar, sålunda bildande ett öfvergångsled till f. *oligoclada.*

År 1916 åter utplanterades 71 ettårsplantor, näml. 12 af n:o 2, 15 af n:o 5 med större normala kottar, 6 af densamma med små normala, 21 med små krokfjällskottar och 9 af samma grans olika kottar, 3 af n:o 6 med små normala kottar och 5 af ett annat exemplar med samma slags förgrening och en stor krokfjällskotte. Af dessa hade 6 af n:o 2, 6 af n:o 5 med större normala kottar och 1 af n:o 6 med små normala tilltagit i storlek, så att de i jämförelse med de öfriga kunde kallas stora.

Sannolikt i följd af den stora rubbning dessa plantor genom utplanteringen undergått minskades deras antal så starkt att i juni 1917 endast 37 återstodo, af hvilka 8 tillhörde n:o 2, 9 de större normala kottarna af n:o 5, 5 de mindre af samma slag, 9 de krokfjälliga af samma träd, 2 dess kottar af olika slag, 1 de normala små kottarna af n:o 6, och 3 den stora krokfjällskotten hos ett annat träd af n:o 6. Äfven nu voro de större plantorna till antalet 12, fördelade på n:o 2, n:o 5 med olika kottar och n:o 6 med stor krokfjällskotte.

Under sommaren 1917 inträdde endast obetydliga förändringar, så att, oaktadt 2 senare grodda plantor tillkommo och de storas antal hos n:o 5 både af de normala och krokfjälliga kottarna ökades med 2, hela antalet plantor bibehölls vid 38, hvarjämte 16, hufvudsakligen de större, utvecklat grenar.

Vid slutet af vintern 1918 var hela antalet ännu 37,

men de stora af n:o 5 och n:o 6 med krokfjällskottar hade försvunnit.

En större förändring egde rum år 1919, då ytterligare 2 stora af n:o 2 med normala och 9 små af n:o 5 med såväl normala som krokfjälliga kottar dogo, och omplantering företogs, hvarvid endast 25 exemplar återstodo och af dessa 6 af n:o 2, 2 af n:o 5 och 1 af n:o 6, alla med normalfjälliga kottar, stora, samt 3 af n:o 2, 1 af n:o 5 med krokfjällskottar och 3 af n:o 5 med normala kottar fågreniga, 1 vissnad f. *monstrosa* af n:o 5 med större normala kottar, och de öfriga normalt greniga. Bland de fågreniga afvika 1 af n:o 2, 1 af n:o 5 med krokfjälliga och 1 af n:o 5 med små normalfjälliga kottar genom en af långa, starkt uppåt riktade grenar framkallad kvastlik form.

Såsom resultat af sommaren 1920 framgår en utjämning af storleksförhållandena, i följd hvaraf 1 af de större från n:o 5 med stora normala och 1 från n:o 5 med små normalfjälliga kottar samt 4 af de små från n:o 5 med krokfjälliga samt n:o 6 med krokfjälliga och små normalfjälliga kottar intaga en förmedlande ställning som medelstora, äfvensom 2 af de greniga af n:o 5 med små normalfjälliga kottar specificerat sig som fågreniga och de återstående 16 af alla kategorier som normala.

Af 82 groddplantor i slutet af maj 1916, + 2 i juni 1917 tillkomna, hafva alltså 25 eller 30 % med lifvet kämpat sig igenom. I detta hänseende hafva exemplaren med normalfjälliga kottar af f. *oligoclada* stått sig bäst med 33.3 %, därnäst f. *virgata* + *monstrosa* med normala kottar med 30 %, f. *oligoclada* versus *typicam* med stor krokfjällskotte med 28.6 %, och sämst f. *oligoclada* med små krokfjällskottar med 16.7 %. Alltså samma ordningsföljd som beträffande härdigheten under det första lefnadsåret, slutet af maj 1916 till samma tid 1917, enligt Medd. 44 sid. 36, och ett ytterligare indicium på svagheten hos krokfjällskottarna som reproduktionsorgan och därmed deras karaktär af svaghetssymptom. Att de 7 största exemplaren härstamma från de normala kottarna vittnar, liksom den talrikaste förekomsten af den normala grenigheten, äfven i sin mån för saken.

	1916 30/5		1916 11/9				1917 3/6			1917 17/9				1918 22/4				1919 28/9, 1920 12/5				1920 16/9, 1921 7/4				
	primär-barr	knopp	primär-barr	knopp	stora	små	knopp	stora	små	stora	små	gren.	ogren.	stora	små	gren.	ogren.	stora	små	gren.	ogren.	stora	medelstora	små	normala	fågren.
I	4	10	1	1	6	6	1	8	—	1	—	1	—	1	—	1	—	1	—	—	1	1	—	—	—	1
II			7	3			7		—	7	—	5	2	7	—	6	1	5	1	4	2	5	—	1	4	2
III	2	22	5	3	—	21	4	—	9	1	2	1	2	—	3	1	2	—	1	1	—	—	1	—	1	—
IV			5	8	—		5	—		1	4	1	4	—	5	1	4	—	3	2	1	—	1	2	2	1
V	1	9	5	4	—	9	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	1	1	1	1
VI	3	21	4	7	6	9	5	—	9	—	5	—	5	—	5	—	5	1	3	2	2	1	1	2	2	2
VII			4	—		—	4	—		2	2	2	2	2	2	2	2	—	1	1	—	—	1	—	1	—
VIII			1	5	—	6	5	—	5	—	5	1	4	—	5	1	4	—	3	3	—	—	—	3	1	2
IX	2	1	2	1	1	2	1	—	1	1	2	1	2	1	1	2	—	1	1	2	—	—	1	1	2	—
X	—	7	1	3	—	5	1	3	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	—	1	1	—
XI			1	—	—		2		—	2	—	2	—	—	2	2	—	—	1	1	—	—	1	—	1	—
	12	70	36	35	13	58	37	12	25	16	22	16	22	12	25	18	19	9	16	18	7	7	7	11	16	9
	82		71		71			37		38		38		37		37		25		25		25			25	

Vidstående tablå utvisar utvecklingen af de i Bot. trädgården i Helsingfors år 1916 planterade granplantorna af år 1915 i kruka grodda frön från i nämnda trädgård år 1901 grodda och år 1911 på Brennebo i Ingå utplanterade plantor af f. *oligoclada* Brenn. från Talsola i södra Tavastland. De romerska siffrorna beteckna de olika slagen af kottar från 4 olikartade 14-åriga granar med härstamning från samma moderträd, näml. I och II. ett dichotypt träd af f. *virgata* och *monstrosa* med små normala kottar, III—VIII af ett exemplar af f. *oligoclada*, III och IV med krokfjälliga, VI och VII med större, VIII med mindre, normala, och V med olika slags kottar, IX af *typica* versus *oligocladam* med små normala, och X och XI med krokfjällig stor kotte. De öfriga siffrorna angifva för de 5 första lefnadsåren antalet exemplar inom de olika kategorierna. År 1917 tillkommo 2 senare grodda plantor. De största förlusterna sammanträffade med utplanteringen från kruka 1917 och omplanteringen 1919.

Lektor D. A. Wikström: **Iakttagelser om öronmaneten (Aurelia aurita).**

Såvitt jag har mig bekant, är utredning ännu icke vunnen i frågan, huruvida öronmaneten *(Aurelia aurita)* utkläckes vid våra kuster eller måhända drives hit genom havsströmmar från längre bort belägna delar av Östersjön. För det senare antagandet, d. v. s. en invandring, skulle tala det faktum, att nämnda maneter visa sig vid vår fastlandskust och i den inre skärgården först senare på sommaren, då de vanligen uppträda plötsligt i stora skaror samt bestå av redan fullväxta exemplar. Ifall däremot en utkläckning ägde rum närmare kusten, borde ju redan tidigare på sommaren här anträffas maneter av alldeles små dimensioner och borde dessa, i anseende till djurens vanliga uppträdande i större mängd, icke vara svåra att upptäcka. Huruvida detta lyckats fackmän, känner jag icke, men tillåter mig dock att på grund av fleråriga iakttagelser i den närmare Åbo belägna skärgården antaga, att sådana fall icke torde

vara alldeles allmänna. Så mycket egendomligare tyckes det, att jag under två somrars vistelse i den yttersta delen av Åbo skärgård, näml. i Houtskär, vartdera året funnit rikliga mängder av ovanligt små maneter. De närmare omständigheterna beträffande dessa fynd må här nedan meddelas.

Det första fyndet av märkbart små maneter gjorde jag under min vistelse i Houtskärs skärgård sommaren 1919, då jag den 18 augusti i kyrkobyn (Näsby) nära en liten brygga vid en tämligen lång och smal havsvik öster om kyrkan fann en mängd exemplar av en storlek växlande mellan 17—33.5 mm i diameter. I det lugna vattnet kring bryggan summo maneterna i tämligen stort antal, och kunde där utom de ganska talrika små exemplaren iakttagas även djur av något större dimensioner, ungefär medelstora exemplar. Jag utvalde och konserverade några av de minsta (provet N:o IV, av den 18. 8. 1919). Såsom av provet framgår, hade de flesta exemplaren en storlek av 20—26 mm i diameter. (Enligt en avbildning i M. Braun's „Das zootomische Practicum“ mäter ett medelstort exemplar av *Aurelia aurita* från Finska viken 67 mm i diameter.)

Sommaren 1920, då jag åter vistades i Houtskär (Träskby), anmälde min son, lyceist D. A. L. Wikström, att han den 1 juli under min frånvaro insamlat i en havsvik, det s. k. Östersundet, utanför vår sommarbostad, ovanligt små maneter, vilka han funnit där i stora mängder. De insamlade djuren voro även konserverade, ehuru i alltför stark formalinlösning. Den 2 juli gjorde jag därför en ny insamling på det anvisade stället (prov N:o I). I synnerhet närmare stranden, där solen gassade hetare, befanns vattnet då nästan myllra av livligt kringsimmande små maneter. Bland den stora massan försökte jag utvälja såväl av de minsta och medelstora som av de största exemplaren. Såsom provet utvisar, mätte någon av de minsta t. o. m. endast ca 5 mm i genomskärning. Talrikast voro dock exemplaren om ca 8 mm, medan de största hade en diameter om ca 17 mm. Några nämnvärt större exemplar kunde varken nu

eller den första tiden efter detta fynd upptäckas, varför det synes troligt, att sådana alls icke förekommo.

Under närmast följande veckor plägade jag vid dagliga roddfärder på nämnda fyndort, varje gång vädret var något lugnare, iakttaga myllret av de små maneterna, vilka befunnos spridda kring hela viken. Stundom, vid lugnare väderlek, var deras antal så stort, att man på varje kvadratmeter av ytan och djupare nedåt, så långt man såg i vattnet, kunde räkna flere tiotal individer. Efter någon vecka var det redan märkbart, att djuren tilltagit i storlek, varför jag den 27 juli gjorde en ny insamling. Även nu utvaldes och konserverades några av de minsta, några medelstora och några av de största individerna (prov N:o II). De minsta exemplaren hade nu en storlek av 13—17 mm, och voro dessa de talrikast förekommande. Ganska vanliga voro även individerna av 26 mm diameter, medan de största mätte i genomskärning 37 mm.

Under slutet av juli och början av augusti visade sig efter hand smärre förändringar i maneternas uppträdande. Sålunda tycktes massan av dem bliva något glesare, beroende troligen därpå, att djuren nu såsom större och starkare summo snabbare omkring och kunde tränga sig till större djup samt därigenom blevo mera kringspridda. Deras inbördes storlek blev också alltmera varierande, såsom provet N:o III utvisar, vilket togs den 8 augusti. Den minsta maneten i detta prov mäter 13 mm. Talrikare äro de om 15—17 mm och talrikast de om 20—26 mm. Vidare förekommer i provet en stor mängd olika dimensioner, växlande mellan 30—60 mm, vilket sistnämnda tal är måttet på den största som insamlades, ehuru kanske något större exemplar även förekommo. Detta prov kompletteras utmärkt av provet N:o IV, vilket såsom nämndes togs föregående sommar 1919 från en annan del av socknen, Näsbyviken. Även i detta prov mäta nämligen de talrikast förekommande exemplaren 20—26 mm i diameter.

Den återstående delen av augusti 1920, under vilken jag ännu vistades i Houtskär, var i allmänhet olämplig för

vidare iakttagelser. Nästan dagligen återkommande starka vindar upprörde vattenytan, så att varken observationer eller insamlingar kunde göras.

Sammanställas resultaten av ovannämnda prov, framgår det, att dimensionerna hos de insamlade minsta, medelstora och största maneterna gestalta sig på följande sätt:

	minsta exemplar:	medelstora exemplar:	största exemplar:
i början av juli ($^2/_7$ 20) . .	5—8 mm,	9—12 mm,	17 mm.
i slutet av juli ($^{27}/_7$ 20) . .	13—17 „	26 „	37 „
i medlet av augusti ($^{19}/_8$ 19 och $^8/_8$ 20) . .	13—17 „	20—26 „	60 „

Vidare visa proven, att under den tidigare delen av sommaren inga större maneter tyckas förekommit samt att de största exemplaren i början av juli mätte endast ca 17 mm, medan de största i slutet av samma månad redan blivit ungefär halvvuxna (ca 37 mm). Först under förra hälften av augusti hade slutligen några bland djuren uppnått en i det närmaste full storlek (ca 60 mm), dock på långt när icke alla. Egendomligt nog tycktes nämligen under hela sommaren små individer av samma dimensioner, 13—17 mm, förekomma i ganska riklig mängd, varför också provet av den 8 augusti innehåller exemplar av mycket varierande storlek. Beror detta förhållande på långsam tillväxt i allmänhet hos denna art eller voro måhända t. ex. otillräcklig näring, alltför stort individantal m. m. på fyndorten härtill orsak? Djuren voro nämligen hela tiden så gott som instängda i den ungefär 1 kilometer långa och 200 meter breda viken, Östersundet. Att öronmaneten påverkas av ogynnsamma yttre förhållanden, bevisar bl. a. den iakttagelse, som gjorts av Schneider och Haeckel, att djuret i dylika fall kan t. ex. överhoppa strobila-stadiet och utvecklas till ephyra direkte ur en scyphopolyp.

Sist må det tillåtas mig, att ännu göra en reflexion. Om dessa fynd, såsom mig synes, giva vid handen, att i den längre ute i Östersjön belägna delen av vår skärgård massor av små maneter äro anträffbara redan relativt tidigt

på sommaren, och om fynd av större mängder dylika unga individer icke gjorts i den närmare skärgården, vore det måhända ej alldeles osannolikt, att öronmaneten i följd av olämpliga förhållanden i vår närmare fastlandet belägna skärgård, bl. a. vattnets ringare salthalt, alls icke utkläckes där, utan längre ute i havet i den yttre skärgården, därifrån den senare genom havsströmmar drives inåt mot fastlandets kuster och den inre skärgårdens vikar och sund.

I varje fall synas mig här meddelade fynd mana till vidare iakttagelser beträffande öronmanetens förekomst och utveckling, i synnerhet tidigare på vårsommaren, i vår yttersta skärgård i Östersjön.

Förteckning över proven.

N:o I, d. 2. VII. 1920.

Diam.	ca	5	mm	— 1	ex.
„	„	8	„	— 7	„
„	„	9.5	„	— 2	„
„	„	12	„	— 2	„
„	„	17	„	— 2	„

N:o II, d. 27. VII. 1920.

Diam.	ca	13	mm	— 4	ex.
„	„	17	„	— 3	„
„	„	20	„	— 1	„
„	„	26	„	— 4	„
„	„	30	„	— 1	„
„	„	37	„	— 1	„

N:o III, d. 8. VIII. 1920.

Diam.	ca	13	mm	— 1	ex.
„	„	15.5	„	— 3	„
Diam.	ca	17.5	mm	— 3	ex.
„	„	18	„	— 1	„
„	„	20	„	— 5	„
„	„	23	„	— 2	„
„	„	26	„	— 3	„
„	„	31	„	— 1	„
„	„	33.5	„	— 1	„
„	„	36.5	„	— 1	„
„	„	39.5	„	— 1	„
„	„	47	„	— 1	„
„	„	60	„	— 1	„

N:o IV, d. 18. VIII. 1919.

Diam.	ca	17	mm	— 1	ex.
„	„	20	„	— 1	„
„	„	23.5	„	— 2	„
„	„	26	„	— 3	„
„	„	33.5	„	— 1	„

I. Välikangas: **Botaurus stellaris in Finnland überwinternd.** (Ilmoitettu toukok. 7 p:nä 1921.)

Am 26. März 1921 bekam das Zool. Museum der Universität vom Vorstand der Fischzuchtanstalt Porla Herrn

J. B. Valli eine Rohrdommel *(Botaurus stellaris* L.), die er am 28. Januar desselben Jahres beim Teiche Myllylampi im Dorfe Ojamo, Kirchspiel Lojo (ca. 45 km WNW von Helsingfors, c. 60° 15′ n. Br.) geschossen hatte. Der Vogel war dem Erleger unbekannt und wurde von ihm im Freien aufgehängt; erst zwei Monate später hat er, von einem zufälligen Besucher darauf aufmerksam gemacht, den Vogel eingesandt. Später hat Herr Valli auf meine Bitte hin näher über die Umstände berichtet. Der Teich Myllylampi (Grösse c. 1/2 ha) empfängt nach ihm eine Menge Quellen und Bäche, die auch in den kältesten Wintern nicht zufrieren. Der Vogel wurde am genannten Tage an einer solchen offenen Stelle gesehen, gerade beim Wühlen mit dem Schnabel im Bodenschlamm des seichten Wassers, und zwar bei einer Lufttemperatur von c. —20° C. Er erwies sich beim Herannahen des Erschiessers als sehr scheu und flog schon früh weg, kehrte aber immer wieder bald zurück; dies wiederholte sich mehrere Male bis er schliesslich erlegt wurde. Ein solches Benehmen gerade bei Tageslicht — zwar an einem Wintertag — ist ja sehr gegen die Gewohnheiten dieses ausgesprochenen Nacht- und Dämmerungsvogels und muss wohl auf schwerem Hunger beruht haben. Die Rohrdommel hatte augenscheinlich eine Stelle mit reichlicherer Nahrung gefunden und kehrte darum trotz der Störung immer wieder zurück.

Das Ex. war ausserordentlich abgemagert, klein, nach der Farbe zu beurteilen jedoch ein alter Vogel. Flügellänge 320, Schwanz 114, Lauf 97, Mittelzehe ohne Kralle 94, Mittelkralle 25 mm; diese Zahlen stimmen ungefähr mit den Minimizahlen bei Hartert (Die Vögel der paläarktischen Fauna, H. 10, 1920) überein. Der etwaige Mageninhalt wurde von dem Präparator leider nicht aufgehoben.

Die Rohrdommel lebt jetzt in Finnland wohl gerade an der absoluten Nordgrenze ihres Verbreitungsgebietes. In Schweden ist sie zwar beinahe ebenso weit nördlich angetroffen worden (bei c. 60° n. Br.), aber nach Kolthoff & Jägerskiöld (Nordens fåglar, 1898) und Lönnberg

(Sveriges fåglar, 1915) später sehr selten geworden und wurde in den letzten Jahren am nördlichsten bei c. 58° 30′ n. Br. gesehen. In Russland liegt ihre Nordgrenze nach Hartert (l. c.) etwa bei 57° n. Br. Wie in Schweden, so ist die Rohrdommel auch in Dänemark sehr selten geworden, in Norwegen überhaupt nur zweimal verirrt angetroffen (Schaanning, Norges Fuglefauna, 1916). In Finnland ist die Art zwar selten, jedoch in den letzten 30 Jahren immer öfter beobachtet worden. Speziell gilt dieses von dem südöstlichsten Teile des Landes, vor allem den Gegenden des Vuoksi-Flusses. Nester oder Jungen sind jedoch sehr selten gefunden worden, was wohl zum grossen Teil seinen Grund in der schweren Erreichbarkeit des Nistplatzes hat. Das Nisten ist beobachtet im J. 1895 im Kirchspiel Antrea, c. 60° 50′ n. Br. (C. M. Heickel, Tidskrift för Jägare och Fiskare III, 1895), später im See Äyräpäänjärvi (etwas südlicher) und im Kirchspiel Wihti, im westlichen Süd-Finnland (in der Nachbarschaft von Lojo). Im Sommer 1921 wurde wieder ein Nest im Äyräpäänjärvi vom Herrn Gutsbesitzer E. K. Krause entdeckt und die Eier dem Zool. Museum eingesandt; ein gleichzeitig erlegtes Exemplar dieses Vogels wurde dem Museum zu Wiborg überliefert. Im Allgemeinen kann man sagen, dass die Rohrdommel in den genannten Gegenden im südöstlichsten Finnland jeden Sommer ziemlich regelmässig bis ungefähr 61° 30′ n. Br. angetroffen wird. Mehr zufällige Fundorte sind aus manchen anderen Gegenden Süd-Finnlands bekannt, einzelne auch viel nördlicher, bis über 63° n. Br. (Kirchspiel Maaninka).

Jedenfalls ist die Rohrdommel als Nistvogel auf die südlichsten Teile von Finnland beschränkt. Die normalen Überwinterungsgegenden (der europäischen Exemplare) sind nach Hartert (l. c.) hauptsächlich in den Mittelmeerländern und in Afrika gelegen (bis Abessinien, Kordofan und Arabien), obgleich der Vogel in milden Wintern in geringer Zahl z. B. am Rhein, in England und in Holland überwintern kann. Naumann (Naturgeschichte der Vögel Mittel-

europas, 1905, VI, S. 260) sagt ausdrücklich, dass die Rohrdommel (in Deutschland) „gegen die Kälte unserer Winter sehr empfindlich zu sein scheint und es öfters vorgekommen ist, dass von einem heftigen Vorwinter überraschte Exemplare ermattet aus der Luft herabfielen".[1]) Um so auffallender ist es, dass die Rohrdommel auch in Finnland, wie gesagt, an der Nordgrenze ihrer Verbreitung, hat mitten im Winter existieren können, und da der Fall somit besonders geeignet ist, einen Einblick in die Frage von der Widerstandsfähigkeit der Art gegen Kälte zu gestatten, sollen hier einige Daten über die Temperatur des Winters 1920—21 nach den Monatsberichten der staatlichen Meteorologischen Zentralanstalt in Finnland mitgeteilt werden. Aus den Berichten geht hervor, dass der November 1920 eine bedeutend höhere Mitteltemperatur als normal hatte, strengere Fröste und andauernden Schnee gab es in Süd-Finnland gar nicht. Auch im Dezember dauerte die milde Witterung fort. Die Mitteltemperatur des Monats war in Süd-Finnland mehr als 2° C höher als normal, in Helsingfors betrug sie —1.3°, in Tammerfors —2.6° C, und die Anzahl der Tage mit einer Temperatur von 0° oder darüber war in Helsingfors 12, in Tammerfors 10. Erst am Ende des Monats (die letzten 4 Tage) stellte sich eine Kälteperiode ein, die tägliche Mitteltemperatur sank jedoch in Süd-Finnland nicht unter —10° C (Minimum der einzelnen Beobachtungen (c. —12° bis —14° C). Erst in den ersten Tagen des Dezember froren kleinere Seen in Süd-Finnland definitiv zu. Auch die Schneemenge war aussergewöhnlich klein, hauptsächlich fiel der Schnee erst am Ende des Monats. Die totale Schneetiefe im Dezember war an der Südküste kaum 10 cm, im grössten Teile des Landes 20—30 cm. Der Januar setzte mit einer Fortsetzung und Steigerung der ebengenannten Kälteperiode ein. Die tägliche Mitteltemperatur in Süd-Finnland sank jedoch nicht viel unter —10° C (1.·I. 1921

---

[1]) Naumann führt übrigens irrtümlich an, dass die Rohrdommel in Finnland „bisher nicht nachgewiesen werden konnte" (l. c. S. 260).

in Helsingfors —11°, in Tammerfors —16°). Die folgende Kälteperiode traf d. 12.—16. Januar ein; auch damals sank die Temperatur in Süd-Finnland kaum tiefer als am Jahreswechsel. Am strengsten war eine dritte Kälteperiode d. 23—30 Januar. Auch in Süd-Finnland war die Temperatur damals mehrere Tage unter —10° C. Die Maximalkälte wurde den 28. Januar notiert, also gerade an demselben Tage, wo die Rohrdommel beim Nahrungssuchen beobachtet und geschossen wurde. Die Mitteltemperatur des Tages war in Helsingfors —18° und in Tammerfors —19°, mit einem Maximum von resp. —22° und —21° C. Die Mitteltemperatur des ganzen Monats betrug in Helsingfors — 4.9, in Tammerfors —7.2° C, welche Zahlen ungefähr normal sind, der Durchschnittstemperatur des Januar der 30-Jahrperiode 1886—1915 ziemlich entsprechend (in Helsingfors —5.3, in Tammerfors —6.8° C). Die Schneemenge war im Anfang klein, später reichlicher, d. 15. Jan. war die Schneetiefe im Kirchspiel Wihti (in der unmittelbaren Nachbarschaft von Lojo) 27 cm, in Helsingfors 24 cm.

Der Vorwinter 1920 war also ungewöhnlich milde, so dass sich günstige Nahrungsverhältnisse unserem Vogel viel länger als gewöhnlich darboten. Normalerweise zieht die Rohrdommel wohl im Sept. oder Anf. Okt. aus Finnland weg. Direkte Beobachtungen über den Herbstzug besitzen wir nicht, aber aus den spätesten Herbstbeobachtungen lässt sich die Zeit ungefähr berechnen. Von den im Zool. Museum befindlichen 9 Stücken sind 5 im Aug. bis Anf. Sept., 1 Ex. am 6. Okt. (1910) erlegt worden. Von den übrigen in Finnland beobachteten oder erlegten Rohrdommeln ist nur eine im Okt. (am 8. Okt. 1909, Kimito, SW-Finnland), die meisten anderen im Frühjahr oder im Sommer (am frühesten d. 17. Apr. 1901, Sjundeå, an der Südküste Finnlands) angetroffen worden. Nach Naumann (l. c.) zieht der Vogel aus Deutschland gewöhnlich im Sept. und Okt. weg; der Abzug aus Finnland scheint somit nicht viel früher stattzufinden. Trotz des milden Winters hatte unser Vogel mehrere Perioden von —10° C oder noch niedrigerer

Temperatur überlebt und schliesslich gleichzeitig an Nahrungsmangel gelitten, wie die grosse Abmagerung zeigt. Im Gegensatz zu Naumanns oben zitierter Ansicht dürfte die Rohrdommel somit recht widerstandsfähig gegen Kälte zu sein. Derselber Meinung scheinen auch Kolthoff & Jägerskiöld (l. c.) zu sein. Aus Schweden sind nämlich zwei alte Angaben von überwinternden Rohrdommeln bekannt: ein Ex. wurde am 30. Jan. 1842 in Bohuslän, ein zweites am 22. Jan. 1870 auf Öland erlegt (Meves, Ornithologiska iakttagelser etc., K. Sv. Vet.-Ak. Öfvers. 28, 1871). Diese Orte liegen allerdings bedeutend südlicher und haben vor allem ein viel milderes Winterklima als Finnland. — Ganz anderer Natur ist eine Winterbeobachtung über die Rohrdommel in Norwegen, der spätere von den, wie früher erwähnt, im Ganzen nur zwei Fällen. Nach einem starken südlichen Schneesturm wurde nämlich am 24. Februar 1885 auf Jaederen an der Südküste Norwegens ein Schwarm von 4 Rohrdommeln beobachtet, von denen eine erlegt wurde (Schaanning, l. c.). Hier handelt es wohl eher um einen sehr zeitigen, verirrten Frühjahrszug als um eine Überwinterung.

Student Ole Eklund: **Vegetationen å Vidskär och Jurmo (Ab, Korpo.).**

Sommaren 1920 företog jag under förra hälften av juli månad en längre exkursionsfärd till Korpo västligaste och sydligaste skärgård. Det är vegetationen på de sydligaste öarna och holmarna det följande kommer att behandla.

Vidskär är en bland den yttre skärgårdens större öar och har ett isolerat läge nästan mitt i den öppna och djupa Vidskärsfjärden. Ön befinner sig på 59° 54′,5 n. br. och 21° 28′,5 ö. l. (från Greenwich) samt är obebodd, men besökes slåttertiden av bebyggarna på Aspö, bland vars många holmar Vidskär är en. Mestadels äro stränderna bergiga; endast mindre partier äro dels låga och gräsbeväxta, dels steniga. Sandstränder saknas.[1]) Från väster inskjuter en

[1]) Se Eklund: Botaniska anteckningar från Utö i Korpo (Medd. 45, sid. 99). Här beröres Vidskär flyktigt och anges att *Crambe* växer

mycket grund vik, den s. k. „hamnen", som dock ej gör skäl för sitt namn, i det endast särdeles grundgående farkoster där kunna erhålla skydd. Hela ön uppfylles av berg, vilka ställvis åtskiljas av dälder och lägre partier, där *Alnus glutinosa*, *Betula odorata*, *Populus tremula* och *Sorbus Aucuparia* bilda täta, skuggiga dungar med mer eller mindre fuktig mark. *Prunus padus*, *Salix caprea* och *Rhamnus Frangula* (ymnig) växa insprängda bland de fyra förstnämnda trädslagen. Markvegetationen i dessa lundartade områden är växlande, beroende på jordens olika grad av fukt. I öns mitt utbreder sig den största lundmarken, som når till „hamnens" innersta del. Närmast stranden är jordmånen här mycket våt; vegetationen företrädes av *Aira caespitosa*, *Agrostis canina*, *Carex canescens*, *C. stellulata*, *C. Goodenoughii*, *C. panicea*, *Comarum palustre*, *Eriophorum angustifolium*, *E. vaginatum*, *Galium palustre*, *G. uliginosum*, *Hierochloë odorata*, *Lycopus europaeus*, *Lysimachia vulgaris*, *L. thyrsiflora*, *Peucedanum palustre*, *Spiraea Ulmaria*, *Vaccinium uliginosum*, *Viola palustris* etc. Å något mindre fuktiga lokaler tillkomma bl. a. *Aspidium *dilatatum*, *Carex leporina*, *C. pallescens*, *Geum rivale*, *Orchis maculatus* och *Rumex acetosa*. De egentliga lundväxterna uppträda på ställen, där marken ej besitter en fullt så hög fuktighetsgrad. Här antecknades bl. a. *Anthriscus silvestris*, *Carex pallescens*, *Convallaria polygonatum*, *C. majalis* (ställvis täckande), *Lathyrus pratensis*, *Luzula pilosa*, *L. multiflora*, *Majanthemum bifolium*, *Melica nutans*, *Moehringia trinervia* (sparsam), *Paris quadrifolia*, *Platanthera bifolia*, *Poa nemoralis*, *Ranunculus acer*, *R. auricomus*, *Rhinanthus maior*, *Rh. minor*, *Rumex acetosa*, *Trientalis europaea*, *Veronica chamaedrys* och *Viola canina*. Buskarna ha få representanter. *Juniperus communis* förekommer rätt talrikt, medan *Ribes alpinum* och *Rosa canina* äro tämligen sparsamma. Mycket sällsynta på Vidskär äro *R. glauca* och *R. coriifolia*, av vilken sistnämnda endast ett

---

å fin sand i öns sydöstra del. Ett misstag föreligger, vilket här rättas. *Crambe*-lokalen utgöres av en ± småstenig strandvall.

par buskar anträffades. — Intressant är ett fynd av *Convolvulus sepium,* klängande uppför strandalar nära „hamnens" innersta del. Växten synes vara steril på Vidskär.

Ställvis finnas på holmen torra, soliga dungar av *Betula odorata,* och här är vegetationen jämförelsevis artfattig, i det *Aira flexuosa, Calamagrostis epigeios, Calluna vulgaris, Epilobium angustifolium, Luzula campestris* (här och där), *Nardus stricta, Origanum vulgare, Poa pratensis, Potentilla argentea, P. verna, P. erecta, Rubus saxatilis* (ymnig å steniga och för solen exponerade ställen), *Triodia decumbens, Vaccinium myrtillus* och *V. vitis idaea* nästan äro de enda markväxterna. En glad anblick erbjuder den flerstädes i mängd förekommande *Rosa cinnamomea,* vars grannröda blommor bjärt sticka av mot ljungen, bland vilken den trives.

I sydvästra delen av Vidskär finnas bland bergen dälder, som upptagas av skog *(Alnus glutinosa* och *Betula odorata),* med en markvegetation av *Aspidium *dilatatum, Calamagrostis purpurea* och *Milium effusum* som tongivande arter. I en sådan däld antecknades *Listera cordata,* sparsamt växande bland mossa.

Ormbunksfloran på Vidskär är företrädd av relativt få arter, av vilka dock en del uppträder i stor ymnighet över nästan hela ön. Rikligast finnas *Aspidium filix mas, A. *euspinulosum* och *A. *dilatatum,* mindre allmänna äro *Polypodium dryopteris* och *P. vulgare* och mycket sällsynt är *Aspidium fragile* (en liten koloni invid en stor sten i södra delen av holmen). *Pteris aquilina* saknas. Däremot växer *Ophioglossum vulgatum* i mängd å strändernas låglänta avsnitt.

Mångenstädes finnas steniga sluttningar, i synnerhet nära stränderna av de små vikbildningar, vilka på kartan framträda som naggningar i Vidskärs kustlinje. Dessa stenbackar (och även remnor och skrevor i klipporna) hysa en vegetation, som med små variationer i sammansättningen möter exkurrenten snart sagt överallt i Korpo sydvästliga skärgård. *Aira flexuosa, Allium schoenoprasum, Artemisia campestris,*

*Baldingera arundinacea, Cardamine *multicaulis, Carex muricata, Crepis tectorum, Cynanchum vincetoxicum, Draba incana, Epilobium collinum* (sällsynt), *Festuca rubra* och dess v. *arenaria, F. ovina, Fragaria vesca, Galium verum, Hypericum perforatum, H. quadrangulum* (ymnigare i det inre av ön), *Juniperus communis* v. *nana* (typisk och nästan mattlikt utbredd på för vinden mera utsatta bergsluttningar), *Linaria vulgaris, Myosotis hispida, Ribes nigrum* (täml. sparsamt), *Rubus idaeus, Rumex acetosella, Sedum maximum, Senecio silvaticus* (klippspringor), *Silene inflata* v. *litoralis, Tanacetum vulgare, Veronica longifolia* v. *maritima, Viola tricolor* (sparsamt), se där de viktigaste av de arter, som älska de torra, solstekta lokalerna i närheten av havsstranden och som merendels befolka övriga öar och holmar i den omgivande skärgården.

Berggrunden har att uppvisa mycket talrika skrevor och fördjupningar, vilka såväl till storlek och djup som fuktighetsgrad äro synnerligen växlande. Till övervägande del äro de kärrartade med ett *Sphagnum*-täcke, men några äro torra och hysa ljung, andra åter till en del vattenfyllda med ett mjukt bottenlager av sand- och grusblandad lera. *Sphagnum*-skrevorna befolkas förnämligast av följande arter: *Carex canescens, C. filiformis, C. Goodenoughii, C. limosa, C. Oederi* (å bara gyttjefläckar), *C. panicea, Comarum palustre, Cornus suecica, Drosera rotundifolia, Empetrum nigrum, Eriophorum angustifolium, Juncus filiformis* (täml. sällsynt), *Menyanthes trifoliata, Oxycoccus palustris, O. *microcarpus* (sparsamt bland huvudarten), *Peucedanum palustre, Rubus chamaemorus, Rhynchospora fusca* (mycket ymn.), *Salix bicolor, S. cinerea, S. *rosmarinifolia* (enstaka), *Triglochin palustre, Vaccinium uliginosum* och *Viola palustris*. Bland dessa arter dominerar *Rhynchospora fusca* genom sin övervädigande ymnighet. I många skrevor har den undanträngt alla andra växter och är allenarådande. Den är även en av Vidskärs allmännaste arter.

De skrevor, som innehålla stagnerande vatten, äro jämförelsevis få, men bidraga till florans omväxling med några

sötvattenväxter, såsom *Equisetum fluviatile, Glyceria fluitans, Hippuris vulgaris, Juncus supinus* f. *fluitans, Nymphaea candida, Potamogeton natans, Sparganium affine, Typha angustifolia* och *Utricularia vulgaris.* En sådan skreva i jätteformat är insjön på Vidskär. Denna vattensamling befinner sig i nordliga delen av ön och har övervägande bergiga stränder. Vattenvegetationen är mycket enformig, i det *Nymphaea candida* och *Potamogeton natans* bilda densamma. De ställen av stränderna, som äro mer eller mindre vattendränkta, bära klibbalskog med inmängd *Betula odorata* (samt *Rhamnus Frangula)* och en markflora av *Carex*-arter, *Menyanthes, Comarum* etc.

Vad havsströndernas växtlighet beträffar, kan man å Vidskär särskilja de klippiga, de steniga och de „gräsiga" havsstränderna. Den sistnämnda strandtypen är rikast på arter, den förstnämnda fattigast. Klipporna äro så långt vågsvallet når oftast nästan nakna, så vidtar ett jämförelsevis smalt bälte med *Verrucaria maura* och högre upp spira i sprickor och remnor *Aira flexuosa, Matricaria *maritima, Sagina procumbens, Silene inflata* v. *litoralis* och *Veronica longifolia* v. *maritima.* Där ett tunnt jordlager finnes i någon skreva förekommer *Cochlearia danica* (ofta tillsammans med *Galium palustre).*

Den steniga havsstrandtypen är inskränkt till en liten bukt på holmens sydsida. Här ha vågorna hopat en vall av större och mindre stenar (de flesta av en knuten hands storlek), och på denna vall fröjdar en mäktig koloni av den ståtliga *Crambe maritima* ögat.[1]) Enstaka observerades bland strandkålen *Cakile maritima* och *Isatis tinctoria* och ovanom *Crambe*-zonen frodades den vackra *Silene viscosa.* Närmare vattenbrynet uppträdde här och där tuvor av *Aira bottnica* och *Elymus arenarius* samt enstaka exemplar av *Atriplex *prostratum*, ny för prov. Ab.

Låglänta havsstränder finnas dels på Vidskärs sydost-

[1]) Denna växt observerades å Vidskär redan 1889 av prof. Enzio Reuter. Se Medd. 18 (1891—92), sid. 230.

sida, dels och förnämligast vid „hamnen". Å E-kusten anträffas tångbankar, där meterhög *Isatis tinctoria* förekommer i stor mängd. Huvudsakligen lågväxta arter sammansätta vegetationen å de „gräsiga" havsstränderna. Följande antecknades invid „hamnen":

Agrostis canina
A. stolonifera
Aira bottnica
*Archangelica *litoralis*
Aster tripolium
*Atriplex *salinum*
Calamagrostis stricta
Carex Oederi
Erythraea litoralis
E. pulchella
Euphrasia officinalis (coll.)
Festuca rubra
F. rubra v. *arenaria*
Galium palustre
*Gentiana *lingulata*
Glaux maritima
Hierochloë odorata
Juncus Gerardi
Linum catharticum
*Matricaria *maritima*
Myosotis laxa
*Odontitis *verna*
Ophioglossum vulgatum
Parnassia palustris
Plantago maior
Pl. maritima
Polygonum aviculare f. *litoralis*
Potentilla anserina
Rhinanthus maior
Rh. minor
Rumex domesticus
Sagina nodosa
S. procumbens
*Scirpus *uniglumis*
Thalictrum flavum
Triglochin maritimum
Triticum repens v. *litoralis*
Vicia cracca

En särskild vegetation intager de tångbäddar, som flerstädes bilda strandområdets innersta gräns. Här trivas *Archangelica *litoralis, Baldingera arundinacea, Barbarea stricta, Cirsium lanceolatum, Galeopsis *bifida, Galium palustre, Isatis tinctoria, Lythrum salicaria, Potentilla anserina, Scrophularia nodosa, Scutellaria galericulata, Sonchus *maritimus, Valeriana officinalis, Vicia cracca* etc.

Saltvattenväxterna äro få till artantalet och inskränkas till sin utbredning till grunda vikar, speciellt hamnen. Å Vidskär antecknades följande: *Potamogeton pectinatus, P. filiformis* (sparsamt), *Ranunculus marinus, Ruppia rostellata* (mycket sällsynt) och *Zannichellia repens.*

Intressant är att konstatera, hur oberörd av all kultur Vidskärs flora är. Inga sådana växter finnas här, som med säkerhet kunde antagas följt i människans fotspår.[1]) Men

[1]) Blott trenne arter *(Bromus mollis, Draba verna* och *Matricaria inodora),* vilka ytterst sparsamt förekomma å en torr jordvall invid ett stenkummel-sjömärke, tillhöra troligtvis icke Vidskärs ursprungliga flora.

även andra arter frappera genom sin frånvaro. Sålunda ha t. ex. så artrika släkten som *Alchimilla, Campanula* och *Trifolium* inga representanter å Vidskär. De skogbildande barrträden företrädas av ett enda exemplar *Picea excelsa.*

Från Vidskärs sydkust kan man vid horisonten i SE urskilja en lång, svagt vågig linje, som otydligt höjer sig över synranden. Det är J u r m o, en av Finlands märkligaste och egendomligaste öar. Dit ställde jag kosan från Vidskär.

Fig. 1. Karta över Jurmo med närmast kringliggande skär.

||| Byn.

~~~ Vägen från byn till nothusen.

✕ Flyet.

—·— Sandstranden på Jurmo.

○ Lokal för *Carex canescens*

✕ *stellulata*

⁘ Lokal för *Crambe maritima.*

\+ „ „ *Fragaria viridis*

UUU „ „ *Sagina maritima*

△△ „ „ *Stellaria crassifolia* v. *brevifolia.*

Jurmo ligger på 59° 49′,5 n. br. och 21° 35′ ö. l. (från Greenwich). Ön är den största (omkring 5,5 km lång) i Korpo yttre skärgård och består nästan uteslutande av sand och sten. Endast på nord- och sydkusten finnas låga bergknallar. Ön torde kunna betraktas som den högsta delen av en undervattensås, vilken här förlöper i riktningen ENE—WSW och höjer sig över havsytan, för att längre västerut
~~~

åter dyka ned och kröka sig mot WNW, markerande sin tillvaro genom flere låga övervattensbankar, som sträcka sig mellan Utö och Bokull och även uppträda i rad i Kökars östra skärgård (Storrevet, Sandtuvor, Sandskär, Öland). Strax norr om Öland (Kökar) kan denna undervattensrygg ej mera spåras (om man ej vill anse Sandskär i Sottunga skärgård som dess nordligaste utpost).

Jurmo-landets högsta del bildas av en åskam, vars sträckning är NE—SW. Denna kam stupar rätt brant ned mot flackan invid byn, men utbreder sig i SW och i E till en jämn, trädlös sandhed med svag lutning mot stränderna. Dessa sistnämda bestå mestadels av idel runda stenar, som bilda otydliga terrasser, vilka småningom höja sig inåt land. Rullstensbrämen nå ofta ett par hundra meters bredd och erbjuda ögat en egendomlig anblick genom sin sterila tröstlöshet och sin amfiteatraliska daning, som bäst framträder längs bukternas långa båglinjer. Mot NE och SW utsänder Jurmo långa, smala uddar, vilka äro uppbyggda uteslutande av sten och grus och hysa en ytterligt fattig vegetation. Blott några bestånd *Rubus idaeus* och här och där *Aira flexuosa* (samt *Galium verum*, ställvis även *Linaria vulgaris)* uppträda på dessa utlöpares ryggar, och närmare stranden ses spridda tuvor av *Aira bottnica* och *Elymus arenarius* samt (där någon hop uppkastad tång finnes) årsplantor av *Crambe maritima*, som på Jurmos stränder ej kan nå högre ålder på grund av att får och nötkreatur fritt beta över hela ön. Ställvis anträffas bland stenar nära vattenbrynet *Myosotis laxa*. Sandstränder finnas blott i öns östra del. Sydkusten är ställvis stenig, ställvis låg och sank.

I öns sydliga del utbreder sig ett jämförelsevis vidsträckt skogsbestånd, där *Alnus glutinosa*, *Betula odorata* och *Sorbus Aucuparia* äro de allena rådande trädslagen. Barrträden representeras av två tallar, av vilka den ena (den mindre) växer invid flyet (se nedan!) tillsammans med *Alnus glutinosa*, den andra åter (ett stort träd) ensam vid ostkusten, där den i decennier lyckats motstå höststormarna.

Flyet — „träsket“ kalla jurmoborna det — utgöres av

ett lägre parti, som upptas av ett gungfly, vilket genom ett avlopp söderut tömmer sitt vattenöverskott i havet. Flyets läge är å kartskissen utmärkt genom ><.

Gårdarna i Jurmo by äro belägna mycket nära varandra, och boningshusen jämte uthus och bodar bilda en sammanträngd komplex. Här har en del ruderatväxter slagit sig ned, men deras utbredning inskränker sig till byn och de små potatistäpporna på öns sydsida, medan den övriga florans sammansättning på Jurmo är opåverkad av kulturen. Till byns ruderatflora kunna följande arter räknas: *Artemisia vulgaris* (ett stort ex.), *Atriplex patulum, Capsella bursa pastoris, Chenopodium album, Lamium purpureum, L. *incisum* (mycket sparsam), *Lepidium ruderale* (å vägar och gårdsplaner), *Matricaria inodora, M. discoidea, Poa annua, Polygonum aviculare, P. lapathifolium* (ursprunglig?), *Sonchus oleraceus* (enstaka i potatisland), *Spergula arvensis* (potatisland), *Stellaria media, Triticum repens, Urtica dioica* (ursprunglig?) och *U. urens.*

Inom byns område faller den lilla ängsmark, vars avkastning fördelas mellan de fyra gårdarna, som å ett mindre avsnitt av ängen sått *Alopecurus pratensis* och *Phleum pratense*, medan den återstående delen är beväxt med „vilda“ grässlag: *Aira caespitosa* (tongivande), *Alopecurus arundinaceus* (ytterst sparsam), *A. geniculatus, Glyceria retroflexa* (här och där ymnigt insprängd), *Poa pratensis* och *P. trivialis* (å något fuktigare ställen). Insprängda bland gräsen växa *Ranunculus acer, R. repens, R. auricomus* (spridd), *Rhinanthus minor* och *Trifolium repens,* varjämte ställvis *Potentilla erecta* och *Viola palustris* bilda ett slags gles bottenvegetation. Mossvegetationen bildas huvudsakligast av *Brachythecium salebrosum.* I det dike, som genomdrager ängen, växer tämligen rikligt *Carex disticha* jämte *Epilobium palustre, Gnaphalium uliginosum* och *Nasturtium palustre.*

Torra, stenbundna renar omgiva flerstädes ängen, och å dem antecknades:

Aira flexuosa
Agrostis vulgaris
Achillea millefolium
Allium oleraceum (sp.)
Anthoxanthum odoratum
Arabis thaliana (invid stenar)
Arenaria serpyllifolia

Avena pubescens	*Draba verna*	*R. acetosella*
Briza media	*Festuca ovina*	*Stellaria graminea*
Campanula rotundi-folia	*Fragaria vesca*	*Trifolium pratense*
*Cardamine *multicaulis*	*Galium boreale*	*T. medium* (sällsynt)
Carex muricata	*G. verum*	*Triodia decumbens*
Carex pallescens	*Luzula campestris*	*Veronica officinalis*
Cerastium vulgare	*Myosotis hispida*	*V. chamaedrys*
C. semidecandrum	*Potentilla argentea*	*V. verna*
Dianthus deltoides	*Rubus saxatilis*	*Vicia cracca*
	Rumex acetosa	

Nära en av gårdarna (Södergrannas) växa några få bestånd *Artemisia absinthium* (ursprungligen odlad) samt *Festuca elatior* jämte v. *pseudololiacea*. Å ett torrt ställe (invid en bergknall) i närheten av samma gård växer *Geranium pusillum* tillsammans med *Spergularia rubra*. Bägge arterna förekomma mycket sparsamt och äro troligen inkomlingar.

Jurmos stora sandhed är klädd av en enformig och artfattig vegetation. Till marken tryckt och mattlikt utbredd *Juniperus communis* v. *nana* växer i mängd bland de risartade hedväxterna: *Calluna vulgaris, Empetrum nigrum* och *Vaccinium vitis idaea*, varjämte *V. myrtillus* är rätt ymnigt insprängd bland dessa. Där lösa sanden träder i dagen trives *Festuca ovina* jämte *Draba verna*. Bland mossor faller *Dicranum scoparium* (ofta kring stenar på heden) i ögonen; denna likasom flertalet övriga mossor har godhetsfullt bestämts av dr V. F. Brotherus. Även *Calamagrostis epigeios* uppträder ymnigt i de delar av heden, vilka övergå i skogsområdet, där detta gräs rikligt förekommer tillsammans med *C. purpurea*, som dock är sällsynt.

I skogens torrare avsnitt är vegetationen ganska karg, emedan *Juniperus communis* här växer ytterst frodigt och kväver så gott som all växtlighet på marken. Ormbunkar *(Aspidium *euspinulosum, A. filix mas, Pteris aquilina)* förekomma ställvis rikligt. En rätt stor yta i en *Juniperus*-fattig del av skogen intogs av allenarådande, frodig *Pteris*, som mätte 150—170 cm i höjd. Marken under det tak ormbunksbladen bildade kläddes av *Lycopodium annotinum*.

Sällsynt förefanns *L. clavatum*, synnerligen sparsamt *L. selago.*

Där skogsmarken är något fuktigare antecknades bl. a. *Aspidium *dilatatum* (grupper), *Lychnis dioica* (sparsam), *Majanthemum bifolium*, *Melica nutans*, *Moehringia trinervia*, *Oxalis acetosella*, *Paris quadrifolia*, *Platanthera bifolia*, *Poa nemoralis*, *Polypodium dryopteris*, *P. phegopteris*, *Ribes alpinum* (två buskar), *Stellaria longifolia* och *Trientalis europaea.* Vid tilltagande fuktighet hos jordmånen försvinna de flesta ovanuppräknade arter, och i den skuggiga, fuktiga klibbalskogen nära kärret bildas markvegetationen förnämligast av *Aspidium cristatum*, *A. *euspinulosum*, *A. *dilatatum*, *Poa nemoralis* och *Stellaria longifolia*, vilken bildar synnerligen prydliga grupper omkring murkna stubbar, trädrötter etc. *Juniperus communis* uppträder här rikligt. Såväl *Aspidium cristatum* som *Stellaria longifolia* förekomma här ytterst ymnigt, men äro stora rariteter i övriga delar av Korpo (den sistnämnda arten har mig veterligen ej anträffats på någon annan lokal inom socknen).

Kärrets gungflyyta klädes av en jämförelsevis tät vegetation, som binder dyn och därigenom förlänar denna en fastare konsistens. Växttäcket sammansättes huvudsakligast av följande arter:

Aspidium thelypteris
Calla palustris (enstaka)
Carex ampullacea (sällsynt)
C. chordorrhiza
C. Goodenoughii
C. irrigua
C. limosa
C. Oederi (m. ymnigt)
C. panicea
C. teretiuscula
Comarum palustre
Drosera rotundifolia
Equisetum fluviatile (spridd)
Eriophorum alpinum
E. angustifolium
E. vaginatum
Galium palustre
Juncus alpinus
Malaxis paludosa (enstaka)
Menyanthes trifoliata
Oxycoccus palustris
*O. *microcarpus*
Peucedanum palustre (spridd)
Ranunculus flammula
Rhynchospora alba (ymn.)
Rubus chamaemorus
Scirpus pauciflorus
Triglochin palustre
Vaccinium uliginosum
Viola palustris

De sankaste dyfläckarna intagas av *Carex chordorrhiza*, *C. Oederi*, *Eriophorum alpinum* och *Rhynchospora alba*, medan de övriga arterna dels hålla sig till tuvbildningar (med

Sphagnum), dels till fastare fläckar. Närmare flyets stränder bliva tuvorna talrikare och större, och här uppträda *Empetrum nigrum*, *Cornus suecica* och *Rubus chamaemorus* i rikt mått. Sällsynt förefinnas *Cirsium palustre* och *Orchis maculatus*.

I sydöstra delen av flyet tar avloppet sin början. I och vid dess lugna, översta lopp antecknades *Catabrosa aquatica*, ny för prov. Ab. Arten växer ymnigt tillsammans med *Calla palustris* (sparsam), *Carex ampullacea* (sparsamt), *Epilobium palustre, Galium palustre, Juncus alpinus*, *Lycopus europaeus*, *Montia* **lamprosperma*, *Ranunculus flammula* (ymnigt), *Veronica scutellata* (ymnigt) och *Viola palustris*. Vid dikets mellersta lopp växte i skuggan av albuskar en frodig koloni *Tussilago farfarus*. Ännu lägre ned, där havsstranden vidtager, blir marken något sank, och här anträffades tämligen ymnigt *Stellaria crassifolia* v. *brevifolia* (Harald Lindberg vidit), ny för Finland. *Stellaria crassifolia* sönderfaller som känt i tvenne huvudformer med olika geografisk utbredning. Av dessa har vår flora hittills ägt endast v. *paludosa*, den nordliga formen, som trives vid källsprång, gölar, å kärrmarker etc. och som saknas i de södra provinserna (Al, Ab, N, St, Ta, Sa, Ka), medan den sydliga formen, v. *brevifolia*, som är en havsstrandväxt, har sin utbredning i södra och mellersta Sverige (Skåne—Öland och Gottland). Denna växt anträffade jag på Jurmo ytterligare å en annan lokal något längre västerut i största ymnighet å en sank havsstrand, där den bildar täta mattor och är utmärkt prydlig genom sin friska, saftiga grönska och de talrika, vita blommorna. För denna fyndplats redogöres längre fram.

Angående de steniga havsströndernas på Jurmo växtlighet är ej mycket att säga. Den är genomgående fattig och representeras av *Aira bottnica, Elymus arenarius*, *Crambe maritima* (plantor), *Isatis tinctoria* (plantor) och *Triticum repens* v. *litoralis* samt sällsynt *Myosotis laxa* och *Salsola kali*. Ytterst sparsamt uppträdde å sydkusten *Cirsium arvense* v. *horridum*.

Den sandiga delen av ostkusten (se kartskissen) erbjuder däremot vida större intresse. Här består stranden av fin sand, och grunt vatten sträcker sig långt utanför. Tång finnes uppkastad jämte väldiga massor *Zostera marina*, vars urblekta stjälkar och blad i hög grad likna träull. *Salsola kali* (observerad 1889 av E. Reuter) växer ytterst ymnigt i lösa sanden. Exemplaren voro synnerligen frodiga och bildade stora rundlar på marken. En del av dessa rundlar mätte 75—107 cm i diameter. Tillsammans med *Salsola* antecknades *Atriplex *prostratum* och ymnigt *Polygonum Raji*, ny för prov. Ab. Av andra arter må nämnas *Crambe maritima* (plantor), *Cakile maritima* (mycket sparsamt), *Elymus arenarius* (ymnigt) samt relativt sparsamt *Ammodenia peploides*. Ett litet stycke längre söderut påträffades den tidigare hos oss endast från Åland kända *Sagina maritima*, växande oerhört rikligt i den fuktiga sanden tillsammans med *S. procumbens*.

Stranden vid sundet mellan Jurmo och den närbelägna Grundvikharun är låglänt. Här sågos *Erythraea pulchella* och *Sagina nodosa* samt i vattenbrynet tämligen sparsamt *Glyceria retroflexa* v. *pulvinata*. Av saltvattenväxter observerades *Potamogeton filiformis* och *Zannichellia repens*. En landform av den förra arten finnes å fuktiga ställen 50—70 m från stranden. Denna form är krypande och mycket liten, men blommar och sätter normal frukt.

På sydsidan av Jurmo (i närheten av de s. k. nothusen) är stranden delvis försumpad och sank, vilket har sin orsak i källsprång något längre inåt land. Vattnet från dessa källor rinner på grund av markens ringa lutning ej hastigt nog ned till havet, utan genomdränker strandområdet, där en mängd sötvattengölar uppstått. Å denna sanka havsstrand, som gödes av multnande tångmassor, frodas en rik och egenartad vegetation. Främst faller i ögonen *Stellaria crassifolia* v. *brevifolia*, som i oerhörda mängder kläder den gyttjiga stranden. Gölarna uppfyllas av *Lemna minor*, *Potamogeton filiformis, P. pectinatus* (en smal- och tätbladig form), *Utricularia vulgaris*, *Zannichellia repens* etc. Runt

gölarna uppträda bl. a. *Agrostis stolonifera*, *Calla palustris*, *Catabrosa aquatica* (rikligt), *Galium trifidum*, *Montia *lamprosperma* (ymnigt), *Myosotis caespitosa*, *Ranunculus sceleratus* (sparsamt), *Sagina nodosa* och *S. maritima* (närmare strandlinjen). Sparsamt förekommer *Bidens cernuus*. Rikligt finnas *Marchantia polymorpha* och *Ptilidium ciliare* samt *Philonotis fontana*.

Omkring 80—100 m från stranden växa spridda alar och marken mellan dem är sumpig och tuvig. Här uppträda bl. a. *Carex dioica* och *Andromeda polifolia*, vilka båda äro sparsamt för handen. Av mossor må nämnas *Campylium stellatum* och *Amblystegium scorpioides*. Där alarna växa tätare och sprida starkare skugga anträffades *Viburnum opulus* (en buske) samt vid roten av en stor al en koloni *Circaea alpina*, som jag ej tidigare observerat i Korpo. Nära *Circaea*-fyndplatsen påträffades flere mycket stora och frodiga tuvor av *Carex canescens* × *stellulata* (det. Harald Lindberg), ny för Fennoskandia. Bastarden växte å en synnerligen fuktig och tämligen skuggig lokal tillsammans med stamarterna, av vilka *C. stellulata* förefanns ytterst rikligt, medan *C. canescens* var i minoritet (se Eklund: Carex canescens L × C. stellulata Good., Medd. 47, s. 95).

Helt nära dessa lokaler finnes ett sandigt gärde, där den tidigare i Korpo ej påträffade *Carex hirta* antecknades. I samma gärde sågs i en vattenfylld fördjupning sparsamt *Utricularia minor*, även den en stor raritet i Korpo.

I Jurmos sydvästra del, där tre långa rullstens- och grustungor skjuta ut i havet, växer vid innersta delen av den vik, som åtskiljer de två sydligare tungorna, ymnigt *Sagina maritima* tillsammans med *Atriplex *salinum*, *A. *prostratum*, *Juncus Gerardi*, *Polygonum aviculare* f. *litoralis*, *Sagina procumbens*, *Scirpus *uniglumis* etc.

Angående vegetationen på bergen på Jurmo är ej mycket att säga. I sprickorna finnas sparsamt *Woodsia ilvensis* och *Asplenum septentrionale* och av lavar må nämnas *Cetraria aculeata*, *Parmelia saxatilis* och *Sphaerophorus fragilis*. Därjämte uppträder ställvis på knallarnas krön *Anaptychia*

ciliaris. Av mossor förefinnas *Hedwigia albicans* och *Grimmia hypnoides*, ofta mycket rikligt, dels på bergknallar, dels som ett täcke på stenrösen etc.

Jurmo omgives av en stor svärm holmar och kobbar, av vilka den övervägande delen utgöres av klippiga skär och ett fåtal av sand- och rullstensbankar. Den största av dessa sandformationer är Sand, beläget strax utanför Jurmos nordostspets. Holmen består av en låg och plan sand-„taffel", kantad av ett rullstensbräm, och företer en egendomlig anblick, dels på grund av sin säregna konfiguration, dels på grund av vegetationen, som verksamt bidrager till att förläna holmen dess egenartade prägel. Främst faller i ögonen det södra strandbrämets flora, där huvudbeståndsdelarna utgöras av *Ammodenia peploides, Crambe maritima, Elymus arenarius* och *Lathyrus maritimus*, den sistnämnda mig veterligen ej tidigare anträffad inom Korpo socken. Spridda bland dessa fyra arter förekomma *Isatis tinctoria, Matricaria *maritima, Rumex crispus* och *Silene inflata* v. *litoralis.* Strandvallens översta del har att uppvisa bl. a. *Archangelica *litoralis, Artemisia campestris, Cirsium lanceolatum, Cynanchum vincetoxicum* (tämligen sparsamt), *Epilobium angustifolium, Fragaria vesca* och *Galium verum.* Relativt sparsamt uppträder längre västerut *Silene viscosa.* På holmens nordostsida finnes en flik sandig strand, och här antecknades *Atriplex *prostratum, A. litorale* (1 ex.), *Cakile maritima, Crambe maritima* och *Salsola kali* (rätt sparsamt). Längs hela sydkusten observerades *Zostera marina* rikligt uppkastad. Då denna växt även anträffades i stora mängder på sydstranden av Jurmo-landets utlöpare mot NE är det tydligt, att den frodas i det grunda havet strax utanför.

Holmens plana, sandiga inre upptages av en hed, som gentemot Jurmos hed företer en betydande olikhet i vegetationen. Huvudavvikelsen består i total avsaknad av *Calluna vulgaris.* I dess ställe ses tongivande *Cladonia rangiferina* och *Aira flexuosa* samt ställvis *Empetrum nigrum.* I hedens västra del uppträder ganska rikligt *Thymus serpyllum*, vilken så vitt jag känner ej finnes i övriga trakter av Korpo.

Tämligen sparsamt inmängd i *Cladonia*-täcket förekommer *Cetraria islandica* och här och där ses fläckar med *Stereocaulon paschale*. Av den övriga vegetationen på Sands hed må följande arter nämnas: *Antennaria dioica* (ymnigt), *Anthriscus silvestris* (tämligen sparsamt), *Arabis thaliana* (ymn.), *Artemisia campestris* (mycket ymn.), *Draba verna* (ymn.), *Epilobium angustifolium* (täml. ymn.), *Erigeron acris* (ymn.), *Fragaria vesca* (täml. ymn.), *Galium verum* (m. ymn.), *Hypericum perforatum* (spars.), *Juniperus communis* (ett par buskar å skyddat ställe), *J. comm.* v. *nana* (spridd), *Myosotis hispida* (täml. ymn.), *Polypodium vulgare* (en enstaka mindre grupp), *Rubus idaeus* (ymn.), *Rumex acetosella* (ymn.), *Salix caprea* (en buske), *Sedum acre* (ymn.), *S. maximum* (täml. spars.), *Sorbus Aucuparia* (två buskartade individer), *Tanacetum vulgare* (täml. ymn.), *Taraxacum* sp. (enst.) och *Viola tricolor* (rätt rikligt).

Ganska nyligen ha Jurmo-borna begynt odla tall å Sand, och det synes som om detta skulle lyckas. *Pinus montana* är här planterad som skydd för *P. silvestris*-plantorna, vilka sålunda beredas möjlighet att rota sig fastare, innan de tvingas att uthärda havsstormarna. Helt visst fyller bergtallen väl sin mission som skydd för den vardande ungskogen; buskarna voro vid tiden för mitt besök å Sand yviga, täta och friskt gröna, vilket ju tyder på att de trivas. De unga *P. silvestris*-individerna tycktes däremot lida av torkan, men kvickna tvivelsutan till så snart rötterna trängt ned till fuktigare sandlager.

I detta sammanhang kan nämnas, att Jurmo-barnen pläga förtära de omogna baljorna av *Lathyrus maritimus* och anse dem helt läckra.

Av de öster om Jurmo belägna skären blevo Grundvikharu och Stor-Örskär föremål för undersökning. Den förra ligger strax utanför Jurmo-landet, varifrån den skiljes av ett smalt och grunt sund. Skäret är klippigt och stränderna mestadels bergiga eller steniga utom i söder, där en liten flik finsandig strand finnes, och i norr (vid sundet), där stranden är låg och gräsig. Tvärs över holmen sträcker

sig, kantat av berg, ett bälte med torr och ytterst stenbunden jordmån; här trivas förnämligast *Aira flexuosa, Agrostis vulgaris, Calamagrostis epigeios, Calluna vulgaris, Cynanchum vincetoxicum, Epilobium angustifolium, Festuca ovina, F. rubra, Fragaria vesca, Galium verum, Hypericum perforatum, Juniperus communis, Luzula campestris, Rubus idaeus, R. saxatilis, Rumex acetosella, Sorbus Aucuparia* (enstaka), *Tanacetum vulgare, Trientalis europaea, Urtica dioica* (grupper invid större stenar; „vild“!), *Vaccinium vitis idaea* etc. Nära sundet förekomma å torra ställen invid stenar, i dagen trädande bergklackar o. dyl. *Arabis thaliana, Cardamine *multicaulis, Cerastium semidecandrum, Myosotis intermedia, M. hispida* m. fl. samt å tångbäddarna *Anthriscus silvestris, Archangelica *litoralis, Atriplex *salinum, Baldingera arundinacea, Cirsium lanceolatum, Galeopsis *bifida, Galium palustre, Isatis tinctoria* (jättestor och ymnig), *Matricaria *maritima* (här och där), *Myosotis caespitosa, Polygonum aviculare* f. *litoralis, Potentilla anserina, Rumex crispus* (sparsamt), *Scrophularia nodosa, Scutellaria galericulata, Sonchus *maritimus, Triticum repens* v. *litoralis, Valeriana officinalis* och *Vicia cracca.* I nordöstra delen av holmen växer på den grovsteniga stranden frodig *Crambe maritima* tillsammans med *Aira bottnica, Elymus arenarius, Silene inflata* v. *litoralis* och *Valeriana officinalis*[1]), vilken sistnämnda är synnerligen ymnig å Grundvikharu, v a r e m o t d e n f u l l s t ä n d i g t s a k n a s p å J u r m o. Ett bevis på boskapens växtförintande förmåga? Den låga stranden vid sundet har att uppvisa bl. a. *Agrostis canina, Erythraea pulchella, Linum catharticum, Myosotis laxa* och *Plantago maior.*

Kärrartade skrevor med *Carices, Comarum, Empetrum, Epilobium palustre* etc. äro tämligen rikligt för handen, men äro i allmänhet av obetydlig storlek. I en liten göl på ostsidan antecknades *Scirpus *mamillatus* och i en annan sådan

---

[1]) Av denna art observerades (m. sparsamt) en styvhårig form, som var mera lågväxt och hade tätare blomställning. Såväl stam som blad voro håriga.

Lemna minor. Strandklippornas skuggiga skrevor och remnor hysa rätt rikligt *Cochlearia danica*. Den sandiga strandremsan på holmens sydsida prydes av *Atriplex litorale* och *Cakile maritima*. Därjämte påträffades rätt mycket ilanddriven *Zostera marina*. Västerut övergår sandstranden i stenig sådan och här antecknades bl. a. sparsamt förekommande *Artemisia vulgaris* v. *coarctata* samt *Scutellaria hastifolia* (en tämligen liten koloni, växande bland stenar på gränsen mellan strandområdet och den torra buskmarken mera inåt land). Närmast intill denna fyndplats sågs *Fragaria vesca* mycket ymnigt (nästan täckande) frodas på en yta om c. 25 m².

Spridd över så gott som hela skäret förekommer *Ribes nigrum*. Trädvegetationen är inskränkt till två rönnar och en individ *Alnus glutinosa*.

Stor-Örskär befinner sig omkring 2 km österom Sand och har ett tämligen isolerat läge. SW därom ligger Lill-Örskär, som jag ej blev i tillfälle att besöka. Till sin natur är Stor-Örskär klippigt med breda rullstensstrandbräm (i N, E, SE och S), vilka inåt land övergå i steniga, torra sluttningar, som hysa en vegetation, företrädesvis bestående av följande arter:

Achillea millefolium
Agrostis vulgaris
Aira flexuosa
Arabis thaliana (sparsamt)
Artemisia campestris (täml. spars.)
Calamagrostis epigeios
*Cardamine *multicaulis*
Carex muricata (grupper)
Draba verna
Epilobium collinum (rätt spars.)
Erigeron acris
Fragaria vesca (täml. ymnig)
Galium verum (rikligt)
Hypericum perforatum (spridd)
Juniperus communis (spars.)
Jun. communis v. *nana* (rikligt)
Luzula campestris (spars.)
Myosotis hispida
Potentilla argentea
Rubus idaeus (ymnig)
R. saxatilis (mycket ymn.)
Sedum maximum (här och där)
Spiraea Ulmaria (närmare stranden)
Tanacetum vulgare
Trientalis europaea (ymn.)
Urtica dioica (spridda grupper)
Valeriana officinalis
Veronica longifolia v. *maritima*
Viola tricolor

I gränsområdet mellan den egentliga stranden och stensluttningen uppträder *Baldingera arundinacea* ymnigt.

I skärets sydöstra del växer å ett c. 400 m^2 vidsträckt område (torr, stenig jordmån) tongivande *Polygonum amphibium* f. *terrestris.* Denna växts förekomst här långt ute i havsbandet å en för densamma egentligen främmande och otjänlig lokal är egnad att väcka förvåning och kan måhända tolkas som bevis för att slumpen i många fall nyckfullt spelar in vid arternas utbredning.

Strandklippornas springor och skrevor hysa *Cochlearia danica, Galium palustre, Matricaria *maritima, Silene inflata* v. *litoralis* etc., medan bergväggarna något längre inåt holmens mitt förlänas ett egendomligt utseende genom den ymnigt förekommande *Gyrophora pustulata.* Klippornas krön bära ofta en tät ragg av *Anaptychia ciliaris.* I skuggiga och mera skyddade klyftor med matjord på bottnen antecknades *Aspidium filix mas, A. *euspinulosum* och *Polypodium dryopteris* (en enstaka koloni) samt sparsamt *P. vulgare.* Sprickor i för solen utsatta klippytor ha att uppvisa *Senecio silvaticus.* En kärrartad skreva i holmens mittelparti härbärgerade bl. a. *Carex canescens, C. Goodenoughii, Comarum palustre, Cornus suecica, Peucedanum palustre, Rubus chamaemorus* och *Salix bicolor* (sparsamt).

På nordsidan, där en väldig stenvall finnes, frodas *Crambe maritima* jämte *Elymus arenarius.* Längs oststranden sträcka sig mäktiga tångbäddar, vilka klädas av en synnerligen yppig vegetation, huvudsakligen bestående av följande arter:

*Archangelica *litoralis*	*Lythrum salicaria*
*Atriplex *salinum*	*Myosotis caespitosa*
A. litorale (mycket ymn.)	*Potentilla anserina*
Baldingera arundinacea	*Silene inflata* v. *litoralis*
Barbarea stricta (m. spars.)	*Triticum repens* v. *litoralis*
Cirsium lanceolatum	*Urtica dioica*
Galium palustre	*Valeriana officinalis*
Geranium lucidum (ymn.)	*Vicia cracca*
Isatis tinctoria (ymn.)	*Viola canina*

Geranium lucidum är synnerligen kraftig och storväxt samt trives tydligen ypperligt.[1]) Beträffande *Atriplex litorale* är

[1]) Utom å Stor-Örskär finnes *Geranium lucidum* även på Lill-Örskär (enligt uppgift av jurmoborna, som under långa tider haft

att säga, att alla övergångar mellan former med mycket smala, helbräddade blad och former med breda, tandade och n. flikiga blad påträffades, varför det synes mig överflödigt att former såsom f. *integrifolia*, f. *angustissima*, f. *serrata* m. fl. särskiljas, då de utan gräns sammanflyta med varandra och uteslutande äro lokalformer, som uppstå vid olika tillgång till näring. På tångbäddar uppträda alltid grova, greniga och bredbladiga individer, vilka kontinuerligt bliva magrare och mer smal- och helbladiga ju längre borta från den näringsrika tången de växa. Sandexemplaren t. ex. äro enkla och späda med mycket smala blad.

Sydstranden är stenig, men stenarna äro glesare strödda, och fin, fuktig sand framträder mellan dem. Här antecknades bl. a. *Aira bottnica, Agrostis stolonifera, Atriplex *salinum, Carex Goodenoughii, Galium palustre, Glaux maritima, Juncus bufonius* (ytterst sparsamt), *Linum catharticum* (ymnig), *Polygonum lapathifolium* f. *incana, P. aviculare* f. *litoralis, Potentilla anserina*, *Sagina procumbens* och *S. maritima*, den sistnämnda spridd längs hela sydstranden.

På den sandiga bottnen av en obetydlig saltvattenlagun observerades den ytterst sällsynta *Zannichellia maior* (sparsamt). Något längre västerut anträffades ett tiotal exx. *Silene viscosa*, växande å den steniga strandvallen. I riklig mängd ilanddriven sågs *Zostera marina*.

Stor-Örskärs trädvegetation utgöres av tre individer *Alnus glutinosa*.

Utanför Jurmos sydvästspets (rättare: spetsar!) befinna sig två sinsemellan parallella bankar, Estrevlan och Ömsarsten, vilka skiljas från Jurmo av ett grunt vatten. Estrevlan, den nordligare, är till övervägande del uppbyggd av sand, grus och stenar. Här är den halofila vegetationen synnerligen yppig, särskilt i östra delen, som består av sand, och där även multnande tångmassor finnas, vilka

---

uppmärksamheten fäst vid denna växt, vilken i deras tycke är den märkvärdigaste och vackraste ört de sett i sin skärgård). Också *Crambe* förekommer (enl. uppgift av samma personer) rikligt å detta skär.

Fig. 2. Strandkål på Estrevlan.

sprida en frän och obehaglig stank. Främst falla i ögonen *Atriplex litorale's* dunkelgröna massor samt *Crambe maritima* och *Cakile maritima*. De sistnämnda stodo i full blom vid mitt besök å banken och voro en utmärkt prydnad för densamma. Mot den rika blomsterpraktens vita och violetta nyanser avstucko verkningsfullt de gula blommorna hos meterhög *Isatis tinctoria*. Bifogade fotografier giva en föreställning om *Crambe-* och *Elymus*-vegetationen å Estrevlan.

Något längre västerut blir banken stenig och grovgrusig och ymnighetsgraden för *Atriplex litorale* sjunker starkt, medan den stiger för *Cakile* och i synnerhet för *Crambe*. Artrikedomen blir även större, och här antecknades bl. a.:

Aira bottnica
Ammodenia peploides
*Archangelica *litoralis*
Arabis thaliana
*Atriplex *salinum*
*A. *prostratum*
A. litorale
Artemisia vulg. v. *coarctata*
Cakile maritima
Crambe maritima
Cirsium lanceolatum
Draba verna
Elymus arenarius
Epilobium angustifolium
*Galeopsis *bifida*
Galium verum
Glaux maritima
Isatis tinctoria
*Matricaria *maritima*
Polygonum lapathifol.
P. aviculare f. *litoralis*
Potentilla anserina
Rubus idaeus
Rumex crispus
Salsola kali
Sedum maximum
Tanacetum vulgare
Triticum rep. v. *litor.*
Urtica dioica
Viola tricolor

Fig. 3. Strandråg & -kål på Estrevlan.

Ställvis uppträder *Sedum acre* i täta mattor (på grusmark). Den rikliga förekomsten av *Polygonum lapathifolium* å Estrevlan (och många andra skär ute i havet) tyder på att denna art, vilken ju vanligtvis uppträder som ruderatväxt, är fullkomligt ursprunglig i den yttre skärgården.

I mitten av banken (där den är bredast) finnes en grund, sandig sänka med något fuktig botten, och där observerades bl. a. *Agrostis stolonifera* (tongivande), *Anthriscus silvestris* (mycket sparsamt), *Carex Goodenoughii, Galium verum, G. palustre, Galeopsis *bifida, Glaux maritima, Juncus Gerardi, Myosotis intermedia* (täml. spars.), *M. hispida* (spars.), *Rumex acetosa, Scirpus *uniglumis* och *Scutellaria galericulata.* Å stränderna anmärktes ilanddriven *Zostera* (rätt rikligt).

Ömsarsten är ett rev, som till sin byggnad något avviker från Estrevlan. Stränderna äro steniga, men stenarna ligga glest och lämna rum för partier av fuktig, fin sand, där *Sagina maritima* växer i ymnighet. Sydväständan består av lös sand, och mitten av revet är högländ och torr, men även på krönet finnas ställvis gamla tångbäddar, som av

tydligen mycket våldsamma stormar förflyttats ända dit. Dessa tångupplag ha blivit så att säga inpyrda med sand och bilda därigenom fasta vallar, där *Achillea millefolium* (enstaka exx.), *Arabis thaliana*, *Arenaria serpyllifolia*, *Cardamine *multicaulis* (mycket ymnigt), *Cerastium semidecandrum* (sparsamt), *C. vulgare, Myosotis hispida* (sparsamt), *Stellaria graminea*, *Veronica verna* etc. trivas. Av övriga arter, som förekomma i revets torrare inre, må nämnas: *Anthriscus silvestris, Artemisia vulgaris* v. *coarctata* (ymnigt närmare stränderna), *Baldingera arundinacea, Cirsium lanceolatum* (rikligt), *Erigeron acris* (här och där), *Festuca ovina* (ymn.), *Fragaria vesca*, *Galium verum*, *Juniperus communis* (spars.), *Potentilla argentea, Rubus idaeus, Sorbus Aucuparia* (ett lågt träd), *Tanacetum vulgare* (mycket ymn.), *Urtica dioica* och *Viola tricolor*.

På den våta sanden mellan strandstenarna växa tillsammans med *Sagina maritima* bl. a. följande arter: *Agrostis stolonifera* (mycket rikligt), *Aira bottnica* (ymn.), *Glaux maritima, Juncus bufonius, J. Gerardi, Myosotis caespitosa* (sparsamt), *Polygonum aviculare* f. *litoralis, Potentilla anserina, Matricaria *maritima* (ymn.) och *Spergularia canina,* medan på de närmare stranden belägna (c. 10—15 m från vattenbrynet) tångbäddarna *Archangelica *litoralis, Isatis, Silene inflata* v. *litoralis* m. fl. frodas.

Såsom redan nämndes utgöres revets sydvästligaste del av fin, lös sand, och här växer ymnigt *Crambe maritima.* Egendomligt nog anträffade jag i den lösa sanden ett enda litet (dock blommande) exemplar *Solanum nigrum*, en växt, som i övrigt saknas inom Korpo socken. (För sex år sedan (1914) sågs visserligen ett ex. i Korpogårds trädgård, men har arten sedermera ej kunnat återfinnas därstädes.)

I närheten av *Crambe*-lokalen uppträder talrikt och yppigt *Polygonum lapathifolium.* På Jurmo förekommer denna växt enbart i byn och som typisk ruderatväxt, och det ligger nära till hands att antaga, att arten ursprungligen spritt sig hit från Estrevlan eller Ömsarsten.

Nedan äro i tabellarisk form uppräknade samtliga arter

å de två bankarna. Ymnigheten uttryckes enligt en femgradig skala, där siffran 1 betecknar m. sparsam (—enstaka exemplar), 2 sparsam, 3 spridd, 4 tämligen ymnig och 5 ymnig (—täckande). Ehuru avståndet mellan de två reven är rätt litet, har vegetationen att uppvisa helt betydande olikheter vad såväl artsammansättningen som ymnigheten vidkommer. För att bättre åskådliggöra dessa olikheter har jag uppställt nedanstående tabell, där kolumnen I upptar Estrevlans, II Ömsarstens arter.

	I.	II.		I.	II.
Achillea millefolium	—	1	*Isatis tinctoria*	3	4
Agrostis stolonifera	4	5	*Juncus Gerardi*	3	4
Aira bottnica	2	5	*J. bufonius*	—	3
Ammodenia peploides	4	—	*Juniperus communis*	—	2
Anthriscus silvestris	2	3	*Lythrum salicaria*	—	4
Arabis thaliana	4	4	*Matricaria *maritima*	3	5
*Archangelica *litoralis*	2	3	*Myosotis caespitosa*	—	2
Arenaria serpyllifolia	2	2	*M. intermedia*	2	—
Artemisia vulg. v. *coarctata*	1	5	*M. hispida*	1-2	2
*Atriplex *salinum*	3	4	*Plantago maior*	—	2
*A. *prostratum*	2	—	*Polygonum lapathifolium*	5	4
A. litorale	5	—	*P. aviculare* f. *litoralis*	3	3
Baldingera arundinacea	—	4	*Potentilla anserina*	4	5
Cakile maritima	5	—	*P. argentea*	—	4
*Cardamine *multicaulis*	—	5	*Rubus idaeus*	4	4
Carex Goodenoughii	3	—	*Rumex crispus*	3	2
Cerastium vulgare	—	4	*R. acetosa*	2	—
C. semidecandrum	—	2	*Sagina procumbens*	—	3
Cirsium lanceolatum	3	4	*S. maritima*	—	3-4
Crambe maritima	5	4	*Salsola kali*	2	—
Draba verna	4	—	*Scirpus *uniglumis*	3	4
Elymus arenarius	5	3	*Scutellaria galericulata*	3	4
Epilobium angustifolium	3	—	*Sedum maximum*	3	2
Erigeron acris	—	2	*S. acre*	4	3
Festuca ovina	—	5	*Silene infl.* v. *litoralis*	—	3
Fragaria vesca	—	3	*Solanum nigrum*	—	1 ex.
*Galeopsis *bifida*	4	5	*Sorbus Aucuparia*	—	1 ex.
Galium palustre	3	3	*Spergularia canina*	—	3
G. verum	4	4	*Stellaria graminea*	—	4
Glaux maritima	3	4	*Tanacetum vulgare*	4	5

	I.	II.		I.	II.
Triticum rep. v. *litoralis*	3	5	*Viola tricolor*	4	3
Urtica dioica	2	4	*Zannichellia repens*	—	2
Valeriana officinalis	—	3	(*Zostera marina.*[1])	+	—
Veronica verna	2	3	Summa arter	44	56

I det grunda sundet mellan bankarna växer *Zannichellia repens,* som även trives i små saltvattengölar på Ömsarstens nordstrand.

Sydväst om de nyss beskrivna reven ligger en stor bank, Skalmörn, som jag ej blev i tillfälle att besöka. Enligt uppgift av Jurmoborna förekommer *Crambe maritima* mycket ymnigt därstädes.

Utanför Jurmos nordkust är Huvudskär beläget. Denna holme är högländ och uppfylld av berg, vilka äro ytterst sönderspittrade och rika på remnor och klyftbildningar. Stränderna äro mest klippiga och steniga. På holmens nordsida höjer sig en väldig stenvall terrassformigt inåt land. Tvenne skogsdungar finnas, Söderskogen vid sydkusten, Norrskogen i nordost. Trädslagen äro *Alnus glutinosa, Betula odorata, Salix caprea* (sparsamt) och *Sorbus Aucuparia* (sparsamt). Till Söderskogen ansluter sig en torr, stenig sydsluttning, där den för prov. Ab nya *Fragaria viridis* anträffades. Å denna backe antecknades bl. a. följande arter:

Achillea millefolium
Agrimonia eupatoria
Aira flexuosa
Anthoxanthum odorat.
Avena pubescens
Botrychium lunaria
Carex muricata
Cynanchum vincetoxic.
Erigeron acris
Festuca ovina
Fragaria vesca
F. viridis
Galium verum
Hypericum perforatum
H. hirsutum
Juniperus communis
Linaria vulgaris
Luzula multiflora
Myosotis hispida
Origanum vulgare
Poa pratensis
Potentilla argentea
Rubus saxatilis
Rumex acetosella
Silene nutans
Stellaria graminea
Turritis glabra
Veronica officinalis
V. chamaedrys
V. verna

Fragaria viridis förekommer i ett hundratal individer på ett mindre område av backen. Växten hade stora, mogna „smultron“ vid tiden för mitt besök å Huvudskär.

[1]) Ymnighetsgrad oanvändbar, då växten blott ses ilanddriven.

I Söderskogen sågos i trädens skugga *Anthriscus silvestris*, *Carex pallescens*, *Convallaria polygonatum* (rikligt), *C. majalis* (ymnigt), *Majanthemum bifolium, Melica nutans, Platanthera bifolia* (sparsamt), *Poa nemoralis, Potentilla erecta* (spars.), *Ribes alpinum, Rumex acetosa, Spiraea Ulmaria, Viola canina* etc. De torra *Juniperus*-markerna i denna del av holmen företedde en glad anblick genom den färgprakt blommande *Hypericum hirsutum, Rosa cinnamomea* och *Veronica longifolia* v. *maritima* utvecklade.

I Norrskogen, där marken flerstädes är rätt fuktig, anmärktes en buske *Viburnum opulus* och kring denna (delvis i dess skugga) sparsamt *Carex Buxbaumii,* som tidigare så vitt jag vet ej påträffats inom Korpo.

Sällsynt växer i klippspringor i holmens södra del *Asplenum septentrionale* och *Woodsia ilvensis* och på bottnen av de djupa och tämligen breda remnor, som mångenstädes gapa i berggrunden, trivas *Aspidium filix mas, A. *euspinulosum* (täml. spars.), *A. *dilatatum* (ej sälls.), *A. filix femina* (spars.), *Polypodium dryopteris* och *P. phegopteris* (rätt spars.). Tämligen sparsamt förekommer *P. vulgare* i klippsprickor.

Kärrartade skrevor finnas, men äro jämförelsevis få till antalet. I de *Sphagnum*-rika ses ymnigt *Drosera rotundifolia* och *Rubus chamaemorus.* Många skrevor sakna *Sphagnum* och ha bottnen täckt av grusblandad svart ävja, varjämte de ofta innehålla vatten. I dessa uppträda sparsamt bl. a. *Carex ampullacea, Lysimachia thyrsiflora* (enstaka exx.) och *Scirpus *eupaluster.* En liten, nästan uttorkad putt i norra delen av holmen hyste ytterst sparsamt *Callitriche verna,* en annan liknande bergsgöl *Scirpus *mamillatus.*

Strändernas växtlighet är rikast i söder, där den steniga havsstrandtypen har att uppvisa *Aira bottnica, Archangelica *litoralis, Baldingera arundinacea, Crambe maritima, Elymus arenarius, Isatis tinctoria* (enst. exx.), *Matricaria *maritima, Rumex crispus* (spars.), *Silene infl.* v. *litoralis, Triticum repens* v. *litoralis, Valeriana officinalis, Vicia cracca*

m. fl. Nedanför Söderskogen är stranden mera låglänt och „gräsig". Här antecknades följande 18 arter:

Agrostis stolonifera	*Euphrasia officinalis* (coll.)	*Juncus Gerardi*
Aira bottnica	*Festuca rubra* v. *arenaria*	*Linum catharticum*
*Atriplex *salinum*	*Galium palustre*	*Plantago maior*
Avena elatior	*Glaux maritima*	*Polygonum avic.* f. *litor.*
Carex Goodenoughii	*Hierochloë odorata*	*Potentilla anserina*
Erythraea pulchella		*Sagina procumbens*
		*Scirpus *uniglumis*

Där tångbäddar finnas ses *Archangelica *litoralis, Atriplex litorale* (täml. spars.), *Cirsium lanceolatum, Galeopsis *bifida, Galium palustre, Lythrum salicaria, Peucedanum palustre, Potentilla anserina, Scrophularia nodosa, Scutellaria galericulata* och *Sonchus *maritimus.* Något längre västerut växte bland de söndersplittrade klipporna några få exemplar *Silene viscosa* samt i remnor och skrevor nära vattnet *Cochlearia danica.*

Den norra strandens väldiga stenvall är rätt steril. Endast glest spridda *Crambe*-„buskar" och tuvor av *Elymus arenarius* uppträda här. Märkvärdigt nog anträffades två yviga tuvor *Carex acuta* på den steniga stranden, en lokal, som ju är främmande för denna art (vilken jag ej tidigare sett i Korpo). Å stenbrämets översta rand sågs ett enda exemplar *Silene nutans* v. *glabra.*

Huvudskärs flora saknar egendomligt nog *Hypericum quadrangulum* (rätt allmän på Jurmo), medan *H. perforatum* och *H. hirsutum* förekomma helt ymnigt. Släktet *Trifolium* har ingen representant på holmen, vilken å andra sidan har att uppvisa många arter, som saknas på det närliggande Jurmo, exempelvis *Agrimonia eupatoria, Avena elatior, Carex acuta, C. Buxbaumii, Convallaria polygonatum, C. majalis, Cynanchum vincetoxicum, Fragaria viridis, Hypericum hirsutum, Origanum vulgare, Rosa cinnamomea* m. fl. Här må inflikas, att släktet *Rosa* saknas på Jurmo.

Utom de ovan beskrivna skären kring Jurmo finnas i det omgivande havet många fler, som i botaniskt syfte aldrig besökts, och antagligt är att intressanta fynd ytterligare komma att göras i detta område, som redan bjudit

på så många överraskningar. Resultaten av sommarens exkursioner till Jurmo äro främst fynden av *Stellaria crassifolia* v. *brevifolia*, ny för Finland, *Carex canescens × echinata*, ny för Fennoskandia, och *Atriplex *prostratum, Catabrosa aquatica, Fragaria viridis, Polygonum Raji och Sagina maritima*, nya för prov. Ab. Av dessa senare saknas 3 på Åland, näml. *Atriplex *prostratum, Catabrosa aquatica* och *Polygonum Raji*, medan *Fragaria viridis* och *Sagina maritima* nästan uteslutande tillhöra den åländska växtprovinsens västligare delar och icke finnas i den östra skärgården[1]) (Kökar, Sottunga, Föglö), till vilken Korpo ansluter sig. Det är därför svårt att tänka sig, att dessa två arter invandrat från Åland. Antagligare synes det mig att ställa deras och de övriga arternas förekomst inom Jurmo-området i samband med den i viss mån egendomliga floran i det sydligaste skärgårdsgebitet av Regio aboënsis och söka förklaringen i en invandring direkte från söder och sydväst (Balticum och Sveriges ostliga landskap) till dessa delar av vårt land och icke från åländsk sida. Detta förmodande stödes måhända ytterligare av följande omständigheter: de flesta nyssnämnda och de tre följande arterna förekomma i det nordliga Balticum (Estlands västkust, Ösel, Dagö); i Jurmo-området förekommer *Crambe maritima* i yttersta ymnighet, men är sällsynt både i prov. Al (där den anträffas i Kökar, som direkte ansluter sig till Korpo, samt å en lokal i Sottunga skärgård) och i prov. N; i senaste tid har *Lepidium latifolium* blivit funnen i det närbelägna Hitis' södra skärgård (Se Medd. 45, sid. 5) och *Centunculus minimus* å det strax nordost om Jurmo belägna Nötö, Nagu socken (enl. muntligt meddelande av Gunnar Marklund)[2]); vidare anträffas i Jurmo-gebitet arter, vilka saknas eller äro ytterligt

---

[1]) Se Alvar Palmgren: Studier över löfängsområdena på Åland, sid. 525.

[2]) Angående *Centunculus minimus* i Korpo se Eklund: Botaniska notiser från Ab: Korpo (Medd. 46, sid. 21—23).

sällsynta inom Al, såsom *Ammodenia peploides*, *Lathyrus maritimus*, *Salsola kali*, *Zannichellia maior.*

I detta sammanhang kan nämnas, att mina undersökningar i Korpo västligaste skärgård (Kråkskär, Kälö-gruppen, Lillgyltö, Galtholm, Lempersjö, Långviksområdet) lämnat resultat, som tyda på, att även en invandringsväg västerifrån existerar, längs vilken många åländska arter spritt sig österut. Sådana äro bl. a.:

Allium scorodoprasum
Cerastium glutinosum[1])
Dentaria bulbifera
Draba muralis
Gentiana uliginosa
Geranium lucidum
Geranium sanguineum
Hypericum hirsutum
Laserpitium latifolium
Orchis sambucinus
Platanthera montana
Prunus spinosa
*Pirus malus *acerba*
Rhamnus catharticus
Rosa canina
Saxifraga tridactylites
Sedum album
Sorbus Scandica

Nedanstående tabellariska förteckning upptar alla de arter jag observerade å Vidskär (kolumn A), Jurmo (B), Huvudskär (C), Grundvikharu (D), Sand (E) och Stor-Örskär (F). Frekvensen anges enligt en femgradig skala, där siffran 1 betecknar m. sällsynt, siffran 5 allmän. För att bättre framhäva skiftningar i frekvensen användes tecknet +, som anger en frekvensgrad, stående mellan tvenne frekvensvärden. Med utropstecken (!) äro de arter utmärkta, vilka kunna anses ha följt i människans fotspår; där tvivelsmål råder utsättes frågetecken.

	A.	B.	C.	D.	E.	F.
Woodsia ilvensis	—	1 +	2	—	—	—
Aspidium fragile	1 +	—	—	—	—	—
A. filix femina	—	2	2	—	—	—
A. filix mas	5	3 +	4	2 +	—	3
*A. *euspinulosum*	5	4	2 +	2	—	2
*A. *dilatatum*	4	3	3	—	—	—

[1]) Arten (ny för Ab) anträffade jag senaste sommar (1920) å Lempersjö, där den m. sparsamt växte å en torr sydsluttning tillsammans med *C. semidecandrum.*

	A.	B.	C.	D.	E.	F.
A. cristatum	—	3 +	—	—	—	—
A. thelypteris	—	3	—	—	—	—
Asplenum septentrionale	—	1 +	2	—	—	—
Pteris aquilina	—	4	—	—	—	—
Polypodium vulgare	3 +	3	2 +	—	1 +	1 +
P. dryopteris	3 +	4	3	1 +	—	1
P. phegopteris	—	2	2 +	—	—	—
Botrychium lunaria	—	—	1	—	—	—
Ophioglossum vulgatum	4	—	—	—	—	—
Equisetum arvense	—	4	—	—	—	—
E. fluviatile	2 +	3	—	—	—	—
Lycopodium selago	—	1 +	—	—	—	—
L. annotinum	4 +	3 +	—	—	—	—
L. clavatum	—	2	—	—	—	—
L. complanatum	—	1 +	—	—	—	—
Picea excelsa	1 ex.	—	—	—	—	—
Pinus silvestris	—	2 exx.	—	—	odlad	—
Juniperus communis	5	4	4	2	1	3
J. comm. v. *nana*	3	5	—	4 +	3	4 +
Typha angustifolia	2 +	—	—	—	—	—
Sparganium affine	2 +	—	—	—	—	—
Zostera marina[1])	—	+	—	+	+	+
Potamogeton natans	4	—	—	—	—	—
P. gramineus	—	3	—	—	—	—
P. pectinatus	3	2 +	—	—	—	—
P. filiformis	2	3	—	—	—	—
Ruppia rostellata	1 +	—	—	—	—	—
Zannichellia repens	2	2	—	—	—	—
Z. maior	—	—	—	—	—	1 +
Calla palustris	—	2 +	—	—	—	—
Lemna minor	—	2	—	2	—	—
Juncus Gerardi	4 +	4 +	4	4 +	—	3
J. compressus	—	2	—	—	—	—
J. alpinus	—	4 +	—	—	—	—
J. bufonius	2 +	3	—	—	—	1 +
J. supinus	—	1 +	—	—	—	—
mf. *fluitans*	1 +	—	—	—	—	—
J. filiformis	3	2 +	2	—	—	—

[1]) Observerades endast ilanddriven.

	A.	B.	C.	D.	E.	F.
Luzula pilosa	2 +	—	—	—	—	—
L. campestris	3	4	—	4	—	2 +
L. multiflora	5	2	3	—	—	—
Rhynchospora alba	—	3	—	—	—	—
Rh. fusca	5	—	—	—	—	—
Scirpus Tabernaemontani	4	—	—	—	—	—
Sc. pauciflorus	—	2 +	—	—	—	—
*Sc. *eupaluster*	—	—	2	—	—	—
*Sc. *uniglumis*	4 +	4	3	4 +	—	3 +
*Sc. *mamillatus*	—	—	1 +	2	—	—
Eriophorum alpinum	—	3 +	—	—	—	—
E. angustifolium	4 +	4	3 +	—	—	—
E. vaginatum	4	3	2	—	—	—
Carex dioica	—	2	—	—	—	—
C. chordorrhiza	—	2 +	—	—	—	—
C. disticha	—	2	—	—	—	—
C. muricata	4	3 +	4 +	2	—	3
C. teretiuscula	—	2 +	—	—	—	—
C. leporina	3 +	3	—	—	—	—
C. stellulata	5	5	—	—	—	—
C. canescens	4 +	4	3 +	4	—	2 +
C. canescens × stellulata	—	2	—	—	—	—
C. acuta	—	—	1 +	—	—	—
C. Goodenoughii	5	5	4 +	4 +	—	3 +
C. Buxbaumii	—	—	2	—	—	—
C. pilulifera	—	1 +	—	—	—	—
C. limosa	4	2 +	—	—	—	—
C. irrigua	—	3	—	—	—	—
C. panicea	5	5	4 +	—	—	—
C. pallescens	4 +	4	4	—	—	—
C. Oederi	3 +	4 +	—	—	—	—
C. ampullacea	—	3 +	2	—	—	—
C. vesicaria	3	—	—	—	—	—
C. filiformis	5	—	—	—	—	—
C. hirta	—	1 +	—	—	—	—
Baldingera arundinacea	—	4	4 +	4 +	—	5
Anthoxanthum odoratum	5	4 +	5	—	—	—
Hierochloë odorata	3	2 +	2 +	—	—	—
Milium effusum	3 +	—	—	—	—	—
Nardus stricta	4	—	—	—	—	—

	A.	B.	C.	D.	E.	F.
Phleum pratense!	—	2 +	—	—	—	—
Alopecurus pratensis!	—	3	—	—	—	—
A. arundinaceus	—	2	—	—	—	—
A. geniculatus	—	3 +	—	—	—	—
A. geniculatus × *pratensis* [2])	—	2 +	—	—	—	—
Agrostis vulgaris	4	4	3	5	—	4 +
A. canina	4 +	4 +	—	2 +	—	—
A. stolonifera	2	4 +	4	4	—	4
Calamagrostis purpurea	3 +	2 +	—	—	—	—
C. epigeios	5	5	5	5	—	5
C. stricta	2	—	—	—	—	—
Avena elatior	—	—	3	—	—	—
A. pubescens	4 +	3	2 +	—	—	—
Aira flexuosa	5	5	5	5	5	5
A. caespitosa	4 +	4	2 +	—	—	—
A. bottnica	4	4	3	4	3	4
A. bottnica × *caespitosa* [2])	—	—	2	—	—	—
Triodia decumbens	4	4 +	—	—	—	—
Phragmites communis	3 +	2	—	—	—	—
Melica nutans	4 +	2 +	4	—	—	—
Briza media	—	2	—	—	—	—
Poa annua!	—	3	—	—	—	—
P. nemoralis	3 +	3	3 +	—	—	—
P. trivialis	—	4	—	—	—	—
P. pratensis	3 +	4 +	4	—	1 +	—
Catabrosa aquatica	—	2 +	—	—	—	—
Glyceria fluitans	3 +	3 +	—	—	—	—
G. retroflexa	—	3	—	—	—	—
v. *pulvinata*	—	2	—	—	—	—
Festuca elatior!	—	2	—	—	—	—
v. *pseudololiacea!*	—	1 +	—	—	—	—
F. ovina	3 +	5	3 +	5	—	—
F. rubra	4 +	3	—	4	—	—
v. *arenaria*	2 +	2	2	—	—	—
Bromus mollis! (?)	1	2 +	—	—	—	—
Triticum repens!	—	2 +	—	—	—	—
v. *litoralis*	3	3 +	3	3 +	—	4
Elymus arenarius	2 +	4	3	3 +	5	4

[2]) Funnen 1921. Införd vid tryckningen.

	A.	B.	C.	D.	E.	F.
Triglochin palustre	3	3 +	—	—	—	—
T. maritimum	4	2 +	—	—	—	—
Allium schoenoprasum	4	2 +	3	3	—	3
A. oleraceum	—	2	—	—	—	—
Majanthemum bifolium	4 +	3 +	3	—	—	—
Convallaria majalis	5	—	4 +	—	—	—
C. polygonatum	4 +	—	4	—	—	—
Paris quadrifolia	3 +	2 +	—	—	—	—
Orchis maculatus	4	2	—	—	—	—
Platanthera bifolia	4	2 +	2	—	—	—
Listera cordata	1	1	—	—	—	—
Malaxis paludosa	—	1	—	—	—	—
Salix pentandra	—	—	1	—	—	—
S. bicolor	3	—	1 +	—	—	1 +
S. bicolor × *cinerea* [2])	—	—	1 ex.	—	—	—
S. cinerea	3	—	2	—	—	—
S. aurita	—	—	2	—	—	—
S. caprea	4	—	2	—	1	—
S. repens	—	—	2	—	—	—
*S. *rosmarinifolia*	1	—	2 +	—	—	—
Populus tremula	4 +	—	—	—	—	—
Betula odorata	5	4 +	3	—	—	—
Alnus glutinosa	5	4 +	3	1	—	1 +
Urtica urens!	—	2 +	—	—	—	—
U. dioica	—	3! (?)	—	4	—	3 +
Rumex crispus	—	2 +	2	2	2 +	2
R. domesticus	2 +	2	—	—	—	—
R. acetosa	4	4	4	3	—	3 +
R. acetosella	5	5	5	4 +	4	—
Polygonum lapathifolium! (?)	—	3	—	—	—	2
f. *incana*	—	2	—	—	—	2 +
P. amphibium f. *terrestris*	—	—	—	—	—	4 +
P. minus	—	2 +	—	1 +	—	—
P. aviculare!	—	3	—	—	—	—
f. *litoralis*	3 +	3 +	3	3 +	—	4
P. Raji	—	2 +	—	—	—	—
P. convolvulus	—	—	1 +	—	—	1
Chenopodium album!	—	2 +	—	—	—	—
*Atriplex *salinum*	3 +	3	2 +	3 +	3	3
*A. *prostratum*	1	2	—	1	2	—

	A.	B.	C.	D.	E.	F.
A. patulum	—	2	—	—	—	—
A. litorale	—	—	2 +	3	1 ex.	4
Salsola kali	—	3	—	—	3	—
*Montia *lamprosperma*	—	4	—	—	—	—
Silene viscosa	3	—	1 +	—	2 +	2
S. nutans	—	2	3 +	—	—	—
v. *glabra*	—	—	1 ex.	—	—	—
S. inflata v. *litoralis*	4	3	3 +	4	3	3
Dianthus deltoides	—	1 +	—	—	—	—
Lychnis dioica	—	2	—	—	—	—
Sagina nodosa	3	2 +	—	—	—	—
S. procumbens	4	4	3	3 +	—	3 +
f. *pentamera*	—	1	—	—	—	—
S. maritima	—	3 +	—	—	—	2 +
v. *rosulans* [2])	—	2 +	—	—	—	—
Ammodenia peploides	—	2	—	—	3 +	—
Moehringia trinervia	1 +	2	—	—	—	—
Arenaria serpyllifolia	—	4	—	—	—	—
Stellaria media	1	2 +	—	1	—	—
St. graminea	5	4 +	4	4	3	4
St. longifolia	—	3 +	—	—	—	—
St. crassifolia v. *brevifolia*	—	3	—	—	—	—
v. *paludosa* [2])	—	1	—	—	—	—
Cerastium vulgare	4	4	2	—	—	—
C. semidecandrum	2 +	3	—	2	—	—
Spergula arvensis!	—	2	—	—	—	—
Spergularia campestris! (?)	—	1 +	—	—	—	—
Sp. canina	—	2 +	—	1 +	—	1 +
Scleranthus annuus	—	2	—	—	—	—
Nymphaea candida	4	—	—	—	—	—
Caltha palustris	—	3	—	—	—	—
Thalictrum flavum	2 +	—	—	—	—	—
Ranunculus marinus	2 +	—	—	—	—	—
R. flammula	4	4	2 +	—	—	—
R. auricomus	3	3 +	—	—	—	—
R. acer	3 +	4	—	—	—	—
R. repens	—	2 +	—	—	—	—
R. sceleratus	—	1 +	—	—	—	—
Nasturtium palustre	—	2	—	—	—	—
Barbarea stricta	1 +	—	—	—	—	1 +

	A,	B.	C	D.	E.	F.
Turritis glabra	1 +	—	1 +	—	—	—
Arabis thaliana	4	3 +	4	4	4 +	2
*Cardamine *multicaulis*	3	2 +	—	3 +	—	3 +
Draba incana	2 +	2	—	3	—	—
D. verna	2! (?)	4 +	4	—	4 +	3
Cochlearia danica	2 +	—	2 +	3 +	—	3
Lepidium ruderale!	—	2 +	—	—	—	—
Capsella bursa pastoris!	—	3	—	—	—	—
Isatis tinctoria	4	2 +	—	3 +	2	4
Cakile maritima	1	1 +	—	2 +	2	—
Crambe maritima	3	2 +	2 +	2 +	5	2 +
Drosera rotundifolia	4 +	4 +	4 +	—	—	—
Sedum maximum	3	—	—	2	2 +	2 +
S. acre	4	4	—	3 +	4	3 +
Parnassia palustris	4	—	—	—	—	—
Ribes alpinum	2	1	2 +	—	—	—
R. nigrum	2 +	2	3 +	3 +	—	3 +
Prunus padus	2 +	—	—	—	—	—
Spiraea Ulmaria	5	4	4 +	3 +	—	5
Geum rivale	3 +	—	—	—	—	—
Rubus idaeus	4 +	4 +	5	4 +	4	5
R. saxatilis	5	5	4 +	4	—	5
R. chamaemorus	4 +	4	5	—	—	2 +
Fragaria vesca	4 +	4	4	5	3 +	4
F. viridis	—	—	2 +	—	—	—
Comarum palustre	4 +	4	4	—	—	3
Potentilla anserina	4 +	4	3 +	4 +	—	5
P. argentea	5	5	4	—	—	4 +
P. verna	4	—	—	—	—	—
P. erecta	5	3	2 +	—	—	—
Agrimonia eupatoria	2	—	3 +	—	—	—
Rosa cinnamomea	4	—	4 +	—	—	—
R. canina	3	—	—	—	—	—
R. glauca	2	—	—	—	—	—
R. coriifolia	1	—	—	—	—	—
Sorbus Aucuparia	4 +	3 +	2 +	1 +	1	—
Trifolium pratense! (?)	—	4	—	—	—	—
T. medium	—	1 +	—	—	—	—
T. repens	—	3 +	—	—	—	—
Vicia cracca	4	3 +	3	4	—	3 +

	A.	B.	C.	D.	E.	F.
Lathyrus pratensis	4	3	—	—	—	—
L. maritimus	—	—	—	—	5	—
Geranium pusillum! (?)	—	1 +	—	—	—	—
G. lucidum	—	—	—	—	—	3 +
Oxalis acetosella	—	3	—	—	—	—
Linum catharticum	4 +	4 +	4	2 +	—	4 +
Callitriche verna	—	—	1	—	—	—
Empetrum nigrum	5	5	5	5	5	4 +
Rhamnus Frangula	4 +	3	—	—	—	—
Hypericum perforatum	4	2 +	4	4	2	4
H. hirsutum	—	—	4	—	—	—
H. quadrangulum	4 +	3	—	—	—	—
Viola palustris	4 +	4	3 +	—	—	—
V. canina	5	4	4	4	—	3 +
V. Riviniana	—	2 +	—	—	—	—
V. tricolor	2 +	3	2	2	3 +	4
Lythrum salicaria	4 +	4	5	4	—	4
Epilobium palustre	—	3 +	2	2 +	—	2
E. collinum	3	—	—	—	—	2 +
E. angustifolium	5	4	2 +	4	4	4
Circaea alpina	—	2	—	—	—	—
Hippuris vulgaris	4	3	2	2	—	2 +
*Archangelica *litoralis*	4 +	2 +	4	4	2	4
Peucedanum palustre	4 +	4	3	—	—	3
Anthriscus silvestris	4	2 +	3	2 +	2 +	4 +
Cornus suecica	5	4	5	3 +	—	3 +
Pirola minor	2	—	—	—	—	—
Andromeda polifolia	—	2	—	—	—	—
Vaccinium myrtillus	4	4 +	—	—	—	—
V. uliginosum	5	5	5	4	—	4
V. vitis idaea	4 +	5	4	4 +	—	—
Oxycoccus palustris	4 +	4 +	4	—	—	—
**microcarpus*	2	2	—	—	—	—
Calluna vulgaris	5	5	4 +	4 +	—	—
f. *albiflora*	—	1 +	—	—	—	—
Trientalis europaea	5	4 +	4	4 +	—	5
Lysimachia vulgaris	5	4	5	4 +	—	3 +
L. thyrsiflora	2 +	1	1 +	—	—	—
Glaux maritima	4 +	4	3 +	4	—	4 +
Menyanthes trifoliata	4 +	4	—	—	—	—

	A.	B.	C.	D.	E.	F.
*Gentiana *lingulata*	2	—	—	—	—	—
Erythraea litoralis	2 +	—	—	—	—	—
E. pulchella	3 +	2 +	2	2	—	—
Cynanchum vincetoxicum	4 +	—	4 +	5	2	—
Convolvulus sepium	2	—	—	—	—	—
Myosotis caespitosa	—	3	—	4	—	4
M. laxa	3	3 +	—	1	—	—
M. intermedia	—	—	—	2	—	—
M. hispida	4 +	4	3 +	4	4	3 +
Asperugo procumbens!	—	2	—	—	—	—
Mentha arvensis	—	3 +	—	—	—	—
Lycopus europaeus	4 +	3	—	1 +	—	—
Origanum vulgare	3 +	—	4 +	—	—	—
Thymus serpyllum	—	—	—	—	4 +	—
Lamium purpureum	—	2 +	—	—	—	—
**incisum*	—	1 +	—	—	—	—
*Galeopsis *bifida*	4	4	2 +	4	—	4 +
Scutellaria galericulata	4	3	4	4	—	3 +
Sc. hastifolia	—	—	—	2	—	—
Prunella vulgaris	3 +	3	2	—	—	—
Scrophularia nodosa	4	—	3	3 +	—	—
Linaria vulgaris	4	2 +	4 +	—	—	—
Veronica scutellata	1	3	—	—	—	—
V. chamaedrys	4	4	5	—	—	—
V. officinalis	5	4 +	4	4	3 +	4
V. longifolia v. *maritima*	4 +	3 +	4 +	4	—	4 +
V. verna	—	3 +	2 +	2	—	2 +
*Odontitis *verna*	4	—	—	—	—	—
Euphrasia officinalis (coll.)	3 +	3	3 +	—	—	3
Rhinanthus maior	4	2	—	—	—	—
Rh. minor	4 +	4	—	—	—	—
Utricularia vulgaris	3	3	—	—	—	—
U. minor	—	1 +	—	—	—	—
Plantago maior	4	3	2	3 +	—	—
Pl. maritima	3 +	—	—	—	—	—
Galium palustre	3 +	4	3 +	4 +	—	4
G. trifidum	—	2	—	—	—	—
G. uliginosum	4 +	4	4	—	—	3
G. boreale	—	3 +	—	—	—	—
G. verum	5	5	5	5	5	5

	A.	B.	C.	D.	E.	F.
Viburnum opulus	—	1 ex.	1 ex.	—	—	—
Valeriana officinalis	4 +	—	4	5	—	5
Campanula rotundifolia	—	3 +	—	—	—	—
C. persicifolia	—	1 +	—	—	—	—
Aster tripolium	3 +	2 +	—	—	—	—
Erigeron acris	4	—	2 +	3	4 +	2 +
Antennaria dioica	—	4 +	3	—	4	—
Gnaphalium uliginosum!	—	2	—	—	—	—
Bidens cernuus	—	2	—	—	—	—
Achillea millefolium	2 +	3	2 +	—	—	4 +
Tanacetum vulgare	3 +	4	4	4	3 +	4 +
Matricaria inodora! (?)	1 +	2	—	—	—	—
**maritima*	3 +	3	2 +	3	2 +	3 +
M. discoidea!	—	3	—	—	—	—
Artemisia absinthium!	—	1 +	—	—	—	—
A. vulgaris!	—	1	—	—	—	—
v. *coarctata*	—	1	—	1 +	—	—
A. campestris	2 +	—	—	—	5	2 +
Tussilago farfarus	—	1 +	—	—	—	—
Senecio silvaticus	3	3	2	2	—	1 +
Cirsium lanceolatum	2 +	3	3	2 +	3	3
C. arvense v. *horridum*	—	1 +	—	—	—	—
C. palustre	—	2	—	—	—	—
Centaurea jacea	1	—	—	—	—	—
Leontodon autumnalis	2 +	3	—	—	—	—
Taraxacum spp.	2	2 +	—	—	1 +	1 +
*Sonchus *maritimus*	4 +	3	4 +	4	—	—
S. oleraceus!	—	1 +	—	—	—	—
Crepis tectorum	2 +	2	2	—	—	—
Summa formarum	213	273	151	102	48	100

Übersicht der wichtigeren Mitteilungen 1920—1921.

I. Zoologie.

Allgemeines.

Naturschutz. Eine Materialsammlung Naturschutz, speziell die Naturschutzbestrebungen in Finnland betreffend, wird von Herrn Prof. Dr. K. M. Levander vorgelegt. Die Sammlung umfasst Ausschnitte aus Zeitungen und Zeitschriften, Litteraturhinweise, kleinere Separata, Aufrufe, Gesetzakten etc. S. 48.

Herr Oberförster J. Montell hebt hervor, dass bei den Abforstungen die Nistbäume der Raubvögel und auch die hohlen Bäume, wo u. a. Eulen nisten, geschont werden sollten. Es wird beschlossen, bei dem Oberforstamt Massnahmen in dieser Richtung anzuregen. S. 77—79.

Von der Gesellschaft ist ein Aufruf verbreitet worden, genaue Angaben über bemerkenswerte Naturformationen und Naturgegenstände, Tiere und Pflanzen, in verschiedenen Teilen des Landes einzusenden. R. Palmgren. S. 162—163.

Doppelbildungen bei den Vertebraten. Referat. G. Ekman. S. 71.

Neue Statuten am 13. Mai 1921 angenommen. S. 157—162.

Mammalia.

Arvicola glareola, Albinos aus dem Kirchspiel Sievi, Ostrobothnia media, am 26. August 1914 gefangen. J. Carpelan. S. 16.

Eutamias asiaticus Gm. Diese Art ist nach einer alten Aufzeichnung des Herrn Lektor K. H. Hornborg im Jahre 1878 im Kirchspiel Pielavesi in Savonia borealis gefunden worden. S. 79.

Aves.

Ardea cinerea. Nistend wurde diese Art am 14. Juni 1920 auf der Insel Iso-Raumskeri in den Schären von Kustavi-Taivassalo in der Regio aboënsis von Herrn Stud. M. Wilson gefunden. Die Maasse der 5 Eier S. 21. E. W. Suomalainen. S. 21—23.

Ein Ex. wurde Ende August 1919 im Kirchspiel Snappertuna, Nylandia, geschossen. E. Nyberg. S. 23.

Botaurus stellaris in Finnland überwinternd. I Välikangas. S. 173—178.

Ciconia nigra. Am 4. Juli 1917 wurde 1 Ex. und einige Tage später 2 Exx. sowie Ende August 1920 1 Ex. am Tvärminneträsk im westlichen Teil von Nylandia vom Schüler B. Nilsson beobachtet. K.-E. Sundström. S. 50.

Circus macrourus. Ein Ex. im Okt. 1920 in Tervakoski in Tavastia australis geschossen. E. Merikallio. S. 47.

Emberiza aureola. Am 23. Juni 1920 wurden in der Nähe von Uleåborg, Ostrobothnia borealis, 2 Exx. geschossen und ein drittes gesehen, ebenso an einem anderen Ort in der betreffenden Gegend die Art im selben Sommer gesehen. E. Merikallio. S. 31.

Gyps fulvus. Ein offenbar als Irrgast im Kirchspiel Pielisjärvi, Karelia borealis, geschossenes Ex. wurde vorgelegt. Rolf Palmgren. S. 16.

Herr Prof. Dr. K. M. Levander bringt in Erinnerung, dass in diesem Jahrhundert 2 Exx. in Estland resp. Kurland erbeutet worden sind (Ornith. Monatsber., Berlin 1914, S. 33—34). S. 30—31.

Loxia bifasciata. Ende Juni 1916 wurde in Salmi, Karelia olonetsensis, 1 ♂ beobachtet. Jarl Carpelan. S. 73.

Muscicapa grisola, mit einander verwachsene Zwillinge. Am 2. Juli 1920 wurden in der Nähe von Helsingfors „siamesische Zwillinge“ von *Muscicapa grisola* beobachtet. Der Autosit war gut entwickelt und von normaler Grösse, nur der rechte Schnabelwinkel war etwas deformiert und zeigte eine ovale Spalte, aus welcher ein trockner Strang von etwa 1 cm Länge und 1 mm Dicke hinausragte. Der Strang vereinigte den Gaumen des Autositen mit dem Bauche des Parasiten. Jener war eingetrocknet, schien aber normal ausgebildet gewesen zu sein. Kopf, Rumpf, Füsse und Flügel liessen sich deutlich unterscheiden. Runar Forsius. S. 6—7.

Muscicapa parva. Am 9.—11. Juni 1920 wurde diese Art im Kirchspiel Kuhmoniemi, Ostrobothnia kajanensis, beobachtet. E. Merikallio. S. 31.

Parus caeruleus. In Borgå, Nylandia, am 28. 10. 1920 beobachtet. A. Aunela. S. 32.

Phylloscopus sibilatrix. Ein ♂ wurde am 9. 6. 1920 im Kirchspiel Kuhmoniemi, Ostrobothnia kajanensis, geschossen. E. Merikallio. S. 31.

Hochnordische Strandläufer u. a. Stelzvögel in den Gegenden von Hangö und Tvärminne, Nylandia. Die untiefen Meeresbuchten an der Halbinsel von Hangö scheinen sehr beliebte und während des Herbstzuges regelmässig besuchte Rastplätze für einige hochnordische Arten darzustellen: *Squatarola squatarola*, *Tringa ferruginea*, *Tr. canutus.* Ausserdem wurden hier 10 einheimische Stelzvogelarten beobachtet. K.-E. Sundström. S. 48—50.

Ornithologische Beobachtungen aus Jaakkima in Karelia ladogensis und Juuka in Karelia borealis. Neu für Karelia ladogensis sind folgende 9 Arten: *Caprimulgus europaeus*, *Nyctea scandiaca*, *Haematopus ostralegus*, *Machetes pugnax, Spatula clypeata*, *Sterna macrura* (nistend), *Larus argentatus, Cepphus grylle* (nistend) und *Alca torda*

(nistend). Einige von diesen sind typische Meeresvögel, die hier auf den Schären und Klippen des NW-Ufers des Ladoga-Sees leben. Zu dieser Gruppe gehört auch die schon früher aus der Gegend als nistend bekannte *Phalacrocorax carbo.* Eine Erklärung hierfür findet der Verf. darin, dass der Ladoga mit seinen weiten Fjärden und klippigen Inseln an die Ostsee erinnert; vielleicht wären die Vögel hier auch als Relikte aus Zeiten anzusehen, in denen der Ladoga in offener Verbindung mit dem Meere stand. — Neu für Karelia borealis: *Picus canus, Dendrocopus leuconotus, Falco aesalon, Scolopax rusticula.* — Ilmari Hildén. S. 59—62.

Ornithologische Notizen aus dem Revier Siikakangas, Tavastia australis; 10 Arten. Komplettierung der Notizen von Merikallio, Medd. Soc. F. Fl. Fenn. 41, S. 184. Jarl Carpelan. S. 73.

Reptilia.

Pelias berus. Eine von Herrn Stud. A. Carlberg in Skinnarvik im Kirchspiel Dragsfjärd, Regio aboënsis, erbeutete, junge Kreuzotter mit zwei wohl entwickelten Köpfen wurde vorgelegt. Angeblich sollen diese Köpfe im Leben von einander unabhängig funktioniert zu haben. Somit konnte der eine Kopf in Ruhe versenkt sein, während an dem anderen die Zunge lebhaft spielte. Enzio Reuter. S. 6.

Lacerta vivipara. Ein Ex. mit gespaltenem Schwanze wurde vorgelegt. Es war im Kirchspiel Esbo, Nylandia, im J. 1914 erbeutet. J. Carpelan. S. 16.

Pisces.

Fischereibiologische Untersuchungen im See Tuusulanjärvi, Nylandia. Siehe Acta Soc. Fauna et Flora Fenn. 52, N:o 1. H. Järnefelt. S. 46.

Über den Lachs und den Lachsfang in Finnland. In einem Vortrag wurden die wichtigsten Fangplätze und das Fischereigerät, die Zuwachsverhältnisse und der Auf-

enthalt im Flusse und im Meere besprochen. Kaum 2 $^0/_0$ unserer Meereslachse steigen zweimal flussaufwärts. T. H. Järvi. S. 76.

Cottus poecilopus. Kuusamo, Kitkajärvi. I. Välikangas. S. 89.

Coleoptera.

Neu für das Gebiet; Seltenheiten. Aus Alandia: *Hydroporus bilineatus, Halobrecta (Atheta) flavipes, Octotemnus mandibularis, Dryophilus pusillus, Ceutorrhynchus atomus, Apion aestivum, Meligethes erythropus.* Håkan Lindberg. S. 10 und S. 35—36.

Acupalpus flavicollis. Isthmus karelicus. Mary Hellén, V. Lampe, W. Hellén. S. 33. — *Apion pici.* Alandia. Lindberg. S. 148. — *Atomaria bella.* Alandia und Regio aboënsis. Håkan Lindberg. S. 36. — *Atomaria (Anchicera) clavigera.* Alandia, Håkan Lindberg; Reg. aboënsis, H. Söderman, W. Hellén. S. 36. — *Bembidion foveum,* Isthmus karelicus; *B. pygmaeum*, Alandia; *B. siebkei,* Lapponia inarensis (leg. U. Saalas); W. Hellén. S. 32—33. — *Ceutorrhynchus figuratus* (4 Fundorte) und *C. griseus* (Reg. aboënsis, leg. H. Söderman). W. Hellén. S. 76. — *Chlaenius costulatus.* Ostrobothnia kajanensis. O. Sorsakoski, W. Hellén. S. 34. — *Coeliodes ruber.* Alandia. Håkan Lindberg, W. Hellén. S. 36. — *Donacia aureocincta.* Reg. aboënsis. U. Saalas. S. 149. — *D. tomentosa.* Isthmus karelicus. G. Stenius. S. 21. — *Glischrochilus 4-pustulatus* ab. *distigma.* Isthmus karelicus. V. Lampe. S. 148. — *Haliplus varius.* Isthmus karelicus. W. Hellén. S. 35. — *Hydroporus obscuricornis.* Lapp. inarensis. U. Saalas. S. 148. — *H. quadricollis.* Alandia, Håkan Lindberg, S. 35. Synonymische Notizen, W. Hellén, S. 37. — *Lesteva monticola.* Lapp. inarensis. B. Poppius, W. Hellén. S. 34. — *Nanophyes circumscriptus.* Nylandia. Håkan Lindberg. S. 149. — *Obrium brunneum* und

O. cantharinum. Isthmus karelicus. R. Krogerus. S. 20. — *Oxypoda longipes*. Isthmus karelicus. W. Hellén. S. 34. — *Philhydrus fuscipennis*. Alandia, Håkan Lindberg, S. 35. Ist nach Herrn Aman. W. Hellén mit *Ph. sahlbergi* identisch, S. 37—38. — *Polydrosus cervinus*. Alandia. Lindberg. S. 148. — *Psylliodes cuprea* var *isatidis*. Alandia, Håkan Lindberg, S. 10 und 36; Nylandia, J. Listo, R. Frey, S. 149. — *Quedius microps*. Karelia australis. E. Thuneberg. S. 148. — *Simplocaria arctica* und *S. frigida*. Lapp. inarensis. R. Krogerus. S. 76. — *Sitones humeralis*. Nylandia. R. Krogerus. S. 148. — *Stenus niveus*. Lapp. inarensis. R. Krogerus. S. 148. — *St. pallipes*. Reg. aboënsis. Harald Lindberg. S. 148.

Hymenoptera.

Cecidiologische Beiträge. Runar Forsius. S. 51—55.

Seltenheiten. *Aulacidea macula*. Regio aboënsis. R. Forsius. S. 149. — *Pemphredon flavistigma*. Nylandia. Å. Nordström. S. 149. — *Priocnemis coriaceus*. Reg. aboënsis. R. Forsius. S. 149.

Lepidoptera.

Erbanalytische Untersuchungen an Schmetterlingen. Es hatte sich erwiesen, dass beim Entstehen der Zeichnungen der Schmetterlingsflügel die polymeren Faktoren von sehr grosser Bedeutung sind. Durch Selektion — in diesem Falle mit Anhäufung bez. Eliminierung der polymeren Faktoren bei Kreuzungen gleichbedeutend — konnten stark aberrative Formen erhalten werden. Vermutlich sind auch manche der bei Temperaturexperimenten erhaltenen abweichenden Formen garnicht dem Einfluss der Temperatur zuzuschreiben, sondern nur Resultate einer Umgruppierung der Erbfaktoren, unter welchen die polymeren grossen Einfluss ausübten. Durch Kreuzungen verschiedener Formen hatte der Vortr. bewiesen,

dass nicht die Gene verändert waren, sondern eine ganze Serie von Formen durch sukzessives Entfernen oder Anhäufen der polymeren Faktoren zu erklären war. H. Federley. S. 5—6.

Für das Gebiet neue Microlepidoptera: Galleria mellonella, Reg. aboënsis, Karelia australis; *Crambus fascelinellus*, Reg. aboënsis, Nylandia, Isthmus karelicus; *Phalonia kindermanniana*, Kar. austr.; *Epinotia rubiginosana*, Nylandia; *E. simplana*, Kar. ladogensis; *Laspeyresia caecana*, Kar. ladog.; *Alucita baliodactyla*, Kar. ladog.; *Chimabacche phryganella*, Reg. aboënsis; *Hofmannophila pseudospretella*, Reg. aboënsis, Nylandia; *Xystophora morosa*, Nylandia; *Coleophora antennariella*, Reg. aboënsis, Nylandia; *Argyresthia pulchella*, Kar. ladogensis; *A. spiniella*, Reg. aboënsis, Nylandia; *Scardia tessulatella*, früher mit *S. boleti* verwechselt, beide Arten dürften in Finnland gleich häufig sein; *Tinea columbariella*, Kar. ladogensis. V. J. Karvonen. S. 94—95.

Tinea nigralbella, Regio aboënsis; *Coleophora conspicuella*, Alandia; *Metriostola vacciniella*, Nylandia. O. Fabricius. S. 149—150. — *Argyresthia albistria, Cosmopteryx lienigiella, Harpella forficella, Hypenodes costaestrigalis*, alle vier aus Alandia. B. Lingonblad. S. 149—150. — *Elachista dispilella*, Alandia, Nylandia; *Aspilapteryx tringipennella*, Alandia; *Lithocolletis lantanella*, Alandia. N. Kanerva. S. 149. — *Leioptilus lienigianus* und *Alucita pentadactyla*. Isthmus karelicus. E. Löfqvist. S. 149.

Diptera.

Culiciden Finlands, provisorisches Verzeichnis, 21 Arten. Richard Frey. S. 98—102.

Diptera aus Vogelnestern. In einem Glas mit Restern von *Sturnus*-Nestern entwickelten sich folgende Dipteren: *Carnus hemapterus*, ein Dutzend Exx.; *Meoneura* sp., über 7 Exx.; *Helomyzidae*, 4 Exx.; *Mycetaulus bipunctatus*, zahlreiche Exx. Richard Frey. S. 102—103.

Neu für das Gebiet: Dysmachus trigonus. Nylandia. Å. Nordström, R. Frey. S. 46. — *Gastrophilus nasalis.* Satakunta. E. W. Suomalainen, R. Frey. S. 7—8. — *Xylota eumera.* Isthmus karelicus. G. Åberg. S. 150.

Homoptera.

Cixidia confinis. Regio aboënsis, Dragsfjärd. Neu für das Gebiet. Bj. Wasastjerna. S. 151.

Crustacea.

Palaemon Fabricii. Ein Ex. am 17. Januar 1921 mittels Zugnetz in Svartbäck in der Nähe von Borgå, Nylandia, gefangen. Bisher der östlichste Fundort im Finnischen Meerbusen. Curt Segerstråle. S. 47.

Coelenterata.

Aurelia aurita. Der Verf. fand in den äusseren Schären der Regio aboënsis, im Kirchspiel Houtskär, Anfang Juli 1920 ganz kleine Medusen: die kleinsten Exx. 5—8 mm, die mittelgrossen 9—12, das grösste Ex. 17 mm im Durchmesser. Ende Juli waren die entsprechenden Ziffern 13—17 mm, 26 resp. 37 mm und Mitte August 13—17 mm, 20—26 und 60 mm. Hieraus wird der Schluss gezogen, dass die Ohrenmeduse in den äusseren Schären von SW-Finnland ihren Entwicklungszyklus durchmacht und von dort durch Wasserströmungen nach den inneren Schären und nach der Festlandsküste getrieben wird. D. A. Wikström. S. 169—173.

II. Botanik.

Allgemeines.

Naturschutz. Siehe oben bei Zoologie, S. 216.

Plantae vasculares.

Neu für das Gebiet.

Alnus incana l. *pinnata*. Karelia borealis, Tohmajärvi, Dorf Kemie, 1 Ex. von 1.5 m Höhe, leg. Lennart Oesch. Harald Lindberg. S. 73—75.

Carex canescens × *stellulata* (det. Harald Lindberg). Regio aboënsis, Korpo Jurmo. Neu für ganz Fennoscandia. O. Eklund. S. 95—98.

Carex praecox. Nylandia, Helsingfors, leg. H. Blomberg. Alvar Palmgren. S. 47.

Luzula frigida, wie auch *L. sudetica*, liegt im Herbarium des Verfassers aus Kuusamo, Lapponia kemensis, Lapp. enontekiensis und Lapp. ponojensis vor und scheint im ganzen nördlichen Teil des Gebietes vorzukommen. J. Montell. S. 91–92.

Myricaria germanica. Lapponia inarensis, Utsjoki, auf Schwemmsand an der Mündung des Kaldausjoki. O. Heikinheimo und O. Virkkula. S. 32.

Orchis lapponicus. Lapponia kemensis, Muonio. J. Montell. S. 55—57.

Stellaria crassifolia v. *brevifolia*. Regio aboënsis, Korpo. O. Eklund. S. 16, 65—66, 189.

Taraxacum boreum Dst. und *T. retroflexiforme* Dst. aus Muonio in Lapponia kemensis, sowie *T. purpuridens* Dst. von dem Malla beim Kilpisjaur in Lapp. enontekiensis. Det. H. Dahlstedt, leg. J. Montell. S. 90—91.

Seltenheiten. — Wichtigere neue Fundorte.

Alopecurus arundinaceus × *geniculatus*. Regio aboënsis, Korpo Österskär. O. Eklund. S. 63.

Catabrosa aquatica. Regio aboënsis, Korpo Jurmo. O. Eklund. S. 64.

Cerastium glutinosum. Regio aboënsis, Korpo. O. Eklund. S. 66.

Fragaria vesca f. fruct. pall. Regio aboënsis, Lojo. Margit Boldt. S. 138.

Fragaria viridis. Regio aboënsis, Korpo Jurmo. O. Eklund. S. 66.

Pirola minor × rotundifolia. Lapponia kemensis, Muonio. J. Montell. S. 138.

Polygonum Raji. Regio aboënsis, Korpo Jurmo. O. Eklund. S. 64, 190.

Rubus arcticus × idaeus. Nylandia, Helsingfors, Sveaborg. I. Hidén. S. 70.

Rubus idaeus f. *anomala.* Regio aboënsis, Lojo. P. H. Lindberg. S. 138.

Rumex aquaticus × domesticus (*R. armoraciifolius* Neum.). Lapponia kemensis, Muonio. Kommt wenigstens an zwei Orten reichlich vor; ist fertil und scheint ganz unabhängig von den Eltern sich zu vermehren. J. Montell. S. 58—59.

Sagina maritima. Regio aboënsis, Korpo Jurmo, sehr reichlich. O. Eklund. S. 65.

Zannichellia major. Regio aboënsis, Korpo Stor-Örskär. O. Eklund. S. 63.

Verwildert oder eingeschleppt.

Adventivpflanzen von der Insel Sandhamn in der Nähe von Helsingfors. Von den 420 Arten der Insel sind etwa 120 von der Kultur eingeführt, darunter etwa 70 Arten, die wahrscheinlich dank dem früheren Soldatenverkehr aus Russland eingeschleppt sind. — Früher nicht in Finnland beobachtet sind folgende 5 Adventivarten: *Axyris amarantoides, Beckmannia eruciformis, Brassica elongata, Geranium ruthenicum* und *Rumex confertus.* — Seltenheiten sind die folgenden: *Achillea nobilis, Brassica lanceolata, Bromus patulus, Coronilla varia, Galium *ruthenicum. Geum strictum, Lepidium densiflorum, Ranunculus *propinquus, Silene tatarica,* u. s. w. Det. Harald Lindberg. — A. Ulvinen. S. 40—42.

Floristische Notizen aus dem Festungsgebiet Sveaborg (Suomenlinna) bei Helsingfors. Von den 441 Arten des Gebietes, das 9 Inseln umfasst, sind etwa 270 Arten oder

61 % als ursprünglich zu betrachten, während 170 Arten (39 %) von der Kultur eingeführt sind. Unter den letzteren sind etwa 60 Arten häufig. Von den selteneren seien *Epilobium hirsutum*, *E. montanum* × *roseum* und *Rumex confertus* erwähnt. Ilmari Hidén. S. 67—71.

Adventivpflanzen an den Eisenbahnstationen Oulu, *Oulainen* und *Ruukki*, Ostrobothnia borealis, im J. 1920. Verzeichnis von 29 Arten. A. A. Parvela. S. 92—94.

Ambrosia trifida. Tavastia australis, Lahti. M. Hagfors. S. 138.

Astragalus cicer. Nylandia, Ingå Svartbäck. M. Brenner. S. 42—45.

Beckmannia eruciformis. Tavastia australis, Hollola. M. Hagfors. S. 138.

Cytisus sagittalis. Nylandia, Lappvik. Greta Wegelius und K. Mandelstam. S. 138.

Potentilla bifurca. Regio aboënsis, Bromarf. Kerstin Söderholm. S. 138.

Rumex confertus. Nylandia, Karis. Harald Lindberg. S. 138.

Veronica teucrium. Tavastia australis, Hausjärvi Erkylä. E. Fabritius. S. 138.

Vermischte Notizen.

Über die Variation bei Juniperus communis. Drei Hauptformen werden S. 14 aufgestellt: f. *laxa*, f. *densa* und f. *adpressa*, mit lateinischen Diagnosen. Bei allen dreien findet man die verschiedenen Dimensionen der Nadeln: f. *longifolia* mit 6—17 mm langen, f. *intermedia* mit 5—7 mm und f. *brevifolia* mit nur 2—5 mm langen Nadeln. M. Brenner. S. 11—15.

Die Diatomaceen-Flora der kvartären Ablagerungen Finnlands war Gegenstand eines Vortrages des Herrn Dr. Harald Lindberg, der die Associationen aus verschiedenen geologischen Zeitabschnitten, aus salzigem oder süssem Wasser, ihre horizontale und vertikale Verbrei-

tung charakterisierte. Auch die Frage nach dem ersten Auftreten des Menschen in Finnland wurde erörtert. U. a. hatte der Vortr. die Lagerungsverhältnisse am steinzeitlichen Fundplatz in St. Andreae genau untersucht und hierbei konstatiert, dass die gefundenen Gegenstände aus der Steinzeit aus weiter zurück liegenden Zeiten als dem Ende der Ancylus-Periode stammten. Der Vortr. konnte daher nicht der gewöhnlichen Auffassung beistimmen, dass der Mensch erst nach dem Beginn der historischen Zeit nach Finnland eingewandert sei. S. 16.

Die Naturverheerung auf den Inseln am Sandviken bei Helsingfors und ihre Einwirkung auf die Vegetation. Der Verfasser schildert, wie das Heranwachsen der Stadt und speziell das Bedürfnis nach neuen Häfen die Landschaft umgestaltet und die Vegetation vertrieben hat. Nur einige kleine Reste der ursprünglichen Vegetation sind auf den genannten Inseln noch zu finden. M. Brenner. S. 23—30.

Pflanzenfunde aus dem Kirchspiel Iitti, Tavastia australis. M. Puolanne. S. 38—40.

Verspätetes Blühen im Herbste 1920. Während des ungewöhnlich milden Herbstes blühten einige Arten in Helsingfors, in Ekenäs in der westlichen Nylandia sowie in Dalsbruk in der Regio aboënsis bis in den Dezember hinein. Z. B. wurden in Ekenäs blühende *Bellis* und *Calendula* zu Weihnachten gesehen, und die wildwachsenden Rosen blühten in Dalsbruk reichlich den ganzen Herbst. E. Häyrén. S. 87—89.

Corylus avellana, fossile Früchte. Satakunta, Ruovesi. K. Brander. — Satakunta, Parkano. J. Carpelan. — Ostrobothnia media, Soini. K. Brander. S. 139.

Die Abkömmlinge der Fichte (Picea excelsa f. oligoclada Brenn.) aus Talsola in Tavastland in der zweiten Generation. Unter Hinweis auf die früheren Mitteilungen (diese Serie Heft 40, 42 und 43) wird berichtet über die Entwicklung der Keimpflanzen von verschiedenen der von der wenigästigen Fichte abstammenden Formen.

Fertile Samen wurden geerntet von einer dichotypen f. *monstrosa* + *virgata*, f. *virgata* versus *oligocladam*, f. *oligoclada* und f. *oligoclada* versus *typicam*. Die Zapfen waren teils grössere, teils kleinere normale, teils grössere oder kleinere Krummschuppenzapfen. Nach dem Verlauf von 5 Jahren waren von 84 Keimpflanzen 30 % rückständig geblieben, am besten waren die von normalen, am schlechtesten die von kleinen krummschuppigen Zapfen stammenden, in derselben Reihenfolge wie das Keimen stattgefunden hatte. Auch die Grösse und die normale Anordnung der Äste hängt von der normalen Entwicklung der Zapfen ab. Sonach wäre die Schwäche der Krummschuppenzapfen als Organe der Reproduktion und ihr Charakter als Schwächesymptom nochmals bestätigt. M. Brenner. S. 165—169.

Über die Vegetation auf den Inseln Vidskär und Jurmo im Kirchspiel Korpo, Regio aboënsis, berichtet Herr Stud. O. Eklund (3 Fig.). S. 178—215.

Musci.

Campylium Halleri. Savonia borealis, Kaavi Huosiaisniemi. M. J. Kotilainen. S. 8.

Dicranum Sendtneri. Diese Art ist auf der Halbinsel Kola und an einigen Orten in Kuusamo gefunden worden. Neu für das Gebiet. V. F. Brotherus. S. 46—47.

Seligeria Doniana. Savonia borealis, Kaavi Huosiaisniemi. M. J. Kotilainen. S. 8.

Moose aus Lapponia enontekiensis, Gegend des Kilpisjärvi. Neu für diese Provinz sind 45 Arten. Für ganz Fennoscandia orientalis neu sind folgende 7 Arten: *Cinclidium hymenophyllum, Bryum rutilans, Tortula norvegica, Grimmia conferta, Amblystegium irrigatum, Hypnum collinum, Pseudoleskea Breidleri.* M. J. Kotilainen. S. 72—73.

Lichenes.

Dermatocarpon-Arten. Vgl. Lich. Fenn. I, Acta Soc. F. Fl. Fenn. 49, N:o 2, S. 12 u. folg., E. A. Vainio. S. 72.

Lepraria, einige systematische Notizen in lateinischer Sprache. E. A. Vainio. S. 90.

Lichenes novi in Fennia a V. Räsänen collecti. E. A. Vainio. S. 50—51.

Placodium chrysodetum n. sp. Thallus sorediös, von gelber Farbe, die mit KOH ins Purpurne oder Blaurötliche übergeht. In Finby, Regio aboënsis, gefunden. E. A. Vainio. S. 19.

Rinodina fatiscens, mit latein. Diagnose. Nylandia, Esbo. E. A. Vainio. S. 8.

Sporopodium verniculiferum, von den Philippinen, hat zwei Arten von Gonidien: *Pleurococcus*-ähnliche sowie *Scytonema*-Gonidien. Die letztgenannten finden sich in wurmförmigen Cephalodien an der Oberfläche des Thallus. Diese Cephalodien sind jedoch nicht, nach dem Vortr., krankhafte Bildungen, wie bei *Lecidea paneola, Peltigera aphthosa* und den *Stereocaulon*-Arten, sondern *Scytonema* lebt in denselben in deutlicher Symbiose mit den Hyfen. Der Vortr. schlägt für diese Cephalodien die Benennung Parathallus vor. E. A. Vainio. S. 31—32.

Fungi.

Symbiose von *Diplothrix mirabilis* und *Gonidiomyces sociabilis.* Siehe näheres in Annales Soc. Zool.-Bot. Fenn. Vanamo, Bd. 1, N:o 4, 1921. E. A. Wainio. S. 18—19.

Algae.

Vegetationsfärbungen: 1) Am 22. August 1913 Massenauftreten von *Aphanizomenon flos-aquae, Nodularia spumigena* und *Anabaena baltica* an der Wasseroberfläche einer kleinen Meeresbucht in Tvärminne in W-Nylandia. — 2). Von *Brachiomonas* (Fig.) schmutzig grün gefärbte, von organischen Produkten verunreinigte subsaline Wasserpfützen kommen in den Schären zwischen Helsingfors und Hangö an mehreren Orten vor und scheinen, nach den Notizen von Bohlin zu beurteilen, für meh-

rere Schärengebiete charakteristich zu sein. — 3). Im Juli 1920 Grünfärbung des Wassers einer Süsswasserlache in Tvärminne durch *Chlamydomonas* sp. und *Stephanosphaera pluvialis.* — 4). Grünfärbung durch *Chlamydomonas* sp. bei N-Zufuhr durch Regentropfen aus Schwalbennestern, ebenso in Tvärminne. — 5). Die schmutzig blaugrüne Farbe des Wassers der Tölöbucht in Helsingfors wird durch massenhafte Entwicklung von *Oscillatoria Agardhii,* bei bedeutend verunreinigtem Wasser, verursacht. — Ernst Häyrén. S. 82—87.

Register

öfver

de vetenskapliga meddelandena.

Mötet den 2 oktober 1920.

Sid.

Federley, H. Arfanalytiska undersökningar å fjärilar . . . 5

Reuter, Enzio. Huggorm med tvenne väl utvecklade hufvud (jfr. tyska öfversikten sid. 219) 6

Forsius, Runar. Ett fall av hopvuxna tvillingar hos grå flugsnapparen. 6

Frey, Richard. *Gastrophilus nasalis*, ny för Finland. . . . 7

Vainio, E. A. *Rinodina fatiscens* (Th. Fr.) Vain. : 8

Eklund, Ole. Floristiska studier i Korpo 8

Kotilainen, Mauno J. Sammallöytöjä Sb:sta 8

Lindberg, Håkan. Berättelse över en entomologisk studieresa till Åland år 1919 8

Brenner, M. Om variationsförmågan hos enen (*Juniperus communis* L.) 11

Mötet den 6 november 1920.

Lindberg, Harald. Diatomacé-floran i de kvartära avlagringarna i Finland 16

Palmgren, Rolf. *Gyps fulvus* från Pielisjärvi 16

Eklund, Ole. *Stellaria crassifolia *brevifolia* 16

Carpelan, J. *Lacerta vivipara* med klufven stjärt; albinos-exemplar af *Arvicola glareola* . . . . . . : . . . 16

Luther, A. Åtgärder för en vetenskaplig undersökning af Petschenga-området 17

Vainio, E. A. Kaksi kasvitieteellistä tiedonantoa 18

Sid.

Krogerus, Rolf. Intressanta *Coleoptera* från Isthmus karelicus 19
Suomalainen, E. W. Harmaa haikara (*Ardea cinerea* L.) pesinyt Suomessa 21
Nyberg, Einar. Gråhägern skjuten i Snappertuna 23
Brenner, M. Naturskövlingen på Sandviksholmarna vid Helsingfors och dess inverkan på vegetationen 23

Mötet den 4 december 1920.

Elfving, Fredr. Elias Tillandz 30
Levander, K. M. Gåsgamen i Estland och Kurland 30
Merikallio, E. Korppikotka Kuusamosta 31
— Lintutietoja 31
Vainio, E. A. *Sporopodium vermiculiferum* Vain. 31
Kujala, V. Maallemme uusi pensaskasvi, *Myricaria germanica* 32
Aunela, A. *Parus caeruleus* Porvoossa 32
Palmgren, R. Protest mot förödande af sällsynta arter . . 32
Hellén, Wolter. Anmärkningsvärda skalbaggar från Finland 32
Lindberg, Håkan. För Finlands naturhistoriska område nya skalbaggsarter 35
Hellén, Wolter. Yttrande rörande särskilda skalbaggar . . 36
Lindberg, Håkan. Yttrande om *Philydrus fuscipennis* . . 38
Puolanne, M. Eräitä huomattavampia kasvilöytöjä Iitistä kesällä 1920 38
Ulvinen, A. Kasvistollisia tutkimuksia Santahaminassa . . . 40
Brenner, M. *Astragalus cicer* L., ny för Finlands adventivflora. Egendomlig växtspridning 42

Mötet den 5 februari 1921.

Järnefelt, H. Kalastusbiologisia tutkimuksia Tuusulanjärvessä 46
Elfving, Fredr. A. Thesleffs arbete „Studier öfver Basidsvampfloran i sydöstra Finland“ 46
Frey, R. *Dysmachus trigonus*, ny för Finland 46
Brotherus, V. F. *Dicranum Sendtneri*, ny för Finland . . . 46
Hellén, Wolter. *Aphaniptera* från Finland 47
Palmgren, Alvar. *Carex praecox* Schreb., ny för floran . . 47
Merikallio, E. Korppikotkalöydöstä Kuusamon Alakitkalla . 47
— *Circus macrourus* Tervakoskelta 47
Segerstråle, Curt. *Palaemon Fabricii* från Borgåtrakten . 47
Levander, K. M. En samling material rörande naturskydd . 48

Sid.

S u n d s t r ö m, K u r t - E r i k. Ornitologiska notiser 48
V a i n i o, E. A. Lichenes novi in Fennia a V. Räsänen collecti 50
F o r s i u s, R u n a r. Cecidiologische Beiträge 51
M o n t e l l, J u s t u s. *Orchis lapponicus* Laest., en länge förbisedd art 55
— *Rumex aquaticus* L. × *domesticus* Hn. (*R. armoraciifolius* Neum.) uppträdande som „art" i Muonio 58
H i l d é n, I l m a r i. Lintutieteellisiä havaintoja Jaakkimasta ja Juuasta 59
E k l u n d, O l e. Märkliga växtfynd i Åb, Korpo 62
H i d é n, I l m a r i. Tietoja Suomenlinnan kasvistosta 67

Mötet den 5 mars 1921.

E k m a n, G. Kaksoismuodostuksia selkärankaisilla 71
F o r s i u s, R. Gynandromorft exemplar av *Mutilla europaea* . . 71
V a i n i o, E. A. *Dermatocarpon*-muotoja 72
H o r t l i n g, I. Prof. A. Voigts arbete „Wasservogelleben" . . 72
K o t i l a i n e n, M a u n o J. Sammallöytöjä Enontekiön Lapista 72
C a r p e l a n, J a r l. Ornitologiska notiser 73
L i n d b e r g, H a r a l d. *Alnus incana* f. *pinnata* Lundmark funnen i Finland 73

Mötet den 2 april 1921.

J ä r v i, T. H. Lohesta ja lohenkalastuksesta 76
H e l l é n, W. *Ceutorrhynchus figuratus* och *C. griseus* 76
K r o g e r u s, R o l f. Två för faunan nya *Simplocaria*-arter . . 76
C a r p e l a n, J a r l. *Emberiza rustica* i Sievi och Karvia . . . 76
M o n t e l l, J u s t u s. Skydd åt roffåglarnas boträd 77
K o r v e n k o n t i o, V. A. Siperialaisen maa-oravan (*Eutamias asiaticus* Gm.) löytämisestä Pielaveden pitäjässä pohjois-Savossa v. 1878 79
F o r s i u s, R u n a r. Om Wasastjerna's samling 80
S a a l a s, U. Wasastjernan kokoelma 80
H ä y r é n, E r n s t. Meddelanden om vegetationsfärgningar . . 82
— Notiser rörande sentida blomning hösten 1920 87
a f H ä l l s t r ö m, J. *Ranunculus acer* blommande i december . 89

Mötet den 7 maj 1921.

a f H ä l l s t r ö m, J. Enblommig dvärgform af *Campanula patula* 89
V ä l i k a n g a s, I. *Cottus poecilopus* Heckel 89
— Kaulushaikara tavattu meillä talvehtivana 89

Sid.
Merikallio, E. Kuvia sarvipöllön ja helmipöllön pesiltä . . 90
Vainio, E. A. *Sporopodium*-kuvia 90
— Jäkäläsystemaattisia tietoja (*Lepraria*) 90
Montell, Justus. Några för Finlands flora nya *Taraxacum*-arter 90
— Hvilken utbredning har *Luzula multiflora* Lej. och öfriga till denna grupp hörande arter? 91
Parvela, A. A. Tulokaskasveista Oulun, Oulaisten ja Ruukin rautatieasemilla 1920 92
Karvonen, V. J. Luonnontieteelliselle alueellemme uusia pikkuperhosia 94
Eklund, Ole. *Carex canescens* L. × *C. stellulata* Good. . . . 95
Frey, Richard. Provisorisk förteckning över Finlands culicider 98
— Ur fågelbon kläckta *Diptera* 102

Årsmötet den 13 maj 1921.

Linkola, K. Kertomus retkestä Suomenlinnaan 151
Societas pro Fauna et Flora Fennica. Säännöt 152
Societas pro Fauna et Flora Fennica. Stadgar 157
Palmgren, R. Upprop till naturskyddsvänner i Finland . . 162
— Kehoitus luonnonsuojeluksen ystäville 163
Brenner, M. Den oligoclada Talsola-granens afkomlingar i andra led 165
Wikström, D. A. Iakttagelser om öronmaneten (*Aurelia aurita*) 169
Välikangas, I. *Botaurus stellaris* in Finnland überwinternd . 173
Eklund, Ole. Vegetationen å Vidskär och Jurmo (Ab, Korpo) 178

Tjänstemännens årsredogörelser.

Ordförandens årsberättelse 104
Puheenjohtajan vuosikertomus 119
Skattmästarens årsräkning 135
Bibliotekariens årsberättelse 136
Botanices-intendentens årsredogörelse 137
Vuosikertomus yleisten eläintieteellisten kokoelmien kasvusta . 139
Entomologie-intendentens årsredogörelse 146

Übersicht der wichtigeren Mitteilungen 216

Ab = Regio aboënsis
Al = Alandia
Ik = Isthmus karelicus
Ka = Karelia australis
Kb = Karelia borealis
Kk = Karelia keretina
Kl = Karelia ladogensis
Kol = Karelia olonetsensis
Kon = Karelia onegensis
Kpoc = Karelia pomorica occidentalis
Kpor = Karelia pomorica orientalis

Kton = Karelia transonegensis
Ks = Kuusamo
Ksv = Karelia svirensis
Le = Lapponia enontekiensis
Li = Lapponia inarensis
Lim = Lapponia Imandrae
Lkem = Lapponia kemensis
Lmur = Lapponia murmanica
Lp = Lapponia ponojensis
Lt = Lapponia tulomensis
Lv = Lapponia Varsugae

N = Nylandia
Oa = Ostrobothnia australis
Ob = Ostrobothnia borealis
Ok = Ostrobothnia kajanensis
Om = Ostrobothnia media
Sa = Savonia australis
Sb = Savonia borealis
St = Satakunta
Ta = Tavastia australis
Tb = Tavastia borealis

Pris 20:— Fmk.

New York Botanical Garden Library
3 5185 00270 3765